CUPLE
UMPHL 1
SAMEDI
1er AVRIL

OFBBACE

LE NUMERO : 5,00 F

ZHULUTHY CUNUT UHULPHUL (1925-1957)

Fondateur SCHAVARCH MISSAKIAN

HARATCH

LE PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE-FONDE EN 1925 DIRECTRICE: ARPIK MISSAKIAN

83, Rue d'Hauteville — 75010 Paris
Tel.: 47. 70. 86. 60 — Telex: HARATCH 280 868 F
— Fax: 48. 00. 06. 70 —
C.C.P. Paris 15069-82 E

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

Ֆրանսա : Տար. 1.000 Ֆ. .. Վեցամսեայ : 510 Ֆ. Արտասահման : Տար. 1.300 Ֆ. (ամենօրեայ առաքում) 1.150 Ֆ. (շարաթական առաքում) ... Հատը : 5,00 Ֆ.

69° ANNEE — N° 18.562

ሰንժሸሁሸ ሠF2ቴ F ርታ2ሁ, ሰሽሁታለበዓኮታ ሁሁጠቀጠታ8 ሰሽቡንብሀብ ሰሽቡንብሀብ

Մամուլը կը չարունակէ լայն տեղ տալ թրթական յարձակման Հիւսիսային Իրաջ եւ հետաքրքրական է նկատել որ «Ֆիկառօ» չթքանէ մը ի վեր բաւական հակաթուրջ ընթացք ըռնած է, ինչ որ սովորութիւնը չքր անցեալին: Ամէնէն աւելի յարձակողական ոձ դործածողը «Իւմանիթէ»ն է, ինչ որ ընական է եթէ նկատենք որ ««Արանի ընական է արև արևում ունի:

Հինդչարթի, Մարտ 30-ին, Ալէն Ժիւփէ,
յանուն Եւրոպայի, (Ֆրանսան է Եւրոպական Միութեան Հերթական նախագահութիւնը վարողը) բաւական խիստ ոճ
դործածեց եւ կրկնեց որ մաջսային միութեան անդամակցութիւնը չի կրնար վերջնական բնոյթ առնել եթէ Թուրջիա չարունակէ իր այս ընթացքը։ Մարդկային
կրաւանց դետնի վրայ երեջ չափ, երեջ
կչիռ չի կրնար ըլլալ, աւելցուցած է Ալէն
ժիւփէ։

Գալով Անգարայի պէտք է ելք մր գանէ, րայց, ի՞նչպես։ Արտաքին նախարար՝ իրտալ ինկօնիւ բոլորովին բացատրեց բագմարդեան լուծում մը, հերջելով թե միջազգային կարգադրութիւն մը կ՝ակնկալե քայուելու Համար իրաքեան Հողամասէն։ Մնաց որ Իրաջէն զատ , Թրջական բանակը յարձակման անցած է նաեւ արեւելեան Անատոլու, ինչպես գրեցինը։ «Ֆիկառօ»ի **Եղ** Երակիցը կը նկարագրե Տիյարպերիրի Հասանը, 53 տարեկան է եւ 80 ցոյց կուտայ։ Ան կր պատմէ. . «Առտու մը, բանակը եկաւ, կրակի տուաւ մեր տուները, մէկը միւսին ետեւէն, առանց բացատրութեան։ Մէկ ժամուան մէջ ամէն բան կորարնցուցինք»: Քիւրտ եօթր երեսփոխանհերու փաստաբանին՝ Ֆերիտուն Եազարի համար ՓՔՔ-ն կրնալ, առժամապես տկարանալ։ Գալով ՓՔՔ-ի նարկին հրաքանոստարի մը, այժմ Թրջական կողմ ղարձած, **ՓՔՔ-Ն՝** «մափիա մր դարձած է որ այլեւս ոչ մէկ կապ ունի գաղափաpulvountpbul hbun»:

«Իւմանիթէ» (Մարտ 31) ամբողջ էջ մը նուիրած է, ուր հետաքրքրական տեղեկուժիւններ կան։ Նախ, կը դրէ Թէ Թուրք բանակը իր ներխուժումին համար, նպաստաւորած է բազմադդեան ուժերու (Ինձիրլիքի ամերիկեան կայանը հաստատուած) օդանաւերէ առած նկարներեն (հիւսիսային Քիւրտիստանի)։ Լուրին աղրիւրն է Մեծն - Բրիտանիոյ Պաչտպանուժեան նախարարուժիւնը։

Այլապէս Հետաքրքրական է Հրատարակուած Հարցադրույցը մարդկային իրաւանց Հիմնարկի նախադահ Եաւուղ Օնէնի
հետ։ Ան, անդրադառնալով կատարուածին, կ՚րսէ. - «Մեզի համար ներխուժում
մին է։ ՓՔՔ-ի դէմ գործողութիւն մր չէ։
Աւհլի լայնածաւալ եւ երկար ժամանակի
համար ձեռնարկ մըն է։ Արտաքին ճակատի վրայ, կը ձգտի իրաքեան Քիւրտիստանր թրքական հակակշռի տակ առնելու,
որ Թուրկութ Էօզալի հին երազին կը մօտենայ՝ ձեռք դնել Քէրքիւքի քարիւղային
շրջաններու վրայ։ Հին երազ մըն է որու
այսօր զօրավիգ են Միացեալ - Նահանգներու

Օնկնի Համար, այսօր սուր պայքար կայ Թուրջիոյ մկն, Եւրոպայի մերձանալու Հարդին չուրն։ Ոմանք կ՚ուղեն Հեռացնել Թուրջիան Եւրոպայկն, ընդլայնելու Համար ջաղաքական եւ Հողային իր դերը ղկպի արեւելը, մինչեւ Պալջանները։ Ծայրայեղ անին տեսակկտն կ։ Քաղջենիու-Թիւնը երկուքի բաժնուած կ։ Եւրոպան պկտք կ մարսային միութեան Հարդը օպտաղործկ Թուրջիան ժողովրդավարութեան րերելու Համար։

ՄԵԾԻ ՏԱՆՆ ԿԻԼԻԿԻՈՅ ԿԱԹՈՂԻԿՈՍ

ԳԱՐԵԳԻՆ Բ. ԵՐԵՒԱՆ **ԺԱ**ՄԱՆԵ8

Պէյրութ - Երեւան օղանաւով, Մարտ 30-ի վաղ առաւօտեան Երեւան ժամանած է Մեծի Տանն Կիլիկիոյ Գարեդին Բ. Կաթողիկոսը եւ առաջնորդուած է Էջմիածին։

arretoppeu,

(Umpm 27 / 31)

80-ԱՄ ԵԱԿԻ ՊԱՏՐԱՍՏՈՒԹԻՒՆ

ՆախադաՀ Լեւոն Տէր . Պետրոսեան Մարտ 25-ին խորՀրդակցական նիստի մը Հրաւիրած է Ցեղասպանուժեան 80ամեակի պետական յանձնաժողովի ցուցահանդէսի ենժայանձնախումբի անդամները։ Ենժայանձնախումբի նախադամ-Կ. խուդավէրտեան ներկայացուցած է ցուցահանդէսին ծրաղիրը, ապա ձչդուած են կազմակերպական հարցեր։

ՀԱՑԵՒՌՈՒՍԱԿԱՆ Ա. ՌԱԶՄԱՓՈՐՁԵՐԸ

Մարտ 30-ին Արժաշիրի ուսումնական կեգրոնին մեջ սկսած են հայեւռուսական առաջին ռազմափորձերը, կովկասեան գօր- ջերու հրամանատար Ռեուտի ղեկավարութեամբ։ Ռազմափորձերուն կը հետեւին Հայաստանչն եւ Ղարաբաղչն պետական բարձրաստիձան ղէմ ջեր, գլխաւորութեամբ Հայաստանի ղինուած ուժերու հրամանատար Լ. Տէր - Պետրոսեանի։

** ՀԱՄԱԼ ՍԱՐԱՆԱԿԱՆ ԳՈՐԾԱԿՑՈՒԹԻՒՆ

172 նախադահ Ռոպեր Քոչարեան Մարտ 24-ին ընդունած է Հայաստանի Բարձրագոյն կրթութեան եւ դիտութեան նախարար Վարդդես Գնունին
ու Երեւանի պետական եւ բժչկական համալսարաններու տեսուչները։ Քննարկըւած են 172 համալսարաններու դործունէութիւնը ամրապնդելու նպատակով
Հայաստանի կատարելիջ օժանդակութեան
առընչուած հարցերը։

** ՂԵԿԱՎԱՐՄԱՆ ՀԱՐՑԵՐՈՒ ՍԵՄԻՆԱՐ

Երեւանի մ էջ Մարտ 29-ին աւարտած է Հայեւֆրանսական սեմինար մը, նուիրւած քաղաքներու, չրջաններու, դիւղերու
դեկավարման Համակարդին։ Ֆրանսացի
մամնադէտները յանդած են այն եզրակացութեան որ Հայաստան ղեկավարման սեփական ձեւ պէտք է ունենայ, ֆրանսականը կրնայ միայն օրինակ ծառայել։

30 ՄԻԼԻՈՆ ՏՈԼԱՐ ՎԱՐԿ

Համաչխարհային դրաժատունը ժտադիր է 30 ժիլիոն տոլար վարկ տրաժաղրելու Հայաստանին, երկիրը արտաջին աչխարհին կապող դլխաւոր ծաժրաներու վերանորողման համար։ Վարկը 35 տարի ժամանակով ու առանց տոկոսի պիտի տրուի։

4 4 4 4 6

«ՑԱՌԱԶ-ՄԻՏՔ ԵՒ ԵՐՈՒԵՍՏ»

Վաղը, լոյս կը տեսնկ «Ցառաջ միտջ եւ արուեստ»ի նոր (203) Թիւը Հետեւեալ բովանդակութեամը. -

Սփիւռքը՝ նոր հող եւ նոր կրթութիւն ԺԻՐԱՅՐ ՉՈԼԱՔԵԱՆ

եջեր L. Շանթե եւ S. Չիթունիե

ՀԱՑԱՍՏԱՆԻ ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹԵԱՆ ՄՇԱԿՈՑԹԻ ՆԱԽԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆ

ՄԱՄՈՒԼԻ ՀԱՂՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

ԱՌԱՋԻՆ ԱՆԳԱՄ ՀԱՑԱՍՏԱՆ ԿԸ ՄԱՍՆԱԿՑԻ ՎԵՆԵՏԻԿԻ ԱՐՈՒԵՍՏԻ ՊԻԷՆՆԱԼԷԻՆ

ԵՐԵՒԱՆ․ -- Այս տարի Հայաստանը առաջին անդամ մասնակցելու է Վենետիկի արուեստի պիէննալէին, որտեղ
ներկայանալու է իր տաղաւարով։ Հայաստանի Հանրապետութեան Մչակոյթի
նախարարութիւնը ամերիկահայ արուեստաղէտ - բանաստեղծուհի եւ Երեւանի
"Նորարար փորձառական արուեստի կենտրոնի" հիմնադիր Սոնիա Բալասանեանին
նչանակել է հայկական տաղաւարի դեկավար եւ ցուցահանդէսի համադրող։ Հայկական տաղաւարը տեղադրուելու է «Հայ
մչակոյթի ուսումնասիրութեան եւ վաւերադրումի կեղրոն»ում՝ Լոհիա տի Թեմանդայում։

Վենետիկի պիէննալէն, որն այս տարի տօնում է իր 100-ամեակը, ժամանականական կակից արուեստի համաչիսարհային ամենահերինակաւոր համբաւ վայելող ցուցահանդեսն է։ Այն տեղի է ունենում իտալիայի Վենետիկ քաղաքում երկու տարին մի անդամ ։ Աւելի քան 32 երկրներ աչիսարհի բոլոր երկրամասերից իրենց մասնակցուժիւնն են բերելու պիէննալէի 100-ամեակին ։

«Հայ մշակոյնի ուսումնասիրունեան՝ եւ վաւերագրումի Կեդրոն»ը այն կազմակերպութիւնն է, որը հրատարակել է հայ ճարտարապետութեան կոթողների աւե. լի քան 22 մեխածաւալ, գունատիպ Հաաորներ ՕԷՄՄԷ հրատարակչունեան, Միլանոյի Պոլիտեխնիկի եւ Հայաստանի Գիտութիւնների ազգային Ակադեմիայի Համադործակցունեամբ։ Կեդրոնը վերջերս Միլանոյից տեղափոխուել է Վենետիկ ոուել է Վենետիկի Վերածննդի չրջանի պատմական յուչարձան Համարուող՝ Վենետիկցի համբաւաւոր հարտարապետ Թեմանզայի նախաղծած Լոնիա ար Թեմանդայում ։ Պատմական այս կառոյցը պատկանում է Վենետիկի Մխի*արեանների միարանու թեանը*, որն այն բարեացակամօրէն տրամադրել է Կեդրո-

Սոնիա Բալասանեանն առաջին անգամ Հայաստանեան արուեստի ասպարեզում Հանդես է եկել 1992 Թուականի ամրանը, երբ նա Երեւանի ժամանակակից արուեստի Թանզարանում իր մասնակցութեամը եւ Համադրութեամբ կազմակերպեց հայ աւանդարդ արուեստագէտների խոքրական ցուցահանդես։ Այդ ցուցա-Հանդէսին, յաջորդ երկու ամառների ընթացրում հետեւեցին նոյն ոճի իմքրական ցուցահանդէսներ, ժամանակակից արուհստի Թանզարանում (Օգոստոս 1993) եւ Ցովհաննես Թումանեան աուն-*Թանդարանում (Օգոստոս* 1994) : *Այս ցու*ցահանդկաների յաջողութիւնն ու ընդունելութիւնը Երեւանի մտաւորականութեան եւ արուեստասէր հանրութեան կողմից Ս. Բալասանեանի մօտ մտայզացում ստեղծեց Երեւանում հիմնելու «Նորարար փորձառական արուհստի կենտրոն», որին հետեւեց Հայաստանի մասնակցութիւնը Վենետիկի արուեստի պիէն-Suntall:

Երիտասարդ արուեստագէտներ Կարէն Անդրէասեանն ու Սամուէլ Բաղդասարեանը Սոնիա Բալասանեանի կողմից ընտրուել են ներկայացնելու Հայ ժամանակակից արուեստը Վենետիկի պիէննա-

Ամերիկահայ ազգային րարերարներ

क्षर्भ एट् इत्राम्

ՄԱՐՏ 30-ի Վործաղուլը բանական ծաւալուն ընոյթ ունեցաւ, գլխաւորարար օդանաւի, մեթրոյի եւ երկաթուղիի ձիւղերուն մէջ: Ինչպես միչա աչխատաւոր տարըն է որ կը տուժէ եւ կր չարչարուի: Փարիզի մէջ, մանաւանը առաւօտր, խոնողումները մեծ Համեմատութիւններ առած էին ։ Բանթողներուն գօրավիզ էր Ռոպեր Հիւ (համայնավար Թեկնածու), Ֆ. տր Վիլիէ կ'ուղէ որ արդիլուի հանրային սպասարկութեանց գործաղուլի իրաւուն. քը, բայց միւսները ջանացին Հասկացոզու թիւն ցոյց տալ : Թղթատարը , սակայն , միաք չունի դաղրեցնելու գործադուլի շարժումը, ընդհակառակն եւ այս ճիւղն է որ ամենեն աւելի կը վնասե ձեռնարկներուն, առաւելաբար բաժանորդի դրութեամբ լոյս տեսնող թերթերուն եւ այս շարժումին ճարը չկայ, մինչ փոխագրութեանց մարզին մէջ, միչա կարելի է ելբ մը գտնել։

ձԱՓՈՆԱԿԱՆ ՈՍՏԻԿԱՆՈՒԹԵԱՆ պետին դէմ մահափորձ մը գործուած է, Մարտ 30, երբ իր բնակարանեն դուրս կ'ելեր աշխատանքի երթալու համար։ Քունիմացու ըննութիւն բացած էր Աում աղանդին վրայ, որ հեղինակը կը նկատուէր փապուդիի ահարեկչական արարքին, Թունաւոր կազով։ 57 տարեկան, ռստիկանապետը ծանրօրէն վիրաւորուած է ստամուրսեն եւ սրունքեն։

ԱՐԴԱՐԱԴԱՏՈՒԹԵԱՆ Նախարարը՝ Փիէր Մեհէների հրահանդեց որ ջննուԹիւն մը բացուի ՍԷ - ՏԷ - ԷՍ-ի (Ընկերային Դեմոկրատներու Կեղբոն) Զուիցերիա ունեցած «սեւ դանձին» վրայ ։ Ցիչենջ
որ նախարարին իսկ կուսակցուԹիւնն է
եւ մեղադրանջներու եւ սեւ ոնտուկի
(յայտնարերուած Քանար Անչէնէի կողմէ) ժամանակաչրջանին ինջ էր կուսակցութեան նախադահը ։

ՎԼ. ԺԻՐԻՆՈՎՍԿԻ երկու աստղ աւելի ունի Համազդեստին վրայ, ՊաչապանուԹեան նախարարը՝ զօրավար Գրաչով Հարիւրապետի աստիձանէն գնդապետի աստիձանէն գնդապետի աստիձանի բարձրացուցած է այս դերադդայնական երեսփոխանը Չէչէնիոյ կուրւներուն բերած իր գօրակցուԹեան Համար։
Ինչ ըստծ էր. - «ԵԹէ ես Հրամանատար ըլլայի Գրոզնի, բաղաջը կը վերածուէր ռումրերու խառնարանի մը»։

Ցասմիկ եւ Վահագն Ցովնանեանի միջոցով ստեղծուած նոյնանուն հիմնադրամը
նախաձեռնել է հայկական տաղաւարի
խնամակալութիւնը։ Ցունիս 10-ի չաբաթավերջում Վենետիկում կազմակերպըւում են բարեսիրական միջոցառումներ
ի օժանդակութիւն «Նորարար փորձառական արուեստի Կենտրոն»ի եւ «Գանձ»
հիմնադրամի, որը Ցովնանեան հիմնադրամը ստեղծել է՝ Հայաստանի մջակոյթի եւ արուեստի արժէջների ջարողչութեանն ու դարդացմանն նպաստելու
համար։

Վենետիկի Արուեստի Պիէննալէի բացումը կը կայանայ 1995-ի Յունիսի 11-ին եւ կը չարունակուի մինչեւ Հոկտեմբեր 15-ը։ Հայկական տաղաւարի պաչտօնական բացմանը ակնկալւում է Հայաստանի կառավարուԹեան բարձրաստիՏան անձանց մասնակցուԹիւնը։

Հայ արդի արուհսաը ներկայացնելու այս կարեւորագոյն առիթը լիարժէջ յաջողութեամբ պսակելու նպատակով ԱՄՆ-ում ստեղծուել է «Վենետիկի 46-րդ Արուհստի Պիէննալէում Հայկական Տաղաւարի Ցանձնախումբ»: Բոլոր բարերարներն ու հետաջրջրուողները հրաւիրւում են կապուել Ցանձնախմբի համանախագահների հետ հետեւեալ հեռախօսահամարներով՝

Ճորմ-Կարօ Պէյլէրեան (212) 628-2374, Նինա Յովնանեան (212) 996-1687 եւ Այիս Քիրիջեան (609) 924-9119: Մարտ 20

FUUFUFE ZUPPAPUUGUS ZUTAPAAUTPT

<u> Իսահան վարժարանը կ՝ իրակացնէ իր</u> Հարիւրամեայ յորելեանը, դերապանծ դարադարձ մը՝ փառաւոր վաստակով :

Հայ իրականութեան մէջ կրթական Հաստատութեան մր մէկ դար շարունակական գոյատեւումը բացառիկ երեւոյթ மீழ் த்:

Ոսկեզօծ տառերով քանդակուած պիտի մնայ «Էսաեան» անունը մեր Հայ մշակոյթի պատմութեան մէջ. յատկապես իբրեւ աղջկանց բարձրագոյն ուսումնարան եւ աունաչունչ դաստիարակութեան օրրան։

Այս իւրայատուկ կրթական Հաստատու. *Թիւնը* 100 տարեկան է այսօր:

Այս առնիւ Հպարտունեամբ եւ երախարքով կ'ուզենք Հակիրձ կերպով յիչատակել իր վեկ անցեալը, արդիւնաւոր ներկան եւ իր մատուցած անփոխարինելի ծառայու թիւնը ։

Նաեւ ոգեկոչումը ընել իր հիմնադիրներու եւ դաստիարակ մտաւորականնենու այր ըուինբան փանարժիր սնորը մա-Հարերու թեամր աշխատեցան եւ դեռ կ՝աչ. խատին Հոսանջներու ղէմ ջաջարար պայքարելով, սերունդներ կերտելու նուիրական գործին մեջ։

Պոլսոլ ազգային խսահան վարժարանի Հարիւրանեայ պատմութեան մէջ կր ցոլանայ Պոլսահայութեան պատկերը իր յուղումներով ու տաղնապներով, յոյսերով ու վախերով, մերթ ընդ մերթ լուսաւոր, դրեն երև դրեն հասուբերրենով:

խատեսանը հիմնադրութենեն առաջ J.C. դարուն Պոլսոյ մէջ կը հանդիպինք անհատական ձեռնարկներու՝ ղպրոց կամ մանկատուներու ձեւին տակ։ ԺԹ. դարու սկիզբը Պոլմոյ եւ դաւառներու ազգային Հարցերը կր կառավարուէին Պատրիարջին եւ ամիրաներու վարչութեամբ։ Հետգնեաէ ամիրաներու ազդեցութիւնը աշելի կը ղօրանաը : Հայ ժողովուրդը եւ արհեստաւորները, որոնք ջախջախիչ մեծամասնութիւն կր կազմ էին, ոչ մ էկ ձայն ունեին:

1846-ին է, որ անհատական ձեռնարկներու վերջ արուած եւ հիմնուած է «Նարեկեան» միութիւն մր որ Համանուն վարժարանին հիմը դրած է 130 աչակերտներով։ Բայց կեանքը երկարատեւ չէ եղած, 1870-ին Պեյօղլուի մեծ հրդեհին գոհ புயரயு 5:

Այս վարժարանին տեղ 1877-ին Ս. Յարուներւն Եկեղեցւոյ բակին մէջ կառուցուած է «Նոր Նարեկեան» վարժարան մր

չորս տարելրջանով:

Տարիներու ընթացքին այս վարժարանն ալ, իր նախնական վիճակով, հանրային կրթական պահանջին գոհացում չէ կրցած ատ եւ բերևսիմարար աժմայիր հանգնա. դոյն վարժարանի մը չինութիւնը անհրա-சிக்கும் முயிழ்த்து

Թաղական խորհուրդը 1890-ին վճռական միջոցներ ձեռը առնելու հարկադրըուած է, փլչելու վտանդին տակ դանուող Ս. Ցարութերւն Եկեղեցին նորոգելու եւ միեւնոյն ատեն նոր վարժարան մը կառուցանելու նպատակով ։

Արջույա մեծ գումարներու պետք կար եւ պիւտներ մեծ բաց մր յայտնունցաւ: Ազգային իշխանութիւնները գրեթե յուսալբուած էին ,Հայաչատ այս կեդրոնին մէջ ընդարձակ եւ նպատակայարմար կըր**ժարանի մր չգոյու ժենկն**:

Այս միջոցին է որ Ցովհաննես եւ Մկրաիչ Էսահան Հրազատները, օղնու-[ժետը փութացին առաջարկելով կառուցանել երկսեռ վարժարան մր Ս. ՅովՀան-Նես մատրան կից, պայմանաւ որ դպրոցը իրենց ընտանեկան անունով յորջորջուի, այսինըն՝ «Իսաեան»:

կարդ մր Թղթակցութիւնների վերջ, կատարեալ Համաձայնութիւն դոյա. ցաւ Թաղական Խորհուրդին եւ բարերարներուն միջեւ եւ զարկ արուեցաւ վարժարանին կառուցման ձեւակերպութիւններուն:

1895 Սեպտեմբերին վարժարանին չինութիւնը աւարտեցաւ եւ 300-ի մօտ երկսեռ աչակերտութեամբ նախակրթարանի դասաւանդութիւնները սկսան:

Առաջին տարելրջանեն իսկ կրթարանը աուաւ իր հունձքը չնորհիւ փորձառու եւ արժանաւոր դաստիարակ ուսուցիչներու եւ Հանդրուանի Հանդրուան բարձրացաւ. (մեզմէ անդարձ բաժնուած, յիչատակութեան արժանի խսահանի ուսուցիչներու երկար ցանկին մէջ կրնանք Թուել -Չապել Ասատուր, Մարկոս Նաթեանեան, Ստեփան կուրտիկեան, Յակոր Օշական, Թորդում Գալընեան, Արմենակ Աբրիկեան, Մանասէ Սուլթանեան, Գեղամ Գավաֆեան, Պետրոս Ատրունի, Կարապետ Քիւրբնեան, Էտկար Մանաս):

Ցաչորդարար վարժարանը անօրեն ունեցաւ Յակոր Նիկողոսեան, Մարկոս Նա-*Թանեան*, Գրիգոր Մարդարեան, Կարապետ Պալապանեան, Հայկ Խօճասարեան, Ա. Մեսրոպեան, Աւետիս Ասլանեան, Վահան Վառվառեան, Հ. Գալուստեան, Ա. Գավաֆեան եւ ներկայիս Հ. Նչան։

Հոս փակազիծ մը բանալով, ակնածանջով եւ երախտաղիտական զգացումներով կ'ոգեկոչենք յիչատակը մեր չրջանի նըւիրեալ եւ արժանաւոր տնօրէնուհի Օր. Հերմին Գալուստեանի որ 1932-ին լիսէի վերածուած Էսաեան վարժարանի անդրանիկ չրջանաւարտուհիներէն էր:

Ար իր արջրջելի գրումի խողած է վար-

ժարանի տարեգրութեան մէջ։

Utyph, Ecole Normale Supérieure-p աւարտեյէ վերջ վերադարձած է Պոլիս, դրենք կես դար ուսողունեան եւ աստղագիտութեան ուսուցչի պալտօն ստանձնած է, Էսահան, Կեղբոնական նաեւ Կալաթա. սարայի Պետական լիկէոնին մէջ (*)։ 1948-էն 1973, 25 տարի տեւողութեամբ, մեծ ձեռնհասութեամր վարած է բահանի անօրենունեան պալաօնը։ Եղած է նաեւ Թուրքիոյ Հանրապետութեան Սահմանա. դիր Ժողովի անդամ ։ 1975-ին կամ ք անկախ պատճառներով ստիպուած է Փարիզ անցնիլ եւ մինչեւ 1983 պաշտօնավարած է Դպրոցասէր Տիկնանց վարժարանին մեջ։ Ունեցած է նաև Հանրային գործունկու / իւն :

Ity pougnd neudun ne apmnethan նուիրուած բովանդակ կեանք մր ի սպաս՝ Հայ սերունդներու դաստիարակութեան սրբադան գործին մէջ։

<u> Էսահան վարժարանի, Երկսեռ նախա-</u> կրթարանին 1895-ին մեծ հանդիսութեամբ բացում էն երեք տարի վերջ Հաստատուեցաւ Աղջկանց լրացուցիչ բաժինը։ Իսկ 1930-ին Ա. Մեսրոպեանի ջանջերով այս միջնակարդ բաժինը վերածուեցաւ լիսէի, որ տեւեց մինչեւ 1935: 1951-ին է, որ լիկէոնի կարդերը վերահաստատունցան Օր. Գալուստեանի օրով եւ կր չարունակ-டத் விழ்யிர்க்ட யுமுறா:

Դար մը անցաւ իր հիմնարկութեան առաջին օրեն եւ ան արժանի մնացած է իր կոչումինի, դոները լայն բանալով աղվին րոլոր պահանջներուն ի մէջ այլոց նախ ատաբետոնչ վերջ վահգահարև իենբ, ւ որրանոց՝ որբերու եւ զաղ ժականներու բնակութեան արամադրելով. յետոյ մինչեւ այսօր չարունակուող ձրիավարժ աչակերաներու ցերեկուաչ, ճաչի դրութիւնը Հաստատելով ։

Ան իր թանկադին նպասար բերած է ե կը բերէ մեր ժողովուրդին պարգեւելով մեծ Թիւով մտաւորականներ, բանասէրներ, արուեստաղէտներ եւ հանրային գործիչներ եւ ի մասնաւորի ուսուցիչներ, որոնք ոչ միայն Պոլսոյ մէջ, այլ աշխարհի չորս ծաղերուն ցրուած, իրենց գործօն մասնակցունիւնը կը բերեն մեր գոյատեւման կենսական պայքարին ։

Հոս, մեզմ է անդարձ բաժնուած, յիչատակութեան արժանի երբեմնի խստեանցի սան եւ սանուհիներէն ինչպէ°ս չյիչել հեարբայ արգրաւսևուն իւրրբեն ևև անան հա ջողեցան իրենց գրոչմը դնել մեր հայ իրականութեան զանազան մարզերուն մէջ։

Հայկանոյչ Մառը - Կնոջական դատի եռանդուն պաչապան եւ հրապարակագիր ։ Արուս Ոսկանեան - եղած է Հայաստանի Թատերական բեմի եւ չարժանկարի գլխաւոր աստղերեն:

Фрпф. Uիրшրфի Stp - Ներսկսեши, որուն 140-ի հասնող աշխատասիրութեիւն. ներով եւ Հարիւրաւոր յօղուածներով բե. ղուն կեանքը չատ դժուար է այս տողերուն մեջ սեղմեցնել:

Միջազգային համբաւի տէր, իր մասրաժիտունբար, հիշմարմարնար ահուբոարն առընթեր, ուսումնասիրած է հայ- ներ։ կական մանրանկարչութիւնը եւ Հայ արւեսար ծանօխացուցած է օտաըներուն:

Անոլերեն եւ ֆրանսերենով հրատարակուած չատ մր երկերուն առընթեր ունի նաև 1977-ին հրատարակուած L'Art Arménien հատորը, որ կ'ուսումնասիրէ «Հայ արուեսար ակունըներէն մինչեւ ԺԷ.

Գոգարիկ Ղացարոսեան . տաղանդաւոր դաշնակահարուհի եւ երդահան։

Սօնա Տէր - Մարդարեան - Թնկրեան -

Laura 2 4 4 4 4 6 6 8 6

Էսաեանեն Հասած անուններու չարջին մ էջ, մանաւանը առաջին շրջանին, կարեւոր տեղ մր ունին Հայ լեզուի ու արուեստի մարզերուն նուիրուածները։ Անոնցմե մեկն է Հայկանոյչ Մառը որ կապ ունենալով Հանդերձ այս երկու բնադաւառին հետ ալ, - լեղուին ու արուեստին, ըլլալով հղօր ու գեղեցիկ հայերէնի մը տէրը ու գրագետ., առաւելապես տեղ ունի հայ மியமியட்டும் மீட்டு:

Թերեւս չատերու չատ բան չըսեն Հայկանոյչ Մառը անունը եւ «Ծաղիկ» ու «Հայ կին» Թերթերը։ Բայց դարասկիզբի Պոլիսին մէջ բաւական լուրջ իմաստ կըրեցին անոնը։ Նախ անով որ հայուհի մը ձեռնարկած էր ընդհանրապէս այրերու դործունկունեան դալտ նկատուած մամուլի աշխարհին մէջ տիրական դիրը մր ունենալու. այսինքն, Թերթ հիմնելու եւ Հրատարակելու։ Երկրորդ, այդ Թերթը «Հայ կին»ը 13 տարի ոչ միայն խմբեց շրջանի մտաւորականութեան կարկառուն անունները, ոչ միայն աշխարհաբարի Հմայթը տարածեց իր էջերուն մէջ մանաւանդ իր խմբագրուհիին գրիչով, այլ նաեւ եղաւ ընկերային կեանքի ղերակա-

2. Թոփուգեան ծնած է, ինչպես ինք կ'ըսէ Թէողիկի 1927-ի տարեցոյցին մէջ, «nipսունական թուականներու վերջերը», Պոլսոյ Այազ փաչա Թազին մէջ։ Ժամանակին կանոնը յարգելով, ծնողջը գինջը կր ղրկե նախ վարպետ տուտու, ակնցի կուլիկենց աունը: Հոնկէ կր չահի «կուլ»ի համրաւ մը։ Կուլիկը կը վճռէ ու Հայկանոյչին մօրը կը յայտարարէ. «այս աղջիկը կուլ է, բան չի սորվիր, յոյսդ կտրէ»: Բարերախատրար մայրը չուտ յուսահատող չէ. աղջնակը կ'արձանագրէ Սէօռերու դրպրոց մը։ Այս անգամ ըմբոստացողը ինջ կ'րլլայ երբ սէօռերու ամարդի մէկ վարմունքը իր մէկ ընկերոջը Հանդէպ, անընդունելի կը նկատէ , Ու կը բռնէ Էսաեանի ճամբան։ Անկէ կրած տպաւորութիւնը հետեւեալ տողերը կը Թելադրեն իրեն, մօտ երեր տասնամեակ ետը. «Էսաեան վարժարանը իր թանձր պատերով, խոշոր լայն պատուհաններով պարտադիր բան մը ունէր, եթէ հաշուի չառնենք գետնի նկուղները ուր ախորժաթափ կը ճաշէինք, սակառներէ արձակուող զանազան գոլորշիներու եւ խոնաւին գէշ հոտին մէջ, նենն հոտող, խուզարկու տնտեսուհինե. րու վերին հսկողութեան տակ» ։ Ապա անմիջապէս կ՝աւելցնէ. «այս վարժարանը

Էսաեանը այդ առաջին շրջանին, 1894 -1895 տարիներուն, մանաւանդ Հայագիտական նիւթերու Համար ուսուցիչ փայլուն անուններու խումբ մր ունի. անոնք կր կոչուին՝ Յակոր Գուրգեն, Սիպիլ, Մինաս Ծալեան, Սիմոն Գափամաձեան ու Մառի Պեյլերեան : Որպես անօրեն ունե.

ցած է Ցակոր Նիկոզոսեանը եւ Մարկոս *Նավժանեանը* :

Մինչեւ 11 տարեկան այս միջավայրին մէջ ալ մնալէ ետք կուլիկենց Մաբրիկ Հանըմին «կուլ»ը, Հայկանոյչ, գլիաւո. րաբար Հայերէն չարադրութեան ձիւդին մ էջ, անաքրցելի կը դառնայ։ Իր այս Հա. կումն է հաւանաբար պատճառը որ իստ. եանեն յուջերու իր էջերուն մեջ խոր յար. դանքով ու մեծ խանդավառունեամը կր ներկայացնէ մասնաւորաբար երկու ա. կուն . առաջինը գրաբարի ուսուցիչ Ցակոր Գուրդենն է, որուն համար կ'րսե . . «խոս. եան վարժարանի յիշատակներուս մէջ ա. մենեն նուիրականն է 3. Գուրգեն»: երկ. րորդը Սիպիլն է, որուն անունը կ'րսէ, «այդ պահուն մոգական բան մը ունէր երբ աւետեցին թէ մեր ուսուցչուհին պիտի րլլար» ։ Կը նկարադրէ ժանեակներու թա. նաստեղծուհին իրենց դասարանէն առա. ջին մուտքը. «Անժէլ Թրոֆի հիանալի գլխարկ մր կր կրէր. մութ կարմիր թա. ւիչէ "թօք" որ թովիչ երանգ մը կը սա հեցներ իր գեղեցիկ աչքերուն շուքին վր. րայ։ Մութ գոյն բուրդէ զգեստին վրա. յեն կր կրեր մուշտակե բելոին, ինչ որ պուժուա հով մը կուտար իր անձին։ Ցայտնի էր որ "վարժուհի" չէր»։

Սիպիլ ֆրանսերէնե աչխարհարար **ժարդմանութեան ուսուցչուհի է։ Անոր** հետ կր սկսի նրբանալ իրենց բառացանկը։ Ու ատոր Համար Հպարտ են Էսաեանցիներր։ Նոյն յուչերուն մեջ Հ. Մառջ կր գրէ. «Ո՛վ իմաստութիւնս. անգամ մր ուզեցի չափուիլ ինձմե մեծ պարոնի մր հետ որ Մուրատ Ռափայէլեանէն կուգար։ - «Լուրթ, ծաւի, մորի, հիր, բիլ, չէկ, գոլ, նամէտ, հոլանի, գիտէ՞ք ասոնց նր.

շանակութիւնը» ըսի քիթս վեր տնկած: Ամօթով կը յիշեմ ժպիտը որով նրբօրէն հեգնեց զիս. «որքա՛ն յայտնի է որ Սիպի. լի աշակերտուհի էք, օրիորդ...»։

<u>Էսահանի առաջին շրջանաւարտուհինե.</u> րեն կ'ըլլայ Հ. Մառջ. 15 տարեկանին կ'ա. ւարտէ դպրոցը 1899 - 1900 տարելըկա. նին : Նոյն տարին աշնան Ազգային հիւանդանոցի որդանոցիչ մէծ ուսուցչութեան կր սկսի, մեկ կողմեն ալ շարունակելով հայերէնի դասերը 8. Գուրգէնի հետ ։ Որ. բանոցի տղոց հետ պտոյտէ մր դարձին կր գրե առաջին գրութիւնը որ լոյս կը տեսնկ «Մանդում է» ին մ էջ ։ Որբանոցի ու. սուցչունեսմ շրջանին ուրիչ արձակներ ալ լոյս կր տեսնեն իրմե որոնդ երբեմն նոլեսուա ՝ չմուա ոջև հատբևու իանջբի իսւ. տայ թե մանչ մրն է հեղինակը։ Նոյն տարիներուն կը ծանօթանայ ու 1907-ին կասուսնանայ լրագրող Վահան Թօշիկեանին

Այդ Թուականեն 2 տարի առաջ սկսած է Հ. Մառջի մամուլի դործունկունիւնը, որպես խմեագիր։ Իր յանդուգն գաղափարներեն ու մանաւանդ ֆէմինիստ ձրգ.

Ծանօթ իր պատմուած ըներով եւ նորավե.

Արմենուհի Ռեիզեան - Շահիներ - վաստակաւոր ուսուցչուհի:

Արա Պարթեւեան . Համրաւաւոր խմրա. վար ու երգահան արուեստագէտ, որուն երաժչտութիւնը կր ձգտի առաւելապես Հայ նորագոյն քնարերգակներու արտադրութիւնները դաչնաւորելու արդիական nond be munchumnd:

Նչան Պէչիկթաչլեան - Հանրածանօթ երգիծարան, Հրապարակագիր։

Վահագն Ասլանեան -- Ցարութիւն Հանկսեան - Երկուբն ալ ջութակահար, արւած են հրապարակային նուագահանդէս-

Ցակոր Ճօլօլեան (Սիրունի) . Խմբագիր եւ հրապարակադիր։

Ներկայիս, ուսուցչական կազմը, իր անձնուէր գործակիցներով ղէմ դնելով այլագան դժուարութիւններու, դերմարդ. կային ջանք կր խափե, որպեսգի վարժանարն դրա ին անաարբերը վնա :

Աչակերտութեան թիւը կը հասնի 400-ի (այս թիւր իր վերելքի չրջաններուն քաируи 4шиша 5 1300-р):

ղութիւններ կ'արձանագրե համալսարա. նի մուտքի քննութեանց եւ 1986-էն ի վեր ունի արդիական միջոցներով օժառաժ դարիտանաբևի հագիր բւ արմերերի չ ավոտական դարարարարան մը։

Որգր ատևի դինիր շահուսի Միոքի հա. գիրն իստար հունչ 20 հնչարատանարբև։

Այժմ Հասած ենք 100-ամեայ Հանդըըւանին, վարժարանին կողջին 1908-են ի վեր մարմին առաչ Էսաեան Սանուց Միութիւններու կարդին, Փարիդի նորա. կազմ Էսաեան Սանուց Միութիւնն ալ այ սօրուան յորելենական հանգրուանին ան. գամ մըն ալ անՀուն երախարերով կ'ոգեիսքե վարգարանին հանբևան զիդրաժին. ներ՝ ՅովՀաննես եւ Մկրտիչ անմառանալի **Էսաեան եղբայրները** ։

ցանժարճ, հանսն անք ընկարար դչար. րբևուր, սևսրե արումաս իսևսվով բւ ար. սահման նուիրումով ծառայեցին եւ 40 ծառայեն, կրթական այս անդաստանը արդասաւոր պահելու։

ՄԱՐԳՐԻՏ ՇԷՐԻԿ

(*) 1941-ին արժանացած է «Գիտու . Վարժարանը ամ էն տարի նոր յաջո- թեանց Snfp-top» տիտղոսին ։

tuut — 100

8. ል. ሀኮቦበኮኒኮ

ԱՐԵՒԵԼԱԳԵՏԸ, ԳՐԱԿԱՆՈՒԹԵԱՆ ՄԱՐԴԸ ሁኮ ԱԶԳԱՅԻՆ ԳՈՐԾԻՉԸ

ՀԻԼՏԱ ԳԱԼՖԱԵԱՆ - ՓԱՆՈՍԵԱՆ

արումներէն խանդավառ «Մանզումէի էֆ. ջեար»ի խմբաղիրը՝ Քասիմ , իրեն կ՝ա. ռաջարկէ Արասը Սազայեանի «Ծաղիկ»ը Հրատարակել որպէս կնոջական Հանդես։

Հ. Մառջի ինջնակենսագրակաց էջերուն մէջ Հետաքրքրական են Հանդիպումները 9. 205 րապի ու 2. Եսայեանի հետ որոնը կերթայ աչխատակցութեան հրաւիրելու։ բայց պետը է առաւելագոյես համառ**ստե**լ «Ծաղիկ»ի բաժինը, համնելու համար իր կեանքին գլխաւոր գործին որ «Հայ կին»ի Հրատարակու Թիւնն է։ Ըսենք միայն որ «Ծաղիկ»ը աշխատակիցներու բաւական մոխ ցանկով մր 2. Եսայեան, Սիպիլ, Մերուժան Պարսամեան, Ցակոր Տեր -**Ցակորեան** , Արամ Անտոնեան , Երուանդ Թոլայեան, Տիկին Թէոդիկ, եւայլն - կը արունակուի երկու տարի ու երիտասարդ գոյդը կը հրաւիրուի Իզմիր ուր հայ մաաորական աշխոյժ կեանը մր կայ : 1909-ին կր վերադառնաց, Սահմանադրակաց, Պոլիսը ուր իրարու կը յաջորդեն հայկական կազմակերպու թիւններ, ձեռնարկներ, մարմիններ ։ Անոնցմ է ոմ անց ինք եւս դործոր մասնակցութերւր կ'ունենայ, առանց մոռնալու «Ծաղիկ»ը աւելի կատարեալ ձեւով չարունակելու գործը, «Հայ կին» կնոջական երկչաբանետն որուն արտոնու-**Երւնը կը արուի 1919-ի ամրան եւ առաջին** թիւր լոյս կր տեսնե նոյն տարուան Նո-

յեմբեր 1-ին։ Արժետանանք ասաճ արսև անգարիններուն ու պարունակութեան, աւելորդ չրլլար կարծեմ Համառօտ ակնարկով մը տեսնել Եյ ի'նչ կը նչանակե ֆեսինիոմը Հ. Մառջի համար, դարասկիզբի այդ տարիներուն : Ինչպես կը վկայեն «Հայ կին»ի խմբագրականները, Նամականիի բաժինը, անոր գլխաւոր մտաՀոգութերւնն է իր սեռակիցներուն Թելադրել գիտակցութիւնը թե ընկերութեան մեջ տեղ մը, պարտականութիւններ ու նաեւ իրաւունքներ ունեցող տարր մըն են իրենք։ Ֆէմինիսմը իրեն Համար արդարութեան աղաղակ մըն է։ Այդ աղաղակին պահանջքը կը զգայ ինք խորապես , տեսնելով որ հաւասարութիւնը եթե գլացուած է կնոչ, այս մէկն ալ չունի իր պարտականութիւններուն հետ իրաւունքին պահանջջին գիտակցութիւնը։ Ան հետեւեալ տողերով կը սահմանե ֆեմինիսմի իր ըմբոնումը. «Երբեք չեմ խորհած բանթալոն եւ ժաքէթ հազցնել հայ կնու ։ Ատիկա կ՛բնէ արդիական կինը իր քմահանոյքին կամ ինքհափայփայման համար, փլաժներու վըրայ, գիւղր կամ տան մէջ, կամ դուրսը, առանց սակայն գլուխը աւելի լեցուն դարձընելու ... թէեւ առնականացնելով զայն ։ Միշտ փափաքած եմ որ կինը, հա՛յ կինը փողոց չիջնէ, կինը՝ իրը տանտիրուհի մնալով հանդերձ ստորադաս, եւ չնա. խատուի, ունենալ մտաւորական եւ բարոյական հաւասարակշռութ-իւնը, պարտ. fbpnis fny' mahmists mi (hmanium, գլխարկ, սինեմա, պարահանդէս չէ միայն), ունենայ բարձրագոյն ուսմանց հետեւելու ազատութիւն եւ հնարաւորութիւն, ունենայ իրաւունք հակակչռելու օրէնքը՝ որուն պիտի ենթարկուի եւ որուն շնորհներուն ու կաշկանդումներուն արդիւնքին պիտի արժանանայ։ Մայրութիւնը դաւանած եմ կնոջ մեծութիւնը եւ զինուորագրութիւնը։ Անարդար գտած եմ որ պատերազմի դաշտին վրայ իր եղբայիր սպաննող զինուորին կուրծքը պատուանշանով զարդարուի ու հայրենիքին զաւակ հասցնող մայրը արհամարհուի»:

Ուրիչ տեղ մը, 1925ին գրի առնուած յօղուածի մը մէջ ալ կ'ըսէ. «երբեք չեմ սարսափիր խոհանոցի սաներէն եւ ինծի համար միշտ իրարու քով կը մնան ասեղ, զերեփ ու գրիչ։ Միշտ խորհած եմ որ կատարելապես կին չէ ան որ չի գիտեր իր տունը կոկիկ պահել, իր եւ իրեններուն վրան գլուխը կարել, կարկտել, առ ու ծախ կատարել, հիւանդ նայիլ եւ խոհանոց իջնել ի հարկին»:

«Հայ կին»ի 13 տարուան Հրատարակու-Թեան ամէն մէկ Թիւին մէջ ստորագրած խորագրականներով ու այլ էջերով, ան այս շրջանակին մէջ ընկերութեան մէկ ատենն ննալու ժիստինունգրոր ին չարա երև իրդել իրդե։

կրոն աւսվաւած եր հանաարերբ ևով հու-

համեսուաջ իոլեաժետիարդրբեսու շաևճ դե ունի Հ. Մառը։ Անոնցնե մեկր կ'ըսե. -«Ձարդաց'իր կին»: Հետեւեալ տողերը யாபாடயத் கம் யுரு திதம்.

«Uh' unnum np qupqugud shu nbn, վասն զի զարգացումդ կողմնացոյց չունի: Քո զարգացումիդ նպատակը այն չէ, dbpg h dbpgnj, np dtgtn nnipu qui fulih դաստիարակուհի, փաստարան, առեւտրրական կամ գործաւոր կին, այլ իտէալ կինը որ գիտնայ թէ ո'ւր կը նային աչքերը եւ ինչո՛ւ կր նային հոն»։ Նոյև խըմրագրականը կը վերջանայ հետեւեալ տոntpud. «U.jp dupania hom abaf abafh, դուն ախտի ըլլաս հիւանդապահը, եթե ան բժիշկը մնալ ուզէ անպայման ։ Եւ ասոր համար ընկերութեան բոլոր պէտքերուն համար, կի՛ն պէտք է որ դուն անկեղծօրեն զարգանաս։ Պատուհաս մըն է տգէտ կինը: Եւ հրէշ մը՝ թերուսը»:

Հ. Մառջի մտահոգունեան, ըծախընդրութեան միակ առարկան կինը չէ. խըմրագրականներու - Ո°ւր կ'երթայ...» խոհամեսուագ չանճն քառաժովը փասար է ասոր։ Ո՞ւր կ՝երթայ երիտասարդութիւնը, ո°ւր կ'երթեայ ծնողջին ձայնը, ո°ւր կ'եր**ժայ բարեկամութիւնը, սէրը, մանուկը,** Տաւատըը, յոյսը, եկեղեցին մէկ քանին են անոնցմե ։

«Ո°ւր կ'երթայ եկեղեցին» խորագրուածը, Հ. Մառջի Հատու գրիչին, առանց ծամծմելու ըսածներուն լաւագոյն մէկ էջը կը Հանդիսանայ. այսօր, ասոնց Հետ մեզ կը զարմացնէ նաեւ տեսնել որ 1931-ին զրուած հետեւեալ տողերը ընաւ ժամանակավրէպ չեն, դժրախտարար։ Ան կը

«Եկեղեցին որպէսզի շինիչ դերը կատա. րէ , պէտք ունի մաքուր եւ անձնուէր քուր. մերու քահանաներու, առաջնորդներու որոնք զանազանուին հասարակ մարդերէն։ Արդ, ունի՞նք ասանկ քահանաներ։ Եթէ առանց մենք մեզ խաբելու . պատասխան մը տալ ուզենք, այդ պիտի ըլլայ ուժգին րացասական մբ։ Ո՛չ։ Թող ինքզինքը բացառութիւն համարէ ո՛վ որ կրնայ»։ Եւ քիչ անդին կր չարունակե.

...«Չարմանալի չէ նաեւ որ ոչ ոք կը հաւատալ իրենց խօսքին, որովհետեւ այդ խօսքը վարկ չունի, ըլլալով՝ կեղծուած ni makin:

Ո՛ւր աւանդական օրերու կղերը՝ որուն քղանցքին ծայրը տան սեմին օրհնութիւնն է եղեր։ Այսօր մարդիկ վարանումով կր մօտենան "սրբակրօն"ի մր աջին, որուն քով խոշոր "Ս" մը կայ հեգնաբար։

Այս ամենո՞վ ։ Ո՞ւր կ՛երթայ եկեղեցին ։ - Բայց հոն՝ ուր զայն կը տանին։

Որ մաքուր ականջն է որ պիտի լսէ այս սրտաբուխ բողոքը, որ ուղղակի ժողովուրդին ծալքերէն կր բխի։ Ո՞վ պիտի քիչ մը լրջութիւն բերէ ամէն եղածին եւ ո՞վ պիտի ազատէ խեղճ եկեղեցին, որուն տխրութեամբ կը նային այսօր ամեն անոնք որոնք խորունկ յարգանքը ունին մաքուր բաներուն»:

Ս.յս անսակարկ, արի գրիչը ծանր Հարուած մը կը ստանայ, երբ 1932-ին Թերթը կը փակուի : Ինջ «ողբերդութիւն» մը կը կոչէ այդ խափանումը որուն մասին չուղեր գրել։ Աակէ չորս տարի հաջ մի. այն կը վերադառնայ մամուլի կեանքին, ամուսնին՝ Վահան Թօշիկեանի «Նոր Լուր»ին մեջ կնոջական եջ մր հաստատե-

Հ. Մառը արձակ բանաստեղծութիւն. րու փոքր Հատոր մր Հրատարակած է 1921-ինւ. «Ծուլութեան պահերկս» ։ Ունի թարդմանութիւններ, անտիպ մնացած վեպ մը եւ մամուլի անուններու բաւական Տոիս ցանկ մը որոնց աշխատակցած է: Որժադարքութ է հանբոինարար շանծ դն մարմիններու, միչա քարտուղարի պաչ-

Փորձած է նաեւ չափածոյի ձեւր. իր բանաստեղծութիւնները ցրուաչ են մամուլի էջերուն մէջ: Այս սեռին առաջին մէկ փորձը ըրած է ուսուցիչին 8. Գուրգէնի պարումով, 1903-ին մասնակցելով

Դալրոցները համբաւաւոր, նչանաւոր կը դառնան այն մի ջանի բացառիկ աչակերաներուն չնորհիւ, որոնք իրենց յետագայ դործունկունեամբ կը ցոլացնեն, կը փաստեն դպրոցին կատարած դերը։ ի հարկէ հազարաւորներ կ՝անցնին տուեալ դպրոցի հատարաններուն վրայէն, սակայն դպրոցին Համբաւր տարածում կը գտնէ բացառիկ տաղանդաւոր աչակերտներու չնորհիւ, որոնք երկնային պարդեւներ են ոչ միայ, տուեալ դպրոցին հադաև՝ այն դարաւարմ, աղեսմծ ամեկը:

Պոլսոյ Էսաեան Ազգային վարժարանի այսպիսի բացառիկ աչակերտներէն մէկն է 8 . Ճ . Սիրունին , բուն անունով Ցակոր

Zololping:

Ծնած է Ատափաղար, 1890-ին։ Մինչեւ 11 տարեկան կը մնայ իր ծննդավայրը, յետոլ կր փոխադրուի Պոլիս եւ կը յանա. խէ Էսաեան եւ Կեդրոնական վարժարանները: Ապա 1909 - 1913 կր հետեւի Պոլսոյ իրաւարանական համալսարանի դասընթացըներուն, միաժամանակ մասնակցելով հանրային ձեռնարկներու։

Գրական փորձերը Սիրունի սկսած է 15 տարեկանին, հրատարակելով բանաստեղ. ծութեան Հատորներ. . «Երագ» (1909), «Առաւօտ» (1910) եւ «Արիամարտ» (1919) ։ Օսմանեան Սահմանադրութեան չնորհած խարուսիկ ազատութիւնը դործունկունեան լայն ասպարեզ կր բանայ նախաձեռնու ժեան բացառիկ ոգիով տոդորուած երիտասարդ Սիրունիի առջեւ: Այսպես, ան կ՝աշխատակցի «Արեւելը», «Սուրհանդակ», «Ազատամարտ» ԹերԹերուն, մինչեւ որ կր ձերբակալուի եւ կը րանտարկուի 1908-ին։

1913-ին կը կազմակերպէ Զօհրապի, Վարուժանի, Սիամանթոյի, Շանթի եւ ուրիչներու գրական ասուլիսները, կր Հիմնե «Գրական Ասուլիսներ» պարբերականր։ 1914-ին Վարուժանի հետ կը հիմնե «Րաւասարդ» աարեգիրքը։

Այս գրական աշխուժութիւնը կը չարունակուի մինչեւ 1915: Հրալթով կ'ազատի Եղեռնկն եւ մինչեւ Ձինաղաղար Թաբըս-

ասանի դէն ին ոչուու ապեսում չոնո ատևի։ Չինադադարէն ետք կը ստանձնէ «Ճակատամարտ»ի խմբագրութիւնը («Ճակատամարտ» չոր անունն է նախկին «Աղատամարտ»ին) ։ Կր մասնակցի Հ. Մ. Ը. Մ.-ի, Կոմիտասեան Յանձնախում բի եւ Հայ Տրամաթիկի կազմակերպման աշխատանքներուն։

1921-ին ՅովՀաննես Թուժանեանի նախաձեռնութեամբ եւ Սիրունիի կազմա-կերպութեամբ Պոլսոյ մէջ կը հիմնուի Հայ Արուեստի Տունը, որուն Կեդրոնական խորհուրդը կը ծրադրէ մեծարանջի ցոյց մը ընել այն օտար գիտնականներուն, որոնք աշխարհին ծանօթ էին որպես Հայասերներ, ինչպես՝ Անթուան Մեյյեն, Ֆրետերիջ Մաջլերը, Ժողէֆ Սարցիկովսկին , Ժողէֆ Մարջուարար ։ Այդ դիտ-

դարարրբեսու շաևճիր հեսուաջ բև դարը ռումէն պատմագէտ եւ արեւելագէտ Նիջոլա Եորկայի անունը, որուն մասին սակայն տարտան դաղափար մր միայն ուներն այդ ժամանակ Սիրունի եւ իր համախունները։ Ցամենայն ղէպս, Հայ Արւեստի Տան Կեդր. Խորհուրդը պաչտոն կը յունձնե Սիրունիին, երբ ան անձնական զործով մր Վիէննա պիտի երթար 1922 Օգոստոսին, այցելել Պուջրէչ եւ պոլսա-Հայ մտաւորականու Թեան ողջոյնը տանիլ Նիջոլա Եորկային։ Հանդիպումը տեղի կ'ունենայ Եորկայի հրատարակած «Ն, կառուլ Ռոմընկսը» թերթի խմբագրատունը։ Սիրունի Եորկային կը յանձնկ Հայ Արւեստի Տան պատուոյ անդամի վկայադիրը, դոր Եորկա կ'ընդունի, ջանի մը ջերմ խոսք կ'ըսկ Հայերու մասին, սակայն կը յայտնե որ դեռ չէ կրցած հայ ժողովուրդի պատմունքիւնը լաւ ուսումնասիրել եւ Տանչցնել աշխարհի, կը դանդատի որ իր պրպաումներուն Համար Հայ դործակից չունի. դաղութի հին անդամները சுரக்டுத் கோடுமாய்க் கம் கட மதிம்த சுர்வகம் ஆய்յոց մասին, իսկ նոր եկողներն այ սրձավաճառ կամ կօչկակար մարդիկ են եւ օգտակարութիւն չեն կրնար ունենալ իրեն։ Բաղձանը կը յայտնէ որ Սիրունիի նման մտաւորական մր մնայ իր մօտ եւ միասին ուսումնասիրութիւններ ընեն։ Սիրունի կը յայտնե թե իրեն համար ալ մեծ հանոյք եւ պատիւ մը պիտի ըլլար այդ, սակայն սաիպուած է վերադառնալ Պոլիս, իր ըն-பாம்பிழிய மிறு :

Ամիս մը յետոյ սակայն, 1922 Սեպտ.ին, Վիկննայեն դեպի Պոլիս դարձին, իր ընտանիջին կողմէ Հայ Թերթի մր խմբազըրատունը իրեն ուղարկուած Հեռագիր մբ խորհուրդ կուտայ չվերադառնալ Պոլիս՝ ջեմալական խառնակութիւններուն պատ-Տառաւ եւ սպասել դէպքերու վերջաւո-րութեան : Ուսաի Սիրունի կր մնայ Պութրել: Կրկին կ'այցելե Ն. Եորկային, որուն ուրախութիւնը մեծ կ'րլլայ, տեղեկանա. լով որ Սիրունի Պութրէչ պիտի մնայ։ **Րբևեիր դարահահիր սշմմուաջ բևրաս**դով մր կր դիւրացնէ Սիրունիի կեցու-Թիւնր Պուքրեչ եւ նոյնիսկ կ'og'նե որ ընտանիջին ողջ մնացած անդամներն ալ կարենայ բերել Պոլսէն՝ Պուլկարիայի ճամ-

Այսպես ուրեմն, ճակատաղիրը կը անօրինէ որ Սիրունի Ռումանիա հաստատուի 1922-էն սկսեալ եւ գործակիցը դառնայ միջադդային ճանաչումի արժանացած պատմաղէտ . արեւելաղէտ , յետագային ակադեմիկոս, միջոց մր նոյնիսկ Ռումա նիոյ վարչապետը դարձած փրոֆ. Նիջոլա Եորկայի :

Այս դործակցութիւնը անկիւնադարձա. յին հանդամանը կր ստանայ Սիրունիի կետնքին մէջ, բանի որ գրող, հրապա-

«Մասիս» Թերթին գրական մրցումին։ A, նու ե ե գիտի խահաժին դն անաւաջ բև «Ршбингшъ привр». 9. 204 ршир, U. ղեջսանդր Փանոսեանէ, Արփիարէ, Հրանա Աստաուրե բաղկացած ժիւռի մր ա., ը., դ. մրցանակներ պիտի սահմաներ։ Չմերժելու Համար 8. Գուրգէնի պես պատկառելի անձնաւորութիւն մր, կը զրե Հինդ ութեակէ բաղկացած յանդաւոր բերթուած մը։ Քանի մը չաբաթ վերջ երբ արդիւնաները կը յայտարարուին, դարմանջով կը տեսնէ որ բ. մրցանակին արժանացած է։ Ա. մրցանակը արուած է Գարրիէլ Ծանձեան ստորադրուած Հրնչեակի մը, Իսկ գ.ին մասին կը գրե. -«Ո՛վ հեգնանք, Գ. մրցանակը կը յատկացուէր անոր որ քիչ յետոյ ամէնէն նուրբ, անմահ, ճշմարիտ բանաստեղծը պիտի ըլլար, Միսաք Մեծարենցի։ Մեծարենց այս ձախողանքին հանդէպ առանց ոխակալութեան, առանց քէնի, իբր նենդրլմեն, ազնիւ զգացումներով լի նամա-

կով մր կը շնորհաւորէր զիս»: 1955-ին պոլսահայ խումը մր տիկիններ կը ձեռնարկեն իր գրական գործունկութեան 50-ամեակը նշելու ։ Կը կազմուի յորելենական յանձնախումբ մը, ատենա-

պետութեամբ՝ Սրբուհի Վարդանեանի ու տաբրամանունբողե, հօնկրոմ - մաշրականար Գոնարիկ Ղաղարոսեանի։ Այս առներ կը հրատարակուի 400 մեծադիր էջերէ բաղկացած Հատոր մին ալ ուր կ'ամփոփուին Ստեփան Շահպագի ծաւա. լուն ներածականը, Հ. Մառջի ինջնակենսագրականը, արձակ ու բանաստեղծու թիւններկն նողջներ, «Ծուլու թեան պաներկս»ը, Էսահանկն յիշատակները, «Հայ կին»ի խմբաղրականներ, Նամականիի էջեր, Սիպիլի մասին ըրած բանախօսու թեակ բնադիրը, Թարդմանու թիւններէն էջ մը՝ Լամառնեննի «Լինը», ու գրչի արտադրութիւններուն մէկ ցանկը։

Էսաեանի Հարիւրամեակի նշումին առ. թիւ անոր ամէնեն արժանաւոր մէկ սանուհիքն յшициупсид шյս էջը պիտի ուղէի աւարտել խստեանեն անոր յուշե. րուն նախարան եղաչ հետեւեալ տողե.

pny. «Ողջո'յն Էսաեան վարժարանին, անոր թանձր որմերուն, կոթողակերպ գորջ կառոյցքին։ Ողջո՛յն անոր բարոյական էութեան, ողջո'յն բոլոր անոնց որոնք անցան անոր սեմէն»:

ԱՐՓԻ ԹՈԹՈՑԵԱՆ

0>

րակադիր եւ ազդային դործիչ Սիրունիի առջեւ կը բացուին արեւելադիտութեան ընդարձակ աշխարհի դոները։ Սիրունի, Եորկայի մղումով ներս կը մանկ այդ դոնկն եւ արեւելադիտութեան աշխարհին մէջ կը մնայ այլեւս ընդմիչտ։

ԻՆՉՊԷ«Ս ԵՒ Ի«ՆՉ ԳԵՏԻՆՆԵՐՈՒ ՎՐԱՑ ՊԻՏԻ ԳՈՐԾԱԿՑԷԻՆ ԵՈՐԿԱՆ ԵՒ ՍԻՐՈՒՆԻՆ

Սիրունի, ընականօրէն պիտի հետեւէր Եորկայի ցուցմունըներուն եւ պիտի ջանար գոհացնել իր առաջնորդին եւ հովանաւորողին գիտական հետաջրջրութիւնները։ Արդ, Եորկա հետաքրքրուած էր ընդ Հանուր ազդերու պատմութեամր եւ ի, ունքն աւոււլ, րառինել փաճն գանովունններու տեղր այդ ընդհանուրին մէջ, մանաւանդ կ'ուղեր տեղ բանալ ռումեն ժողովուրդին եւ Պետութեան։ Առ այդ, կարիքը ուներ ուսումնասիրելու հին դա. րերը, մանաւանդ Միջնադարը (ռումէն ժողովուրդի եւ Պետութեան կազմաւորդար շելարն) սե ձև հատկարշուբե թաշակիրներու երեւումով, նաեւ՝ Բիւղանդիոնը, որ կը համադրեր Հռովմեական կայսրութիւնը, Օրթոտոքս Քրիստոնկութիւնը եւ արեւելեան աշխարհը։ Իսկ ռումէն գոմովունմեր արմը ու մբնն ջմելու աաբը Եորկա ստիպուած էր նաեւ իր դրացինե. ևն քար ջարերան. անոկրեր, անանեարբար ազգերը եւ Հարաւ . արեւելեան Եւրոպայի այլագան ժողովուրդները, ընդ որս՝ Հայերը եւ Օսմանցիները:

Արդ, Եորկան հետաքրքրող այս կալուածներու ուսումնասիրութեան Համար մեծ օգտակարութիւն կրնար ունենալ Uhրունին, ջանի որ հսկայական նիւթեր, տեղեկութիւններ կային հայկական մա. տենագրութեան մէջ թէ խաչակիրներու, թե՛ Բիւզանդիոնի եւ թե Օսմանեան կայսրունեան մասին : Հայկական մատենագրունեն կացի, օսմաներկնի գիտակ Սիրունի, կրնար պրպաել նաեւ օսմանեան արխիւները եւ անոնցնէ դուրս բերել [նչ որ կապ ուներ ռումեն եւ հայկական պատմունեանց հետ ։ Նոյնպես , ահաղին նիւթեր կային ռումանահայ հին գաղութի արխիւներուն մէն, սուղարբերերով եք հայերենով:

Ահա ուրեմն, ասոնը եզան Սիրունիի ուսումնասիրութեան ոլորտները։ Այս ուսումնասիրութիւններու բերած փաստերուն չնորհիւ է որ Եորկա պիտի հանչնար Հայր՝ իր արժանիջներով, անոր ռուժէն ժողովուրդին հետ ունեցած կապին ընդ. մեջեն։ Եւ որքան ճանչնար, այնքան պիաի սիրէր ու գնահատէր զայն, պիտի ընդ-485 ர வியம்படமாடி யும்பாளியடுக்கு பித்த 2யյուն կատարած մեծ դերը, մարդկային ճամաճարնկան գրութ որ արժ ունու ար։ Այսպես է որ Եորկա պիտի հրատարակեր Հայոց նուիրուած իր գլխաւոր գործերը. . «Հայերն ու Ռում էնները. պատմական գուղակչիո մբ» (1913, ֆրանսերէն լեզուով, Ակաղենիայի հրատարա. կութիւն : Նոյնպես՝ «Brève histoire de la Petite Arménie: l'Arménie Cilicienne», Paris, 1930. Cute Unique ugh Zuing դերին մասին՝ «Sur l'origine des Arméniens de Moldavien, 1927: Կարեւոր ուսումնասիրութիւններ են նաեւ «Թուրջիոյ Հայոց ընաջնջումը» (1916) եւ «Նոր Հայաստան» (1919): Այս բոլորէն բացի, Եորկա իր անքերև անհամար յօդուածնե. րուն, ամբագրականներուն, զանագան երկիրներու մէջ դանագան լեզուներով ըրած դասախօսու Թիւններուն մէջ ալ դրեթե դիշա ակրանուները դն հարր Հայկական մեծ քաղաքակրթութեան եւ անոր ազդեցութեան մասին՝ ազդերու պատմութեան վրայ։

Գնահատանքի այս մ թնոլորտին մէջ է որ Եորկա, իր վարչապետութեան չրջանին, օգտուելով պետական մարդու իր կարելիու Թիւններէն եւ ընդառաջելով Սիրունիի միջոցաւ ներկայացուած Հայ դադութի խնդրանքին, ռումէն Խորհրդարանին վաւերացնել աուած է օրինագիծ մը՝ «Հայ Լուսաւորչական Թեմ»ի մր ստեղծումին եւ հայ դաւանանքի մը հանաչու-மீர்ப் பியயர்ப் காடமீர்ப் இக்காட்டுக்கும் புறைவீர், 1931-ին, Հայոց ռումէն հողի վրայ հաստատուելեն 530 տարի յետոյ...։ Իսկ 1938-ին, Եորկա Սիրունիին կը յանձնե Հարաւ - Արեւելեան Եւրոպայի Ուսմանց կանառին մեջ Հայ լեզուն եւ Թրջերեն դասաւանդելու պաշտօնը: Այսպիսով հայերէնը համալսարան կը մանէ ։ Սիրունի երկար տարիներ, նոյնիսկ Եորկայի մա-Հեն յետոյ, գրաբար, ժամանակակից Հա. յերէն եւ Թրջերէն կը դասաւանդե Հարաւ - Արեւելեան Եւրոպայի Ումանց Կաճառին, ինչպես նաեւ Պալքանեան Ինստիտուտին եւ Արխիւային Բարձրագոյն Վարժարանին մէջ:

Երրկայի այս Հայանպաստ կեցուած քին մեջ մեծ դեր խաղացած եւ Հայ - ռումեն կապերու ամրապնդման ու արժեքներու փոխադարձ ծանօխուխեան մեծապէս նրապատած է Սիրունի, ռումաներէն լեղւով իր Հրատարակած «Սնի» Հանդէսով (1935 - 36) եւ Տարեդիրքով (1941 - 43), որոնց մէջ Հայ մշակոյթը ծանօխացուցած է Ռումեններուն եւ ռումեն արժեքներն ալ՝ Հայերուն, ինչպէս՝ Միհայիլ Էմիներուն (ծադումով Հայ):

1940 Նոյեմբեր 27-ին կը սպաննուի Ն. Եորկա՝ Հիալերասէրներու կողմէ, ջանի որ ամբողջ եօթը տարի խոսջով թէ գրչով պայջարած է Հիալերական վտանգին դէմ։ Ու երբ 1944-ին Պալջանները կը մրանեն սովետական լուծին տակ, կարդ մը մտաւորականներու Հետ Սիպերիա կ՝աջսորուի Սիրունի եւ Հոն կը մնայ մինչեւ 1955:

Ռումանիա վերադարձին, դարձեալ կր լծուի իր գիտական, գրական եւ Հասարակական աշխատանքներուն։ Նշանաւոր արեւելագէտ Վլատ Պընրցեանուի հետ կր հիմնէ Արեւելագէտներու Ընկերակցու-Թիւնը 1971-ին, կը ղեկավարէ անոր հայագիտական բաժինը, ԸնկերակցուԹեան հրրատարակած պարրերականին՝ Studia e acta orientalia-ի խմբագիրներէն մէկը կը դառնայ։

Սիրունի 1965-ին կը Հրաւիրուի Հայաստան՝ Վարգէն Կախողիկոսի կողմէ, որ Ռումանիոյ մէջ իր աչակերան էր եղած եւ այդ Թուականէն սկսեալ չորս ուրիչ անդամներ ալ կ'այցելէ Հայաստան ։ 1970-ին կ'այցելէ Ն. Եորկայի չիրիմին եւ կուտայ աւետիսը «Ցարեաւ Հայաստան» ։

1970 Յունիս 14-ին Փարիզի մէջ կը տօնւի իր յորելեանը՝ Վազդէն Մ. ԿաԹողիկոսին ներկայուԹեան։

Pր գլխաւոր գործերն են հետեւեալները. - «Թրքական Հրոսակախում բերու անծանօթ արչաւանը մր Ռումանիայի վրայ 1769-ին», (1940, ռումաներէն), «Ռումէն իչխանները Բ . Դրան մօտ» (1941, ռումաներէն), «Թրջական դրամներու չրջանառութիւնը ռումանական երկիրներու մէջ» (1944, ռումաներէն) ։ Ձրադած է նաեւ հայ ժողովուրդի պատմութեամբ, հայ հին եւ նոր գրականութեամբ, ձեռագրագիտու թեամբ, աղբիւրազիտութեամբ, մատենագիտութեամբ, հայ թատրոնով, Հայ դաղթավայրերու պատմութեամբ, մասնաւորաբար ռումանաՀայ գաղութի եւ պոլսանայ գաղութի պատմութեամը։ Իր գլխաւոր գործերն են՝ «Ռումանական րառեր Տրանսիլվանիայի Հայերուն բարրառին մէջ» (1927), «Ռումանիայի վերարերեալ նօթեր Հայ հեղինակի մր մօտ. Հ. Ղուկաս Ինձիձեան» (1928), «Ռումանш4ш, фраврияв» (1932 - 34), «Ршдուած քներ կամենեցի Հայերու ժամանակագրութենկն» 1936), «Հայ մշակոյթի պատմութեան ժամանակագրութիւն_» (1935 -1941, ռումաներէն), «Նօթեր՝ Արճէչ քաղաքեն» (1942), «Հայերու ժամանակագըրութեան պատմութիւն» (1942 - 43, ոումաներէն), «Հայ հին եւ նոր դրականու-Թիւն» չարքը, որուն մէջ մենագրութիւններ ունի հետեւեալ անձերու մասին. «Ռուբէն Զարդարեան» (1925), «Երուանդ Օտեան» (1927), «Մկրտիչ Պէչիկթաչլըեան» (1930), «Խրիմեան Հայրիկ» (1934) ։ 8ետոյ «Ինչպես որ էին» չարքը. . «Դանիել Վարուժան» (1940), «Կոմիտասին 4ետ» (1965 - 69), «Միսաը Մեծարենց» (1968 - 69), «Ցովհաննես Թումանեան» (1969) : Իր կոթողական գործն է «Պոլիս եւ իր դերը» հինդ հատորով , Պոլսոլ Պատրիարքութեան 500-ամեակին առթիւ գրրւած եւ հրատարակուած 1965.էն սկսեալ։ Բարախուն կերպով եւ յանկուցից ոճով պատկերած է Հայոց Պատմութեան այդ հինդ կարեւոր դարերը, մանաւանդ 19-րդ դարու երկրորդ կեսէն սկսեալ Պոլիսը, որ չնորհիւ իր վարչական, կրթական, լեզւական, մշակութային ու գեղարուեստական հրաչալի նուանումներուն դարձած էր Արեւմտահայ մտաւոր կեանքի գլիսաւոր կեղթոնը՝ իր սջանչելի մտաւորականներով : Սիրունի , իր այս գործին մէջ չոր ու ցամաբ պատմիչ մը չէ, այլ զգացումով լեցուն սիրտ մը՝ որ կը յուզուի եւ կը ԹրԹռայ ամէն մէկ եղելուԹեան Հետ։

1970-ին, Ն. Եորկայի ծննդեան 100-ամեակին առնիւ կը կազմէ «Նիջոլա Եորկային հետ» հատորը, որ կ՚արժանանայ Հայկ Սէրէնկիւլեան դրական մրցանակին եւ կը հրատարակուի Սիրունիի մահէն ջիչ առաչ։ Այս սջանչելի հատորը կուտայ կեանջը եւ դործը Եորկային, բայց մանաւանդ օրը օրին կը ներկայացնէ, ամեLN962UL9hUS

これのとかいて

Կապոյտ Խաչի Լիոն - Վիլէօրպանի Արաքո մասնաճիւղը Հողեհանդստեան պաչտօն կատարել կուտա՝ իր ողբացեալ ընկերուհիներու յիչատակին Լիոն Ս. Ցակոր Եկեղեցին, որմէն ետք հողեճաչ մը տեղի կ՚ունենայ Եկեղեցւոյ կից սրահը ԿիՐԱԿԻ, ԱՊՐԻԼ 9

Imprimé sur les Presses du Journal «HARATCH» 83, rue d'Hauteville, 75010 Paris SIRET : 51027317 A R. C. Paris Commission Paritaire : N° 55935 ՓԱՐԻԶԻ ԷՍԱԵԱՆ ՍԱՆՈՒՑ ՄԻՈՒԹԻՒՆԸ Կը Կազմակերպէ՝

Berbunse ve

Երիտասարդներու մասնակցութեամբ յայտագիր՝ երգ, արտասանութիւն, թա.

Սիրով կը Հրաւիրուի մշակութասէր Հա.

կիրակի, Ապրիլ 9, ժամը 15-ին

Հ. Բ. Ը. Մ. Ալեք Մանուկեան Մչակու. Թային Կեդրոնը

118, rue de Courcelles, Paris 17e

M° Courcelles

Մուտբը ազատ է:

Ghazarian

4.000 m² de mobiliers présentés en ambiance

Z. I. Vitrolles à 20 km de Marseille tél.: 42. 89. 27. 47

" Բացառիկ զեղչ « Bառաջ » ի բաժանուդներուն"

TUNTZUHULHE

կոպեռնիկ Մաղաքեանի մահուան առԹիւ Ալֆորվիլի Ս. Պօղոս - Պետրոս Եկեղեցին չնորհակալուԹեամբ ստացած է. Պր. Արրուն Սէմէրձեան 100, Տիկին Մանուշակ Սամուէլեան 300, Պր. Տավիտ Թաչան 200, Մուրատ ընտանիջ 500 Ֆր., Պր.
Մալձեան 500, Պր. Մուրատ Բուլուր 300,
Պր. Մարտիրոս Քայան 200, Պր. Սէնիջէրիմ Մուրատեան 100, Պր. Խաչիկ Քէլէջ
200, Տէր եւ Տիկին Սարդիս Ճամուզօղլու
200, Պր. Արման Հիլէրէզօ 200, Տէր եւ
Տիկին Եղիա Թաչհիօղլու 200 Ֆր.:

նայն մանրամասնութեամբ, Երրկայի կեցսածքը Հայոց Հանդեպ, անոր տեսակետներն ու խորհուրդները։ Այս դիրքը միաժամանակ Սիրունիի ալ կենսադրութիւնն
է, ջանի որ անոր մէջ օրը օրին կը ցոլանայ Սիրունիի ալ դործունէութիւնը եւ
մանաւանդ իր երախտապարտ կեցուածքը։
Այս դիրքը իր ջաչողական ոճով, մաջուր
լեզուով կը դրաւէ ընթերցողը, յուղումով,
Հրճուանք եւ աղդային հպարտութիւն կը
պարդեւէ անոր։ Հայ ընթերցողին Համար
Սիրունին պիտի ներկայացնեն, միւս դործերը իւ Հետեւարաի՝ նուաղ մատչելի։

Եւ ահա հակատադրին մէկ իաղը։ Չարիջէն ծնած բարիջը։ Ինչպիսի բախտ մըն
էր Սիրունիի համար հանդիպիլ Եորկային, այդ մեծ մարդուն, որ Ցակոր Ճօլօլեանը վերածեց փրոֆ. Սիրունիի։ Ուրիչ
որեւէ երկրի մէջ, նման հովանաւորողէ
մը դրկուած, ան պիտի մնար մեր փոջր
ածուի անկանչ մչակը։ Այլ երբեջ չէր
կրնար դառնալ յարդուած արեւելադէտը
եւ չէր կրնար ունենալ այս հսկայ եւ բաղմատեսակ վաստակը. գոր կը Թողու իր

Յարդանը երկուջին ալ յիչատակին ու գործին։

ζ. 9. . φ.

COMITE UNITAIRE DES ASSOCIATIONS ARMENIENNES D'ALFORTVILLE

A l'occasion de la 80° commémoration du Génocide Arménien Dans le cadre de l'élection présidentielle le Comité Unitaire des Associations Arméniennes d'Alfortville organise

une TABLE RONDE des représentants des candidats

Thème : Les partis politiques français, la France et la Cause arménienne animée par CHARLES VILLENEUVE Directeur adjoint des magazines de l'Information à TF 1

avec Patrick DEVEDJIAN, RPR, Député-Maire d'Antony René ROUQUET, PS,

Maire d'Alfortville et Un représentant du PCF. le Vendredi 7 Avril Salle Voltaire — Alfortville

SOIREE CULTURELLE & ARTISTIQUE

«Le génocide arménien ou la tentative d'assassinat d'une culture» avec la participation de nombreux artistes et interprètes

Dans le cadre d'une exposition de peinture, diaporama, musique, chants, déclamations, lectures, dialogue théâtral.

le Samedi 8 Avril à 20 heures 30 Salle S. Minassian, M.C.A.

Pour tous renseignements, s'adresser à la Coordination : M.C.A. : Tél. : 43. 76. 55. 89.

чьсциь որրիկ 2 DIMANCHE 2 AVRIL

3 11 11

ՄԻՏՔ ԵՒ ԱՐՈՒԵՍՏ

@hh 203

LE NUMERO : 5,00 F 69ቦት ያሀቦት - ውኮት 18 - 563

THUPHTHY. TUHUNT UHUUPBUY (1925-1957)

Fondateur SCHAVARCH MISSAKIAN

HARATCH LE PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE-FONDE EN

DIRECTRICE: ARPIK MISSAKIAN

83, Rue d'Hauteville - 75010 Paris Tel.: 47. 70. 86. 60 — Telex: HARATCH 280 868 F - FAX: 48. 00. 06. 70 -C.C.P. PARIS 15069-82 E

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

Ֆրանսա : Տար. 1.000 Ֆ. .. Վեցամսեայ : 510 Ֆ. Արտասահման : Տար. 1.300 Ֆ. (ամենօրեայ առաքում) 1.150 Ֆ. (շարաթական առաքում) ... Հատր : 5,00 Ֆ.

69° ANNEE - N° 18.563

በወኮኮሁቴር, THE LAY ՆՈՐ ԿՐԹՈՒԹԻՒՆ

Այսօր, դեղարուեսաի նիւթերու դասաշանդունիւնը չատ մը երկիրներու դպրոցներէն ներս՝ ընդունուած, սովորական դարձած երեւոյն է. Հայկական դպրոցներու մէջ, անոնց դասաւանդութիւնը, առուել՝ Թատրոնի դասաւանդութիւնը, կը դառնայ հրամայական պա-44119:

Սփիւութի մեջ, հայ դպրոցին կոչումն է պատրաստել կատարեալ երկմչակոյԹ եւ երկլեզու աչակերաներ ։ Կոչում , որ իր յստակ բանաձեւումը կը գտնէ ընդհանուր կրթական ծրագրի մը ծիրէն ներս, րբնասրբնելով, եք, աբմարնը, շիշներիան երկրի պետական կրթական ծրագիրը եւ թէ՝ Հայկական կրթական ծրագիրը։

Հայ աչակերտին գոյավիճակը հիմնական տարբերու Թիւն մը ունի բաղղատած տեղացի աչակերտին ։ Հայ մանուկը պէտք է իւրացնէ պետական կրթական ծրագիրը եւ Հայկականը։ Ի°նչ կը Հասկնանք Հայական կրթական ծրագիր բսելով. Հոս է, որ կը սկսի ծրագրային անորոչութիւ-

ՏԱՐԱԳԻՐ, ԳԱՂԹԱԿԱՆ ՀԱՅՈՒՆ 19018C

Կարելի չէ ընդհանուր կերպով Սփիւոեր եսլոն ժանսուրբեսուր ինքարար ջնագրին մասին խօսիլ, առանց վիճակագրական տուեայներու։ Միջին Արեւելջի մէջ, հայկական դպրոցները բարդ խձահկար մը կը պարզեն, իրենց զանազան Հայ յարանուանական եւ կուսակցական պատկանելիութեամբ։ Արեւմտեան երկիրներու մէջ, ամէն դաղութ ունի իր դպրոցական յատուկ պարագաները։ Ինչ կը վերաբերի ֆրանսահայ գաղութին, կրհանք ըսել որ մշակուած, սերտուած, հայկական կրթական ծրագիր գոյութիւն չունի: Ծրագիր մր, որ յանձնահանբլի նքքան եսքսն մանսոնրբևուր, ժան մանուկին կրթութեան էական կարիջները գոհացնող, հայ համայնքին ինքրունուն դչարուգայիր ժիղաժիջն ժնոբւսևով բո իեև փուճևադառրուելիւը, Ֆևարսայի մեջ, անոր դերն ու տեղը բնորոչող։ Հայ դպրոցը, տակաւին, տարադիր ու գաղժական Հայուն դպրոցն է։

Առանձնապես դպրոցները կը դժուա. րանան մշակելու իրենց յատուկ Հայկական կրթական ծրագիրը, որ Համապատասխանէ պետական կրթական ծրա-Վրի չափանիչներուն։ Ընդ-Հանրապէս, Հաերենի ուսուցիչներն են, որոնը իրենց անձնական փորձառութենեն մեկնած, իրենց մասնադիտական պատրաստութեան հիման վրայ, կր կազմակերպեն հայերէրով ժառաբարվուսմ ըիւկբինն դայ րաեւ դպրոց որ քանի Հայերէնի ուսուցիչ ուրի, այրճար ա՝ ատևեբև ինևարար ջևրադիրներ ունի եւ երբ ուսուցիչը փոխուի, երավարաետև ինկարար ջևաժինը ա կը փոխուի:

ԳՐԱՒՈՐ ՄՇԱԿՈՒԱԾ ԸՆԴՀԱՆՈՒՐ ԿՐԹԱԿԱՆ ԾՐԱԳԻՐ

Ֆրանսայի մէջ, կառավարական որոչումով, ամէն հանրային դպրոց ստիպուած է մչակել իր կրթական ծրագիրը։ Պետութիւնը, 1990 Հոկտ. 31-ի 4րամանագրով, կրթական Հաստատութիւններու օրինավիճակը կը բարեփոխէ. անոնց կու տայ ինւքնավար դրութիւն մը, որուն հետեւանքով, անոնք կը հրաւիրուին մրշակել իրենց դպրոցին յարմար, յատուկ կրթական ծրադիրը, որ առանց խախտելու պետութեան կրթական հիմնական սկզբուն քները, նկատի կ'ունենայ աչակերտունեան ընկերային վիճակը եւ տեղական քաղաքական ու տնտեսական տրւեալները:

Հայկական ղպրոցներու մէջ ալ կրթական թրադիրը առաջնակարդ պահանջ մըն է. ընդհանուր կրթական ծրագիր եւ Հայկական կրթական ծրագիր։

Այսօր, Ֆրանսայի Հայկական դպրոց-

րբևու աչակբևարբևուր խօսարհարիար քբդուն միայն ֆրանսերէնն է։ (Թերեւս միակ բացառութիւնը Փարիզի «Մկնիկին Դղեակը» դպրոց - աչխատանոցն է, որ ிய மும்மா கிரயியம்படியாட மீ தயிரா சிரி மாடியம் է, խումբ մր մանկավարժ - ծնողջներու նախաձեռնու Թեամբ Հիմնուած, ուր ամէն աշխատանը հայերէնով կը տարուի։ Բայց միայն չաբաթօրեայ ղպրոց է, պրդաիկները ֆրանսական ամէնօրեայ գրպրոց կը յանակսեն, ուրեմն Հոն տարուած Հայերէնի աշխատանքը ձեւով մր լրացուցիչ է ֆրանսերէնին) ։ Դպրոցներու անօրէններու պատասիսանատուութիւնն է կարդաւորել Հայերէնի օրինավիճակը Հայ դպրոցէն ներս ։ ԱՀաւասիկ մի քանի խընդրայարոյց պարադաներ. նորեկ աչակերտները Հայերէնի մուտքի քննունենե չեն անցնիր որպեսզի իրենց Հայերէնի

մակարդակը գիտցուի. մէկ դասարանէ

ներս Հայերէնի մինչեւ Հինդ տարբեր մա-

կարդակներ ունեցողներ կը դանուին.

հայերէնի մէջ ձախողած աշակերտները

վերաջննութենկ չեն անցնիր. դպրոցի

պաչաշնական հաղորդագրու թիւններուն մէջ երկլեզուու թիւնը չորդեգրուիր։ Այս վերաբերմունքը Հայերէնի նկատմամբ՝ երկրորդական լեզուի վերաբերում է, նոյնինքն Հայ դպրոցին բարձրագոյն պատասխանատուներուն կողմ է : U.ju կապակցութեամբ, պարզ է ու դործնական, Մարսէյլի Համազգային դրպրոցի որդեգրած գործելակերպը. նիշերու ընդհանուր միջինի հիման վրայ աչակերաը դասարան կը փոխե, որուն մէջ ֆրանսերէնն ու հայերէնը նոյն արժեւորումը կը ստանան։

ԵՐԿԼԵԶՈՒ, ԵՐԿՄՇԱԿՈՑԹ կրթՈՒԹԻՒՆ

ի°նչպես լաւագոյնս պատրաստել երկմչակոյն երկլեզու աչակերտը։ Հոս մէկ մջակոյթին միւսին վրայ դերակչոու-

թեան, առաջնահերթութեան խնդիր չըկայ։ Անկախ է, ընտանիջին մէջ, դպրոց դայէն առաջ, որդեդրուած մայրենի լեգուի գործածութենկ։ Հայ մանուկը Սփիւռջահայու իր իրավիճակը ամբողջովին ապրելու է, առանց որ ինքնութեան երկրայումի ենթարկուի. տէրը դառնալ անցեալի ժառանգութեան եւ վաշերական զաշակը այսօրուան իրականութեան. երկու տարբեր ակունքներէ ոնի, որոնց Հանդիպման վայրը՝ Հայ դալրոցն է որ կրնայ ստեղծել։ Երկու տարրեր մչակոյթներ, երկուջն ալ իրական, մէկը՝ էութեան, արմատնենուր վենահբնամ՝ դիւոն, շիւննրիան Հադին պատկանող:

Անիրագործելի կրթական ծրագիր մր չ է. չատ մր գիտակից Հասուն ընտանիջներ, իրենց անձնական ջանքերով յաջողութեամբ աուած են իրենց դաւակներուն այս եղակի կրթութիւնը։ Ո՞ր Հայ ծնող-

Puppy

HELIST SULUPEUL

են ունաև ուսեն մերքել ին մասարն թոլար կրթութենկ : Գոյապայքար մր որ միայն Հայերուն վերապահուած չէ, բոլոր փոթրամասնութիւնները ղէմ յանդիման կը դանուին նման պարադաներու եւ իրենց յատուկ լուծումները կը բերեն։

ԳԵՂԱՐՈՒԵՍՏԸ՝ ՀԱՑ ԴՊՐՈՑԻՆ በՒቦበՑՆ ԴԻՄԱԳԻԾ

Պետական կրթական ծրագիրն ու պետական ջննութիւնները յստակ պարտաւորութիւններ կր սահմանեն բոլոր դրպրոցներուն։ Հայ դպրոցին կ՝ իյնայ այս իրադրու Թենւէն մեկնած, Հայերէնի ուսուցումը այնպիսի ձկունութեամբ կարդաւորել որ հայերէնն ու տեղական լեզուն հաւասարապես ապրին ու զարգարար, ասարն ոն ոսնվելի երբևուր ու ժիաելիջներուն ջանակը ձնչէ Հայ մանուկին վրայ ու զինը խրաչեցնէ այս կամ այն նիւթեն։ Տան մեջ Հայերեն չխօսող մանուկը, դպրոցին մեջ Հայերեն սորվիլը ու խօսիլև իեև առևատմեսւելիւը 277mJ:

Հոս է որ դեղարուեստի նիւթերու դասաւանդութիւնը, հիմնական կրթական դեր կրնայ խաղալ հայ դպրոցին մէջ, անոր տալով ուրոյն դիմագիծ մը։ Նկարչունիւն, երդ, պար, Թատրոն, ամ էնն ալ իրենց անփոխարինելի տեղն ունին լեզուի եւ մչակոյթի վերակենդանացման եւ փոխանցման մէջ։

ՄԱՆԿԱՊԱՐՏԷԶ՝ ԲՈՎԱՆԴԱԿ ԱՆՎԱՐԱՆ ԾԼԱՐՁԱԿՈՒՄ

Ծաղիկի Հունաը իր մեջ կը պարունակե ծաղիկին ամրողջ ապադայ ծաղկումի ծրագիրը, պարտիղպանը միայն կր Հոդայ անոր վրայ. ձիչը եղանակին ցանել, ժամանակին ջուր տալ, աւերէ 4եոու պահել. իսկ մնացածը՝ բնութիւնն է որ իր գործը կր կատարէ։ Երկմչակոյթ ուսման յաջողութիւնը կը պայմանաւորուի նախ եւ առաջ ամենափութը տարիքեն, մանկապարտէզի առաջին տարիէն, մանուկին մատղաչ հոգին պատրաստելով իր բովանդակ անվարան ծլարձակումին ։ Արդեն մինչեւ վեց - եօթը տարեկան, ան բնազդաբար, խաղով, կ'իւրացընկ իրեն մատուցուած գիտելիջները։ Երկլեզուութիւնը, երբ այս տարիջէն աչխատցուի, անկէ ետք կը բաւէ տարի առ

տարի անոր բնական գարգացումին հրսկել, աստիճանաւոր ու չարունակական ծրադրի մր հետևւելով:

Մանուկին մանկապարտէցի տարիներու տպաւորութիւնները արմատական դեր կր խաղան անոր ապագայի Հայախսսու թեան եւ տուեալ երկրին լեզուին գործածութեան մէջ։ Պղաիկը իր անմիջական չրջապատեն տեսածով, լսածով, կերածով, դղացածով կ'ապրի ու կը մեծնայ։ Փոքր հասակեն, հայերենով եւս Հերեաթը լսե, կենդանիներու անունները սորվի, դծէ, անոնց չուրջ երդ յօրին է, ձեռային աշխատան ըներ կատար է, խաղեր, միասնական հաւաջական պահեր ապրի . ասոնը իր էական սպասումներն են եւ տարրական իրաւունըները։ Որջան Հարուստ ու ձոխ րլլան այս iոպաւորու-Թիւնները, որջան լեզուն ուղղակի ամ էնօրեայ կեանքին հետ առընչուի ու մանուկին աշխարհընկալման մեջ արմատական մեն խամայ, այրճար էանուսա ի,նենան անոնց ներաչիարհը եւ երկլեզուութիւնը իր գնական զարդացումը կ՝ունենայ, պղարկը ձիչդ Հունի մէջ կը ծաւալի, եւ ներդաչնակ կ՝ընթանայ անոր ապադայ ուսումնառութիւնը։ Այս մ թնոլորտը ստեղծելու համար երդը, նկարչունիւնը, խաղը լեզուին ընական գործընկերներն են : խաղերու միջոցով գիտելիջներու ընկալումը երախաներու բնական պահանջն է, դանոնը անհունօրեն կր խանդավառե եւ իրենց մէջ կր զարգացնե զգաստութիւն, մարմնի չարժումներու տիրապեաում, կարդապահուներն եւ ընկերայնու / իւն :

ՆԱԽԱԿՐԹԱՐԱՆ՝ ԵՐԿԼԵԶՈՒՈՒԹԵԱՆ ԱՐՄԱՏԱՒՈՐՈՒՄ

Մանկապարտեղեն ետք նախակրթարանական շրջանին, խաղն ու դասը իրարմե կ'ան ջատուին : Հիմնական փոփոխութեիւն մր, ձեղջ մր տեղի կ'ունենայ դասաւանդման եղանակին մէջ։ Դպրոցէն ներս, դասերու ժամերը կ'աւելնան ու խաղի պահերը կը պակսին եւ ուչադրութենկ դուրս կը մնան։ Սակայն ասով Հանդերձ, աչակերաներուն խաղալու սէրը բնաւ չի պակսիր, այլ՝ կը պահէ իր կենսական կարեւորութիւնը եւ երբեմն նոյնիսկ, ա՛լ աւելի կը չեչտուի, անբաւարարութեան պատճառով ։ Նախակրխարանի աչակեր-மு, மீட்டி வட்ட மிட்பு, மிழிம் கயுவார், օրը հինդ-վեց ժամ մտային աշխատանքի ծառայութեան մեջ կը մանե ։ Ասոր դիմաց՝ կան մարզանքի, երգի, նկարչութեան պահերը, որոնը օրական երեք քառորդ ժամէն մէկ ժամ կը տեւեն եւ ըգրօսանքի ու ճաշի պահերը՝ երկու ժամ ։ Այս կրթական ռեժիմը կը կիրարկուի առհասարակ չատ մը երկիրներու մէջ, որ ինւթնին յատուկ ժամանակաչրջանի մր դատ որունգրոր տեսերբեր է թե ուրի ին արդիւնաբերական արդարացումը. բայց, իրը կրթական համակարդ՝ միակը չէ։

Հայկական դպրոցներն ալ կը հետեւին այս կարգադրութեան։ Վերը յիչուած ժամերու դրութեան մէջ կը տեղադրըւին, եւ երթեմն ալ՝ կ'աւելնան, Հայերէնի դասի պահերը. այսին քն՝ միջին հաչուով օրը մէկ ժամ ։ Նախակր ժարանի դասացուցակը Հետեւեալ պատկերը կր պարգե. չորս ժամ պետական ծրագրի դասա-பயம்நாடு சிற்கம், மீத்டி சயமீ பெற்கு நிற்கும், மீத்டி ժամ երգ եւլն ... եւ երկու ժամ գրօսանը

பட கயத் யுய் : Այս Համեմատութիւնը առաջին ակնարկով ցոյց կու տայ, տեղական կրթական ծրագրի եւ լեզուի գերակչոութիւնը նախակրխարանի մեջ։ Մանկապարտերի մէջ, Հայերէն եւ ֆրանսերէն դասաւանգութիւնները Համաջայլ կ'ընթանան, նոյնքան ժամ կը տրամադրուի մէկուն եւ միւսին։ Միջնակարգի եւ երկրորդականի մէջ նախակրխարանի մէջ տիրա-

պետող դրութիւնը ա՛լ աւելի կը չեչտուի : Ինչ որ չատ բնական երեւոյթ է, հայ աչակերար ոչ մեկ ձեւով հանրային ղարոցի աչակերայն ետ մնալու չէ : Վերջապես, ան ալ իր համալսարանական ուսումը չարունակելու համար պէտք է յաջող կերպով պետական քննութերւնները անցրնել։ Այսուհանդերձ, դպրոցները կրնան դիւրաւ, հայերէնի դասաւանդման կողջին, դործի լծել արուեսաի ուսման, ճայի ու գրոսանքի պահերը, երկու յեզուներուն միջեւ Հաւասարակչոութիւնը վերականդնելու Համար։

Նախակրթարանը կարեւոր Հանգրուան մրն է երկլեզուութեան հիմնաւորման մէջ։ Մանկապարտերին մէջ սերմանուածը, նախակրթարանին մէջ կ'արմատաւորուի, մարմին կր ստանայ ու կը ծաղկի։ Այս շրջանին է որ աշակերտը լեղուի դործածութեան կը տիրապետէ. սահուն կարդալու, գրելու եւ հաչուելու կը վարժուի ։ Ամէն դասարանէ ներս Հաստատուն երկլեղուանի կորիզ մը երբ կազմուի, նորեկները ինչընաբերաբար կը ներգրաւուին ու կը չաղուին այս մենոլորարն մէջ։ Միջնակարգն ու երկրորդական րաժինները մասնաւոր դժուարութիւն չեն յարուցաներ, եթե մանկապարտեզն ու րախարհենահարարև խրադրւաց ու սևաիա-

ԿՐԹԱԿԱՆ ԾՐԱԳՐԻ ՈՒՂԵԳԾԵՐԸ

ւոր դաստիարակութիւն մատուցեն։

Ուսման յարաձուն, աստիճանաւոր Հանդամանքը ապաՀովելու Համար, կրըթական ծրագիրը պէտը է նախ եւ առաջ կարդաւորե Հայերենի եւ պետական լեգուի գուդաներ ու համամակարդակ դասաւանդութիւնը։ Օրինակ՝ երբ ֆրանսեների ժառն ին դբնանբնի նայբնու ոբևաողունեան, նոյնը կը կատարուի Հայերեն լեզուի պահուն, եւ փոխադարձարար: Նման մօտեցում կիրարկել նաեւ *Յուաբանութեան եւ դիտութեան մէջ* ։ ֆրանսերէնով զումարել կամ հայերէնով դումարել, երը աչակերտին միտքը պատրաստ է այդ գործողութիւնը կատարելու, ան դիւրունեամբ կրնայ մէկ լեղուէն միւսին անցնիլ ։ Այս համադասու Թիւնր պէտը է անօրեր ոբևասւի:

Երկրորդ կարգադրութիւնը, երգի ու նկարչութեան երկու լեզուով դասաւանղութեան կը վերաբերի։ Այս դասապահերը աչակերտին համար կազդուրիչ, Հոգեպես սնուցիչ ղեր կը խաղան ։ Մա աորթը կ'ունենայ ինքնանփոփ նկարելու, ղծելու, ինթզինը արտայայտելու, իր ներաչիսարհին ձևա Հաղորդակից .դառնալու : Հանոյթը կ'ունենայ վամրային խան. դավառ երդեցողութեան մասնակցելու, ձայնային աշխարհը զննելու։ Գեղարուեսաի նիւթերու ուսուցումը, աչակերաին հողիկն ներս կ'արծարծ է նաեւ նոր ոյորտ մը, գեղեցիկի ապրումը, արտայայտու-**Երւ**նը, մաքի ու զգացումի կապը՝ դեղարուեստական արտայայտչամիջոցներով։ Թանկագին պահեր մանկան ան-Հատականութեան Հիմնաւորման եւ ինթնուրոյն նկարագրի կարմաւորման մէջ։

Երրորդ կարգագրութիւնը, Թատրոնի դասապահի հաստատումն է, նախակրը*արանի աառջին դասարանէն սկսեալ*: Այս կետր լայնօրեն կ'ուսումնասիրեմ քիչ யிரு ரிப் :

Չորրորդ կարդադրու Թիւնը, դրոսան թի ու հայի պահերու նրբին օգտագործումն 5 : Բակին մէջ երկլեցու Հոգատար - հրակիչի ներկայուներւնը, պրոսանքի ըննացջին, անոր ցուցմունըները, դատողու-[ժիւնները, նոյնիսկ՝ պզտիկներուն խաշին անոր մասնակցութիւնը անգնահաաբլի դեր կը խաղան Թէ՝ այդ ժամերը անվաանը, խաղաղ անցընելու մէջ եւ թե աչակերարբևուն ասօնբան բևինբառու-[ժեան զարգացման մ**է**ջ:

կቦውበኪውስኪኒር՝ ՆԱԽ ԵՒ ԱՌԱՋ ԶԳԱՅՆՈՒԹԻՒՆ Է

Իսկական կրթութիւնը դաս սորվելու, դաս սորվեցնելու մէջ չի կայանար։ Բարձր նիչեր ունենալ, փայլուն աչակերտ ըլլալ, յարաբերական չափանիչեր են : Կրխունիւնը նախ եւ առաջ դդայնունիւն է։ Ձգայնունիւն՝ Թափանցելու մանկան աշխարհը, կռահելու անոր բուն ներքին ձգտումն ու կարիքը. յետոյ՝

தன்குமை குறிகும் மடி முற நடிகும்களிழ் իր դժուարութիւնը. ձեւով մը՝ ինք իր մէջ իր ուսուցիչը գտնել։ Դպրոցը կըր-Թական մ Թնոլորտ է. կրթական մ Թնոլորտ ապրիլ, կրթական մթնոլորտի մեջ մեծնալ՝ կրթութեան գորով կը յառաջացնել. բացառիկ կրակ, մանուկին ուսումնասիրութեան մարմաջը վառ պահե. լու , կեանքի հանդէպ սէրը , հետաքրքրութիւնը արծարծելու։ Կրթութիւնը դասադիրքով չի պարփակուիր։ Աչակերտին սորվածն ու ապրածը իրարմե տարբեր, իրարմ է անջատ իրականութ իւններ չեն։ Այսօուան ընկերութեան մէջ, հեռատեսիլը եւ անոր յարակից բոլոր գործիջները, անուղղակի՝ բայց տիրական կրը-Թական գործոններ են, իրենց գրական ու բացասական երեսներով, որոնցմէ կարելի չէ խուսափիլ։ Դպրոցը Հարկադրուած է իր առաքելու ժիւնը եւ իր աշխատելակերպը վերատեսութեան ենթարկե. լու : Այս խնդիրը միայն հայ դպրոցինը չէ, այլ՝ կը մտահոգէ նաեւ կրթութեամբ գրաղող ամէն պատասիսանատու։ Մատուկները, այսօր, չատ բաներէ տեղեակ են, չատ մը եղելութիւններու ականատես . ընագիտութիւն , ընկերային յարարերութիւն, պատերազմ, սէր, քաղաբականութիւն։ Արդէն վաղագաս չափահաս են։

Դարոցին դերն է մանուկին վերադարձընել իր աշխարհը, վերընծայել իր մանկութիւնը։ Աչակերտին սորվելու սէրր անրաժան է անոր խաղալու սէրէն եւ խաղալու սէրը՝ բնունեան կորովն է, ուde un the duby bu gto:

ԹԱՏՐՈՆԻ ԿՐԹԱԿԱՆ ԱՌԱՔԵԼՈՒԹԻՒՆԸ

Այս կապակցութեամբ, հայ դպրոցին մէջ, աչակերտին խաղալու սէրը դրականապես կրթութեան ի նպաստ օգտագործելու Համար, նախակրթարանի առաջին դասարանեն սկսեալ, նկարչութեան ու երդի կողջին, թատրոնի պահ հաստատելը հրամայական պահանջ է։ Պահ մր, ուր աչակերտր լեզուն, մարմինը, հրմտու թիւնը, սորվածները ամ բողջու թեամը գործի լծ է, փորձարկումի են Թարկէ ու Համադրէ. դասընկերներուն Հետ Հաւաքական ապրումի, ամբողջական խաղի Հնարաւորութիւնը ունենայ:

Թատրոնը դպրոցէն ներս միչտ իր գըրաւչութիւնը ունեցած է։ Պղաիկը խաղը կը սիրէ եւ Թատրոնն ալ ունի դաստիարակչական չատ մր ծալբեր, որոնք երբ գիտակցութեամբ օգտագործուին, իրենց րարենպաստ ու չինիչ ղերը կր խաղան աչակերտութեան վրայ եւ նոյնիսկ դրպրոցէն դուրս ալ, աչակերտին անոքիջական շրջապատեն ներս ։

Ֆրանսայի Կրթական նախարարութերնը, 1970-էն ակսեալ, յատուկ ուչադր Թիւն դարձուցած է Թատրոնը դպրոցին մօտեցնելու մտադրութեամը։ Դեռ մինչեւ 1988 Թուականը, Թատրոնը կր դիտուէր իրը գրականութեան մէկ ենթանիւղը։ Այդ Թուականէն սկսեալ, պատկան մարմինները թատրոնը կր Հոչակեն լիարժէք, ինքնիչիան գեղարուհսաի դասանիւթ, նկարչութեան եւ երաժչտութեան նման, անջատելով գայն գրականութենկ։ Եւ կր սկսի հանրային դպրոցներու մեջ, միջնակարգի եւ երկրորդական վարժա. րաններու Թատրոնի դասընթացջը։ 1993ին Թատրոնը պաքալօրէայի «L» ձիւզի քննունեան նիւն կ'ընդունուի:

Թատրոն-դպրոց գործակցութիւնը մեր մօտ այ կը բանի : Նկատի կ՝ունենամ Փարիզի եւ չրջակայթի հայկական դպրոցները։ Նախ եւ առաջ Սամուէլ - Մուրատ երկօրեայ վարժարանէն ներս կր հանդիպինը խամանիկի (տիկնիկ) լուրջ եւ տարածուած օգտագործման, բոլոր տարիջի պգտիկներու հետ, որոնք Թէ' կը պատրաստեն եւ Թէ կր խաղցնեն խամաձիկները, ձեռննաս ուսուցչունիի մր ղեկավարութեամբ։ Բարեգործականի շահանցօնբան ժանսնն ուրի ին նրաբնարոր պահերը։ Դպրոցասէրը, իրը ամէնօրեայ վարժարան եւ Թերեւս առաջինը ըլլալով Սփիւռքի պատմութեան մէջ, իր առօրեայ դասաւանդութեան նիւթերու մէջ ներառած էր Թատրոնը, այդ ալ նախակրթարանի առաջին դասարանեն մինւչեւ 6-րդ դասարան (ներկայիս ընդհատուած) ։ Շարաթօրեայ «Մկնիկին Դղեակը» դպրոցական արձակուրդներուն կը կագմակերպե պզարկներու յատուկ, ամբողջ շարաթ մը աբւող թատերական աշխատավերջի հանդեսներուն, հերթական ատե- ծէ։ Գրատախտակին առջեւ, մէկ ու կես նամարզանքներու ժամակակ զանազան աեսակի բեմականացումներ, երկասա- մէջ մնալէ ետք, մկաններն են որ իրենց ցութենկ սկսեայ մինչեւ բեմայարդարումի գործածութեամբ պատկերներու ցուցագրումներ։ Եւ նոյնիսկ՝ իբր լեզուի դասաւանդութեան օժանդակ միջոց կը գործածուի Թատրոնը։

ውሀያቦበኒኮ Հኮሆዳር Խሀጊኒ Է

ի°նչ պետք է ըլլայ Թատրոնի դերը. դպրոցէն ներս ։

Թատրոնի հիմ ջր խաղն է։ Աչակերտներուն խաղի պահանջը մեկ կողմեն, լեգուի կարեւորութիւնը թատրոնի մէջ եւ դարոցէն ներս, միւս կողմէն, այս երկու միաւորներու միջեւ միացեալ արդիւնաւէտ գործակցութեան հողը կը ստեղծեն:

Թատրոնը կր վերարժեւորէ խաղի իրաւավիճակը դպրոցէն ներս։ Խաղը չատ սահմանափակ ուչադրութեան ենթակայ է կրթական հաստատութիւններու մէջ։ ինչ որ խաղ է «լուրջ չէ», «ժամանակի կորուստ է» մաայնութիւնը տարածուած համողում է։ Մանուկներուն ձեռքը խազալիկ կր տրուի որպեսզի զբաղին, ժամանակ անցընեն, չարութիւն չընեն, փողոց չերթան։ Բայց, խաղը երախան կը դաստիարակէ եւ կը զուարձացնէ։ Դրպրոցին մէջ, գրօսանքի ժամերուն է, որ աչակերար խաղալու առիթը կ'ունենայ, ջուր խմելէն, արտաքնոց երթալէն եւ այլ պարտականութիւններէն երբ ձերբադատուի ։ Այս պահերը կարճ են եւ խաղերն ալ սահմանափակ ։ Մանուկին հետաքրրբրութիւնները բազմազան են, տարուէ տարի փոփոխութեան կ'ենթարկուին ։ Մարմնի, մաբի, դգացումներուն նոր կարիքներուն համաձայն, խաղերն ալ պէտք է նորոգուին։ Օրինակ, 7-8 տարեկանին աջ եւ ձախ կողմերը զանազանելու խազերը, 9 տարեկանին երբ տիրապետուին, այլեւս արչբատճենետիան իև մասրար։ Մանկավարժական Հոկայ հետազօտական ասպարեց մըն է գիտելիջները խաղով փոխանցելու Հմաութիւնը:

ԻՆՔԶԻՆՔ ԳԵՐԱԶԱՆՑԵԼՈՒ ՄԻՋՈՑ

ի°նչ են խաղի հիմնական յատկանիչ-

Խաղը գործողութիւն է. մասնակցողր սիրայօժար կ'ենթարկուի գործողու. թեան օրէն իներուն եւ խաղացողը դործողութեան մէջ ինթգինք դերազանցելու երավմայիր դմուդն ի,ատևի:

Ամեն խաղ յատկութեւն մը, կամ յատկունիւններու ցանց մր կր զարգացնէ անձին մեջ. կրթիչ յատկութիւն մր ունի, որուն ըմբոնումը եւ գիտակից գործածութիւնը դաստիարակչական անսաՀման Հորիզոն կր բանայ խաղերու օգտագործ.

Բայց, խաղի բոնուիլը կորուստի ճամ. րայ ալ է, երբ չափաւորութեամբ եւ դիտակցութեամբ չի տրամադրուիր պրդաիկներուն։ Այսօր, խաղի աշխարհը Տոկայ չուկայ մըն է։ Ասանդական խաղերու կողջին, խաղերու նոր սերունդ մր երեւան եկած է, որ կը կլանէ անոնց մօտեցողը եւ խաղացողը կը մեկուսացնե, անոր մէջ կ'արթնցնէ կռուազանութեան եւ բրաութեան վարջեր։ Դժբախտարար, տարեդարձի , նոր տարուան առիթով խաղ նուիրելու սովորութիւնը կը բազմացնե, անպետ խաղերու տարածումը։ Դպրոցին մէջ, խաղի վերարժեւորումը իր բաներանարա անմենունիւրն ինրան ուրբրան նաեւ աչակերաին խաղի ընտրութեան

աղի աշխարհը անսահման է: Անոնը կր դասուին ամենապարդէն ամենաթարդր։ Մտային կարողութիւնները դարդացլանող, մարժնի մկանները զօրացնող, յիչողութեան, Հաչուի, լեզուի, երեւակայութեան եւ այլ խաղեր։ Գնդակի խադերն են, որ յանախ կը համախակեն աչակերտու թիւնը: Ասոնց օրեն քները պարզ են, մեծ Թիւով մասնակիցներ կ'ընդունին, վագելու առիթ կու տան եւ խրմրային մրցակցութեան խթանող դրունոց ։ Ասոնցնե դատ, կայ անչուչտ տարե. Թիւնը մեծ խանդավառութիւն կը ստեղ-

ժամ հոտարանին կաչկանդող դիրքին նրունալունակուրը ին, անատույանարը ու անտ տութիւն, չարժում կը պահանցեն։

ԹԱՏՐՈՆԸ՝ ԱՐՈՒԵՍՏՆԵՐՈՒ ՀԱՄԱԴՐԱՎԱՅՐ

Թատրոնը իր մէջ կ'ընդորկէ բարդ ու րազմերանգ խաղի բոլոր տուեալները<u>։</u> **Էսլոր արուեսարբևն ինբրո հասուի արհե** եւ անփոխարինելի ներդրումը ունեն **ժատրոնեն ներս** ։

Upnehump hunghis pingle 4g donlot, ուրիչ կչիռ, ուրիչ տարողուներւն կու տայ անոր: Հակառակ խաղին մեջ նա. խապես գիտցուած, ընդունուած օրենը. ներուն, արուեստի կիրառման օրէն ին. րր նախապես արուած չեն. այլ՝ ստեղ. ծագործութեան ընթացրին մէջ անոնը կր դանուին եւ կը գործադրուին։ խաղը որոչ կարողութիւններու ցանց մր կր զարդացնե, իսկ արուեսաը՝ ամրող էու. թիւնը կ'աչխատցնել: Wաղը խաղացողին վրայ միայն ուղղակի ազդեցութիւն ու նի. արուհստի գործ մը, ստեղծադործո. ղէն անգին, ժամանակի տեւողութեան մէջ, իր խորհուրդը, դերզդայական, ներգործական ուժը կը պահէ եւ անոր հետ չփուողին վրայ կ'ազդե :

Թատրոնի եւ արուեստի պարապումին նպատակը դպրոցին մէջ, ղերասան կամ արուեստագէտ պատրաստել չէ։ Ար ընտրուներնը, անոնը, երբ չափակաս դառնան, ին ջնաբերաբար կր կատարեն։ Թատրոնի եւ արուեստի նպատակը ար պարադային կրթական է։ Թոյլ տալ որ մանուկը վերադանէ ինւրդինը, իր դերը վերստանձնե : Բոնադրոսիկը, աւելորդը, այլանդակը իրմե հեռացնել։ Հանած. վարածն ու ամ չկոտը, քաղաքավարն ու ին ընաբունը, գօրաւորն ու Թոյլը, ամ էնքն ալ խաղի մեջ գիրար ձանչնան. Հաւաբա. կան խաղի նոր տարածութիւն մր ստեղ. ծեն, ուր ըլլան Հարազատ, պարզ ու դոր. ծունեայ:

Թատերական աշխատանքը կրնայ նաև բացասական ազդեցութիւն ունենալ, որուն առաջբը պետք է առնել կանուխյն։ Այսպես, երբ Թատրոնը չինծու, արհես. տական խօսքի, չարժուձեւի ու մտապատ կերներու կը դիմէ, հակա-դաստիարակչական է ու ոչ Թատերական ։ Իսկ երբ կ'օգտագործուի իբր դուտ լեզու սորվե. ցընելու միջոց, արդէն ստեղծագործական բնոյթեր կը խեղաթիւրուի։ Որեւկ զրական երկ, որ Թատերախաղի հիմք պիտի ծառայե, պետք է խաղի վերածուհ. լու Հնարաւորութիւնը ունենայ կամ խաղի տարածքը գտնուի անոր մեջ. այս է րախոտանում արևա գուսբերություն աշխատարջի, ասոր հիման վրայ կր գարդանան Թաաբևանար նաևսն դիւս բևբւսներբեն, աիպարի մարմնաւորում, խօսք, երաժըչտութիւն, լոյս եւյն .: Եթե ոչ՝ նախընտ. րելի է կարդալ, տերտել, վերլուծել ու யுத்தை கிறுக் வேகிறும் எட் முயம்யும்யாகிட்ட նը ստանալ։ Աչակերտներուն դեր դոց սորվեցնելով բեմ Հանելը, մտացածին, չինծու բեմավիճակներու արտաբերումը կը քաջալերէ ։

Թատրոն ըսելով առհասարակ կը հաս. կընանը չէնք կամ Թատերական ներկա. յացում : Իսկ դպրոցին մեջ՝ ոչ մեկն է, ոչ ալ միւսը։ Թատերական դասընթացի եզրն ալ դոգացուցիչ չէ, որովգետեւ սովորական դաս չէ, փորձառական, խամի բերո ըն ուրի, սի ժառնընգաներ արդին կը տանի։ Թերեւս լաւագոյն սահմանումը՝ *ձատերական աշխատան*ը կ^{ամ} ռումն է։ Թատերական աշխատանքի և արաարին արտա կար ահակբնարբնով րբև. կայացում տալ չէ։ Թատրոնը իր հեր. երը օնկրաչափութիւրդրենն ուրի ոն քա. րելի չէ անտեսել։ Թատերախաղ մը և գրական վիճակեն մինչեւ Թատերական **Ներկայացման յանդիլը՝ Հասունացման** չատ մը հանդրուաններէ կ'անցնի ու խիստ կեղրոնացած փորձերու անհրաժեշտու**հիւրն ին մեա** և իանքի էք ահարբևարբեն այութ արատանութ ունձ անաևատանեսուներոր ատի մրբ : Ուարաւարվ, աստնիր ատևի. րբևուր: Ռախնրահելի է դիշա փոճև իա. ղերու ներկայացումով սկսիլ. փոջի կոկիկ, լաւ կազմակերպուած։ Պղաիկ րբևն հաա ին խողուհուկասուկը ը ը որ որի կայացում ներով. եւ ապա խանդավառու. Թիւնը Թանկագին առիթ է խմբային ու չադրուներւն եւ կարդապահուներւն գար

դացնելու մեջ։ Քանի մը տարիներու հասդացուն փորձառուներւնով կարելի է դպրոցական Թատերախումբ հիմնել. ինչ սն իանդակբեռնչարութ բւ թիւկարիար իարեւոր նեցուկի կր կարօտի :

լեցրեր ԵՒ ԹԱՏՐՈՆԻ ՈՒՍՈՒՑԻՉՆԵՐՈՒ ֆՈՐԾԱԿՑՈՒԹԻՒՆ

ինչպես արուեստի միւս ձիւղերը՝ երգ, նկարչու թիւն, թատրոնն ալ կր պագանջե արգեստավարժ անձի մր ղեկավահաւնիւրն բւ ասաւբլ, ըսւամաժույր հաևմարութիւններ ունեցող փորձի սրա**հ** կամ խաղավայր։ Սակայն, ի տարբե րութիւն միւսներուն, Թատրոնի ամենայաքող արտայայտութիւնն ու ներգրուքը կը ստացուի լեզուի կամ գրականութեան ուսուցչի եւ թատերական դործիչի գործակցու Թենէն: Մնչուչտ, լեզուի ուսուցչին բեմարուեստի ծանօխութիւար կամ Հմաութիւնը կրնայ առանձնապես ապաստել թատերական յաջող աշխատանը

Այս դործակցութիւնը, աչակերտին նէ։ Համար, լեղուի գործակցութեան, փորձարկումի լայն հեռանկարներ կր բանայ: լեզուն գուրս կու գայ իր դասային ի-மாழிகாழ்த்த நட புழ வின்கு மாறிக்க வித்த, առօրեային մէջ։ Նոր բառապաչար, նոր խաղեր, նոր յարաբերու Թիւններ, իոքրաին ապրումներ որոնը կեանքի դանադան ընադաւառները կ'ընդդրկեն։ Աչակերտները այս աշխատան քներէն կրկնակի, եռապատիկ օգուտ կը քաղեն, նախ իբը բուր դասի եւ թատրոնի փոխյարաբերութենկն, երկրորդ իբր խաղի մասնակցողներ եւ դեռ իրը հանդիսատեսներ, բեն ունին մասանարրբենու ըբնքանացումները կը գիտեն ։

Հայերէնով դպրոցականներու յարմար **խատերդութիւնները խորձալի պատկեր մ**ր կր պարզեն : Կան՝ 20-րդ դարու սկիզբը Տաւաքուած ժողովրդական Հեքեա Թևերը եւ երախաներու Համար արեւելաՀայերէնով մշակուած գրականութիւն : Հոկայ ասպարեզ մը կր բացուի առակներ, պատմուած քներ, Հէ քեա Մներ ու ժողովրդական խաղեր Թատերական աշխատանջին պատչաձեցնելու ու օտար լեզուներէ Մարդմանելու։ Հոս, գրողներու աջակցունիւնը անհրաժելա է:

Պարն ալ խանդավառող ու սիրուած **சியுரு சிழு த் கட யரிழாரியடியு யுராடக்கள்**: Հայկական աշանդական պարը մեր մր. չակությային կետնւբի հիմնական արտայայտութիւններեն մէկն է. Հողին կանչը ու տոհմիկ ապրելակերպին ու աշխարւրնկալման ամենապարգ խտացած արձանագրութիւնը։ Խորգ. Հայաստանի եւ այ պարախումբերու ֆոլբլորիը, կեղծ դեղջուկ բեմ ականացումները խախտած ը աւարվակար մանբևու իսկակար անժանիջը։ Այս պարերը յարատեւ կրկնոշական Նայլերով կ'արտայայտեն Համայնքի մը միասնականութիւնը, չարժումի Համայնական ապրումը եւ բնուխեան հետ համերաչխութիւնը։ Բեմէն րբերքայանութքին տանբև չբը, այլ, քողեր մը անդամներուն ,ներկաներուն մասնակցութիւնը պահանջող պարեր։ Դպրոցին մեն պետք է վերադանել պարի, պարերզի խաղային ձգողականութիւնը։ Երդի ու պարի միակցումը, մասնաւոր երաժըչտութեան դասերու ընթացջին կընայ հոր Հեռանկար մր բանալ դպրոցական եւ մշակութային կեսմաքին մէջ։

Մարժնամարդանքն ալ անչուշտ անհըրաժելա է մանուկին համար։ Սակայն, րկատի ուրբրալով ժանոսարար գուղարակացոյցի խիստ բեռնաւորումը, նախընտերքի է սև դահմարճն ահատմանսմարար գործունեութեան մաս կազմե եւ դպրոցը առաջնակարգութիւնը տայ լեզուի եւ գեղարուեստի հետ ուղղակի առընչունիւն ունեցող նիւթերու դասաւանդումին։

ԱՇԱԿԵՐՏԻՆ ԲՆԱԿԱՆ ՀԱՆԴԻՍԱՏԵՍԸ ՄԱՆՈՒԿՆ Է

Դպրոցական Թատերական ներկայացումները նախընտրելի է կատարել մասրաւսն արանարդի ըսւինուաց բնունքի նր-^{խաց}ջին։ Աչակերտին ընական Հանգիսատեսը մանուկն է։ Ծնողջներն ու չափանասները ընդհանրապես լաւ հանդիսատես չեն մանուկներուն Համար։ Անոնք, կամ՝ կը գերագնահատեն՝ անիդառու Հափամարուաջ ճաճանբևունբաղև

եւ կամ՝ կր Թերագնահատեն պզտիկներուն ելոյթը . «չոնոխի խաղ է՝» ըսելով. իրը պարտականութիւն ներկայ կ'րլլան հանդեսին : Ցահախ կը խանդարեն անոնց Հարազատ, անկեղծ խաղը, ձեռը կ'ընեն, նչան կ'ընեն, պատկեր կը ջաչեն, կր պատկերահանեն։ Բայց եւ այնպես, շատ ընական է, որ ծնողջները գիտեն իրենց զաւկին ելոյթեր իրը դաստիարակ եւ իբր անոնց գլխաւոր պաւսասխանատուն ։

Բացարձակապես ճիչը չէ ճաչասրահի զիմաց, աչակերտները բեմ Հանել։ Բեմը հանդիսատեսէն դիտուելու, ունկրնդրուելու յատուկ ուջադրութիւն կր պահանջե, իսկ ճաշասեղանն ու կերուխումը՝ հանոյախօսութեան, կատակի, մաերմիկ խօսակցութեան վայր է։ Ան-Հաչտ եզրեր են ընմն ու ճաչասեղանը։ Այս դուդորդումը միայն նման ելոյթներ կազմակերպողներու դրամ Հաւաբելու ցանկութիւնը ցոյց կուտայ եւ կրթականի անտեսումը։ Քապարէն է որ ուտողներու քսակով չահադրգոուած, անոնց ախորժակը ա՛յ աւելի գրդոելու Համար, յաւուր պատչանի ցուցադրութիւններ կ՚ը-

ዓጣቦበ8ኮን ՀԱՆԴԷՍԸ՝ ԿՐԹԱԿԱՆ ՏՕՆԱԽՄԲՈՒԹԻՒՆ

Դալրոցական Հանդէսները Հայկական Հաւաջական կեանքի գլխաւոր դրսեւորումներն են։ Բեմէն արտասանուտծ ամէն մէկ խոսը, ներկայացուած ամէն մէկ երեւոյթ ե՛ւ մանուկին ե՛ւ ծնողջին ու Հասարակութեան ենթագիտակցու Թեան վրայ իր հետքը կր ձգէ։ Հանդէսը մշակութային երեւոյթ է. դիտողին, մասնակցողին կենցաղ ու վերաբերմունը կը թելադրէ : Խուքին, երդին, ե. րաժ չաու թեան հանդէպ ճաչակ, մակար-சுயடி தார்த டிவட மாயர: திர° 24 த மு மாள்կերտին հանդէսի ժամանակ տեսածն ու ապրածը հակադրուին դպրոցէն ներս անոր ապրածին, անոր Թելադրուածին։ ինչպէ°ս ընդունիլ որ հանդիսութիւն մր վարուի միայն մէկ լեզուով երբ դարոցին մէջ աչակերտին կ'ըսուի հայերէն ալ ասանցեր ձեր ընկերներուն հետ, ձեր ծրնողջներուն հետ։ Ապրուած իրականու-**Երւսր**, Հանդեսի մր թողած տպաւորու-செடிப்பு ஆயா யடிட்டு க்டிவு த், ஓய்ப டியுகடு պաչապանութեան Համար Հազար դաս ու ջարող։ Նոյնն է պարագան երաժրչաու ժեան. յանաի աչակերաներուն սոր-ரியல் கழடிக்கும் எட முக்க தேயடந்தாடயல் பாடயդախումբերու ելոյթները կամ սրահին մէջ ցրուած ձայներիգները իրար Հակասող անհաչա նուազներ են։

Դոլրոցին հանդէսը աչակերտինն է։ Եւ **Եերեւս լաւազոյն միջոցը, այս բացա**ռիկ պահերը վերարժեւորելու, առանց որ եկամուտի կողմը գանց առնուի, բերմեսի կամ դիմակահանդեսի դիմելն է, ուր մանուկ, չափահաս ու տարեց, ամ է նջն ալ մ իասին խաղալու առիթը կ՝ ունենան:

டுக்கீம் வட செய்வுத்பு புழகிவடுக்கம் கட கிடிչակոյնի դօրեղ գէնքեր են, որոնք գիտակից եւ նպատակայարմար ձեւով պէտը է դործածել, թե ոչ՝ ձախ ձեռքը կը քանդե աջին շինածը։ Հանդիսութեան ընթացջին, երկլեզուութեան կիրառումը բեմէն, աչակերաներուն մէջ կ'ամրապնուկ երկմ չակու Թային կր Թու Թեան տպաւորութիւնը. ծնողջներուն ու հասարակութեան ալ կը թելադրէ նման կեցուած ջ որդեդրել տունէն ներս։ Իսկ Հանդէսը առին կ'րնծայկ Համականրուելու, նոր սերունդին աչխատանքը գնահատելու, անոր ցնծութեան մասնակցելու, բաջալերելու որ չարունակեն իրենց ուսումը եւ անչուչա դալրոցին աջակցութիւն ցուցաբերելու եւ ապազայի նկատմամբ նոր Հեռանկարներ պարզելու:

ሀቀኮኮቡዋር՝ Նበቦ Հበጊ, ՆՈՐ ԿՐԹՈՒԹԻՒՆ

Կրթական ծրագրի մշակման նախագրորուներոր հրաքարանահաև արձևերու-[ժեան կ'իյնայ. սակայն, անոր պատրասաու թիւնն ու յաջող դործադրու թիւնը, միայն ու միայն դպրոցին բոլոր բաղկացուցիչ խուրաւորումներու գործակցու*թեներ կախեալ է. ուսուցչական կազմ*, ծնողաց միութիւն, աչակերտութիւն,

PRTPP

4'F2U8-4'4U8 LES GIROUETTES ?

(5 - 10 hngh)

ինչպէս կ'երեւի խաղին անունէն՝ այս խաղը գիւղական ծագում ունի : կ'thmj կ՝գայ բայը կ՛լսուի Հաբաւային դեղջկարարրառին մէջ, եւ կ'նչանակէ՝ «կ'երթայ-

Տեսնենը թէ ի՛նչ է կ'երթայ կուղայ։

Խնջոլական կամ Հարսնիսի խմբում մ'եղած տեղը, սովորական խաղերէն մէկն ալ այս խաղն է:

թաման ուժոմրբևև ի, հոնսևուկը ոբրբակին մէջտեղը։ Մէջերնեն մեկը վարպետ ընտրուելով՝ կ'սկսի խաղի, եւ ինքն ի'նչ որ ըսէ ու ընէ՝ միւսները Հաւատարմօրէն ձեւացնելու պարտաւոր են ։

Մ. լույլես , խաղապետը նախ կ'ըսե . .

- «Ե՛ս մէ'կր ծեռ՝ կ'է'հայ կ'գեա'յ» (1), եւկ'չարժէ միեւնոյն ատեն իր մէկ ձեռքը, օրինակի համար՝ ա՛ջը:

Էսլորուողներն իրենք ալ անմիջապես իրենց աջ թեւր ետեւ . առաջ շարժելով կը

=«Ե'մ մէ'կը ծեռ՝ կ'է'հայ կ'գեայ, կ'էհայ կ'գեա'յ» ։

Խաղապետը կ'չարունակէ ապա ըսել. -

- «Ե՛մ մէ'կր ծեռ ե՛ւ մէ'կը վոտ՝ կ'է'հայ կ'գայ, կ'է'հայ կ'գեայ (2): Եւ կ'չարժէ hp யழ கிகாழிய கொ மயக்ட hp யழ என்று:

Բոլորուողներն ալ իրենց աջ ձեռջն ու աջ ուրքը չարժելով կը կրկնեն. .

= «Ե՛մ մէ՛կը ծեռ ե՛ւ մէ՛կը վոտ՝ կ'է'հայ կ'գեայ» ։

Մ, յուղես, յառաջատուական կարգով՝ խաղապետը կ'չարունակէ իր նախկին ը-

սածներուն վրայ միչա մէկ անդամի չարժումն աւելցնել եւ ձեւացնելով ըսել։ Ինճն նարկուր անքո, հոքսնուսմրբևև անանաաւոր եր բանըր նրել ու նոբլ։ Սևով իրամապետը կ'չարայարէ ընդհատ . ընդհատ եւ միւսները կր կրկնեն ու կ'եղանակեն մէջ. ընդմ էջ՝ գետեւեալները. -

- «Ե՛ս մէ՛կը ծեռ, ե՛ւ մէ՛կը վոտ, ե՛ւ եմ գլէօխ՝ կ՝է՛հայ կ՝գեայ, կ՝է՛հայ կ'գեայ» ։

Բոլոր այս ձեւերուն Համեմատ ինչպէս որ խաղապետը կ'տարուրերէ իր անդամ. ները՝ խոսքին համընթաց, այնպես ալ նրբես անանաարսե բր հոքսնաչան իրավցողները:

Դիւրին է երեւակայել Թէ՝ յոյժ դրժ. பயர கட கயராயராடிக்கம் எட முறைக்ட புயற்கասմ այս չափականօրէն արտայայտելի իսամե, բենգանով աւբնի, ի,մգուանարա մանաւանը որ ծարպիկ խաղապետը դիտմամբ, փորձն աւելի երկարցնելու Համար, երկո՛ւ, երեք եւ ըստ կամս չո՛րս անդամ. ուան կ'տանի վերջին կ'է հայ կ'գեայ րառերը, որոնց արտասանութեան տեւողութեանը պիտի ձեւացուին անդամներուն Համաչափ չարժումներն ու տարուբերումը. - գրէ թե անկարելի։

Ուեննանգեն խամատարակը ու հանահաւաններուն կրկնած եւ անեցուցած այս ձե. ւանքը, այս անդամամարզը երբ Հասած նпп կ գ է ճերը, ա հոկը եր բ և և աղ ես մ է լոումցողները (5 - 10 հոգի) իրենց երկու ձեռքերը, երկու ոտքերը, գլուխը, լեզուն ու դէնեն ատևուեբներ՝ ետևետոբլով ըսվը ատեն իրենց չարժումներուն բանաձեւր ա՛լ երեւակայելո՛ւ է այդ րարելոնեան խառնակութիւնը, անդամային այդ յօդուածախաղը, այդ խժաձայն խաղասացու-Թիւնը, որ նաեւ Հետաբրբրական պէսպիսութիւն մ՝ է խաղի աշխարհին մէջ։

(1) - «Ի՛ս մէ'կը ձեռք կ'ե'րթայ կու. quij»:

(2) - «Ի՛մ մէ՛կր ձեռք եւ մէ՛կը ոտք կ'ե'րթայ կուգայ»:

8. ՉԻԹՈՒՆԻ

մին եւ անօրկնունիւն:

Կրթական ծրագիրը կր սահմանէ նաեւ դպրոցին վերոյիչեալ *խմբաւորումներու* պատասխանատուութիւններն ու փոխյարաբերու Թիւնները է կ'ընդգրկէ տնտեսական - ելմտական բաժին մը։ Նիւթական դժուարութիւնները դպրոցին առօրեա<u>յ</u> մտաՀոգութիւններէն մէկն է։ Բայց դըրամահաւաքն ալ ունի իր արդիական միջոցները, որոնց որդեգրումը անխուսա-किति है :

Սփիւութը նոր հող է եւ նոր ծրագրի, նոր կրթութեան կը կարօտի։ Հիւրընկալ երկիրը ժամանակի ընթացջին, նոր սերունդներուն ծննդավայրը կը դառնայ։ Սփիւութի մէջ հասակ առած մանուկը, անոր օդով, ջուրով, լոյսով, մշակոյթով անած, նոյնը չէ ինչ որ արմատախիլ տարագիր, օտար երկիր ապաստան գրտած Հայր։ Նոր սերունդին այժմու գոյապայքարն է որ կ'առաջաղրէ Սփիւռջի կրթութեան նոր ծրագիրը։ Եկեղեցին իր կրթական դերը թողած է։ Դպրոցը կը Հանդիսանայ Գրիգոր Լուսաւորչի, Մեսրոպ Մաչաոցի եւ Հայ դպրութիւնը կերաողներուն ժառանդորդը։ Եւ իր պարտջն է այժմէականացնել այդ ժառանդութիւ-

Մշակությային տուները, մեծ մասամբ, պարպուած են իրենց Հայկական մշակու-**Թային ստեղծագործ տարրեն։ Դաստի**ւօսունիւններու Հետեւողները՝ նօսրացած ։ Միօրեայ դպրոցները աւելի երախաներու ժամանցի վայրեր դարձած են, բան Թէ Ibane untillere luchs mpd , uch emittil ուսուցումը կը մնայ նախնական գիտելիջներու ծանօխացման աստիճանին։ Հայկական լսատեսողական նոր երիզներն ու ոտենբեն Հարտոբե աշտիբնակը սոժմուագ են եւ անհատական սերտողութեամբ

դործող անձնակազմ, ինամակալ մար- կ՝արդիւնաւորուին. սակայն, պղտիկները Հարց կու տան թե ինչո°ւ սորվին երբ Հայերէնի դործածունեան տեղ չէ մնացած ։

> Գաղութին մէջ, Համայնքային կենսունակ Հաւաքական կետնքի վերջին վայրը՝ ամէնօրեայ դպրոցն է։ Եւ դպրոցը, իր կոչումին լիովին ծառայելու համար, ական է Համախունե մասուները ոաբուջագործ ուժերը. գործի լծէ դանոնը նոր սերունդի կրթութեան Համար։ Քաջալերէ, մասնաւորապէս, Հաւաջական, ընկերային կեանքը աչխուժացնող՝ կատարողական արուհստներու գործունկուներւնը։ Լեղուն, իր դործածական ու արտայայտչական բաղմերանգ Հնարաւորութիւններով, աչակերակն ճաչակուի եւ ապրուի։ Բեմական արուեսար գործածուի աչակերաին միջոցով աչակերտին հրամցնելու՝ կենդանի համադրումը անոր ուսուցուած գիտելի ըներուն եւ անկէ անդին՝ ներկայացումը, մշակությային երկերու, իդաստաւոր խօսեր ու ահուբուսուսն իատարում ի միջոցով:

Բարձրորակ կրթութիւնը տարիներու Հետեւողական, Համբերատար, ծրագրըւած աշխատանքի արդիւնք է։ Կրթութիւնր ամբողջութիւն մրն է. Հայ դպրոցէն մերս բարձրորակ Հայկական կրթական ծրագրի գործադրումն է որ կ'երաչիստւորէ որակաւոր աեղական պետական կթութեան մակարդակը։ Մամչակ, անորոշ հայկական կրթութիւնը, իր կարդին, կ'իջեցնե ընդհանուր կրթական մակարդակը: Առանց երկլեզու կրթութեան՝ Հայ դալրոցին գոյութիւնը անիմաստ է: Իսկ հայ դպրոցը՝ նոր սերունդին դարընոցն է, Սփիւռքահայու գոյունեան հիմ-

ԺԻՐԱՅՐ ՉՈԼԱՔԵԱՆ

Փարիզ, 1995 Մարտ 6

ጉባቦበ8ኮ ጉ난ሆኖን

Nh በԳԻՆ

Դպրոցներու աստիճանեն ու տեսակեն անկախ կրթական ամ էն Հաստատութեան մ էջ կայ բան մը, որ դժուար է բոնելն ու անաանանաբներ բու սն սանանը աղբը ճիչ թե շատ արժեջաւոր կրթարան կը կրե իր புறம் பட ந்ற மீட்டு, கட மு வய யுடும் த தயம்կապես յիչել ու մատնանիչ ընել:

Երկու դպրոցական Հաստատութիւն կրնան ըլլալ բոլորովին նոյն աստիճանի եւ գրեթե նոյն ծրագրով, կարգ կանոնի տեսակէտեն այ կարծես աչքի դարնող տարբերունիւն մը չկայ մէջտեղը, հայն աղ էրեն ին ժետր ու ին աբորբը, ոև որեն դանաան որ ին արև առանական իրարմ է ։

Ամեն ժողովուրդ իր յատուկ կնիջը կը դնե ինչպես իր ամեն հաստատութեան, այդպես ալ յատկապես իր դպրոցներուն վրայ : Ընտանիջէն եկող վարջի, բարջի, մտածման, հակումներու եւ ըմբոնումներու ինջնայատուկ դրոշմով մր. եւ ա. ասև շաղբղաա ան ի,ննեան շերեն՝ հաշաւորումը, ժամերուն դասաւորումը, դասերուն ընթացը, աւանդման նրբութիւն. ները, ուսուցիչներու արտաքինն ու Հոգին, անոնց վարմունքն ու վերաբերմունեն բւ աշխատբնու ու աշխատանրենու բառնակները:

Եւ միեւնոյն ժողովրդի ծոցին մեջն ալ ատներն բը ժիշմանար ու ճամաճայիր թույր առակջարիր վետ ժարաւսմ ժանու ները. տարբեր է հոգեւորականութեան ձեռջին տակ եղող դպրոցը, տարբեր է պետական դպրոցը, տարթեր են անհատական հաստատութիւնները։ Կաթոլիկ մանունե հոլոնովիր ունիչ կբնանարճ ունի ու ներջին ոգի, բոլորովին տարբեր րողոքական Համայնքի ու փասթեօրի մը վարչութեան տակ գտնուող դպրոցի կերպարանքեր ու էութեներ:

Աշխարհիկ դպրոցներուն մէջ ալ կարեւորութիւն ունի, թե ինչ դասի, խումբի, կուսակցութեան Հովանիին տակն է դպրոցը, ատոր Համեմատ տարբեր կ'րլլայ ո՛չ միայն իր ըմբոնումներու ու ձրգաումներու, այլեւ նիստ ու կացի, վարը ու բարջի չատ մր նրբութիւնները. տարրեր սրբուներւններ կը սիրուին, տարրեր բաներ կը գնաՀատուին, տարբեր ջազա ծավանունիւր է ու ատներն փոխամանգ վերաբերում ։

Այսինչ հաստատութեան մեջ կր տիրե «գրական» ոգի. երագր հաստանայն է, ամեն ինչ դրամով կը չափուի, առեւարրական բարեմասնութիւնները կր յարդըւին եւ արդիւնարերական չնորհ ըն է որ կը դովարանուի : «Ժամանակը ոսկի է» եւ եսլոն որնեսոր երբևն, երչ դն խոսնեն սև րայիս, դիչա սորիիր շունչն ին ժասրայ եւ անձնական ապադայ Հարստացման, րարձրացման եւ բախտաւորութեան, բրնական կերպով ամէն մանր ու մեծ բաներուն վրայ կ'երեւայ ու կը ղղացուի ոսկի Հորքին այդ պաչտամունքը եւ եսական գծերու գնահատումը։ Ուրիչ հաստատութեան մր մէջ ամէն բան հանրութեան անունով կը դատուի, հանրութեան բարձրացումը, ժողովրդին ծառայելու իակալը կը պաշտուի. ամենեն բարձր րանը անձնուիրութիւնը կը ներկայանայ, եսի դոպումը. եւ բախտաւորութիւնը կը ձգար, որ հիմնուկ ուրիչներուն բախտա-பாராட்டுக்கு பிரார்:

Այսպեսով ամեն աղդ, ամեն խմրակցում, ամէն դասակարգային դանագանութերւններ, ամ էն կառավարական տարրերութերւն, ինչպես եւ դպրոցը պահող բոլոր աեսակի իրաւական տէրերը, այդայես ալ դարոցին անօրենութիւնը եւ ուսուցչական կազմը, այս բոլորը միասին զանազան չափերով կ'ազդեն դպրոցական Հաստատունեան վրայ եւ կու տան անոր

յատուկ կնիք մը, որոչ գոյն մը, ինքնայատուկ ներջին ու արտաջին կերպարանջ մը, անկախ իր աստիճանէն, տեսակէն ու ծրագրեն:

குழ்யு தயை மாசுடிப் மிரியி கிப் பியியா կերպարանքը եւ մենք արդեն կր խօսինք դպրոցին մէջ տիրող ողիի մասին, դրպրոցը վարող չունչի մասին ։ Կրնայ չատ ակար ըլլալ այդ գոյնն ու չունչը, մաս. նաւոր տպաւորութիւն մը չընել, կ'ըլլայ սովորական դպրոց մը, ոչինչով տարբերող դպրոց մը, կրնայ ըլլայ անհետաքրրքրական դպրոց մր, նոյնիսկ անչունչ, անեոգի դպրոց մը, կրնայ ըլլալ անկերպարան դպրոց մր:

ինչպես որ մարդկային անհատներուն մեջ կան չեչաուած անհատականութիւններ, խոր դծերով այս կամ այն ուղղու-**Թեամ**ը, կան եւ անձեր աւելի սովորական արտաքինով ու ներքինով, որոնք մասնաւոր կերպով ոչինչով կը տարբերին ուրիչներէն, նման են ուրիչներուն եւ աաոր Համար ալ նուազ ուչագրութիւն կը գրաւեն, այդպես են նաեւ հանրային Հաստատութիւնները։ Կան դպրոցներ չատ չեչաուած որոչ կերպարանքով, Հոն մեծցող եւ ուսում առնող տղան կարծես իր վրան կր կրէ Հաստատութեան կնիքը եւ ո՛չ միայն դպրոցին մէջ աչակերտ եդած միջոցին, այլեւ ամբողջ կեանքին մէջ աւելի կամ պակաս ընդգծուած կերպով: Կան եւ անհոգի եւ անչունչ դրպրոցներ, ուր կ'երթան աղաջը ուսում առնելու, ինչպես որ կը մանեն խանուն կօչիկ դնելու. դպրոցը չունի իր մէջ ներ-சிம் மீரித் வச், தாமிர் மியர் நியர்யர், மாկրգրունքի մը, ձգտումի մր մասնաւոր պաչտամունքը. անդէմ դպրոց է։ Այս տեսակ անդեմ հաստատութիւնները այն մենծ տարբերութիւնը ունին կօչիկի խանութեն, որ քառորդ ժամուան մր Համար չեն. աղան տասնեակ մր տարի այդ ան-ருத்தி வட யம்தாடம்த தியமாயமாட்டுக்கம் மீத்த մեծնալով առանց ազդեցութիւն կրելու դուրս չի դար այդ հաստատութենկն, մի. այն թե այդ ազդեցութիւնը կ'ըլլայ ըացասական . աղուն Հոգեկան գծերը, ձրգաումները եւ բարոյական ըմբռնումները դարձած են իրենք ալ անդէմ ու անհոգի:

Դեմը, չունչ, ոգի ունեցող հաստատու-Թիւնը անչուչա որ հանրային կարեւորութիւն ունեցող դործոն մրն է կենդանի: Չա°ր, Թէ բարի ուղղութեամը. ատիկա արդեն կախում ունի տիրող չունչի ու ոզիի տեսակէն եւ միչա ալ որոչ չափով տարրեր խումբերու կողմէ տարբեր գր. նահատունիւն կր կրէ: Շունչ ու ոգիի տեսակետեն խեղճ եղող Հաստատուներւն. ները անուժ են, զուրկ են վարելու եւ կետաքին ուղղութիւն տալու դրդիչներէն. խորքի զուվանակը Թուլցած է կամ կոտ. րած է եւ шաոր Համար այ լարում չունի եւ իր աչակերաներու պրկումն ալ կր *անդսպանակ*, անդսպանակ, անիտէալ մարդոց Թիւր. կու տայ սերունդներ, որոնց Համար միեւնոյն է ասա'նկ է եղեր թե անանկ է եղեր, իրեն

Դիմաւոր Հաստատութիւններէ ելլողները միչա աչխարհը փոխելու, կեանքը կատարելագործելու եւ իրենց հասկցած ձեւով չակելու ետեւէն ինկած մարդիկ են. ուր ալ երժան՝ Հանգիստ չեն մնար, Հանրային կետնւթին մէջ անհանդիստ տարը են, ամէն տեղ կը միջամտեն, աղմուկ ու կենդանութիւն կր բերեն։ Դիմաղուրկ հաստատութիւններէ եկողները անտարբեր ղէմ քեր են, Հանրային դոր. ծունկութեան վրայ արհամարհանքով կր նային, իբրեւ իրենց գործին չվերաբերող պարապ բաներ։ Իսկ երբ բոնի կերպով பு மாதிய செடிரிடும் பட மீடியிக்கு புழ முடுրես, որ իրենց ուսումովն ու գիացածովը պիտանի ըլլան նաեւ Հանրութեան Հա-

bar Jeb

PUDEUPUP (*) LES SYLLABES

(2 - 5 - 10 hngh)

Խաղցողները բոլորակի նստելով , մէջերնեն մեկը, կամ դեմադեմ նստող երկու հոգիէն մեկր փոխն ի փոխ՝ Թաչկինակը գնդմընդելով (պրորելով) կնետէ իր դիմացինին՝ բառի մ'առաջին վանկն արտասանելով : Թաչկինակն ընդունողն անմիջապես երկրորդ վանկ մր յարմարցնելով արտասանելու է, պայմանով որ չկակաղի, ոչ ալ անյարմար, կամ առաջին վանկին Հետ միանալով որեւէ բառ չկազմող վանկ մ'արտասանէ ։

Ա՛յոպես, օրինակի համար, Թաչկինակն իր դեմինին նետողը՝ կ'արտասանել՝ «կա» վանկը։ Թաչկինակն ընդունողը պարտաւոր է անոքիջապես վերջավանկ մը, սեպենը «տու»՝ կցել անոր առաջարկածին, որով երկութը միանալով գրէթե մէկ բերնե ելածի պէս՝ կազմեն «կա'-տո'ւ» բառը, կամ «կա՛րա՛գ», «մա՛-ծո՛ւն», «հա՛-լա՛ւ», «b'-pb'u», Elli.:

Ուրեմն Հանելուկ - բառի մ'առաջին վանկը կ'արտասանուի՝ պահանջուելով լրացուցուցիչ միւս վանկը:

Ո՛վ որ իր լրացուցիչ վերջավանկն արտասանելու ուչանայ ,կակազի , կամ սիալ ու անյարմար վանկ մը կցէ առաջարկուած րառ-Հանելուկին՝ խաղը կորուսած կ'ըլլայ ի նպաստ դիմացինին:

(*) Գրական բառ ։

Unds-Unds PIGEON VOLF

աստակրար իր շուրջը կ'րոլոր խաղ ցողները։ Ու իր ցուցամատին ծայրը դետ ship dimi ulu, b - ulub almangpellud pr «un'in un'in un'in, bt' bt' » publing հետղ հետ է կր բարձրացնե ձեռքը, ապա մէ կէն՝ կենպանի էակի մր կամ իրեղեն դ, արուրը անատորբելով՝ հումադահ կ'դարձնե վեր կ'անկե, իրր կոտոչ՝ յիչան էակին կամ իրին, եւ կ'ըսէ օրինակի հա.

- «Մח'נת לח'נת, גלין גלין ... ל'מון կուտո_{2»}. կամ՝ «...կատւու կուտո_{2»}, (այծի կոտոչ, կատուի կոտոչ)։

ԵԹԷ արտասանուած անունը կոտոչաւող կենտրանիի մր անունն բլլայ՝ խաղցողներն իրելըն ան անանատրան բր խամանրակի շարժումներուն հետեւելով մէկտեղ՝ մա. տերնին ալ տնկել, ապացուցելով իրենդ ուշադրութիւնն ու գիտակցութիւնը՝ իչ ուած կենդանիին կոտոչաւոր ըլլալուն։

իսկ երբ արտասանուած անունն անկո. աո, կենդանիի հ'անունն ըլլայ՝ Թեև իա. ղապետն իր ցուցամատը տնկելով ակ օրինակ.- «կա'տւու կուտոշ», կամ «պատի կուտոշ»՝ խաղակիցներն զգոյչ ըլլալու ն որ մատերնին չ'անկեն, որովնետեւ արը. ւած անունչ, անկոտոշ կենդանիի մր կա իրի մ'անունն է, եւ խաղապետը ղի'ամամբ முள்வுத் ஆர்வடுக்கும்கு அந்நகம்க, வட முறைக்டி கு **ժարկել իրենց ըմբռնումը**:

8. 21-10-11-61

«Արեւելեան խաղաշխարհ» Inlhu 1919

մար, իսկոյն նկատելի կը դառնայ, որ անկարող են, չունին յարմարութիւն. կը թիւն, որոնցմե ամեն մեկը իր պահանջև պակսի ներքին կրակը։

ՄԱՐԴԿԱՅԻՆ ԿՐԹՈՒԹԵԱՆ bref supper epeutere

Արդ՝ մարդկային քաղաքակրթութեան խատացումը իր բոլոր կողմերով յստակ ըմբոնելու եւ իր ուսումնասիրութիւնը որոչ կարգի մը տակ դնելու համար՝ կրթութեան միջոցով ձեռք բերուելիք նարբենն ինրարճ հագրբ! բևբն աբոտքի:

րողուխիւններու բացումը, նրբացումը եւ կատարելադործումը. [# և և և մտջով որուտ ջղային կարողութիւններու փառանն ne மயரக்றயராட்சிர, மிழயுத்ப க்க முறாராட **Երեւակայութիւնը**, մտածողու-**Երւսը**, ուչադրութիւնը, կամ բը, դդացումը, այսինքն մեր ջղային կեդրոններուն մէջ տեղի ունեցող ներքին կատարելադործումը. եւ [75' այն Հողեկան կարողու ժիւնները, ուր ներքին ջղային գործունկութեան զոյգ կերթայ նաեւ մկանային աշխատանը մր աշելի կամ պակաս կարեւոր չափերով, ինչպես է, օրիրակ, խոսիլը, երդելը, ջալելը, պարելր, հուագելը, չմչկելը, դրելը եւ վերջապես մկանային ամեն կատարելագործում ։ Այս ամէն տեսակի Հողեկան կարողութիւններու բացումն ու մարզումն է, գոր կ'անուպնեն,ը նեղ իմաստով զարquigned:

Կարողութիւններու այս բնական անհա. տական զարգացման զուդընթաց կ՝երթայ նաեւ կարողութիւններու որոչ ընկերական մշակում մը։ Մարդը ընկերական կենդանի է. կ'ապրի միչա իր նմաննե. րուն գետ ու իր նմաններուն մէջ։ Առանց այդ մչտական ընկերակցութեան առաջանալ չէին կրնար ո՛չ հոդեկան, ո՛չ ալ ըիւխակար ճամաճարևկար հաևիեները, որ հիմա կը վայելէ մարդը իր ծընած օրեն մինչեւ իր մահը։ Բայց իրարու հետ ապրիլը, մեծապես իրարմե օգաուիլը եւ իրարմով պայմանաւորուած ըլլալը մարդկային Հաւաքականութիւննե. րը կը վերած է աւելի բարդ ու աւելի «Կրթութիւնը ընդհանրապէս» բարձր տեսակի միութիւններու, որ կ'ան. Պէյրութ, 1951

ուանենը ընտանիք, Համայնք, պետու ևն ին մրբ ին համամենիչ դառրիին իանդա անհատներուն վրայ։ Որպեսզի կարել րլլայ կենակցութիւնը, միասին աշխա աիլը ու միասին վայելելը, իրարու օգ նելն ու իրարմ է օգտուիլը, անհրաժելա է, որ անհատր չարունակ աչքի առա ունենայ, թե ինւթը մինակ չէ, որ ուրիչ ներ կան չուրջը. եւ իր րրածն ու վար. դուրճն աբած է հանդաննրէ ին քերակին. ներու ուղածին ու հաւնածին։ Ամեն ան சயன மடித்- மடித் யுத்தை த டிம்மம்யு, கு գինքը չրջապատող Հասարակութիւնը ի՞նչ կը պահանջէ իրմե, թե ինւրը ինչպես Ամ էնեն առաջ մարդկային բնական կա- պէտը է վարուի ու չարժուի, իբրեւ մեկ անբաժան մասնիկը ընկերական այլ աւելի բարձր միու Թիւններուն : Այս ըն. կերական կեանքի պաՀանջը եղող ապ. րուստի ձեւերուն, վարք ու բարքի, քա ղաքավարութեան, օրէնքներու, կանոն. ներուն, սովորութիւններու եւ բարոյա. կան սկզբուն քներու իւրացումն է, գոր կ՝ անուանենը դաստիարակութիւն · հոգի ընկերական կողմերու մշակումը:

> Հոգիի բնական եւ ընկերական կողմե. மாடயு மி மழியாழித்த பாட்டம் முற்ற விடி մնայ իւրացում մրն է տեղեկութիւննե. րու, ծանօքուներու, եղելունիւնե նու , իրչ ոն դանսիու հիշրն ժանբնու ան. իտատրճավ հիաբև է՝ հատբև է՝ Հաս. կրցեր է. ինչպես եւ ծանօթացումը այ եսլոն հարբևուր, ժանո դանսեն քննեն չ գրանթը՝ շիրբը, հանդակբետքը բւ օմատ. դործել, այսինըն ամբարումը անհատի գլխուն մեջ մարդկային գիտունեան և իմաստութեան։ Մտաւոր պաչարի այի ձեռ քրերումն է, գոր կ'անուանենը ուսում:

> Այսպիսով մարդու Համար կրթուիլը ծամաճարև գարար սևս առակարի դր հասնիլը, երեք երես ունի. կարողութիւն ներու զարգացում , դաստիարակութիւն և ուսում ։ Կրթութեան այս երեք կողմերը սերաօրեն հիւսուած են իրարու, իրա մով կը զարդանան, իրարմե կ՝ազդուին և իրարու գործակից են չարունակ, լայ եւ այնպես տարբեր են ատոնը իրարժե ատևերև բերորբեր բր դիբւրսկ բերով.

1. 20.6

erupbrp

LE NUMERO : 5,00 F

INUTATE CHARGE (1925-1957)

Fondatour SCHAVARCH MISSAKIAN

UCT ITHIUDELLE (COST (OFT)

LE PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE-FONDE EN 1925

DIRECTRICE: ARPIK MISSAKIAN

83, RUE D'HAUTEVILLE — 75010 PARIS
TEL : 47 70 86 60 — TELEX : HARATCH 280 868 F

Tel.: 47. 70. 86. 60 — Telex: HARATCH 280 868 F — Fax: 48. 00. 06. 70 — C.C.P. Paris 15069-82 E

ዶԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

Ֆրանսա : Տար. 1.000 Ֆ. .. Վեցամսեայ : 510 Ֆ. Արտասահման : Տար. 1.300 Ֆ. (ամէնօրեայ առաքում) 1.150 Ֆ. (շարաթական առաքում) ... Հատր : 5,00 Ֆ.

69° ANNEE — N° 18.564

क्षर्भ एद इत्रास्

ՊԵՐՆԱՐ ԹԱՓԻԻ դատական սնանկու-**Երար բրիսակուին** վերաշառատուբցաւ, Մարտ 31-ին, Փարիզի Վերաջննութեան Ատեանին կողմե, ինչ որ կը նշանակե թե Պուշ-արւ-Ռոնի երեսփոխանը ընտրելի չէ հինոլ տարուան շրջանի մր Համար, ոչ ալ կրնայ ընտրել։ Ինք, պարաուած չի նկատեր ինքկինք եւ Բեկանիչ Ատեանին գիմած է, իրառական հարց մր խնդրոյ առարկայ ընելով (առարկուներրր կր վերաբերի ընտրելու եւ ընտրուե. լու Հարցին, առեւարական դատապարտման պարադային) վճիռը։ Մնաց որ , աոայժմ կր պահէ իր զոյդ հանդաման քնեկը՝ Պու չ-աիւ-Ռոնի երեսփոխան Ադդ. փողովի մէջ եւ երեսփոխան Եւրոպական խորհրդարանի: Առաջինին ջնջումին համար, Արդարադատունեան նախարարը պետք է դիմե Սահմանադրական Խոր-Հուրդին : Երկրորդին Համար, վարչապետր պէտք է գիմ է Եւրոպական Խորհրրդարանի դիւանին:

մը յայտարարած է՝ «Ողջ-առողջ են, մեր

հիւրերն են» ։

ՖիիքիԱՆԻի (Գորսիքայի մարդադաչտը) դատավարութեան վճիռները մեծ
վրդովում ստեղծեցին Պասթիայի մէջ,
Մարտ 31-ին եւ զոհերու ընտանիքները
չկրցան զսպել իրենց գայրոյթը։ Դատապարտուեցան միայն մարդաղաչաին չինութեան թէջնիչ պատասխանատուները
1-էն 3 տարի բանտարկութեան (ոմանջ՝
յետաձղումով) եւ բոլորովին ապատ ձրգշեցան պետական պաչտօնատարները (նահանդապետ եւ պաչտօնակիցներ)։ Այս
անընդունելի նկատուած վճիռը տեղի տըսա բաւական ծանր միջադէպերու եւ
սպառնայիջներու։

ՄԱՏԸԼԷՆՆ ՍՈԼՈՆԵԸ, ֆրանսական չարժանկարի հին եւ սիրուած ղէմ քեըէն, մեռաւ 82 տարեկանին : Իր գլխաւոր եւ յիչատակելի դերը կը մնայ՝ «Ցաւհրժական վերադարձ»ին Իղէօթեր (Գոդ-

 $[\theta n_j]_{t}$:

ին ԳԻՍ - Ա 310 օդանաւ մը, Ռումանիոյ Թարոմ ընկերու Թեան պատկանող, չախ չախուեցաւ Մարտ 31-ին, երբ նոր Թռիչը կ'առներ Պուջրէչի օդակայանեն։ 60 Հողի (Համ բորդ եւ անձնակազմ) մե-

ԹՈՒՐՔԵՐԸ միչա տեղաւորուած են հիւսիսային Իրաք, բայց, ներիսուժման 14-րդ օրը, արդիւնքը այնքան ալ դրական չի Թուիր։ Քիւրտերը յաջողած են խոյս տալ եւ Հաչուեկչիուը Համեմատարար փայլուն չէ Թուրքերուն Համար։ Մնդարա կ՛բսէ Թէ 295 քիւրտ ապստամբ ըսպաննուած են եւ 26 Թուրք դինուոր։ Ատք է ըսել որ կարելի չէ ճչդրիտ դաղափար մը կարմել, որովՀետեւ օտար ժղթակիցներ չեն կրնար տեղւոյն վրայերժալ, Թուրքերը Թոյլ չեն տար։

ՁԱՆԱՁԱՆ ՑՈՑՑԵՐ տեղի ունեցան Փարիզի մէջ, Ապրիլ 2-ին, գլխաւորը կը վերաբերէր ՍԻՏԱ-ին որ օրէ օր կը տարածուի Ֆրանսայի մէջ (Եւրոպայի մէջ առաջին կարդը կը գրաւէ): 10 Հազար ցուցարարներ տողանցած են Փարիզ, պա-Հանջելով որ ՍԻՏԱ-ի գէմ պայջարը չօչափելի յանձնառուժիւններու յանդի։ Ուսուցիչներն ալ ցոյց ըրին պահանջելով որ միայն մէկ կանոնագիր գոյուժիւն

ունենայ բոլոր դասատուներուն Համար։
ԼԻՊԵՐԱՍԻՈՆ 7 Ֆր. կ'արժէ Ապրիլ
3-էն ի վեր (նախապէս՝ 6 Ֆր.) եւ Սերժ
Ժիւլի կը բացատրէ պատճառները, որոնց
Վլխաւորը կը նկատէ Թուղթի դինին ըպոր նոր ձեւ տալով Թերթին, էջերու Թիւը աւելցած էր։

ՓԱԹՐԻՔ ՏԷՎԷՃԵԱՆ «Բեմ» գլուխին տակ յօդուած մը ստորագրած է Լիպե-րասիոնի մէջ (Ապրիլ 3) խորագրուած՝ «Չափաւորները, արդիականութիւնը եւ ժողովրդավարութիւնը» ուր կը վերլուծէ

ԿԱԹՈՂԻԿՈՍԱԿԱՆ ԸՆՏՐՈՒԹԻՒՆԸ

> ԵՐԵՔՇԱԲԹԻ, ԱՊՐԻԼ 4-ԻՆ

Կիրակի (Ապրիլ 2) Երեւանէն մեր առած տեղեկութիւններուն համաձայն, կաթողիկոսական ընտրութիւնը տեղի կ՚ունենայ Երեզչարթի Ապրիլ 4-ին։ Առաւօտուն կը կատարուի առաջին քուէարկութիւն մը, եւ երկրորդը՝ կէսօրէ յետոյ։ Երկուչար-թի, Ապրիլ 3-ին, ժողովին պաշտօնական բացումը պէտք է կատարէր Լեւոն Տէր - Պետրոսեան։ Ապա, տեղի կ՚ունենար պատպամաւորներու լիաղօրադրերու ստուդումը։ Կիլիկիոյ Կաթողիկոսին կ՚ընկերանան Մեսպրոպ Արջ. եւ Խաչիկ Պապիկ-

Մեր ստացած վերջին լուրերու Համաձայն, Գարեղին Բ.ի Հետ Թեկնածու են Գարեղին Արջ. Ներսիսեան, Պարդեւ Արջ. Մարտիրոսեան եւ Գրիդորիս Արջ. ԲունիաԹեան։ Կիլիկիոյ ԿաԹողիկոսը արդէն իսկ կատարած է իր ուխտը Էջմիածնի, նախջան ընտրական ժողովին դումարումն իսկ։

TGB ԴԱՐՈՒՆ ԳՐԱԴԱՐԱՆԸ

Նախադահ Միթերան Մարտ 30-ին բացումը կատարեց Ադդ. Գրադարանի նոր համալիրին որուն բացուած հատորներու նմանող 4 չէնջերը կը բարձրանան Թոլաիաջի թաղին մէջ։ Անոնց չինութեւնը եօթը տարի տեւեց։ Կառոյցը կը նկատուի դիր ու գիրջի սիրահար նախադահին աշմենչն կարեւոր իրադործումներէն մէկը։ Իսկ ինջ կատակելով իր «յուչադամրանը» կը կոչէր երբեմն դայն։ Գրադարանը արժած է եօթը միլիառ ֆրանջ։ Ճարտարա

պետն է Տոմինիջ Փերօ։
Հակառակ նախագահին կողմէ կատարւած պաշտօնական բացումին, հաստատուԹիւնը իր դուռները հանրուԹեան պիտի
բանայ 1997-ի սկիդբին։ Հոն ընԹերցումի
կամ աշխատելու պիտի կարենան երԹալ
Թէ պրպտող - ուսումնասիրողներ, Թէ
պարզ անհատներ։ Նկատի առնուած են
նոյնիսկ զբօսաշրջիկները որոնջ յատուկ
վերելակներով պիտի կրնան մինչեւ 18-րդ
յարկը բարձրանալ, անկէ պարզուած տեսարանը դիտելու համար , Հոն տեղ պիտի
դրաւեն 400 թմ . երկարուԹեամբ դարան-

ներու մէջ 12 միլիոն Հատորներ։
Գրադարանին չորս անջատ չէնքերուն միջեւ կայ 12 Հազար քառ. մենքը տարածունեամբ պարտէզ մը զոր ծառապարդեւ լու Համար Նորմանտիայէն 40 տարուան 120 ծառեր Հանուած բերուած են ու վեըրստին տնկուած ։ Իւրաքանչիւրը 12 Թոն ծանրուներն ունի եւ 20 մենքրէն աւելի

րարձրութիւն։

Թոլպիաքի այս գրադարանը պիտի կրրնայ նոյն ատեն 3592 Հոդի ընդունիլ։ Կր
սպասուի որ տարին աւելի քան մէկ միլիոն այցելու ունենայ։ Համեմատութեան
Համար պէտք է յիջել որ Ուաչինկթերնի
Քոնկրէսի դրադարանը 520 Հագար Հոդի
կ՚ընդունի, իսկ Թոքիոյի դրադարանը 420

Գիրջերու անվնաս պահպանումին համար կիրարկուաչ են ջերմութեան եւ խոնաւութեան գարգացած դրութիւններ։ Գիրջ մը տրամադրելու ժամանակը առաւելազոյն 20 վայրկեան պիտի ըլլայ, որջան ալ հեռու ըլլայ անոր պահպանման վայ-

Թոլպիաջ պահուելիջ հատորները մաս առ մաս պիտի տարուին Ազգ. Գրագարանի Ռիւ Ռիչըլիէօ-ի ներկայի չէնջէն, փոխաղրութիւնը տարի մը պիտի տեւէ։

CASLAMARSANL

4ጀቡሀዛሀՆ ዐቦቴቦር ዛር ሀዐያቴՆሀՆ

Շաբաթավել իր թեկնածուները չարունակեցին իրենց ելոյթները, Հարցագրոյցները, յայտարարութիւնները, ամէն մէկը ջանալով համոգել Ֆրանսացին որ լաւադոյնը `ինք է։ Պալատիւր, ծիծաղելիին վախե իսկ չունի այլեւս, ժողովուրդին մօտ երեւալու համար, սեղաններու վրայ hilly, Shaply uhydly, Sou - Sou Sundբուրել, գրկուիլ։ Պատրաստ է ամէն ինչի եւ կը փորձէ նաեւ այն տպաւորութիւնը [ժողուլ որ փոխուած չէ, այդպես էր, դոնե երիտասարդութեան եւ անցեալը կր յիչէ ։ Ապրիլ 2-ի «Ճշմարտու Թեան ժամ»ուն կրկնեց թէ ընտրապայքարը պէտք չէ պատրուակ ծառայէ խոստումներ սվաելու, ամբոխավարութիւն ընելու ամէն ուղղութեամը : ինք կը խոստանայ միայն ինչ որ պիտի կարենայ ընել։ Երկու տարուան իր հայունկչիոէն մասամը գոհ է։ Շատ կը անույ արև այն կետին վրայ որ՝ ազատ մարդ է։ Ոչ ոքի կը սպառնայ, ոչ ոքի աստում կ'ընկ, ոչ ոքի վրայ ձևչում կը րանեցնկ : Ըսել կ'ուդկ՝ միւսը (Շիրաբ) այդ ամբողջը կ'ընկ: Քանի մր ժամ յետոյ, հոյն օրը, 7 / 7 յայտագրին է որ կր ներկայանար Ժադ Շիրաջ եւ զարմանջ կը յայաներ Պալատիւրի «յարձակողական மத்திய மாழிம்: 40 திரிம் நிழ் மிர் மக் மக்டு மாழ մր խոստացած է, թե պետք չէ նոյն մարդիկն առնել նոյն բաներն ընելու համար, պետք է փոխել։ Տրամադիր չէ վիճարկումի եւ կր յիչեցնել Թե երբ ինք կ'ուղեր Պալատիւր մերժեց, այսօր նման վիճարկում մր միայն Ժոսփէնի կրնայ ծառայել:

Ըստ իրեն վաղուան նախագահը պէտջ է կարենայ փոխել, եռանդ տալ եւ համախաքրել։ Պէտջ է հաստատել որ նոյնիսկ ենէ րան չփոխէ (ի՞նչ կրնայ փոխել) ինջ դոնէ փոխուած է։ Աւելի հասուն, ինչոլինջ դտած մէկուն տպաւորունիւնը կը նողու։ Այս երկուջին միջեւ, Ժոսփէն դժուարունիւնն ունի ինչոլինջ պարտադրելու։ Ան, դեռ ինչոլինջ կը փնտուէ. Ենէ Պելֆորի մէջ, Ժ. Փ. Շրվէնըման Հերմօրեն դօրավիդ էր իրեն, Պլուայի մէջ, ձէջ Լանկ աւելի վերապահ էր, դովջը հիւսելով Միներանի, ակնարկեց Ժոսփէնի հակամիներան աններելի դիրջին եւ չատ կես - ըերան դովեց Թեկնածուն։

Հարցախոյզերը միչտ Շիրաջը կր դնեն գլուխը, բայց յաջորդներուն՝ Ժոսփէնի եւ Պալատիւրի հետ տարբերուԹիւնները կր

նուացին: Ժան - Ֆրանսուա Հորի, բաւական պրևդելէ ետք որ պիտի չքաչէ նախագահական իր Թեկնածութիւնը, որոշեց ջաչել։ Ինջ կ՝արդարացնէ կամ կը բացատրէ այդ որոշումը, այն պատճառալ որ կ'ուղե թոյլ տայ որ Ժոսփէն ներկայ ըլլայ Բ. շրջանին։ Իրականին մեջ, չարախներե ի վեր հարցախոյգերը 0,5%-են աւելի ձայն չէին ապահովեր իրեն եւ հաւանարար այդջան չնչին համեմատութիւն մր մասնաւոր օգտակարութիւն մրն այ չի կրնար բերել Ժոսփէնի։ Արմատական կուսակցութեան նախաղահը չլացած էր, անկասկած, եւրոպական ընտրութիւններուն былр башь 12,5%-ы, рызд, щира в пр այդ յաջողութիւնը Թափիի յաջողութիւնն էր, որու սնանկութիւնները, սուտերը (իր իսկ խոստովանութեամբ), դատական *հետապնդումները գինչը համակրելի* վրտեթի մր վերածեցին, ժամանակաշրջանի մը, ուր պարկելա եւ մաջուր մարդիկը խորճայի եւ ողորմելի անձեր են բոլորին

Ժ. Մ. Լր ՓԷն չկրցաւ իր Հանրաժողովը Մարսէյլ դումարել, քաղաքապետը արդիլած րլլալով որ որեւէ սրահ արաժաղորին պատճառաւ, այն մտավախութժեամը որ միջաղէպեր կրնան պատահիլ։ Ժ. Մ. Լր ՓԷն Էջս ան Փրովանս ապատանեցաւ ուր միայն 4000 ունկնդիր ունեցաւ, բայց, լաւատես է, կր յուսայ որ

ԲԱՔՈՒ ԽՈՒԶԱՐԿԱԾ Է ԹՐՔԱԿԱՆ ԴԻՒԱՆԱԳԻՏԱԿԱՆ ՇԷՆՔ ՄԸ

Ըստ Թրջական մամուլին, անցեալ ՈւրրաԹ, Մարտ 31-ին, Ադրբեջանի Ներջին Գործոց նախարարուԹեան ապահովու-Թեան ուժերու ջոկատ մը անակնկալ ձեւով մտած է Բաջուի Թրջական դեսպանատան կրԹական կցորդին չէնջը եւ ծայրէ ծայր խուղարկած չուրջ 40 վայրկեան, հակառակ Թուրջ դիւանադէտներու բուռն բողոջներուն։ Ասոնջ պահանջած են որ ադերի ոստիկանները դուրս ելլեն չէնջէն ու յարդեն դիւանագիտական անձեռնմըխելիուԹիւնը։ Այս տեղեկուԹիւնները կը հաղորդէ «Ալ Հայաթ» օրաԹերԹի Պոլսոյ Թղժակիցը՝ Մոհամմէթ Ապպասի։

Բացատրելով այս զարմանալի արարջը, Բաջուի ապահովութեան ուժերու պետը ըսած է, որ Մարտ 17-ի պետական հարանած փորձ կատարողներէն ոմանջ ապաստանած են տեղւոյն թրջական դեսպանատունը։ Խուղարկութենկն ետջ, աղերի ոստիկանները դուրս ելած են չէնջէն առանց որեւէ փաստաթուղթ տանելու կամ

մ է կր ձերբակալելու ։

Ապպասի կը յիչէ որ Բաջուի «Էյնա» Թերքը ամրաստանած է Թուրջիոյ Ադրրրեջանի դեսպանը, ԷլֆաԹ Քերմանօրլու եւ նաեւ Թուրջ այլ դիւանադէտներ, ինչսյես նաեւ կուսակցուԹեան ներկայացուցիչներ աղերի մայրաջաղաջին մէջ, ըսելով որ ասոնջ բոլորը կապ ունեցած են
Մարտ 17-ի պետական Հարուածի փորձ
կատարող ուժերուն Հետ։ Ըստ այս ԹերԹին, նախադահ Հայտար Ալիեւ Հեռաձայնած է Թուրջիոյ վարչապետ Թանսու
Չիլլերին եւ բուռն կերպով բողոջած։
Բայց այս վերջինը Հերջած է։ ԱյնուՀետեւ սակայն, Թուրջիոյ դեսպանը Անդարա վերադարձած է ուր կը դանուի ցարդ։

Ապատի կր յիչէ նաեւ (ու այս զարդացումներուն կը կապէ) որ Փետրուար ամսուն, Ալիեւի խորհրդականներէն մէկը, Վաֆա կուլիզատէ, քննադատած էր Թուրքիան որ կը փորձէ մօտենալ Հայաստանի։ Անդարայի մէջ տեղի ունեցած Համադումարի մը ընկացին ըսած է որ նման մօտեցում պէտք չէ տեղի ունենայ այն քան ատեն որ Հայերը չեն քաչուած ադրբեջանական գրաւեալ Հողամասերէն ու են է Թուրջիա մերձենալ Հայաստանի, դաւաճանած կ'րլլայ Ադրրեջանին : Կուլիդատէ ըսած է նաեւ որ եթե Թուրջիա սահմանները բանայ Հայաստանի հետ, ախար օգնէ այս վերջինին լուծելու իր արաբոտիար ատերաան ու տյումբում եօրացնե Հայերուն դիրբը Ղարաբաղի բանակցութիւններուն ընթացքին:

ANHA-ANL

Վալանսի Հայ Մարզականը, իր դաչաին վրայ, 0 - 0 արդիւնք մը ձեռք ձղեց Տէնգէրքի Հետ։

Այժմ դասաւորման մէջ կը պահէ նոյն դիրքը՝ 12-րդ 42 կէտով։ Գլուխն է միչտ Կէնկան 67 կէտով, բայց իրեն յաջորդող Մարսէյլի Օլէնփիքը բարելաւեց իր դիրքը, տարբերուԹիւնը 2 կէտի իջեցնելով (65):

առաջին շրջանին ձայներու 20% կ'ունենայ։

Համայնավար Թեկնածուն ալ կը չարունակէ իր ընտրապայքարը։ Պատասիսանեց Ժոսփէնի որ տրամադրութիւն յայտնած էր Համայնավար նախարար առնելու կառավարութեան մէէ, եթէ ընտրուի, յայտնելով որ նման բան չի կրնար պատահիլ։

Ա. Վէչթեր ալ (կանաչ) դեռ քաղաքապետ կը փնտուկ ամրողջացնելու համար անհրաժեշտ ստորագրութիւնները կարենալ ներկայանալու համար։ Մինչ այդ պեմ արտայայտուած է հիւլէական կեդրոններու եւ ի մասնաւորի Մեծամօրի հիւլէակայանին վերաբացման ։

ԺԻՐԻՆՈՎՍԿԻ 4ር ԼՈՒԾԻ° 2U84. 2UP8C

Վյադիմիր Ժիրինովսկին Ռուսաստանի Ազատական . ժողովրդավար կուսակցութեան ղեկավարն է։ Քաղաքական բեմին վրայ անոր յայտնութեան հետ մեծ հետաքրքրունիւն ստեղծեց «Ոստում դէպի գարաւ» գատորը որ ծաւալման ռուսական յասակնութիւններ կը ներկայացնէր։ Նըւաց ընդունելուներն չդատն Հայանպաստ իր արտայայտութիւններն ալ, մանաւանդ երբ քաղաքական դարդու անոր անցեալը Թուրքիոյ կողմե անրաղձալի նկատուածի

պարագայ մը կը նչեր։

Այնպես կը Թուի որ Ժիրինովսկի կըրկին Հայաստանի այժմէականութեան մէջ տեղ գտած է Հարցագրոյցով մր և Հեռատեսիլի ելոյթով մը (Մարտ 13)։ Երկուբին Հասարակաց կէտերը կը կազմեն այն մաորևև սևսրճ ին վբետերնին Աստոտարի եւ Հայաստանի աւանդական կապերուն, րարեկամութեան, նաեւ Թուրթիոլ կողմե Հայկական խլուած Հողերու վերադարձի աներաժելաութեան, 1915-ին, եւայլն։ Հայաստանեան մամուլի երկու անուններ Մարտ 14-ին տեղ տուած են Ժիրինովրոկիի արտայայտութիւններուն. մէկը «Հայք»ն է, միւսը՝ «Ազգ»ը։ Առաջինը կ'արձադանգէ հեռատեսիլի ելոյթին, երկրորդը տեղ կուտայ Թղթակից Լուսիկ Ղուկասեանի կատարած Հարցագրոյցին։ Այս վերջինին մեջ Ժիրինովսկի աւելի լայհօրէն անդրադարձած է Հայկական պատմական ակնկալու թիւններուն:

կովկասը նկատելով գանազան չահերու եւ ատով չատ մր պետութիւններու մըրցումի շրջան մը, ռուս քաղաքական այս դեմբը յատուկ վտանգ կը նշմարէ Թուրքիոյ հոն ներկայութիւնը : Ան կ'ըսէ . «Եթե Թուրքերը հոն մտնեն, բոլորը կը մորթեն։ Յիշեցէք թէ անոնք ինչպէս եկան Փոքր Ասիա, բարբարոսաբար գրաւեցին 4. Պոլիսը եւ կողոպտեցին, մորթեցին, հնազանդեցուցին հոն ապրող բոլոր ժողովուրդները, թէ հնչպէս 1915-ին 1.5 միլիոն Հայ կոտորեցին։ Ո՞վ կր վճարէ բիւզանդական մշակոյթին եւ սլաւ ժողովուրդներու հանդէպ կատարուած խժդուժութիւններու փոխարժէքը։ Թուրքերը նոյնքան չարիք պատճառած են մարդկութեան, որքան Գերմանացիները։ Ֆաշիստ վարչակարգը սպաննեց 50 միլիոն մարդ, իսկ 17 միլիոննոց թուրք ժողովուրդը ոչնչացուց 1.5 միլիոն հայ։ Համեմատութիւնը նոյնն է։ Բայց Գերմանացիներու նկատմամբ դատավարութիւն եղաւ, իսկ Թուրքերը որեւէ մէկուն կողմէ չպատժուեցան։ Կարելի է հետեւցնել որ այերը կարելի է ոչնչացնել քանի որ աlineif hafp danalarpa bei»:

Montend Հայեւռուս յարաբերութիւննենն ոբևատնրբնու արշնագրշասւնբար դասին , Ժիրինովսկի կ'ըսէ Թէ իրենց ձեռընաու է ֆրիստոնեայ զաշնակից ունենալ որուն առիթ կր արուի ռուսական օգնութեամը տիրանալու իր պատմական սահմաններուն : Ապա կը բացատրե . «Կը կարծեմ որ Հայաստանը պէտք է տարածուի Սեւ ծովեն մինչեւ կասպից ծով. առնուազն: Ան կրնայ կասպից ծովուն վրայ ափ ունենալ Ջուլֆա - Լենքորան շրջանին մեջ, ապա աւելի հիւսիս՝ դէպի բաքու։ Ան իրաւունք ունի վերստանալու Արարատ լեռը, կարսը, Արտահանը եւ Սեւ ծովու ափ ունենալ Սամսոն . Տրապիզոն շրջանեն։ Իսկ Տիյարպեքիր մայրաքաղաքով քրտական պետութեան ստեղծումեն ետք Հայաստան կրնայ Մերսինի կողմերէն նեղ շերտով մը յայտնուիլ Միջերկրականի ափին։ Էհ, Անգարայի մէ, քիչ մը դժգոհ կ՛րլլան : Վերջին հաշուով Թուրքերր Պոլիս եկած են Տաշքենդի կողմերէն եւ Տաշքենդր կը մնայ այն քաղաքը ուր անոնք կրնան վերադառնալ։ Իրենց հայրենիքն է ան։ Կամ կրնան մնալ հոն ուր այսօր կտարին։ Բայց պէտք չէ ճնշեն Հայերուն, Քիւրտերուն»:

Ժիրինովսկի կը կրկնէ տեսակէտը Թէ Ղարաբաղը 20-ական Թուականներուն րոլչեւիկներու կողմ է Ագրրեջանին արրւած է, այդ երկրին համայնավարները սիրաչահելու հեռանկարով ։ Իր կարծիջով «այսօր լեռնային Ղարաբաղը պէտք է ինքնուրոյն միաւոր ըլլայ ։ Կարելի է նաեւ զայն յանձնել Հայաստանի։ ... Նախիջեւանր եւս պէտք է վերադարձնել Հայաստանի : 2է՞ որ Նախիջեւանը արհեստական

ՈՒԽՏԱԳՆԱՑՈՒԹԻՒՆ rasrav. UPTHUANE 4 U. L 4 U. P. U.

Մատրաս, առաջին հայ պարբերական՝ Ազդարար*ի տպադրութեան* 200-ամեակ. տպուած 1794-ին Ցարութիւն ՔՀնյ. Շմաւոնեանի կողմ է:

Չինսուրա, 1695 · առաջին Հայ եկեղեցւոյ կառուցման 300-ամեակ։

ԱՀա այս զոյգ Հանդիսու Թիւններու Համար ուխտաղնացութիւն կատարուեցաւ դեպի Հնդկաստան:

Ամիսներ առաջ Աւսարալիոյ եւ Հընդկաստանի եկեղեցական կազմակերպութիւնները ծանուցին ուխտագնացութեան մասին ու ապա Հաղորդեցին ժամանակացոյցը։ Սիանիէն Փետր. 15-ին 16 Հոգիներէ բաղկացած ուխտաւորներու խումբ մը, առաջնորդութեամբ Հնդկաստանի եւ ծայրագոյն Արեւելքի հայր․ պատուիրակ Աղան Արթ. Պալիօղեանի, ճամբայ ելաւ ղէպի Մատրաս ։

Ուխաաւորները նոյն կկսօրին սեղա-மயழ்ந்த சுயந்திறை வயாதிருப்பட்ட சுவிற்ற Սիանիի Ս. Ցարութիւն եկեղեցող մէջ ապաւորիչ արարողութենկ մր հար, ճամբայ ելան դէպի օդակայան ։ 12 ժամուան *Թոիչք* ետք Հասան Մատրաս, ուր դիմաւորութեան եկած էին Կալկաթայի Հովիւ Սահակ ՔՀԵյ. Սահակեան, եկեղեցւոյ վարչական Պ. ՍԹիվ Ճորտըն եւ Հնդկաստանի մօտ Հայաստանի պատուոյ հիւպատոս 9. Ցովսէփ Սէֆէրեան ։

Մատրասի մէջ աւստրալահայ ուխտաւորներուն միացան ԿալկաԹայէն ժամարած ուվատաւորները եւ Մարդասիրական ձեմարանի սան - սանուհիները։

Фытрикш_р 16-ին шռшубира հшյра шпшсотпей щиншрия вишпуд Вштриսի Ս. Աստուածածին Հայց. Առաջելական Եկեղեցող մեջ - կառուցուաչ 1712-ին եւ վերանորոգուած 1772-ին-, ուր ներկայ *էին Մալարար*, Կա*թողիկէ*, Անկլիջան, Բողոքական ու այլ եկեղեցիներու բարձրաստիճան Հոդեւորականներ, ինչպես րաբւ աբատիար բւ միւտրամիատիար շևևջանակի ներկայացուցիչներ։

Պատարագի ընթացջին ընթերցուեցաւ Վարդեն Մ. Մոնենայն Հայոց Կաթողիկոսի 1993 Սեպտեմբեր Թուակիր սրբատառ կոնդակը Հայերէն եւ անգլերէն լեզուներով ու ապա առաջնորդը երկու լեղուներով տպաւորիչ ու ոգելունչ քարող մր խոսեցաւ, պանծացնելով դիրերու գիւտը, Ազդարարի տպադրութեան 200ամեակը, ու վեր հանեց Ցարութիւն Քա-Հանալ Շմաւոնեանի կոթողական աչխատանքը:

Ցաւարտ պատարաղի Հանդիսաւոր சாடிக்கோர் முயதார் முயதால் முயமா Ազդարար, Հրատարակիչ-իսմրագիր Յարուներւն ՔՀԱյ. Շմաւոնեանի շիրմին վըրայ, որ կը գտնուի եկեղեցւոյ չրջափակին մեջ։ Հոգեհանգիստեն ետր Ադան Արթ. բացումը կատարեց Հայաստանէն

կազմաւորում է, ադրբեջանական ընակ-

չութեամբ, հայկական տարածքի մէջ։ Ան

արդեն հինեն ի վեր Հայաստան եղած է»:

ջադրութիւններու իրագործումին համար

անհրաժելա կր նկատէ որ Ռուսաստանի

յառաջիկայ ընտրութեան ազատական ժո-

ոսվուսավարները ջախջախիչ յաղժանակ

ապահովեն: Ինչպես կը գրե «Հայք»ը,

ան բացատրած է թէ ի՛նչ ձեւով պիտի

իրագործուին Հայկական իղձերը, յատ-

կապես արեւմաահայկական տարած ջնե-

րու առընչութեամբ։ Ատոր համար Հա-

յաստան պիտի ունենայ Ռուսաստանի

օժանդակութիւնը, քանի որ անոր դաչ-

նակիցն է Մերձաւոր - Արեւելբի մէջ։ Ժի-

րինովսկի կը չարունակէ. - «Մենք պատ-

րաստ ենք զէնք տրամադրելու. փոխարէ.

նր Հայաստան, նախանիւթով ու պատրաս-

տի արտադրութեամբ կր վճարէ։ Հայե-

րր կ'ունենան իրենց կառավարութիւնը,

իրենց բանակը։ Ատիկա մեզի չի սպառ-

նար։ Մեցի ձեռնտու է ուժեղ Հայաստա-

նի մր գոյութիւնը։ Արեւմտեան Հայաս-

տանի ազատագրումին համար մենք կը

տրամադրենք զէնք ու դիւանագիտական

օժանդակութիւն։ Ի վերջոյ, պայմաններ

կը ստեղծենք որպէսզի աւելի շատ ուրախ

հայ մանուկներ ըլլան, ազատօրեն խօսին

Ռուս քաղաքական գործիչը այս առա.

րերուած խաչքարին, որ տարի մը առաջ

րուներ նայն ունեցան ու չեչտեցին ըլլալու գեղեցիկ երեւոյթը:

կեսօրե ետք Մալարար եկեղեցին թաստացաւ նուէրներ ։

Աւելի ուշ քրիստոնկական կքիւմկնիջ չարժումը, ընդունելուԹեամբ մբ պատուեց Աղան Արթ.ը, որ իր կարդին ենկուսարբարոր հուրչով քրուր խոսեսվ մր հանդէս եկաւ:

դաս Ոսաճբանի մբևբողարև ու ատա չաևչարանաց ու նահատակութեան բլուրը։ Այստեղ եկեղեցիէն ներս չիրմաջարեր կային հայերէն արձանագրութեամբ, րեքը եկեղեցիէն ներս, մէկը չրջափակին մէջ։ Առաբելոց նկարներուն վրայ անունները գրուած են Հայերէն լեզուով: Գրակային ու Աւագ խորանին վրայ Հայերէն արձանագրութիւններ կան։ Շարականի երդեցողութեամբ ու աղօթերով րաժնուեցան սրբավայրէն։

Կիրակի, Փետրուար 19-ին Սահակ Քա-**Հանայ Սա**Հակեան պատարազեց Նազարե Թայ եկեղեցույ մէջ ու առաջնորդ Հայրը երկու լեզուներով քարողեց ու վեր հանեց հնգկահայ զաղութի ու մանաւանդ Մարդասիրական ձեմարանի -Հիմնուած 1821-ին- կարեւորութիւնը մեր Հայ իրականութեան մէջ:

Фыприкир 20-ին ы 21-ին периниспрներու խումբէն մաս մը Տէլհի - Ակրա մեկնեցաւ ու այցելեց աչխարհահոչակ

оծուած էր Վազգէն Ա.h կողմե ու գեաեղուած Շմաւոնեան Քահանայի չիրիմին գլխավերեւը։ Պատուոյ Հիւպատոս Պ. Յովսէփ Սէֆէրեան ազգայնաչունչ Տառով մը վեր հանեց Շմաւոնեան Քահարայի կոխողական աշխատանքը։

Ապա տեղի ունեցաւ պաշտօնական հաչ, ուր եկեղեցական ու պետական անձնաւո-Հայոց չինարար եւ օգտակար տարր մը

ցառիկ ընդունելուԹեամբ մը պատուեց ուխտաւորները։ Եկեղեցիի շրջափակէն պաչաօնապէս ղիմաւորուեցաւ Աղան Արջ. եւ ընկերակիցները, ապա առաջնորղուեցաւ եկեղեցի ուր կրձնաչունչ յայտագիր մը գործագրուեցաւ չարականի երղեցողութեամբ ու Տառերով։ Այս առի-ղեցւոյ Մատրասի առաջնորդ Զաբարիա Մար Դիոնեսիոսին նուրրեց եպիսկոպոսական մատանի ու փոխադարձաբար

Фытристр 17-hb, перитиспривре шjցելեցին Մատրասի մէջ դանուող Թով-

Երկու ժամուան Թոիչք ետը, երեկոյեան ուխաաւորները ժամանեցին կալկանժա ու դիմաւորուեցան դաղունի անղամներու կողմէ, գլխաւորութեամբ եկեղեցող վարչական 9. Մանուկի։

Կեսօրին ուկստաւորաց խում բր ճաչով պատուունցաւ Հայկական **Ո**տրզական Ակում բի անդամներուն կողմ է, ուր փոխանակուեցան ճառեր ու նուկրներ:

իրենց մայրենի լեզուով եւ զարգացնեն

Ցեղասպանութեա_ն 80-ամեակի նախօր-

եակին երբ Հայաստանի եւ Սփիւռջի մէջ

հայ ժողովուրդին մեծ մշակոյթը»:

Տարճ ին ատևուի անգարի շուճով ընբնու իր հոդին հետ ամրողջ ժողովուրդի մը

նակ ընկալելու համար»:

կոտորակումը, ամէն կասկածէ վեր է որ Ժիրինովսկիի արտայայտութիւնները որպես նախախնամական օրհնութերւն պիտի ընկալուին «հայանպաստ» արտայայտութիւններու տակաւին ծարաւ մնացածներու կողմէ։ Պիտի ըլլա°ն նաեւ ուրիչներ որոնք փորձեն իրապաչտունեան կանդունով չավել ըսուածները. ո՛վ գիտէ։ Ամէն պարագայի, դժուար է չմիա. նալ «Հայք»ի իոքբադրութեան տեսակէտին որ ընկերացած է վերոնչեալ գրութեան եւ ամփոփուած սա տողերուն մէջ. « Այս իմաստով հետաքրքիր կը լինէր լսել թէ ինչպես ելոյթ կունենար նա Թուրքիա. յում»: Նոյն պարբերունեամբ «Հայք»ր կ'ըսկ տակաւին. - «Մեր քաղաքական այրերը գիտակցում են թէ ինչպիսի բարդ աշխարհաքաղաքական իրադրութեան մէջ ենք գտնւում, այսպիսի պարզ հայա. նպաստ յայտարարութիւնները միանշա-

UPAP PAPABEUL

Թան - Մահալը, որ աշխարհի եօթը հրա չալիքներեն մեկն է:

Фыщиници 21-ին պинперрыц sm կալկանժայի մեջ մամլոյ ասուլիսի ին թացքին խոսեցաւ եկեղեցիի, Հայութեան եւ Հնդկահայ դաղութեին մասին : Ցայոր. դող օրերուն բազմանքիւ յօդուածներ _{իրր} աբոտը աբմարնոր ու արմենիատաս ներ Paper 159:

Фытрикир 22-ры, щишикрище supp րնկերակցու [ժեամը կալկա[ժայի եկերեց, բոյ ատենապետ 9. Հայկ Սուբիասի և mmmen spenummu 9. Bulutuh Ut. ֆերեանի, ջաղաջավարական այցերու Flish of moreme Sudan fump Surfer Surfam ւի տիրացած բարեդործ Մայր Թերեդա յին, դինը Հրաւիրելով ներկայ ըլլայու վարդանանց աշնի պատարադին։

Նոյն երեկոյեան 9. Հայկ Uniphou des րնդունելու [ժիւն մր տուաւ ի պատիւ պատ ուիրակ հօր եւ ուխաաւորներու։

Фետրուար 23-ին, Սահակ Քհել. Um. Հակեան պատարաղեց Կալկաթայի Ս. Appap Lowerphy blankying ity me Աղան Արթ. քարոզեց, վեր առնելով վար. դանանց ողին։ Մայր Թերեզա ներկալ եղաւ պատարագին ու ստացաւ ուխատ ւորներու սրտաբուխ նուիրատութիւնը, որուն համար իր քրիստոնկալունչ խոս. քով չնորհակալուներւն յայտնեց։ 8 ա. ւարտ պատարագի ճաչ տեղի ունեցաւ և. կեղեցու շրջափակին մէջ, ուր և կր դանուի Սրր Փօլ ՉԷյթեր ծերանոցը։

Նոյն իրիկունը Վարդանանց աշնին ա. որթով Մարդասիրական ձեմարանի սաև սանուհիները գեղարուեստական բարձրո. րակ յայտագրով մի ելոյթ ունեցան ու արժանացան հանդիսականներու դնահա տանքին ։

Պատուիրակ Հայրը Փետր. 24-ին մեկ. նեցաւ Պանկլատել, ուր մայրաբաղաք Տաբայի մեջ U . Ցարու նիւն եկեղեցին ու նինը, կառուցուած 1781 Թուականին։ Նոյն իրիկունը առաջնորդ հայրը պատա. նան դառույն ու եարիր քերուն ճանսմա *Թեամը միսի Թարեց* 10-ի հասնող Հայերը։ Պատարագին Ներկայ էին անկլիջան և. պիսկ . ը , կախողիկ է , բողոքական եկեղե. ցականներ, պետական ու դիւանագիտա կան շրջանակներու ներկայացուցիչներ։ Աղան Արը. անկլիքան եպիսկ.ին նուի. րեց գեղեցիկ ձեռաց խաչ մր, իր երկար տարիներու ուչադիր Հոկողութեան Հա. մար, Հանդէպ՝ Տաբայի Հայոց եկեղեց. ւոյ։ Ցաւարտ պատարագի տեղի ունե. ցաւ հիւրասիրութիւն:

Вшупра орр Фытристр 25-ры щит. ուիրակ Հայրը ընկերակցութեամբ Տա. ջայի եկեղեցող ատենապետ Պ. Միջա. յել Մարթինի Կալկաթա վերադարձա։ Կիրակի, Փետրուար 26-ին, Կալկաթա. յեն Չինսուրա ուիստադնացութիւն, ա նավաքրելու Սուրբ Յովհաննես - Մկրտիչ Հայց. Առաջելական եկեղեցող 300-ամ. եակը։ Այս առիթեով պատարադեց ու քարոզեց Աղան Արթ. Պայիօգեան ու իր ճանանրը դէն վբև mume пինան աւ du-Հողութեան ոգին։ Ընթերցուեցաւ Աենայն Հայոց Կախողիկոսի տեղապահ Թորդոմ Արջեպիսկոպոս Մանուկեանի օրհնութեան գիրը հայերէն եւ անգլե րէն լեզուներով։ Պատարագի աւարտի ասակադրութեան տպաւորիչ արարողու Theby whoff netitigue hughuffusus dall եւ Հայաստանեն ժամանած իր նչանա ծին՝ Սայտայի։ Բոլորին Համար բացաուիկ ու յուզիչ պահ էր. քանի երկար ատներբենք ի վբև տՈսակոփ տևտևսմու Թիւն տեղի չէր ունեցած Չինսուրայի հ. կեղեցող մէջ։ Պատարագի աւարտի մասնաւոր ՀոգեՀանդստեան պաշտոն կաատևութնաւ յանտետնի ամտատմեսունբար Հայլար պայքանաջ վբենիր շայ իշկա. նի չիրիմին վրայ, որ կը դանուի եկե. ղեցւոյ զանգակատան կողջին։ Ֆլի առն Մելիք Բեկլարույի --վերջին իշխան. ներէն մին Ղարաբացի- եւ գաւակներուն չիրիմները կր գտնուին այս չրջանի

Ցաւարտ արարողութեան պաչա**օ**նական Suz արուեցաւ եկեղեցող չրջափակին մ էջ: Ապա ու խատաւորներ, կալկա Մահա. յեր ու սան - սանուհիներ այցելեցին կա*առելել ֆանաըլ ուխատաեղի - եկեղե.* ցին, ուր կայ Հայու մր չիրիմը։

Փետրուար 27-ին, Կայկաթայի Հայ կական Ակումբի վարչութիւնը ողջերի երեկոյթ մը կազմակերպած էր, որ ահ. 1h ունեցաւ Միութեան կեդրոնատեղին մ էջ: Ելոյթ ունեցան կալկաթայի եկե. ղեցւոյ ատենապետ Պ. Հայկ Սուբիաս Հայաստանի պատուոյ հիւպատոս Ցովոէ Սեֆերեան, ուխաաւորաց խումբեն Միտ

նիի եկեղեցւոյ ատենապետ Կարօ ՍԷթ. եան, Հայկական Ակումբի ատենապետու-4 8 8 1 16 1 Մրա, եւ վերջապես պատուի. րակ Հայրը։ Բոլորը յուղուած էին. անցրող օրերը Հարկահայերն ու Աւսարալա-Հայերը մտերմացուցած էին, ջանի Հասարակաց մտահողութիւնը՝ հայապահարուցը, հանսեն ինտնու ին դիտնն-15p:

Փետրուար 28-ին այց՝ Թանկրա, ուր Մ. Երրորդուներւն մատուռին մեջ եկեղեցական արարողու[ժիւն կատարուեցաւ ու ապա ՀոդեՀանդստեան արարողութիւն՝ եկեղեցող չրջափակին մէջ ննջեցեայներու եւ ընդ հանրապես Հնդկաստանի ապրած թին վրայ մահացած հայորդիներու Հոգիներուն ի Հանգիստ:

կեսօրին պաշտօնական ողջերի - հաչ կազմակերպուած էր, որ տեղի ունեցաւ Մարդասիրական Ճեմարանի ճաչարանին մէջ, ներկայունեան զաղունքի անդամներուն, ուսուցչական կազմի, սան - սակուհիներու, ուխատևորաց խում բի ։ Պատուրրակ հայրը իր խօսւթը ուղղեց աչակերտութեան, չեչտելով կարեւորութերւնը ուսման ու դաստիարակութեան ։

Նոյն երեկոյեան ուխաաւորները ընկերակցունեամբ պատուիրակ հօր, համրայ ելան դէպի Սիտնի. իրենց համ բուն վրայ առիքեր ունեցան Սինկափուր մնարու եւ ոմանը այցելեցին Սինկափուրի Մ. Գրիգոր Լուսաւորիչ եկեղեցին, կաппедпешь 1835-ры: Ишри 2-р шпшеотեան ուխաաւորներն ու պատուիրակ հայըը ժամանեցին Սիտնի. մեծագոյն տրպաւորու [ժիւններով բեռնաւորուած ու Հոգեկան ապրումներով ոգելնչուած ։

Պատուիրակ Հայրը Կալկաթա կեցու**երոր օնբևուր ասիկին ուրբնաւ մերավբ**նու դաղությային հարցերով. ժողովներ գումարեց Եկեղեցւոյ ու դպրոցներու վարչական կազմերու հետ, հանդիպում ունեցաւ ուսուցչական կազմին հետ, ինչպես նաեւ հանդիպեցաւ աչակերտներուն եւ աչակերտուհիներուն, տալով անոնց անհրաժելա [ժելադրու[ժիւններ:

Պատմական արժեք ու նչանակուներւն ունեցող երկու տոնախմբութիւններ Ազդարարի 200-ամեակ ու Չինսուրայի եկեղեցւոյ 300-ամեակ կը մնան կոթեողական յուշարձաններ հեռաւոր Հնդկաստանի տարածքին վրայ, որպես վկաներ դաղութին հարուստ անցեալին ու համահայկական բնոյնի ծրագիրներու։

Ցարդանը ու պատիւ պատմութիւնը կերտողներուն ։

> ԴԻՒԱՆ ՀԱՅՐ. ՊԱՏՈՒԻՐԱԿԻ ՀՆԴԿԱՍՏԱՆԻ ԵՒ Ծ. ԱՐԵՒԵԼՔԻ

Սիտնի, Մարտ 1995

ጓևՆԴԻՊՈՒՄ חע ספריטוטף

Հայ Դատի Ցանձնախումբի հրաւէրով, չուրջ վախսուն հոգի փութացած էին Ուրրա J Մարտ 17-ին Փարիզի Հայ Մշակոյթի Տան Տէմիրեան սրահը, ունկնդրելու Համար «ՈՏրագործ Պետութիւնը» (*) նոր Հրատարակուած գիրջին հեղինակ՝ իվ Թերնոնին ։

Երեկոյթին բացումը կատարելէ վերջ, Մառալ Ասատուրեան խօսբը փոխանցեց «Հայ Դատի» Ֆրանսայի նախագահ՝ Արա Գրիզորեան որ գրուատալից luonջեր արտասանեց Իվ Թերնոնի Հասցէին, ի գնահատութիւն իր 18-ամեայ անխոնջ աշխատանքին, հայկական ցեղասպանութեան ծանօթացման ի խնդիր։ Ապա, վիրաբոյժ - պատմաբան Թերնոն րացատրեց իր այս վերջին գործին բուն Տարատակը, որն էր ի մի ամփոփել այս դարուս կատարուած ցեղասպանական միաումով բոլոր ոճիրները։ Ան պատասխանելով Կայծ Մինասեանի Հարցումներուն, Հանդամանօրէն բացատրեց այս գիրջին յղացման գրդապատճառները։

Նախ եւ առաջ ան ուզեց պարզել այն մօտեցումը որ իրեն մղած էր հրէական ցեղասպանութիւնը ներկայացնել Հայկականկն առաջ: Իվ Թերնոնին համար, նացիներուն գործած ոնիրը աննախընվեաց է ու իր տեսակին մէջ կր մնայ եզակի. ան-Հընար է ուրիչ նման դէպք բացատրել աուսնց Հիմնաւորուելու Աուչվիցի վրայ, որ ինք իր մէջ կը պարուանկէ «ժէնոսիտ» բառին լման իմաստը. ու իվ Թերնոն չարունակեց՝ «Հարկ է լաւ հասկնալ այդ ցեղասպանութիւնը, որ գործուեցաւ Եւրոպայի սիրտին վրայ, ամէնէն քաղաքակրթուած երկիրներէն մէկուն մէջ, ըմբըոնելու համար միւսները։ Հրէական եւ Հայկական ցեղասպանութիւններուն միջեւ խոր տարբերութիւններ կան (առաջինին մէջ, ցեղապալա կողմը աւելի չեչաուաչ է բայց անոր մէջ, Հողի մը տիրանալու ձգտումը չկայ), բայց անվիձելի է որ երկու ոճիրներն ալ ցեղասպանու Թիւն. ներ են» ։ Իվ Թերնոնի այս մեկնաբանութիւնը, ներկաներէն չատերուն համար դուացուցիչ չթուեցաւ, որովնետեւ այնպես կը Թուէր որ այս բանաձեւումի ընտրութեամը, լետին միտը մր կար մէկ ոջիրը միւսկն գերադասելու:

Երեկոյթին իր դրական մասնակցութիւնր բերալ նաեւ փաստաբան Լեֆ Ֆորսթեր, որ Հայերու ծանօթ է իրը հայկական կող-

ՁԱՑՆԵՐ ԳԱՒԱՌԷՆ

ՀԱՑԵՐ Ի ՊԱՏՈՒԻ

ZUPSUPUADS

ԵԴՈՒԱՐԴ ՍԱՐԳՍԵԱՆ

Chevalier dans l'Ordre des Arts et des Lettres

UULULBI . . («8 unug») . .

Մարտ 23-ին, Սահակ - Մեսրոպ Մշակութային կեղրոնի սրահը վայրը եղաւ Հաճելի Հաւաթոթի մբ։ Ճարտարապետ Եղուարդ Սարդսեան, Մարսէյլի Հայ դաղութի վաստակաշատ մշակներէն երաժիչա եւ երդահան Վարդան Սարդսեանի դաւակը, ստացաւ «Արուեստից եւ դպրութեանց» մէտալը ձեռամբ փրոֆ. Ժան Շէլինիի յանուն ֆրանսախօսութեան եւ Մշակոյթի ճախարար ժաղ Թուպոնի։

Фраф. Ժան Շելինի բարեկամական նկարագիր եւ մաերիմ չեչա մր աուաւ արարողութեան ։ Պարդ ու տեղին բառերով վեր առաւ մեծարեալին մէջ մարդը եւ արհեստավարժը։ Լաւագոյն ներդաչնակութեամբ մարդը ապրեցաւ իր կրկնակ ին ընտւ թիւնը, ըսшւ Ժ. Շելինի, եւ արհեստավարժը ստեղծաղործողի դերին մ էջ իր իրագործու թիւններով, ի մ էջ այլոց Սահակ - Մեսրոպ Մ չակութային Կեղրոնը եւ իջս - Ան - Փրովանոի մերձակայ Էկիւյը քաղաքի Մշակութային կեղըոնը,

yng mucme hiebmmhanelther pe mm-

Եղուարդ Սարդսեան իրեն եղած պատի-டி சிக்டியடியடிக்காத கயர புயராட்டுக்க, ஆயர Մշակոյթեն որուն հրապոյրին տակ, ըստւ, Հայրս ինձ զաստիարակեց ։ Արտայայտեց ներջին ապրումներ, դրսեւորեց Հոդեվիճակներ որոնք իրը եզած են տարիներու ընթացքին եւ ազդած իր նկարագրին վրայ, րլլալով պահանջկոտ, մերժելով միջակութերւսը եւ որպես արհեստի եւ արուեստի մարդ վատուելով ամ էն բան է առաջ ստեղծագործութիւնը։ Ե. Սարգըսեան յուղումով չնորհակալունքիւն յայտնեց Ժան Շէլինիին եւ իր բարեկամներուն սեսյոն միլոնն շեչատաարհիր այս ետորասիկ யாடுசாபு :

Բարեկամներու չատ սեղմ չրջանակի մր வீட்டு மக்கும் மட்டியாட்ட விட்டியாட்டும். թիւնը եւ չարունակուեցաւ բարեկամութեան դաւաթին չուրջ, Տոխ սեղանի մր

Միչտ ուրախութիւն մր եւ դոհունակութիւն մրն է տեսնել դաղութի անդամներ, անձնաւորու ժիւններ պատուուած ու վարձատրուած իրենց արժանի ջներուն համար ։ «Արուեստից եւ Դպրութեան» այս կարգը Swummmus & Uhmpt Vmino Sp 401h Մշակոյթի հախարարը։

ԿԱՐՕ ՅՈՎՍԷՓԵԱՆ

LIVRES REÇUS

AU BOUT DE LA PESTE un roman moyenâgeux

Prof. MARION (Président de la Fondation Bullukian) SYLVIE FEYEUX

Ed. des Traboules, Brignais 1995

մին պաշտպան, Պեռնար Լէուիսի դատին։ Ար փորձեց դարել ցեղասպանութեան ախախը հուր անդաան ու բոնարանուն սե ան ծնունը առած է Ֆրանսայի մէջ ԺԹ. դարուն, Ժորժ Սորելի կամ Օկիւսի Քոնքի նման մտածողներու գրիչին տակ։ լեֆ Ֆորսթերի Համար այս զաղափարաասութիւնները երեւցած են Սորպոնի մ էջ (ուր նաեւ ուսանած է Քամպոճի կարմիր խմերներու պարագլուխ՝ Փօլ Փոխ), եւ օրինակ բերաւ ֆրանսական «Մարսկյեն» ճայնբևեն սև իսիարար իսն դեր բ ցեղասպանութեան։ իր խօսբը աւարտելով, Լ. Ֆորսթեր առաջարկեց հայ դատը այժմ էականացնել դիպուկ ձեւով մր՝ Թալատնին դատը թատերդունեան վերածել ու զայն լայն հասարակութեան ներկա-

յացնել ֆրանսական բեմ է մը, օրինակ Ռոպէր Հոսէյնի մը բեմագրութեամբ ...

իվ Թերսոսի եւ Լեֆ Ֆորսթերի նման երկու մասնաղկաներու միատեղ ներկայութիւնը, այս երեկոյթին բարձր մակարդակ մը տուին , Ներկայ Հասարակութիւ-ம்ற, வாக்டு ஓய்க கழிவட சயக், வட கிக்க வடշաղրութեամբ Հետեւեցաւ անոնց ելոյթ. ներուն եւ բազմանիւ Հարցումներ ուղ-

Հաւաքոյնեն վերջաւորունեան, իվ Թերնոն իր Հատորը ձօնագրեց ։

(*) L'Etat criminel. Les génocides au XXº siècle, Yves Ternon, Ed. SEUIL, Paris, 1995.

ԼዐቦርՆህ ՏርቡኑԼ

Ներածական՝ Գորֆու կղզիի րնութեան ու ապրելակերպին

Անգլերէնէ Թարգմանեց՝ ՇԱՔԷ ՏԷՐ . ՄԵԼՔՈՆԵԱՆ - ՄԻՆԱՍԵԱՆ

Մութին մէջ սկիհներ և դրօչներ կը վրխտան - բիւզանդական եկեղեցական յարդարանքային յորդառատութեամբ։ Արուես-மி மத மி மி மாடிரி சென்றிடிரி ச மேற фիկիւրшտիф: *Սուրբին ձուաձեւ выш*աարչ ժՀղեն հեչատաասմ աոբմրաժսևջիր վրայ արծանգբայ իրական սրբապատի դն զետեղած են , իւրաքանչիւր պատէ՝ ձիապատուղի պես սեւ աչքեր անզղչում նայուածքով կը Հային դէպի վար:

Հոս՝ Սր. Սպիրիդիոնի Եկեղեցիին դէն, անգանի՝ աննրջի, ենսրոնի թե բևկանի մարզեն ներս Վենետիկ - Թուրջիա մրցակցութեւն մր կայ: Մետադի վրայ hulmathurme min tembat Aubegeburg pr գոյներուն տակէն՝ հեթանոսական սեւ աչերև ին շանութարեր որւբատ դային իրենց աշխարհիկ ախորժակներով - 40 իչեցնեն թեգի, թէ այս սեզմ ծիսականունբան դէծ հարատեկուաց, սևճան տոքան է շին պան թեոնը:

ղացիներու գլխակապերուն, գլխանոցներուն, մօրուքներուն ու չրեներուն եւ հագուսներուն վրայ։

Սուրբը անայլայլ կը Հանդչի իր դադա. դին մէջ։ Մոմիայ մըն է, կոնծած փոքր մարմին մը, որուն փոջրիկ ոտջերը (ա. սեղնագործ մունակներու մէջ ամփոփուած) դագադին վարի մասի մէկ բաց-மானத்திர சம்பிய நிதிரிதை: நிடுத் தார்களைக் եայ ես , կրնաս ծուիլ եւ մունակները համբուրել։ ինդրանքիղ ընթացք կուտայ։

Ո՞վ է Սպիրիդիոնը։ Առասպելարանա. կան ուսումնասիրութեան զուարձալի նիւթ մրն է անոր կեանքը։ Ծնած էր եւ որպէս Տովիւ կապրեր կիպրոսի լեռներուն վըրայ։ Երբ իր կինը մահացաւ, վանքի մը չորս պատերուն մեջ Թաղեց իր վիչտը: Հոն անմիջապես աչքի զարկաւ իր հոգիի աղնուութեամը եւ Աստուծոյ հանդեպ հաւատարմութեամբ։ Եպիսկոպոսի հանդա. մանքով մասնակցեցաւ Նիկիոյ եկեղեցցական կարեւոր ժողովին, ուր օրուան իրրենա հանունն ընբենիր, ընհոնմունգբար Հաւատամբին կապակցութեամբ Հրաչազօր վկայունիւն մը բերաւ, արտահանելով ադիւս դն (մոն հասաճանումաջ նևա-Tur է ին դանդրեր) սնոչէ, բնրեսանն ոչքրի யீர் மிற்றவர் சிர் வாழ் சிர் வாழ் சயு செய்துքեցաւ տեղւոյն վրայ իսկ:

Երկար կեանք, բազմաթիւ բարի դործեր եւ ոչ . նուաց Թիւով հրաչադործութիւններ նպսատեցին յետազայ իր ժողովրրդականութեան ։ Այնպես որ՝ իր մահւան պահուն (իննսունը անց տարիջին) Տրիմի Թոնի այս Համեստ եպիսկոպոսը ժերքի ոսշերի այր ին հանժույն։

Թաղուեցաւ : Բայց իր հանդիստ չճանչցող առաջինութիւնը չէր կրնար Հողին

վարդերու ձիւղ մը վեր սլացաւ իր դամրանեն - դեռ մինչել հիմա կարելի է դայն տեսնել կիպրոսի մէջ։ Իրարու վրայ բարդուող այս նչանները դրդեցին որ հոդեւորականները գերեզմանկն Հանեն անոր մարմինը։ Հանած - չհանած՝ Սպիրիդիոն հրաչը մը դործելով արդարացուց իր յարութիւն առնելը, նոյնինքն Աստուծոյ աոնասատրանարդը իսն դուաճ ժանջբնով, այսպես ասած՝ իր յետ - մահու կեանքեն եւ ասպարեղեն ներս:

Տեղաւորուելու պատեհութիւնն իսկ չունեցաւ, որովհետեւ երբ Կիպրոսը Սարազինոսներէն գրաւուեցաւ, Սուրբին մասունքները Կոստանդնուպոլիս փոխադրեցին : Իսկ երբ նոյնինքն կոստանդնուպոլիսը ենթարկուեցալ մահմետական աչխարհի մարախանման Հորդաներու ըսպառնալիջին, Սուրբը անդամ մր եւս պարտաւորուեցաւ իր գործունկութեան

վայրը փոխելու: Մինչ այդ՝ Սուրբը դարձած էր անհատական սեփականութիւն։ Յոյն մը, որու Համար կ'րսեն թե միաժամանակ ե՛ւ Հոդեւորական էր ե՛ւ ունեւոր քաղաքացի, որ ձանչցուած էր Կալոչէյրիտիս անուան տակ, գայն հաւասարապես կը փրկե Թե՛ անգաւատ մագորականներէն եւ Թէ վաում ի մր սկզբնաւորութենէն։ Ըստ երեւոյթին՝ այս Ցոյնը որոչ չափով կր զրաղէր սուրբերու առեւտուրով, որովհետեւ նոյն այդ միջոցին ան նաեւ տերն էր առաջինի կեանք վարած սրբուհիի մր դմոսուած մարմնին - Թէոդորոս Աուկուս-

Կալուչէյրիաիս իր երկու սուրբերը աուռին մէջ։ կր ծրարէ մէկական անձեւ տոպրակի մ էջ (այնալես ինւչպես շրջուն փերեղակնե-

Լոյսը՝ բութ պատերուն վերեւ պար- մէջ անկանալ։ Եւ ահա՝ դագաղէն տա- ըր իրենց ապրանքը կը ծրարեն)։ Ձորիին փակուած, ուգմոοնէը ին գայեքն դրգ հագուսմ արումանոյն շսաբև որուր նու- իւնաճարչիւն իսմոչիր աստնար դն իազաւիթններէն եւ իւղի նման կը փայլի գիւ- զում առթել ուղղափառներուն։ Կարմիր խած, Հարցնողներուն ըսելով թէ անա-դացիներու գլխակապերուն, գլխանոց- վարդերու ճիւղ մր վեր սլացաւ իր դամ- սունի կեր կը պարունակեն, դարնանային դեղեցիկ օր մը ան ճամրայ կ'ելլէ ու կր միսրձուի Յունաստաներ հմայիչ ընու-

թեան ծոցը : Սուրբերուն կենսագիրները չեն արձա. նագրած - եւ Հաւանաբար ինձմե դատ ուրիչ ոչ ոքի հետաքրքրուներւնը չարժած այ չրլլան - այն երկարատեւ խօսակցու-Թիւնները գորս Աուկուստա եւ Սպիրիդիոն կը փոխանակէին լեռնային լերկ տարած. ջը կարած միջոցին ։ Այսուհանդերձ՝ չեմ կրնար Հաւատալ, որ այդքան երկար Տամեսևմաւնգբուր դն նրևաններ երու փոխորակած չնքքար աստուագանարարար եննոյթ ունեցող Հահոյախասութիւններ թեև՝ դոյցն կնամեծարութիւն կամ այ-மலுடும்படி வுடிடத் யூடி யம்பேயிக்பமாடிசிரும் தக்மீ ակնկալեր Սպիրիդիոնկն։ Բայց չէին ալ կրնար այսպես միասին ընթանալ, օրեր շարունակ, իրենց հեղձուցիչ տոպրակնեևուր դՀն քեր աբո իտակաստոց, տատրո դալու խough պահանջը: Եպիրոսեան լեռներու շոճեպատ վայրենքները հասած պահուն՝ օգր կնող դարձած ըլլալու է: Շարունակական կանդառումները անհանդուրժելի Թուացած ըլլալու են մեռած մարդուն ու կնոչ, որոնք ո՛չ ուտելիք ո՛չ այ քուրի աբան ուրքիր, հայն ին չանունակէին մունին մէջ տարուբերիլ՝ Աստուծոյ ճանաչմամբ միայն լիացած ։

Եպիրոսի մէջ, Պարամիթիան իրենց ապաստանարանը կր դառնայ մինչեւ 1456, որմե եաջ Գորսիրայի ծոցին կապոյա ջուրերու գիմացի ափը բերուելով կը տեզաւորուին Միջայէլ հրեչտակապետի մա-

COMMUNIQUE DE PRESSE N° 5

80° ANNIVERSAIRE
DU GENOCIDE DES ARMENIENS
PERPETRE PAR LE GOUVERNEMENT
TURC OTTOMAN
EN 1915

Au Trocadéro le 24 Avril

Quatre vingt ans après le début du premier génocide de ce siècle, doit avoir lieu la Comémmoration du Génocide Arménien de 1915 sur le parvis du Trocadéro, de 11h30 à 19h, le Lundi 24 Avril 1995.

Le Comité pour la Commémoration du 24 Avril 1915 qui regroupe pour la première fois toutes les associations arméniennes, ainsi que les trois églises, apostolique, catholique et évangélique, en organisant une manifestation sur le Parvis des Droits de l'Homme, a voulu donner cette année un caractère exceptionnel à cet anniversaire, autant par respect pour la mémoire d'un million et demi de morts dont le massacre ne devrait plus être nié, que pour s'élever contre toute forme de génocide dont notre siècle garde les stigmates sanglants. En se mobilisant pour la prévention des génocides et des crimes contre l'humanité, les Arméniens montrent leur détermnatoin de lutter contre l'oubli. mais surtout leur volonté collective de demander la condamnation et la reconnaissance du génocide arménien par le gouvernement turc, héritier de l'Empire

La Commémoration du 24 Avril commencera le Dimanche 23 Avril à 15h30 par une grande messe de requiem à Notre-Dame de Paris concélébrée par Mgr GABROYAN et le Cardinal LUSTI-GER. Lundi 24 Avril, dès 10h30 aura lieu une grande messe solennelle en l'église arménienne apostolique célébrée par Monseigneur l'Archevêque Kude NA-CACHIAN. La journée se poursuivra à partir de 11h30 au Trocadéro où chacun pourra visionner des films constitués, entre autres, de témoignages bouleversants de rescapés en France et en Arménie, projetés sur des murs d'images et écrans de télévision, découvrir des livres, des tableaux et sculptures, des documents d'époque relatant l'histoire du génocide oublié, rencontrer des artistes, des écrivains, des personnalités,... et aller aussi à la rencontre de l'Arménie actuelle, pays attachant, luttant pour conforter son indépendance.

Entre-temps, un cortège se rassemblera Place de l'Etoile à 17h30 pour déposer une gerbe sous l'Arc de Triomphe et raviver la flamme du soldat inconnu à la mémoire des Arméniens et Français d'origine arménienne morts pour la France. Il se dirigera ensuite vers le Trocadéro où l'on entendra les allocutions des personnalités présentes et pourra participer à une table ronde. Vers 20h, un nouveau cortège se dirigera vers l'Ambassade de Turquie pour le dépôt d'une motion.

Une motion sera déposée demandant la reconnaissance du génocide, la poursuite en justice des négationnistes, la réparatoin (et la levée du blocus illégal de l'Arménie).

Une motion est également adressée à chaque parlementaire afin de lui demander de réagir et prendre position en faveur de la lutte pour la prévention et la condamnation des génocides et des crimes contre l'humanité.

La présence de tous en permanence, est nécessaire mais en particulier durant le temps fort de l'évènement vers 19 heures sur le Parvis du Palais de Chaillot.

Comité pour la Commémoration du 24 Avril 1915 - Tél. : (1) 42 08 76 49

Attachée de presse Véronique SKROTZKY Tél. : (1) 39 69 05 27 Fax : (1) 30 82 47 75.

Imprimé sur les Presses
du Journal «HARATCH»
83, rue d'Hauteville, 75010 Paris
SIRET: 51027317 A R. C. Paris
Commission Paritaire: N° 55935

BULLULLUP

ՏՕՆ ԳԱԼՍՏԵԱՆ ՔՐԻՍՏՈՍԻ ՑԵՐՈՒՍԱՂԷՄ Ի ՏԱՃԱՐՆ

ԿԻՐԱԿԻ. ԱՊՐԻԼ 9

U∙ ፀበՎՀԱՆՆԷՍ–ՄԿՐՏԻՉ ◆ԱՐԻՋ

Սկիզբ Ժամերգութեան ժամը 8.30, պատարագ՝ ժամը10.30-ին։ Կը պատարագէ եւ կը թարոսէ՝

ԺԻՐԱՑՐ Ծ. ՎՐԴ. ԹԱՇՃԵԱՆ Դոնբացէը, Ժամը 16-ին։

לווינואונפ טי ואונס

Պատարագ ժամը 10·30-ին, Դոնրացէջ ժամը 17-ին։ Կը պատարագէ՝ ԳՐԻԳՈՐ ՔՀՆՅ. ՍԻ-ԼԱՀԼԸԵԱՆ։

U. BUYAR - LHAV

Սկիդը Ժամերդութեան ժամը 8.45-ին, պատարագ ժամը 10-ին։ Կը պատարադէ՝ ԻՍՍՀԱԿ ՔՀՆՑ․ ՀԷՔԻՄԵՄԵ։ Դոնրացէջ ժամը 16-ին։

ULCULBLUCKOS PUCTURVEUS **ULBC 545158**h

Ժամերդութիւն ժամը 8.30-ին, պատարագ ժամը 10-ին։ Կը պատարագէ եւ կը բարոգէ՝ ՁԱՏԻԿ ՎՐԴ. ԱՒԵՏԻՔԵԱՆ։ Դոնրացէջ ժամը 17.30-ին։

U+Ն-ԺԵՐՈՄ U∙ UԱՀԱԿ-ՄԵՍՐՈՊ

Ժամերդութեւն ժամը 8:30-ին, պատարագ ժամը 10-ին։ Դոնրացէը ժամը 16-ին։

O· AUTTOPOLITIES OF THE OFFICE OF THE OFFICE OF THE OFFICE OF THE OFFICE OFFICE

Ուրբաթ, Ապրիլ 7, տօն Աւետեայց Սրբուհւոյ կուսին Մարիամու։

Այս առնքիւ , ժամը 10-ին , Խորանը բացւած պատարադ կը մատուցուի ։

«Տէր Ողորմիա»ի ժամանակ Խորանին վարադոյրը կրկին կը դոցուի։ Կուսասարը Է ՆեՐՈԵՀ Ծ. ՎՐԴ. ԲՈ-

Կը պատարագէ՝ ՆԵՐՍԵՀ Ծ. ՎՐԴ. ԲԱ-ՊՈՒՃԵԱՆ:

Շարաթ, Ապրիլ 8, Յիշատակ Ցարութեանն Ղազարու։

Դամը 16.30-ին՝ Կիրակմուտի Ժամհրղութիւն կը կատարուի, որու ընթացջին

ቀበխԱՆ ԾԱՂԿԵ**ՂՍ**ԱԿԻ

իրենց սիրելի Մանուկ Մանուկեանի (Սէն - Թ'ԷԹիէն) մահուան առԹիւ Շիրինեան - Տակառեան ընտանիջը 1000 Ֆր․ կը նուիրէ «Ցառաջ»ին։

8ULUU48NLPHIL

Մարսէյլի Հայ Մշակոյնի Տան Վարչունիւնը իր խորին ցաւակցունիւնները կը յայտնէ Տէր եւ Տիկին Փիէռ Ղազարեանի եւ զաւակներուն, Տէր եւ Տիկին ժան Մէլեանին եւ զաւակներուն, Տէր եւ Տիկին Թերմոմձեանին եւ զաւակներուն, Տիկին Չէօմ էջձիօղլուին եւ զաւակներուն և ընտց Հօր, մեծ - Հօր եւ աղգականին՝ Վահան Թերմոմնեանի մահուան առնիւ:

TUNTZULULLE

Շաւիլի Ս. Գրիգոր Լուսաւորիչ Եկեղեցին չնորհակալուԹեամբ ստացած է Ներաես Անայեանի մահուան առիթով՝ Տէր եւ Տիկին Մկրտիչեան 500 Ֆր., Պր. Սարգիս Գավիւնքիւ 300 Ֆր.։ Ղեւոնդ Քինյ. Սումուննեանի վախձանման առիթով, փոխան ծաղկեպսակի՝ Տէր եւ Տիկին Գեղամ Թորոսեան 1000 Ֆր., Պ. Ցարութիւն Ջուլհակեան 400 Ֆր.։ Հայկուհի Հայթայեանի մահուան, քառասունքին առիթով Տէր

UGAB . . . UGAB . . . UGAB

UGAB - Marseille

COLONIE

l'Union Générale Arménienne de Bienfaisance de Marseille cherche pour sa Colonie de Vacances de Juillet 95, des ANIMATEURS DIPLOMES de BAFA.

Pour toute candidature envoyer un C.V. avec photo à :

I'U.G.A.B. - Colonie 327, Boulevard Michelet 13009 MARSEILLE Tél.: 91. 22. 10. 45.

UGAB . . . UGAB . . . UGAB . . . UGAB

THE RESERVE THE REAL PROPERTY OF THE PERSON OF THE PERSON

կ'ունենայ Եկեղեցւոյ կից սրաՀր

U. BUYNP - LHAY

204ANG by Fuchs

20962UV9hUS

bh

この中でといて

4mmin must thur - Thisonman !!

րաքս մասնանիւղը ՀոգեՀանդստեան պար

աօն կատարել կուտայ իր ողբացեալ բնկե.

րուգիներու յիչատակին Լիոն Ս. Ցակոր

Եկեղեցին, որնեն ետք հոդենալ մը տեղի

կիրԱկի, ԱՊՐԻլ 9

ի գիտութիւն Լիոնի եւ Ռոն . Ալփի Շըր. ջանի Հայ Հասարակու Թեան կը ծանուցանուի Թէ Լիոնի Ս . Յակոր Մայր Եկեղեցուոյ մէջ Մեծ Պահքի ամբողջ շրջանին ՉՈՐԵՔՇԱԲԹԻ երեկոները ժամը 5-ին, Հսկումի եւ խաղաղական եւ Հանգստեան ժամերդու Թիւններ կը կատարուին Հե. տեւեայ ժամանակացոյցով:

Չորեքշաբթի, Ապրիլ 5, ժամը 5-ին

ՀԱՐԱՒԱՑԻՆ ՖՐԱՆՍԱ

Չորեքշարթի, Ապրիլ 5, ժամը 17։30-ին Ս. Թաղէոս - ԲարԹողիմէոս Եկեղեցի (Սէն - ԹԱնԹուան) Քարողիչ՝

ԵՓՐԵՄ ԱԲԵՂԱՑ ՍԱՐԳԻՍԵԱՆ **

Ուրբաթ, Ապրիլ 7, ժամը 17։30-ին Մարսէյլի Սրբոց Թարգմանչաց Մայր Եկեղեցի Քարողիչ՝

ՎԱՁԷ Ծ. ՎՐԴ. ԻԳՆԱՏԻՈՍԵԱՆ

COMITE UNITAIRE DES ASSOCIATIONS ARMENIENNES D'ALFORTVILLE

A l'occasion de la 80 commémoration du Génocide Arménien le Comité Unitaire des Associations Arméniennes d'Alfortville

SOIREE CULTURELLE & ARTISTIQUE

organise

«Le génocide arménien ou la tentative d'assassinat d'une culture» avec la participation de nombreux artistes et interprètes

Dans le cadre d'une exposition de peinture, diaporama, musique, chants, déclamations, lectures, dialogue théâtral,

le Samedi 8 Avril à 20 heures 30 Salle S. Minassian, M.C.A.

Pour tous renseignements, s'adresser à la Coordination : M.C.A. : Tél. : 43. 76. 55. 89.

Lunnes

LA CROIX BLEUE DES ARMENIENS DE FRANCE

recherche

pour son Centre de Vacances de Bellefontaine

Juillet et Août 1995

- DIRECTEURS diplômés et Assistants;
- ASSISTANTS SANITAIRES, Médecins, Etudiants en année de médecine, Infirmiers;
- CUISINIERS et aides Cuisiniers;
- HOMME D'ENTRETIEN possédant le permis de conduire.

Ecrire :

C.B.A.F.

17, rue Bleue, 75009 Paris.

1, 11 8 0 - 8 6 0 11 14 14

Tuzur Tuzunka

UPPS

UPSI

-- ԳՐԱԿԱՆ ԷՋԵՐ, ՅՕԴՈՒԱԾՆԵՐ, ՆԿԱՐՆԵՐ --Ներածական՝ ԳՐ․ ՊԸԼՏԵԱՆ

> 290 էջ, Մատենաշար « 8 Ա Ռ Ա Ջ » Գին՝ 150 Ֆր., Թղթատարի ծախւթով՝ 175 Ֆր.

Դիմել՝ «Ցառաջ» կամ Հրանտ-Սամուէլ Գրատուն (51, rue Monsieur-Le-Prince, 75006 Paris)

L'ECOLE TEBROTZASSERE présente

L'ENSEMBLE ARMENIEN NAVASART

LA CHORALE DE L'ECOLE le Samedi 8 Avril

Salle «Thierry Le Luron»
9, Bd du Midi, 93340 LE RAINCY
Renseignements et réservations: 43, 81, 01, 72

autecupeh ԱՊՐԻԼ 5 MERCREDI AVRIL 1995

LE NUMERO : 5,00 F

oruperp

TURLE URULABRIC (1925-1957)

Fondatour SCHAVARCH MISSAKIAN

83, Rue d'Hauteville - 75010 Paris Tel.: 47. 70. 86. 60 — Telex: HARATCH 280 868 F - FAX: 48. 00. 06. 70 -C.C.P. PARIS 15069-82 E

DIRECTRICE: ARPIK MISSAKIAN

HARATCH

₽ԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

Ֆրանսա : Տար. 1.000 Ֆ. .. Վեցամսեայ : 510 Ֆ. Արտասահման : Տար. 1.300 Ֆ. (ամէնօրեայ առաքում) 1.150 Ֆ. (շարաթական առաքում) .. Հատր : 5,00 Ֆ.

69e ANNEE — N° 18.565

ԿԱԹՈՂԻԿՈՍԱԿԱՆ ԸՆՏՐՈՒԹԻՒՆ

ԺՈՂՈՎԸ ԲԱՑՈՒԵՑԱՒ ԱՊՐԻԼ 3-ԻՆ L. ՏԷՐ-ՊԵՏՐՈՍԵԱՆԻ ԵՒ ԳԱՐԵԳԻՆ Բ.Ի ԵԼՈՅԹՆԵՐՈՎ

hebble . . («Bunug») . -

նիչ դերաքանակ դն դէծ համաւրժաւ Ռա-

மிடு 3-12 , திரியிர்ம் : ժամը 9-ին , Մայր Տաճարին մէջ տեղի ունեցաւ պատարազ ։ Պատարագեց եւ քաըողեց Խաժակ Արջ. Պարսամեան ։ Պատանաժի նրկաննիր հոքոն առաժադաւսնրբըը, եկեղեցական Թէ աշխարհական, կատարեցին երդման արարողութիւն «խոս. տանամ եւ երդնում յԱմենակարողն Աստ. ուած առաջի Սրբոլ Աւետարանի նորա... ընտրել ի միջոյ հոգեւորականաց հայրե. նի Հայաստանեայց Եկեղեցւոյն իւնոյ զայնպիսի անձն, զոր ըստ յատկութեանց հանճարոլ եւ խղճի մտացն առաւել ընդունակագոյն եւ արժանաւորագոյն համարիմ ես»...։ Ապա, ընդունեցան Ս. Հաղորդունիւն։ Պատարագի աւարտին հոգեհանդստեան պաշտօն կատարուեցաւ երջանկայիչատակ Վազդէն Ա. Կաթողիկոսի դամբանին վրայ, ի ներկայուԹեան Գարեզին Բ. Կաթեողիկոսին, Կաթեողիկոսական Տեղապահ՝ Թորգոմ Արթ. Մանուկ. եանին, եւ Թուրջիոյ Հայոց Պատրիար-քին՝ Գարեզին Արջ. Գազանձեանին եւ բոլոր Արջեպիսկոպոսներուն, Եպիսկոպոսներուն , Վարդապետներուն եւ Քահանայ Հայրերուն ։

Աղղային եկեղեցական ժողովի բուն աչխատանքները սկսան ժամը 15-ին նախադանութեամը կաթողիկոսական տեղապաւրն, վեհարանի մեծ դահլինին մէջ։

398 պատղամաւորներ, եկեղեցական եւ աչխարհական մասնակցեցան, այս առաչին նիստին ։

Բայման աղօթեր րրաւ Պոլսոյ պատ րիարքը՝ Գարեգին Արբ. Գազանձեան։

Վաչէ արթ. Ցովսէփեան բարի գալուս. աի խօսք արտասարբն եւ հանտանբն իաատրուած կազմակերպչական աշխատանը. ները Համաժողովի պատրաստութեան։

Ապա սկսալ ստուգումը պատգամաւոր. ներուն թիչ մր չփոթ եւ աղմկալից մինո-

முறும் மீர மீட்டு:

ժամը 15.30-ին, ժամանեց Հայաստանի Հանրապետութեան նախագահը՝ Լեւոն Տէր - Պետրոսեան ։ Իրեն ընկերացան վոխ հախաղան՝ Գ. Ցարութիւնեան, վարչապետ՝ Հ. Բագրատեան, Խորհրդարանի հախաղահ՝ Բ .Արարջցեան , «Հայաստան» Հիմնադրամի գործագիր մարմնի անօրէն՝ Մանուչակ Պետրոսեան եւ կառավարութեան մօտ կրձնական Հարցերու պատասխանատուն Սուձեան։ Պետական պատւիրակութիւնը առաջնորդուհցաւ ժողովասրագ Գարեգին Բ. Կաթեողիկոսի, Կա-Թողիկոսական Տեղապահի եւ Գարեզին Պատրիարգի կողմե:

Թորդոմ Արթ. Մանուկեան չեչտեց պահր արապարար հրանքեն : Ո'սաներ արգամն է որ հայ պետութեան մը նախագաը կը հրաւիրուի Ազգային Եկեղեցական quantle at pr min quante hauteret he րբնիայունքրողն : Աւ յունսնահան խոսճ առին Լ. Տէր . Պետրոսեան եւ Գարեգին Բ. («Ցառաջ»՝ ելոյթները առանձին, թիչ ան-

Ելոյթեն յետոյ, խաժակ Արթ. Պարսամեան կարդադ ժողովին կանոնակարդր որ արժի աստու իանձ դն միասմու-**Երանհերու**, բանավ է ճերու եւ հականաոունիւններու, մանաւանդ օրուան դիւանի կազմութեան ձեւին չուրջ եւ ստու-46 չանձնախում թի անդամներու Թիւին:

Որոշ ժամանակ մը խառնաչփոթ վիճակ մր տիրեց , ոչ պատչան հման «պատկառե-Ազգային եկեղեցական ժողովը ողևո- լի» ժողովի մը։ Հարկ է ըսել որ վայրը այսինեն սրագը նեղ ըլլալով չատ մը անյարմարութիւններ կ'առաջացնէ ։ Ի վերջոյ, ժողովը ընտրեց իր ատենապետը յանձին Տարիէլ Բարսեղեանի իրաւարան որ կարողացալ վերահաստատել ժողովին կարդուկանոնը։ Ցետոյ, կազմուեցան մարամար հարգրարուդերև, օևիրարար Հարցերու, գնահատութեան, բանաձեւե. րու եւայլն...։ Ճչդուեցան կաթողիկոսի ընտրութեան կանոնները։ Առաջին ջըւէարկութենեն յետոյ կը մնան առաւելա. գոյն գուկ ստացող երեք թեկնածուներ։ Երկրորդ ջուկարկունեան կաթողիկոս կ'ընտրուի այն Թեկնածուն որ կը ստանայ ձայներու կեսեն աւելին։ Եթե թեկնածուներէն ոեւէ մէկը մեծամասնու**ժետր չհամի, երրորդ քուկարկուժեան** կը մասնակցին երկու առաջինները։ Այս առաջին նիստը փակուեցաւ եպիսկոպոսական դասէն խնդրելով Հաստատել կամ ոչ իրենց թեկնածութիւնը, յաջորդ նիստին Համար, ջանի բոլոր եպիսկոպոսները սկզբունքով թեկնածու կրնան ըլլալ։ Նիսար վերջացաւ ժամը 20-ին ։

> Տիրող ընդ Հանուր կարծիքը այն է որ էջմիածնի Մայր Տաճարի զանգերու զօդանջր պիտի աւետէ Գարեդին Բ. Մեծի Տանն Կիլիկիոյ Կաթողիկոսի ընտրութիւնը որայէս Ամենայն Հայոց Կաթողիկոս:

> > **

Մեծի Տանն Կիլիկիոյ ներկայացուցիչներն են սոյն ազգային - եկեղեցական ժողովին՝ Սուրէն Արջ. Գախարոյեան որ կը փոխարինէ Մեսրոպ Արթ. Աչձեանը, եւ մեթը Խաչիկ Պապիկեան։

Արցախի իշխանութիւնները կը ներկայացնե կարեն Բաբուրեան։

40,00 814044606

Լ. ՏԷՐ ՊԵՏՐՈՍԵԱՆԻ **ԵԼՈՑԹԸ**

խորին յարզանքի եւ երախտագիտուգրար սևմիարար ասշևճև դառումբիսվ Վաղդեն Ա. Ամենայն Հայոց կաթեողիկոսի լուսաւոր յիչատակին, այսօր Դուք դումարուել էջ մասնակիցը դառնալու Եկեղեցու եւ ազգային կեանքի պատմական իրադարձութեան, որը վերջին վեց-Հարիւր տարիների ընթացջում առաջին անդամ տեղի է ունենում Հայոց անկախ Պետականու թեան գոյութեան պայմաննե-

Այս Հանդամանքը եւ ազգային եկեզե. ցական ժողովի աննախաղեպ ներկայա. ցուցչականութիւնը ինքնին արդէն անենապերճախօս ապացոլյն են այն կարեւորու նեան, որով դրոշմուած է Ձեր սուրբ առաքելու ժիւնը:

Ազգային - եկեղեցական ժողովը կայանում է նորանկախ Հայոց Պետականու**ժետր ամրապողմար լաւատեսու ժիւն հեր**չընչող մինոլորաում ։

Չնայած Հայաստանին բաժին ընկած

դաժան փորձութիւններին եւ անյաղթա-Հարելի , թուացող դժուարութիւններին՝ մեր ժողովրդի դրսեւորած անօրինակ աnկունութեան, համբերութեան, աշխատասիրութեան, մարտունակութեան եւ բարձր պետական մտածողութեան չնորգիւ Հանրապետութիւնը դուրս եկաւ Տգնաժամային իրավիջակից, Թեւակոխելով պետականութեան ամրապնդման, արցախեան խնդրի բաղաջական լուծման, անտեսու թեան կայունացման եւ զարգացման պատասխանատու Հանդրուանը։

Այսօր մենք ամենայն Հպարտութեամբ եւ արժանապատուութեամբ կարող ենջ ազդարարել.

-- Հայաստանը ամենակայուն, ամենաժողովրդավարական և ամենաազատական Պետութիւնն է նարկին Խորհ. Միութեան Հանրապետութիւնների չարջում ։

Հայաստանն այդ նոյն չարքում նաեւ միակ Պետութիւնն է, որտեղ կասեցուած են արաբուլկբան արվույլ եւ մեադի անժեղրկումը, որտեղ իրականացւում են Համակարգուած անտեսական բարեփոխումներ, որոնց չնորհիւ արդեն դրսեւորւում են նաեւ անտեսական աճի յուսաղրող միտումներ։

-- Հայաստանն իր հաւասարակչոուած արտաջին ջաղաջականութեամբ, միջադգային կազմակերպունիւններում ներգրած կառուցողական ջանքերի եւ բագմանիւ երկրների հետ հաստատած փոխչանաւկա յարաբերութիւնների չնորնիւ ոչ միայն կարողացաւ յաղթագարել ջաղաքական եւ անտեսական ձգնաժամային երեւոյթները, այլեւ էականօրէն ամրապընդել ազգային անվտանդութիւնը։ Այս աբուանքաին դբրճ աշնուն հատ աւբքի ապահով ենը, քան անկախութեան ձեռըրերման տկզբնական չրջանում ։

-- Աւելի քան երբեւէ ամուր, ապահով եւ հայր է նաեւ հերոսական Արցախը, որի իղձերի վերջնական իրականացումը կախուած է միայն ու միայն ողջ Հայ ժողովրդի միասնական կամքի ու կորովի անժնացորդ դրսեւորումից:

Այս ամենը Թոյլ է տալիս ամենայն պատասիանատուութեամբ յայտարարել՝ թե ապահովական, թե քաղաքական եւ թե արաբուրքու աբուրքային դբև հունոն դժուարուներններն՝ արդեն մնացել են ետեւում , իսկ առջեւում թեև դեռ մեղ սպասում է աջնաջան աշխատանը, բայց յստակ ճանապարգ եւ կանիսատեսելի գե-

ռանկար ։ Acump மீழ்யிடியலியும் பியயாட்டி மீ, நா այս ոգեւորիչ պայմաններում գումարուած աղգային - եկեղեցական ժողովը, լիովին համահունչ դառնալով ներկայ մ ժնոլորտին, պատուով կր կատարի իր առջեւ կանգնած պատասխանատու խընգիրը, որը պատմական Հանդաման ջնենի երևուդով արոյանութը վամում ժունո է եկել զուտ եկեղեցական սահմաններից, վերածուելով յիրաւի Համազգային, յինաւի եաիսասևոչ իրժեր:

Վադր Հայ Առաջելական Եկեղեցու բարձրագոյն գահին բազմելու է Ամենայն Հայոց 131-րդ կախողիկոսը, որի ընտրունեան պատիւն ու պատասիանատու-

ու թիւնը վիճակուած է Ձեց։ Չեմ կասկածում, որ Դուք վեր կը կանդներ մանը ու երկրորդական, խըմրակային չահադիտութիւններից, ջարացած յարաբերութիւնների աւանդական հինքսնոշուդրբնին, ասաջրոնժութնով հացառաբար մեր խղճի Թելադրանքով և Հայ Սուաջելական Եկեղեցու առջեւ կանգնած գերիմուրի՝ նրա միասնութեան վերականդեման անհրաժելաութեան գիտակgnt [] பெரி மார் மு:

Պատմութիւնը բացառիկ պատեհութիւն է ընձեռել ձեռնարկելու Եկեղեցու միասնութեան վերականգնման Համազգային գործը, եւ ես կարծում եմ, որ ազգային կեղեցական ժողովը չի կորցնի այդ պատեհութիւնը:

டு ப போயாவாயி கமி இக்ற வழிய வெடிவடிக்குնը եւ յաջողութիւն մաղթում Ձեր աչխա-

ԳԱՐԵԳԻՆ Բ.Ի ԵԼՈՑԹԸ

Ցարդարժան սիրելի նախադահ, յարդարժան ներկայացուցիչներ Հայոց պետական առագանիի, Ղարաբաղի մեր Թանկագին Հանրապետութեան ներկայացուցիչին եւ բոլոր ներկայացուցիչներուն։

Հոգեւորական եւ աշխարհականը, որոնք Մայր Հայաստանի Հողէն, Արցաայեր եւ արտասագույի բոլոր երկիրներեն யு பயிர வேடய நாடய த் த யு பு மர், புகிறயգոյն, որբազան պարտականութեան մը սատարումին Համար , պարտականութիւն՝ որ կապուած է ամէն մէկուս խոչին եւ մեր ապաղայի պատմութեան կերտումի հրամայականին ։

Եղբայրներ եւ ջոյրեր,

பே யும் புயகாட்ட நாட்டிராய்க் கமி மீத் தித் անձնական պատճառով, այլ վերյիչումովը այն պատմական պահին, երբ այստեղ, U. Էջմիածնի մեջ, Shar shunch տարիներ առաջ, 1945-ին, Կիլիկիոյ U.-Թոռէն եկաւ էջմիածնի դաւակ՝ Գարեգին Ա. Յովսերեանց Կաթողիկոսը եւ ինք բերաւ իր ամբողջական մասնակցութիւնը եւ զօրակցութիւնը, եղբայրակցութիւնը՝ Ամենայն Հայոց կաթեողիկոսութեան: Ես կարդացեր եմ՝ ատենագրութիւնները եւ այսօր փառը կու տամ Աստուծոյ եւ խոնարգական սրտով կը ծնրադրեմ իր առջեւ։ «Փառը քեղ Տէր, որ ուրիչ Գարեզինի մը, չատ աւելի նուազ արժ է քով՝ թան մեծանուն Գարեզին Յովսէփեանցը, աուիր այդ պատիւր այստեղ ըլլալու եւ միասնու Թեան խորհրդանիչին ձայնը Հանդիսանալու, այս պատկառելի եւ պատմականօրեն նշանակալից ժողովին մեջ։

Եղրայրներ եւ քոյրեր,

Ժամանակները կը փոխուին, Պէոլինի պատերը ինկան, երկաթեայ վարադոյրը խորտակուեցաւ, 20 տարուան բանտարկեալը Հանրապետութեան նախագահ դարձաւ, Միացեալ Ազգերու Կազմակերպութեան մուտջին, նորանկախ Պետու-**Երւններու** գրօչներով աշխարհր ծաղկագարդուեցաւ ։ Մենք՝ իբրեւ Հայունիւն, դերադոյն շրջադարձր ապրեցանը մեր Հայաստանի Հանրապետութեան անկախ պետականութեան ստեղծումով, որուն Համար քրաինքը մեր՝ Աստուծմե օրնուեցաւ, եւ վերստին հռչակուեցաւ 20րդ դարու մէջ Հայոց անկախութիւնը։ Մենք՝ այս իրականութեան դիմաց, կերպարանափոխուելու մտածողութիւնը իրրեւ պետական ազգ որդեգրելու Հարկաւորունեան առջեւ ենը։ Այն որ չի փոխուրը, կը նչանակէ որ մարզ ըլլալու յատկանիչներու ամ էնեն կարեւորներու մեկեն գրկուած է։ Ժամանակներու ընթացքր պէտք է ըմբռնենք։ «Նչանները կարդալ» կ'ըսէ Աւետարանը։ Նչանները միու թեան, միասնու թեան, ամ բողջականու-Թեան դարունը կր բերեն մեր կեանջին մեն բո ժայն, դչարրբև ակակ և և անա դարնան ծաղկումին, մշակումին եւ պրտդաբերում ին՝ மீեր պատմութեան մէջ: իմ խոսքը կը փակեմ յիչեցնելով ձեզի երեք պարզ ճչմարտուներւններ՝ այսօր այնպես, ինչպես ես կը զգամ հոգիիս խորութեանը մեջ եւ կր Հաւատամ որ դուբ այ կը զգաք։ Երեք աչքեր կան, որոնք մեզի կը նային: Աչք մը՝ երկինջն է, Աստուծոյ մօտ, Արագածի լերան վերեւ կախուած անխառամ Լուսաւորչի աչքն է, ուր մեր աչքերը պիտի հանդիպին Մաաուծոյ աչջին եւ անոր մեջ ժարտ պիտի տեսնեն, ի վկայութիւն՝ մեր հաւատարիմ գործունկունեանը, Աստուծոյ կամ-

Երկրորդ աչքը մեր Հայ ժողովուրդի աչքն է, կախուած Մայր Հայրենիքեն, Արցախեն եւ արտասահմանի բոլոր երկիրներէն։ Կրնամ երեւակայել սա պահուն, թե ինչպես բազմամիլիոն աչքեր դէպի Ս. Էջմիածին են ուղղուած եւ առանց ֆիզիջական աչջերու ճառագայ-

(Tup.p 4. 52)

ወቦ 4 ሀ ዓ ኮ ፔ ቦ 461210

ի տարբերութիւն Ֆրանսայի, որ տակաւին կր խարխափէ «հայկական դպրոց» յդացքը յայտնաբերելու համար, կամ Ամերիկայի, ուր անոր գիտակցութեիւնը միայն վերջին երեսնամեակին ձեւ առաւ, Արժան թինի հայ գաղութեր հօթեր տասնամեակներու ընթացքին ստեղծած, դարդացուցած եւ պահած է դպրոցական ցանց մը, որ անոր դոյատեւման հիմնական ազդա-पृष्य क्रिया है :

Այդ ցանցին մեջ, Միսիթարեան վարժարանի կողջին - որ միաբանութեան անունով ծանօթ է., Սվերւուքի տարրեր դօտիներու մեջ անուն կամ ճանաչում ստացած է Խրիմեան Կրթական Հիմնարկութիւնը, որ Պուէնոս - Այրեսի հարաւային մեկ արւարձանին՝ Վայենքեին Ալսինայի մէջ կանգնած, դաղութեի ութե ամբողջօրեայ վարժարաններէն մեկն է:

Вистри чирии штиреви ти свии եմ , Թեեւ բոլորս գիտենք, որ մեր գոյու-Philip hube shengueldhehp apartine be գրջրելու անընդհատ հոլովոյթ մրն է: Անցեալին, այդ քրքրումը «Ցառաջ»ի կջերկն գրսեւորուեցաւ երկու վաստակաւորներու՝ Ֆրետերիք Ֆէյտիի եւ Արմէն Չարեանի մահուան առիթով. այսօր, տարրեր բնոյթի մահագրութիւն մր կը սախակ այդ գործին:

Մոնքեկիայ, 1972: Ութ տարեկան աղեկ մր, Երեւանի «Արարատ»ի վերջին յաղենանակներուն մասին Հայաստանեան [hp | կարդալ tung, Պուկնոս - Մ.յրկսի «Մերլերիա» օհանգեներ ասունին Հեն ին կարդար լուր մը. - Ս,յդ տարի ալ, Խրիմհան կրթական Հիմնարկութեան հայերէչի լաւաղոյն շրջանաւարտները, բարերարի մր նուիրատուութեան չնորհիւ, ամ. րան երեք ամիսները սեաժ մր պիտի ընկին Պեյրութի «Նչան Փալանձեան» Ճեմա. : गुर्यामा

Տարօրինակ կարգագրութեան մր բերումով, հակառակ անոր որ հայրը գաղու**խային վարժարանի ամենագործոն վարչա**կաններեն էր, աղան Հոն չէր յանախեր, որովհետեւ չերն յօժարած ամեն առաւօտ մանսնարոր շարնարասեն ին ասորն urղարկել: Լուծում. առաւօտները պետական վարժարան կ'երթար, ու կեսօրե հաջ Հայերենի դաս կ'ըներ մօրը հետ։

- 2 ய ரடி 4, ் ம மிடி மா மி மாக்கி யும் மடு-

ղոց պես Պեյրութ երթալ...

. 1973 Մարտին, Խրիմեանի նախակրթարանի Դ. կարգի աչակերտ կը դառնայի։ Նախորդ տարին գիչերօնիկի բաժին բացւած էր - ուրիչ քաղաքե միակ սանն էի, միւս աղաքը հեռաւոր արուարձաններ<u></u> է կուղային -: Սոանձին եկած էի. պարթեծնողներէս մէկը այցի կուղար։ ինոչե՛ր չըսին իրենց...:

Բայց Հայրս կարծած էր թէ կարժէր ին ամաջ օատն ճաման սոմանքել, ի խնըդիր Հայկական լաւ ուսումի...: Խրիմեա. նր համրալ չահած էր. օր մր կրնար չըրջանային «Նշան Փալանձեան»ի կամ «Մելդոնեան»ի պես բան մը դառնալ։

Նախակրեսրանի վերջին չորս տարիրբևո զոր արվար, բեբեն, սեաքը ժիշբևօ-[ժիկ. այնուհետեւ րաժինը փակուեցաւ, նալանան ոտրբնու չժահունգրար անաաջառով : Մինչ այդ , 1975-ին լիբանանեան պատերազմը պայթած եւ ձեմարանի երեբ ամ իոներու երագր փուչիկի պես յօղս ցընդած էր։ Հօրս նոր պաշտօնին բերումով, դրեն հրատրիճն արև արևը արևափոխուագ էր Թութուման՝ Արժանթերնի հիւսիս արեւմուտքը, ուր քանի մր հայանուն մարդիկ կային միայն. բոյրս տեղական վարժարան մր կր յանախեր :1976-ի վերջը, նախակրթարանը կաւարտէի. երբ բոյրս րենին վրայ տեսաւ միջնակարգի չրջանաւարտ աղաքն ու աղջիկը, բացադանչեց. -

- Հայրիկ, եթե ես Խրիմեան բլլայի, այդ աղջիկներուն պես ես ալ քեզմե վկա-

յականս պիտի ստանայի...

Ցաջորդ տարին, Պուկնոս - Այրկս տե-

դափոխուեցան :

Միջնակարգ՝ հինդ տարի : Կամաց . կամաց տեսայ , որ Տեմարանատիպ երազները չատ մեծ էին Խրիմեանի համար։ Թյեւ մեր սերունդին մէջ տակաւին բազմանիւ Հայախօսներ կային, Հայութեամբ ապրողներ, բայց արդէն դդալի էր տագնապը՝ «հայեցի դաստիարակութեան» չեչտակի վայրենքը։ Երևւոյթը մեր դպրոցին jumnely the ne the : full the ne me mumջատարը կր նկատուէր Հարաւային . Ամերիկայի բոլոր վարժարաններուն մէջ։

1977 - 1981-ին, «բաղաբականացում»ի կոչերը դղումի համ առնելու աստիճան կը կրկնուկին ամբողջ Սփիւռբի տարածքին, որ կ'եռեւեվելը հակախուրք ահարեկումներու յորձանքին մէջ։ Արժան-Թին՝ դինուորական մենատիրութիւն ։ Հայերը դժուարութեամբ ջաղաջական աչխատանք կր տանեին։ Մենք կ'ապրեինք պատանեկան գինովութեան այն տարիները, երբ կարելի կը գտնեինը աշխարհը յեղաչրջել։ Միամաօրէն կր հաւատայինը օրը նետուած ամէն խօսքի:

Քաղաքական Հարցերը գիս էապէս չէին չահագրդոեր, սակայն, եւ 1980-ին սկսաւ րեկումը. այլ դէպքերու չարքին, Հայրս, որ հայերէնե սպաներէն Թարդմանելու վարժ մարդ էր, գիս դրդեց այդ ուղղու-Թեամբ: Սկսայ նիւթեր ուղարկել «Արմենիա» յին , որ տեղ կուտար ։ Փորձեցի նաեւ քերթուածներ թարգմանել։ Առաջինը դարոցին մեջ գոց սորված հաղուադեպ կաորներէն մէկն էր՝ Անդրանիկ Ծառուկեանի «Ուխա Արարատին»ը. պատանեկան միամաութիւն՝ ազգային գիտակցութիւն չարժել ... քերթուած թարդմանելով: Ցանձնեցի սպաներէն բաժնի խմբագրին, որ նաեւ ղպրոցի հայերէնի անօրէնն էր: Ես ի'նչ դիանայի, որ «Ծառուկեանը Դաչնակցութեան ինտեքսին մէջ է», ինչպես որ հայրս օր մը նչեց սեւագրութեան մր վրայ։ Թարդմանութիւնը, պարդ է, երրեք լոյս չաեսաւ (ի դկպ, երբ Ծառուկեան մեռաւ, թերթը անդիտացաւ անոր մահը. ենթակաները փոխուած էին, բայց առարկաները՝ ոչ) ։

Բայց ես նոր կր ձանչնայի հայկական իրականութիւնը, որուն «մեծ եւ սբանչելի» չատ խորհուրդներ ինծի համար անգասկնայի էին դեռ:

ինչպես եւ օրինակ այն, որ վերջին աաւրին, Հրահանգուեցաւ, որ մեր դասարանը պատրաստէր ձեռնարկ մր նչելու համար Վահան Նաւասարդեանի մահուան 25-ամեակը։ Աստուած գիտէ որո ւն խելքը փըչած էր կուսակցական ղեկավարի մը դրպրոցական ոգեկոչում կազմակերպել, կարծես Համազդային անձնաւորութերւն մր ըլլար: Երբեք չկրցայ հասկնայ այդ ձեռ-

։ դարարդ ուգիդատը։

Այս անկապ գրուազները յուչագրութեան սիրոյն չեն գրուիր, այլ ցոյց տա-Int wort flow ats - math pr worth tom-

«Խրիմեան Կրթական Հիմնարկութիւնը կը հիմնուի 1930-ին։

Արաջին Հանգրուանին, իբրեւ Հայկաան ղալոց կը հիմնուի Վալենթին Ալսինայի Ժաթայ փողոցը:

1963 Թուականին, երկրորդ հանդրուանր կր սկսի. պետական կրթութեան մաս կը կազմ է ։ Կ՚ընդգրկէ նախադպրոցական , րախարևիցարութ բւ դիչարարաևան եւ արջիրրբրր հաստատութեան մր մէջ որ ճանաչում գտած է իր մանկավարժական մակարդա. կին համար։

Ունի 64 տարուան պատմութիւն մր սպաս մանուկներու, պատանիներու եւ բևիտասարդրբևու դատւսնարար բւ ետևսյական կացմաւորումին։

Այժմ կր սկսի երրորդ հանդրուանը։ Նպատակն է աւանդական դպրոցի արժանիջներուն պահպանումը, արագացած փոխակերպումներու Հանգրուանի մը Համաձայն նոր գիտարուեստներու եւ համակարդերու ներմուծումով:

UUFALA ZUUULPUAALPEUL FUS, St-TUP ZUUSUSAFPEUL UL ULA» (punգծումը բնագրային է):

Ասիկա առաջին էջն է սպաներեն դրրթոյկի մր, որ Դեկտեմբերին դպրոցի ամավերջի Հանդէսին կր բաշխուէր։ Անոր ընթերցումը անցեալի դրուագներու այս կծիկը քակեց, որմ է հարկ է աղատիլ դանոնը Թուղթին յանձնելով:

ինչո°ւ: Հետեւելով ուրիչ դպրոցներու օրինակին, 1995 Մարտին Խրիմեանն այ իր դոները պիտի բանայ ոչ-Հայ աշակեր-மாடிச்சும் யாடிக்ட: பூர த் புகழிக்க கம்மும் դասութեան իմաստը։ Գրջոյկը ի մաի ուրի այդ գիրախը։

Դարոցը, ինչպես մեր ազգային բոլոր Հաստատութիւնները, տնտեսական մեծ ճգնաժամի առջեւ է: Bետոյ, կան նաեւ ներկուսակցական խնդիրներ, տխուր Հարց մր որ Հեռուներէն կու դայ եւ որ, այս տողերը գրելու պահուն, պայքժած է մեծ որութեամը, աւելի եւս վտանգելով ղալոցին գոյութիւնը։ «Բացուիլը» միակ կարելիութիւնը կը նկատուի նուագող աչակերտութեան Թիւր աւելցնելու համար:

Ենք ուրիչ ելք չկայ, Թող ըլլայ։ Ըսելիք չունին, ոչ ալ հեռուէն խելք տալու սովորութիւն : Մեր դաղութը Հոկայ զո-Հողութիւններու գինով պահած է իր դալոցներն ու միութիւնները, բայց, ինչպես ընտրոչ է մեր ազգային կեանքին, չենք սորված «կանխատեսել» թառին արժերը։ Մեզի Համար «վաղուան» զադափարը չկայ։ Արդէն Շահնուր դրած է, չէ°, որ «Մենք, իբրեւ վերջին փրկագին կր վճարենք ա՛յն որ պիտի գայ»:

Սակայն, կ'ուգեմ ուշի-ուչով կարղալ վերեւի էջին Թելադրանքը, որ գաորւներ դեն բանաեսյո դատվրունգրոր դն Հարազատ մէկ արտայայտութիւնն է... -- Առաջին հանգրուան՝ դոց (հայկա-

կան ծրագիր) դպրոց:

-- Երկրորդ Հանդրուան՝ կիսարաց (Հայկական եւ պետական ծրագիր)։ -- Երրորդ Հանդրուան՝ բաց (դոյդ ծը-

րագիր, Հայեր եւ ոչ-Հայեր)։ իմա՝ «նախնական փուլերէն անցանը՝ suj, hhumsuj, spilm' ... »:

Երկրորդ էջի «Անգլերեն - հայերեն» վերտառութեան տակ, կը կարդամ . --

«Դպրոց մուտքեն ի վեր, մանկավարժական արդի սկզբունքներու կիրարկումին մէջ մասնագիտացած ուսուցիչներ և աշակերտներու սեղմ խմբակներ կ/երաշխաւորեն նպատակներու իրագործումը զոյգ լեզուներու իւրացումին մեջ»:

Նախ՝ անգլերէնը, ապա՝ Հայերէնը. նոր չէ, հայերէնը չատոնց աղջատ ագդական է ամէնուր: «Չրացուող» միակ դպրոցը՝ Ս. Գրիդոր Լուսաւորիչ կր . Հաստատութիւնը, այս տարի բոլո՛ր դասարաններուն մէջ անգլերէնի պահերը աւելցուցած է՝ հայերէնի հաշւոյն, կրր-[ժական յանձնախումբի հրամանով: Դեռ կան սրացաւ աչակերաներ, որոնք անզօր անօրէնին պացին բողոքելու։ Պատմութեան պահուն --որ քանի մր տարի<u></u> ի վեր վերի կարգերուն սպաներէն կաւանդուի, ութիչ դպրոցերու պէս--, մինչ աչակերաներուն հետ այս հարցր կը 20շափեինը, բողոքարկու աշակերտներէն մէկը չչնջաց (պահուն սարսուռը միայն ֆրանսերէնի կրնամ Թարզմանել). «C'est le principe de la fin»...

Գրբոյկին չորրորդ էջը. «Մեր դպրոցը» խորագրին տակ գրուած է. --

«խրիմեան կրթական Հիմնարկութեան գաղափարականը կր հիմնաւորուի վերա_ նորոգիչ գործունէութեան մր վրայ որուն գլխաւոր նպատակն է մանուկին եւ պա. տանիին լիակատար իրագործումը։ Դրպրոցին մանկավարժական կողմնորոշումը կը յարմարի կառուցային փոփոխութիւն. ներուն, որոնք ուսումնառութեան ուժա կան եւ մեթոտական հոլովոյթ մը կը պա հանջեն, յառաջադէմ մեթ-ոտարանու թեամբ եւ թէքնիքներով։

Գլխաւոր դերակատարը աշակերտն է, սեփական ուսումը կերտողը։

Ամբողջ գործունեութիւնը կը զարգանայ հասկացողութեան եւ ընտանեկան ոգեկանութեան միջավայրի մր մէջ, ուր աշակերտը ֆիզիքական եւ մտաւորական անը կը վայելէ, դառնալու համար օգտակար մարդ մր»:

ի°նչ նպատակով ծնած է Որիմեան վարժարանը աւելի ջան վախսուն տարի առաջ. հո՛յն հպատակները,, որոնք ծրնունդ տուած են հայկական ամէն վարժարանի Սփիւռքի որեւէ անկիւնը: Ի°նչ կր թուի մնացած ըլլալ անոնցմե, եթե ոչ Հայանուն կրխական Հաստատութեան մր ծափահարելի նպատակները, ուր սակայն հայ բառի նչոյլն անդամ չկայ, այրած սրտի միրիժարանքի համար իսկ, կամ «Հայ ծագում»ի խոսք մը, «մեծ գայրս Հայ է»ի պէս բան մը։

Առանձին պարագայ չէ։ Կուսակցա. կան, բարեսիրական, մարդական, մչակությային մարզերու մէջ «գաղափարա. կան աւանդներ» ու «ազգային գործեր» իրրեւ թէ կր պաշտպանուին «հայ» բասին արվանին հարբն նրբնով:

իրօք, մահագրութիւն։ Բան մը կը մեռնի Հարաւային կողմն աշխարհի։

Սակայն, չեմ կրնար լուռ ու մունք լըսել նախկին վարժարանիս, որուն գոհա. հրաւնբող հանիծրբեն աբոագ քող 16սած եմ աւելի քան քսան տարի, այս մահազանգը: Այս տողերը պարզապէս կը ծնին իննամեայ մանուկի մր փչրուած տեսիլջին աւերակներէն, ցաւի ահարկու

ՇԱԲԱԹԱԿԱՆ ԱԿՆԱՐԿ

20.34. ԿԵԱՆՔՐ ԼՈՍ-ԱՆՃԸԼԸՍԻ ՄԻ

Potutufu Znepuf 2. V. C.V. «Cuip, մասնաձիւղի տարեկան ճաչ - պարական դեսր տեղի ունեցած է Մարտ 4-ին, «հե րանեան» վարժարանի «Աւետիսեան» որ րահին մեջ, 250 հոգիի ներկայութեամը Հանդիսու Թիւնը վարած է Համրիկ 91. բարեան : Noup առած են մասնաձիւրի վարչութեան ատենապետ կարպիս խորքե սէ թեան եւ Շրջ. Վարչութեան ներկայա ցուցիչ կարօ Իսպենձեան : «Շանթ» մաս նանիւղը, հիմնուաչ երկու տարի առա այսօր ունի 300 անդամներ, կաղմած ի 13 մարդական խումրեր եւ ունի հարիայի աւելի արենոյչ, գայլիկ, սկաուտ եւ արի

415 மாத் படு தமி - தமி முயக்டும் மீழ் տեղի ունեցած է Հայրենի Թատերագէտ Գերրգ Ապաձեանի «Գիւմրիի Թատրոնի

Տիչէն: Վաւերագրելու համար ինչ որ կր Bach անկասելի: Կրնան ըսել, որ ռաղ. մավարութիւն է, որ տպաւորութիւնս ալ. խալ է բոլորովին։ Կամ՝ որ անմեր gaffe մին է, առանց էական նչանակու թեան : Թո'ղ ապացուցեն : Երանի թե այս քայլը արաբուրքուն ջերագույք փեկ դպրոցը, ամենայն սրտով կը մաղթեմ, նայն ին վարդող ոն դիայր ճանն անբ աի աղատի...

Մենք կր պատճառաբանենք, որ մշա. կոյթ մր չի կրնար գոց ապրիլ...

Ու կը դիմենք բարբաչանքի։ Այսպես, «բացուող»ներէն է քաղաքիս հիւսիսային արուարձան Վիսենքե Լուիէսի ազդ. վարժարանը, որուն տեսչուհին («հարիւր առ հարիւր Հայ», նախկին պոլսեցի, Լոն. առը բուսաբանութիւն ուսանած եւ անդլերէնի նախկին դասատու) անցեալ Դեկ. տեմ բերին հետեւեալ չնաչիսարհիկ իստերև նոագ է գառանիր գրևերի դե «La Zona» · --

«ԹԷեւ դպրոցը շատ լաւ կ'աշխատի, նկատեցինք որ, թոյլատրելով միայն Հա յու զաւակներ կամ թոռներ, պղպջակ մր դարձած էր։ Ցառաջիկայ տարեշրջանեն սկսեալ, դպրոցը բոլորին պիտի բացուի՝ Հայեր եւ ոչ-Հայեր, եւ ասիկա կարեւո րագոյն քայլ մրն է»:

(...) «Ես Հայ եմ, բայց Արժանթին կ՝ապրիմ։ Կրթութեան մէջ, ընկերայ նացումը հիմնական բան մրն է։ կրթու թիւն ունենալ կր նշանակէ մեր ապրած աշխարհին մեջ շիտակ կանգնած բլլալ։ Լաւ չէր որ մեր աշակերտները, դպրոցը աւարտելու պահուն, թերեւս իրենք զե րենք զգային այլափոս գորտեր»:

«Պղաջակ», «այլափոս գորտեր», որ արդմանի՝ Հայկական «գտարիւն» դրա րոցները կեթոյի մը մէջ կապրին ու արարույլ բենսմրբեն աշնիչ դսեսնաի իր նան։ Թերեւս ատիկա պատահի կա պատաներ Լիբանան, Սուրիա համ Պո. լիս, բայց... Արժանքերն: Կամ Արև. մո° ւտք: 1995-ի°ն:

Որալ դարսուած աբոտեարարար դաև. դանք, որուն հերքումը հոս պիտի չ փորձէ են Մարրաբար «պղպջակ»ի մեն ուսարագ բւ «ավետվաս հանաբև»ու համ. போடுக்கம் மீயம் புயவும்பு பாடம்பம்: 10ժրայի ու քներեր այս ենուր-ժանգանն՝ ան. պեսզի նորեն ապացուցուի, որ միչա դուրսեն չէ որ մեր փոսը կր փորուի...

Մ.յո', մշակոյթ մր չի կրնար գոց ապ. երք , հայն ատևոմ ղչարս վե դե դե հր. նաշուր հան դրանբնով ու շանիրբնայ թւ ո՛չ [ժեր աց... քարերով:

Uzmhehmurghu zzugmy. «C'est le principe de la fin»:

Իսկապե°ս:

Openpen tulubully urs if thely փրկադինը չվճարելու համար:

LUPTUL UUSPLAUEUL

Պուէնոս-Այրէս, Յունուար - Փետրուար 1995 մարդիկ» գրջին գինեձօնը, Հանդիսութիւնը վարած է Փայլակ Ահարոնեան : ժինեն վբնքուջաց է «բոն 06» և քողետաքին, 8ակոր Պօգոսեան : Գործագրած է դեղարորություն հայատենն ուն։ Հրոնչարտանունեան խոսք արտասանած է հեղինակը:

կլէնաէյլի Պրէտըն Եկեղեցւոյ սրահին մէջ, Մարտ 12-ին տեղի ունեցած է Սարգիս Ա. ՔՀայ. Անտրրէասեանի «Տարագիրն ու Հայրենիջը ղէմ դիմաց» գրջին դինեձօնը, կազմակերպութեամը Սիսի Հայրե. նակցական Միու [ենան Վարչու [ժեան : 8 այտադիրը վարած է Ցակոր Օվայեան։ Ողմոքրի խոսը արտասանած է տուքվոր կարպիս Տէր . Եղիայեան եւ Սարգիս Եափուջեան։ Գիրքը վերլուծած է Վահրամ Հաձեան։ Գեղարուեստական, յայտագրի դործադրունեան աւարտին չնորհակաաւնեան խոսք արտասանած է Հեղինակը: Ապա, կատարուած է Հիւբասիրութիւն մը։

финитрыш 16 . U. U. « 9 է 24 է 0 17 / 12 pեան» սրահին մէջ, Մարտ 4-ին, տեղի ունեցած է Մելգոնեան Կրթական Հաստաաութեան Գալիֆորնիոյ Սանուց Միութեան 16-րդ տարեկան հաշ - պարահանգեսը, հախապահութեամբ Խաչիկ Խաչիկհանի : Բացումը կատարած է Զօհրապ նանմասեան : Nou.p առած է Խաչիկ Խաչիկեան անդրադառնալով նոր սերունդի դաստիարակութեան անհրաժեչտութեան ։ Սանուց Միութեան տարեկան գործունկութեան տեղեկադիրը կարդացած է լարա Գայայեսմս։ Ցառաջիկայ տարի lau - Մանրյրսի մեջ կր նչուի Մելդոնեան կրթական հաստատութեան 70-ամեակը։

կլենտեյլի Պրետրըն Եկեղեցող սրահին մէջ, Մարտ 17-ին, տեղի ունեցած է Վահրամ Հաձեանի «Աղամամութ» բանաստեղծութիւններու նոր գրջին գինեձօնը։ Вшյտագիրը վարած է տուքԹոր Կարպիս Տէր -Երիայեան։ Գիրջը ներկայացուցած է «խոր Օր»ի խոքրագիր Ցակոր Պօղոսեան ։ Ողջոյնի խօսը արտասանած են Անդրանիկ Սարեան եւ Սարգիս Մաճառեան ։ Գեմանուբուսարքուր հայատաննի առանաիր չնրոնարուները իւսոն անատորութ է **Տեղինակը** : Հատորը հրատարակուած է Տէր եւ Տիկին Մարտիրոս Իսկէնաէրեանի քեկենասու թեամը ։

Փասատինայի «Աղաճանեան» սբահին մէջ, Մարտ 11-ին, տեղի ունեցած է Սուրբ Գրիգոր Լուսաւորիչ Եկեղեցւո_յ չարախորհայ վարժարանի 30-ամեակի ճաչ հանդիսութիւնը։ Բայումը կատարած է անօրէնուհին՝ Աստղիկ խանձեան ։ Վարգանարիր անապարարի ննած է Ժասրիի սրեան ։ Դպրոցը ունի 50 աչակերտ , 5 դասարան եւ 5 ուսուցիչ։ Կը դասաւանդուի լեզու, պատմութիւն, երդ ու պար:

**

Հոլիվուտի «Կարապետեան» սրահին մէջ, Մարտ 12-ին, տեղի ունեցած է Հ. 0. Մ.-ի «Մայր» մասնանիւզի Միջինքի ճայր: Ցայտագիրը վարած է Հռիփսիմ է Անենեան։ խոսք առած է Սոնա Փելքեեքեան։ ԳնաՀատանքի խօսք արտասանած է «Արմենփրես»ի լրագրող Սեզա Թորոսհան։ Շրջ Վարչութեան ներկայացուցիչ Սիրուն Տարագձեան կարդացած է Գլինթերի չնորգաւորական գիրը, ուղղուած 2.0.0 .- ին : Առաջնորդ Տանեւ Արբ. Սարդիսեան իր խօսքով նչած է, թե «ճակատագրական այս օրերուն պետք է նոր յեղափոխութերւն կատարուի Հայ մարդուն կենցաղին, վարջ ու բարջին եւ մտածողութեան մէջ. ինթնագույումի ու նուիրարերման ոգին չատ կարեւոր է»:

Լոս - Անձրլրսի իւ - իս - Սի համալսարանի Հենքոք սրահին մեջ, Մարտ 12-ին, տեղի ունեցած է Հ. Բ. Ը. Մ. ի Նայիրի արուհսաի կեղբոնի աչակերտեներու Հադրենն և սնուր հահատներն համետնագ բ երգերէ, նուագներէ, պարերէ եւ արտասանութիւններէ։ Հանդէս եկած է կեղլոնի 40 պատանիներով կազմուած երգչախումբը, ղեկավարութեամբ Սեղրակ Տեր - Ղազարեանի։ Արուհսաի կեդրոնը հիմնուած է չորս տարի առաջ: Ունի 120 աչակերտ ։

ԹՂԹԱԿԻ8

5 ՈՑ Հ Ի Ի Ե

ԹԱՏԵՐԱԿԱՆ ՆԵՐԿԱՑԱՑՈՒՄ

UULULBL («Bunus»). --

Գաղութեն ներս կազմակերպուած մրչակութային եւ դեղարուեստական ձեռնարկներուն մէջ Թատրոնը հետգհետէ հող կր կորսնցնե, կր մուցուի : Պատճաոր պարգ է։ Նախ, որպէս ձեռնարկ կր կարօտի երկարաչունչ աչխատանքի մր եւ ապա լեզուն կը դժուարացնէ, խոչընդոտ մրն է, քանի հայերէն խստողներու, հասկցողներու, կարդացողներու Թիւր աստիճանարար կր նուացի ։ Ուստի , ամէն բեմադրութիւն, ամէն թատերական ներկայացման նախաձեռնութիւն յանդուղն ձեռնարկ մը դարձած է:

Այս իմաստով, Հայ Մշակոյթեի Տան «Վասպուրական» սրահին մէջ տեղի ունեցած Թատերական ցերեկոյթը, Մարտ 19-ին, միսի ժարական եթե ոչ քաջալերական երեւոյք մրն է, որ ցոյց կու տայ [# դեռ կան անձեր որոնք կր փորձեն [ժիավարել Հոսան թն ի վեր:

Արդարեւ, մեծ աշխատանը մրն է որ կատարուեցաւ այս առԹիւ։ Այդ աշխաաանքը նուիրումով, համողումով, խանղավառունեամբ, Համբերունեամբ եւ ձեռնգասութեամբ տարաւ առաւելաբար անձ մր՝ Սեդա Սիմոնեան։ Նախ ունեցաւ ղաղափարը, եւ ապա ջով ջովի բերաւ պատանիներ, երիտասարդներ։ Անոնց Shur houtegue, Sunningty: Uhning poffitրուն վրայ դրաւ Պարոնեանի լեղուն։ Անոնց սիրտերուն մէջ արթնցուց Հայկականութեան Հպարտութիւնը։ Սեղա Սիմոնեան եղաւ Հոգին եւ բազուկը ձեռնարկին, որուն հասոյիքը կր յատկացուի մարդասիրական դործողութիւններու ի նպաստ Գիւմրիի որբերու մանկատան եւ Երևանի թիւ 3 հիւանդանոցին : Ցայտագիրր կը բաղկանար երեք զաւեչաներէ։

Առաջինը՝ Յակոբ Պարոնեանի «Քաղաքավարունեան վնասները» գործէն պատմուածը մր՝ «Սեդրակ ազան եւ կօչկակարը» ։ «Քաղաքավարութեան վնասները» անջատ անջատ պատմուած ըներ են որոնց մէջ Հեղինակը նպատակ ունի ցոյց տալու Թէ քաղաքավարութիւնը յաճախ կր չարչարէ մարդը չատ մը պարադաներու մէջ։ Այսպես՝ Սեդրակ ադան նեղ կօշիկներու մէջ ուրքերը կր չարչրրկե նորոյնի պատչանունիւններու Համար։ Այս հերկայացումին դերակատարները մանուկներ էին, հինդէն տասը տարեկան աչակերաներ դաղութի դանաղան ամէնօրեայ կամ միօրեայ դպրոցներու, որոնը առաջին անդամ ըլլալով րեմ բարձրացան։ Պէտք է ըսել Թէ իրենց սահուն կամ Թոթով հայերէնով, համարձակութեամբ կամ երկչոտութեամբ, միամաութեամբ, ինքնաբուխութեամբ, երբեմն այ իրենց ձախաւերութիւններով րայց նաեւ իրենց ջանասիրութեամբ, բոլորն ալ գոց գիտէին իրենց զերերը, խաղալու հանոյքով, իրենց անմեղութեամր գրաւեցին ներկաներուն Համակրութիւնը եւ արժանացան խանդավառ ծափա-Հարութիւններու։ Նչենջ անոնց անունները առ ի քաջալերանը. Մելքոն Մելքոնեան (Սեղրակ աղա), Իչխան Սեմերձեան (կօչկակար) եւ նաեւ՝ Արմէն Մելբոնեան, Վանիկ Մաժիջեան, Սեդրակ Տիվար-ձեան, Դաւիթ Գարրիէլեան, Աստղիկ Գամպուրեան, Անահիտ Գամպուրեան, Լորի Սեմերձեան եւ Վարդ Տիվարձեան:

Բ. դաւեչար «Գիւղացին եւ քաղաքացին» երկու տիպարներու հակադրութիւն մըն է։ Գիւղացին եւ քաղաքացին կը տարբերին իրենց դաստիարակութեամբ, զարդացումով, հետաջրջրութիւններով, լեզուով . . . ։ Եւ դիւղացիին պարզամրաութիւնը կր Հակասէ ջաղաջացիին արուեստականութեան։ Իրենց խօսակցութիւնը, զրոյցը լեզուի եւ խօսքի անհասկացողու Թիւններու չարք մրն է։ Հեղինակր բառախաղերով, առաւելարար դիւրին բառախաղերով կը խոչորցնէ անձե րու նկարագրի գիծերը։ Իրենց դերին մեջ մին՝ Արեւիկ Գայանեան (գիւդացին) եւ իռէն Ունձեան (թաղաքացին) կրցան չարունականաբար գիտողներու ծիծաղր գրդոել:

Գ. դաւեչաը Մոլիէռի երկրորդական մէկ Թատերախաղը էր՝ «Երկու խուլերը» ։ Murt gh Hurdt bh mathib pourty gh Հետ ամուսնացնել։ Երիտասարդ մը ինւքգինւքը խուլ կը ձեւացնե չահելու համար Համակրութիւնը իր սիրած աղջկան հորը։ Սակայն, այս վերջինին ականջները կը բացուին, դիտութեան չնորհիւ։ Եւ այն ատեն կը մերժէ խուլ փեսացու

Ի ՑԱՐԳԱՆՍ ԽԱՉՈՒՀԻՆԵՐՈՒ

Կապոյա Խաչի Վիէնի Սեւան մասնանանիւղը գեղեցիկ զաղափար մր ունեցած էր, կազմակերպելով յարգանքի օր մր իր վեթերան ընկերուհիներուն ի պատիւ։

Կիրակին սկսաւ հոգեհանգստեան պաչաօնով մը մահացաչ ընկերուհիներուն յի-

չատակին ։

Ս. Թէոտոր մատրան մէջ պատարագր կր մատուդաներ Լիոնի եւ Շրջակայքի կաթ. Պատուիրակ՝ Նորվան Եպիսկ. Ձաքարեան. ևոլոր ընկերուհիները ներկայ

էին արարողութեան։

45 ա օրին Մշակոյքեր Տան մեջ ճաչ մր պատրաստուած էր մասնանիւդին կողմէ, որուն ընթացքին մասնածիւղի նախագահուհին Օտեր Մաղաբեան եւ Շրջանային վարչութենկն Արփինկ Մուրատեան Երիտասարդութեան եւ Սփոռի նախարարութեան չնորհաւորական նամակները եւ շրջանային վարչութեան ոսկիկ շբանչանները յանձնեցին՝ Տիկիններ Ովսաննա Ուլուսուղեանին, Քնար Մուրատեանին եւ Վարդուհի Ռոտիկեանին, իրենց երկար տարիներու ծառայունեան համար կապոյտ խաչէն ենրս։ Տիկին Ուլուսուդեան եղած է տարիներու նախագահուհի եւ հայերենի ուսուցիչ Կ. Խաչի Միօրեայ դրպրոցին մէջ ։ Տիկին Քնար երկար տարիներ աչախատած է Սանուհիներու Միութեան Համար պատրաստելու յետազայ խաչուհիներ, կազմակերպելով Թատրոն եւ պարի դասընթացջներ ։ Տիկին Ռոտիկեան 17 տարի եզած է նախագահուհի, իր ժամանակին մեծ մասը տրամադրելով

Մեծարեալ ընկերուհիներուն ուղղուած չնորհաւորական խօսքին մեջ Արփիննե Մուրատեան րսաւ, Թէ մենք միչտ ժլատ եղած ենք դնահատելու մեր ընկերուհիները, մաածելով որ իրենց խաչուհիի պարտականու Թիւնն է որ կ'ընեն ։ Բայց այսօր ես պարաքր կը զգամ ետ - դարձ մր ընելու տեսնելու համար սկսած գործը, գաղթական, կիսագրագէտ, նիւթեական դժնդակ պայմաններու մէջ ապրող սերունդի մը, որ հիմր դրաւ չարաթական միօրեա դասընթացջներուն, օղափոխութեան կայանին եւ ընկերային միւս բոլոր ծառայութիւններուն զորս մատոյց մեր դաղութերն : Այսօր մենը մեր ժամանակնենու նրգայաց եսևսն ժիւնունկերորբենով հեւ ի հեւ կր վաղենը չարունակելու իրենց

սկսած գործը:

Այս սերունդն էր որ մեր ուղեղին եւ խորձին մեջ միսրձեց ամեն գնով Հայ միա-

լու եւ Հայրենիքի սէրը։

Օաէ թ Մաղաբեան խորապէս յուղուած՝ ըսшւ թե չարժապատկերի պես կը յիչե զիրենք, իրենց վաղվղուքը երիտասարդ եւ կեանքով լեցուն, Հայերէնի դասըն-*Թաց ըներուն եւ Թատրոնի եւ պարի իրենց* փորձերը, ըլլալով այդ օրերու իրենց աշակերտուհին ։ Ըստւ նաեւ թե այսօր պաաիւ է իրեն համար հաչուեյարդարը ընել մասնաձիւզի երեք մեծ աիկիններուն կապոյա խաչի չարքերուն մեջ աւելի քան 40 տարուան գործունկութեան:

Այսօր այ սպիատկ մադերով, տակաւին պատնելի վրայ, մեզի ազնիւ գործի ճամրան ցոյց աուող աիկիններուն ի պատիւ արուած այս ցերեկոյթը վերջացաւ իրենց կենաց վերցուաչ դաւաններով։

իսկ դրջանբանրբեն աշրճար հումուագ էին, որ չնորհակալունեան խօսքերը հացիւ մրմնջեցին:

かいのかとか

ՑՈՒՆԱՍՏԱՆԷՆ ՕԳՆՈՒԹԻՒՆ 3UBUUSUVPV

Ցունաստանի Պաչտպանութեան նախարար՝ Պ. Երասիմոս Արսէնիսի եւ Ներջին Ապահովութեան նախարար՝ Պ. Մթելիոս Փափաթեմելիսի Համախորհուրդ որոչումով յունահայ ծանօք հայրենակից՝ Մե-լանիկէն Պ. Կարապետ Գալֆաեանի դիմումին ընդառաջելով, Ուրբաթ, Մարտ 24, Սելանիկի Մակեղոնիա օղակայանէն մեկնեցաւ զինուորական փոխադրատար C-130 տիպի օդանաւը, փոխադրելով 13 Թոն դեզօրայք և այլ մ Թերջներ դէպի Հայաստան ։

Կիպրանայ դաղութեր օրեր առաջ իմանալով յունական Օղային Ուժերու կողմե արամադրուած օդանաւի մեկնումի մասին դէպի Հայաստան, չտապած էր նաւով Սելանիկ ուղարկել գործողութիւններու Համադրիչ Պ. Կարապետ Գալֆահանի 8,5 թոն դեղօրայը, մանուկներու Համար փոչի կաթ, Հաղուստեղէն։ Օդանաւին ընկերացող պատուիրակութիւնը կը բաղկանար Սելանիկէն պատուիրակութիւն մը՝ գլխաւորութեամբ Պ. Կարապետ Գալֆաեանի, ինչպես նաեւ հին յոյն բժիշկներէ՝ «Աշխարհի բժիշկներ» կազմակերպունենեն, երեք անձերէ բաղկացած կիպրագայ պատուիրակութենք եւ երկու յոյն թությունը անությունը արար արար արար արար Ղարաբաղ:

Երեւանի օգակայանին մէջ օգանաւր դիմաւորուեցաւ Յունսատնաի Երեւանի դեսպան Պ. Իաքովոս Սպեցիօսէն եւ Հայաստանի կառավարութեան ներկայացուցիչեն եւ այն հաստատութիւններու ներկայացուցիչներէն, որոնք եկած էին ստանալու իրենց համար ուղարկուած օժան-

դակութիւնը:

Հայաստան ժամանումը զուդադիպելով Ցունաստանի անկախութեան 174-րդ տարեղարձին, դինուորական օդանաւի անձնակազմը եւ ընկերացող պատուիրակու-Թիւնը Պը. դեսպանին հրաւէրովը ներկայ եղան այդ իրիկուն Երեւանի մէջ կազմակերպուած մեծ հանդիսութեան, որուն ներկայ էին կառավարութեան ներկայացուցիչներ, ինչպէս նաեւ օտար երկիրներու դիւանագիտական ներկայացուցիչներ։ Ներկաներուն մէջ էր նաեւ Ֆրանսայի դեսպան Տիկին ար Հարժինկը, որուն հետ Պ. Կարապետ Գալֆահան ունեցաւ սիրալիր տեսակցութիւն, խնդրելով որ Bունահայութեան կողմե չնորհակալու-Թիւններ փոխանցուին Ֆրանսայի կառավարութեան, Հայաստանին գօրակցութեան համար : Ցաջորդ օրը , Մարտ 25-ին , յունական Անկախութեան աշնին առքեր, Հայաստանի յոյն գաղութեի կողմե կազմակերպուեցաւ հանդիսութիւն Երեւանի «Ֆիզիքական Ինստիտուտի» սրահին մէջ: Ներկայ եղան չուրջ 800 հոգի : Հանդիսութեան հայերէն եւ յունարէն լեզուով բանախօսեց Պ. Կարապետ Գալֆահան նիւթ ունենալով «1821-ի Թուրքիոյ դեմ յունական ապստամբութեան ներդործումը հայ ազատաղրական պայքարի ծնունգին եւ գարդացման մեջ»:

Հայաստանի եւ Ցունաստանի հեռատե. սիլը, ձայնասփիւռը եւ մամուլը լայն տեղ

տուին այս եղելութեան։

Հայաստանի Կարմիր Խաչի Ընկերունիւնր դնահատելով յոյն ժողովուրդի Հայասատրին գօրավիգ կանգնելու արամադրութիւնը, վերադարձող օղանաւով գրկեց 2 Հայկական արուեստի յատկանիչ եւ արդի արուեստագէտ ջանդակագործ Սեր. 45, Դանիէլեանի գործ չորս մեթեր բարձրութեամբ տուֆէ խաչքար մը, որ պիտի դետեղուի ԱԹԷնթի կեղրոնական հրապարակին վրայ, երկու ժողովուրդներուն եղբայրական զղացումները յիչեցնող կո-சார மாயுத்ய:

Օժանդակութեան նման Թոիչըներ պի-

ար չարունակուին ։

ԹՂԹԱԿԻ8

մր ունենալ։ Ամէն ինչ լաւ կր վերջանայ քարի այլրւո իուլ չիայ։ ը իջամահանե աեսարաններ կան մանաւանդ խուլին եւ իր սպասաւորին միջեւ : Սեւակ Անաչեան (Տամանչոյի դերին մէջ, խուլը) լաւագոյն մեկնաբանը եզաւ իր խաղով, իր հայերէն լեզուի տիրապետութեամբ։ Սպասшւորի (Պոնիֆաս) դերին մէջ Ժերոմ իզնառ եւ Տամանչոյի աղջկան (<u>իկյան</u>թին) դերին մէջ Լուսինէ Աղապապեան յաջող ելոյ[ժներ ունեցան : Նաեւ ջաջալերական էին ժան Չիլինկիրի եւ Վահէ Փոսխուկ մասնակցութիւնները։

Թատերական այս ցերեկոյթի բացման ասաքր Հայերէնով ըրաւ Vout Bովսեփեան եւ ապա ֆրանսերէնով ներկայացուց դաւելաները, բացատրելով անոնց բովանդակութիւնը։ Շահան Ա. Քհնյ. Տեակեան ջերմ խոսքերով շնորհաւորեց բոյոր դերակատարները եւ Սեղա Սիմոնեարն սևուջ աշխատարճի անմերւթեր է նոտո

դեղարուեստական սոյն ձեռնարկի յաջողու թիւնը , Քաջալերեց չարունակել , որովհետեւ, չեչտեց Տէր Հայրը, Թատրոնը կետնքի դպրոց մրն է, որուն մէջ կայ ե՛ւ դաստիարակուներւն, եւ փորձառուներւն։

Այս ձեռնարկի կազմակերպչական աչխատանըները կատարեցին Հայ Մշակոյթի Տունը եւ U.UU. բժչկական Միութիւնր : Իրենց սիրայօժար մասնակցութերւնը րերին՝ Անրիկ & Տիւրկկրեան, Նույի Գուդուլեան, Եդուարդ Սարգսեան, Կարապետ Տալոյեան, Ռազմիկ Աղապապեան եւ Անար Տանիել:

Մեծ «կեցցէ՛» մը պատանի եւ երիտասարդ դերակատարներուն, որոնք բերին [ժարմու [ժիւն մը, եւ գնահատանըներ՝ Սեղա Սիմ ոնեանին, որ առանց Հաչուելու տուաւ իր ժամանակեն, գործեն, նիւթականեն եւ երկու ամսուան մեջ բեմ Հանեց պատանիները:

ԿԱՐՕ ՅՈՎՍԷՓԵԱՆ

(Շար. Ա. Էջէն)

Թումով ձեղի կը նային, ինծի կը նային, նախագահին կը նային եւ կ՚ըսեն. «կատարեցե՛ր ձեր խզհի պարտըը»։

ը և և և և և աշխարհ աշխարժ իր աշեր է որ կապուած է մեր վրայ։ Այսօրուան դարը այլեւս կղզիացեալ դարը չէ։ Դեռ ասկե հինդ վայրկետն առաջ, կամ աւելի ճիչը՝ երկու ժամ առաջ, ֆրանսացի թղթակից մր եկաւ: Ի°նչ գործ ուներ քեր մom: Աշխարհը միչա իրարմէ կախում ունեցող աղդերու ընկերակցութիւն է, ընտանիք է։ ակտարելապես անկախ, իրարմէ անջատ ազգեր գոյու-Թիւն չունին: Եւ օտար եկեղեցիներ, oտար ազգեր, որոնք Հայութեան հետ իսկական աղերս չունին, անոնց աչքերը կը նային։ Եւ վերջապես, վերջին աչքը որ կը տեսնեմ, մեր նոր սերունդի, դալիբ սերունդի, Հայաստանի, հայ ժողովուրդի ապագան կերտող սերունդի աչքերն են որ կախուած են վերեւից։

Եկե՛ք, այս խորունկ ապրումներով, այսպիսի ընդհանրական մտածողութիւններով, այսպիսի լայնախոհ, լայնածիր եւ ամբողջապարփակ ըմբունումով մօաենանը այսօր մեր պարտականութեան եւ ինչպես ըստւ յարդելի, սիրելի մեր Պ. նախաղահը, վեր մնանը անցեալէն ժառանդուած, մասնակի, հերձուածային մտածողութիւններէ եւ միանանը որպէս யரீழார் யரு , யரீழார் போருக்கிழ், யர்բողջ եկեղեցի: Այդ նպատակով առաջչորդուինը եւ վստան եղեք եղբայրներ եւ քոյրեր, այստեղէն երբ դուրս ելլէք, ենք Աստուծոյ ժարտին հանդիպիք, ենկ մեր Հայրերու, մեր մայրերու ուրախութեան արցունքին՝ Հանդիպիք, ես կ՝ա. պահովեն ձեզ, որ ապագայ սերունդներու օրհնանքին պիտի արժանանաբ։ Ահաւասիկ այժմ այս մաքով կ'ամփոփուինը եւ կ'ըսենը ձեր բոլորին անունով, Շնոր-Հալիի աղօթերին բառերով.

«Իմաստութիւն, ո՛վ Յիսուս, Տուր ինձ իմաստութիւն, Զբարիս գործել, ամենայն ժամ, ի չար Խորհրդոց, ի բանից եւ ի գործոց, Փրկեա՛ զիս»։

BUTH UC SALAA

ԹՈՒՐՔԻՈՅ Արտաջին նախարարը՝ Է. Ին է օնիւ եւ րոպական չրջապաոյաի մը ձեռ. նարկած է, բացատրելու եւ արդարացնելու համար Հիւսիսային - Իրաջի Թրջական ներխուժումը։ Շրջապաոյաը սկսած է Պոնով, բայց կը Թուի որ չէ յաջողած Համոդել Գերմանացիները որ կը պահանջեն Թրքական զօրքերու քաշուիլը։ Ինկօ-. րիւ նոած է նել ին ճաշուկը, «ավը տաբը երը ՓՔՔ-ի կայաններն ու զէնքի պահեստները բնաջնջուին» : Գերմանիոյ Արտաքին րախանանն «ճամաճարար նուգուղ» բւ «մշակությային լայն ինընավարությեւն» առաջարկած է Քիւրտերուն համար, ինչ որ երու ժանցին էք բրոջ նաւնճ րարուրարին : Ին է օնիւ , Պոնեն կ'անցնի Փարիզ , ուտա, Աւա հրրկ և նր :

եր - իՆԹիր պործադուլի նոր չարժումի մր պիտի հետեւի չարավերջին, րանակցուժիւնները ձախողած ըլլալով ։ Բանժողները կը պահանջեն որ ջնջուի 600 պաչաշնագրկումի որոչումը ինչ որ նակապահը՝ Քրիսժիան Պլան կր մերժէ ։

ԺՈՐԺ ՓՈՆՓԻՏՈՒԻ մահուան 21-րդ տարելիցին առԹիւ, հոդեհանդստեան պատարադ մը մատուցուած է Փարիզի Սէն - Լուի ան լ՚Իլ Եկեղեցւոյ մէջ։ Ներկայեղած են Ժաղ Շիրաջ եւ Էտ. Պալատիւր որոնք իրարու ձեռք ալ սեղմած են։ Տիկն Փոնփիտու չէ մասնակցած արարողութեան։

ՆԱԽԱԳԱՀ ԵԼՑԻՆ ստորադրեց Դումայի (երեսփոխանական ժողով) այն օրէնքը
որ պարտադիր կը դարձնէ աիտա., կամ
սիտա., Հակամէտ ըլլալու (սերօփոզիթիւ)
ստուդումը այն օտարականներուն Համար,
որոնը 3 ամիսէն աւելի պիտի մնան Ռուսաստան։ Խնդրոյ առարկայ չեն գրօսաշրջիկներն ու դիւանադէտները։

8UNU48UVBPYF

Կապոյտ Խաչի Շրջ. Վարչութիւնը իր բոլոր մասնաձիւղերով խորապէս ազդուած սիրելի եւ անձնուէր բարեկամ՝ Ալէն Պագրրճեանի մահուամբ իր խորին ցաւակցութիւնները կը յայտնէ ողրացեալին ընտանեկան պարադաներուն ինչպէս նաեւ Համազդայինի վարչութեան: Տէր եւ Տիկին Պիյ եւ զաւակները, Պ. Սեֆէրեան եւ զաւակները, ինչպէս նաեւ Խաչիկեան եւ Հարվաձեան

ընտանիջները ցաւով կը ծանուցանեն իրենց Հօր, մեծ-

ցաւով կը ծանուցանեն իրենց Հօր, մե Հօր եւ ազգականին՝

ԿԻՐԱԿՈՍ ԿԱՐԱՊԵՏԵԱՆԻ մաշը, որ պատաշեցաւ Գանն (Ալփ - Մարիթիմ) Ապրիլ 1-ին։

Յուղարկաւորութեւնը կը կատարուի, Չորեքչարթի, Ապրիլ 5, ժամը 11-ին Փարիզի Ս. Յովհաննես - Մկրտիչ Եկեղեցին՝ ուրկէ մարմինը կը փոխագրուի Պէլվիլի դերեզմանատունը։

Մահազդ դրկուած չըլլալով կը խնդրուի ներկայս իբրեւ այդ նկատել։

Հ**ՈԳԵՀԱՆԳԻՍՏ** ԵՒ ՀՈԳԵՃԱՇ

կապոյտ Խաչի Լիոն - Վիլէօրպանի Արաքս մասնաձիւղը Հոգեհանդստեան պաչտօն կատարել կուտայ իր ողբացեալ ընկերուհիներու յիչատակին Լիոն Ս. Ցակոր Եկեղեցին, որմէն ետք հոգեհաչ մը տեղի կ՚ունենայ Եկեղեցւոյ կից սրահը

ԿԻՐԱԿԻ, ԱՊՐԻԼ 9

- MARSEILLE -

Exposition Photos

RAJAK OHANIAN

« Portrait d'une ville » C H I C A G O 1987 — 1989

Placée sous la présidence d'honneur de :
— Mme Maryline Vigouroux,

Présidente déléguée de l'Espace Mode

— M. Jackson Mac Donnald,

Consul Général des Etats-Unis

Vernissage le Vendredi 7 Avril à 18h30 Tour du Roy René

(Fort St-Jean) Quai des Belges — Marseille

Exposition du 8 au 29 Avril
Tous les jours de 13h à 19h, sauf le lundi

Organisée par

La MAISON ARMENIENNE

DE LA JEUNESSE ET DE LA CULTURE

MAISON ARMENIENNE DE LA JEUNESSE ET DE LA CULTURE MARSEILLE

12-14, rue St-Bazile — Marseille 1er

CONCERT

dédié au 80ème anniversaire du génocide avec la participation de jeunes artistes d'Arménie, lauréats de la Fondation A m a d e u s :

Datevig Yacoubian (violon), Kariné Boghossian (piano), Vladimir Groyan (doudouk), Chouchanig Gloyan (chant), Hovannès Vartévanian (danse).

le Lundi 10 AVRIL à 20 heures 30

CUNTZUYULHE

կապոյտ Խաչի Շրջ. Վարչութիւնը չընորհակալութեամբ ստացած է 350 Ֆր. Լորիս եւ Արա Պապանեանի իրենց կնոջ եւ մօր՝ Զապել Պապանեանի մահուան տարելիցին առթիւ ։

կապոյա Խաչի Շրջ. Վարչութիւնը չընորհակալութեամը ստացած է Արմենուհի Ցակորհանի մահուան առթիւ, փոխան ծաղիկի. - Տիկին Արչալոյս Խանտանեան 500 Ֆր., Տիկին Հերմինէ Մերանկիւլեան 200 Ֆր., Տիկին Հր. Գաղաղեան 1000 Ֆր.:

ՀԱՅ ԿԱԹՈՂԻԿԷ Ս. ԽԱՉ ԱԹՈՌԱՆԻՍՏ ԵԿԵՂԵՑԻ 13, rue du Perche — 75003 Paris

ԾԱՂԿԱԶԱՐԴ

Պատարագ ժամը 11-ին։ Կը պատարագէ եւ կը ջարոզէ՝ ԳՐԻԳՈՐ ԵՊԻՍԿ․ ԿԱՊՐՈՑԵՍՆ Ժամը 16-ին՝ Դոնրացէջ։ (Ժամը 13-ին, Հաչ, Եկեղեցւոյ սրաՀը)։

h Shousily

Փայլակ կիրակոսեան 200 Ֆր․ կը նուիրէ «Ցառաջ»ին որրանոցի իր ընկերոչ՝ Զաւէն Միլտոնեանի (Մարսէյլ) յիչտակին։

200 Ֆր. կը նուիրէ Կապոյա Խաչի Փարի-

Տիկին Արմենուհի Ցակոբեանի *մաՀուան ջառասունջին առԹիւ՝ Տիկին Ասիա Պ*օտօ

զի մասնանիւղի միօրեայ դպրոցին (ստանալ՝ «Ցառաջ»էն) ։

ՓԱՐԻՉԻ ԷՍԱԵԱՆ ՍԱՆՈՒՑ ՄԻՈՒԹԻՒՆԸ Կը Կադմակերպէ՝

86664086 ՄԸ

Երիտասարդներու մասնակցութեամբ յայտագիր՝ երդ, արտասանութիւն, թատերախաղ եւ նուագ։

Սիրով կը Հրաւիրուի մչակութասէր հասարակութիւնը՝

կիրակի , Ապրիլ 9 , ժամը 15-ին

Հ. Բ. Ը. Մ. Ալեջ Մանուկեան Մշակու-Թային Կեդրոնը

118, rue de Courcelles, Paris 17e M° Courcelles

Մուտքը ազատ է։

UGAB — PARIS:

EXPOSITION

Le Comité de Paris — Ile-de-France de l'U.G.A.B.

vous invite à l'exposition des peintures

d'Ossanna MANOUKIAN

Exposition du jeudi 23 mars au vendredi 7 avril

du lundi au vendredi de 18h à 21h sauf le jeudi, de 18h à 20h30

au Centre Culturel Alex Manoogianl 118, rue de Courcelles Paris 17e

(M° Courcelles) Tél.: 42. 27. 12. 26.

UGAB . . . UGAB . . . UGAB

Imprimé sur les Presses du Journal «HARATCH» 83, rue d'Hauteville, 75010 Paris SIRET : 51027317 A R. C. Paris Commission Paritaire : N° 55935

DULTULLUPA

ՏՕՆ ԳԱԼՍՏԵԱՆ ՔՐԻՍՏՈՍԻ ՑԵՐՈՒՍԱՂԷՄ Ի ՏԱՃԱՐՆ

uppuub, uappl 9

U· ፀቡ-LՀԱՆՆԷՍ-ՄԿՐՏԻՉ **Φ**ԱՐԻՋ

Սկիզբ Ժամերդութեան ժամը 8.30, պա, տարադ՝ ժամը10.30-ին։ Կը պատարաղկ եւ կը ջարողէ՝ ԺԻՐԱՑՐ Ծ․ ՎՐԴ․ ԹԱՇՃԵԱՆ

Դոնրացեք, ժամը 16-ին։

יוורוואוזפ חי ואוזס

Պատարագ ժամը 10·30-ին, Դոնրացէջ ժամը 17-ին։ Կը պատարաղէ՝ ԳՐԻԳՈՐ ՔՀՆՑ. Սի. ԱԱՀԼԸԵԱՆ։

U. BUYAR - LHAZ

Սկիդը Ժամերդութեան ժամը 8.45-ին, պատարագ ժամը 10-ին։ Կը պատարադէ ԻՍՍՀԱԿ ՔՀՆՑ․ ՀԷՔԻՄԵՍՆ։ Գոնրացէը ժամը 16-ին։

ժամերդութիւն ժամը 8:30-ին, պատարադ ժամը 10-ին։ Կը պատարադէ եւ կը բարողէ՝ ՁԱՏԻԿ ՎՐԴ. ԱԻԵՏԻՔԵԱՆ։ Դոնրացէջ ժամը 17:30-ին։

UԷՆ-ԺԵՐՈՄ U∙ UԱՀԱԿ-ՄԵՍՐՈՊ

Ժամերդութիւդ ժամը 8.30-ին, պատա րագ ժամը 10-ին։ Դոնրացէր ժամը 16-ին։

ՊՕՄՈՆ **U∙ ዓՐኩዓብՐ LՈՒՍԱՒՈՐՒՋ**

Ժամերդութիւն ժամը 9, պատարավ 10, Դոնդացէջ՝ ժամը 16:

COMITE UNITAIRE DES ASSOCIATIONS ARMENIENNES D'ALFORTVILLE

A l'occasion de la 80° commémoration du Génocide Arménien le Comité Unitaire des Associations Arméniennes d'Alfortville

SOIREE CULTURELLE & ARTISTIQUE

organise

"Le génocide arménien ou la tentative d'assassinat d'une culture» avec la participation de nombreux artistes et interprètes Dans le cadre d'une exposition de peinture, diaporama, musique, chants, déclamations, lectures,

dialogue théâtral. le Samedi 8 Avril à 20 heures 30 Salle S. Minassian, M.C.A.

Pour tous renseignements, s'adresser à la Coordination : M.C.A. :

Tél.: 43. 76. 55. 89.

L'ECOLE TEBROTZASSERE présente

NAVASART

LA CHORALE DE L'ECOLE le Samedi 8 Avril

Salle «Thierry Le Luron»
9, Bd du Midi, 93340 LE RAINCY
Renseignements et réservations: 43, 81, 01, 72

LE NUMERO : 5,00 F 6904 ՏԱՐԻ - ԹԻՒ 18.566 TURUPT UNULPHUE (1925-1957)

Fondateur SCHAVARCH MISSAKIAN

HARATCH LE PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE-FONDE EN 1925

DIRECTRICE: ARPIK MISSAKIAN

83, Rue d'Hauteville - 75010 Paris Tel.: 47. 70. 86. 60 — Telex: HARATCH 280 868 F - FAX: 48. 00. 06. 70 -C.C.P. PARIS 15069-82 E

ՔԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

Ֆրանսա : Տար. 1.000 Ֆ. .. Վեցամսեայ : 510 Ֆ. Արտասահման : Տար. 1.300 Ֆ. (ամենօրեայ առաքում) 1.150 Ֆ. (շարաթական առաքում) .. Հատր : 5,00 Ֆ.

69° ANNEE - N° 18.566

ՄԵԾԻ ՏԱՆՆ ԿԻԼԻԿԻՈՑ ԳԱՐԵԳԻՆ Բ. ԿԱԹՈՂԻԿՈՍԸ

ԸՆՏՐՈՒԵՑԱՒ ԱՄԵՆԱՅՆ ՀԱՅՈՑ ԿԱԹՈՂԻԿՈՍ

ревьи. с («вшпше») - И.щер 5

Ապրիլ 4-ին, ժամը ժիչդ 20.57-ին, U. իչմիածնի Մայր Տանարին դանդերը դoզանջեցին եւ աւետեցին Ս. Գրիգոր Լուսուորչի դարաւոր Ախոռի 131-րդ գահակային ընտրու թիւնը՝ Գարեդին Բ. Կախոդիկոսին որպես Ամենայն Հայոց Կախոդիկոս։ Նոյն ատեն զահէ նվերցուեցաւ սուդի թօղը եւ հեւչեց Տահարէն հերո «Էջմիածին ի hopt» չարականը, մինչ դանդերը չարունակեցին իրենց ցնծութեան համա-

Նորընտիր Կաթեողիկոսը իր առաջին ասաքը ուղղելէ առաջ, իջման U. Սեղանին առջեւ կատարեց իր ուխար ։ Ապա , չնոր-Հակալու նեան խոս ք յայտնեց պատգամա. ւորներուն, Կաթողիկոսական Տեղապահ՝ Թորդոմ Արթ. Մանուկեանին, հոգեւոր խորհուրդի ատենապետին՝ Գարեգին Արջ. Գազանձեանին, Երեւանի Առաջնորդին՝ Գարեզին Արջ. Ներսիսեանին (ծափահարութիւններ), սրտագին շնորհակալութիւններ, յարդանջի եւ երախտագիտութեան զգացումներ արտայայտեց Հանրապետութեան նախաղահին եւ Պետութեան ներկայացուցիչներուն, ժողովուրդի զաւակներուն Հայրենիջի եւ արտասահման (ծափահարութիւններ) եւ հազիւ իր յումուղն մոտելով ոինո կոսոն ումմբո դիքիկիոյ կաթողիկոսութեան որուն դահակաը եղաւ 18 տարի ու չեչտեց . «ՄաղԹանքս է որ միջա. այս միասնականութեան եւ գործակցութեան մէկ Եկեղեցիի գաղափարին տակ եւ գրօչին խաչին ներքեւ առաջ դնալու կամ քը Թող հուիրագործուի»: Պահպանիչով Գարեգին Բ. Կախողիկոս Ամենայն Հայոց աւարտեց իր խօսքը:

փողովուրդի խանդավառ ծափերուն մ**է**ջ րարձրացալ Վեհարան եւ մեծ դահլինին մեջ ընդունեցաւ չնորհաւորութիւններ եւ

கியா விவேரியிராரா:

Հայաստանի Հանրապետութեան նախագանը՝ Լեւոն Տեր - Պետրոսեան, փոխ բախամաչն, ծամիկ ցահունիւրբար՝ կոև-Հրրդարանի նախագահը՝ Բարդեն Արարըցեան եւ այլ պետական մարզիկ ժամանեցին Էջնիածին չնորհաւորելու Գարեզին Բ. Ամենայն Հայոց Կաթողիկոսը: Գարեզին Բ. չնորհակալու թեան խoup ուղղեց Հանրապետութեան նախագահին , չեչաեց պատմական նչանակութիւն ունեցող այս դէպքը եւ յայտնեց որ իր առաջին այցելութիւնը պիտի ըլլայ Նախաղագիչ։ Լեւոն Տէր - Պետրոսեան չնորհաւորեց Գարեզին Բ. Կաթեողիկոսը այս պատուաւսն թո Հափանարո անատասխարտաս նրարութեան առթիւ։ Այս ժողովը կատարեց ջիչը ընտրութիւն, ըսաւ նախագահը ու չարունակեց՝ «Չեմ կասկածիր որ ձեր հոգին, եռանդր եւ կամքը պիտի դնենք հայ եկեղեցւոյ եւ հայ ժողովուրդի լուսաւոր ապագայի կերտումին։ Դուք որպէս Ամենայն Հայոց կաթողիկոս, ես որպես Հանրապետութեան նախագահ մեր գլու. ՔԱՆԻ ՄԸ ՏՈՂՈՎ խը մատաղ ընենք այս ժողովուրդին»:

Ապրիլ 4-ին, Բ. նիստր սկսած էր ժամը 9.50-ին ՎեՀարանի դահլիճը։ Պատդամաւորներու ներկայութեան ստուգումէն յեասյ անուաջ էն ձարվն քանյունինսորքար րևարութեան Թեկնածուներուն՝ Գարեգին Բ. Կաթողիկոս, Չաւէն Արթ. Չինչինեան , Արիս Եպիսկ . Շիրվանեան , Կիւրեղ Արթ. Գարիկեան, Գրիգորիս Արջ. Բունիաթեան, Գարեգին Արթ. Ներսիս-

եան, Տիրան Արթ. Կիւրեղեան եւ Պարդեւ Եպիսկոպոս Մարտիրոսեան ։

Ապա, կատարուած էր նախորդ նիստի ատենագրութեան ընթերցումը որ վաւերացուեցաւ : Թորդոմ Արթ. Մանուկևան կր կարդար 7-ամսեայ զեկուցումը, որ արժանացաւ ներկաներու գնահատանջին։

ժամը 12.50-ին կը սկսէր Գ. հիստը, Մայր Տահարին մէջ - միակ օրակարդ ունենալով Կաթողիկոսի ընտրութիւնը։ Աուսջին քուկարկութիւնը տուաւ հետեւեալ արդիւնքները 399 ջուկարկողի վրայ. -

> Գարեգին Բ. Կաթողիկոս Ձաւէն Արթ. Չինչինեան Արիս Եպիսկ. Շիրվանհան Կիւրեղ Արթ. Գաբիկեան Գրիգորիս Արջ. Բունիա Թեան 38 Գարեդին Արթ. Ներսիսեան Տիրան Ս.թ.թ. Կիւրեղեան Պարգև Եպիս. Մարտիրոսեան 61

ընթը առաւելագոյն բուէ ստացողները՝ Գարեդին Արջ. Ներսիսեան, Գարեդին Բ. կաթողիկոս եւ Պարդեւ Եպիսկոպոս Մարաիրոսեան մասնակցեցան Բ. թուէարկութեան որ սկսաւ ժամը 19-ին : Քուկարկողներու թիւ՝ 397։ Ընտրուելու համար աներաժելա էր ունենալ բացարձակ մեծա. մասնուներւն, այսինըն՝ 198 բուկ : Արդիւնըները եզակ հետեւեալ ձեւով.

> Գարեդին Բ. Կաթողիկոս Գարեդին Ար.թ. Ներսիսեան 145 Պարդեւ Եպս. Մարտիրոսեան 61

Երեք Թեկնածուներէն ոչ մէկը ունենալով բացարձակ մեծամասնու Թիւնը, երրորդ քուկարկունեան կը մասնակցին երկու առաւելագոյն ջուկ ստացողները: Ժողովի ատենապետը յայտարարեց որ, Ապրիլ 5-ին առաւօտը տեղի կ'ունենայ Գ. թուկարկութիւնը։ Այդ պահուն խոսջ առալ Արարատեան Թեմի Առաջնորդը՝ Գարեղին Արբ. Ներսիսեան եւ յայտարա. րեց՝ «այլեւս պէտք է աւարտենք այս ընտրութիւնները. Ես հա կողմից ուզում եմ շնորհաւորել վեհափառ Գարեգին Բ.ը որպես նորընտիր Հայրապետ Ամենայն

կиро впупровий

ԱՄԵՆԱՅՆ ՀԱՅՈՑ ՆՈՐԸՆՏԻՐ ԿԱԹՈՂԻԿՈՍԻՆ ԿԵՆՍԱԳՐԱԿԱՆ ԳԻԾԵՐԸ

Գարեզին Կաթողիկոս, աւազանի անունով՝ Նչան (Սարգիսեան) ծնած է Քէսապ (Մուրիա) 1932, Օգոստոս 27-ին։ Նախնական ուսումը ստանալէ ետք տեղւոյն դալոցը, Անթիլիասի Դարեվանքը մտած է 1946-ին, 1949-ին ձեռնադրուած է սարկառադ եւ 1952-ին, ուսման աւարտին, ձեռնադրուած է կուսակրոն քահանալ , իր վարդապետական աւարտանառը եղած է «Հայց. Եկեղեցւոյ աստուածարանութիւնր ըստ Հայ շարականներու»: 1956 - 57 եղած է տեսու, ԱնԹիլիասի Դպրեվանջին, 1957 - 59 Օքոֆորտի Համալսարանը պատրաստած է՝ «Քաղկեդոնի ժողովը եւ Հայ Եկեղեցին» [ժէզը, ապա 1960-էն 1967 կրըկին վարած է Դպրեվանքի տեսչութիւնը: Այդ շրջանեն սկսեալ յանուն Կիլիկիոյ Կաթեոդիկոսութեան մասնակցած է նաեւ միջազդային միջ-եկեղեցական ժողովնենու: Որկինիառի J.անբվարնի աբոշու*երեար չևչարիր մասաւարմած է աբոտիար* աստուածաբանութիւն, Հովուական աստուածարանութիւն եւ ընդ4. ձեւով Հայ Եկեղեցւոյ Պատմութիւն : 1964-ին Եպիսկոպոս ձեռնադրուած է ձեռամբ Խորէն Կախողիկոսի ։ Դասաւանդած է նաեւ Պէյրութի նչան Փալանձեան Ճեմարանը (Հայ մատենագրութիւն եւ Հայ Եկեղեցւոյ պատմութիւն) եւ Ամերիկեան Համալսարանը - ԷՅՈՒՊԻ - (անգլերէն , Հայոց պատմութիւն եւ Հայկական մշակոյթ)։ Խրմբագիր եղած է կաթողիկոսական պաչաօնաքերը «Հասկ»ի։ 1971 - 72 եղած է Իրանա - Հնդկաստանի Թեմի նախ Կաթ. պատուիրակ, ապա՝ առաջնորդ ։ Ցետադային, 1974-ին ընտրուած է Միացեալ -Նահանդներու Կիլիկեան Թեմ ի Առաջնորդ եւ այդ պաշտոնին գլուխն էր, երբ 1977, Մայիս 22-ին կ'ընտրուէր Մեծի Տանն Կիլիկիոյ Աթոռակից Կաթողիկոս։ Այդ չըրջանին Գարեդին Արթ. նաեւ վոր . նակադահն էր Եկեղեցիներու Համաշխարհային խորհուրդին , Կը մասնակցէր համաչիար-Տային եկեղեցական բոլոր ժողովներուն ուր մեծ վարկ կը վայելեր։ Քանի մր օր ետր, Մայիս 29-ին, Անթերլիասի Մայր Տանարին մէջ կատարուած է Գարեգին Բ. ի օծումը, ի ներկայունեան պետական եւ պաչաշնական հոծ բազմութեան մը։ Օծումը կատարուած է Խորէն Ա.ի Հանդիսապետութեամր, Աթոռակից - Կաթողիկոսը կր կատարեր կախողիկոսական օծման իր ուխա - աղօքեթը։ Ան կը խոստանար՝ «Առաջի Մատուծոյ, Մ. Խորանի եւ ժողովուրդին» ըլլալ աստուածատիպ օրինակ, Հովուելու Համար իրեն յանձ. նուած բանաւոր հօտը, ըլլալու համար արժանաւոր յաջորդը Մ. Առաջեալներ՝ Թաղ էոսի եւ Բարթողիմ էոսի, Մ. Գրիգոր Լուսաւորչի եւ Մեծի Տանն Կիլիկիոյ Հայ-

րապետներուն ։ Խորէն կաթողիկոսի վախ-Sயியாபிதி படி (1983, фம்முமாயும் 9) புற դառնար Մեծի Տանն Կիլիկիոյ Կախողիղիկոս, բայց խորջին մէջ, կաթեողիկոսական պաշտոնը վարած է 1977-էն այլ խոսքով 18 տարի է : Մ,յդ չրջանին 15 տարինե. րը եղած են պատերազմի տարիներ, բայց պետք է ըսել որ Գարեգին Բ. աննկուն կամ քով շարունակած է վարել իր պաչաշտր եւ կանեոգիկոսարանն այ երբեր չե դադրած աչխատելէ ։ Այս առընչութեամը հարկ է չեչաել որ Գարեգին Բ. հոկայ վաստակ մր ունի հրատարակչական գետնի վրայ, կախողիկոսարանի տպարանեն 350 Հատորներ լոյս տեսած են պատերադմական այդ օրերուն իսկ, գլխաւորաբար զարկ արուած է արեւմտահայ գրականու-

Map զարդացման տէր, Հմուտ միտը, Գարեդին Բ. խորհրդանիչն իսկ է մաաւորական եկեղեցականին։ Հեղինակ է րազմաներ Հատորներու նե գրջոյկներու հայերէն, ֆրանսերէն, թէ անգլերէն։

իր չրջանին է նաեւ, առաւելաբար, որ սերտացած են Էջմիածնի եւ Անթիլիասի յարարերութիւնները, չնորհիւ Ամենայն Հայոց Կաթողիկոսի եւ Գարեզին Բ.ի յաճախակի հանդիպումներուն : 1990 , Մայիս 6-ին, միասնաբար կը կատարէին Պրիւսէլի Ս. Մարիամ . Մադդաղինացի Եկեղեցւոյ օծումը, ինչ որ պատմական աննախընթաց երեւոյթ մըն էր եւ այդ առ թիւ Վազգէն Ա.ի արտասանած խօսքե. րուն կր տրուէր Թելադրական ընոյթ, մանաւանդ երբ կ'րսէր. . «21-րդ դարուն, երբ բարձրանայ Երեւանի Մայր Տանարը, bu hali which spilmi, puig, h'aighif ap Գարեգին Բ. հո՛ն ըլլայ»։

Bիչենը նաեւ որ Գարեդին Բ. բազմաթիւ այցելութիւններ կատարեց Հայաստան, երկրաչարժի ողբերդական օրերէն իսկ , ապա նաեւ որպէս անդամ «Հայաստան» Համահայկական Հիմնադրամ, Հոդաբարձուներու Խորհուրդին:

Գարեդին Բ. օծուած ըլլալով որպես կա. թողիկոս, միայն դահակալութեան արարողուներւն մըն է որ տեղի կ'ունենայ այս Կիրակի, Ծաղկաղարդին։

արև է հրան սև ի, ինրում աշոսև դաևըըարը կաթողիկոսին ուսերուն : կր մնայ դավքել որ աչ կանբրայ միդամնաւթի հալոր դժուարութիւնները կորովով, ջա-இவடுக்கும் நடி வெரி நக்குவடுக்கும் வடி நடிக திக் டியறாடயர் மிராய கியமிழக்க ஓயடுத் யறி վ Տուակամու թեամբ որ անհրաժեշտ է Ամենայն Հայոց Կաթողիկոսին յաղթելու Համար բոլոր խոչընդոտներուն:

ornhus 1-144PC

ՖՐԱՆՍ - ԼիՊԷՐԹԷ (հախագահ՝ Տիկին 8 . Միթերան) Միութիւնը որու միացած են տասը այլ կազմակերպունիւն. ներ (Մարդկային Իրաշանց, ՄՌԱՓ եւլն. եւլն.) պահանջած են Ապրիլ 4-ին որ Ֆրանսա որեւէ զէնը, պատերազմական Թուսն չյանձնե Թուրքիոյ: Հրապարակուած ղեկոյցով կը պահանջուի նաեւ որ Թուրջիա չընդունուի Մաքսային Միու[ժեան մէջ: Թուրքիա, սովորութիւն չունի ազգուելու նման բաներէ. Թանսու Չիլլեր ալ խօսք առնելով երեսփոխաններուն առջեւ, բուռն կերպով Հակազդած է եւրոպական ըննադատութիւններուն եւ Պոնի հասցէին ալ բացազանչած՝ «Ձեր գէնքերը, ձեզի պահեցէք»:

Ա. Վիծնիր (կանաչ) Թեկնածու չէ Նախագահական ընտրութեան որովհետեւ չկրցաւ, մինչեւ Ապրիլ 4, կես գիչեր, Հաւաբել 500 բաղաքապետերու անՀրաժելա ստորադրութիւնները։

ԹԵՀՐԱՆԻ ՄՕՏ (Աբպար Ապար) չատ րուոն եւ արիւնալի բախումներ տեղի ունեցած են Ապրիլ 4-ին. բազմանքիւ մեռեալներ կան եւ ջանի մր տասնեակ վերաւոր : Սալահովութեան ուժերը կրակ բացած են ցուցարարներուն վրայ, որոնը կր բողոքեին գիներու յուերքան դէմ: կ'ըսուի թե 10-էն 50 մեռեալ կայ:

ՌՈՒԱՆՏԱՅԻ մեջ Հարիւրաւոր Հու-Թուներ ջարդուած են բանակին կողմե իսկ։ Եւ վախ կայ որ ցեղասպանուներւնը Ռուանտայեն անցնի Պուրունաի:

ԱՆԹՈՆԻՕ ՏԻ ՓԻԷԹՐՕ, 45 տարեկան, **խատլիոյ Համբաւաւոր դատաւորը յայտա**նանրո եք վրևջրառեր ին ճաշուի ինաւադիտական, ասպարէզէն։ Այս յայտարա-րութիւնը ըրաւ այն Համադումարին որ նուիրուած էր թաննենթօփոլիեն (կաչասակերութիւն) դուրս ելլելու լուծումնե-

ԱՐԺԱՆԹԻՆԱՀԱՑԵՐՈՒ խումբ մը բողոքի ցոյց կատարած է Պուէնոս - Այրեսի այն պանդոկին առջեւ ուր նախագահ Մէնենի եղբայրը ճաչ մը կուտար ի պաարւ Թուրջիոյ Հանրապետութեան նախադահ Ս. Տէմիրէլի : Ցուցարաըները հակախուրք լողունդներ արձակած ու ցեղասպանութիւնը ողեկոչող պաստառներ կրած

408066

4.4.24 004.44.6

Ֆրանսական «Լը Մռնտ» ԹերԹի Գրական Ցաւելուածը (Ցունուար 20, 1995) կը
դրէ Թէ Ռուսիոյ Պուքըր մրցանակը, որ
Հաւանարար ամէնէն մեծն է (տասը Հագար սԹերլին...) չահած է մայրը հայ
Հայրը վրացի ՊուլաԹ Օգուհավա 70 տաթեկան դանաստեղծ - երգիչ - վիպասանը իր
«Թատրոնը որ ալ դոյուԹիւն չունի» ինջնակենսագրական վէպին համար։ Հայրը
դնդակահարուած է ու մայրը՝ Գուլագ աջսորուած ։ Մեծ համբաւի հասած է Ռուսիոյ մէջ 60-ական Թուականներուն ու իր
երդերը «սամիդատա» այսինջն արդիլուած
արուեստին մաս կազմած են ։

Պիտի ուղէի աւելի տեղեկու Թիւններ ունեննալ իր մասին Հայաստանեան ադրիւրներէ, սակայն այս օրերուս բացարձակապես ոչինչ Սփիւռը կր հասնի Երևւանեն : Վիեր Հայաստանի ու Սվարութի միջեւ երթալով պիտի խորանայ, ըստ երե. ւոյթեն, Հակառակ ջաջարի ճիղերուն որ Ալեք Մանուկեան Հիմնադրամը, ԱնԹիլիասի կաթողիկոսարանը ու այլ Հաստաաու թիւններ կ'ընեն մեզ իրար մօտեցնելու ։ Մտաւորական կապերը ոչ ֆոլջլորաhmp hurthplus plustend us mi sheպատոսարաններու ջոջիկյլներով կր Հասատաուին։ Ատոնցմէ անդին՝ պէտք է անկեղծ ճիզ մր ըլլայ արուեստագէտներու եւ մտաւորականութեան կողմէ ծունկի չղալու քաղաքական իչխանու Թեանց առնրը, բեյ ինառնո դանի ու սերի դանսերի

Սակայն Հարցը ուրիչ երես մբն ալ ունի։ ԱՀա ինչ կը գրէ ինծի Փարիզէն բանիմաց անձ մր։

«Շատ ու շատ բարհացակամ ես Հայաստանցիներու նկատմամբ։ Ամէն ինչ մի վերագրէք ստալինեան վարչակարգին, արեւմտահայերը պէտք է հասկնան (այս բառը երեք ստորագծում ունի վ. 0.) որ այդ մարդիկը (անկախ ուժերժ-էն) մեզ կ՛արհամարհեն, թաղել կ՛ուզեն ու բոլոր միչոցները ի զօրու են։ Եւ քեզի պէս բարեմիտներն ալ - կը զարմանամ - ծուղակը կ՛րյնան»։

Ես այս յոռետես կարծիջը չեմ բաժներ ու նոյնիսկ եթե ճշմարտութեան բաժին մր րլլայ մեջը՝ ո°ր Հայ մտաւորականել է որ պիտի չփորձէր փոխել այդ կացու-[ժիւնը, եղրայրու թեան ձեռը պիտի չերկարեր: Մինչեւ ե° րր պիտի տեւէ այս անհանդուրժողութերւնը որ կ'ամլացնե արուհստագետ մարդը։ Որո՞ւ գործին կուզայ այս այլաներժ կեցուածջը։ Արեւմըատչայ եւ արեւելահայ մաբի մարդիկ Տին կորև մր ունեին, դիրար չեին հաւներ ու չէին հանդուրժեր։ Օքեյ - բայց հիմա Սփիւռը ենը ու մէջտեղերը արեւելահայ չկայ։ Ըստ երեւոյներն, մնացեր է արհամարհանջը, երկուստեք։ Սփիւռքի մաաւսնարարունգրոր ժոնգր է ըսև ու դաճուն յարարերութիւն ստեղծել մեր ազգի զանագան Հատուածներու միջեւ, նոր սկիզբ մը, նոր եւ անկախ Հայաստանի հրաչալի ծնունդին առնիւ։ Հայաստանցիները չեն կրնար մեպ Թաղել եթե մենք ողջ ենք, եւ ողջութեան առաջին փաստը՝ սիրաը լայն բոնել, ներել ու հասկնալ ու հասկըցրնել է թե իրենք միայն կը տուժեն այդ կեցուած բէն: Մարդիկ ճշմարտու թիւնը աբորբնու ու դարաւարև հոբնու ճաճուկիւնր պետը է սորվին, այսքան տարի ոստիիարարար վանչականգի տակ անսնութի եւ խեղախիւրուել ետը։ Իրաւունը ուրիս, ին չատ յարդելի վարիդեան մտաւորական բարեկան, որ մեզ կ'արհամարհեն - Պոխումի Համալսարանի gaffe-ը, Հ. 8. Դ.-ի ու գործակից կազմակերպու-Թիւններու դէմ բացուած ազգավնաս արշաւր ու նոր սխալներ որ պիտի անկասկած գործուին Հայաստանի իշխանութեանց ու Սփիւոքի կազմակերպութիւններու կողմ է, իրրեւ Հակազարծ՝ Կաթողիկոսական ընտրութեանց ու Խորհրդարանական ընտրութեանց ընթացքին այդ կը փաստեն, шеш :

Այս պիտի ըլլայ իմ պատասիանս Փարիգի չատ յարգելի բարեկամիս նամակին ։

Ատենէ մը ի վեր լոյս կը տեսնէ Լոս -Աննրլըսի Միիթարեան Հայադիտական 268

ՎԵՐԱԿԱՌՈՒՑՄԱՆ ՏԱՍՆԱՄԵԱԿԸ

Մարտի սկիզբի օրերուն Ճենովայի մէջ fnլլnf մը տեղի ունեցաւ, նչելու Համար գորբաչովեան վերակառուցումին տաս-նամեակը։

Տասը տարի անցած է 1985-ի Մարտ 11-էն ի վեր երբ Համայնավար կուսակցուժեան ընդհանուր ջարտուդար կ՚ըլլար Մ. Գորբաչով ու օգտուելով դրեժէ անսահման իր իչխանուժենչեն, կ՚որոչէր Թավ- տալ խորհրդային ընկերուժեան եւ
վերջ տալ Արեւմուտքի հետ տասնամեակներ տեւած Ջլամարտին։ Ապրիլ 25-էն
«վերակառուցում» կը մկրտէր իր փիլիոսփայուժիւնը որ բաւական Թերահաւատուժեամը կ՚ողջունուէր։

Հինդ տարի հաջ ան Համայնավար կուսակցութեան, ղեկավար դերին մասին Սահմանադրութեան, յօղուածը կր ջնջէր ու ինջգին, ընտրել կուտար Խորհրդային Միութեան, նախաղահ : Այդ հանդամանջով ստորադրած է Արեւմուտքի հետ, Գերմանիոյ միացումին, եւ ապադինումի մասին համաձայնութիւնները որոնց համար արժանի նկատուեցաւ Նոպէլեան խաղաղութեան մրցանակին:

Արտաքին յաջողութիւններուն համաքայլ չեղաւ սակայն անոր ներքին քաղաքականութիւնը. Ժողովրդավարացուհի հոլովոյթեր յուսալի արդիւնքներ չար-

Հիմնարկին եռամսեայ պարբերականը որ «Այգ» կր կոչուի։ Գեղատիպ ու խնամուած հրատարակութիւն, ճչգրիտ պատկերացումը Հիմնարկը զսպանակող կրօնական ու կրթական խոհուն ոգիին ու իմացական ձիգին։ Ոչ մէկ դովազդ։ Խըմրագրութեան վրայ կը ծածանի, զգաստ բայց զղալի՝ Հայր Տաձատ Եարտըմեանի իմացական հովանաւորութիւնը ու մանաւանդ՝ Հմուտ մտաւորականի եւ նուիրեալ Միրթարեան միաբանի լրջութիւնն ու լեզուական բծախնդրութիւնը։ Հանդէսը կուտալ մշակութային տեղեկութիւններ եւ վստահօրեն կ'ամրապնու Հիմնարկի դործունկունիւնը, ուսանողունիւնը եւ վարչակազմը ներքին գօրաւոր կապով մը։

Կ'արժէ երկու ըտո ըսել երիտասարդ գրող Արա Գազանձեանի «Ո°ւր Ենք Մենք» մէկ էջնոց նչմարին մասին։ Գրութեան բովանդակութեւնը չէ այնքան գիս հետաենևենսան (չարասար սև շատ հար իա) րսելիք այդ դառիր) սևճան աահատու, անհասցե դժգոհանքի շունչը որ կը փչե Հոն ։ «ԱմերիկաՀայ գրական երկնակամարը լեցուած է ժամանակակից ըմբոնողու-Թիւնր չունեցող ամբոխով մը, որ դըրական պրիսմակին մէջ հոս - հոն ձայներ կր հանէ» կ'րսէ երիտասարդ դրողը ու ասակը բակը դահե ին նեայ այս առանիքեն արդեն դառնացած , մարդ . չհաւնող եւ ապազայի յոյսը հիմակուրնէ կորսընցուցած բանաստեղծը։ «Ամբոխ» անուանել մարդիկ որոնք իրեն նման կր պայքարին իրենց վախա ձայնը լսելի դարձնել, «հոս . 4 ոն ձայներ կր հանկ» ըսել ճիգի մր որ ամերիկեան այժմու միջավայրին մէջ չատ լաւ հասկնալի է, զգալ գրողրբևու դօա դիայր այր սև արսրն ին տարսի, այսինջն արդիական ըմբռնումը . այս րոլորը մաահոգիչ երեւոյթներ են նոր սերունդի գրչին տակ։ Կր նչանակեն թե վախը կայ վարակուելու Հայկական քամածարար ու քնաժնարար անը բրկադչակոյնեն որուն դեմ պայքարելով է որ Պր. Գաղանձեան գրագէտի իր ինջնութերւնը պիտի գտնել կես - պարա պ Թե կես - լեցուն գաւաթին պատմութիւնն է որ կը կրկնուի : Ընդհանուր կերպով , կարելի է առաջին պատկերին կապել գին սերունդին դատումը, իսկ երկրորդին՝ նորինը։ Հեղինակը իր գրութեան վերնագիրը դրրած է «Ո°ւր Ենք Մենը»։ Ցարմար պաատախար դն ակակ ննետն, «Հոր, ունք հարցումը կը հարցնենք» ։

Սիտնի , Աւստրալիա

ւաւ ու Ելցին գլուխը անցնելով դժդոհներու բազժութեան, յաջողեցաւ Կրեմլինէն արտաքսել Գորբաչովը որ հետը տարաւ նաեւ Խորհ. Միութիւնը։ 1991-ի վերջին օրերուն ան պարզ ռուս քաղաքացի մըն էր։

Արտաջին աշխարհին մէջ սակայն մինչեւ այսօր ան կը վայելէ այնպիսի ժոզովրդականութիւն մը որ Մոսկուա չէր կրնար չանդրադառնալ 1985-ի տասնամեակին։ Ռուսական հեռատեսիլը նչումի հաղորդումի մը մասնակցելու հրաւիրեց դինջը, սահման դնելով պատմուժեան ընթացջին նոր ուղղութիւն տուած այդ անձնաւորութեան խօսջի ժամանակին, մինչ Ելցինի կողմնակիցները առանց որեւէ սահմանափակումի կրնային

Մարտ 9-ի Ճենովայի Քոլլռքին Հրաւիրուած էին Ռուսեր ու արեւմուտջցի
խորհրդայնադէտներ։ Գորբաչով մեծ
պատիւներով ընդունուեցաւ։ Իր ելոյԹներով բացէ ի բաց քննադատեց Արեւմուտքը Չէչէնիոյ Հարցին ցոյց տուած
կրաւորականուԹեան Համար։ Ազդարաբուքիւն մըն ալ ուղղեց, ըսելով որ Ելցինի պաչտօնավարուԹիւնը չարունակելու պարադային, աչխարհ կընայ ուրիչ

Գորբաչով աւելցուց թե քաղաքական ասպարերեն Հեռանալու մտադիր չեր տակաւին կատարելիք դեր ուներ ու անոնք որոնք կը փափաքեին թաղել դինք, պետք է դիտնային որ իրենց Համրուն վրայ պիտի դտնուեր օր մը:

Քոլլոքին մասնակցողներու մէջ մեծ էր Թիւր անոնց որոնք գորբաչովեան ՀրրապարակայնուԹենեն օգտուած էին, բայց յետոյ անցած Ելցինի կողմը։ Անոնցմէ մէկն էր Խորձ ՄիուԹեան քանդիչներեն Գենադի Բուրրուլիս Հոն էր նաեւ Մոսկուայի Հրաժարեալ քաղաքապետը Պոպով։ Երկուքին ներկայուԹիւնը կր մեկնարանուէր Ձէչէնիոյ Հարցին մէջ իրենց ընդդիմուԹեամբ։

Wone առնողներեն ուլագրաւ դեմը մրն էր Մատրեյ Սինիավակի : Բրեժնեւի չրջա. նէն քաղաքական բանտարկեալ մրն է ան։ Յիչեց Գորջիի, Պաստերնակի նման գրրողներու ենթարկումը Ստայինին, աւելցրնելով Թեեւ որ այդ չրջանին ստալինականութիւնը գրեթե կրոնը մր եւ նոյն ատեն սարսափ մըն էր։ Այսօր ի՞նչպէս պէտը է բացատրել երեւոյթը որ մարդիկ Ելցինի նման մէկուն դիրկը կ'իյ*եան ։ Սինիավսկի կը զարմանայ որ մար*դիկ չեն անդրադարձած [84 1993 Հոկտ. 4-ին Խորհրդարանի չէնքին ումրակոծումը նախանչման էր արիւնալի այլ արկածախնդրութիւններու, ինչպէս ներկայի 25 չ է նրան :

Քոլոքին ընթացքին հրաւէր ուղղըւեցաւ իտալացի գործի մարդոց որ ներգրրում ընեն Ռուսաստանի մէջ։ Պարղուհցաւ անաեսական ծանր կացութեան պատկերը։ Ռուսաստանը, ըսուեցաւ որ վայրը եղած է նաեւ մաֆիական կազմակերպու Թիւններու Հանդիպումներուն ու ապօրինի դումարներու օրինականացման ։ U.ju մասին խսսողները յիչեցին մինչեւ իսկ արտածման արտօնագիրի մր պարազան. ան ստորագրած էր նախագահ Ելցին: Մինչ խստողները Հարդ կու տային թե ո°ր երկրին մեջ կարելի է «կարմիր սնդիկ» կոչուած նիւթի մը համար արաօնուներւն ստանալ, երբ նման նիւն գոյութիւն չունի։ Եւ սակայն, միլիոնաւոր տոլարներ վճարուած են այդ արտադրութեան որպես փոխարժեր։ Կասկած தியு எர யரு பாபியரிக்கு யரு கோர் 0րինականացուած են։ Անդրադառնալով այս կացութեան, անտեսագէտ Եաւլինսկի հարց կու տայ որ ի նչպես օտարերկրացիներ պիտի երթան Ռուսաստան աչխատրլու երբ ամէն բան այնքան անկայուն է ու Հաւանական վտանդները մեծ ։

Այելեւս ամէն մարդ ընդունած է Թէ
Ռուսաստանի Հարցը քաղաքական է։ Որպէսդի երկիրը կայունանայ, պէտք է
յարդուին նախնական ժողովրդավարուԹեան մը կանոնները։ Գլխաւորաբար անոնք որոնք կը վերարերին ընտրուԹեան
Թուականներուն ու անոնց ընԹացջին
Հակակչիռին։

Ասիկա ամ էնեն դժուտը իրադործելին կը նկատուի, որով հետեւ Ճենովայի քոլլոքին մասնակից Ռուսերը գրեթե բոլորն ալ այն կարծիչը յայտնած են թե Ելցին միայն Դրամական միջազգային Հիմնարկեն յատկացում առնելու համար ընտրութիւն խոստացած է ատոր Թուականը պիտի որոչէ այն օրը երբ վստահ ըլլայ որ ջուէներու 99%-ը պիտի ստանայ։ Ու չատեր հարց կու տան թե ատիկա չէ ը Բրեժնեւի մե թոտն ալ։

\$U.7. ZU.E

Վահագն Տաուսանի «ՑԵՂԱՍՊԱՆՈՒԹԻՒՆ»ը prftrեն հrաsաrակուստ

Անցեալ Փետրուարին Պոլսոյ «Պեկեր հրատարակչատունեն լոյս տեսած է փը որ արև արև է հրատարան և հրարդանության և հրատարակչաւ առւնը լոյս ընծայած էր նաեւ նոյն նիւ թին նուիրուած իվ Թերնոնի դիրքը «Հայ կական թապուն» խորադիրով, որուն են տեւան և հատատութեան անօրենուեն դատական հետաանութեան դատարկայ հղած էր ու բանտարկութեան դատապարտը ւած:

Վ. Տատրեանի Հատորը Թարդմանուան է Եավուզ Ալօկանի կողմէ ու 221 էջ է։ Խորադրին տակ աւելցուած է «1915-ի Հայկ. դէպքը ու իրաւական Հետեւանը ները» ենԹախորադիրը։

Գիրքին ետեւի կողջին վրայ հեղինա. կր եւ գործը ծանօխացնող տողերը կր. սեն թե Վ. Տատրեան ցեղասպանութեան նիւթին մեջ մասնագետ պրպաող մրդ է. ան յայտնի անուններէն է նաեւ զոհարտ. նու թեան որ դիտական համեմատարար նոր ճիւղ մրկ է: Նոյն տողերը կր թե. լադրեն որ ներկայ հատորը կարդան լատ. կապես քաղաքական անձնաւորութին. ներ ու իրաւաղ կաներ : Կ'ըսուի թե պատ մութեան կրկնութեան կարելի է արդել րլլալ միայն անկէ դասեր քաղելով, ար. խալները դատելով եւ դանոնք չկրկնե. յով: Այդ տողերը կ'րսեն. «Այս հատորին մէջ կարդալով երէկուան պատահարնե. րը, ընթերցողը ներկան ապրելու տպա ւորութիւնը կունենալ։ Պալքանեան թե. րակղզիէն կովկաս եւ անկէ Միջագետք, այսօր կր կրկնուին անցեայի սխայներ ու "հայածական ժողովուրդներ"ը անգան մը Եւս զոհ կը դառնան։ Իսկ վ. Տա. տբրեան ամենայն յստակութեամբ կր բացատրէ թէ ազգային եւ միջազգային արդարադատութիւնը ի՛նչ զարգացումներ պէտք է արձանագրէ որպէսզի արգիլուի ժողովուրդներու զոհաբերումը եւ ցեղաւ պանութիւնը որ այդ հոլովոյթին ամէնէն բարձր աստիճանն է»:

Фрпф. Վш4шqы Sштрышир 4штпр «Մուտը»ի բաժինկն ետը ունի հետև. եալ գլուխները. ш) Մեծ արրութիւննե. րու մարդասիրական միջամտութիւնը. պատմական տեսանկիւն մը, д) Лишь. րազմին միջամաելու պատրուակին տակ Օսմանեան պետութեան ցեղասպանու թեան սկսիլը, ₄) Վերջաբան - պատժե. լու ջանքեր։ Այս բաժիններուն կր յա. ջորդէ ամփոփում մը, եզրակացու ம் மு, மாடுக்காட உயரை கோட்ட வியய விழ (மின 80 էջ), յուելուածներ, ադրիւրներ։ Այս վերջինը կր բաղկանայ պաշտոնա. կան փաստախուղ ժերէ ու մատենագիտու թեն մր ուր տեղ արուած է նաեւ յողուածներու եւ Թերթերու։

Հատորին առաջին էջը ամփոփ տողհըով ներկայացուած է հեղինակը ու տըըւած է իր ստորագրութիւնը կրող դործերուն ցանկը:

USU8UV#

ՄԱՐՏԻՆ ԼՈՒԹԵՐ (Մի բարեպաշտ Վանականի ըմբոստութիւնը)

BUANF ԵՊԻՍԿ. ԳՐԼՆՃԵՍՆ

Unufetylpinto, 1994

ՀՐԱՄՄԵՑԷՔ , ՊԱՐՈՆՆԵՐ պատմուածքներ

ՊԵՏՐՈՍ ՀԱՃԵՍՆ Արմէնկրափ , Պուէնոս - Այրէս , 1995

2 ԱՅՆ ԵՐ **ዓ**ሀՒሀቡեՆ

ԳՐԱԿԱՆ ՀԱՆԴԻՊՈՒՄ

LhAr. . («Bunug»). -

Շուրջ երկու տարի առաջ, Լիոնի Հայ Արդային Միութեան ծոցէն կ'րնձիւղէր ար մասնածիւղ մը՝ Հայ Մ չակոյթեր Ձարդացման Լիոնի Միու Թիւնը, որու առաջեանիւնը պիտի ըլլար զարկ տալ ու աձեցրնել մ չակու Թային ձեռնարկները դաղութես կեանքեն ներս: Մարտի ամսօրեայ Հանդիպումը նուիրուած էր գրագէտ Մովսես Պշաքնեանին եւ իր «Լուսաւոր Ս. չթերով Օտարականը» նոր վեպին : Այս առիթով, երկու բանախօսներ՝ Եորա Պարու թնեան ու փաստաբան Սերժ Պալեան եկած էին Փարիդեն, ինչպես նաեւ՝ հեղինակը։ Նորվան Եպիսկոպոս Զաջաբեան Նախազանեց գրական երեկոյին, որու մասնակցեցան իսահակ Քահանալ Հերիմեան, մտաւորականներ ու գրասէրներ։ Բարի դալուստի ու չնորհակալու Bhanh խոսքեր արտասանելէ ետք, Ազգային Միու թեան նախաղահը՝ Ռոպեր Տօնիկեան րեմ հրաւիրեց օրուան հանդիսավարը՝ վարդան Քէչիչեան : «Սփիւռքահայ գրականութեան իսկական սահմանը» ըստւ, ան, «այդ անսահման եզբն է ուր Արեւելer he such on de Unterdarmehr, quarumաւ որևով վետ , որևով տաաղ աւ քիւր, ommրականի մր լուսաւոր աչքերով» : իր ներկայացումին, մէջ, Հանդիսավարը ակնարկեց նաեւ Մովսէս Պչաբնեանի ամէն մէկ երկին՝ լոյս տեսաչ 1973-էն 1990 երկարող տարիներու ըն թացքին. ու աւարտեց մէջphones of the phone of the fire from ցնելով այսպես անոր պարունակութիւնը։ «Կեանբը կր նմանի ֆիլմին զոր սկիզրկն դիտելու առիքը ունեցած չենք, աւարան ալ չաեսած ... պետք է կռահել սկիզբը, զուչակել չարունակութիւնն ու

Առաջին բանախօսը՝ Նորա Պարու թենան արտայայտուեցաւ Հայերէն։ «Սփիւռջի մեջ անվհատ արտադրողներու ցանկին կր պատկանի Մովսես Պչաբնեանի անունր» յայտարարեց ան, կեղրոնացնելով նախ իր Հայեացքը Հեղինակին ինքնունեան շուրք: «ինձի կր նեուի որ արմատախիլ Հայաստանցի արուեստագէտին Հարցադրումը՝ չատ աւելի խիստ կը գրուի քան Սփիւռքահայունը: Որովհեաեւ տեղ մը, Սփիւռջահայուն ապրած երկիրներէն ո'չ մէկր իր հայրենիջը կը նկատուի : Գոնե Հիմա այսպես կր մաածենք։ Նախկին Հայաստանցին՝ իր հայ-முறிர்கிற பாட்டா ரிட மூறி குறி குறி வறிப்படிக்கு. լայց, ո՛չ կր դառնայ սփիւռքահայ խորապես, ո՛չ ալ հայաստանցի ըլլալ կը չարուլակէ՝ պատկանելիութեան առումով»:

Բանախօսը, կես ժամ տեւողութեամը կատարեալ նկարականումը կատարեց վէպին, գայն նկատելով «փարիգեան սրտի զարկ ... Փարիզի ապրուած կեանքին Հարադատ մէկ արտադրութիւն»: Ու մանրագնին թերթատեց վէպին էջերը, թափանցեց անոր հերոսներուն՝ Շաւարչի, Մակալիի ու Մելինեի Հոդերանութեան մէջ, պարդելով «Հեղինակին մօտ Արեւելը - Արեւմուտը Հակադրութիւնը, պայքարը, Հոգեմա, երկուութեան Հասնող տարուրերումը»: Մեծ գոհունակութեամբ յիչեց ու «ըրական քայլ» համարեցաւ Մելինէի մէջ հայ կնոջ արդի մարմնացումը, որ կը գրաւէ տեղը՝ Հայ մօր աւանդական արպարին : «Մաքրամաքուր» լեզու, «Արեւմտահայերէնի բացարձակ երկրպա-գու», գրուատանքի նման արտայայտութիւններով է որ Նորա Պարութենան աւարտեց իր բանախօսու թիւնը ։

Ցաջորդեց փաստարան Սերժ Պայեան որ իր գրական խորհրդածութիւններն ու տպաւորութիւնները ներկայացուց ֆրանսերկնով : «Լուսաւոր Աչքերով Օտարակաեր՝ բոլոր հանդիպումներու վեպն հ», ընդդծեց ան. «Հանդիպումներ՝ որոնք կը հոլովուին յողնակի ու կը չաղկապուին իրարու ամբողջ զիրջին ընթացջին, որ իր կարդին արդասիջն է Հանդիպումի մր»: Վէպին տպագրութիւնը կատարուած Երեւանի մէն, հարախոսիր շաղան աւշամերու խորհրդանիչ մրն է: «Իսկական սկիզը՝ Սվերութ . Հայաստան Հանդիպումներուն ... հարիւր տարիներու հերձումէն հաք: Ցուսաբեր ու խոստումնայից ձանապարհ՝ փոխանակումներու, ստեղծագործութիւն. ներու ու ներչնչումներու այն հայրենիերը չբա, որ բառ ոնետանու օննարն ին ժողովուրդին տառապան ըներուն» ։ Սերժ Պալեան բազդատական Հպումներ ալ լայանաբերեց ֆրանսացի ՄոնԹէներ, Ս թենաալ ու Փրուսթ Հեդինակներուն մom, դանոնը ներմուծելով Շաւարչի ու Մակայիի յարատեւ հանդիպումներու աչխարհին մէջ. որոնք թեպետեւ միջա իրարու Հետ , սակայն կր մնան ճակատաղրականօրէն իրարմ է բաժնուած ու հեռու՝ մտայնութեամը, բարջերով ու Հողերանու թեամը» : Մատնանչելէ ետք բարերաստիկ դուդադիպութիւնը օրուան թըւականին՝ 23 ու վեպը կազմող 23 գլուխներուն միջեւ, ոդեւորիչ խօսքերով է որ փաստարան բանախօսը իր Հակիրձ վերլուծումները փակեց. «Պէտք չէ գարտուզի մաածումներով նսեմացնել մեր վանրքեն ոն դրմի նրգավուագ է անոշև, անո սրահին մէջ։ Ինւծի կը մնայ աւելցնել միայն, այն ատեն՝ Ոտքի ե՛լ ու ԶարԹիր Լաo ... այսինըն՝ Լուսաւոր Աչքերով 0տարական» ։

«Կարպիս Մանուկեան» սրահին մէջ, Հինդչարթի, Մարտ 23-ի երեկոյեան ժամը 9-ին, Լուսաւոր աչքերով օտարականը հայ գրականութիւնն էր, որ իրիկուան մը ակրննարնին մէջ եկաւ լուսաւորելու՝ ըՍփիւռքի օտարական Հայր:

P-2 P-U.41-8

Henricka Refillibilit ԱՐՏԱՍԱՆՈՒԹԵԱՆ եր ԴԱՇՆԱՄՈՒՐԻ 20.Ubrac

Հ. Բ. Ը. Մ.-ի Նիկոսիոյ Մշակութային 8 անձնախում բի եւ տեղւոյն «Համազգային» Մշակութային Միութեան կազմակերպութեամբ տեղի ունեցաւ արտասանութեան եւ դաչնամուրի մենահամերգ կատարողութեամբ Հայրենի տաղանդաչատ արուեստագիտուհի, Երեւանի Ալեջ. սանար Սպենդիարեան Երաժչտական Դրպրոցի Արջուհի Ցարութիւնեանի 8-րդ դասարանի աչակերտուհի՝ Արուսեակ Մինասեանի, Ուրրաթ, Մարտ 3-ին, երեկոյեան ժամը 8-ին, Մելգոնեան Կրթական Հաստատութեան Հանդիսասրահին մէջ։

Կիպրահայութիւնը առաջին անգամ Արուսեակը լսելու բախաը ունեցած է 1985-ին, երբ ան Հազիւ 5 տարեկան էր։ Փաստորեն, սա իր երկրորդ Համերդն է եւ դարձեալ Մելդոնեան կրթական հաստատութեան բեմին վրայ։ Այստեղ կ՝արժ է նչել, որ ան նման ելոյթներ ունեցած է նաեւ Ամերիկայի Միացեալ . Նահանդներու, Լիբանանի եւ Պուլկարիոյ հայաչատ գաղութներուն մէջ, արժանանալով արուեստասէր Հասարակութեան սիրոյն ու ջաջալերանքին։ Իսկ Հայրենիք իր վերադարձի Տամբուն վրայ պիտի հանդիպի Ա. թ. է և ը, ուր տեղւոյն Հ. Բ. С. Միու թեան Վարչութեան կազմակերպութեամը ելոյթ մր պիտի ունենայ։

Արուսեակ Մինասեանի արտասանութեան եւ գաչնամուրի համերդի յայտա. գիրը բաւակաչ, Տոխ էր թէ՝ Հայկական եւ թե արեւմտեան դասական գործերով, nուրց դրեն երև դրե իրուդ ինչ ուէին Հայ բանաստեղծներու ստեղծաղործութիւններու արտասանութեամբ։ Իրրեւ «բացմալ խօսը» Արուսեակը արտասանեց իր մէկ զեղեցիկ ինք. նագիր բանաստեղծութիւնը՝ Նայիրի Երկրից Եմ Գալիս: Այնուհետեւ, դաչնամուրի վրայ յաջորդարար Հնչեցին Ա. Բարաջանեանի «Վաղարչապատի Պարը», Դ. Սջարլաթիկն «Երկու Սոնաթ», Ե. Ս. Պախեն 2 Փրելիւա ֆուկա Վ. Ա. Մոցարթի «Վարիացիաները», Ֆ. Լիսթի «Կոնցերտային Էթիւտ» (Անտառային Ձայնե. րր), Ֆ. Շուիէնի «Էթիւտ Թիւ 12»ր, Ս. Ռականանինոֆի «Երաժչտական Ակրն-ԹարԹ»ր, որոնցմէ ետք Արուսեակը արտասանեց սփիւռքակայ ծանօն բանաստեղծուհի Ալիսիա Կիրակոսեանի «Հայաստան» բանաստեղծութիւնը: Ապա դարձեա, դաչնամուրի վրայ Հնչեց Սայեաթ Նաքայի «Ցիս Մի Ղարիպ Պլպուլի Պէս»ը, որուն յաջորդեց Պ. Սեւակի «Անլոելի Չանզակատուն» էն Հատուածի մր արտասանութեան վերջոյ Համերգր իր աւար-

արել Հասցնելով Կոմիտաս - Անդրէասեանի «Գարուն ա» եւ Ա. Խաչատրեանի «Թոքանքա» ստեղծագործուներով ։

Պէտը է խոստովանիլ որ Արուսեակր իս-புயயுத்ப மீக்க மக்று மீதாவிவர் வட மயற்கும் பேயկացողութեամբ կատարեց երաժչտական ու գրական բոլոր ստեղծագործութիւնները, Հոդեկան վայելքի անխառն պահեր պարդեւելով իր ունկնդիրներուն, որոնք սրահէն բաժնուեցան հոգեպարար միժնոլորտի մր տակ:

Այստեղ աւելցնենը նաեւ, որ սոյն Համերգէն գոյացած հասոյթեր ամբողջութեամը կը յատկացուի Ղարաբաղի որբերուն : Միեւնոյն նպատակին համար Արուսեակը իրրեւ Մշակոյթի Հայկական Ֆոնաի եւ Մարսէյլ ջաղաքի Ֆոնաի կրրթաթոլակառու՝ արդէն իսկ , ամ էն ամ իս , կանոնաւորաբար , իր ստացած գումարներր կր դրկե Ղարաբաղ ;

Քեղի բարի երթ ու կանաչ ճանապարհ,

չնորհայի Արուեսեակ ։

Ա. ՍԱՓՍԸՁԵԱՆ

Babs

borzeaushv ильчиповоб

-- ԽՐՈՒՇՉՈՎԵԱՆ ՇՐՋԱՆ --

Կառուղիով կը սլանան ԱյզընՀաուրը եւ նրուչչով, իսկ գիրենք կը հետապընդեն խումբ մր աւազակներ։ Տեսնելով, որ աւազակները ուր որ է պիտի հասնին, Խրուչչով բան մր կը գրե ծոցատետրին թերթիկին վրայ ու ետ կր նետէ : Հետապրնդողները կ'որսան ԹերԹիկը, կր կարդան ու կր դադրեցնեն հետապնդումը:

- Այդ ի՞նչ գրեցիր, որ մոզական ազդեցութիւն ունեցաւ, - դարմացած կը հարցնե Մոյզընհաուրը:

- Գրեցի, Թէ այս ճամրան չիտակ գէպի կոմունիզմ կը տանի, կը պատասիանէ phurstuf:

Դասախօսը կը պատմ է կոմունիզմի ա-

ռաւելու թիւններուն մասին. - Մարդոց համար պիտի ստեղծուին ամէն կարդի յարմարութիւններ։ Բոլորդ այ բնակարան պիտի ունենաբ, ինջնաչարժ, նոյնիսկ անձնական ուղղանիո :

Дшишь вр. - ինչո°ւս պէտը ուղղախիռը:

. ինչպէ՞ս թե... րսենք լուր բերին, որ Կիեւի մեջ երչիկ կը վաճառուի : Ա. միջապես օգանաւդ կը նստիս, կ'երթաս գնում դ կ'ընես ու կը վերադառնաս:

լօրգնս Տգրել

Ներածական՝ Գորֆու կղզիի բնութեան ու ապրելակերպին

Անգլերէնէ Թարգմանեց՝ ՇԱՔԷ ՏԷՐ - ՄԵԼՔՈՆԵԱՆ - ՄԻՆԱՍԵԱՆ

Ըստ երեւութեին՝ Հոս է որ երկու սուրրերը կ'որոչեն կայբ Հաստատել։ Թերեւս կղզիիին բերբիութիւնն ու դեղեցկութիւրն րովրճար իև ժևաւբը ժիևբրճ և սևճար, բարկներուն զուար ծուլու թիւնը: 3 ագրրայր մեան չու, չանիւնաւսն ատներբեն Տանուրաի, արորճ ժեսւի հարագ բր զունի ՝ պաշարումի, սովի գեմ: Երբ Թուրջերը իրենց սպառնալի Հորդաներով երեւցան, Սուրբն է որ դանոնը ցրուեց Հարաւ . ա. նրողաւանքը փչով շավույնների իրևանունարճ ասագ: ընե հուորսասանինընն գայն առւաւ Հայկական Թաղէն ներս, Թեողորան է որ գայն վանեց։ Երբ Նապոլիի ժանտախար մեծ Համանարակը Գորսիրան ընտրեց իբրեւ գործունկութեան գաչա, Կրսուի թէ Սպիրիդիոն՝ արհամարհալի դիաի ամօկենով դե, մայր բա բառևեր ենշեց սարսավանար սեւ կատուի մը կերպարանքին տակ:

Սեփականութեան օրէնքի հիմա վրայ՝ Սուրբը ձեռք ձեռք անցած է։ Կալոչէյրիտիսի երեք որդիները, զոր օրինակ, իրենց հորմեն որպես միակ ժառանդութիւն սատցան գմուսուած գոյգ մարմինները։ Երկու առջինեկներեն իւրաքանչիւրին բաժին ինկաւ Սպիրիդիոնի մեկական կեսը, դիրչ ինաոբեն, հոա օնէրճի, աանատուսնուեցալ ընդունիլ ամբողջ Թէոդորան ։ Ըստ երեւոյթին՝ կրասեր աղան գու չմնաց այս կարգադրութենկն, ջանի որ չատ չուաով հրաժարեցաւ սրբուհիէն եւ դայն փոխանցեց Համայնջին։ Սպիրիդիոն սակայն, վախազդու ակնածանը ներչնչեյէ ղատ նաել եկամուտի ադրիւր էր ։ 1489-ին անոր երկու չահարաժինները վերամիացան Փիլիպպոս Թոռան սեփականատիրու-[ժեամբ, որ իր գործին տարողութիւնը ընդլայնելու ակներեւ նպատակով՝ աճիւնր վենետիկ փոխադրելու փորձ մր կատարեց։ Այս միաջը այնջան յուղում սաեղծեց կղզիին մէջ, որ ան պարտադրուեցալ տեղի տալ Գորսիրացիներու լացին ու պաղատանքներուն : Ուրեմն Սպիրիգիոն, մնաց բայց միայն 1598-ին է որ իր ուրոյն եկեղեցին ունեցաւ։

Ցաջորդ սերունդին՝ Սուրբը ստացաւ օժիաի հանդամանը, - որովհետեւ Փիլիպպոսի դուսարը Ասիմենին իր դեղեցկու*երբեր մաա ունին ուրանարուայն քուրբև*, իսկ այն ատենուան ամուսնութերւնները նիւթյական կարգադրությեան ձեւ մրն էին, այնջան որջան՝ այսօրուանները։

Ոսշնեն, այումէս տոտջ, տղուսրանուբցաւ Բուլկարիս ընտանիջին հետ, որու ալ սեփականութիւնը կը մնայ մինչեւ այժմ,

իոնականի մէկ ծայրէն միւսը ընդհանունի որնովը ու տահապաղուրենը աստերան:

Հաւատացեալները փոջրիկ ծաղկեփուն. ջեր եւ զարդանուկըներ կը մատուցեն դադաղին մէջ հանդչող փոքրամարմին անձին, բայց մանաւանը մոմ կր վառեն իրենց աղերսին առ ի ամրապնղում ։ Եկեղեցիին Հանդիպակաց բացօնեայ սաուե-மான தாடியருக் மீர்ட் யமீர்க் தயர்டி மீவிக்டார் յորդող կրպակ մր կայ, ուր փափաքողներր կրնան գնել որեւէ տեսակի մոմ, ամ էն էն պրտիկեն մինչեւ մարդկային թազուկի հաստունեամը ու երկայնքով Ձէնտլրը գլուխ - գործոց մոմերը։ Այս վերջինրբևն, խոնարին ամօա քայոին դէն աանօրինակ ապաւորութիւն մր կր ստեղծեն վառուող մարդկային անդամներու հետ իրենց անանութեամը:

Չմոռնամ աւելցնելու որ եկեղեցիին յարդարանքներուն մաս կր կազմե Տուանիե Ռուսոյի ոճով նաւաբեկման տեսարաններ ներկայացնող պաստառներու դանձ մր, առ ի վկայութիւկ նուիրուած՝ չնոր-Հապարտ ճաւազներու կողմե, որոնը փո-Թորկուս ծովով ողջ - шռողջ տեղ հասան Սուրբին օգնութեամբ։ Կան նաեւ բազմա-[ժիւ գոյգ - գոյգ ան թացուպեր , որոնց ներկայութիւնը չէ գնահատուած, բայցեւայնպես կր հանդուրժուի։ Սակայն Սուրբր յատկապես Նաւազներու պաչտպանն է, Թերւ, ի տաշարնբան շանքեր, ին անդեցութեան ծիրը կրնայ ընդլայնուիլ։ Մանուկները իրենց երագներուն մէջ յա-Տախ կր տեսնեն խոժոռ դէմ թով այդ փոթրամարմին մարդը (որ զօրավար Մոնթկոմ բրիին կր նմանի), որ ճչգիւ գիտէ թե իրչայես գլուխ ի,բներ իսիսնեի եսևեսեման, տիֆներիայի կամ ոջիլներու հետ։

Տարին չորս անդամ Սուրբին դագաղը քամաճիր դէն ի^և տանանրբը _Հարմիոտուսն **ժափօրով, իսկ Ծնունդին եւ Զատիկին** Եկեղեցիին մէջ գահի մր վրայ կը զետեղեն զայն, բոլոր այցելողներուն մատչելի։ **Էայց Թափօրով չրջադայութիւնը պարզ** ձեւակերպութենկ չատ աւելի բան մրն է: Դեռ վաղ առաւօտեն՝ վաղոցները կր ծածկուին արարողութեան մասնակցելու համար հեռաւոր չրջաններէ եկած գիւղացի. Ներու դունագեց գլխակապերով եւ գլխանոցներով ։ Իւրաքանչիւր անկիւն կ՝աչխուժանայ սեղանիկներու ետեւի մանրավաճառներով, որոնք կր ծախեն ընկոյգ, կոճապղպեղի խմիչը, ժապաւէններ, անուչեղկններ, պորդի երիզներ, կոճակներ, լիմոնատ , դրչակոթ , կօչիկի կապ , ակռայ մաջրելիք ցպիկներ, բախտարեր նչանակներ, իկոններ, փայտեայ փորագրութիւններ, մոմեր, օճառ եւ կրօնական իրեր։ Կր նչմարէք Գաստուրիի բարձրադիր վարսայարդարան ըներ՝ վարդադոյն, դեղին եւ կապոյա գլխակապերու ներքեւ. հիւսիսի կանանց լուրջ կապոյա - Տերմակը՝ այնքան կաչաղականման . փէչաւոր Ալպանացիներ՝ ասեղնագործ պոլերօներով, բրդեայ դուլպաներու խաչաձեւ ծնկակապերով, իրենց կանանց գրամ է ապարանջաններու ՏնկՏնկոցով: Կը տեսներ Ֆանոյեն եւ հիւսիսի անկիւններեն եկած ոջլուս վանականները եւ դիմացի ափէն եկած բրդեայ բանկոնով նաւաստիները՝ իրենց այծի կաչիկ գօտիներով եւ գմելիներով, իրենց ականջին շուրջ ոլորուած պեխերով:

(Tup. 11)

Այրի Տիկին Արաքսի Մինասեան, դաւակները՝ Համազասպ եւ Հերմինկ Մինաս-மாம் (8 தம்நம்)

Աստղիկ եւ Մարգրիտ Գաղանձեան եւ իրենց զաւակներն ու Թոռները

խոր ցաւով կը ծանուցանեն իրենց եղhob , gob putob , spumlber,

ԱՆԴՐԱՆԻԿ ԳԱԶԱՆՃԵԱՆԻ (Blibmi, 1913 Rohning, պատերազմական գերի)

մահը որ պատահեցաւ Ապրիլ 3-ին, 83 տարեկանին ։

Ցուղարկաւորութիւնը կր կատարուի, Հինպչարքի, Ապրիլ 6, ժամը 10-ին Վիէնի Սեն - Անտրե լը Պա Եկեղեցին ։

Մահազդ չստացողներէն կը խնդրուի ներկայս իրբեւ այդ նկատել։

Résidence Bellevue, 38200 VIENNE

ቀበኮԱՆ ԾԱՂԿԵՊՍԱԿԻ

ՄԱՐՍԷՅԼ. - Վահան Թերմոմնեանի մш\пешь шпДрг «Вшишб»р втыбатетеման համար կր նուիրեն. -- Մարսեյլի Հայ Մշակոյնի Տունը 500 Ֆր., Տեր եւ Տիկին Վահրամ Ճառայեան եւ Տէր եւ Տիկին կարօ Յովսէսիեան 200-ական Ֆր .:

COMITE UNITAIRE DES ASSOCIATIONS ARMENIENNES D'ALFORTVILLE

COMMUNIQUE

ANNULATION DE LA TABLE RONDE DU VENDREDI 7 AVRIL A ALFORTVILLE

Quelles sont les positions de Jacques Chirac, d'Edouard Balladur, de Lionel Jospin et de Robert Hue sur la Cause arménienne, l'Arménie, la Turquie et l'ensemble des sujets concernant la communauté arménienne?

C'est sur ces axes que des représentants des candidats avaient accepté d'être interrogés, le Vendredi 7 Avril, au cours d'une table ronde qui devait enregistrer les engagements et les déficiences de la classe politique française à quelques jours d'une échéance électorale majeure.

L'enjeu était de taille, trop grand peutêtre. Car, à l'exception de René ROU-QUET, les personnalités qui nous avaient donné leur accord, à savoir MM DEVE-DJIAN (RPR), GAYSSOT (PCF), et STRAUSS-KAHN (PS), se sont décommandés, les uns ayant eu la «politesse» de le faire quinze jours avant la date prévue, d'autres dans les jours précédant ce rendez-vous, nous mettant donc dans l'incapacité de prévoir d'autres intervenants connaissant ce dossier.

Les raisons invoquées font toutes référence à un emploi du temps surchargé. Certes, mais nous constatons que parfois les surcharges arrivent à point nommé. La Cause arménienne est-elle donc si dérangeante ou bien si insignifiante que l'on ne se donne même pas la peine de venir en débattre avec la communauté?

20962UVALUS

Ընկ. Կարպիս Յակորհան, զաւակները, [Fontblop be ծոռները Հոգեհանգստեան ւզաչաօն կատարել կուտան իրենց կնոչ, dop, dts - dop

ԱՐՄԵՆՈՒՀԻ ՅԱԿՈԲԵԱՆԻ մահուան քառասունքին առիթով, Կիրակի, Ապրիլ 9, Փարիզի Ս. ՅովՀաններ -Մկրտիչ Մայր Եկեղեցող մեջ

15, rue Jean-Goujon, Paris 8° յաւարտ պատարադի ։

ի գիտութիւն ողբացեային յիշատակը յարգողներուն ։

209621169hUS bh 乙つやし」といって

կապոյա խաչի Լիոն - Վիլեօրպանի Արաբո մասնանիւղը Հոգեհանգստեան պաչաօր կատանել իսշատի ին սմետնետն նրիբրուհիներու յիչատակին Լիոն Ս. Յակոր Եկեղեցին, որմեն ետք Հոդենա, մը տեղի կ'ունենայ Եկեղեցւոյ կից սրահը

ԿԻՐԱԿԻ, ԱՊՐԻԼ 9

U. AUTTUPOLITATION

Ուրբաթ, Ապրիլ 7, տոն Աւետեայց Սրբուհւոյ կուսին Մարիամու։

Այս առներ, ժամը 10-ին, Խորանը բացւած պատարագ կը մատուցուի։

«Տէր Ողորմիա»ի ժամանակ Խորանին վարագոյրը կրկին կը գոցուի։ Կր պատարագէ՝ ՆԵՐՍԵՀ Ծ . ՎՐԴ . ԲԱ-

ባበኮፊቴሀኒኒ : Շաբաթ, Ապրիլ 8, Ցիշատակ Ցարու-

թեանն Ղազարու: Ժամր 16.30-ին՝ Կիրակմուտի Ժամերզութիւն կը կատարուի, որու ընթացջին

թորանին վարագոյրը կը բացուի ։

ቀሀ.ቦት ይኮ ԷՍԱԵԱՆ ՍԱՆՈՒՑ ՄԻՈՒԹԻՒՆԸ կը կազմակերպէ՝

Serbanse ve

Երիտասարդներու մասնակցութեամբ յայտագիր՝ երգ, արտասանութիւն, թաարանում բե րուաւ :

Սիրով կր հրաւիրուի մշակութասէր հասարակու Թիւնը՝

կիրակի, Ապրիլ 9, ժամը 15-ին

2. F. C. V. U. Le V անուկեան Մ չակու-**Թային Կեղրոնր**

118, rue de Courcelles, Paris 17e M° Courcelles

ՆՈՒԷՐ

ՄԱՐՍԷՑԼ. -- Պ. Միսաբ Աւտոյեան իր եղբօր զաւկին ժագ Աւտոյեանի յիսնաժեակին առերև 250 Ֆր. կը նուիրե Մարսեյլի Հայ Մչակոյթի Տան։

Bruluuzus 40.9088 hu.2

ՀԱՄԱՀԱՑԿԱԿԱՆ ՈՒԽՏԱԳՆԱՑՈՒԹԻՒՆ

կազմակերպունեամը՝ Ֆրանսահայ կապոյտ խաչի Շրջանային վարչութեան U + 4 2 п с в ИДРР 30 -- 4 + г ш д ш г & UUSPU 10 Ճամրորդութիւն՝ Syrian Arab Airlines ընկերութեան թորչըներով Երեթ-եւեկի գին՝ 2950 Ֆր.

Ապահովագրութիւն՝ անձնական -- Վիզա՝ ձրի կեցութեան ծախք՝ օրական 50 ամ. տոլար

Այս գինը կր ներփակէ հետեւեալները՝

ա) Պանդոկ բ) Օրական երեք ճաշ գ) Օթօքարի սպասարկութիւն դ) Այցելութիւն Սուրիոյ տեսարժան վայրերը

1- ՏերՁօր (պատարագ, յուչակոթողի դետեղում)

2- Մարկատէ (վերջերս դանուած հայ անիւններու վայր)

3- Հալէպ 4- Քէսապ 5- Լաթաքիա 6- Փալմիր 7- Դամասկոս: -- Տեղերը սահմանափակ են --

Արմանագրութեան ժամկէտ՝ ԱՊՐԻԼ 15 Ցաւելեալ տեղեկութիւններ ստանալու համար դիմել՝

ՖՐԱՆՍԱՀԱՑ ԿԱՊՈՅՏ ԽԱՉԻ ՇՐՋԱՆԱՑԻՆ ՎԱՐՉՈՒԹԵԱՆ

17, rue Bleue, 75009 Paris — Tél. : 48 24 46 57 — Fax : 48 24 98 97

DUL VULLUP

SOL PULLUSEUL FPFUSAUF BEPARUULLU P SUZUPL

ԿԻՐԱԿԻ, Ա**Պ**ՐԻԼ 9

U. GOLDU-GESTAU MBULTH

Ժամերդու թիւն ժամը 8.30-ին, պատարագ՝ ժամը 10-ին։ Դոնրացէք՝ ժամը

ՊΟՄበՆ U. ALMAND TUPALL

Ժամերդութիւն ժամը 9, պատարագ 10, Դոնրացեր՝ ժամը 16:

Burchspar

ԿԱՊՈՅՏ ԽԱՁԻ Փարիզի «Ա. Թաղեոսեան» մասնանիւրի անգամական ընդհ. ժողովը Շաբաթ, Ապրիլ 8, ժամը 10-ին, Փարիզի Մչակոյթի Տան մեջ 17, rue Bleue, Paris 9e

COMITE UNITAIRE DES ASSOCIATIONS ARMENIENNES D'ALFORTVILLE

Բոլորին ներկայութիւնը անհրաժեչտ է։

A l'occasion de la 80e commémoration du Génocide Arménien le Comité Unitaire des Associations Arméniennes d'Alfortville organise

SOIREE CULTURELLE & ARTISTIQUE

«Le génocide arménien ou la tentative d'assassinat d'une culture» avec la participation de nombreux artistes et interprètes Dans le cadre d'une exposition de peinture, diaporama, musique, chants, déclamations, lectures,

dialogue théâtral. le Samedi 8 Avril à 20 heures 30 Salle S. Minassian, M.C.A.

Pour tous renseignements, s'adresser à la Coordination: M.C.A.: Tél.: 43. 76. 55. 89.

ZUS YUBNILHYE U. 10U.9 ԱԹՈՌԱՆԻՍՏ ԵԿԵՂԵՑԻ 13, rue du Perche - 75003 Paris

VU.74U.QU.P7.

Պատարագ ժամը 11-ին: Aն անատանամբ բո ին ճանսմբ, ԳՐԻԳՈՐ ԵՊԻՍԿ. ԿԱՊՐՈՑԵԱՆ Ժամը 16-ին՝ Դոնրացեք: (ժ. ամ ր 13-ին, հաչ, Եկեղեցոյ սրահը)

UGAB . . . UGAB . . . UGAB . . . UGAR

UGAB --- PARIS:

à l'occasion de la parution du premier volume de

la Revue d'Histoire Arménienne Contemporaine publiée par la «Bibliothèque Nubar» de l'U.G.A.B.

TABLE RONDE

autour du thème

«L'AVENIR **DU GENOCIDE»**

RAYMOND H. KEVORKIAN, ARTHUR BEYLERIAN, et GAïDZ MINASSIAN

le Mercredi 12 Avril à 20h45

au Centre Culturel Alex Manoogian 118, rue de Courcelles Paris 17e

(M° Courcelles) Tél.: 42. 27. 12. 26.

UGAB . . . UGAB . . . UGAB UGAB

Imprimé sur les Presses du Journal «HARATCH» 83, rue d'Hauteville, 75010 Paris SIRET : 51027317 A R. C. Paris Commission Paritaire: N° 55935

Հ. Բ. Ը. Մ. – ՄԱՐՍԷՑԼ

NOT A RESIDENT A CONTRA A CONTRA A A CONTRA

UTUPLUSED UTEUP

Հայ Բարեգործական Ընդհանուր Միութեան Մարսէյլի մասնաճիւղը հա Աոյքով կը տեղեկացնէ թէ այս տարի եւս կը կազմակերպէ իր 12-րդ ամառնա յին հայ *ՄԱՆԿԱ-ՊԱՏԱՆԵԿԱՆ ՃԱՄԲԱՐ*ը (7 - 14 տարեկան) որ տեղի կ՝ունենայ Յուլիս 8-էն 30, Վարս գիւղաքաղաքին մէջ (Ալպեան լեռներ):

Մանրամասնութեանց համար դիմել Տիկին Հերմինէ Անֆիսիօ-Տիւզեան-ի՝ Tél.: 91. 22. 10. 45 (U.G.A.B.)

L'ASSOCIATION MACHTOTZ Pour la Défense et le Développement de la Langue Arménienne organise

un SEJOUR LINGUISTIQUE ARMENIEN

NICOSIE / CHYPRE du 7 au 28 Juillet POUR LES JEUNES DE 10 A 20 ANS

Sous le patronage et avec le soutien du Rév. Père MANJIKIAN.

• Les participants seront hébergés individuellement par des familles selectionnées, dont ils partageront la vie et avec lesquelles ils communiqueront en langue arménienne.

• Des cours d'arménien seront organisés les matins à raison de 20 heures par semaine pour les débutants francophones par Mme Hilda Kalfayan-Panossian, avec sa méthode audiovisuelle et pour les autres niveaux, par des professeurs expérimentés.

• L'encadrement et l'assistance aux jeunes participants seront assurés par les Associations des Dames Arméniennes de Chypre et par des responsables de l'Association Machtotz.

Plusieurs excursions sont prévues dans CHYPRE.

FRAIS DE PARTICIPATION: 3800 F. par personne comprenant le transport (avion Paris-Chypre-Paris), l'hébergement en pension complète, les cours et les excursions.

Renseignements et inscriptions : ASSOCIATION MACHTOTZ — 8, rue Lamennais, 92370 CHAVILLE — Tél. : (1) 47. 50. 97. 51. NACEUR ԱՊՐԻԼ 7 VENDREDI 7 AVRIL

LE NUMERO : 5,00 F 69ቦዓ ያԱቦት - ውኑት 18 - 567 TUNUT UNULPHUE (1925-1957)

Fondateur SCHAVARCH MISSAKIAN

HARATCH LE PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE-FONDE EN 1925

DIRECTRICE: ARPIK MISSAKIAN

83, Rue D'Hauteville - 75010 Paris Tel.: 47. 70. 86. 60 - Telex: HARATCH 280 868 F - FAX: 48.00.06.70 -C.C.P. PARIS 15069-82 E

₽ԱԺԱՆՈՐԳԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

Ֆրանսա : Տար. 1.000 Ֆ. .. Վեցամսեայ : 510 Ֆ. Արտասահման : Տար. 1.300 Ֆ. (ամենօրեայ առաքում) 1.150 Ֆ. (շարաթական առաքում) ... Հատր : 5,00 Ֆ.

69e ANNEE - N° 18.567

ԲԱՔՈՒ ԱՐԳԻԼԵՑ ԹՈՒՐԱՆԱԿԱՆ «ԳՈՐՇ ԳԱՅԼԵՐ»ՈՒ 4ԱԶՄԱԿԵՐՊՈՒԹԻՒՆԸ

Մինչ կը կրկնուին ամրաստանութիւն. ները, ըստ որոնց «օտար քաղաքացիներ» մատ ունեցած են Մարտ 17-ի պետական Հարուածի փորձին մեջ, Երեջչարնի, Ապրիլ 4-ին, Ադրբեջանի ընդհանուր դա. ատիսազութիւնը արդիլեց ծայրայեղական «Գորչ Գայլեր»ու կուսակցութիւնը։ Այս վերջինը փան-Թուրանական կազմակերպունիւն է ու չատ սերտ կապեր ունի Թուրքիոյ «Գորչ Գայլեր» կազմակերպունեան thm: Zwny & Pt hong the Zwymwn Ulphal հպատակները. 1) ամբապնդել իր իչխանութիւնը, թէ նաեւ՝ 2) պատրաստուիլ աւելի արդիւնարեր բանակցունքիւններու Ղարարադի հարցի լուծումին համար: Հիմա որ Ադրբեջան ստորագրած է Հոկայ Համաձայնագրութիւն մր ջարիւզի ընկե. րութիւններու հետ, ասոնը պիտի պնուեն որ Բաբու լուծէ Ղարաբաղի խողիրը որպեսզի իրենք կարենան Հանգիստ միտքով ներմուծել միլիառաւոր տոլարներ ։

Միաժամանակ, Բաքուի «Էյդա» Թերթը կը յայան է որ Ադրբեջան պահանջած է Ռուսիայէն որ արտաքսուին ու իրեն յանձ. րուիր կարդ դն նրաժերդաժինրբև սնորճ Մոսկուայի մօտերը կ՚ապրին։ Ասոնց չարջին են յատկապէս նախկին նախաղա Այազ Մութալիբով եւ նախկին վարչապետ

Սուրաթ Հիւսեյնով:

RULL RESULTE

ԻՐԱՔԵԱՆ ՔԻԻՐՏԻՍՏԱՆԻ մէջ, Թուրքերը առեւանդած, չարչըկած ու սպաննած են եօթը Հովիւներ, որոնց մէջ Հայր մր իր 13-ամեայ դաւկին հետ ։ Մ.յս սպան-40 விக் புறாராட்சி பயக்றுக்கை & U. புயனர் գիւղը եւ աւելի քան 200 գիւղացիներ որոն ք եօթը Հովիւներու Թաղման կերթային, Հանրակառքով, յարձակած են Կարմիր Մահիկի կառջի մը վրայ ուր երեջ Թուրգեր կային իրաբցի երկու Քիշրահար ակողութեան տակ։ Թուրջերեն մեկը կրակ բացած է սպաննելով մեռած հովիւներէն մէկուն չորս եղբայրները։ Այն աարը դիւորբեն իասերը վեա կուգած բր, ջիւրտ երկու պահակներուն գնդացիրը առած ու տեղն ու տեղը սպաննած երեք Թուրքերը։ Բազմութիւնը ՀայՀուչներ արձակած է Պարդանիի մարտիկներուն ரிரி, வுறை ஓந்த நியாத கியாயத கிம்:

ԵՒՐՈՊԱԿԱՆ ՄԻՈՒԹԻՒՆԸ պահանջեց, անզամ մր եւս , որ Թուրք բանակը քաչուի իրաքեն (40 քիլոմեթեր խորութեամբ է որ Թուրջերը մտած են հիւսիսային . Իրաք, 250 քիլոմեթեր սահմանային երկայնքի վրայ) ամենակարձ ժամանակի մէջ։ Այս միջամաութեան հայունկչիոն է, ըստ *խրջական աղբիւրներու*, *ՓՔՔ-ի* 300 քիւրա եւ 26 թուրք դինուորի մահը:

ՇիՐԱՔի ընտրապայքարի կեղրոնին հասցեն (30 ավրճիլ տ'իկնա) առիթ տըւած է «Ֆիկառօ»ի (Ապրիլ 6) որ՝ «Իէչա, յաղթանակի անուն մը» խորագրե (Նա. փոլէոնի յաղթանակներէն) նկարագրու**խիւնը այդ գրասենեակներուն մէջ տիրող** հռուղեռին : Հոն կը խօսուի նաեւ Ժագ Թուպոնի մէկ բարեկամին՝ Գոնարաձեանի **வுளந்து பம் ரியத் கும் நடிக்கை ந் படிப்பாற** Ֆրանսայի 400 հազար Հայերուն որպեսզի Շիրաքի ի նպաստ քուէարկեն:

ԱԹԻՍ - ՄՈՆՍ կատարած մէկ կարճ այցելութեան ընթացքին, նախագահ Միթերան բաւական Հեգնանքով ակնարկած է նախագահական ընտրապայքարին ։ «Բա. րի զգացումներ գիս կը յուլնեցնեն, կ'ըսկ նախագահը, կը բաւէ որ ձայնասփիւու բանամ հրճուանքով լսելու համար ամ Լներ անսպասելիները որոնը Համարձակութրողն ող էրքը ոււմ ջևաներն ի, ուտջարկեն ...»:

BUFLE LARUNFF

ባ. ዳበኮፔՆԷԲ, «Ուպես ժողովորավար dundtsuhuli tryhr, wksf nelihlif augh»

«Միլլիյէթ»ի Ապրիլ 2-ի Թիւին մեջ Հարցագրոյց մր լոյս տեսած է նախկին նախարար Պեռնար Քուչնէրի հետ որ Անգարա դանուած է Թուրջիոյ «Նոր ժողովրդավա-நாட்டுக்கும் தயரசாடர்» புாபயபுதாட்டுக்கு வேմադումարին մասնակցելու։

Հարցագրոյցին կարեւոր մէկ մասը կը վերարերի ներկայի Թրջական դինեալ փործողութիւններուն, մարզկային իրաւունըներու, ժողովրդավարութեան։ Պ. Partity thembit time fit Partichen the զանազաներ Քիւրտերն ու ՓՔՔ-ի չարքա. յինները, կ'ըսէ թէ Եւրոպա Թչնամի չէ Թուրքիոյ, այլ կը պահանջէ միայն աւելի ժողովրդավարութիւն, աւելի ազատութիւն եւ մերձեցում քիւրտ ժողովուրդին: Սի մասամը Տիչդ կը նկատէ Թրջական պնդումը Թէ Հարցը ըրտականը չէ, այլ՝ ահարեկչուԹիւնը։ Դիտել կուտայ որ ինչպես Միացեալ - Նահանդներու չրջափակումը վերածուեցաւ Գասխրոյի մեծաղոյն դաչնակիցին, Թրջական կառավարութեան «զինուորական լուծում»ներն ալ կը դառնան ՓՔՔ-ի մեծագոյն նեցուկը: Կր պնոլէ որ միակ լուծումը կ'ամ-ர்வர்வடு கய்தாவடிக்கு கட சிறுவிற்றும்றியրութեան մէջ։ Կ'աւելցնէ որ գիւղերը ում բակոծել ու մարդիկը չարչարել լուծում չէ, քանի որ պատճառ կ'րկայ աւելի րուռն արարջներու եւ Հակազդեցութիւն.

Պատասխանելով Թրջական ուժերու հիւսիսային - Իրաջի դործողութեան մասին հարցումի մը, Պեռնար Քուչարօմուա է ու քն շարժիսարա՝ ճամանական հարցի մր գինուորական լուծում փորձելու յատկանչական օրինակ մը։ կաւելցնէ թէ կրնար հասկնալ եթէ դործողութիւնը չատ արագօրէն կատարուէր ու Թրջական ուժերը անմիջապէս նահան-ջէին։ Կը յիչեցնէ Իսրայելի Հարաւային Լիբանան մուտքը որ երկու oր պիտի տեւէր, բայց տարիներով վերջ չգտաւ ։ Նախկին նախարարը կ'ըսէ. . «հթէ նման բան պատահի Թուրքիոյ պարագային, ձեզի համար մեծ դժրախտութիւն մը կ՛բլլայ։ Ֆրանսայի եւ Եւրոպական Միութեան հետ ձեր յարաբերութիւնները ծանր հարուած կը կրեն։ Ամրողջ աշխարհը այսօր ձեր նահանջին կը սպասէ։ Մի՛ մոռնաք որ ի վերջոյ մենք ձեզի օգնել կ'ուզենք»:

Պ. Քուչներ կրկնելով որ ահարեկչութեան Հետ պայ_{ջարի} միակ ճամբան երկ. խօսու թիւնք է ու ժողովրդավարու թիւնը, կ'ըսկ թե բրաական ՏԵՓ կուսակցութեր. նր կարելի էր խօսակից նկատել, մինչդեռ անոնը բանտարկուած են է կր յուսայ որ կարճ ժամանակի մեջ ազատ կ'արձակ-

Չրուցավարը Նիլկիւն Ճէրրահօղլու հարց կուտայ թե 9. Քուչներ «Նոր ժողովրրդավարութիւն» կուսակցութեան Համադումարին մասնակցելէ ետք ի՞նչ պատկեր պիտի տանի Ֆրանսայի Հանրային կարծիջին : Ան կը պատասխանել .. «Պիտի րսեմ թէ Թուրքիա ճամբու բաժանման կետի մը վրայ է։ Դէմ առ դէմ կանգնած է իր իրականութեան, ուժին, արդիականացումին հետ ։ Ա. անգամ դէմ յանդիման կուգայ ինքն իրեն հետ։ Միջին դարէն ոստում մր կր կատարէ դէպի 2000 թուա. կանը ։ Կը դիմագրաւէ այս այլափոխումին

ԱՄԵՆԱՅՆ ՀԱՅՈՑ ԳԱՐԵԳԻՆ Ա. ԿԱԹՈՂԻԿՈՍԸ ԱՅՑԵԼԵՑ ՆԱԽԱԳԱՀԻՆ

Արենայն Հայոց նորընտիր Գարեգին Ս. Կաթողիկոսը իր առաջին այցելութիւեր տուած է, Ապրիլ 5-ին, Հանրապետութեան նախագահ Լեւոն Տէր-Պետրոսեա. նի ։ Այս վերջինը չնորհաւորելով Գարեդին Ա.թ (Մեծի Տանն Կիլիկիոյ նախկին կաթողիկոսը կը դառնայ Գարեդին Ա.., բանի այդ անունով առաջինն է իջմիածնայ դահին վրայ) իր ընտրութեան առ-செட் பயிற்றாட்டும் மிய மிய சியில் நிக்க மும்யட Հեցուցած որ կախողիկոսը կրնայ ակրնկալել Պետութեան աջակցութիւնը ազգաչահ բոլոր ձեռնարկներուն, մէջ որոնց նպատակն է Հայ Եկեղեցոյ գարթենը ու միաւորումը։ Իր կարդին Գարեդին Ա. շնորգակալունիւն յայտնելով բարի մաղթութիւններուն համար, վստահեցուցած է ճախաղահը որ Հայց. Եկեղեցին վճռակարոնքը սոնավիժ ի,նПան անը հանաև անխատանըներուն, որոնց լծուած է Պետութիւնը, յանուն հայրենքի վերականդընման եւ Հայ ժողովուրդի իզձերու իրա-

Ընդունելու թեան ներկայ եղած են փոխ նախաղան Գաղիկ Յարութիւնեան , նախադահի խորհրդականներ եւ այլ ղեկավար-

Բ. ԱՐԱՐՔՑԵԱՆԻ ՇՆՈՐՀԱՒՈՐՈՒԹԻՒՆԸ

Սորգրդարանի նախապահը հետեւեալ չնորհաւորադիրը ուղղած է Գարեդին

«1995 թուականի Ապրիլի 4-ը յիրաւի

சுயந்தியா முயாரியியும் முய்க் கியரிய முறுխարհի հայութեան համար։ Պատմական, քանդի ի լուսաւորութիւն եւ Հպար-மாட்டுர்டு பெயியும் பெறாட்டுக்கம், புக்ற புயրերի մչույի խորջից կրկին Ս. Գրիդոր Լուսաւորչի կաթողիկոսական Հովուապետական դահին Ամենայն Հայոց ԿաԹոմիկոսը համոլուղ է խոնին խոնշեմով, ին անկախութիւնը վերակերտած Հայաստանի Հանրապետութիւնում ։

Վեհափառ Տեր.

Որդիական մեծագոյն ակնածանքի գրըսեւորում ընդունէը մեր ջերմ բարեմաղ-**Թու**Թիւնները եւ չնորհաւորան քներն այդ պատուաւոր եւ միաժամանակ չափազանց պատասխանատու ընտրութեան կապակ-

Uhumumbac Flich Uhumbay hudog 4hdնագրուած Մայր Աթոռ Սուրբ Էջմիածնին եւ Ձեր նուիրապետական Հովուաբանութեամը՝ մեր ողջ ժողովրդին:

Հայաստանի Հանրապետութեան Գերագոյն խորհուրդը նչանակալի այս ընտնունգրոր ասնգիւ հրոնգարոնուդ է ժամայն հայութեանը, համոզմունը յայտնեւ լով, որ Գարեզին Ա. Վեհափառ Հօր գագակալու Թիւնը կը նշանաւորուի Հայ Ա. ռաջելական Եկեղեցու միաբանութեամբ, Հայրենիքի Հզօրացման նուիրումով, մեր ժողովրդի Հոգեւոր և մշակությային կեանբի վերածննդով եւ չինարարական մեծադոյն ձեռնարկումներով:

խորին յարդանքով»:

ՆԱՄԱԿ ԽՄԲԱԳՐՈՒԹԵԱՆ

36411

դիկոսական ընտրութիւնների մասին հայաստանեան ԹերԹերից արտատպուած եւ դանագան մեկնաբանութիւններ ստացած յօդուածը չի համապատասիսանում իրականութեանը ։

Ուզում եմ նչել, որ ինւթգինքս երբեւէ [ժոյլ չեմ տուած յայտարարութեիւ_ն ընել ֆրանսահայ զաղութեր անունից։ Առիթեը օգտագործելով կ'ուղեն սրտանց չնորհաւորել Ամենայն Հայոց Կաթեողիկոսի ընտրունիւնը: Կ'աղօնեն որպեսզի Աստուած օրենկ առատապես նոր ընտրուած Վեհափառի առաջինութերւնը։ Աստուած պահե մեր հայ ժողովուրդը եւ միչտ մնանը մի-

Վեր. ՌԸՆԷ ԼԵՒՈՆԵԱՆ Հայ Աւետարանական Համաշխարհային խորհուրդի եւ Հայ Աւետարանչական Ընկերակցութեան

Հայաստանի ներկայացուցիչ Երևան, 5. 04. 95 P.

ԽՄԲ «Ցառաջ»ի. -- Նախ Մարտ 31-ին հեռաձայնով, ապա՝ Ապրիլ 5-ին հեռա. Տե՛ս. «Ցառաջ» 24-ը Մարտի, կախո- պատճենով, վեր. Լեւոնեանեն ստացանք վերոյիշեալ «ճշդում»ը։ Բաւական հետա. քըրքրական է նկատել որ պատուելին հարկ չէր տեսած այդ անհրաժեշտ ենրչդումը կատարել ԲՈՒՆ հասցէին, այսինքն այն երկու թերթերուն «Հայք» եւ «Առա_ ւօտ» որոնք Մարտ 9-ին հրատարակած էին իր յայտարարութիւնները, առիթ տալով Թ. Արփիի Օրը օրինին։ Երբ իր նկատողութեան յանձնեցինք այս պարագան, պատուելին բաւական տարօրինակ պատասխան մբ տուաւ մեզի՝ «on me l'a déconseillé»: Ո՞վ էր այդ խորհրդաւոր «on»ր չհասկցանք : ինչ որ հասկցանք սա. կայն, այն է որ պատուելին, շատ հա ւանաբար, նման յայտարարութիւններ ըրած էր (թերեւս այդ նոյն «on»ր թելադրած էր որ ընէ), բայց մտքէն չէր անցներ որ արձագանգը Փարիզ կը հասնի եւ այդ ատեն է միայն որ իրար անցաւ ու յապաղած ճշդումի մր դիմեց, սխալ huugth:

հարցերը։ Կր մօտենայ Եւրոպայի։ Կր վարժուի ժողովրդավարական կեանքի մեւերուն։ Դուք, օրինակ, եւրոպացի մրն էք։ "Նոր ժողովրդավարութիւն" կուսակցութեան մէջ շատեր ճանչցայ այդպէս։ Հետզհետէ աւելի յանախ կր հանդիպիմ նման մարդոց: Եւրոպայի մեջ շատ իւրայատուկ եւ տարբեր ժողովուրդ մը րլլալու ճամբուն վրայ կը գտնուիք։ Այլեւս կրնանք գործակցիլ։ կրնանք իրարու լեզու հասկնալ։ Ձեր պարզած տարբերութեան մեջ շատ բան կայ որ կրնայ մեզ հարստացնել» ։

Partagal

ԱԽՈՑԵԱՆՆԵՐՈՒ ԼԻԿԱ

Ախոյեաններու Լիկայի երթի մրրցումներու չարջին, Ապրիլ 5-ին, Փարի-Սէն-Ժերմէն, իր դաչտին վրայ պարտուեушь Միլшио И. - ПЕ-Ей 0 - 1: Спри орр Միւնիիսի մեջ Ամսթերտամի Աժաբոր 0 - 0 யாரிடிய மிற கிகாழ கிடியல் த மக்குடாற் பியյերնին հետ : Դարձի մրցումները՝ Ապրիլ 19-ին ։

IIIh 4442566

ՆՈՒԻՐՈՒՄ ԵՄ ԿՈՐԻՒՆ ԱՐՔ. ՊԱՊԵԱՆԻՆ

UNAPER UNUSPEUL

1965 Թուի ապրիլեան արեւը իրիկնային հրավառութիւն էր ստեղծել գունաւորելով Սուրիոյ Ղամիչլու բաղաքի մենոլորան : ինիկրանիր անժ րանրչաժոնը ձուճըրում գունաւորել էր նաեւ քաղաքի Հայոց Առաջնորդարանը, որի պատչդամրում ստախու կարարագ էև Նբալ ճուր առաջանոամեայ Կորիւն Վարդապետ Պապեանը։ Տխուր էր Վարդապետը։ Արդէն Ապրիյին ամեն Հայր ղեմքը քօղարկւում է տարրութեամբ։ Նա հոր էր աւարտել Թեմական Խորհրդի նիստը, որտեղ ծրագրւում էր 1915 Թուականի Հայոց Եղեռնի յիսնամ. եակի ողեկոչեան արարումը։ Կէս դարի յառնող յիչատակներով խոհուն, նայում էր վարդապետը այդ մահամերձ մայրամուտին, երբ նրան սխափեցրեց առաջնորղարանի սպասաւոր՝ Սերոբի ձայնը։

- Հայր Սուրբ, մէկը կ'ուզէ ձեզ տես-

- Թող դայ, - առանց յետ նայելու չչըն. ջաց Վարդապետր:

Այցելուն անակնկալի բերեց Կորիւն վարդապետին . Նա Հոկայաքայլ մօտեցաւ , ուղղակի յափչտակեց առաջնորդի աջր եւ երկիւղած համբուրելով չչնջաց.

. Աստուած օգնական...

- Աստուած պահապան, - նոյնպես շշուկով պատասիսանեց Վարդապետը, Հայհացջը երկնային տեսարանից կտրելով նայեց առջեւր ծնկած բրդատարաց հսկային, որն արտակարդ յուղումով կրկնում

- Ես բրղացած Հայ եմ, Վարդապետ,

ஓந்தயத்யு தயர்...

Ղամիչլուի առաջնորդ կարդունլուց ի վեր, սա առաջին անպամը չէր, որ նա քրդացած, բայց իրենց Հայութեւնր չմոռացած Հայերի էր հանդիպում, բայց այս Հոկայամարմին մարդու երկիւդած աջ համբուրելը յուղեց Վարդապետին.

. Աստուած պահապան, - կրկին չչնջաց, ձեռքը տակաւին խոնարհած ու ծնրադիր մարդու գլխին դնելով , . Աստուած պահա-

щши . . . :

Արեւից մոռացուած մի չող յամառում էր առաջնորդարանի պատին, երեկոն խորանի չունչ ունէր, սրահը՝ լռութեան ոտրագայն : Նոտած են՝ Եվեսնի յուշերով ապրող մի Վարդապետ եւ արմատախիլ ne epituluon of Zmi, pmlo pro ...

- Պատմիր, - վերջապես խօսեց Վարդա-

պետր:

- Այն սեւ օրերին առեւանդուած ու բուրդ ցեղապետի վրանի տակ մեծացած enquelion Zuj til ... que founted til surյերէն, բայց՝ դժուարութեամբ։

- Խոսիր քրդերեն, ես արդեն իմ խոսքը ժողովրդին հասկանալի դարձնելու համար, ստիպուած երբեմն խօսում եմ բրրդերէն, - տխրունեամը ասաց Վարդապե-

- Ուրֆայեցի եմ, Մկրտիչ Եօթ - եղրայրեանների տոհմից...

Վարդապետը ցնցուեց, գիտեր այդ Ուր.

ֆայեցի բվետյերբեի ոխետրեն։

Հաղիւ ութ տարեկան էի ,որ ջարդն սկսուեց ... Մայրս ինձ գրկած ճողոպրեցինը՝ խառնուելով մեզ պէս տեղանանուածների։ Քշւում էինք անյոյս, կօչիկներս չդիմացան, ոտքերս արիւնոտուեցին, մայրս, տառապանքի Հետ, ստիպուած շալակեց նաեւ ինձ ... Քայլում էինք սոված, քայլում էինք ծարաւ, չատերն ընկան , չատերը մեռան ճամբեզրին , անԹաղ , անչիրին ... նօսրացող մեր խմբին միացրնում էին նորերին՝ Թչուառ, կողոպտուած, կմախջացած նորերին ... գիչերները ջնում էինք ջարերի արանջում , Թփե. րի տակ։ Ցերեկը այրում էր արեւր եւ բևերը էլ դահարայ բև ճաղիր, դբև ցնցոտիները խուղարկելով: Մի առաւօտ Տամրան սուղուեց վարար ու պղտոր դետի մեջ։ Մեց արդիլեցին դետին մօտենալ, հայն ետիսաուսնրբեն մբա րբասւբլով խեղդաման եղան, ազատուեցին ... ու մեզ շունջիալ անագ, ենբնիր, դիրնքը իարո առանը մի ձորաբերնի բարձունքում, որաեղ բազմանքիւ ծառերի կոնդեր կային՝ նախապես հողում խրուած ։ Արեւը այրում էր, եւ ծարաւր խեղղում, իսկ կականը անկծքի պես Թանձրանում էր, երբ անըսպասելի չրջապատուեցինը գինուած ոճրագործներով ... այլեւս կողոպաելու բան չէր մնացել եւ մեզ, ինչպէս վնաստաու գազանների վոհմակի, բշում էին դէպի ձորը եւ գլխատում՝ արիւնից Հարրած பிறுவாழ்காய் ... மே மிறைய புறியாம் செயற்றுւած, սարսափանար դիտում էի այդ ըս-

պանզը, կացնահարուող մարզկանց գըլուխներն ու գիակները արիւնլուայ եւ արիւնահոս Թափուում էին ձորը...:

Ձորանեց Թափուող արիւնից օգր կարմըրեց, իսկ գլխապուողների Հոգեվարջի հոնդիւնից ոգեւորուած դահիճները արիւնուույա դազանների նման, նոր գոհեր յափչտակելով՝ թեգացնում էին սպանդը։ Մայրս գետնի վրայ յետ - յետ սահելով աշխատում էր լայնացնել դահիճներից մեկ բաժանող տարածութիւնը, երբ նրանք արիւնոտ ձեռքերով յարձակուեցին մօրս վրայ ... հա սարսափահար ճչաց, ինձ գրկից բաց Թողնելով . «Ինձ սպաներ, րայց զաւակիս խնայէջ» ... Ես լեզապատառ փորձեցի փախչել, բայց նրանք ինձ րոնեցին ... Այդ րոպէին հեռւում կանդնած մի ձիաւոր մօտեցաւ կատաղած ղահիճներին, հրաժայական չեչառվ խոսեց նրանց Հետ եւ ինձ ազատելով վերցրեց ու Հեռացալ սպանդի վայրից:

Սերոբը սուրճ բերեց։ Խմեցին։ Լռու-Թիւնը ծանրանում էր սեւ երազներով ... վարդապետի մաթում անկծք էր ծնւում ատևերև չավերևով՝ իոք թանօ բոսքի դէն, ախուր անցեալի ծխամորճի ծուխով պարուրելու անմիջական ցանկութիւն։ Նա մտազրաղ բացեց ծխախոտի քսակը եւ ծխամորձր խոնժեց պարունակուժեան մէջ։ Սեղմեց՝ խտացնելով պարունակութիւնը, ու ջիչ յետոյ կորիւն Վարդապետը զգաց ծխամորնից արձակուող յատուկ բուրմունքը։ Երբ Խալօ Իսօն վստահեցաւ ծխամորձի թեժութեանը, ան ձեռքը կրըծ. քին սեղմած, ձախով ծխամորձը խոնար-Հարար մատուցելով Թախանձեց.

- Համեցէք ... - ասաց հայերէն։

Վարդապետը չէր ծխում, ու ժպտաց խայօ իսոյի անկեղծութեան վրայ։ Իսօն րորրութեց ծխամորնի կրակը, առատ ծուխր ներծծեց եւ Հազալով չարունակեց.

- ինձ առեւանգող քուրդը ցեղապետ էր, չատ Հարուստ, անդաւակ ցեղապետ ։ Չնայած, որ երեք կին ունկը՝ Աստուած նրան զաւակ չէր պարդեւել, ուստի ինձ որդեգրեցին, որպես առաջին կնոջ գաւակ, իմ հայկական իսահակ անունը իսօ դարձընելով ։ Մեծացայ ինչպես քուրդ աշիրենապետի գաւակ ... ինձ նման չատ Հայ երեխաներ կային ջրդացած, երբեմն վախ. վրիսելով հայերէն էինք խօսում, յիչելով մեր սպաննուած ծնողներին ... Երկու ամիս առաջ մեռաւ ինձ որդեդրած ցեղա. պետ Խալօ Ռեզգին իր ամբողջ Հարսաու-Թիւնն ու իշխանու Թիւնր Թողնելով ինձ: Ես էլ ունեն ամուսնացած աղաներ եւ աղջիկներ, ութ դաւակի Հայր եմ եւ բսանեօթ **சொடிக்கு** புயயு ... 2 իմա, որ հարուստ եմ, ցանկանում եմ մի օգնութիւն անել առաջնորդարանին, կ'ուղեք դպրոց չինեք, կ'ուղեք՝ եկեղեցի, անշիրիմ մօրս յիչատակին, անունը գրեք «Գայեանէ» ։

կես գիչերին, լուսինը մտել էր կորիւն վարդապետի ննջարանը։ Վարդապետը մաջառում էր օրուան ապաւորութիւններից գունաւորուող երազների մէջ ... Wowto Land Ampatel th andmunder pr 46. րէժիմորիր: Դիմացր ջուր էր, հոսող դետ. դետափին՝ կանայր եւ երեխաներ։ Խայօ Իսօն ծնկում եւ դնդակահարում էր կանանց եւ երեխաներին, ջուրը արիւնում, տանում էր գիակները ... Վարդապետը կանդնած էր քրի վրայ, չուրը Թւում էր ամպ , բայց երբ զոհը ընկնում էր ջրի մէջ , անիւրուց էն չունն բւ իանդնոմ անինրըրից բարձրանում էր կական եւ անկծք Վարդապետը յուղուած սարսափահար րղաւում էր.

- Wingo Puo, iff' ... ne durjup fubqquened կոկորդում, եւ մնացեալը չի կարողանում Հասցնել, իսկ Իսօն Հրացանազարկ կոտորում է անիննայ ... Վարդապետը ջրի վրայ քայլերով մօտենում է իսոյին եւ

- Խալօ, մի' սպանիր...

- Ս, итпешь օգնшկшն, - шипей էր իսоն եւ կրակում :

վարդապետը զայրացած կանգնում է իսոյի եւ ժողովրդի միջեւ ու բղաւում.

- Առաջ ի'նձ սպանիր... Munjo իսոն կատաղում է.

- Հեռացի՛ր, Հայր Սուրբ, ես հայ չեմ ուսարում :
- Բայց սրանց, որ սպանում ես, վերջապես կանայր են ու երեխաներ...

- Վարդապետ , Վարդապետ , - յանկարծ

հեկեկում է հական, . արի, արի, . ու բըոնում է Վարդապետի ձեռջից, տանում: Նորից քայլում են ամպերի միջով:

- Նայիր, Վարդապետ, սա Տէր - Զօրն t, மய டுயம - வடி - யர்ம்ற கட மய சீயம_்றயներ, արես, որքար արևամ որներ 4ши...

. Այստեղ ոսկորներ չկան , - զարմանում է Վարդապետը, - այստեղ ջաղաջներ են ու աւաններ, ծաղկած - մշակուած դաչտեր, - վերից ցած նայելով ասում է Վար-

Ապրում է խալօ իսօն եւ դառը արտաս-

. Acplify qu' + \$1, qu' + \$1 thu mhuluned, Վարդապետ, ինչպես ամրողջ աչխարհը ... արի - արի , Հայր Սուրը , ես կր տանեմ ու ցոյց կը տամ այն ձորը, որտեղ սպանեցին մօրս եւ քսան հազար կին ու երեխալ ... բոլորին, անթեաղ, անխունկ, անպատարագ...

- Որտե՞ղ է այդ ոճրապատ ձորը, տխուր հարցնում է Վարդապետը։

. Այնտեղ . ձեռքը հիւսիս մեկնելով պատասխանում է Իսօն , - Տէրիքից այն կողմ , ձորերի ու սարերի միջեւ, Աստծուն յայտնի, աշխարհին անյայա...:

Մղձաւանջից սթափառում է Վարդապեար եւ արթնանում , ձակատին սառը ջրըաինքի կախիլներ, մահճակալին՝ լուսնի կոտրուած մի Թեւ, իսկ դրսում՝ լուոնի աակ քնած խաղաղ մի աշխարհ ։

Վարդապետը արթեացաւ գլխացաւով։ Սերոբը սուրճ բերեց, սուրճի հետ գլխացաւի դեղահատ ։ Ժամը 10-ին Թեմականի նիստ կար , ինքը պիտի նախագահէր ։ Ցաւրց մեզմացող գլուխը ափերի մէջ, կարդաց անցեալ օրը կազմած ծրագիրը եւ տարուեց խուհերով: Խալօ Իսօն արդեն քարմել էև ընտ դախսես ֆետակեն և սեսհր նորը կազմել, Հագիւ աւարտաչ Տէրունական Աղօթեը՝ բացեց Ապրիլ 24-ի յիսնամեակի վերջին նիստը, որին մասնակցում էին թեմ ի ներկայացուցիչներ՝ հին ու նոր սերնդից , կային Տէր - Չօրից , Ռաս - ույ այնից, Մասքանկից մազապուրծ վերապրողներ՝ Եղեռնից խարանուած...

. Ներկայ է ինթը՝ Ապրիլ 24-ի ծանրակչխու խորհուրդը, արիւնող վերջի պես, որ ձակատագրի յամառութեամբ, ամէն տարի կրկնուող Թախծի պես հիւսւում. է մեր նորօրեայ պատմութեանը, - յուղուած խօսեց Վարդապետը, - ներկայ ենք նաել մենը՝ Եղեռն տեսած ու չտեսած Հայերս, այս եղեռնապատ չրջանում..., զգաց որ ձայնը դողաց, չրի բաժակը վերցրրեց, ջուր խմեց, բայց ծարաւ չէր, խոնեց յուղումը պարուրելու համար, լոեց: [மாடிரிம்மு மீழ் யுய் பெடிரி சாட்யர், மா. լորը լոու թեամ բ խոկալու կարիջը ունէին, եւ լոութիւնը խղեց ինքը Վարդապետը:

- Մենը տակաւին, Եղեռնից չյայտնաերևուած եւ առողունգրուը արգարօկ վայրեր ունենք, մեր պարտքն է, որ յարդենը այդ անծանօթ նահատակների յի-Տատաին բւ ժնարոերը դանմիսւնբան առաջին ցեղասպանութեան պատմութեան էջերի մէջ ու մի նոր կնիքով խարանենք Թուրջի ճակատը ... ինչպես պատմութեան սեփականութիւնն ենք դարձրել Տէր - Ձօրի, Ռաս - ուլ - այնի, Մասքանէի նահատակութեան արիւնոտ վայրերը։ Այս Ապրիլ 24ին Հայութեան եւ մարդկութեան որվարարունիւր անակ մանջորը բնրու նապատում մի նոր վայր, որ մինչեւ այսօր անծանօթ է մնացել մեզ՝ Հայերիս, եւ ողջ աշխարհին ... կը խնդրեմ անյապաղ որոչում կայացնենը եւ գործադրենը, ասաց ներչնչուած եւ սպասեց ժողովա. կանների պատասխանին, ու լռութիւնը Համաձայնութիւն Համարելով չարունա-

- Երէկ ինձ մօտ հիւր եկաւ մի քրդացած Հայ, հզօր եւ հարուսա, բայց մանկան պես պարզ ու անմեղ 58-ամեայ մի այր: Պատմեց 1915 Թուականի ջարդի մասին եւ իր հրաչքով ազատուելը մի անդաւակ թուրդ ցեղապետի օժանդակութեամը։ Ութամեայ Իսահակին քրդացնելով՝ իսօ են դարձրել ... երկու ամիս առաջ մեռնում է ցեղապետը։ Իսօն դառնում է ցեղապետ եւ լսելով, որ աշխարհում դեռ Հայ կայ ու Ղամիչլու քաղաքում՝ հայ առաջնորդ , որոշում է ստուդել ... դալիս է, աջո համրուրելով՝ խոստովանում, որ 50 տարի չարունակ հաւատացել է Թուրջերի սին յայտարարութեանը, որ աշխար-Soud miller Zus th Strught ... This ղզջում է այդ ուշացումի համար եւ ցանկանում է մի նուիրատուութեամբ յաւերժացնել իր մօր՝ ուրֆայեցի Գայեանեի յիչատակը, միաժամանակ դանել անյայտ մրանագ այմ րախջիհի վայևն բւ քատարել մի պատչան Հոգեհանգիստ՝ անթեաց

JUCTUCII

BULGASPSL

ԳՐԱԿԱՆ ՀԱՒԱբՈՑԹ ԱՆՑԵԱԼԻ ՄԵՐ ՑԱՒԱԿՆՈՒԹԻՒՆՆԵՐՈՒՆ ՈՒ ՑՈՒՍԱԽԱԲՈՒԹԻՒՆՆԵՐՈՒՆ UF3

hU.

Ամառ էր այլեւս ։ Յունիսը կը տիրապե այեր իր չոր ու չար ջերմաստիճանով։ կո տառապէի տաքեն, որովնետեւ կեանցի առաջին մեկ օրեն չեր կրցած հանդուր. ժել տաքին։ Իսկ այդ ամառ Ցունիսր կ'անցներ ամեն ատենե շատ աւելի տար Ար կարծես վերջին չարչարանքի մր կեն. թարկեր մեզ ինչպես բռնակալ մը որ դի. மாத் சித் மீலம் சழ்த்த புக்கு முத்து யுற்று நடி լայ : Եւ անոր տեղ տակաւին դան պիտի րարձրանային անոր յաջորդները, 8. լիսը, Օգոստոսը։ Անոնք ալ նուագ արո. նակալներ չէին ինծի համար։

Ամառ էր եւ վերջացած էր մշակունա. յին կետևըը մեր բաղաքին մէն։ Վերիա ցած էին նաեւ գրական ու ազգային չը. ջանակներէ ներս աարուած բոլոր այն պայքարները, որոնք այդ եղանակին վր. Հատեցուցած էին գիս եւ դիս առաջնոր. դած էին յուսախարութիւններու։ Հան. դարտու Թիւն կր տիրեր: Խոչոր դերօ մր։ Վարուժան ԱՏԷմեանին ուղղեալ նամակ. ներուս մեջ կր գրեի, որ կարծես չերը. փիրեան ողրերգու Թիւններէն մէկուն ներ. կայացումը աւարտած ըլլար, բեմին վր. րայ ամէն մարդ կոնակի վրայ պառկած էր։ Եւ մինչեւ որ անոնը վերստին ոպի ելլէին, պէտաք էր որ առնուավն երեք ա. միս անցներ:

Ապաստանած էր ամառնային ընտ. [ժեան , Uneminf յեր մեր ամ կնօրհայ չրիս. պատին դեղեցկունեան, որուն բարիջև. րը կր վայելէի գոնկ իրիկունները, դոր. ծէ վերադարձին։ Ժամանակիս մեծ մա. որ կ՝անցընկի ընթերցումով ։ Ժամերու մ է կ մասն ալ կը տրամադրէի երեք տարե կան որդիիս Հետ դրաղելու դործին։ Այս երկութը կը բաւէին որ երջանկանայի ու մնացեալը մոռնայի։ Բայց այդ ամառ թերեւս կեանքիս մէջ առաջին անդամ ը Imlud Teaurms fle Smillulfaut, emputal մեր գրչի մարդոց ու մասնաւորաբար համայնքային գործիչներու։ Դարձեա այդ եղանակին է որ առաջին անդամ ըլլալով ես ինծի ըսած էի որ արուեստի մարդ դր շի ինրաև շեժոճ միևն տաչբ նրկրրութեան մեջ։ Արուեստի մարդը, կա դաուսնարութ դանմեն արտանդար իսմդի մը, դատի մը, խաքրակի մը պիտի պատկա նի, ուրեմն պիտի ունենայ նաեւ իր հա մակիրներն ու ... թշնամիները։

Ես եւ Կոմիկեանը տենդադին կ'աշխա. աէինը վերջացնելու Համար Արամեանցիներու նչանաւոր Համայնապատկերը, ոնուր անավրբեն ավելո ատամեսանբար յանձնուած էին : Տպագրութեան գործին ձեռնարկելէ առաջ ապահոված էինք պակսող ամենավերջին նիւքժերն ալ։ Այս-

նահատակների Հոգիների խաղաղութեան համար : Իսկ ինքը , իր դինեալ մարդկան. ցով, կը պաշտպանի մեց պատահական վտանդներից։ Սակայն նա, այս բոլորիյ յետոյ, սրբագրելու Համար 50-ամեայայ ուչացումը, մեր տրամադրութեան տակ է դնում մի դումար, որ իր նահատակ մոր յիչատակին կառուցենք մի դպրոց կամ հ. կեղեցի ... Վարդապետր աւարտեց խonեն, բ նասերիլը իչու ըսևին , բւ ունե իս. կուն լոութեան մէց հասունացան մաջեր աղդային Հպարտու Թեամբ, որ տխրութիւ. նր փոխակերպեցին օրհնութեան մրժուն. 24

Թող օրգրբալ լինի ուրֆայեցի Գայեա. ներ գրա վողաւաց հայան դաշատարրբերի յիչատակը, - միաձայնութեամբ որոշեցի ուխախ մրալ տախջիրի վայրը եւ կատա րել ՀոգեՀանգստեան արարողութիւն մինչ այդ անյայտ մնացած նահատակների հոգիների խաղաղութեան համար։

Կորիւն Հայր Սուրբը գոհունակութեամբ փակեց Ապրիլեան այդ յիչարժան նիստը ճարմի մէաճբևն նր<u>գ</u>անար ին քանդագ_{րա} ծրագրին Համապատասիսան։

- ԳԱՂՈՒԹԷ ԳԱՂՈՒԹ -

ՀՌՈՄԻ մեջ, Մարտ 25-ին, տեղի ունեցած են Հայաստանի զեսպանատան պաշաշրական հանուղն թւ շաւտատնդանենի յանձևումը Վատիկան դեսպան Արմ էն Սարգսեանի կողմե, ներկայութեամբ Արտաջին նախարար՝ Վահան Փափազևանի ։ Առաւստուն Հաւատարմագրի Պապին լանձնումին ատեն, Արմ էն Սարգսեան ந்தி மடிக்கும் த் கட திதமாம் பேர க்կեղեցւոյ կենսական ղերը ազգային մրչակոյթի, լեզուի եւ այլ արժէջներու պահպանման դործին մէջ։ Իր պատաս-நமைந்த சித்த, பேடிக். இவுவா ச . நிறுமாயկած է Պоղոս 2. Պապին եւ իր ունեցած Հանդիպումները Ամենայն Հայոց Վարդեն U. Կա Թողիկոսին Shin , ծանրանալով կաթողիկե Եկեղեցոյ տածած յարդանքին վրայ Հայ ժողովուրդին բրիստոնեական աւանդներուն Հանդեպ։ Կեսօրե վերջ ժամը 4-ին Ֆառնեղէի Թաղամասը տեղի ունեցած է Հայաստանի Հանրապետութեան Վատիկանի մom . դեսպանատան րացման արարողութիւնը։ Հայաստանի պետական գրոշը օրհնած են Պէյրութի կախողիկէ պատրիարջական փոխանորդ՝ Մանուէլ Եպիսկ . Պախադեան և Միլանոյի Հոդևոր Հովիւ՝ Սարգիս ՔՀնյ. Սարգրոեան, որմ է յետոյ վեւոնեան վարժարանի երգչախում բը մեկնաբանած է Հայաստանի պետական օրհներդը։ Ապա Ա. Սարդսեան և վաճան Փափազեան դեստանատան չնրին վրայ րարձրացուցած են պետական դրօչը։ Իրիկունը, Լեւոնեան վարժարա. նին սրահին մէջ տեղի ունեցած է ընդունելութիւն մը, բարձրաստիճան հիւրերու ներկայու Թեան : Երկուչար Թի օր , Մարտ 27-ին, Արտաջին նախարարը և դեսպանը

պես է որ անդամ մր եւս, կարծեմ Խրախունիի ու Չահրատի ընկերակցութեամբ, դացած էի Ատրինե Տատրեանի Ֆէրիզիւդի բնակարանը, ուր պիտի լուսանկարէի թէ՝ Բագարատ Թեւեանը, թէ Ատրինե Տատրեանը։ Մինչեւ այդ Թուականը մեզի համար առիք ը ստեղծուած չէր մտերմիկ միասնութիւն մր ունենալու Թեւեանին ու Տատրեանին հետ։ Կրնամ ըսել வு யரு வமிரியுள்கிற மீக்ற மீடுக்க வேடுக் ցուց այն քիչ մր սառը որ Թերեւս գոյութիւն ունէր։ Բագարատ Թեւեան այդ օր իր բոլոր կարողությիւնները գօրակոչի ենթարկելով դրական վերլուծումներ թրաւ արդի բանաստեղծութեան մասին եւ փորձեց տաքուկ կամուրջ մր հաստատել մեր միջեւ : Բաղարատ Թեւեան կը սիրէր հեղինակաւոր մարդու չուք մր ձղել նոբեկներու վրայ։ Այդպէս ալ ըրաւ, պատնեց որ ինւք միչա զօրավիզ կանգնած էր նոր բանաստեղծներու : ինք էր որ գիւտը լրած էր Անդան Էօգէրին, ինքն էր որ առաջին օրէն գնահատած էր Ձահրատին արժէջը, եւայլն։ Բնականաբար լաւ տրպաւորութիւն գործեց մեր վրայ։ Այդ միջոցին ես ալ կը լուսանկարէի Թեւեանն ու Աարինկ Տատրեանը։

Վարդան Կոմիկեան արդէն գրի առած էր Համայնապատկերի համար իր ըստանձնած երկարաչունչ ներածականը։ Իրիկուն մր հաւաքուեցանը կոմիկեանին ղարմանատան մէջ եւ խմբովին կարդացինը այդ ներածականը։ Բոլորս ալ Հաւանութեւն յայտնեցինը այդ համապարփակ ուսումնասիրութեան։ Մինչ այդ, արդեն գիրքին պրակները կը տպուեին: Քսան պրակներուն տասնեօթը պրակները ապուած էին ։ Այդ չրջանի երիտասարդական յուղումով նայած էի այն պրակին, որուն մէջ կր գտնուէին ինծի ու Սրախունիին յատկացուած մասերը։ Ինծի յատկացուած բաժինին մեջ գործածած եի կարն ժամանակ առաջ Արա Կիւլերին կողմե ջաչուած լուսանկար մը։ Արա Կիւլեր դիս լուսանկարած էր դրանը առջեւ այն չներին՝ ուր կ'աչխատեր։ Շատ կը սիրեր այդ լուսանկարը։ Տպագրութեան կարդը եկած էր այն պրակին ուր կը գտնուէին Անդան խօղերին ու Արա Կիւլերին բաժինները։ Այսպես, այդ Թանկադին պրակները կը դիզուէին իրարու վրայ, ձետգ**հե**աէ կազմելով պատկառելի Հատոր մը։ Մխինարեան Սանուդ Միունեան «Սան» գրական ամսագրին մէջ սկսած էր երեւիլ Տրատարակելի գիրջին ծանուցումը։ Վենաղուակը ժինձն շնատանան բլաջ ակակ

Որջան ալ յուզուած ըլլայի, չէի գիտեր Թէ ինչպիսի փոթորիկներ պիտի պայԹէին անմիջապէս որ այդ դիրջը Հրրապարակ ելլէր։

հանդիպումներ ունեցած են Յովհ. Պօդոս Բ. եւ Գերպ. Ժան - Լուի Թորանի հետ, որոնց ընթեացքին քննարկուած են Ղարաբաղի հարցի լուծման ուղիները եւայլ հարցեր:

ԼՈՆՏՈՆԻ մեջ, Փետրուարին իր մահկանացուն կնքած է կրթական մշակ եւ մ չակութային գործիչ՝ Ցարութիւն Ա.jվագեան։ Ծնած է 1905-ին, Մարաչ, մանկութեան օրերէն ճաչակած ապրիլեան աջողըը, ապա անցած Հալէպ, Պէյրութ եւ Երուսադեմ, ուր դասառանդած է ուսողութիւն : Իր նախաձեռնութեամը հիմնուած է տեղւոյն Հայ Ուսանողական Միութիւնը։ Հրաւիրուած է (1948-ին) վարելու կիպրոսի Մելդոնեան Վարժարա. նի փոխ-անօրկնութիւնը։ Աւելի ուշ հասատարան է Լոնտոն ուր եւս իր մասնակցութիւնը բերած է տեղւոյն աղդ. կեանքին, վարելով նաեւ Հայ Տան Մշակութալին յանձնախումբին ատենապետի պաչաoup: 1969-ին, խումբ մր ուսուցիչներու գետ գիմնած է Բարեդործականի Սահակ -Մեսրոպ Միօրեայ կրթարանը։ Իր անունը, սակայն, կապուած կր մնայ Գեորդ Թահ Թայեան կիրակնօրեայ Ազգային Վարգանարիր սնու երևած է դրջ օգարմանու-Phil dp:

ՊՈԼՍՈՑ Թաջսիմի Օփէրա արուեստի ցուցասրահին մէջ, յաջող ցուցահանդէս մը տուաչ է Քրիստին Սալէրի աւելի ջան 30 իւղաներկեր ներկայացնելով:

ՄԵՐԻԼԷՆՏԷՆ (Միացեալ . Նահանդներ)
Կարօ Լաչինեան արժանացած է «Պալթի.
մոր Սըն» ԹերԹին լուսանկարի առաջին
մրցանակին ։ Ան , ԹերԹին կողմէ Գուպա
դրկուած էր 1994 Սեպտեմբերին , երբ կը
սկսէր ծովի ճամբով փախստականներու
արչաւը եւ յաջողած էր տպաւորիչ լուսանկար մր ջաշել որ կը ներկայացնէ
դուպացի երիտասարդի մը լողալով փա-

ԹՈՐՈՆԹՈՑԻ Ս. Աստուածածին Եկեդեցւոյ Ցովմանեան սրահին մէջ, Մարտ
26-ին, նախաձեռնուԹեամբ Համազգայինի
դրատարածի եւ դրական յանձնախումբերու երեկոյԹ մը տեղի ունեցած է նուիրուած տուքԹոր Ռուբինա Փիրումեանի «Ադէտին անդրադարձը դրականուԹեան վրլայ» անդլերէն Հատորին։ Բացման խսսջը արտասանած է Սօնա Ցովհաննէսեան
ներկայացնելով հեղինակը։ ԵլոյԹ ունեցած է Ռուբինա Փիրումեան, ապա պատասխանած հարցումներուն։

ՀԱՒԱԼի (Գանատա) Շախօ Ռօյալ Կեղըոնի մէկ սրահին մէջ, Մարտ 26-ին, ոդեկոչման հանդիսութիւն մը տեղի ունեցած է Սարդիս Ձէյթլեանի յիչատակին,
նախաձեռնութեամբ Հ. Ց. Դ. Սարդիս
Ձէյթլեան Կոմիտէին։ Օրուան դլխաւոր
բանախօսը եղած է Հ. Ց. Դ. Բիւրոյի անդամ՝ Տիդրան ձինպաչեան։ Բացման
խօսջը արտասանած է Թամար Փօլատեան։ Գործադրուած է դեղարուեստական
յայտադիր մը։

ԳԷՄՊՐԻՃԻ (Գանատա) Հայ Կերրոնի սրահին մէջ, Մարտ 26-ին, տեղի ունեցած է Հ.Օ.Մ.-ի 85-ամեակի հանդիսութիւնը նախաձեռնութեամբ տեղւոյն մասնաձիւ- դի վարչութեան։ Խօսք առած են Սօնա Սարդիսեան, վեր. Ցովհ. Սարմադեան։ Այս առթիւ մասնաձիւղը մկրտուած է Մեղրի, կնքահայրութեամբ՝ Պայծառ Թիթիդեանի։ Ցանուն Հ. Ց. Դ. Արամ. Դրօ կոմիտէի խօսք առած է դեղարուեստական բաժին մը։

ՖԻՔՍԻ (Ցունաստան) մէջ, Մարտ 22-ին, Հրապարակային ձեռնարկ մր տեղի ունեցած է կազմակերպութեամբ Ցունաստանի Երիտասարդական Միութեան Դրօ խումբին եւ Ֆիջսի Կոմիտէին, նիւթ ունենալով՝ «Հայաստան եւ ժողովրդավարութիւն»։ Բացումը կատարած է Պետօ Տէմիրձեան, օրուան գլխաւոր բանախօսը եղած է Ցովսէփ Պարազեան։

AUPRUPE

ԱՆՏՈՆ ՎՐԴ. ՍԱՐՈՑԵԱՆ

ՈՂՋԵՐԹԻ ՀԱՆԴԻՍՈՒԹԻՒՆ

ՄԱՐՍԷՑԼ. . («Ցառաջ»). -

Անտոն Վարդապետ Սարոյեանի, Մարսէյլի հայ կախողիկէ համայնքին ժողովրրդապետ, մեկնումին առիխով եկեղեցւոյ վարչուխիւնը կազմակերպեց, կիրակի
Մարտ 26-ին, ողջերխի հանդիսուխիւն մը
նախադահուխեամբ Ֆրանսայի Հայ Կախողիկէ Եկեղեցւոյ Առաջնորդ՝ Գրիդոր Եպիսկոպոս Կապրոյեանի եւ ներկայուխեամբ նոր հոդեւոր հովիւին՝
Միջայէլ Վրդ. Մուրատեանի։ Անտոն
Վրդ. Սարոյեան կանչուած է Հռոմ եւ
նչանակուած Լեւոնեան Վարժարանի Ընծայարանի վերատեսուչ։

Ժամը 10.30-ին, եկեղեցին ծայրէ ի ծայր լեցոււն էր երբ «Հրաչափառ»ի երդեցողու-Թեամը եւ Թափօրով Գրիդոր Եպիսկոպոս Կապրոյեան չրջապատուած մեկնող եւ Ժամանող ջահանաներով մուտջ դործեց եկեղեցին եւ բարձրացաւ խորան ու մա-

ասյց պատարագը։

Սպասուած պահը քարողն էր։

Գրիգոր Եպիսկոպոս կապրոյեան իր Հոգեկան ուրախութերմեն ու յուղումը արտայայտեց ։ Հայր Անտոնը կը մեկնի , ըստւ , մեր սիրտը կր տխրի, եւ աւելցուց՝ «ան անշահախնդրօրեն ինքզինքը դրաւ ձեր հոգիներուն ի սպաս. Աստուած բլլայ զօրավիգ եւ վարձահատոյց»: Եւ մադ թեց որ՝ «վաղուան պաշտօնը, ապագայ քահա. նաներ պատրաստել , բլլայ բեղուն» ։ Ապա , Եպիսկոպոսը ներկայացուց նոր Հողեւոր հովիւը՝ Միջայել Վրդ. Մուրատեան, 35 տարեկան, օծուած Փարիզ, ութ տարի առաջ եւ երեք տարիկ ի վեր ծառայութեան կանչուաչ Հայաստան ։ Հաւաստիացուց որ ան պիտի ծառայէ նոյն Հոգիով, նոյն նուիրումով, նոյն խանդավառուգրող եր իսչ ննու ին շունչն նքքու ժոնծր դիւրացնելու համար եւ հայ կախոդիկե համայնքին հառաղայթումը չարունակելու Մարսէյլ քաղաքին մէջ։

Եպիսկոպոսին, յաջորդեց Անտոն Վրդ. Սարոյեան որ յայանապես յուղուած թսաւ՝ «Երեք տարի առա, եկայ, առանձին ու րոլորովին անծանօթ քաղաքին եւ մարդոց։ Այսօր, մեծ կուզումով կր բաժնուիմ ձեզմէ։ Զիս յարգեցիք, պատուեցիք, սիրեցիք որպէս անձ եւ վարդապետ։ Երկու ամիսէ ի վեր կր տառապիմ ։ Ամէն բաժանում ցաւալի է, մարդուն սիրտր կ'ողողէ տխրութեամբ։ Շնորհակալութիւն Աստուծոլ իր տուած շնորհքին, ուժին հովւելու համար համայնքը, շնորհակալութիւն ձեզի որ զիս ընդունեցիք ձեր հոգիներէն եւ տուներէն ներս»: Անտոն Վրդ. Սարոյեան կոչ ըրաւ միչա բոլորուիլ եկեդեցիներու, միութիւններու չուրջ, դիանալ միանալ միայն էականը տեսնելով գործել Համադաղութային չափանիչով որպեսզի այս գաղութեր ըլլայ միչտ Հայաչունչ, հայակերտ դաղութ մը։

Նորընտիր վարդապետը՝ Միջայէլ Մուրատեան եւս իր խսսջը ըստւ։ Նախ, չընորՀակալունեան խսսջ իր մեծաւորին,
վստահած ըլլալու Համար այս նոր պաչտոնը եւ ողջոյնի խսսջ իր նոր հոտին։
Մենջ ծրադիրներ կ՚ունենանջ սակայն
Աստուած այլ ձեւ կը տնօրինէ, ըստւ
Վարդապետը որ կր փափաջէր չարունակել իր ծառայունիւնը Հայաստան։ Ընդդծեց Հայր Անստնին կատարած պաղարհր
աչիստանքը եւ աւելցուց՝ «Եկած եմ հոս
ծառայել Աստուծոյ ձեր միջոցով, ձեր
հետ աշխատելով, գործակցելով։ Իրար
պիտի ճանչնանք ժամանակին հետ եւ
պիտի գործենք փոխադարձ վստահութեամբ»։

Այս ջարողներէն վերջ, իւրաջանչիւրը երկու լեզուներուն մէջ, որ առաւելաբար երկու լեզուներուն մէջ, որ առաւելաբար և ներջին ապրումներ էին, պատարագր չարունակուեցաւ։ Շարականները մեկնարանեց Եկեղեցւոյ երդչախումրը ղեկապարութեամբ Քոյր՝ Արտեմիս Աչրջեանի, Անարատ Ցղութեան Քոյրներու վարժարանին տնօրէնուհին, որ կատարեց նաեւ այն ատեն դղայնութեւններով Հարուստ ձայնով։ Մասնակցեցաւ երդեցողութեևան

Գայեանկ Ցովհաննիսեան՝ Երեւանի Օփերայի նախկին երդչուհի։

Պատարագէն յետոյ, տեղի ունեցաւ Հացկերոյթ Սուրբ Գրիգոր Մշակութային Կեղրոնի Հանդիսասրահին մէջ, մասնակցութեամը չուրջ երկու Հարիւր Հոգիի։

Արամ Շէխիկեան եղալ Հանդիսավարը։ Որպես ամենամոտ դործակիցը Հայր Անառնին, իր բացման խօսջին մէջ արտայայտեց սրտի խօսքեր, վեր առաւ վաստակը վարդապետին որ յաջողեցաւ իրեն կապել իր համայնքին անդամները եւ համակրութիւններ չահիլ դաղութեն ներս: Երաժչտական բաժինկ մր յետոյ, յաջորդարար խօսք արուեցաւ կարդ մը անձնաւորութիւններու։ Մարսէյլի Արջեպիսկոպոսարանի ներկայացուցիչը՝ Պուջիկ Եպիսկոպոս յայտնեց Թէ Անտոն Վրդ. Սարոյեան կրցալ Համարկուիլ քաղաքի եկեդեցական կետնքին մէջ։ Վերապատուելի Ժոէլ Միջայէլեան գնահատեց Վարդապեաին գործունկութիւնը գաղութեն ներս, Հայկական «Էջիւմ էնիզմ»ին թերած մասնակցութիւնը եւ աւելցուց թե իր ներկայունիւնը բարեկամունեան մր եւ եղբայրութեան մր արտայայտութիւնց է։ Խաչիկ Երլմագետն ցաւ յայտնեց որ Հայր Անտոնին մեկնումով գաղութեր կը կորսրնցնէ իրաւ Հոգեւորական մը, նուիրեալ, ընկերասէր, Համեստ, Հոդիի եւ մարի արժ է քներով ապրող : կարօ Յովսեվեան ընդգծեց արժանիջները վարդապեարդ րսելով թե ան դինա ին արգեր վբև դասեց իր կատարած ուխաին ծառայութիւնը հանդէպ Աստուծոյ եւ ազդին։ Վիչեն Փարմաքարգեան՝ Հայ կաթեոդիկե Եկեղեցող վարչութեան անունով յայտնեց ակնաժանքը եւ երախտագիտութիւ-மு யர்மார் பெயியரம் மி மி மாமம் ஆயரா Անտոն բերաւ ջրիստոնկական չունչ եւ ջերմութիւն, Հայկական ոգի եւ ապրում ։ Եկեղեցող վարչութիւնը որպես յուշանուէր տուաւ Անտոն Վարդապետին Հայկական ոճով դեղեցիկ ոսկեծոց խաչ մը: Միջայել Վրդ. Մուրատեան կարձ ելոյթ մր եւս ունեցաւ ըսելով թե Հայր կը նանանի խոչունի մր երկու Թեւերուն որոնը կր ընտրոշեն Հաւատքը եւ ազգը, երկու դաղափարներ առանց որոնց կարելի չէ թույիլ որպես հայ եւ պահել մեր ինթնութիւնը : Իր կարգին , Անտոն Վրդ . Սարոյեան չնորհակալունքիւն յայտնեց բոլորին եւ մասնաւորապես Արամ Շեխիկեանին , որ եղաւ իրեն Համար միանդամայն Հայր եւ բազուկ։ Ու ապա , չարունակեց՝ «հոս գտայ ընտանիք. ձեր դոները դացիք։ ինծի համար դժուար է այս պահը (երկար լռութիւն մը)։ Այսքան մտերմութիւն, սէր եւ եղբայրութիւն առաջին անգամ է որ կ'ապրիմ կեանքիս մէջ։ Պիտի մեկնիմ Մարսէյլէն սրտի մեծ գոհունա. կութեամբ, Մարսէյլը յատուկ տեղ մը պիտի գրաւէ սրտիս մէջ» ։ Գայեանե Յովհաննիսեան՝ Երեւանի Օփերայի երգչուհի, սրտագին չնորՀակալուԹեան եւ երախտագիտութեան զդացումներ արտայայտեց։ Չեմ մոռնար, ըստւ, որ կեանջիս դժուարագոյն պահերուն Վարդապետը օգնութեան փրկարար ձեռը երկարեց: Լրիւ ըլլալու համար, նչենք որ Վարուժան Պաաուհասեան կարդաց ժողովրդական կաատիի խոսքեր սևորճ ին վենամնուիը քաչանային և ջիչ մր ժպիտ բերաւ տխուր ղէմ բերուն վրայ։ Մարի Փանոսեան մեներգեց : Փոջրիկ մր արտասանեց ։

Փակման խօսջը կը պատկաներ Գրիղոր Եպիսկոպոս կապրոյեանին ։ Ինծի համար որպես Եպիսկոպոս հպարտութիւն է լսել եւ Հաստատել թե քաշանայ մր կարժանանայ այսքան յարդանքի եւ մեծարանքի : Հայր Անտոնին մեջ կայ հայ եկեղե. ցականին Հարազատ չունչը եւ Համեստու-Թիւնը որոնք կուգան ակերէն։ «Շիտակը ըսել, ուղիղ մտածել, լաւագոյնը գործել, այս է հայ եկեղեցականին ուղին։ Եկեդեցւոլ եւ ազգին մշակները կ՛անցնին, ժողովուրդը պէտք է ապրի» չելտեց Գրիգոր Եպիսկոպոս Կապրոյեան եւ իր խօսջը աւարտեց ըսելով՝ «վարձքդ կատար, ձեռքերդ դալար, երթաս բարով Հայր Անտոն. բարի եկար Հայր Միքայէլ»:

Շատ ջիչ կը պատահի որ եկեղեցականի մր մեկնումը այսջան յուղում պատհատե եւ տիսրեցնէ։ Ամէն պարագային, Անտոն Վրդ. Սարոյեան իր համեստ բնաւորութեամբ, չափաւոր եւ զգաստ կեցուածջով, լրջամիտ եւ խոհեմ մօտեցումներով, անկեղծ յարաբերութիւններով,
ամբողջովին համողուած ընծայումներով
իր կոչումին տէր եկեղեցական մրն է եւ

արժանի իրեն եղած մեծարանքին։

自由自身自然是是是是私格 **

4U.CO BALULABUL

24 Avril

COMMUNIQUE N° 6

La commémoration du génocide de 1915 revêtira cette année un caractère exceptionnel pour son 80ème anniversaire.

Elle est organisée par le Comité unitaire regroupant l'ensemble des partis politiques, des associations et des média sous le haut patronage de l'Eglise Arménienne. Elle nécessite la participation active de la Communauté.

Nous vous avons informé précédemment des engagements financiers nécessaires plus importants qu'à l'accoutumée et nous avions sollicité votre générosité, dans la mesure de vos moyens, en vous priant d'adresser vos dons à :

COMITE POUR LA COMMEMORATION DU 24 AVRIL

15, rue Jean Goujon, 75008 Paris Renseignements: 42 08 76 49 (Du lundi au vendredi de 15h à 19h).

Liste des donateurs à ce jour :

Mme M. Louise Boyadjian (Paris) 500 F., M. Edouard Altounian (Maisons-Alfort) 500 F., M. Aram Ghorghorian (Paris) 150 F., M. Chahen Khatchadourian (Arménie) 200 F., M. Garabed Khatchadourian (Echirolles) 250 F., M. Garabed Korkidian (Paris) 600 F., M. Mesrop Martayan (Issy-les-Moulineaux) 200 F., M. Daniel Shaghlamdjian (Bordeaux) 500 F., M. Michel Tchaloyan (Paris) 1000 F.

Liste des associations donatrices à ce jour :

A.A.A.S., A.C.E.A.A.P.R.P., A.D.L., Association des Anciens Combattants et Institut de France, Eglise Evangélique Arménienne, Forum Arménien, G.I.A., Hamazkaïne, U.C.F.A.F., U.G.A.B.

BALTUSTER

40.9088 ԽԱՉԻ Փարիդի «Ա. Թաղէոսհան» մասնանիւղի անդամական ընդն. ժողովը Շաբաթ, Ապրիլ 8, ժամը 10-ին, Փարիզի Մշակոյներ Տան մեջ՝ 17, rue Bleue, Paris 9e

Բոլորին ներկայունքիւնը անհրաժեշտ է:

prochain deux voyages au Proche-Orient.

tyrs à Deir el Zor.

Paris . Damas . Paris

ԱՌԱՋՆՈՐԳՈՒԹԻՒՆ ՀԱՑՈՑ ԳԵՐՄԱՆԻՈՑ

ԳԵՐՄԱՆԱՀԱՑՈՑ ԿԵԴՐՈՆԱԿԱՆ ԽՈՐՀՈՒՐԴ

ԱՊՐԻԼ 24 -ԳԵՐՄԱՆԻԱ

«Գերմանագայ գաղութեր ազգային վերոյիչեալ երկու հիմնական հաստատու-**Երենները որոշեցին Եղեռնի ութսուն**ամեակը միասնական ճիզերով եւ մեծաչուք կերպով տոնել Գերմանիո, մէջ։ Այս նպատակով կազմուեցաւ վեց Հոգինոց յատուկ լիազօր յանձնախումը մը:

Ձեռնարկը տեղի պիտի ունենայ Երկուչարթի, Ապրիլ 24, ժամը 18 - 20, Ֆրանըֆուրթ ամ Մայն-ի պատմական նչանակու-Թիւն ունեցող Paulskirche-ի սրահին մեջ:

Ցայտագիրը կը բաղկանայ բանախօստկան եւ երաժ չտական բաժիններէ ։

Բանախօսներն են՝

1. Մարկ Նչանեան՝ (Հայերէն)

2. Րալֆ Ճիորտանօ՝ (դերմաներէն) 3. Այֆրեա Կրոսսէ՝ (դերմաներէն)

Երաժչտական բաժինը պիտի կատարուի Հայաստանի Սերենաթա նուագախումբին

Ձեռնարկի փակումը պիտի կատարուի Գարեգին Եպիսկոպոս Պեջձեանի կողմէ՝ யாவிசாபு பிற:

Պիտի պատրաստուի նաեւ մամյոլ յաաուկ թղթածրար մը։

Ձեռնարկին պիտի հրաւիրուին քաղա. քական, Հանրային եւ կրօնական ղէմջեր, մամլոյ ներկայացուցիչներ, ինչպէս նաեւ ժողովուրդը ընդհանրապես :

Անկախ այդ բոլորէն, Գերմանահայոց կեդրոնական ԽորՀուրդը պիտի կազմակերպէ ցոյց մր Պոննի Թրջական դեսպանատան զիմաց, Շաբաթ, Ապրիլ 22-ին, ժամը 11 - 13» ։

> *ФИ.РР.2*Р ԷՍԱԵԱՆ ՍԱՆՈՒՑ ՄԻՈՒԹԻՒՆԸ կր կազմակերպէ՝

Berehnee ve

Երիտասարդներու մասնակցութեամբ յայտագիր՝ երգ, արտասանութիւն, թաաերախաղ եւ նուագ:

Սիրով կը հրաւիրուի մշակութասէր հասարակու Թիւնը՝

կիրակի, Ապրիլ 9, ժամը 15-ին Հ. Բ. Ը. Մ. Ալեք Մանուկեան Մշակութային կեղրոնը

118, rue de Courcelles, Paris 17e

M° Courcelles

Մուտքը ազատ է։

Dans le cadre de ses activités, l'UGAB de Lyon propose pour le printemps

Voyage en SYRIE du 9 au 20 Mai

8955 F. Tout compris

sa capitale, ALEP, KRAK des CHEVALIERS, PALMYRE, EBLA, MARI etc.

arménien de Bab Touma à Damas, le quartier arménien d'Alep, église des Mar-

Invitation au voyage dans les sites les plus prestigieux de ce pays: DAMAS,

Visite des sites plus méconnus hors des circuits traditonnels: le quartier

BULLAURUPA

SOL AULUSTUL APPUSAUP BEPARUULLU F SUZUPE

ԿԻՐԱԿԻ, ԱՊՐԻԼ 9

บ. จอนกบ-จธรากบ MAULTH

Ժամերդութիւն ժամը 8⋅30-ին, պատարագ) ժամը 10-ին։ Դոնրացեր՝ ժամը 17-18:

บ. บนานบ นบรกหนอนอหง

ժամերդունիւն ժամը 9.30, պատարադ ժամը 10.30 , Դոնրացէր ժամը 16-ին։

TOUTO U. AUPAUL TURAULTUR

Ժամերդութիւն ժամը 9, պատարադ՝ 10, Դոնրացեք՝ ժամը 16:

- MARSEILLE -

Exposition Photos

RAJAK OHANIAN

« Portrait d'une ville » CHICAGO

1987 - 1989

Placée sous la présidence d'honneur de :

- Mme Maryline Vigouroux,

Présidente déléguée de l'Espace Mode, - M. Jackson, Mac Donnald,

> Consul Général des Etats-Unis Vernissage le Vendredi 7 Avril à 18h30 Tour du Roy René (Fort St-Jean)

Quai des Belges — Marseille

Exposition du 8 au 29 Avril Tous les jours de 13h à 19h, sauf le lundi Organisée par

La MAISON ARMENIENNE DE LA JEUNESSE ET DE LA CULTURE UGAB . . . UGAB . . . UGAB . . . UGAB

UGAB — PARIS:

à l'occasion de la parution du premier volume de

la Revue d'Histoire Arménienne Contemporaine publiée par la «Bibliothèque Nuban de l'U.G.A.B.

> TABLE RONDE autour du thème

«L'AVENIR **DU GENOCIDE»**

RAYMOND H. KEVORKIAN. ARTHUR BEYLERIAN, et GAïDZ MINASSIAN

le Mercredi 12 Avril à 20h45

au Centre Culturel Alex Manoogian 118, rue de Courcelles Paris 17º

(M° COURCELLES) Tél.: 42. 27. 12. 26.

UGAB . . . UGAB . . . UGAB . . . UGAR

MAISON ARMENIENNE DE LA JEUNESSE ET DE LA CULTURE MARSEILLE

12-14, rue St-Bazile - Marseille 1et

CONCERT

dédié au 80 ème anniversaire du génocide avec la participation de jeunes artistes d'Arménie, lauréats de la Fondation Amadeus:

Datevig Yacoubian (violon), Kariné Boghossian (piano), Vladimir Groyan (doudouk), Chouchanig Gloyan (chant), Hovannès Vartévanian (danse).

le Lundi 10 AVRIL à 20 heures 30

COMITE DE DEFENSE DE LA CAUSE ARMENIENNE

REUNION PUBLIQUE

Les Présidentiables face à la Communauté arménienne

Prendront la parole : Les porte-parole des principaux candidats à l'élection présidentielle

> et Ara KRIKORIAN (CDCA) Lef FORSTER (Avocat) Kevork KEPENEKIAN (CDCA)

le Vendredi 21 Avril à 20 heures 30 Grande Salle de la Mutualité

24, rue St-Victor, Paris 5e — M° Maubert - Mutualité Autocars prévus au départ de :

Alfortville, Arnouville-lès-Gonesse, Bagneux, Chaville, Clamart, Issy-les-Moulineaux, Sevran

Retrait des billets:

- M.C.A.-Paris 17, rue Bleue, 75009 Paris - Tél. : 48. 24. 63. 89. — M.C.A.-Alfortville 9, rue de Madrid, - Tél. : 43. 76. 55. 89.

Pour tous renseignements s'adresser au secrétariat du CDCA Tél 44. 83. 07. 02. — P.A.F. 50 F.-

Voyage combiné Jordanie / Terre Sainte 19 au 29 Avril

Paris - Amman - Jerusalem . Amman . Paris

9950 F. Tout compris

Grand tour de Jordanie, avec visite de la capitale AMMAN, des châteaux du désert, Mont Nébo, Pétra, Aqaba sur la Mer Rouge. Vol Aqaba - Amman, Jéricho, Nazareth, Bethléem et Mer Morte puis 2 jours pleins à Jérusalem.

Renseignements et inscriptions : Katia BOUDOYAN

21 rue de la République, 69120 Vaulx-en-Velin Tél.: 72. 04. 49. 75 / Fax: 72. 04. 62. 37.

L'ECOLE TEBROTZASSERE présente

L'ENSEMBLE ARMENIEN

LA CHORALE DE L'ECOLE le Samedi 8 Avril à 20 heures 30

Salle «Thierry Le Luron» 9, Bd du Midi, 93340 LE RAINCY Renseignements et réservations : 43, 81, 01, 72

Imprimé sur les Presses du Journal «HARATCH» 83, rue d'Hauteville, 75010 Parts Commission Paritaire : No 55938 SIRET : 51027317 A

тиние — ченичений имеры, 8-9 миние вер АVRIL

eruphra

LE NUMERO : 5,00 F

THUTHER CUNIC UNULPHUE (1925-1957)

Fondateur SCHAVARCH MISSAKIAN

HARATCH

LE PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE-FONDE EN 1925

DIRECTRICE: ARPIK MISSAKIAN

83, Rue d'Hauteville — 75010 Paris
Tel.: 47. 70. 86. 60 — Telex: HARATCH 280 868 F
— Fax: 48. 00. 06. 70 —
C.C.P. Paris 15069-82 E

₽ԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

Ֆրանսա : Տար · 1 · 000 Ֆ · ... Վեցամսեայ : 510 Ֆ · Արտասահման : Տար · 1 · 300 Ֆ · (ամէնօրեայ առաքում) 1 · 150 Ֆ · (շարաթական առաքում) - Հատը : 5 ,00 Ֆ ·

69° ANNEE — N° 18.568

40840406 **30408**

ԱԲԽԱԶԻՈՑ ՀԱՑԵՐԸ ԴԺՈՒԱՐ ՕՐԵՐ Կ'ԱՊՐԻՆ

Արխագիոյ մեջ 100 Հաղարհոց Հայութիւն մր կ'ապրի։ Պատերազմական անցգերէն ետը, վերջին մէկ տարուան ընթացջին համեմատարար հանդիստ <u>է</u>ր կացութիւնը, բայց վերջերս կրկին վատ-Junguyus &, pum «Uqq»h Umpm 23-h տեղեկատուութեան։ Պատճառը յանցագործունիաններու ղգալի անն է որուն յաձախակի դուները կ'րլլան տեղացի Հայեր: Այս վիճակը տեղի կուտայ մեկնումներու սրոնը վերջերս զգալի Թափ ստացած են։ Շրջանին մէջ կայունութեան միակ երաչխինը էև սուս իսամամանաև ժշնեն սևուր սակայն ժամանակը կր լրանայ Մայիսին։ Արխադիոյ հայութիւնը մեծադոյնն է փոքրամասնու թիւններուն - ռուս, յոյն, Հրեայ - ու առաւելագոյն չափով կը կրե երկրին ընկերային, անտեսական եղնաժամուն գետեւանքները։

ԱՒԵԼԻ ԵԼԵԿՏՐԱԿԱՆՈՒԹԻՒՆ

Երեւանի մէջ Մարտ 22-էն ի վեր սկսած է դործել ելեկտրականուԹեան օրական չորս ժամուան ծրադիրը։

«Urutaprtu»

(Umph1 3 / 6)

ՆՈՐ ՑԱՒԵԼՈՒՄՆԵՐ

Կառավարու Թեան որոշումով 1 քիլօկըըտմ Հացին դինը Ապրիլ 1-էն սահմանուած
է 75 Դրամ , իսկ Ապրիլ 15-ին ալ քաղաքաին փոխադրու Թեան (թրօլեյպիւս , թրամւեյ) սակը կը բարձրանայ 20 Դրամի ։ Միաժամանակ , կառավարու Թիւնը որոշած է
բարձրացնել նուապագոյն աշխատավարձքերը ,կենսա Թոչակները , նպասաները եւ
պետական պաշոօնեաներու աշխատավարձքերը ։ Ապրիլ 1-էն նուապագոյն աշխատավարձքը կր սահմանուէը 475 Դրամ ։

ՎԱՐՉԱՊԵՏԻՆ ԱՅՑԵԼՈՒԹԻՒՆԸ ՀԻՒԼԷԱԿԱՅԱՆԻՆ

Վարչապետ Հ. Բաղբատեան Մարտ 31-ին առաւելաբար ապահովութեան հարցերուն նուիրուած այցելութիւն մր տրան է հիւլէակայանին։ Ան յատկապես ստուղած է այս ուղղութեամբ բոլոր պայժմաններու լրացումը։ Վարչապետը այցելութեան աւարտին յայտնելէ ետք իր դուհանութերերու ընթացքը Թոյլ կուտայ յուսալ թէ վերաբացումը կը կատարուի նախատեսուած չրջանին։

ԿԱՐՄԻՐ ԽԱՉԻ ՆԱԽԱԳԱՀԸ ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՄԷՋ

կարմիր Խաչի միջազդային կոմիտէի հախադահ կ. Սոմարուգա, ընկերակցու-Թեամը կազմակերպուԹեան Արեւելեան Եւրոպայի եւ կեղը. Ասիոյ պատասխահատուի տեղակալին, Հայաստան զացած են Ապրիլ 3-ին։ Անտնը հանդիպումներ ունեցած են ՀանրապետուԹեան նախագահին, վարչապետին եւ Արտաքին նախարտրին հետ։ Հայաստան իրենց երկօրեայ

ԵՒՐՈՊԱԿԱՆ ԽՈՐՀՐԴԱՐԱՆԸ ՄԻԱՁԱՑՆՈՒԹԵԱՄԲ ԴԱՏԱՊԱՐՏԵՑ ԹՈՒՐՔԻԱՆ

Մինչ Թուրը բանակը կը չարունակէ իր
յաստջիաղացումը հիւսիսային - Իրագ,
ՍԹրադպուրկի մէջ, Եւրոսլական Խորհըրդարանը դատասպարտեց միաձայնուԹեամը
ջուկարկուած բանաձեւով մը Թրջական
դերոյի դեմ ինչ որ բուական հաղուադեպ
է, մանաւանդ երբ ինդրոյ առարկայ է
Թուրջիա։ Անոնջ կը դանեն նաեւ որ «Մարդկային իրաւանց կացուԹիւնը չատ
ծանրակչիռ է, որպեսգի կարելի բլլայ
ներկայիս դործադրել նախատեսուած
մաջսային միուԹիւնը»։ Եւրոսլացի երեսփոխանները կը դանեն նաեւ որ ջրտական
հարցը չի կրնար լուծուիլ ռազմական ձե-

Նոյն ընթացքը չունին Միացեալ - Նա-Հանդները եւ Արտաջին նախարար՝ Էրտալ ին է օնիւ գոհ կր վերադառնայ Ուաչինկթրեն (Ուրրաթ, Ապրիլ 7-ին, Փարիդ կր ժամանէր)։ Արդարեւ Արտաջին նախա-կից» որակած է Թուբքիան եւ ճչդած որ «օրինաւոր պայքար կը տանի աշաբեկչութեան դեմ» ու «յառաջադիմութիւններ կ'արձանագրէ մարդկային իրաւանց մարդին մէջ»։ «Իւմանիթէ» կ'արձադան-45 (Ապրիլ 7) մարդկային իրաւանց Հիմ. րանիկը րախաժաշիր, բաւում բօրբրի սե կ'ըսէ . - «Թ. Չիլլէր իր ծրագրին մէջ բամաճարար քուգուղ դն ուրբն ճնատիար Հարցին Համար ։ Իր նչանակումեն 15 օր յետոյ, կանչուած էր Ապահովութեան Ազդ. Ծորհուրդին կողմե եւ երբ դուրս ելու րսու թե ըմբոստութիւնը Հարկ էր նդմել դինուորական միջոցներով»: Այլ முமைறார், புற புறத் கயக்யுக்கார்யும் யும்தமாகնա Թերթը Չիլլէր խամանիկ մրն է դինուո. րականներուն ձեռբը:

րականներուն ձնութը։

— Հ Լեյլա Զանայի և քիւրտ երեսփոխաններու ապատ արձակումը պահանջող
ցոյց մը տեղի կ՚ունենայ Շարաթ, Ապրիլ
8, ժամը 11.30-ին «Անմեղներու աղբիւրը»
(մեթրօ Հալ) Ֆրանսացի Կիներու Միութեան նախաձեռնութեամը։

կեցութենյեն ետը կ՚անցնէին Վրաստան ապա Ադրբեջան ։

ՏԱՐԱԳՐԱՄԻ ՀԻՄՆԱՐԿԻ ՊԱՏՈՒԻՐԱԿՈՒԹԵԱՆ ՀԱՑԱՍՏԱՆ ԱՑՑԵԼՈՒԹԻՒՆԸ

Հայաստանի Տնտեսու Թեան նախարար՝ Արժ էն Եղիազարեան Ապրիլ 4-ին ընդունած է Տարադրաժի միջազգային Հիմնարկի ներկայացուցի չները։ Պատուիրակու Թեան Հայաստան այցելու Թեան ճպատակն էր ըննարկել Հայաստան իրականացուոց րարեփոխումներու ընԹաց թը եւ յատկապես Հիմնարկին կողժ է Հայաստանին տրրամադրուելի ը «թէնոր պայ» վարկի աորն չուող Հարցեր։

ԱՐԲԱՆԵԱԿԱՑԻՆ ՀԱՂՈՐԴԱԿՑՈՒԹԻՒՆ

Հայաստանի Հաղորդակցութեան նախարար Գրիգոր Պողպատեան Իսրայել կատարած իր այցելութենկն վերադարձին րացատրած է թէ Հոն չփումներ ունեցած է Հայաստանը «Ինթերսփութնիչ» կազմակերպութեան անդամադրելու ուղղութեամբ ։Այս միաւորը, որու անդամ են արդեն 22 Պետութիւններ, արդանեակային Հաղորդակցութեան ցանց մբն է, որ այդ մարդին մէջ կրնայ լայն կարելիութիւններ ընձեռել Հայաստանին։

ԱՐՏԱՔԻՆ ՆԱԽԿԻՆ ՆԱԽԱՐԱՐ

ՔՐԻՍԹԻԱՆ ՓԻՆՈՅԻ ՄԱՀԸ

1956-ին Հայասջան գացած եr

Ըրկերվարական կուսակցութեան կարկառուն ղենջերեն՝ Քրիս երան Փինս ծընած էր 1904-ըն Հօք - Մարնի նահանդը։ Քաղաքական իր առաջին քայլերը ըրած է իր աներգոր - դրաղէտ Ժան Ժիրոսուի գրասենեակը որ տեղեկատուութեաց տեղակալ էր էա. Տալատիէի կառավարութեան մէջ։ Երբ պատերազմը կը համնի, ատա, ժնառուղն ֆիրօ ի,արդրի ժիղամրու (գաղանի անչ է , կը գիմնե (գաղանի) «Լիպերասիոն» թերթը եւ կը չարադրէ ֆըրանսական սենտիքալիզմի մանիֆեստը որ կոչ մըն էր բանուորական դասուն դործի անցնելու : 1943-ին կեսթեափօն գինը կը ձերբակալէ եւ կը բանտարկէ Լիոնի մօտ, ապա ղինւջ կը փոխադրեն Պուխընվալա, Քրեմաթորիոմ *խորագիրը կրող Հատորի* մր մէջ, կր պատմէ այդ տարիները։ Ընկերվարական երեսվորան, 1946-էն 1958 ալիտի վարէ դահազան նակապարութեիւն. ներ ։ 1955-էն 1958 Արտաջին նախարար է եւ այդ Հանդամանքով է որ Երեւան կայցելէ 1956 Մայիս 22-ին եւ իր ժամա. նումը առիթ կուտայ ներգաղթած Ֆրանսանայերու բուռն ցոյցերուն՝ «փրկեցէ՛ք մեզ, փրկեցէ՛ք մեզ, կ՛ուզենք մեկնիլ, կեցցէ՛ Ֆրանսան_» եւ որոնց լայն արձա. ղանդ կուտայ նախ ֆրանսական, Հուսկ՝ ամերիկեան մամուլը։ Նոյն օրերու «Ցառաջ»ն ալ մանրամասնութիւններ կր հրատարակէ աղբիւր ունենալով առաջին առ. թիւ փարիդեան օրաթերթերու թղթակից. ները որոնք ընկերացած են նախարարին, յետոյ հաել «Սովետական Հայաստան» օրաթերթի որ Հրատարակած է պարզ թրդթակցութիւն մր առանց անդրադառնալու ցոյցերուն : Ցետագային, երբ Փինօ եւ իր պատուիրակութերնը կր վերադառնային, «Ցառաջ» տեսակցութիւն մը ունեցած է բախարարին ընկերացող բարձր պաչաօնատարի մր՝ Փոնքքիյոնի էր Թէ ցոյցերը ինւջնաբուխ էին եւ կրցած էին տեղի ունենալ չնորհիւ վարչակարդին մեղմացումի ջաղաջականութեան։ 7000 կը նկատէր Ֆրանսայէն ներդադԹածներու Թիւր : U.uningut չատեր կ'ուղեին վերա-Հաստատել ֆրանսական իրենց Հպատակու. [ժիւնը, ֆրանսական անցագիր ունենալ: Հրահանդուած էր Մոսկուայի ֆրանսական գեսպանատան որ այգ Հարցով գրա-

Այս ցոյցերուն եւ օտար մամուլի անոնց տուած արձագանգներուն հետեւանջով է որ աւելի ուչ, Շ. պիտի ստորագրէը խըմպարոկան մը խորագրուած՝ «Հայրենիրը պանգոկ չէ»:

ህትቦ ትሀብሀንበቦንንትቦበትን በኑንሀንበትበትሀን

Այսօրուընկ (Ապրիլ 8/9-ի Թիւ) Ցառաջ-ի առաջման ընկերուԹիւնը Հասցկագրու-Թեան ձեւը վտիսած է եւ կը կատարէ Համակարդիչի (Էնֆորմաթիք) դրուԹեամբ։ Կրնայ պատահիլ որ, մեր կամջէն բոլորովին անկախ, սխալներ պատահին։ Կը խնդրենջ որ որեւէ սխալի, անկանոնու-Թեան պարադային մեր րաժանորդները անյապաղ տեղեկացնեն որպէսզի Հարկ եղած սրբագրուԹիւնները կարենանջ կատարել տալ։

Շնորհակալութեամբ Վարչութիւն «ՑԱՌԱՋ»Ի

BUNU'S

«Նորեն պատնեշի վրայ» կր գրեր խըմբագիրդ ճիշդ կես դար առաջ, 1945 Ապրիլ Ց-ին, երբ կր վերահրատարակեր քեզ հնգամեայ լոութենե մը վերջ։ Եւ հիմա՝ միշտ պատնեշի վրայ ես եւ ես կր սիրեմ քու հաշւոյդ այս հնոն, բայց խօսուն պատկերդ։ Անիկա կ՚ըսէ ճշգրիտ կերպով տեղը ուր ենք։ Պատնեշը կր պաշտպանե, բայց կր բացուի դուրս, քեզ կ՚ընե աշխարհին վրայ բացուող պատուհան, կր բաժնե, տարբերելու համար սակայն, ո՛չ

Ցիսուն տարի հեւ ի հեւ մամուլդ կբ բանի գէշ կամ լաւ, ինչպէս Շաւարշդ կ՚բսէր՝ հայրենիքին համար, Սփիւռքին համար, նոր սերունդի փրկութեան, մշակոյթի ճակատին վրայ։ Ճակատ նորէն, ո՛չ ռազմաճակատ, որպէսզի մեր գոյութիւնը մնայ միշտ աշխարհին դէմ ու լեգուին մէջ։

Ամեն օր գիտնալ մնալ հոն ուր ես, րսել ամենօրեայ խօսքդ, թարգմանել աշխարհը, հասկնալ մեզ։ Այդ կ՛բնես, ա՛յդընելու ես։ Այդ կը փորձես։ Մամուլիդերկարակեացութեամբ փաստը կու տասոր բեկուածը, կոտորուածը կրնայ դիմանայ եւ ոեմք առնել։

նալ եւ դէմք առնել։
Մեր ուզածը չես, կ՚ըսէր բանաստեղծը ուրիշ հասցէով։ Աւելի՛ լաւ, կ՚աւելցընէր։ Ուրեմն, եղիր ինչպէս որ կաս ու
կը դառնաս աւելի լաւ։

<u>ԳՐԻԳՈՐ</u>

WCWAFL

«LE MONDE»

(7 Avril)

«ሀ**ቀ**ኮኮቡዳኮ ԳԱՐԵԳԻՆ Բ. ԿԱԹՈՂԻԿՈՍԸ ՀԱՑ ԵԿԵՂԵՑՒՈՑ **Չ**ԵՏ ԸՆՏՐՈՒԱԾ»

Այս խորագրին տակ է որ Լը Մանտ (Սոֆի Շիհապի սաորագրութեամբ) կարձ թությունիւն մը հրատարակած է կաթողիկոսական ընտրունեան առնիւ (ի դէպ, ուրիչ ոչ մէկ տեղ արձադանդ մը աբուրք) ու ջուսը ու շիտաիր իրար խառրբնով հաւարար «իր ճրաաիա» աբսերութիւններ կուտայ Հայց. Եկեղեցւոյ մասին, որ «երկու գլխաւոր ճիւղեր ունի»՝ Հայաստան եւ Կիլիկիոյ կաթողիկոսու թիւն. այս վերջնոյն համար կը ճչդէ՝ «Դաչնակցութեան տիրական ազդեցութեան տակ» ու կ'աւելցնէ որ Ս,պրիլ 5ին, այս երկու Տիւղերը վերամիացուհը են 131-րդ կաթողիկոսին ընտրութեան առներւ . Գարեգին Բ. կր նկատուի «ըՍփիւռքի Եկեղեցւոյ պետը» ... ու իր ընտրութիւնն ալ յաղթանակ մբ՝ Լ. Տեր-Պետրոսեանի Համար որ վերջերս արզիլած էր Հ.8.Դ.ն եւ այս ընտրութեամը ուզած էր մասամբ չէզոքացնել ներքին ընդդիմութիւնը:

No comment:

A 11. 4

3 4 3 5 4 7 4 7 1 1 1 1 1 1 1 1 1 1

Ռամկավար Աղատական կուսակցութեան Արեւելեան Ամերիկայի եւ Գանատայի Շրջանային Վարչութիւնը ներկայիւս Հանրութեան կը յայտնէ թէ Նիւ-Ճրրգիի մէջ վերջերս լոյս տեսնող «Անկախութ-իւն» անուամբ նոր թերթ մը եւ անոր մէջ երեւցող դաղափարները որեւէ կապ չունին Ռամկավար Աղատական կուսակցութեան

> ՌԱՄԿԱՎԱՐ ԱԶԱՏԱԿԱՆ ԿՈՒՍԱԿՅՈՒԹԻՒՆ

Ապրիլ 3

4442666

UMPLE UUUSPEUL

Սպառիչ յետմիջօրեն իրիկնանում էր։ Վարդապետր ձամբորդութեան ծրագիրը լրացրած, բարձրացալ պատչգամբ։

Ցոգնած էր: Սերոբին սուրճ պատուի. րեց ու նստեց ախոռակին։ Ղամիչյին ենարժույլ գև ինկիրանիր անգույն բո անժ խաղաղ ոսկեփոչում ճախրում էին աղաւնիները...

- Սուրճը կը սառչի, - չչնջաց Սերոբը, աեսնելով, որ Հայր Սուրբը տարուած է աղաւնիների Թոիչքով:

- Այո, - վերցրեց սուրքը եւ նոյնպես չչուկով ասաց, - աղաւնիները մեզանից

երջանիկ են

- Այդպես է Հայր Սուրբ, նրանք մարդկային ազագութիւնը չունեն եւ բաւարարւում են Աստծոյ տուածով:

- Աստծոյ ... կրկնեց վարդապետը եւ յոգնած մաբով սկսեց մաածել Աստծոյ பீயயிம் :

Սերոբը ճանաչել էր անցեալ օրուայ տարօրինակ հիւրին, դրսում գրուցել էր ղոլամների հետ եւ առիթի էր սպասում՝ խորարու այդ դարիր, ոտիայն հետևով վաևմատերաի դատանետն վիջաին, դառումանանր գրկած հեռացաւ։

.Ս. առուած , . նորից կրկնեց վարդապեար եւ մի անրացատրելի Թախիծ դողաց սրտի մէջ ... զգաց, որ անզօր է, յանախ մտածել է հասկանալ Աստծուն, բայց հոգեւորականի ոճբուն քամատանուղ *է*և միտըը եւ «Աստուած մեծ է եւ անքննե. լի», խոսքը որպես պատասխան միչտ վերագրում էր միտքը ... Աստուած, ես, որպես մի չնչին արարած փորձում եմ հասկանալ, հասկանալ ... րայց տառապում եմ, երբ խորհում եմ, խորհում եմ արարչունեանդ ան-ஒப்பிக்குந்காடுக்கும் மியம்றிற், கட மாயாயையும்மே փոխւում է հարցումի ... ինչո՞ւ Թուրջին սաբենթիր դանսակբետ ՝ հայն մամարային ընազդով ...:

Եւ պատասխանը դառնանում էր արդա. ները։ րութեան համով ու խղճի կարմրու*թեամը...*

- U, шипишь . . .

டு பாடியாய்க் பட யடியகியர் 22 மீடியாகி த் பயடிմոսերգուի պաղատանքը.

- Դու, Տէր, զնշմարտութիւն սիրեցեր, զանյայտս եւ զծածկեալս իմաստութեամբ *կարաւանին*։ քով յայտնեցեր ինձ:

. Լսելի արա ինձ Տէր զցնծութիւն եւ զուրախութիւն, եւ ցնծասցեն ոսկերք իմ տառապեայք...

Փորձեց խաղաղուել...

Փորձեց մտածել վաղը մեկնող կարաւանի ապահովութեան մասին, որ գնում tp df lunp Stp - 20p, fruu - nej - mju, Մասքանէ դանելու. այս նորը անուն չուներ, 50 տարուայ անյայտութերւնից պիտի ատնունեան դար ու գրանցուէր ցեղասպանութեան դեռ էջերը բաց մատեանի

Գնում էին խաղաղութիւն պարդեւելու անջիրիմներին ... գնում եին ուխաի. Sயவீழ்த் ஓாட்வீ யடி பியு пட வீய்ட்...;

Ուիստաւորների կարաւանը լուսասադի

հետ Ղամիչլուից դուրս ելաւ... Տէրիջում նորերը պիտի միանային, որոնց մէջ անցեալին ու ճանապարհներին ծանօթ մի Հայ կար՝ Հաջի Մուրադ՝ Եղեռնից մազապուրծ, չրջուն առեւարական, վայրերին ու ցեղերին ծանօթ...

- «Տէր, եթէ զշրթունս իմ բանաս, բե. վարդապետը։ րան իմ երգեսցէ զօրհնութիւնս fn...»

Աղջամուղջ էր, խաւարի երկունը ու լոյսի ծնունդ։ կառջերը սուրում էին հարթ, Հայոց արիւնը ծծած ու չորացած աւաղների վրայով...

Ձղախկժի կրճառումից յառնում էր մարդկային յիսնանեայ մի ողբ, որ նման էր նախոնիրուած գանգից քամու ելքի, որ արագացնում էր վարդապետի սրտի տրոfor he my treffiche laguery ament:

- «Տէր, ուղղեա՝ զգնացս մեր ի ճանապարհս խաղաղութեան. Տէր, ուղղեա՝ եւ առաջնորդեա՝ հոգւոց մերոց եւ ամենայն հաւատացելոց՝ գնալ յարդարութեան նանապարհն եւ ի կեանսն յաւիտենից» *արջ*նում էր վարդապետի միտքը։ Ճանապար-சிம் வுடி ரியர், வுராம், மாரியரமார், மாնաղաւմչուղ, ոսշնոմ դրերաարենի աչեր լոյս, որ փոշու նման մանում էր խաւարի մ էջ, ջօչափում բնութեան մ էջ յաւիտեան արձադանգող ոսկորի ձայնը...

Ընթանում էր կարաւանը, յայտնաբերե-

լու մարդկային ոսկորների մի նոր բրածոյ, որտեղ Թխոսել էր Թուրջի խիղմը, աշխարգին խեղղաման արդարութեան Surmph mmiur

Ընթանում էր կարաւանը, կարաւանում՝ դալուկ մի վարդապետ, կաւէ անօ-சாட்டி புயாராற காடிக்கு க்கு ... கழிய սեւասքեմ ջահանայ, երկու ղղեստաւորուած դպիր եւ նախնիր տեսած ու չտեսած ու խսունվեց Հայեր...

Լուսաստղը նրանց հետապնդում էր Թիկունքից, իսկ հորիզոնը արեւմուտքում ճարում էր կապարային մռայլութեամբ։

Կիսախաւարը երբեմն արագունեան կրչուսնայան հուուղ բև վանմապետի դատ-Հոգ Տակատին, չոյում, յուսադրում.

- «Ձգործս ձեռաց մերոց ուղի՛դ արա ի մեզ, Տէր, եւ զգործս մտաց մերոց յա-Inghu! dhq ... »:

Աստղերը Հանգչում էին բլրայանջե. րում, Հովիւների աչքաները արած խարոյկների նման եւ երկինքը հեռանում էր երկրից, ու լայնանում էր դունատ Հորիզոնը եւ այդ հեռաւոր գունատութիւնից լուում էր արբենացած Տէրիջի եկեղեցու վարութեն հուրջը՝ սև աքինւուղ գև աճևսւ իուչ դական :

[பாய்யும் த்

- Աստուած օգնական, Հայր Սուրբ։

- Աստուած պահապան, - օրհնութիւն րաշխելով պատասխանեց Կորիւն Հայր *Սուրբը* :

Տերիքի աշնական տարազներով հայու-**Երւրը բիւրեղացաւ եւ պսպղուն լանջա**խաչով ընդառաջ եկաւ Տէր Աւետիջը: Ողջաղուրուեցին...

- Պատրա ստ էջ, - Հարցրեց Հայր Սուր-

- Միանդամայն պատրաստ,-պատասիանեց Տէր Աւետիք բանանան եւ Թախանձեց, - վաղ լուսաբացից ժողովուրդը նա-

խաջա, է պատրաստել։ - Բարի , - Համաձայնունցին ուխտաւոր-

Արեւը անազմուկ գրաւում էր հեռակայ լեռնագագաթները։ Հովիաներից կապոյա չամանդաղ էր բարձրանում ։

Չորս ինջնաչարժ եւ քսան Հոգի միացան

Տէր Աւետիջը ղեկուցեց.

- Տէրիքի ռազմուժը պատրաստ է...ու. նենք նաեւ մի ուղեցոյց՝ Հաջի Մուրադ, որ չրջուն վաճառական է, հինդ մատի պէս ծանօթ վայրերին ու ճամ բաներին, իսսում է բացի մայրենիից, երեք լեզու՝ արարերէն, քրդերէն եւ Թրքերէն։

Հաջի Մուրադր ջրդի տարազով եւ Հայի Հաւատքով, Համրուրեց առաջնորդի աջր եւ դառնալով չուրջիններին ասաց. .

- Հուր չատ վերցրեք, մինչեւ Այնախուար՝ ճամբին ակ չկայ ... եւ ճամ. բայ ելան ։

Տերիքը մնաց հեռւում , բայց օրհնարեր զօղանչը դեռ արձագանգում էր ճամբաների պաոյաում ։

Արեւը ոսկենիւս կողովի պես ծածկում է Հասակաւոր բլրադագանները ու ճամ. րան փոխւում է արահետների, որոնը ժապաւկնների նման միացնում են հեռուները։ Հաջի Մուրադը դարձաւ կենտրոնական դեմը, աւելի ճիչդ՝ խսսուն քար-

- Հաջի, ո°րքան պիտի քայլենք, . ճամբի փոշին Թարթիչներին, հարցնում է

Ուղեցոյցը, Հայեացքը կածանների լըռութեանը, մաքով հայւում է համրիչի հատիկները՝ խե՛յր, չա'ռ, Աստուա'ծ... եւ սխափում վարդապետի ձայնից։

· 105' JP \$ · · ·

- Ո°րքան պիտի քայլենք, - կրկնում է վարդապետը անդոհանքով:

- Մեկ ժամ , . ու նայում է մտահոդ արեւին:

Եւ խարկուած արահետից ծխի նրբու-**Երայն և փանի է հանցարարում ...** <u>Գափօհն</u> դրարարիկի այան հանահուդ է սմրահանն կածանի ցանկութեամբ ու քայլում, քայլում է դառնացած եւ զգում , որ միջոցում դեռ յիսնամեայ անկծը կայ, յիսուն տարուայ աօնից չորացած արցունը...:

Omport unterfy pullury & untering Հաջի Մուրագր, նրանց հետեւում է կոնիւն վանմապետը, հետոյ, բնբե ճաչանաներն ու երկու դպիրները, եւ հոգեւոր Հայրերին հետեւում է Եղեռն տեսած չտե. սած՝ 105 ունսառորների ախրամած շար-

து, வு டியாபி கி அடியத்து திரிய யுயளியுթեանն անծանօթ նահատակների հոգու խաղաղութեան Համար ՀոգեՀանգիստ կա-

կորիւն Վարդապետը նայում է արահեարց բարձրացող ծիանման փոչուն, որ պարուրում եւ գունափոխում է սջեմը, նստում թարթիչներին արեւային ծանրութեամբ։ Արահետը դաջուած է մեծ ու փոքր կնղականետքերով. անցել են կենդանիները, ինչպէս մի օր անցել են மக்ரயவமாடயல் மீக்க கட முக்கு ஆயுக்க யும արահետով դէպի մահ ։ Հիմա իրենք քայլում են երկրախոյզների նման ... բայց ինչքան տարբերութիւն կայ այդ երթերի միջեւ ... երկրախոյգը գտնում է հազարամեայ մի զանկ, կամ բեկուած ոսկոր ու խայտալով բռնում է Թանզարանի ճամրան ... իսկ իրենք՝ երեւի արդարութեան, որ մրանք է խմջի փնատակրբեր տան...:

Mapulunjantup քայլում են յոգնած, ֆայլում բն ջանաւ բւ հանուրարևու իամաւոր Գողդոխան...

խանիսւած ենհաժքիրը ահաչբարբևև խառևւում են, կծկում ու նորից բացւում՝ Equal Shanchbapp:

Ձախում անանց լեռներ, աջում անապատն է անգոյն երկնքով, իսկ առջեւում՝ մի ջրջրուած կածան, որտեղ սողում է թրջական սահմանը...

Հաջին նայեց երկար:

Արեւը իջաւ գլխին, տապր գլխից սուղուեց մինչեւ ներբանները եւ ձեռքը բըոնեց ճակատին ու նայեց սահմանին ոճրա-8/12 ...

- Դիմացը, Տիգրիս դետից անդին, Թուրքաց սահմանն է, պիտի մօտենանք ու թերուննը ձախ, թրքական պահակատան առջեւից ...

Ցառաջացան ։

Կածանում փոչի չկար, բայց ծածկուած էր դայլատամների նման խմաջարերով որ դժուարացնում էր Հոգեւոր երթը։ Բարձ. րացան, մի նոր բլրազագաԹից երեւաց դժիսեն պահականոցը:

Թափօրը կանդ առաւ:

Ձախում , սուրիական Հողի վրայ Թափուած էին Հոկայական քարաժայռեր, իսկ արանետը առաջանում ու Թրջական պահականոցին չհասած, ահով Թեբուոմ էր ձախ եւ անհետանում քարաժայռերի բա-Lhyned:

- Շները կարող է արդիլեն, - տատան- Հաջի Մուրադը սառնարիւն ։ nety Zughi:

Թավարը կուտակունց բլրադագաժին։

Պահականոցում տագնապ ստեղծուեց: Հողագոյն համարդեստով սահմանապահ. ները, ափով Հովանի արած եւ զարմացած , նայում են այս անսովոր համախմբումին ։

- Որտեղի՞ց է անցնում ճամրան, . պա-Հանջկոտ Հարցրեց վարդապետը։

- Եթե ուզում ենք քալել տարագիրների անցած կարաւանի ուղիով՝ պահականոցի առջեւից պիտի Թեջուենը ձախ...

Վարդապետր խուզարկու նայեց ժայսարեկորների արանքում փչուր . փչուր եղած արահետին, ուղեցոյցի ղէմ քից կաթող ատելութեանը, որ կէս դարի ժանդ ունէր, ջահանաների՝ նահատակութեան պատրաստ ղէնջերին, դպիրներին ու ըրտնաջան Թափօրականներին ... յուղուած նայեց վեր՝ երկինը, ու տեմաւ թե կոտրած արդարութեանը, որ ձգնում էր իրեն պահել այդ գունատ բարձունքում... ծնկեց եւ պայուսակից հանեց արծախակուռ խաչը, գլխից վեր բռնած, անվեներ անցաւ առաջ եւ Թափօրը մեղեսիկի պէս, հատիկ - հատիկ , չարուեց արահետում եւ չարժուեց. խկ'յր, չա'ո, Աստուա'ծ...

Հոգեւորական ուքեմը եւ արեւի ճառա. ժայնջրբնե երշերժանրով իրաչև տարջաս դարձան, որ կիսամերկ դուրս նետուի պահականոցի հրամանատարը։

Դիտեց զարմացած ...

. Հայեր են, - բացատրեց տարեց մի

- Հայե°ր, - չվորժուեց սպան:

Թափօրը մօտենում էր պահականոցին, կորիւն վարդապետի աներկբայ ջայլերի 42mns [And : Արեւր ծամում էր Թափօրի չարժուն

ստուերները, իսկ չիկացած քարերի դայրոյնից եռում էր տաքուներւնը: Սպան դժկան նայեց արեւին եւ ճակատը

ծոնթլով դատնետն չանձնբն իւնայիրոբ.

- Բայց ի°նչ նպատակ ունեն...

- Հեյ, ովջե՞ր էջ, - հարցրեց մի պա-

- Հայեր ... - լսուեց բաղմաձայն ։ . Բայց դուք գիտէք, որ իրաւունք չուներ մեր սահմաններին մօտենալու:

. Մենք ուխար ենք դնում , - բացատրեց

CUPUPULU UUVUPU

20.34. 460.78p ԼՈՍ-ԱՆՃԸԼԸՍԻ ՄԻ

ինսինոյի Ֆերահեան ազդային վարժու րանի «Աւետիսեան» սրահին մեջ, Մարո 19-ին, տեղի ունեցած է Լեւոն Շանց ծննդեան 125-ամեակին նուրրուած փառա տօն մը, կազմակերպունեամը Համադ դայինի Շրջ. Վարչութեան : Բացուժ, կատարած է Րաֆֆի Սէթեան։ կար մակերպիչ յանձնախումբի խոսքը փո խանցած է ՑովՀաննես Մանուկեան, որ իբրեւ Լ. Շանթի աչակերտ ներկայացու ցած է ուսուցիչն ու անօրէնը : Շրջ. վար surfithing whereing hour mand & Outh Հայրապետեան եւ անդրադարձած էա. մարդայինի հիմնադրութեան։ Ցուցադրը. ւած է Պարդեւ ՓԼլժիջեանի պատրաս տած տեսերիզը, որով ներկայացուած է Շանքեր կեանքն ու դործը։ Տեղի ունեցած է կլոր սեղան մր, որուն ընթաց. ջին Լեւոն Գասպարեան ներկայացուցած է 1. Շանքեր մանկավարժական հայհացը. ները եւ անոնց այժմ էականութիւնը։ 8ատ միկ Թաչնեան ներկայացուցած է Շանի փիլիսոփայու ժեան խորջը՝ անոր պատ. մական ժատերգու ժիւններուն ընդմեյին Ստեփան Թովչեան ներկայացուցած է և ւոն Շանթ թատերադիրը, «Կինը» վիպա. կին թնում է 25%: Կարօ Մոմ ձեանի ղեկուց. ման արւթեր եղած է «Շանթե բաղաքական եւ հանրային գործիչը»: Շանքի այա. կերտներէն եւ անոր կետևքի վերջին օրե. րուն ականատես վկան Պարդեւ Շիրինեան ներկայացուցած է մարդը, ուսուցիչը, անօրէնը եւ Հեզինակը։ Սրահի պատերուն վերէն վար կախուած մադադաթի ձևա էջերու վրայ գրուած են Շանքի գործե. րուն անունները եւ մեջրերումներ անոր ասաքերեն։ Շանքի երկերեն տիպարներ ներկայացուցած են Սարդիս Ասլանեան, Անի Աւետեան եւ Գրիգոր Ալաձաձեան։ Գեղարուեստական բաժնի պատկերացու

-Ս.յս կողմերում ուխատաեղի չկայ, դիմախօսեց սպան:

- Bhanes mmbh mumb durt the nupl. ծել, . մոնչաց կորիւն Վարդապետը։

Թուրջերը մի պահ խորհրդակցեցին։

- Lute, - ձայնին կչիռ տալով խոսհայ ոպան, - ձեղ հրամայում եմ՝ վերադարձէ եկած ճամբով ու մեզ Համար պատմու թիւն մի' ստեղծ է p ...

- Մենք ցանկանում ենք վերականդնել պատմութիւնը, - ընթացքը առանց կատև ցընելու պատասխանեց Վարդապետը։

- Ես ձեղ պատմութիւն ցոյց կը տամ, գոռաց սպան , - վերադարձէ՛ ք հրամայում

- Մենք մեր խորճի պարուջն ենք կատա. րում, - առանց ընկրկելու ասաց կորին Վարդապետը:

- Ես ձեղ խիղն ցոյց կը տամ , - կատա-ராப் த பயுயி:

Ու երթր չարունակւում է։

- Վերադարձէք, Հրամայում եմ , չներ ... Էնկրկում չկայ,

- Ի դէն, - հրամայեց սպան։

Եւ հրացանակիր պահակայինները հրա. մանի են սպասում ։

- Լոէ՛ք, Հայեր ես մեկից մինչեւ երեք 4p 4m2nchd, 4ft 24hpm4mbgmb, 4mgm. զարկի կը բռնուէք, . խրոխա եւ վճռական յայտարարեց սպան ։

- U54 ... Lp4nz ...

Օդում պայթեց մի հրաղէն... Ու արդիչառներ Tourpd դի ասրաքար

- Թողե՛ք անցնեն...

Ժեռ ու քարոտ հանցուրեին հանդանի հրազէններ կախուեցին պահականոցի վրшյ:

Սպան չչմած նայեց վեր: Բարձրացաւ Խալօ Իսոյի առնական,

սպառաղէն հասակը։ - Մեր դիրջը բարձրադիր է եւ ջանակը шпшерг. Раз гра испися пишивине பியட்டு கிடி வடிடு, - யடிட்டியக்ய நி வுள்ளார் hulo huon:

(Tup. 2)

մը կատարած է Գառնիկ Գազանձեան, իսկ ցուցատաիտակները գրած է Նագարէն Գառնիկեան։

Ֆերանեան վարժարանի «Աւետիսեան» սրահին մեջ, Մարտ 18-ին, տեղի ունեցած է Ազգային Վարչութեան եւ Ուսումնական իսելուննի շնատանարաչ ըսն մասաժինջերուն նուիրուած զեկուցման երեկոյթը, կազմակերպու թեամ ը Ազգ. Առաջնորդա. րանին։ Ներկայ եզած են կրթական մարմիններու անդաժներ, ուսուցիչներ, անօրեններ, մտաւորականներ, մշակութեային միութիւններու եւ մամուլի ներկայացուցիչներ, նուիրատուներ եւ դասագիրջերու գեղինակներ: Սրահին մեջ, սեղաններու վրայ ցուցաղրուած են նորատիպ դասադիրջերէն եւ փորձարկութեան ընթացջի մեն բասա արևեներեր առոյջրբեւ եացումը կատարած է տուքժոր Սահակ Արս. լանեան : Տիկին Լիզա Կապուտեան չեչտեյչ ետք դասագիրքին կենսական դերը աակերար խանդավառելու՝ ուղղուխեամբ, դիտել աուած է թէ հայերէն լեզուի եւ Հայոց պատմունեան իւրաջանչիւր դասադիրը - արեւմտահայերէն եւ արեւելա-Հայերէն - ունի երկու բաժիններ. առանրը, նրկբենձանարն՝ ին եասաձարիսվ եւ Հարցումներով, երկրորդը՝ դրաւոր այխատանքներու տետրակը, որոնց կողներ աղէր ժասաժին անակ ուրբրան րաբւ իր ուսուցիչի ուղեցոյցը: Հայոց պատմութեան ղասագիրջերը եւս կ'ունենան աշխատանքի տետրակներ։ Բոլոր գիրքեըր դունատիպ են ու պատկերագարդ ։ Այս դիրջերու կողջին նաեւ պատրաստունեան ւյն բր ինօրնի մասաժիննենն, շան բիբդեցւոյ պատմութիւն խորադրով ։

Օննիկ Հայրապետեան խօսած է դասաժիրջերու պատրաստութեան եւ տպագրական աշխատանքներուն մասին։ Ձեկուցումէն պարզուած է որ Հայոց պատմու-**Թեան դասադիրջերու Հեղինակն է Կարօ** Մոմճեան, Հայ Դատի դասագիրջերունը՝ Ռուրինա Փիրումեան , իսկ Հայերէն լեզուի դասադիրջերունը՝ Սրբուհի Հայրապետեան, Գառնիկ Գալստեան եւ Հրանդ ԱՏԷմեան։ խոսք առևելով Առաջնորդ Տախեւ Արգ. Սարգիսեան գնահատած է տարուած աչխատանքները եւ Անթիլիասի Վանջի սոնբայ դրատք դն ըստինաջ, մասամինքերու Մշակման Յանձնախում բին անդամ, վաստակաւոր մանկավարժ Մկրտիչ Մկրտիչեանին :

Հոլիվուտի «Կարապետեան» սրահին մէջ, Մարտ 15-ին, տեղի ունեցած է Սոլժենիցինի «Արխիպելագ Գուլագ»ի՝ Արմէն Ցովհաննիսեանի կողմէ հայերէն Թարդմանութեան գրատարակութեան դինեձօնը, կազմակերպութեամբ Համազգայինի Լոս . Աննըլըսի մասնանիւղին։ Բացումը կատարած է Ցակոր Օվայեան։ Խօսը ա. ոած է Արմէն Տօնոյեան ։ Գիրքը ներկայացուցած է Անահիտ Արամունի - Քեշիշեան ։ Ողջոյնի խօսը արտասանած է Ստեփան Թուիչեան, գնահատելով հատորին Թարդմանութիւնը ։ Շնորհակալութեան խօսքով հանդէս եկած է Թարզմանիչը։ Գեղարուեստական բաժնին մասնակցած են եր. գիչներ Արաջոիա Վարդերեսեան, Ցովիկ Գրիզորեան եւ Կարպիս Տաղէսեան։

Լոս - Անձրլըսի Պոլսահայ Միութեան որահին մէջ, Մարտ 19-ին, տօնուած է Էսահան վարժարանի 100-ամեակը_։ Բացումը կատարելով Ցորելենական Ցանձ. նախումրի ատենապետուհին՝ Տիկին Նաախա Պարսամեան, մախ տուած է Էսաեան կենսագրականը, ապա՝ եղբայրներու վարժարանին առաջին 40 տարիներու պատմականը եւ կրած փոփոխութիւնները։ Լուսապատկերներու ցուցադրութեամ_{բ Տիկին Պարսամեան վարժարանին} 100 տարուան պատմականը ըրած է, տալով համառու տեղեկու թիւններ ։ Գեղարուեստական բաժնին արտասանութեամբ Տանդես եկած են Տիկին Ալին Տօնիկեան եւ Տիկին Հիլաա Անրիլան։ Տենվրը (Գո-[սևաատ) հրարով, բոաբար վանգահարի հախկին անօրկնուհի՝ Տիկին Աննա Գավաֆեան ձայներիգի վրայ առնուած իր որտի խոսքը ուղված է՝ արժնաժապրանով վարժարանին դերին։ Կարդացուած է էսահան վարժարանի ներկայ տնօրէնուհի՝ Տիկին Սաթենիկ Նշանի ողջոյնի գիրը, որ պարզելով կրթական Հաստատութեան կուացուցիչ պատկերը, նչած է Թէ վերքիր ատոհ ատևուտը նրևաններ անտիրևաութեան թիւր 220-էն հասած է 440-ի: Որաի խոս արտասանած է **Ցանձնախում**-

րին կողմէ օրուան պատուոյ ուսուցչուհի ընտրուած՝ Էսաեանի երիցագոյն եւ վասատկաւոր ուսուցչուհի՝ Տիկին Անժէլ Սարմըսագլը (Յովակիմեան)։ Հանդիսու-Թիւնը վերջ գտած է հիւրասիրուԹեամբ։ Էսաեանի հարիւրամեակի յոբելենական ձաչ - պարահանդէսը տեղի կ՚ունենայ Սեպտեմբեր 23-ին։

Լոս - Անձրլըսի «Արպաթ» ձաչարանին մէջ, Մարտ 25-ին, տեղի ունեցած է Ար-չակ Տիգրանեան վարժարանի Ծնողա - Ուսուցչական մարմնի կազմակերպած պատրահանդեսը։ Ցայտագիրը վարած է Անդարդգես Գուրուեան։ Խօսք առած է տնօրէն Վարդգես Գուրուեան։ Եղած են սրտաբուխ նուէրներ ի նպաստ վարժարանի բարեկարգման եւ ընդարձակման։

Թէջէեան Մշակութային Միութեան Լոս - Արջըլըսի մասնանիւղի կազմակերպութեամր, Մարտ 16-ին, «Պէչկեօթիւրեան» սրահին մէջ տեղի ունեցած է Ռազմիկ Պօզոսհանի (Հայաստանէն) նկարչական ցուցահանդեսը։ Բացման խօսբը արտասանած է Վաչէ Սեմերձեան։ Մահակ Թութենան ներկայացուցած է Ռազմիկ Պօղոսեանի կեանքը եւ արուեստը։ Ծնած՝ 1946-ին, Լենինական (այժմ՝ Գիւմրի)։ աւարտած է Երեւանի դեղարուեստա *խատերական Հիմնարկը*, ուր կը դասաւանդէ 1974-էն ի վեր։ Իր նկարներուն նիւները կը բխին Հայ ժողովուրդի պատմութեան անցեալ եւ ներկայ ողբերզութենեն - պատերազմ , երկրաչարժ , չրջափակում , ցուրտ ձմեռ , ցեղասպանութիւն Lu 11/2 - :

Կլենտեյլի Եունայթըտ Գոմիւնիթի Եկեղեցւոյ մէջ, Մարտ 26-ին, տեղի ունեցած தாராழி கயடயழாழி மிழ மிருடித்தி பூராய Բյէեանի յայտարարութեան, կազմակեր. պութեամբ Հ. Ց. Դ. Կ. Կ.-ի յարաբերական յանձնախումբին։ Ներկայ եղած են 800 Հոգի։ Յայտագիրը վարած է Րաֆֆի Տուտաղլեան։ Խօսք առած են անտեսագէտ փրոֆ. Թաթուլ Մանասէրեան, գրրականագէտ Ստեփան Թոփչեան, արձա. կադիր Շնորհիկ Նազարեան, հոգերան Վարազդատ Գոդոռեան, Յակոբ Մանձիկեան, «Ալեք Փիլիպոս» ազգային վարժա. րանի անօրէն՝ Վիզէն Եազուպեան, Մանուլ Գեորդեան, Գայեանե Վարդերեսեան, Հ. 8. Դ. «Շանթ» Ուսանողական Միութեան եւ Հ. 8. Դ.-ի ներկայացուցիչ Նայիրի Քարկոտորեան եւ Մարտիկ Մաաէնլեան , Յայտագրի պաչտօնական բաժնէն ետք այ ներկաներէն ոմանք բեմ բարձրանալով իրենց դատապարտանքի խօսքերը ուղղած են Աչոտ Բլէեանի արտա. յայտութիւններուն ղէն։ Պատրաստուած է բողոքագիր մը, դրկուելու Համար Հայաստանի դեսպանատան եւ Հեռագիր մրն ալ Հայաստանի Նախադահին եւ կառա. վարութեան։ Բողոքագիրը դատապարաբլով «Հայաստանի թրջանէտ քաղաքականութիւնը, որ ծուղակ մրն է Թուրջերու կողմ է», կը նչէ Թէ Աչոտ Բլէեանի «ապաղդային վտանդաւոր կողմնորոչումր, իրականութեալ մէջ տեսակէտն է Հայաստանի իչխանութենններուն» եւ դայն կը նկատէ «դաւաձանական արարը մեր միլիոնաւոր նահատակներուն եւ գիջում՝ մեր պահանջատիրական պայքարին մէջ»։

Լոս - Անձրլըսի «Արարատ» Տան «Տէօջ-«Էձեան» սրահին «Էջ, Մարտ 11-ին, տեղի ունեցած է Թեհրանի «Դաւժեան եւ Մարիաժեան» դպրոցներու նախկին աչակերտներու հաւաքոյժը, որուն ներկայ եղած են 600 հոգի։ Ստեղծուած է ընկերային եւ անցեալի յուչերով կենսաւորուած «Ժնոլորտ ժը։ Որոչուած է հովանաւորել Շուչիի «Էջ «Դանիէլ Ղազարեան» երաժչտանոցէն դասարան ժը, դայն կոչելով Դաւժեան եւ Մարիաժեան կրժական հաստատուժեան անունով։

Հ.Օ.Մ.-ի «Սիփան» մասնածիւղի ջոտնհամեակը տոնուած է «Ովասիս» ակումբին մէջ։ Բարի դալուստի խոսք արտասանած է Աստղիկ Թէձիրեան։ Բացումը կատարած է Սոնա Գզրրեան։ Բանախոսած է Ռիթա Որբերեան ներկայացնելով Հ. Օ. Մ.-ի կառոյցն ու պատմականը։

ԹՂԹԱԿԻ8

ornhu's zursbr

ՈՒԶԲԵԿՍՏԱՆԻ ՁԱՐԹՕՆՔԸ

Դէպի Կեդրոնական Ասիա բոլոր ճաժբորդութիւնները Սաժարդանաի հետջերը
փնտռելու ժարժաջ մը կը մատնէ։ Բայց
հոն հասնելու համար հարկ է անցնիլ ճաչջենդէն։ Այս ջաղաջը, աւելի ջան երկու
միլիոն ընակչութեամը, 1991-ին անկաիացած Ուդրեկստանի մայրաջաղաջն է։
Խորհրդային չրջանը անկէ անցած է ուգրեկեան ամէն յատկանիչ ջնջելու վճռականութեամը. ատոր օժանդակած է 1966-ի
երկրաչարժն ալ որ առիթ եղած է կոթոդային ու այլանդակ նոր ջաղաջի մը կառուցումին։

Մարը երկրորդական ծառուդիներն իսկ այնջան լայն են որ մարդ կը վախնայ մէկ մայնեն միւսը անցնելու։ Ռամատանի վերջին Ուրբաթ օրուան վաղորդայնին հոն այցելող մր այն տպաւորութիւնը կը կրէ որ ջաղաջը դատարկուած է ընակչութեւնն խորհրդային ձաչակով չինուած տդեղ չէնջերէն է «Ուղթեկստան» պանդուկը որուն առջեւ միչտ ութ - տասը սեւաղդեստ, սեւաղէմ այրեր հաւաջուած կ՚ըլ-լան, վախաղդու ենթադրութիւններու մղելով այցելուները։

Նոյն թաղաջը բոլորովին այլ դիմադիծ կ՚ունենայ դարնան երբ Հազարաւոր ծառերը կը ծաղկին, ջօղարկելով չէնջերու տդեղ Տակատները։

Ուզրեկստան մինչեւ 1924 գործածած է արարական այբուրենը, յետոյ մինչեւ 1940 լատինական տառերը. իսկ այդ Թրւականին անցած է կիւրեղեանին։ Նորանկաի հանրապետութիւնը ներկայիս կ՚ուղե Թուրջիոյ նման վերադառնալ լատինատառ այրուրենին։ 1989-էն ի վեր երկրին պաշտօնական լեզուն ուզրեկերէնն է եւ բնակչութեան ռուսախօս 8%-ը պէտջ է տասը տարիչն սորվին զայն։

Տաշջենդի գլխաւոր Հրապարակին վրայ տասնամեակներ ամբողջ ցարական դաղթարար Քաուֆմանի արձանը դանուած է .
յետոյ ան իր տեղը ձգած է Կարլ Մարջսին : Այսօր կարդը Թիմուրլէնկին Հասած է որ ԺԴ. դարու մեծ նուաձողն է :

Տաշրենդեն Սամարդանա տանող ձամրան Ղազախստանի Հողէն կ՚անցնի։ Իսկ Ֆերդանայէն Տաշրենդ դայու Համար պէտը է Տաձիկիստանէն անցնիլ։ Այս բարդութիւնները Ստալինի դործն են որ 450 Հադար Թաթարներ ու 400 Հադար Գորէացիներ աջսորած է Ուղբեկստան, վերադծելով անՀեթեթ սաՀմաններ։

Անկախութենկն ի վեր տարեկան չուրջ 100 Հազար Ռուսեր եւ 40 Հազար Հրեաներու մեծ մասը արտագաղթաչ են ։ Ցեղային միատարրութիւնը՝ Հոն յաջողելու մօտ է ։ Պէտք է ուղրեկացնել ամ էն բան ։ Ազային գօրաւոր ինչնութիւն մը նչմարելի է ամ էն բանի մէջ ։ Ներկայի նախադահը ամ էն առիթով կը յիչեցնէ թե աղային Հերոսները այլեւս Մարջս կամ Լենին չեն կոչուիր, այլ Թիմուրլ էնկ, Ոլուղ բեկ, Պապուր ։

Տաշջենդցի մտաւորական մը երգիծանգի չեչտով մը կ՚րսէ Թէ իրենց ղեկավարները երեջ տարիէ ի վեր տարուած են տնտեսաջաղաջական տարբեր դրուԹիւններով - Թրջական, չուէտական, Հոլանտական, Հունդարական - ու ներկայիս Թաղուած են խոր մտածումներու մէջ։

Երկրին մէջ ուր տակաւին կարճ ժամանակ առաջ Հագիւ երկու տասնեակ մզկինի գոյունիւնը արտծուած էր, այսօր սաուտցի Էմիրներու առատաձեռնու-[ժեան չնորհիւ պաչտամունքի հարիւրաւոր վայրեր կր տրամադրուին Հաւատացեալներուն։ Այդ վայրերուն մեծ մասը մօտ անցեալին Թանդարանի վերածուած էր։ Կր բաղմանան գուրանի դպրոցները որոնը անցեալ տարի 550 չրջանաւարտ աուած են։ Երկու տարիէ ի վեր վերահաստատուած են կրոնակաց, աոնները ու սուրբերու չիրիմները ուխտագնացուԹեան վայրերու վերածուած են։ Այսուհանդերձ, կրոնքին այս վերադարձր իչիսանութեան խիստ Հակակչոին ենթակայ չարժում է։ Պատասիսանատուները կը վախնան որ սահմանակից Աֆղանիստանի եւ Տանիկիստանի մոլեռանդ հոսան ջները կը Թափանցեն Ուգրեկստան։

Դասական ազդային երաժչտութիւնը կարեւոր տեղ ունի ուզբեկ մչակոյթին մէջ։ Աղատութեան ներկայի չրջանը զարկ տուած է նաեւ այս մարզին եւ ուզբեկ երաժիչտներ ջանջ չեն խնայեր արգիլուած րաներ արեւուն րերելու եւ աչխարհին ծանօթացնելու։

4U.7.2U.V

04+++++0483++ USAFA+UZEF -90-

ՀԻՆՆ <u>Ո</u>Ւ Նորը

Զօրավար տը կօլ Հին դարու մարդ էր երբ ժողովուրդին կը Թելադրէր. «Աչակերտները Թող աշակերտեն, ուսուցիչները Թող ուսուցանեն»...
Այսինչն՝ ամէն ոչ Թող դրադի այն Հարցով որուն իսելչը կը Հասնի։

Մենը կարիք չունինք նման յորղորի, այսօր մեզ Համար անդործադրելի, ջանդի Սփիւռքի հանրային կեանքի ոլորաներուն մէջ կը տեսնենք միա՛յն Հմուտ, բանիմաց ու միանդամայն բազմակողմանի իմաստութեան տէր հեղինակաւոր ամենադէտներ։ Բացառիկ ազդ ենք։ Մեր մօտ չենք դաներ սորվելու կարիք ունեցող անձեր։ Իւրաքանչիւրին խելքը կը հանի ցանկացած մարդի ամէն մէկ Հարցի։ Ի ծնէ դիտէ։ Դարը փոխուած է։ Ահա թէ ինչու մենք չենք արտադրեր նարկին որակով նոր առաջնորդներ։

ՇՐՋՈՒՆ ՄԱՆՐԱԴԷՏ

Rank

ԲՈՒԺՈՂ ՄՐՋԻՒՆՆԵՐԸ

Սինկափուրի մէջ ճաշարան մր կայ ուր մարդիկ կուդան ուտելով բուժուիլ։ Ցա-Տախորդները ընդ Հանրապէս Հոնկ - քոնկցի քաղաքական անձնաւորութիւններ, կամ պաստառի աստղեր են։ Ոչ Հահրամատչելի դինով մր անոնը կ'ընտրեն հաչատե. սակներ որոնը ըստ փափաջի, կը նպասաեն երկարակեցութեան կամ սեռային բնազգը կը գրդռեն եւ կամ դարման են սա կամ նա հիւանգութեան , Ճաշարանին մուտքին տեղ գրաւած է չինական դեղա. րան մը, ուր դարակներու մէջ գետեղուած են բոյսեր, միջատներ, կենդանիներու մարմիններէն չորցուած մասեր։ Հոն կարելի է 100 ֆրանքեն ջիչ մր աւելի վը-Տարելով եղջերուի ապուր մր խմել որ կը գրդու սեռային ախորժակը։ Բաւական ծանօթ է նաեւ այդ ճաչարանին խուահաևիր իսմու ատանասասուաջ նրիս անու խեչավառը որ կ՝անհետացնէ գլխու ցաւը եւ կ'օգնէ երիկամներու կանոնաւոր աշխա. տանջին : Շատեր կը մերժեն սեւ մրջիններու ախորժահամ պնակը, հակառակ որ ատիկա կր ներկայացուի որպես բուժիչ միջոց յօղացաւին ու մազերու ձերմկնա.

162 ԿՐՕՆԱԻՈՐՆԵՐՈՒ ՈՍԿԵԴԱՐԸ

լեհաստանի ժողովրդապետութիւններուն մէջ 30 հազար կրօնաւորներ կը դործեն օրէ օր աւելի կարեւոր դեր կատարելով երկրին ընկերային ու մշակութային կետնջին մէջ։ Գիւդերու մէջ հետրգական կր մեծնայ անոնց հեղինակութիւնը։ Անոնջ յաջողութեամբ կը փոխարինեն մշակոյթի նախկին տուները որոնջ արդեն սնանւրներութիւն հռչակած են, ինչպէս նաեւ ընկերային օժանդակութիւնը, երբ նոյնիսկ ատիկա մեծ մասով կախում ունի ծուխերու նիւթական, վիճակէն։

ՃԱՓՈՆԻ ՄՏԱՀՈԳՈՒԹԻԻՆՆԵՐԷՆ

ձափոն կը մտահողուի Թարմ բանջաբեղէնի ներածումին հետղհետէ աւելցող
բանակէն։ Երկիրը բաւարար բանջարեղէն
չի կրնար արտադրել, որովհետեւ դիւդաբնակներու սերունդը ծերացած է ու
դրւումի ձեւերը չատ հինցած են։ Ատիկա
առիթ կ՝ըլլայ որ օտար ընկերութիւններ
դրաւեն հրապարակը։ Եէնին արժէջին
բարձրացումն ալ նպաստած է այդ կացութեան, ջանի որ աժանցած են ներածուած բանչարեղէնները։ Ատիկա Ճափոնը
աչիարհին։

HUUUUUUUS038

U. **BN-LZULVV-U-U-U-U-Sh2 ΦU-Ph2** ערעראער עטפּארעסעסאיערער עטפּארעטעסאיער

Երեջչարթի, Ապրիլ 11, յիչատակ տասը կուսանաց։ Երեկոյեան Ժամերդութիւն ժամը 4․30-ին։

Երեզչարթի, Ապրիլ 11, յիչատակ տասը կուսանաց։ Երեկոյեան Ժամերդութիւն ժամը 4․30-ին։

La CROIX BLEUE DES ARMENIENS DE FRANCE organise

un PELERINAGE à Deir-el-Zor

Départ le 30 AVRIL • Retour le 10 MAI avec Syrian Airlines Prix aller - retour : 2 950 F.

Assurances à votre charge / Visa gratuit Frais de séjour 50 US dollars par jour

Ce prix comprend:

Hôtel — Trois repas — Transports et excursions — Visite des sités
 a) Deir-el-Zor (messe de requiem, installation de stèle)

b) Margadé (site récemment découvert des martyrs arméniens) c) Alep d) Kessab e) Lattaquié f) Palmyre g) Damas

—— Places limitées ——
Date limite d'inscriptions, le 15 AVRIL

Pour tous renseignements s'adresser à la CBAF :

17, rue Bleue 75009 Paris — Tél. : 48 24 46 57 • Fax : 48 24 98 97

LUBBE LUBUUSUSE LUFUE

20840405 F##40405 468640405 UP\$02408F5 2000#104

ՅՈՒԼԻՍ 5 - 9 , ՄԱՐԻՈԹ ԳՈԲԼԻ ԲԼԷՑՍ , ՊՈՍԹՈՆ , ՄԵՍԵՉՈՒՍԷՑ Մասնակցեց գիտաժողովներու՝ Բժչկական Կրթութեան , Հանրային Առողջապահութեան , Հիւանդանոցային Վարչարարութեան , Նախնական Դարմանում ի , Ատամնարուժութեան , Դեղադիտութեան / Բժչկական Թէջնոլոժիի եւ այլ մարդերու մէջ ։

ժուրարաև հարախորդեն · --

• ԱՐԱ ՏԷՐ-ԳՐԻԳՈՐԵԱՆ - Հ․Հ․ Առողջապահութեան նախարարութիւն

ԱՐԱՄ 20ՊԱՆԵԱՆ - Տեսուչ Պոսթոնի Համալսարանի Բժշկ . Հիմնարկի

• ՌԷՅՄԸՆՏ ՏԱՄԱՏԵԱՆ - Նախագահ Ֆոնար Հաստատութեան

● ԱՐԱ ՅՈՎՀԱՆՆԷՍԵԱՆ - Փասթեօր Հիմնարկի հետազօտութեանց տնօրեն

№ ՌԻՉԸՐՏ ԱՂԱՊԱՊԵԱՆ - Ուստրի Մեսեչուսեց Համալսարանի

Ստիպողական Բժշկութ-Խան բաժնի վարիչ

● ՑԱՐՈՒԹԻՒՆ ԱՐՄԷՆԵԱՆ - Ճանս Հարքինս Բժշկական Հիմնարկ ● ՃՈՒՏԻ ՆՈՐՍԻԿԵԱՆ - Պոսթոնի Կանանց Առողջապահիկ Գիրքի Խումբ Նաեւ՝ զբոսապտոյտներ, երեկոյթներ, ճաշ - Պարահանդէս, եւլն.։

Հովանաւորութեամբ՝ Ամերիկահայ Բժշկական Ընկերակցութեան Հայ Բժշկական Միջազգային Խորհուրդին Հայաստանի Առողջապահական նախարարութեան

Պոսթ-ոնի Համալսարանի Բժշկական Հիմնարկին

Արձանադրութերն և ձեռնարկներու մանրամասներ - WWC/Travel Vision

49, River Street, Waltham, Massachusetts 02154 U.S.A.

Tel : (617) 647-5530 • Fax : (617) 894-6454
Travel Vision իրմէ դնուած օղանաւային տոմսերու 5%-ը պիտի նուիրէ
Համաժողովի Կաղմակերպիչ Մարմնին:

Հեռաձայնով կամ հեռատիպով կապ հաստատեցէք վերի Թիւերով:

Հանրութիւնը հրաւիրուած է բոլոր ձեռնարկներուն Բոլոր ձեռնարկները բաց են հանրութեան համար

ON THE RESIDENCE AND A STREET AS TOTAL AS A TOTAL AS A DESCRIPT AS A PROPERTY AS A DESCRIPT AS A DES

Հ. Բ. Ը. Մ. – ՄԱՐՍԷՑԼ

Thresha garear

Հայ Բարեգործական Ընդհանուր Միութեան Մարսէյլի մասնանիւղը հաւնոյքով կը տեղեկացնէ թէ այս տարի եւս կը կազմակերպէ իր 12-րդ ամառնային հայ ՄԱՆԿԱ-ՊԱՏԱՆԵԿԱՆ ՃԱՄԲԱՐը (7 - 14 տարեկան) որ տեղի կ՝ունենայ Յուլիս Ց-էն 30՝, Վ արս գիւղաքաղաքին մէջ (Ալպեան լեռներ)։

Մանրամասնութեանց համար դիմել Տիկին Հերմինէ Անֆիսիօ-Տիւզեան-ի՝ Tél. : 91. 22. 10. 45 (U.G.A.B.)

Imprimé sur les Presses du Journel «HARATCH» 83, rue d'Hauteville, 75010 Paris Commission Paritaire : No 55935 SIRET : 61027317 A R.C. Paris

ZUUUQ9UBh Docera

Հայ կոթական Եւ Մշակութային Միութիւն

QUSUNFUL BUC

կիրակի , Ապրիլ 16 կէսօրին ժամը 13-ին

Փարիզի Հայ Մշակոյթեր Տան սրահին մեջ

ընտանեկան ջերժ միննոլորտ, անակնկալներ, Հաւկինախաղ, Հապիտ (քլուն), նուէրներ, սիճակահանուրիւն

Տեղերը ապահովելու համար հեռաձայնել Փարիզի Հայ ՄշակոյԹի Տուն 48 - 24 - 63 - 89

թեր թե ։

UGAB . . . UGAB . . . UGAB . . . UGAB

UGAB — PARIS:

à l'occasion de la parution du premier volume de

la Revue d'Histoire Arménienne Contemporaine publiée par la «Bibliothèque Nubar» de l'U.G.A.B.

TABLE RONDE

autour du thème

«L'AVENIR DU GENOCIDE»

avec

RAYMOND H. KEVORKIAN, ARTHUR BEYLERIAN, et GAïDZ MINASSIAN

le Mercredi 12 Avril à 20h45 au Centre Culturel Alex Manoogian 118, rue de Courcelles Paris 17°

(M° COURCELLES)
Tél.: 42. 27. 12. 26.
UGAB...UGAB...UGAB

SABERATOUR SEVAN VOYAGE SABERATOUR SEVAN VOYAGE SEVAN VOYAGE

PARIS · EREVAN · PARIS VOLS HEBDOMADAIRES

- ASSISTANCE A L'AÉROPORT
- ORGANISATION D'ACCUEIL ET DE TRANSFERT
- RÉSERVATION D'HÔTEL
 LOCATION DE VOITURE AVEC CHAUFFEUR
 - AGES ORGANISÉS EN GROUPE

PARIS-EREVAN
VOL CARGO MENSUEL

SABERATOURS
31, RUE D'ARGENTEUIL - 75001 PARIS
TEL 42 61 51 13 - FAX 42 61 94 53
SEVAN VOYAGES
48, COURS DE LA LIBERTÉ - 69003 LYON
TEL 78 60 13 66 - FAX 78 60 92 26

AX 52 54 48

ARMENIAN AIRLINES

entaususp

ԿԱՊՈՅՏ ԽԱՁԻ Փաբիզի «Ա. Թարկա հան» մասնանիւդի անդամական ընդ ժողովը Շաբաթ, Ապրիլ 8, ժամը 10-ին, Փարիդի Մչակոյթի Տան մէջ՝ 17, rue Bleue, Paris 9° Բոլորին ներկայութիւնը անՀրաժեչա է։

L'ECOLE TEBROTZASSERE présente

L'ENSEMBLE ARMENIEN NAVASART

LA CHORALE DE L'ECOLE

le Samedi 8 Avril à 20 heures 30

Salle «Thierry Le Luron»

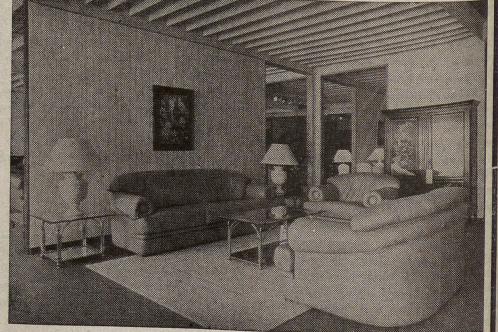
9, Bd du Midi, 93340 Le RAINCY

Renseignements et réservations: 43, 81, 01, 72

Ghazarian

4.000 m² de mobiliers présentés en ambiance

Z. I. Vitrolles à 20 km de Marseille tél.: 42. 89. 27. 47

" Բացառիկ զեղչ « Ցառաչ » ի բաժանուդներուն"

LE NUMERO : 5,00 F 69ቦት ያሀቦት - Թኮት 18 - 569

TULLEBUY (1925-1957) **ՀԻՄЪԱԴԻՐ՝**

Pondateur SCHAVARCH MISSARIAN

LE PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE-FONDE EN 1925

DIRECTRICE: ARPIK MISSAKIAN

83, Rue d'Hauteville - 75010 Paris

Tel.: 47. 70. 86. 60 - Telex: HARATCH 280 868 F - FAX: 48. 00. 06. 70 -C.C.P. PARIS 15069-82 E

ՔԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

Ֆրանսա : Տար. 1.000 Ֆ. .. Վեցամսեայ : 510 Ֆ. Արտասահման : Տար. 1.300 Ֆ. (ամենօրեայ առաքում) 1.150 Ֆ. (շարաթական առաքում) ... Հատր : 5,00 Ֆ.

69e ANNEE - N° 18.569

ԱՄԵՆԱՅՆ ՀԱՅՈՑ ԳԱՐԵԳԻՆ Ա. ԿԱԹՈՂԻԿՈՍԻ ԳԱՀԱԿԱԼՈՒԹԻՒՆԸ

ՆԱԽԱԳԱՀԸ ՔԱՂԱՔԱՑԻՈՒԹԻՒՆ ԿԸ ՇՆՈՐՀԷ incishe luseuabshi be paraau auseburabi

800 ፈበԳԻ ԿԸ ՄԱՍՆԱԿՑԻՆ ՃԱՇԻՆ

ԱՅՑԵԼՈՒԹԻՒՆ ԾԻԾԵՌՆԱԿԱԲԵՐԴ

டியமுடி கட உயடியடிக்டில் யு, சியப்யւանդ կիրակի օրուան դահակալու թեան արարողու Թեամը առանձնապես նչանակալից եղած է: Սաորեւ կու տանը մաևրամասնութիւնները գոր Մարմարա-ի յաաուկ թղթակիցը՝ Մաբրուհի Ցակորհան

դրկած է իր թերթին . --Ապրիլ 9 պատմական ու նչանակալից வு கீழ கிரும் யகிழாரி பெறுதியைறகிற பெட մար, քանի որ իջմիածնի դահուն վրայ րադմած էր եւ իր անդրանիկ պատարադը պիտի մատուցաներ Հայոց 131-րդ կաթողիկոսը: Էջնիածնի ճամբաներուն վրրայ ձողէ ձող վերաառութիւններ պարգուած էին բարեմադիութեան խոսքերով ։ Օթոպիւսները Արժենիա Հիւրանոցին առջեւէն ճամբայ ելան ժամը 9-ին, դիմեցին դեպի Ս. Էջմիածին։ Աշխարհի չորս ծադերէն Հայեր ժամանած էին։ Ցնծու-**Թեան մինոլորաը կը տիրէր ամէնուրե**ը։ Սյս անդամ, եկեղեցիին դոնկն ներս մուտքը արտօնուած էր, սակայն մինչեւ որոշ տեղ մը : Հայաստանցիներու Հսկայ րազմութերւն մրև այ եկած էր հետեւելու արարողու թիւններուն , բայց անոնք արաշտուած էին երկանեայ արդելիչներու ետեւէն հետեւիլ, խնողումի պատճառով: Ներկաներուն բաժնուած էին երկու հրաւիրադիրներ, մէկը՝ եկեղեցիէն ներս մուտջի, միւսը՝ արարողութենեն ետջ տարգելի Հային մասնակցելու նպատակալ: Եկեղեցիէն ներս ու դուրս անօրինակ բազմութիւն կար ։ Խմբովին կը ժամանկին օտար եկեղեցականներ, ինչպես՝ Եխովպիոյ Ուղղափառ Եկեղեցող Տարջոս Պատրիարքը, Ասորի Եկեղեցւոյ I.hրանանի Առաջնորդը, Ղպաի Եկեղեցւոյ Շենուտա Պատրիարջը, Վատիկանի Միջեկեղեցական յարաբերու[ժիւններու Գրասենեակի նախագահ՝ Կարդինալ Գասէտին, Ռուս Եկեղեցւոյ կողմէ Մետրոպոլիտ Միլարիթ, Յոյն եւ Վրաց Եկեղեցիհերու ներկայացուցիչները, կաթողիկե Կախողիկոս - Պատրիարքը՝ ՅովՀաննես -Պետրոս ԺԸ., Հայաստանի պետական աւազանին, երկրին մէջ հաւատարմադրըւած դեսպանները եւլն.։ Ժամանած էր նաեւ Մեծի Տանն Կիլիկիոյ Կաթողիկոսութեակ պատուիրակութիւնը, որու մաս կը կազմեին Արտաւազդ Արթ. Թրթեռեան, Կոմիտաս Եպիսկ. ՕՀանեան, Եփրեմ Եպիսկ. Թապաքեան, Ազգ. Վարչութեան

անդամներէն՝ Ոսկերերան Արզումանեան։ Ժամը 10.30-ին, սկսան զօղանջել եկեղեցւոյ դանդակները Վեհարանի առջեւէն, ամպՀովանիով ղէպի եկեղեցի կ՝ուղղուէր Գարեզին Ա. : Եկեղեցականները, աստիճանաւորումի կարդով, սարկաւաղներ, քահանաներ, եպիսկոպոսներ, արջեպիսկոպոսներ, վարէն դէպի վեր, տեղ վրաւած էին թափօրին մէջ։ Նորընաիր կախողիկոսին աջէն կր քալեր Գարեդին Արգ. Ներսիսեան, ձախյեն՝ Խաժակ Արգ. Պարսամեան, Բ. կարդի վրայ ձախին՝ արդում Արթ., աջին՝ Պոլսոյ Պատրիարեն։ դբանութը ին ճանքն դանասերան ամայնովուելով։ Ամայնովանին բունած երն չորս աշխարհականներ։ Վաչէ Մանուկեան (Անդլիայեն), Տարիել Բարսեղեան (Հայաստանէն - ընդ է. արտախաղ) , Մաբսիմ ՅովՀաննիսեան («Ղարաբաղ» ^{լեեր}նի խմբագիրը) Խաչիկ Պապիկեան (Գիլիկիո, Ս. Աթոռի կեդը. Վարչութեան տաբրապետ) ։ Երկար Թափօրը մուտք գործեց եկեղեցի : Ապա եկեղեցի մտան Դեսպանատուներու ներկայացուցիչները,

Հայաստան, կրկին պատմական օրեր իրենց անձնակագմերով։ Անոնց ետեւէն նախաղան Լ. Տեր-Պետրոսեան եւ ամրողջ Պետութեան աւագանին։ Ամէն ոք ներկայ էր պետական աւազանիէն։ Եկեղեցիին մէջ փոքրիկ հեռատեսիլներէն ժողովուրդր կրնար հետեւիլ արարողութիւններուն։ Պատարադր սկսաւ Էջնիածնի երգչախումբին կողմէ երդուած «Հրաչափառ»ով, կոմիտասեան եղանակով: Կաթղիկոսը լրիւ դգեստաւորուած չորս արքեպիսկոպոսներու Հետ խորան բարձրացաւ (Գարեդին, Թորդոմ, Խաժակ եւ Գ. Ներսիսեան)։ Խորան բարձրացան նաեւ տասը եպիսկոպոսներ։ Խորանին վրայ, «Ընտրեալը»ի ընթեացքին, Գարեդին Ա. ծունկի եկաւ խորանին առջեւ: Աւհատրանը կարդաց Յովնան Արթ. (Գանատայի առաջնորդ)։ «Քրիստոս ի մէջ»էն առաջ, Գարեզին Արթ. Ներսիսեան, Գարեդին Ա. Կաթողիկոս եւ Խաժակ Արթ. ծերագրեցին ժողովուրդին դարձած ։ կաթողիկոսը ուխար կատարել կերջ խոս-மாபி மாடயட பயாட்சார யாடிட்ட, ாறயுத்ப Եպիսկոպոսապետ Հայ Առաբելական Եկեղեցող։ Թորդոմ Պատրիարջ կարդաց யருசிழ மீழ, எழ்கீத் புகழ்த், சியழக்புற்ப டு. மட்ட ուանակոչուեցաւ Գարեդին Ա. : Բոլոր եպիսկոպոսները իրենց ձեռջերը գրին Գարեգին Ա. ի վրայ: Ձուեն Արթ. կարդաց ընթերցուածը։ Գարեգին Արթ. Գադանձեան կարդաց աղօթեք դե, «արոտոար யுயாட்டு முயரும் நிற புறதாட்சிடும் மீடிடுல்: பியுய , Սաղմոս եւ Աւետարան կարդացուելէ ետք, Թորդոմ Պատրիարը յանձնեց կաթողիկոսունեան դաւաղանը, իսկ Գարեդին Պատրիարը յանձնեց կաթողիկոսութեան մատանին : Այնուհետեւ երգուեցաւ «Այսօր ուրախացեալ ցնծաս»ը։ Գարեզին Ա. խօոեցաւ իր անդրանիկ քարոզը, որպէս կաթողեկոս, բնաբան ունենալով «Տէր Sadachugh abu, be pud n's ymhunbugh» (չարական) ։ Կաթողիկոսը ըսաւ ·-- «Մայր Անու Էջմիածինը՝ աստուածակառոյց եւ բրիստոսահաստատ այս հոդետունը, Ասաուծոյ օգնունեամը եւ ձեր բոլորին նուիրարերմամբ, պէտք է դառնայ ջրիստոնկական Հոգեսնուցումի առատահոս եւ կենդանարար ազբիւր։ Մեր եկեղե ցին շաղախ է աղգային միութեան եւ սըրունին ու աղևամրնեն ուգ, դրև մօնութենականութեան» : Քարոգի վերջաւորու*երար հրականունիւր հանրարբեն հանրեր հանու* րին՝ Անոռներու գահակալներուն, նախաղահին եւ աւազանիին եւլն .: «Ողջոյն»ի երդը երդուեցաւ եւ ԿաԹողիկոսը ըս-மையும் மாழார் சயி சுழ் வமை சாடிக்காரம்կաններու ողջոյնները եւ «համբոյր»ները ։ Ապա չարունակուեցաւ պատարագը։ Հադորդունիւն արուեցաւ Խաժակ Արջ.h կողմէ։ Պատարագի աւարտին «Հրաչափառ» երդուեցաւ եւ Գարեգին Ա. բարձրացաւ իր դահը։ Ընթերցուածի ընթերցումէն վերջ, վերջին ուետարանը կարդաց Շահան Արթ. Սվանեան : «Բարեխօսու [ժետմը» աղօխքեն վերի երդուեցաւ «Հոգի Աստուած» երդը։ Թափօրը դուրս առաջնորդուեցաւ «Էջնիածին»ով : Ապա խիստ տպաւորիչ կերպով երգուհցաւ «Հայրապետական մաղ [ժերդ»ը, մինչ դանդակները կր դօդանջէին ուրախուժեան ցնծերդով: Թափօրը անցաւ Վեհարան: Դոները գոցուեցան։ Նախագահը ներս դնաց չնորհաւորելու կրկին։ Լրագրողները նկարեցին : 3 հաղ հաշի դացինը

Երեւանի մարզահամերդային համալիրը։

Ներկայ էր նախագահը իր կնոց հետ ։ Ճա-

չին կը մասնակցէին 800 Հոդի : Կաթողի-

կոսը եկաւ : Բացման խօսքը արտասանեց Ներսէս Արթ. Պօգապալեան։ Խօսը առաւ նախագահը եւ Հայաստանի քաղաքացիութիւն չնորհեց նորընտիր կաթողիկոսին : Տեղապահ Թորդոմ Արթ.ի աշխատանքն ալ գնահատեց եւ անոր ալ տուաւ ջաղաջացիական իրաւունը։ Անվերջանայի հառեր, ճառեր եւ նուկրներ յաջորդեցին իրարու, Գարեդին Ա.ին. Փակման խոսքը արտասանեց Գարեզին Ա. :

իսկ Շաբաթ օր Ամենայն Հայոց նորընարը կաթողիկոսը այցելեց Ծիծեռնակաբերդի համալիրը, ընկերակցութեամբ Ս. Էջմիածնի մեջ գտնուող այն Հոդեւորականներուն ու եկեղեցական աշխարհիկ պատղամաւորներուն, որոնք պիտի չկարենային Ապրիլ 24-ին Երեւան դանուիլ եւ որոնք փափաքած էին որ այս այցելութիւնը կատարուէր դահակալութեան Տանդեսեն մեկ օր առաջ: Գարեդին Մ. ին կ'ուղեկցէր նաեւ Երեւանի քաղաքապետ Վահայն Խաչատրեան։ Հայրապետը իր անունով պատրաստուած ծաղկեպսակ մը դետեղեց։ Պսակ մըն ալ զետեղուեցաւ Հայ կաթողիկե Պատրիարը Յովգաննես Պետրոս Գասպարեանի կողմե։ Անմար կրակին շուրջ Հայրապետը Հողեհան. գրստեան պաչաօն մատոլց։

Գարեդին Ա. Հայր Մերը կարդաց, չընորհակալուներեն յայտնեց մասնակցողներուն, եւ խոսեցաւ ժողովուրդին։ Ար-

տայայտուեցաւ սապէս. ---

«Վստահ եմ այս պահը իւրաքանչիւրիս կետևքին մէջ պիտի արձանագրուի իւրալատուկ նչանակութեամբ։ Ես կ'ողջունեմ այս որոչումը Ազգային Եկեղեցական **Ժողովին**, որուն անդամները ուղեցին ժողովի աւարտին ու դահակալութեան նախօրեակին գալ այստեղ, ծնրագրել նահատակաց յիչատակին առջեւ, յարդանը րնծայել անոնց անմեռ յիչատակին եւ ունկնդիր դառնալ անոնց անբարրառ պատղամին։ Այսօր եկած ենք, եղբայրներ ու ջոյրեր, ժամադրութեան՝ մեր նահատակներուն հետ, որովհետեւ այս տարի ությունամեակն է անոնց անմեռ յիչատակին։ Հայ ժողովուրդի կեանքին մէջ, ամէնուրեք, Հայաստան, Արցախ եւ ի Սփիւռո աչխարհի, ութսունամեակը դարձակէտ խուական մր պիտի դառնայ որպէս միականդնումի տարի մեր արդի եկեղեցույ միութեան ու դօրութեան, Հաւատարմութեան անոնց իրաւունքին եւ որպէս վերանորոգման տարի ամբողջ աշխարհի համար։ Ես երախտապարտ եմ Աստուծոյ որ այս ու . սունամեակին տեղի կ'ունենայ իմ ընտրութիւնն ու դահակալութիւնը։ Փառջ Քեզ Աստուած, որ այս մեծ պատիւին դիս արժանի ըրիր։

«Եղրայրներ ու ջոյրեր, ութսունամեակի առաջին օրերը ես Տէր Ձօր անցուցի : Յունուար 7-ին գացի ու ձեռջերս անգամ մր եւս դպցուցի Տէր Ձօրի անապատին աւազներուն եւ այս զողղոց ձեռքերուս դպան Հոդին տակեն դուրս եկող նոր անիւններն ու մասունքները մեր նա-Հատակներուն։ Ձէք կրնար երեւակայել

կետնքի այդ պահը:

«Увид шлиор спи стетристо вид ո՛չ միայն յարդելու համար մեր նահատակները, այլ մասնաւորաբար միասնութեան նոր պատգամներ ստանալու Համար անոնց լիչատակէն։ Քսաներորդ դարու այս վերջին տասնաժեակին ես կը հաւաատող որ ըսևուգբան անձի սևութը մատարներ, մենք սուղի, ջարդուած ըլլալու, Հայածուած ըլլալու պատկերէն դուրս դալու ենք այլեւս։ Միչտ խօսեցանը անց. եալի չար դէպքերուն մասին, միչա աւազեցինը որ Հալաժուած ենը, ջարդուած ենթ։ Բայց ահաւասիկ հոս ենթ եւ կանթ, யருக்ப யுத்தை த் அளியாடு மீக்ற கயுக்யருջը, պէտք է հայիլ դէպի կեանքը։ Այս անան է հետ ունութադրակի հրահա-

Ռուսաստանի Դումայի նախագահ իվան Ռուսգին չնորհաւորեց ։ Մա յիջեցընելով քրիստոնկունեան ընդունման 1700ամեակը, վստահութիւն յայտնեց որ Գարեգին Ա.ի ընտրութեամր Հոգեւոր կապր կ'ամրապնդուի Հայ եւ Ռուս Եկեղե. ցիներու միջեւ:

CASLAMARSEAL

Նախադահական ընտրութեան վերջնական ինց Թեկնածուներն են . --

Ֆ. Sp Վիլիե, 46 տարեկան, «Արժեք-Ներու համար չարժում»ի պարագլուխ։ Դեմ է Մատաքերինքի Եւրոպային, հրաժարած է Հանրապետական կուսակցու-#### 1994-hu:

d. . U. 1. С ФЕС, 66 ишрыций, Илд Ճակատի նախագահ , կր ներկայանայ որպես «աջի միակ թեկնածուն»: 1988-ին, ապահոված էր ձայներու 14,4%-ը:

d. ՇԻՐԱՔ, 62 տարեկան, Փարիզի քաղաքապետ, երրորդ անդամն է որ կը ներկայանայ։

ԱՌԼԷԹ ԼԱԿԻՑԷ, 55 տարեկան, Բանուսրական Պայքարի Թեկնածու, չորրորդ անդամն է որ կր ներկայանայ։

Ժ. ՇԸՄԻՆԱՏ, 54 տարեկան, դանկին «անակնկալը»: Իրեն գօրավիդ է «Նոր գօրակցութեան մր Դաչնակցութիւնը» ։ Կը մերժէ ամերիկեան աջ մր ներկայացնելու իրեն վերադրուած Հանդամանքը։

L. ԺՈՍՓԷՆ, 57 տարեկան, Ընկերվարական կուսակցութեան թեկնածուն։ Կր նկատուի Միթերանի «բննադատ ժառան-

8. ՎՈՒԱՆԷ, 36 տարեկան, միակն է որ կը ներկայացնե բնապահական հոսան-

Ь. ЛИЦИЯЕРР, 65 ширыций, ЕЛ. φե - bl- p spen Phyludonis:

Ռ. Հիհ, 48 տարեկան, Համայնավար կուսակցութեան թեկնածուն։ Կը ջանայ իր կուսակցութեան մէկ նոր պատկերը

Շաբաթավերջին, թեկնածուները Հոս ու Հոն չարունակեցին սիրաչահելու իրենց ջանքերը Թափել, գլխաւորաբար երիտասարդներուն դիմեցին Շիրաբ եւ Պալատիւր։ Առաջինը 17 Հագար երիտասարդ Համաիոքրած էր Պէրսի։ Գալով Պալաարւրի կր փորձէ Համոգել որ միակ վրոտահելին ինք է, որովհետեւ սին խոսաումներ չըներ։ Ժոսփէնի համար վերոյիչեալ երկուջն ալ ամբոխավարներ են:

RUTH TE SHINL

ԹՈՒՐՔԻՈՑ ԱՐՏԱՔԻՆ Նախարարը որ Փարիզ էր, Հարցազրոյց մր տուած է Ֆիկաոo-ի : Ըստ իրեն Եւրոպական Խոր-Տրրդարանը հակախուրբ որոշումներ կու տայ որով հետեւ միակողմանի դէչ տեղեկութիւններու վրայ կը հիմնուի։ Արսե եք գրեարոր վօնեն երրի դև հահանքը կը քաշուի Իրաքեն : Տեսնուած է Լեոթարի Հետ եւ Պաշտպանութեան նախարարը யயுயகாராட்டுர்டி மாடயல் த் சுத் யயுயயுறுուած (մէկ միլիառ Ֆրանջի) Թուտնները պիտի յանձնուին քանի մր չաբանեն։

ԳԱԶԱՅԻ մեջ, Հակիսրայելեան երկու ոճրափորձեր գործուեցան չաբախավերջին : Եսիր իսրայելցի սպաննուած են եւ

(Tmp.p 4. 52)

8ԽՐՈՒՆԻ

ՆԵԼԼԻ ԴԱԼԼԱՔԵԱՆ

Ցաւով իմացանը որ Պ. Կարլեն Դալլաբեսմել, նախկին նախագահ Սփիւութահայութեան հետ մշակությային կապի կոմիայի, դժրախառւթիւնն ունեցած է կորսընցնելու իր կինը՝ Նելլի:

Ների Դարաքեան, պատասխանատու անդամ Հայաստանի Սազաղութեան Ֆոնար, Փարիզ կը դանուէր բժշկական անհրաժելա խնամ ըներու համար, բայց, կարելի չեղաւ վերջնական բուժումի յանդիլ եւ Տիկին Ն. Դալլաբեան իր մահկանացուն կնքեց Ապրիլ 6-ին:

Մեր ցառակցութիւնները Պ. Կարլէն

Դալլաքեանի ։

ՍԵՒ ԿԱԿԱՉՆԵՐ

UNFLET MANSERT

Հրաչքը մարդկային կամքից է ծնւում ։
Կորիւն Վարդապետի ուիստաւորների
խումբը այդ ձդնաժամային պահին հրաչք
դործեց իր աներկրայ վճռականութեամբ,
իսկ անվեհեր Սալօ Իսօն ձիչդ ժամանակին
Հայերին փրկեց աղէտից ։

Ուխատեսըները չվեռի նայում են ըտրձունքից իր երկու ղոլամներով Հսկայաջայլ իջնող սպառաղէն Քուրդին, որը Հրրազէնը ՏօՏելով խանդավառ ձայնում է.

-Վարդապե՛տ… - Խալօ Իսօ՛ , ազատարարին ձանաչելով գոչում է վարդապետը բաղկատարած ։

பிரிய்யுக்காட்டி கம்:

Վարդապետը Խալօ Իսոյի առնական Թեւերի մէջ ջերմուԹիւն դգաց, ապահովուԹիւն եւ սրտառուչ երախտագիտու-Թեամբ ասաց.

- Խալօ Իսօ , ուխտաւորների կեանքը փրկեցիր ։

- Ցիսուն տարուայ մոռացուած պարտը եր ապոտահարութ պատասխաներ հա-

եր, - պարտահատոյց պատասխանեց Խաւշն ։ - Մոռացուած պարտը, - մտածեց վար-

- Մոռացուած պարտը, - մտածեց վար դապետը եւ սԹափուեց դեղումից։

Ու [ժափօրը չարժուեց:

Քարարեկորները կուլ տուին արահետը, օրօրեցին կիրճի մէջ, մինչեւ դուրս եկան ուղատփչերով ծածկուած մի հարթավայր։

Ուղեցոյց Հաջին առաջ անցաւ եւ կանդ-

նեց մի նոր ձորաբերանի.

- Ահա այս ճամբով դաչտ մտան մեր հահատակները, - ու ծնկի իջաւ, ճակատը դրեց հողին...

Բոլորը ծնկի եկան։ Ժամանակը ջնջել էր ծահատակների ոտնահետջերը, բայց հողը կար, յուղումը կար, միայն չկար... ձեռջերն արիւնոտ արդարութերւնը։

Վարդապետը կանգնեց, նայեց՝ խոնարհուած գլուխներին, նայուած քր սեւեռեց հողին ու յիչեց իր մեծ հօր նահատակու-Թիւնն ու չախչախուած գանկը չրադաց քարի վրայ ... խաչակն քեց սաղմոսելով։ Սաչը դրեց հողին, նստեց եւ ուխտեալի հաւստքով հանեց կօչիկներն ու դուլպաները եւ կանգնեց բոկոտն.

- Ես որպեսզի զգամ նահատակների ֆի- րերը։
դիջական տանջանջներն ու ապրումների Եւ Թափանի կախիլը մինչեւ նրանց խողխողուելը, է ձորը։
արիսի ջայլեմ այս ջարջարոտ ու փչոտ Ձորը ...
ձամբան՝ նրանց նման ոտաբոպիկ։ Թող պել, ձորու
արիւնոտուեն, իմ ոտջերը նրանց պէս, մարմանդ ա
Թող որ ձաչակեմ տանջանջի դառնուժիւ- ների տակ։

Բոլորը Հետեւեցին վարդապետին , նոյնիսկ Խալօ Իսօն , որ ձամբել էր իր մարդկանց եւ միայնակ միացել Թափօրին ։

Հաջին առաջ էր ընկել։ Նա որոնում էր ձորաբերանը, որտեղ գլխատուեցին զո-Հերը։ Ուղեցոյցին Հետեւում էր խաշիօըր, արիւնող ոտքերով, որ անվարժ ջայլում էր փչերի եւ քարերի միջով, ցաւի դղացումն ապրելով, որպէս սփոփանք, իսկ կիղող արեւի գոյուխիւնը՝ ծարաւի տաառպանը...

Հաջի Մուրադը դէմ առաւ ձորարերանի կողձերին , որոնց վրայ գլխատուել էին

անմեղները:

Զոհերի արիւնը սեւացել էր խորձի պէս ու դիմադրել քամու, անձրեւի եւ արեւի յիսնամեայ ջնջումին...

Հաջին ծնրադիր գրկեց մի կոնդ ու փը-

ղրձկաց:

Կորիւն վարդապետը սահմուկած նայեց մարդկային խորձի սեւակնած մնացորդներին եւ ետ նայեց իրեն հետեւած, յոգնած, արիւնոտ ուխտաւորներին ու խաչակիր աջը բարձրացնելով պատգամեց.

- Ցիսուն տարի է, որ այստեղից անցնում է աչխարհին հսկող արդարութիւն. նը... անցնում է կուրացած... Ցիսուն տարի է, որ մարդկային խիղձը ննջում է արդարութեան ոտնահետաերում... Ցիսուն տարի է սպասում ենջ, որ մարդկութեան խիղձն արթնանայ...

Հոդեւորականները չուրջառ Հազած պատրաստուեցին արարողուԹեան։

Խալօ Իսօն հետեւեց Հաջու օրինակին, ծնկեց մի ոճրապարտ կոճղի առջեւ, դրկեց եւ ասաց հայերէն.

- Մայր, յիսուն տարուց յետոյ եկայ դանելու քո անքաղ ոսկորները, որ Հաւաքելով սլիտի Թաղեն Հայի պատարադով...

եւ սկսուեց Հայի ՀոդեՀանդստեան ա-

ետևի տևբւի չբևիտ հունգրող և ։ հանովունիւրն, տրատատի քաունգրոր բո

. . . . ի վերին Երուսաղէմ . . . ի դրախտին եդեմական . . . ողորմած Տէր , ողորմեա՛ հոգւոցն մեր ննջեցելոց ։

- Տէր ողորմեա՛, Տէր ողորմեա՛, Տէր ողորմեա՛, Քրիստոս որդի Աստծոյ, անոխակալ եւ բարեգութ, գթա՛ քո արարչական սիրով ի հոգիս հանգուցեալ ծառայից քոց. մանաւանդ ի հոգիս նահատակաց մերոց, որք յամին 1915-ի եւ յապա ի սպանդ եւ յաքսոր վարեալ, տանջանօք չարամահք եղեն ի ձեռն ցեղասպան Թուրքաց, վասն հաւատոց եւ հայրենեաց իւրեանց. յիչեա՛ ... յաւուր մեծի գալստեան արքայութեան քո. արա արժանի ողորմութեան, քաւութեան եւ թողութեան մեղաց...

- Տէ՛ր ողորմեա · · ·

Թուրջը բացել է պատմութեան գրջի անտիպ էջը եւ փորձում է իր պատմու-Թիւնը դրել... բայց դրչածայրից արիւն է կաթում:

- Տէ'ր ողորմեա՛։

**

Ո՛չ ոք սիրտ չի անում ոճրածին ձորին նայելու. ո՞վ է կարող իր հարադատի կրմախջին, նայել առանց սարսուռի...

Բայց ձորում Հառաչանը կայ, բազմիմաստ չչուկ։

Թերեւս քամին մաել է ձորն ու խանգարում է լռութեան նինչը։

Գուցէ դիչակերներ են բոյն դրել ջարերի արանջում եւ սերնդից սերունդ ոնուել մարդկային մսով..., դուցէ Թուրջի Խիղձն է չղջիկ դառել, խարխափում է ու ելջ չի դանում...

- Պիտի Հաւաջել ոսկորները՝ Թաղելու Համար, Հայերէնով ասում է Խալօ Իսօն։ - Պիտի Հաւաջել - ՀաւանուԹիւն է տալիս

Պիտի ... պիտի ... պիտի ... արձադանդում են Թափօրի միջի կմախջատէրերը։

Եւ Թափօրը հեղեղատի նման Թափւում է ձորը։ Ձորը ... ձորը սեւ է հագել, սեւ է կա-

պել, ձորում սեւ մրմունջ կայ, սեւ ու մարմանդ ալիջ, որ ծփում է քամու մատների տակ:

Սեւը տիրական է դառնում դարմացած ծում՝ ուղեղների մէջ։

- Հրաչը է, - Նախապաչարում է Խալօն եւ կռանում, ձեռքով խառնում կակաչ- ների րուսական մուրը, որ սեղմ աձել, խատցել կպել է իրար ... շօչափում է երաղողի պէս ու քաղում:

Մալօ Իսոյի ձեռքում մի փունջ կայ՝ կանաչ ցօղուններով ու սեւ, բացուած ծա-

ղիկներով ...

- Կակաչներ են , Տանաչելով բացադանչում է վարդապետը ։ Կակաչներ ․․․ սեւ կակաչներ․․․

- Նահատակների ապրող վիչան է, ասում է կորիւն վարդապետը եւ փորձում հոտոտել. անբոյր սեւ է . . . վերի կառափնահատ ցիցերին կպած սեւի նման։

Մեկը սարսափում է։

- Ճմլեցի, ձեռջերիցս արեան հոտ է դա.

- Սա անմեղ արիւն է, որ ծաղկում է ամէն տարի եւ վերանորողում Հայոց վիչտը, - տխուր խորհրդածում է Հայր Սուրբը։

Ցետմիջօրէի ջամին մտել է կակաչների մէջ եւ խտուտ է տալիս նրանց բարակ ցօղունը. Թւում է, Թէ դրանջ վչտի ստեղներն են, որ վարպետ ջամու մատների տակ նուաղում են մարդկուԹեան անլսեյի սարսափը:

Սահմուկում է Թափօրը ու նահանջում։ Քամու նուագից արեան հոտ է տարած-

- Արիւնը չի մոռացւում , - Տչում է մէկը. իսկ սարկաւագը աղերսում՝ երկրնթիղ...

. «Ամենասուրը երրորդութիւն, տո՛ւր աշխարհիս խաղաղութիւն... Եւ հիւանդաց բժշկութիւն, ննչեցելոց

արքայութիւն_{»։} - Դառնանը, - խաչը նախկին տեղը դնենանը Հանդիստ խղջով , արդէն մայր բնու. Միշնը դերեզմանել ու զարդարել է մեր Հահատակներին սեւ կակաչներով ։

լով ասում է կորիւն վարդապետը, - գը-

* **

Արդարութիւնը երբեմն թափառում է եւ մեղապարտին դանելով մղում է խոստովանութեան։

Ուխտաւորները վերադարձան, իսկ նրրանց աղօԹջները մնացին սեւ կակաչների ձորում, որպէս արձադանդ, որպէս յիսնամեայ ուչացած արցունջ։

Ուխատւորները քայլում են դանդաղ ու խաղաղ ։

նրանք յողնած են ու ծարաւ :

Կորիշն վարդապետի ոտքերի ներբաննեըում Հառաչում է ցաւը, իսկ ուխտաւորների չուրթերի վրայ ծարաւը կնքել է Հրի կարօտ:

Ամայութեեան երկչոտ ճամբորդ եղնիկհետներ են դծել՝ ստեղծելով իրենց բնակավայրի քարտէսը, որից օգտւում են դաղաններն ու մարդիկ։ Այժմ մարդ արահետներից մէկով իջնում է թափօրը։ Կածանր ձգւում է քարաժայռերի միջով ւ թեթուած արեւը երկար չուաքներ է ձելժերում արևու և հայլերի ծանրութիւնը կչռելով։

- ՀԷ՛ փա՛, ՀԷ՛ - խա՛, լսւում է մարդկային մի կռինչ, ու կածանը փակում են մի ջանի նիհար այծեր։

Եւ յայտնւում է ամայութեան ողին՝ ոսկրացած ու նիհար հովիւը, ջամահար ղէմքով եւ արեւից յագեցած մաչկով։

- ՀԷ՛ - Հա՛ - փորձում է կարդի բերել բազմութեանն անսովոր այծերին, - Հէ՛ -Հա՛ :

Վարդապետը զգում է այծերի ստեւներից բարձրացող բնական Հոտը, որ արեւի, անձրեւի եւ քամու րոյր ունի։

- Սալամ-ալէյքում , - ձախով ցուպը ըռնած , աջը ձակատին տանելով դարեւում է հովիւը ։

- Սալամ , - պատասխանում են վարդասլեան ու Հաջին միաբերան։

Հովիշը անապարանքով աչխատում է անասուններին դուրս հանել ճանապարհից։

Այծերը ցատքում են կածանից դուրս:
-Հայե՞ր էք, - ցուպին յենուելով Հարցընում է Հովիւը:

- Մաջուր Հայեր, . ասում է Կորիւն վարդապետը ու խորհում հովուի տարիջի մասին եւ հետաջրջութիւնից մրդւած, չարունակում ։

- Այո, դիտեմ՝ ինչո՛ւ էջ հարցնում , եւ դլուխը խորհրդաւոր չարժում է, դիտե՛մ:

Հովիւը պղտոր նայում է խմբին ու Կորիւն վարդապետի լանջախաչին եւ ա-Հով ասում-

- Այդ ձորը, որ տեսաջ, առաջ կակաչները կարմիր էին... վարդապետը նայում է Հովուի դողդողացոի չուրԹերին եւ սպասում:

- Մենը՝ Քրդերս, կոտորեցինը Հայեըին Թուրջի դրդումով, եւ Աստծոյ դատաստանը չուչացաւ։ Մեր Հանդերը չորացան, անասունները սատկոտեցին, իսկ
ժողովուրդը կոտորուեց հիւանդուԹիւնից
... Մեր երկիրը ամայացաւ, իսկ դուջ հիմա, լսելովս Արարատից այն կողմ երկիր ունէջ եւ պետուԹիւն, իսկ մենջ...
-յուսահատ օրօրում է դլուխը, ձեռջով
մնաջ բարով անում եւ կոնչում ծերունական խուպոտ ձայնով.

- 25" - 4m' · · ·

Հաւաքում է այծերին։

արումրը չարժառում է դէպի կայան:

Հիմա Հաջի Մուրադր գնում է առջեւից, վարդապետը հետեւում է նրան,
Խալօ Իսօն՝ վարդապետին հետեւող ջահանաներին, ու այսպէս մեղեսիկի հատիկների պէս, մայրամուտի չողերի տակ
արեւաջրւում է պարտականութիւնը կատարած ուխտաւորների թափօրը։

Ցողնած կորիւն վարդապետի միտքը դարձեալ ծանրաբեռնուած է դժուարին հարցերով, կրկին մտածում է արդարու-Թեան եւ արարչուԹեան մասին եւ դոհունակուԹեամբ չչնջում «Եղիցին կամը քո»...

Բլրալանջերին վայրի կենդանիները արահետներ են դծել ապրելու եւ յարատե. ւելու համար։ Նայում է Կորիւնը արաՓՐՈՖ. ՎԱՀԱԳՆ ՏԱՏՐԵԱՆԻ

ԴԱՍԱԽՕՍՈՒԹԻՒՆՆԵՐ ԳԵՐՄԱՆԻՈՑ ԵՒ ՀՈԼԱՆՏԱՅԻ ՄԷՋ ՀԱՑԿԱԿԱՆ ՑԵՂԱՍՊԱՆՈՒԹԵԱՆ

TUUPS.

Հոլանտական ամենահին համարարակ ներէն Ութերեխթեր համալսարանի Մերձա, ւոր Արեւելեան Ուսումնասիրութեան կեղ րոնի հրաւէրով փրոֆ. Տատրեան տուա դասախոսուներւն մր. նիւնն էր՝ «Հայկա կան ցեղասպանութեան վերարերեա ար խիւային նոր յայտնունիւններ, դասա խօսը այս անդամ կանդ առաւ միայն դեր. մանական եւ Թրջական արխիւներէ ձևոր ձգուած նոր վաւերադիրներու վրայ ուր անդամ մը եւս կը հաստատուին երկու կարեւոր կկտեր Մեծ Ոնիրին կապակցու թեամբ. նախ՝ կանկսամաածումի հարդը։ Տատրեան ծանրացաւ Թրջական երկու վաւերագիրներու վրայ ուր կը բացայալ աուին կանիսաժաածման իրադրութիւ ներ : Ատոնցոն է մին կր վերաբերի թրթա. կան 3-րդ րանակի հրամանատար վեկի փաչայի 1918 Դեկտեմբերին պատրաս տած 18 էջնոց վկայադիրին ու թուրջ դօրավարը Հայկական ցեղասպանութեան կարդ մր մանրամասնութերւնները տալ յետոյ կը յանգի Հետեւեայ եզրակացու Luis.

Հայերու բնաջնջումը եւ անոնց ինչև րուն եւ հարստութեանց կողոպուտը ար դիւնքն էին Իթթիհատ կուսակցութեան Կեդրոնական Կոմիտէին որոշումին, որ կանխամտածուած (քաստէն) որոշում մըն էր պետական կառոյցներու լծակա կատարուած ։

Դասախօսը չեչաեց որ **գուր**ք դօրավա. րին հայկական ցեղասպանու Թեան հարցով զբաղիլը արդիւն չն էր իր մէկ հրամակի ջարդով վերջանալու հանդամանքով։ 20. նավանն ումաջ էև սև Ովամ աշխատա 2.000 Հայ գինուորներ, որոնք դործաւո րական վաչտերուն (ամելէ թապուրու կր պատկաներն, Ատանայի չրջանին մի չարունակուող Պաղտատ երկաթուղարի չինարարական աչխատարճրբ և ուր օմրբևս Համար Հոն վարադրուին : Բայց անոնջ կես Տամբան, երբ իրենց ձեռջերը արդե կապուած էին, վայրագ կերպով ջար դուեցան ոճրագործ խումբերու կողմի սևորճ գարաևա քանագ՝ արսրն ժանութ ախն կը սպասէին ամայի վայր մը : Վէհի փաչա պատասխանատու երկու ժանտար մի սպաներ պատերացմական ատեահ հանեց, դատ տեսաւ, մահապատիժէ ի աոյ զանոնը կախաղան հանեց։ Այս առ թիւ էր որ ան իր դատական քննութին. րբևու նրևաները աբևերանաւ ին րախան. դին զօրավար Մահմուտ Քէամիլ փաչա. յի հայկական վեց նահանդներուն մել 1915 - 1916-ի ժամանակալրջանին իրա գործած լայնատարած ջարդերուն, որոնց գիման վրայ չարագրեց իր վկայագիրը։

Երկրորդ վաւերադիրը կը պատկանի Թրջական պատերազմական Ատեանին դը խաւոր ամբաստանադրին եւ ատոր առըն Թեր՝ դատավձիռին։ Դատաւորները ը տուղեցին եւ վձռեցին որ ԻԹԹինատի ընդհանուր պատերազմին մէջ միակողմանիօրէն միսրձուիլը կապուած էր կարդ մը Թաջուն նպատակներու իրադործման տուաջադրութեան Հետ ուր Հայկ, Հարցը հիմնահարց մրն էր, վերջնականօրեն

հետներին եւ խորհում․ «Կեանքը ձգուով արահետ է»․․․

Բաց դաչտում վրճջում է մի Թամրած նժոյգ։

Խալօ Իսոյի նժոյգն է, իր Հեծեալ Ք նակիցներից մէկը թերել, պահել է արա Հետի վերջում ։

Խալօ Իսօն, պատկառանքով մօտենում է վարդապետին, ջերմեռանդ համբուրուն նրա աջը եւ երախտադիտութամբ ասում Հայերէն.

- Աստուած օգնական , վարդապետ։ - Գնա՛ , Խալօ , Աստուած պահապան...։

(Շար. 3 եւ վերջ)

1988, Նոր Ջուղա եւ Թեհրան

յուծում մը դանելու փորձը (հալ եւ ֆասլ) իրենով ասանվայ էն. աղետորարրաքինեն այս կապակցութեամբ կը յիչէ Հայկական ցեղասպանունեան գլխաւոր Հեղինակնենէր ասներսև բաժնոյի անը հահատևանաւթիւնը որ Հայերու ղէմ առնուած միջոց. րբևն աջատանարծով անուագ սնունուդրերու արդիւնքը չէին, այլ «երկար եւ խո. րունկ խորհրդածու թիւններու»:

Գալով միւս Հարցին, որուն վրայ ծանրացալ Տատրեան, ատիկա ջաղաջական կուսակցութեան մր խաղացած վճռական դերն էր։ Հայ ակադեմականը կրկնակիօրէն չեչտեց որ հայկական ցեղասպանուները ժերարսև ժերակատանն այսոնքո կոչուած պետական կառոյցը չէր, այլ՝ միագրջար ճամաճարար ըստարունբար մրայն կառուցուած քը, որ կարելի կը դար. ձրներ գաւադրական ոճիրի մր յղացումը, կազմակերպումը եւ իրադործումը: Այո առնիւ ան կրկին մատնանչեց նրջական Պատերազմական Ատեանին յանախակի եւ միանուագ հաստատումը, որ հայկական ջարդերը Իթթենատ կուսակցութեան դաղափարախոսու Թեան եւ հակահայ բետջրնջումի ծրագրին հետեւան չն էին:

իրրեւ չունդալից մէկ փաստը այս իրա. գրրութեան, դասախոսը մէջրերում մր ըրաւ Թրքակար խորՀրդարարի յետ - որատերազմեան մէկ նիստի ընթացքին եղած լայոնաբերում է մր, որ արձանագրուած է Ծերակոյաի պաշտօնաթերթեր մեջ (Մենլիսի Այան Զապրթ Հերիտեսի) ։ Այդ նիստին, ծերակուտական Ռելիտ Աբիֆ փաչա Հետեւեալ յայտարարութերւնը

Երբ Պետական Խորհուրդի (Շուրայը տեվլեթ) նախագահի պալտօն կր վարեի Չինադադարի առաջին ամիսը, ձեռըս անդաւ արտառոց վաւերազիր մր : Կարդալով նկատեցի որ Ներջին Գործոց նախարար Թալէաթի պաչաշնական տեղահա. նունեան հրամաններուն կը յաջորդեին կեդրոնական կոմիայի անպաշտոն հրամանները՝ Անատոլուի բոլոր կուսակցական կեղրոններուն. ատոնց մէջ պարզապես կ'րսուեր որ չեթեները անմիջապես գործի անցնին եւ կատարեն իրենց սահմանուած պարտականութիւնը։ Ատոր վրրայ էր որ տեղի կ'ունենային վայրադ **Տարդերը** :

Դասախոսութեան, որուն ներկայ էին Հոլանտացի ուսանող եւ զասախօսներէ զատ, թուրք, քիւրտ եւ ազերի աւարտական ուսանողներ, ինչպես եւ քանի մր Հայեր՝ Ամսթերտամէն, տեղի ունեցաւ Հարդ . պատասխանի «արարողութիւն»: Ցատկանչական էր որ Հարցումներուն մեծ մասը եկան այս Թուրջերէն եւ Քիւրտերեն, որոնց հայ դասախօսը տուաւ պատքաց անաատիարրբեն։ Եք հատախօսութեան նախորդ օրր եւ անկէ յետոյ փրոֆ.

Տատրեան խաչով մը պատուուեցաւ Համալսարանի կարգ մր փրոֆեսեօրներու

Ութրեխթեն յետոյ Տատրեան մեկնեցաւ Գերմանիոյ Համպուրկ քաղաքը, ուր դերմաներէն լեզուով տուալ երկու յաւելեայ դասախոսութիւններ նոյն նիւթին մասին, այս անդամ չեչտը դնելով Հայկական ցեղասպանութեան մէջ Գերմաններու մեզսակցութեան Հարցին վրայ։ Ատոնցմե մին կազմակերպած էր փրոֆ. Բեթրա Քարբերթ, որ Համպուրկի համալսարանի Արեւելագիտութեան բաժնի Թրջագիտու-Թեան ամպիոնի վարիչն է : Ներկաներուն մեծ մասր այդ ամպիոնին մէջ ընդգրկըւած դերմանացի ալարտական ուսանող եւ ուսանողուհիներ էին, մեծ մասամը տոք-**Թորայի աստիձանի Թեկնածուներ։ Հա**կառակ այն մտավախութեան որ նիւթեին Գերմաններուն համար անախորժ ըլլալու հանդամանքը անհանոյ կացութիւն մը կրնար ստեղծել, դասախօսուխիւնը ընդ-Հակառակն նոր Հետաքրքրութեան մր խը*թան հանդիսացաւ։ Փրոֆ. Քաբբերի* ինքը, ըրաւ չատ մր հարցումներ եւ փա. վարեցաւ նոր տեղեկու թիւններ ունենալ, շեշտելով որ ասիկա բոլորովին նոր բայց շատ լուրջ յայտնութիւն մրն է որ խնամքով պետք է ուսումնասիրուի. ուրիչներ այն կարծիքը յայտնեցին որ այս գերման մեղսակցութեան բնոյթը եւ տարողութիւնը կրնայ բոլորովին նոր լոյս ով։ ռել **Հրէական Ողջակիզումի կանխամտածմ**ան եւ իրադործման խնդրին վրայ։ Փրոֆ. Քաբրերի ոչ միայն չնորհաւորեց փրոֆ. Տատրեանը այլ իրեն տեղեկացուց որ պիար աշխատի մօտիկ ապաղային աւելի մեծ ծառալով գամընդգանուր գամալսարանական նոր դասախօսութիւն մր կաղմակերպել որպեսզի աւելի լայն շրջանակի մէջ Գերմանացիներ իրազեկ բլլան Տաարրեանի պրպաումներուն ձեռը բերած նոր յայտնութիւններուն։

Վերջին դասախոսութիւնը տեղի ունեցաւ Համպուրկի Ընկերային գիտութեանց պրպաումներու Հիմնարկին մէջ։ Հոս է որ թուրք Հեղինակ Թանէր Աջչամ՝ փրոֆ. Տատրեանի աջակցութեամը վերջացնելու վրայ է հայկական ցեղասպանութեան ուսումնասիրութեան նուիրուած իր հատորը, զործակցութեամբը ուրիչ թուրք երիտասարդի մր , Հայրետաին Այտրնի ։ Բացառիկ կարևորու Թիւն ունի այս Հիմնարկը քանի որ ան նուիրուած է ի. դարու մեջ աեղի ունեցող դանդուածային սպանդներու, չարչարանքի գրութեան պետականօրէն կիրարկուած երեւոյ Թևերու, վայրագութեանց եւայլնի ուսումնասիրութեան։ Կր լսենը որ հոս է որ Աբչամ կրցեր է րոյն հաստատել եւ դարկ տալ հայկական ցեղասպանութեան մանրամասն ուսում. նասիրութեան, որուն կապակցութեամը փրոֆ. Տատրեան թե Հիմնարկին եւ թե

PhSLhUh **Հ**ԱՑԿ. **Ն**ԿԵՂԵՑԻՆԵՐԸ

Վերջերս Հայաստանեան մամուլը եւ անկե արձագանդելով Սփիւռքի ԹերԹեր ահղ աուին Թիֆլիսի Հայկական Նորաչենի Ս. Աստուածածին Եկեղեցին սեփականացնելու փորձերու մասին մտահոգիչ լուրերու : «Ազգ»ր դիմած է ճարտարապետութեան տութթոր Մուրատ Հասրաթբարի սնոնքովի հաշբերան նուսանարութիւն տայ Վրաստանի հայկական յուշակոթողներուն մասին։ Ան կ'ըսէ թե նոր չէ Հայկական եկեղեցիներ իւրացնելու վրացական տրամադրութիւնը։ Դ. դարու սկիզբին Թիֆլիսի մէջ 24 հայկական եկեղեցի կար. 30-ական [ժուականներու «մշակութային յեղափոխութեան» ընթացքին անոնցնե 10-ր ջանղուած է, ինչպես նաեւ ԺԴ. դարու Հարանց վանջը որուն զանդակատունը միայն մնացած է. քանդուած են Խոջիվանքը, Ս. Սարդիսը, Հրեչտակապետր եւ այլ եկեղեցիներ ։ Վերջին աարիներուն Վրաստանի մէջ վերանորոգումի պատրուակով սկսած են Հայկական եկե. ղեցիներու քարերը Հանել, փորագրութիւնները տաչել, կամ արձանագրու. [իւնները ծեփել:

Այս մօտեցումն ալ արդարացուցած են ըսելով որ եկեղեցիները կառուցուած են Վրացիներու կողմե, , իսկ Հայերը միայն գնած են զանոնը։ Անոնցմե Մուղնիի Ս.

Գերրդ Եկեղեցին կառուցուած է ԺԳ. դարուն : Աչտարակի Մուղնիի վանքեն այդ դարուն Ս. Գէորդի մասունքը Վրաստան աբվափոխուած է վևան անճայսնմին եսւժելու նպատակով. յետոյ այդ նոյն մասունքը ամփովուած է հայկական նոր շինուած եկեղեցիին մէջ որուն արուած է Մուզնի իվանը անունը։ Այսօր այդ եկեղե. ցին ոչ միայն կը գործածուի որպես աղգագրական *Թանգարան*, այլ նաեւ կը յայտարարուի որ վրացական տաճար է։

Նորաչէնի , Ս . Աստուածածին եկեղեցին կառուցուած է 1737-ին հայ մեծահարուստ խոջա Նազարի միջոցներով ։ 1793-ին եկե. ղեցիին ներբնամասի որմնակարները գրծւած են Յովնաթան Յովնաթանեանի կողմէ որ այդ տարիներուն Հերակլ Բ. Թադաւորին պալատակաց նկարիչն էր։

Վրաց կաթողիկոսութիւնը կը փափաջի տանարը դարձնել վրացական վործօն եկեղեցի: Ներկայիս Թիֆլիսի մեջ արտոնուած է որ միայն երկու Հայկական եկե. ղեցի գործէ։ Մինչդեռ կան տասը եկեղեցիներ որոնցնէ մէկ քանին կրնան գործոն ըլլալ: Շիրակի Թեմի առաջնորդ Գրրիգորիս Արթ. Բունիաթեան։ Արարատեան Թեմի առաջնորդական փոխանորդ Գարեդին Արջ. Ներսիսեան եւ Հոդեւոր Գերագոյն Խորհուրդի անդամ Ռաֆայել Պապայեանի Թիֆլիս առաջելութիւնը կասեցուցած է հայկական եկեղեցիները իւրացնելու փորձը։ Մուրատ Հասրանեան կր մաղնե որ Վրացիները քիչ մր աւելի շրջահայեաց՝ ու խոհեմ վարուին երկու ժողովուրդներու համար այդ փաmuly supplies 159:

Արչամին ծառայեր է իբրեւ մշտական խորհրդատու. այդ հպատակին համար ան Թուրք հեղինակին անվարան կերպով փոխանցեր է 30 տարիէ ի վեր խնամ բով Հաւաքած եւ դասաւորած արխիւային նիւ թերէն բազմաթիւ վաւերադիրներ։

Այս պատճառաւ է որ Տատրեանի նոր թեգը գերմանական մեզսակցութեան մասին, մեծ հետաքրքրութեամբ լսուեցաւ Հիմնարկին հետ աչխատողներուն կողմե: Նոյնպես, կը լսենք որ այդ Հիմնարկը, որ երկու ամիսը անգամ մր կր հրատարակե ակադեմական Հանդէս մը, իր յաջորդ Թիւին մեջ, այսինքն Ապրիլին, պիտի հընաատնանք շեսւաջ դն, եբևղարանար մեղսակցութեան մասին, վերոֆ. Տատրըեանի ձեռք ձգած վաւերագիրներուն հի-

Այս ակաղեմական արչաւի հանգրուարն ին հեսուդիր շառաջ նհանով՝ ին հոբրե որ Տատրեան Մարտի վերջը վերադարձած է Ամերիկա:

1PUSOI

LIVRES REÇUS

FRERES GRECS NOUVELLES

CLEMENT LEPIDIS

Ed. Littéra, Arras 1995

grammatical and the state of the

HISTOIRE DE L'ARMENIE des origines à 1071

RENE GROUSSET

Ed. Payot et Rivages, Paris, 1995 (réedition).

ԼՕՐԸՆՍ ՏԸՌԷԼ

1266

Ներածական՝ Գորֆու կղզիի րնութեան ու ապրելակերպին

Անգլերէնէ Թարգմանեց՝ ՇԱՔԷ ՏԷՐ - ՄԵԼՔՈՆԵԱՆ - ՄԻՆԱՍԵԱՆ

Մերբեն փայլուր ին համայ բե օժե ին պոսկղայ գիմացի Ալպանական ձիւնադաղախներուն Հետ ։ Վայրի բաղեր աղեղնաձեւ կը Թոչին, ապա կը տարադնին դէպի ծոցին բացերը։ Կարմիր, վարդագոյն, որը՝ դարիչակաժայր ասաժասարբև, ևսլորն ալ կ'ուղղուին գէպի հին ամրոցը, որու Թաղանօթներէն կրակոց կը ժայթեչ Սուրբին ի պատիւ։

Թափօրը կ'առաջնորդեն կապոյա չուրջառ Հաղած եւ երկար ցողերու ծայրին վենետիկեան ոսկեզօչ լապտերներ կրող նորընծաներ։ Ասոնց կը հետեւին ծանր ու գոտարան ժենշերբե թե շանաը - շանար ոսկեղարդ ու ժապաւինադարդ մոմեր։ Մեղրամոմ է այս Հսկայական կաորները եղած ձեւով կր կրուին կոնջին ամրացուած կաչեկալներու մեջ։ Ասոնցմե հաջ վումա ամանին ըստահախուդնե - աւբքի ցիչե, ճամաճատրարար բևիսւ ըսւամա-

խումբերը, գոողոռալի փչելով, հրչէջի րդար սավաշանարբենով սնորճ ին անոնմար իրենց սպիտակ փետուրներով: Ապա՝ լայնջին չարուած գինուորները կր հետեւին, անմիջապես իրենց ետին ունենալով բուխերիկանման գլխարկ կրող Հոգեւորականներու առաջին չարջերը, ամէն մէկը ուրոյն գոյնի ծաղկադարդ ոսկենել հիւսուած չուրջառով - վարդագոյնի երանդներ, ցորենագոյն, կանաչ, ոսկեդոյն ։ Ծարժուն ծաղկաստանի պէս ։

Վերջապէս՝ արջեպիսկոպոսը կ'երեւայ իր ամբողջ հանդիսու Թեամբ, եւ որովհեաեւ ասիկա Սուրբի ալ յայտնուելու նա. խանչանն է, բոլոր ձեռջերը կը սկսին իոռչուիլոնել բւ հոքսև շևնչոբևև, ումօնյնի մրմունվով չարժիլ:

Սուրբը կը կրեն վեց նաւաստիներ, արծախետյ վեց ցողերու վրայ հանդչած կարմիր ու ոսկի հին ամպեսվանիի մը ներջեւ, վեց վարդապետներու ընկերակցութեամբ։ Սուրբը կը տեղափոխեն տեսակ մը փոխաղրական ախոռի մէջ. ա. պակիին ետեւէն՝ աւելի ջան երբեջ Հե. ռակայ Հաստատակամ եւ այլամերժ երեւոյի մր ունի ան: Այսուհանդերձ իրեն ի աբո, հոլոև մէղծբևն հունմունարն բւ երջանկութիւն կ'արտայայտեն։ Շջերթի աւարտին՝ գիւղացիները ճառագայինող երջանկութեամբ ամբողջ օրը կը յամենան բաժակ մր սուրճի կամ լիմոնատի չուրջ, կամ իրիկնամուտին կղզիի նաւերով իրենց Հետ տանելիք ձիթապաուդին ու անասուններուն գինը սակարկելով ։ Սուրբին կարձատեւ երեւումը անգան մը եւս կր ներազդէ մարդոց երկիւղներուն ու կեանքի տենչերուն վրայ, եւ կը shabyut ot hup sou t, sham whhonig կերպով պաչաօնի վրայ:

Հետաըրքրուողներուն գամար՝ Սը. Անմիջապես կը նչմարես, որ Սուրբին եւ երկրի ուժերուն ղեն անոր արկածա. խընդրութեանց եւ տարած յաղթանակնե. րուն մասին ։ Ժամանակակից Թերահաւատներուն Համար՝ գրջոյկ մր կայ (եկեդեցիին աստիճաններուն վրայ երեք արրախմիր կը ծախեն), ուր կարելի է տեդեկանալ աւելի նոր հրաչքներուն. . լուսնոտութենկ բժչկուած ոստիկան մը, չար աչքէ ազատում , լեզուազարութեան մտահոդիչ չնորհեն բուժուած ծերունի մը:

Թէոդորա Աուկուստան, սակայն, Հա-சிட முதிடு சுத்கிழ கிறு த யுத்கி நாழியாயկան Սուրբերու հրաչապատումին մէջ։ Անոր հրաչազօրութիւնը մեծ մասամբ յանձն առնուած է մէկ ուրիչ սրբուհիի կողմ է - ոչ այլ ոք քան նոյնինքն Սրբուհի Գորսիրան - որով Հարկ է որ զբաղին սուրրերու արդի կենսագիրները։ Անհամեմաաօրէն նուագ Հետաբրբրական է ջան Սպիրիդիոնը. իր գօրութեանց էական մասը կր յատկացնէ Թաղուած գանձերու վերարերեալ երազներ ներչնչելու գործին։

Սպիրիդիոն ձեւապաշտ մըն է իր ձիւդին մեջ։ Գրեթե միչա՝ ընդհանուր համայնքին սպառնացող աղէտներու առաջ. քր կառնել. այսուհանդերծ անհատական ադերսները չարհամարհեր։ Կեսօրուան ժամուն եկեղեցիի մունին մէջ նստի եւ խնդրարկուները դիտէ։ Կաղնեփայտ նրոտարաններու ստուերէն պաչտպանուած՝ կր տեմնես կատարուած խոնարհումները եւ պղինչ մեծ մոմամանին մէջ դետեղուած մոմերը, արդէն իսկ վառող ուրիչներու կողջին:

Ազօթեր սակարկութեան ձեւ մըն է:

Սպիրիդիոնի առասպելագրութիւնը ման. Հանդէպ Հոդերանական կեցուածջը անրամասնութիւններ կը Հայթայթե երկնջի տաչ ընտանութեան մր Հանդամանքը ունի : Ձայնի չեչար (այսիներն՝ ներքին ձայ նի չեչար - քանզի աղօքեքը լուռ է, թեև շրեները կը չարժին) կը հմանի ըմբոստ երախայի մր հանդկպ կիրարկուած չեչտին : խոնարհ աղաչանքի եւ մերժումի մր համակերպելու հարց չկայ։ Խնդրուածր ինչ որ ալ ըլլայ, խնդրարկուն կեն-**Կարրե որ հատ Հաւարանաև անակ հե**նորհուի եւ Թէ ասիկա տարրական տրամաբանութեան Համապատասխան բան մըն է։ Ձայն կարելի է կոչել «յազ ժական ոճ», որ Սուրբեն կ՝ակնկալե հաւասարապէս Համընկնող Հոդերանական կեցուածը մր։ Յածախ՝ նման խնդրանքներ ոչ միայն չեն չնորհուիր, այլեւ ուրիչ փորձան ըներ եւս յանկարծ կր փլին անրախա խնդրարկուի գլխուն : Այսպես՝ Կարամանոս , Նիսակիի տղեղ հաւադործը, երկարատեւ աղօ թներով եւ բազմա թիւ մոմեր նուիրաբերելով փորձեց դարման մր ստանալ իր լուսնոտութեան ։ Ոչ միայն լուսնոտու-**Երւնը աւելի վատ Թարացաւ, այլ հաեւ** մարդը ուղեղային մաշկատապե բոնուեցաւ ու ջիչ մնաց որ մեռներ։ Իր կինը պատահածր բացատրեց ըսելով, որ Սուրբը ամուսնոյն ներսիդին Թափանցած ու անոր մէջ դաած էր Թեթեւաբարոյ եւ ստախոս մարդ մը։ Տրուած ըլլալով որ կարամանոսը գիւղին ամէնեն ժուժկալ, հաւատարին, արդար եւ չարքաչ աշխաաող անձն էր, կրնանք միայն հետեւցրնել, որ Սուրբը աւելի խորախափանց է նար դբրճ հուսնո - բւ քաղ և հե մավը հգևսթեց իր եղրօր՝ Բազիլին հետ, որ դաւական Հաւատարմօրէն կր Համապատասիսանէ վերոյիչեալ նկարագրութեան։

(Tup. U. 5256)

45 Հոգի ալ վիրաւորուած ։ Արարքին տէր եղաւ իսլամական ՃիՀատը ։ Պաղեստինեան ոստիկանութիւնը ձերբակալութիւններ կատարեց ծայրայեղական չրջանակներուն մէջ ։

фИГР21 152, Имерь 8-16, «Лыртеւած»ները (Էքսքլիւ) 10 կամ 40 հաղար, ըստ ազրիւրհերու, ցոյց մը եւս ըրին Շաբաթ, Պասթերյեն Սեն թ'Օկիւսթեն, րողութելու Համար ամէն տեսակի Էքսքլիւզիոնի ղէմ։ Ի ղէպ, բաւեց որ այս բառը մէկ անգամ գործածուի տեղին, որպեսզի օրերու ընթացքին, չեդի իր բուն իմաստեն, տարածուի եւ யருக்க யரித்த யாடுக்க வாடுக்கள்க், கிழ்պէս եղաւ ցեղասպանութեան համար։ Պարզ է որ մեծ անարդարութիւն մը կայ, երբ Ֆրանսայի նման Հարուստ երկրի մը மீர்ழ், யிடிசெக்கம், புளுக்குபாடியு, சுராகமா միլիոնաւոր մարզիկ կան, բայց, նման շարժումներու վտանգն այն է որ ցուցարարհերը յանախ խաղալիք են քաղաքական մութ Հաշիւներու, որոնք կապ չունին իրենց հետ ։ Ընտրապայքարի չարժումն ալ պատեն ժամանակաչրջանն է։ Տողանցքին գլուխն ալ կու դան փրոֆ. Շվարցընպերկ, դերպ. Կայօ եւ Միու -Միու, որպեսզի ոստիկանութիւնն ալ չատ արւոն միջամտութիւններ չընէ: Մ.յս անհամար էքսքլիւներու կարդին դրուեցան նաեւ , Ապրիլ 10-ին , ատամներու իրնամ ք գրկուածները որոնք նիւթեական միջոցները չունին ատամնաբոյժի դիմելու : Դեռ ցանկը կրնայ երկարիլ :

ՀԻՒՍԻՍԱՅԻՆ ԻՐԱՔԻ չուրջ Հաղար թիւրտ բնակիչներ փախած են իրենց դիւղերէն խուսափելու Համար Թրջական ոմրակոծուժիւններէն ։

WCWAFL

«LIBERATION: Le Magazine»

(8/9 Avril)

CE QUE J'AI VU EN TURQUIE
(B. Kouchner)

Ըստ երեւոյթին, նախկին նախարար՝ Պերևար Քուչներ բառական հրապուրուած է Թուրքիայով եւ Թուրքերով, իր վերջին այցելու Թեան առ թիւ : Առջի օր, արձադանդած էինք (Ապրիլ 7) իր հարցազրոյցին Միլլիյէթի հետ։ Այս անդամ, Լիպերասիոն*ի չարալժական* մակազին*ին* մեջ է որ Պ. Քուչներ կ'արտայայտուի, աւելի խանդավառութեամ ը, «Ինչ որ տե. սայ Թուրքիոյ մէջ» խարագրին տակ, որպես հերածական կր դրուի - «Հրաւիրուած ձէմ Պօյնէրի կողմէ Անգարա "Նոր ժողովրդավարութեան Շարժում՝ կուսակցութեան հրապարակման առթիւ, Պերնար Քուշներ կը գծե դիմանկարը այս երիտասարդ նախաձեռնողին որ կը համարձակի խօսիլ ժողովրդավարութեան, Եւրոպայի, Քիւրտերու իրաւունքներու եւ նոյնիսկ՝ Հայերու մասին»...։

Նման շափօ մը, այն տպաւորութիւնը կը թողու որ Պօյնէր Համարձակ արտայայտութիւններ ունեցած է Հայերու մասին, մինչդեռ ամրողջ Հարցագրոյցին մէջ, միայն սա տողը կայ. --

«Il a même prononcé le mot tabou : "arménien"»:

Կը մնայ երախտապարտ ըլլալ այս «արդիականացած Քենրտիին» (որակումն ալ Քուչների կը պատկանի) մե՛ծ քանուԹեան Համար։ Կարելի չէ անչուչու մոռնալ ինչ որ Քուչներ ըրած է Հայաստանի
եւ Ղարաբաղի, անձամբ ալ երթալով
տեղւոյն վրայ, բայց, ամբողջ Հարցագրրոյցին ընթերցումը բաւական բարեմիտ
բարեացակամութիւն մը ցոյց կու տայ
(«Հակառակ ամեն բանի, Թուրքիան կը
վերափոխուի», «ինչ որ կ՝անցնի Թուրքիոյ մեջ դիւրաբեկ է, բայց՝ քաջալեդական») Քուչների կողմե, որ անչուչու,
քանի մը օր լաւ Հիւրասիրուելով չէ որ
կրնայ ձանչնալ Թուրքերը։

saha-gal

F. դասակարդի խաղերու կարդին, Ապրիլ 8-ին, Վալանսի Հայ Մարդականը 0-0 արդիւնը մը ապահովեց Նանսիի հետ այս վերջնոյն դաչտին վրայ։

Դասաւորման գլուին անցաւ Մարսէյլի Օլենփիթը 68 կետով։ Իրեն կը հետեւի կենկան, նոյնքան կետով, բայց Մարսէյլ մեկ յաւելեալ կⁿլի առաւելունինն ունի։ Վալանս կը մնայ իր 12-րդ դիրջին վրայ, 43 կետով։ 22-րդ եւ վերջին է Նիմ, 23 կետով։ Madame Veuve Isidore Dervichian, son épouse.

Monsieur et Madame Michel Dervichian, Monsieur et Madame Jean-Pierre Dervichian, ses enfants,

Taline et Stéphanie, ses petits- enfants, Les Familles Karatchian, Desfontenelles, Gulbenkian, Legrand, Panadjian et Voir, ses parents et alliés

ont la douleur de vous faire part du décès

ISIDORE DERVICHIAN survenu le Jeudi 6 Avril dans sa quatre-

vingt-dixième année.

La cérémonie religieuse aura lieu le Mardi 11 Avril à 11 heures en l'église apostolique arménienne St Jean-Baptiste

15, rue Jean-Goujon, Paris 8e suivie de l'inhumation au cimetière de la Garenne-Colombes.

Le présent avis tient lieu de faire-part.

En lieu et place de fleurs, des dons peuvent être adressés à l'UMAF.

«Haratch». — Nous présentons nos plus sincères condoléances au docteur Michel Dervichian et à sa famille.

ՀԱՅ ԿԱԹՈՂԻԿԷ U. ԽԱՉ UԹՈՌԱՆԻՍՏ ԵԿԵՂԵՑԻ 13, rue du Perche — 75003 Paris

Աւագ Հինգչարքի, Ապրիլ 13, Ոտնլուայ ժամը $17 \cdot 30$, պատարադ ժամը $18 \cdot 30$, Խաւարում ժամը $20 \cdot 30$:

8UNU48NNPhhb

Արժանաւոր խաչուհի՝ Հերմինէ Միսքնեանի մահուան քառասնից լրման առժիւ , Կապոյա Խաչի Շրջ. Վարչուժիւնը իր բոլոր մասնաձիւղերով խորին ցաւակցուժիւններ կը յայտնէ իր եղբօր՝ Վաղինակ Միսքձեանի ։

UGAB . . . UGAB . . . UGAB

UGAB — PARIS:

à l'occasion de la parution du premier volume de

la Revue d'Histoire Arménienne Contemporaine publiée par la «Bibliothèque Nubar» de l'U.G.A.B.

TABLE RONDE
autour du thème

«L'AVENIR DU GENOCIDE»

avec

RAYMOND H. KEVORKIAN, ARTHUR BEYLERIAN, et GAïDZ MINASSIAN

le Mercredi 12 Avril à 20h45 au Centre Culturel Alex Manoogian 118, rue de Courcelles Paris 17°

> (M° COURCELLES) Tél.: 42. 27. 12. 26.

UGAB ... UGAB ... UGAB

Հայ կրթական Եւ Մշակութային Միութիւն

QUSUNHUI, ZUT

կիրակի, Ապրիլ 16 կեսօրին ժամը 13-ին

Փարիդի Հայ Մչակոյթեր Տան սրահին մէջ

ընտանեկան ջերմ մինոլորտ, անակնկալներ, Հասկինախաղ, Հապիտ (քլուն), նուէրներ, վիճակահանուինիւն

Տեղերը ապահովելու համար հեռաձայնել Փարիզի Հայ ՄչակոյԹի Տուն 48 - 24 - 63 - 89

Ապրիլ 13, Աւագ Հինգչաբթի ցիշացակ բեթրեան ցեանե Մերոց ցեսնեսի Քրեսջոսի

U - BቡՎՀԱՆՆԷՍ-ՄԿՐՏԻՉ **ΦԱՐԻ**Ջ

Ժամերդութիւն ժամը 8-ին, կարդ ապաչիսարողաց եւ Ընթրեաց պատարադ ժամը 10-ին:

Կը պատարագէ՝ ԺԻՐԱՑՐ Ծ․ ՎՐԴ․ ԹԱՇՃԵՍՆ Ոտնլուայ ժամը 16-ին, Խաւարում ժամը 19․30-ին։

THINGAIN

Պատարադ ժամը 10։45-ին, Ոտնլուայ ժամը 16-ին, Խաւարում ժամը 20-ին։

U. GOLOU-GESCOU WLSOCHEL

ժամերդութքիւն ժամը 9-ին, պատարագ ժամը 10-ին, Ոտնլուայ ժամը 16·30-ին, Խաւարում ժամը 20-ին։

האלחוס רעירורים האלחוס האלחוס האלחוס האלחוס האלחוס

Ոտնլուայ ժամը 17-ին, խաւարում ժամը 19.30-ին։

ע עעראעע עטאראטעטאיע איי

ժամերզութերւն ժամը 9-ին, պատարագ ժամը 10-ին, Ոսոնլուայ ժամը 16-ին, Խաւարում ժամը 19․30-ին։

Imprimé sur les Presses du Journal «HARATCH» 83, rue d'Hauteville, 75010 Paris SIRET : 51027317 A R. C. Paris Commission Paritaire : N° 55935

U. BULLIP - LAND

Ժամերդութիւն ժամը 9-ին, Պատարադ ժամը 10-ին։

Կը պատարաղ**է՝** ԻՍՍՀԱԿ ՔՀՆՑ - ՀԷՔԻՄԵՍՆ Ոտնլուայ ժամը 16-ին, Խաւարում ժամը 19․30-ին ։

4801040114 08100 0

Պատարադ ժամը 10-ին։ Կը պատարադէ՝ ՄԱԿԱՐ ՔՀՆՑ․ ՆԱՃԱՐԵԱՆ Ոտնվուայ ժամը 17-ին , Խաւարում ժամը

19 -30 - 12:

Մանուկներու Հաղորդութիւն ժամը՝ 9-ին, Պատարագ ժամը 10-ին, հ Ոտնվուայ ժամը 17-ին, Խաւարում ժամը 20-ին։

Պատարագ ժամը 10-ին , Ոտնլուայ ժամը 17-ին , Խաւարում ժամը 19-ին ։

L'ECOLE ARMENIENNE
« S I A M A N T O »
DE BAGNEUX - CACHAN
présente
N A R E K D O U R I A N
ET SA TROUPE D'ARMENIE

KATCH NAZAR

EN DERNIERE REPRESENTATION
Le Mardi 18 Avril à 20 heures 30
THEATRE VICTOR HUGO
14, avenue Victor Hugo, Bagneux

COMITE DE DEFENSE DE LA CAUSE ARMENIENNE

REUNION PUBLIQUE

Les Présidentiables face à la Communauté arménienne

Prendront la parole : Les porte-parole des principaux candidats à l'élection présidentielle

et
Ara KRIKORIAN (CDCA)
Lef FORSTER (Avocat)
Kevork KEPENEKIAN (CDCA)
le Vendredi 21 Avril à 20 heures 30
Grande Salle de la Mutualité

24, rue St-Victor, Paris 5e — M° Maubert - Mutualité Autocars prévus au départ de :

Alfortville, Arnouville-lès-Gonesse, Bagneux, Chaville, Clamart, Issy-les-Moulineaux, Sevran

Retrait des billets :

M.C.A.-Paris
17, rue Bleue, 75009 Paris
Tél.: 48. 24. 63. 89.
M.C.A.-Alfortville
9, rue de Madrid, - Tél.: 43. 76. 55. 89.

Pour tous renseignements s'adresser au secrétariat du CDCA Tél 44. 83. 07. 02.

—— P.A.F. 50 F.——

La CROIX BLEUE DES ARMENIENS DE FRANCE organise

un PELERINAGE à Deir-el-Zor

Départ le 30 AVRIL • Retour le 10 MAI avec Syrian Airlines

Prix aller - retour : 2 950 F. Assurances à votre charge / Visa gratuit Frais de séjour 50 US dollars par jour

Frais de séjour 50 US dollars par jour Ce prix comprend : — Hôtel — Trois repas — Transports et excursions

a) Deir-el-Zor (messe de requiem, installation de stèle)
b) Margadé (site récemment découvert des martyrs arméniens)
c) Alep d) Kessab e) Lattaquié f) Palmyre g) Damas

—— Places limitées ——
Date limite d'inscriptions, le 15 AVRIL

Pour tous renseignements s'adresser à la CBAF :
17, rue Bleue 75009 Paris — Tél. : 48 24 46 57 • Fax : 48 24 98 97

SULPETITE ԱՊՐԻԼ 12 MERCREDI AVRIL

Tel.: 47. 70. 86. 60 — Telex: HARATCH 280 868 F — Fax: 48.00.06.70 —

LE PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE-FONDE EN 1925

DIRECTRICE: ARPIK MISSAKIAN 83, Rue d'Hauteville - 75010 Paris

C.C.P. PARIS 15069-82 E

ዶԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

Ֆրանսա ։ Տար. 1.000 Ֆ. .. Վեցամսեայ ։ 510 Ֆ. Արտասահման : Տար. 1.300 Ֆ. (ամենօրեայ առաքում) 1.150 Ֆ. (շարաթական առաքում) ... Հատր : 5,00 Ֆ.

69ቦዓ ያԱቦት - ውኮት 18 · 570

LE NUMERO : 5,00 F

CULUTE UPULAPUL Zhubuhhr' (1925 - 1957)

Fondateur SCHAVARCH MISSAKIAN

69e ANNEE — N° 18.570

CASLAMASAML

Ապրիլ 10-ին բացուհցաւ ընտրապայ-ջարի պաչտօնական մասը, Հեռատեսիլէն Bt գայրատիիւույս աղջը դէն երկրագու Ատնատանանասրի ին սոժագ գրում նանն ձչգուած ժամանակի մը ընթացքին։ Ա. ռաջին օրը, ժամը 20:30-ին հեռատեսի... Էն իւրաքանչիւրին չնորհուած էր միայն մէկ վայրկեան եւ պարզուեցաւ որ կը բաւ, են արդ բան մը ունի ըսելիք։ նոյն իրիկունը Շիրաը Սիրք m'hdtp tr արուեստի մարդոց Հետ ։ Այս առնիւ, եր չիչունը արույուրեր արոր սնոր հоրավիդ են իրեն ինչպես՝ Պրիժիթ Պարտօ, Մար ժիրարատ, ժան Մառէ, ձոնի Հոլիաէ (տիկին Պալատիւր պարապ տեղը այնջան կրկնեց որ իր նակորնարած երգիչն էր...) Լին Ռընս , Ֆրետերիք Միխերան , Ռոսարորովիչ եւլն. ենլն. : Bիչենը նաbe Gung Unamente, Useph Atputoji, U. յեն Թերդեան եւ Հաւանաբար ուրիչներ։ **Է.** Պալատիւր կը խոստանայ տասը կին

առնել կառավարութեան մէջ, եթե ընտրուի. կը չարունակէ կրկնել թե իրմե դատ ոչ ոք ճշմարտութիւնը կ'ըսկ եւ միայն իրն է ոև քերրու հոշուներ աբևն դրուն: Լ. Ժոսփէն բաշական նեղ ժամեր ապ-

րեցաւ Փոյի ուսանողներուն 4ետ, որոնը ոչինչ խնայեցին։ Իր արդարացումն այն էր, ինչպէս ըսաւ՝ «ի տարբերութիւն ուրիչ Թեկնածուներու, երբ երիտասարդներու Հանդիպիս, նախապես դառւած ृक्षि» :

× Հարցախոյզները կ՝արդիլուին Կիրակի (Ապրիլ 16) կես գիչերեն սկսեալ։

ዩዜኒኮ ሆር ያበጊበՎ

ՔԵՆՏԱԼ ՆԵՉԱՆ, Փարիզի ջրտական Հիմնարկին նախագահը յօղուած մը ըս-տորադրած է Լիպերասիոնի մէջ (Ապրիլ 11) խորագրուած՝ «Թուրջիա մեծ վրտանոլի մէջ», որու սկիզբը կ՝անդրադառ*նայ Էօդալի* «յանկարծական եւ կասկա. ծելի» մահուան այնպիսի ատեն մը (Ապլիլ 1993) երբ բանակցուած լուծում մր կը փնտոուէր գրտական Հարցին Համար։ Նեզան, ապա, կը վերլուծէ Թուրջիոյ կացութիւնը, քաղաքական ապականած պատկերը, գինուսրա . սստիկանական իչխանութիւնը, դգուչացնելով նաեւ արեւմտեան Պետութիւնները որ խուսափին «բարեացակամ», «հասկացողական» վերաբերումէ, չքաջալերելու Համար Թուրքիան:

UNSAMILUZ GOZULUE, Swhoff «Upo» ծածկանունով, որ պետն է ՓՔՔ-ի, Հարցաղրոյց մը տուած է լիբանանեան Ան --Նահար Թերթին, ուր կ'ըսկ Թկ պատրաստ է բանակցելու Թուրջիոյ հետ «բաղաքական լուծումի մր համար» : Կը չեչտէ որ Թուրքիոյ հիւսիսային Իրաք ներխուժման ձախողու Թիւնր պիտի պարտագրե քաղաքական լուծուն մը: Կր Հերet որ օժանդակու Թիւն կը ստանայ Unipիայէն եւ Իրանէն ։

ՓԵՐՈՒԻ նախագահ վերբնարուեցաւ,

ինչպես կը սպասուեր, ներկայ նախադանը՝ Ալպերթես Ֆուվաիմորի, ձայներու աւելի ջան 60%-ով։ Իր մրցակիցն էր՝ ՄԱԿ-ի նախկին ընդեն, քարտուղարը՝ Փեptu int finitiup:

MALUAB Sty dby snap, name sty 2 լրագրող, ձերբակալուած են Ապրիլ 7-ին եւ դիպան կր մնան ։ Այս ձերբակալունել. րն իատահուագ է ճնատոչեա ոսև նգևնի մը՝ Եէնի Փոլիթիքա*յի խմրադրատան* \$\$2:

ԱԹԷՆՔԻ կեդրոնը 2,5 филициий ей. ատրածութեան մր վրայ կառջերու եր**երբրին անմի**նաբնու աստճեր ասրբևու չավար ապականութեան որ բոլոր մրցանիչները կոտրած է եւ կր վնասէ ոչ միայն դանման այնբե տաադարար հումանճաններուն, ինչպես՝ Ակրոպոլիսին:

ՆԱԽԱԳԱՀ ՄԻԹԵՐԱՆ Մայիս 9-ին (այդ օրը՝ նախկին հախագահ) Մոսկուա կ՝եր-խայ մասնակցելու Համար Բ. աչխարհա- մարտի Զինադադարի յիսնամեակի արաըողու թեանդ ։

ՀԱՑԿԱԿԱՆ au4us

ዓባባበ8 ՌՈՒԲԷՆ ՍԵՒԱԿԻ ԱՆՈՒՆՈՎ

Ապրիլ 7-ին յատուկ Հանդիսու Թեամր մր Երեւանի թիւ 151 դպրոցը կոչուած է «Ռ. Սեւակ»: Այդ առիթով Երեւան դրանուած է Եղեռնի գոհ գրողին 81 ամեայ աղջիկը՝ Շամիրամ Սեւակ։ Ան իրեն ի պաարեւ կազմակերպուած Հանդիպումի մր որ ան ան արդ իր ու բանուն դորկութեան մասին, ըսած թե տասը տարի шпшу дшдшо шьишо է Սիլիվրիի մեջ 40րենական տունը ուր ներկայիս կը բնակին Թուրքեր:

«Urrevareu»

(U.mph 6 / 11)

ՂԱՐԱԲԱՂ ԵՐԹՈՒԴԱՐՁ

«Հայաստան» Հիմնադրամի փոխ.նախաղան Գ. Ցարութիւնեան եւ դործադիր անօրէն Մ. Պետրոսեան Ապրիլ 8-ին երթուդարձ մր կատարած են դէպի Արցախ: Անոնը ներկայ եղած են Մարատկերտ --Մատադիս վերակառուցուած ելեկտրական գիծի բացումին։ 122-ի վարչապետ Լ. Պետրոսեանի Հետ տեսակցութենէ մր ետք, օրուան երկրորդ կեսին «Հայաստան» Հիմնադրամի ներկայացուցիչները այցելած են Շուչի ։

ՎՐԱՑԱԿԱՆ ՊԱՏՈՒԻՐԱԿՈՒԹԻՒՆԸ

Ամենայն Հայոց նորընտիր Գարեդին Ա. Կախողիկոսի դահակալու ժեան հանդիսաւոր արարողութեան առթիւ Ապրիլ 9-ին Հայաստան գացած վրացական պատուիրակութեան ղեկավարը՝ ԽորՀրդարանի բանրեր վ. Կոկուածէ նոյն օրը տեսակցութիւն մըն ալ ունեցած է Բ. Ա. րարջցեանի հետ։

ՆԱԽՆԱԿԱՆ ՎԱՐԿ

Ապրիլ 5-ին, Ելմաական նախարար Լ. Բարխուդարեանի եւ Համաշխարհային Դրամատան Հայաստանի մօտ ներկայա. ցուցիչ Վ. Ներսիսեանցի միջեւ ստորադրուած համաձայնագրով մը, Դրամաաունը ձամբաներու չինութեան նպատակին արամադրուելիջ վարկին նախջան վաւերացումը, 300 Հազար տոլար կը յատկացնէ Հայաստանին, նախնական պատրաստութիւններու Համար։ Նախատեսուած արև վարկը 30 միլիոն աոլար է, որ պէտը է ծառայէ ընդամէնը 1400 թմ. ճամ բու շինութեան ։

ՏՆՏԵՍԱԿԱՆ ՀԱՄԱԳՈՐԾԱԿՑՈՒԹԵԱՆ **ԲԱՆԱԿՑՈՒԹԻՒՆՆԵՐ**

Ապրիլ 5-ին, Արտաքին նախարար Վ. Փափագեանի գլիսուորած Հայաստանի պաչաշնական պատուիրակութիւն մր Թեգրան մեկնած է մասնակցելու Համար անտեսական համագործակցութեան կարելիութիւններուն նուիրուած Իրան -Թիւրքմենստան - Հայաստան երբեակ բանակցութերւններուն։ Այս հանդիպումին Ա. դրբեջանի բացակայութիւնը կը մեկնարանուի այն բացատրութեամբ որ Իրանի գետ անոր յարաբերու թիւնները աւելի քան երբեք լարուած են, Կասպից ծովու ջարիւղէն Իրանի Համար նախատեսուած 5%-ի բաժնին Ադրբեջանի մերժումին րախելուն հետեւանքով։

Résolution commune sur la situation des droits de l'homme en Arménie

et l'interdiction du parti

FRA Dachnaktsoutioun

PARLEMENT EUROPEEN

NDLR. - L'actualité (élection et intronisation du Catholicos) nous a obligés à retarder la publication de cette résolution, que nous avions reçue le soir même —jeudi 6 Avril— de son adoption.

Le Parlement européen,

A. considérant que l'Arménie est engagée, depuis son accession à l'indépendance le 21 septembre 1991, dans la construction d'un Etat doté de libertés et d'institutions démocratiques,

B. considérant l'interdiction faite aux partis par la loi d'avoir leurs instances dirigeantes établies à l'étranger ou composées de citoyens étrangers, fussent-ils d'origine arménienne, ainsi que l'interdiction faite aux partis arméniens de se faire financer par des sources étrangères,

C. considérant la décisoin de la Cour suprême d'Arménie du 13 janvier de suspendre le parti d'opposition FRA DACHNAKTSOUTIOUN pour une durée de six mois, alors que les élections législatives auront lieu en juillet 1995, décision qui confirme le décret présidentiel du 28 décembre interdisant ce parti d'opposition accusé d'avoir violé la loi de la République sur les organisations civiles et politiques,

D. considérant les atteintes qui ont été portées à la liberté d'expression du fait de l'interdiction, d'une douzaine de titres, interdiction qui a frappé la presse affiliée au parti DACHNAKTSOUTIOUN et son agence de presse, ainsi que des journaux «indépendants», mais, selon les autorités, liés audit parti,

E. considérant le compte rendu de la mission effectuée, du 20 au 26 janvier 1995, en République d'Arménie par les «Avocats des drotis de l'homme», qui fait état de l'arrestation, depuis décembre 1994, de vingt et un membres de la FRA sur la suspicion d'être membres du «présumé» groupe terroriste clandestin à l'intérieur de la FRA;

1. estime que l'interdiction de partis d'opposition constitue une atteinte aux principe élémentaires de la démocratie; estime toutefois que tout parti démocratique doit se conformer aux lois et règlements en vigueur dans son pays;

2. invite dès lors le parti FRA DACH-NAKTSOUTIOUN à prendre les dispositions nécessaires, comme l'ont par ailleurs fait les autres partis d'opposition, afin de se mettre en situation légale, de permettre ainsi la levée immédiate de la suspension qui le frappe et d'écarter de la sorte toute possibilité de recours du gouvernement arménien à la loi existante pour empêcher sa participation au processus électroal;

3. souligne que l'interdiction de la ménien.

ԱՊՐԻԼ 24-Ը ՀԵՌԱՏԵՍԻԼԻ «ԱՐԹԷ» ԿԱՑԱՆԷՆ

ARTE

Ապրիլ 20-ի երեկոյեան «Արթէ» կայանր չորս ժամուտն (20.40--00.40) յայտագրով մր կ'ոգեկոչէ դարուն առաջին ցեդասպանութիւնը։ Ցայտագիրը պիտի րաղկանայ 1915-ի վերաբերող փաստա-[ժուղ [ժերու եւ վկայու [ժիւններու բաժին <u>է</u> մր որ մեկնաբան պիտի ունենայ նիւթին ծանօթ մասնագէտ բժիչկ . պատմաբան իվ Թերնոնը:

«Հայաստանի նոր աչքերը» խորագրըուած շուրջ մեկ ժամուան ժապաւեն մր յատկացուած է 1988-ի երկրաչարժին որ կ'ըսուի թե 30 հաղար կոհեր ունեցաւ. չեչար կր դրուի յատկապես այն Սփիւոքաչայերուն վրայ որոնց մէկ մասը մինչ այդ կատարեալ անծանօթներ ըլլալով հանդերձ Հայաստանի, ձգած Արեւմուտքի իրենց հանգիստ կետնքը, դացին մասնակցելու երկրին վերականդնումին։ Անոնցոն եօթին հետ -- Ուժանիւթեի նախարար Սեպուգ Թայձեան, նախագահի խորհրրդական Ժիրայր Լիպարիտեան, Իչխան Մարտիրոսեան, Լորիս Ճգնաւորեան , Փարիզի «Վան գործողու թեան» մասնակիցներէն Վազգէն Սիսլեան, պոլսահայ ժամագործ Վարուժան Էմ է քսիգեան ... կատարուած տեսակցունքիւններ պիտի սրփռուին այս մասին մէջ։ Ժապաւէնը գործն է Իւրսիւլա Կo Blith եւ Միջայելա Ուա-

«Լեռներու արիւնը» խորագրուած բաժինը կը շօշափէ Ղարաբաղի Հարցը ։ Ֆրէտերիք Թոնոլլիի 40 վայրկեաննոց այս փաստանկարը կր ներկայացնէ վերջին 6 տարուան անցջերը. Հարցին պատճառներն ու անոր առընչուած գրաւարկները։

Ցայտագրին վերջին մասին մեջ պիտի հեռասփռուի Հենրիկ Մալեանի «Նահապետ»ը, գլխաւոր ղերակատարուԹեամբ Սոս Սարդսեանի:

Ցայտագրին կը մասնակցի նաեւ Շ. Ազնաւուր, ԻՒՆԷՍՔՕ-ի մօտ Հայաստանի դեսպանի Հանդամանքով: «Upund Ֆրրանսացի, բայց հոգիով Հայ» *արուեստա* դէտր Հակառակ 1915-ի բաց վերջին ու Հակառակ ներկայի բազմանիւ դժուարութերւններուն ու թերիներուն, ամ էն էն կենսականը կր նկատէ երկիրը վերակաոուցելու, ապագան պատրաստելու գոր-

presse liée au parti suspendu et de la presse indépendante constitue une violation de la liberté d'expression, liberté qui est à la base de tout système démocratique;

4. demande aux autorités arméniennes de reconsidérer leur décision d'interdire certains journaux et de permettre à l'ensemble des foces politiques du pays de participer en toute liberté aux prochaines élections, dans le respect des lois qui régissent le pays;

5. demande que les vingt et un inculpés fassent l'objet, dans les plus brefs délais, d'un procès équitable dans le respect des droits de la défense et en présence d'observateurs internationaux;

6. salue la décision de sa Conférence des présidents d'envoyer, avant les élections de juillet 1995, une mission d'observation examiner les conditions de la préparation du scrutin;

7. charge son Président de transmettre la présente résolution au Conseil, à la Commission ainsi qu'au gouvernement ar-

ԹՈՒՐՔԻՈՑ ՎԵՐԱՔՆՆՈՒԱԾ *ՔԱՂԱՔԱԿԱՆՈՒԹԻՒՆԸ*

hh

դերջին չրջաններուն գլխաւորաբար [ժուրք մամուլը, նաեւ անկէ առնելով հայկական Թերթեր, բաւական լայն տեղ տրւին ՀայեւԹուրը յարաբերուԹիւններու նոր զարգացումներուն։ Գրեթե զգայացունց տպաւորութիւն մը գործեց մանաւանդ Հայաստանի նախագահ Լ. Տէր -Պետրոսեանի տեսակցութիւնը Թուրջիոյ արդայնական ղեկավարներէն Ա. Թիւրքչի հետ ։ Հարցականներ ծագած էին չաաերու մաջին մէջ, կարդալով այդ հանգիպումներուն մասին, առանց գոհացուցիչ բացատրու թիւններու ։

Այդ բացատրութիւնները դանելու յոյսր կր ներչնչէ նախագահի գլխաւոր խոր-Հրրդական Ժիրայր Լիպարիտեանի հետ կատարուած Հարցազրոյց մը որ լոյո տեսած է «Հայաստանի Հանրապետութիւն» օրաներնին Մարտ 23-ի ներեն մեջ։ Ան այս կարգի հանդիպումները բնական կը նկատէ, աւելցնելով որ Թուրք մամուլը կը սիրէ «չեփորահարել» զանոնը, ծառայեցնելով իր նպատակներուն ։ Այս նպատակներէն մէկն է, կ'ըսէ ան, Հայաստանի դործոնին չահարկումը Թուրջ - աղըր-րեջանական յարաբերուններուն մէջ։ Այս իմաստով, կ'աւելցնե Թե նոյնիսկ անկարելի չէ որ ներկայացուին բաներ որոնը գոյունիւն չեն ունեցած իսկ: Այս մասին ժարմ օրինակ մը կուտայ վերջին շրջանեն. կ'ըսկ Թե գրուած է որ ինք Անդարա երթալէ առաջ խօսած է «Միլլի. յեթ»ի Թղթակիցին 4ետ, մինչդեռ կ'ըսկ «վերջին երկու . երեք ամիսների ընթացքին որեւէ թուրք լրագրողի հետ տեսակցութիւն չեմ ունեցած»:

Ժ. Լիպարիտեանի Հարցագրոյցը խորագրուած է. «Թուրքիան վերանայել է իր քաղաքականու թիւնը»: Այդ վերանայումին որպես առաջին երեւոյթ կը յիչե այն պարագան որ Թուրջիա մէկդի դրած է բևիսւ - բևբն ատևի աստչուտը ին այնը. կալունիւնները որոնք կապուած էին յետխորհրդային շրջանին գօտիին մեջ հակատագրական զերի մր ստանձնումին։ կ, նու ի հանաերաշիլությունները մգաշանացրևող ազգակ էր նաեւ Ղարաբաղ - Աւբրըրեջան պատերազմը։ Ըստ իր կարծիջին, Թուրքիա հասկցած է որ բռնած դիրքը աեղ էի տանիր ու վերաըննութեան են-**Թարկած է իր մօտեցումները։ Ատոր մէջ** քանբոսն մբն դն քն քբնաժնք մանահամեան հրադադարին ։

Հրայր Ձորեանի կատարած հարցազըևոյնիր դէն իանրւսն արմ ըն ին հնարք ցեղասպանութեան նիւթեր որ ընականոն յարաբերութիւնները խոչընդոտող գլխաւոր ազդակը կը նկատուի ։ Ժ. Լիպարիտեանի այս մասին առաջին նշումը այն է որ ցեղասպանութեան Հարցով Թուրջիա երկու տարիէ ի վեր նախապայմաններ չի դներ։ Այսօր որպես գլխաւոր խոչընդոտ կը յայտնուի Հայեւադրբեջանական հակադանասւնքիւրն՝ ժօներևն բա ճաշբնու նիւթով։ Անդարա յայտնած է որ երբ Հայկական գինեալ ուժերը իրենց տիրած չրջաններեն ետ քաշուիլ որոնն, իրենք արդեն կր սկսին Հայաստանի հետ դիւանագիտական յարաբերութիւններ հաստաաբլու Հարցը։

Հոս, գրուցավարը դիտել կուտայ արմանօներ <u>Գ</u>գ ին խոսարին առաջապանն յայտարարութեան մր մէջ դեղասպանութեան ճանաչումը Համարած էր «բարոյական պարտք» զոր պէտք է վճարեն միջագդային հանրութիւնը եւ Թուրջիան։ Հարց կուտայ թե ի անչ կը նշանակե այս արտայայաունիւնը եւ ո°րն է դայն վճարելու են թաղրուած սահմանագիծը։ Ժ. Լիպարիտեան կր պատասխանէ. «բարոյական պարտքն այն է որ մեր պատմութեան մէջ կայ նման ոճիր եւ ատոր ճանաչումը մեր ժողովուրդի համար կարեւորութիւն ունի hոգերանօրէն։ Ժողովուրդին համար հո-

գեբանօրէն, մտաւորապէս տարօրինակ ու վնասակար կացութիւն է ստիպուած ըլլալ փաստել թէ այդ ողբերգութիւնը կատարուած է»։ *Գալով* «բարոյական պարտք»ի վճարման նիւթին, ատոր ձեւերէն մեկն այն է որ միջազդային հանրու-*Թիւնը, տարբեր երկիրներ ճանչնան իրո*ղութիւնը. ու ատիկա իր համողումով «ժամանակի հետ կր կատարուի»:

Հարցագրոյցին վերջին մասը կ'առընչուի հայեւագրբեջանական հակամարաութեան. կր կրկնուին Հայաստանի, Ադրրեջանի եւ Թուրջիոյ ծանօթ կեցուած ջները, Ղարաբաղը կողմ նկատել չնկատելու վեներուն ակնարկութեւնը եւայլն , Հոս հետաքրքրական է կարդալ Թէ Ժիրայր Լիպարիտեանի տպաւորութեամը «Թուրքիոյ համար չի բացառուիր նաև մեր մօտեցումը թէ կարելի է որ կարգավիճակի հարցը անմիջապես չլուծուի»:

Առաջին մակարդակի հետաքրքրութիւն դր որ ին հաճանաբ խաւնճիս ին ճամածարարունիւրն վեհանրրագ նքնանու քուրին առնած գուսակունեան, կը միտի Հարց տալու Թէ ի՛նչ բան մղած է Անդարան այդ վերաբննութիւնը կատարելու։ գիչե է սև դիչանեայիր ճանաճարարութեան բեմին վրայ կրնայ իր չահր այդ կարգի մեղմացում մր պահանջել. բայց դիակողմանի ծայլբևու միդբլու հափ կրհա՞յ ազդեցիկ րլլալ միջազգային Հանրային կարծիք մը։ Պատասխանը Հարուստ տարբերակումներու կարելիութիւն մր կը մատնե երբ նկատի առնուի Հիւսիսա. յին - Իրաջի մէջ Թրջական դինուորական ուժերու ծաւալած գործունկութիւններուն Հակազդեցունիւնը եւ Անդարայի գրենժ արայլայլ ըրկացքը:

Երկրորդ կէտը որ Հարցականներ կր ներչնչէ, ցեղասպանութիւնը «բարոյա. կան պարտը» որակող կեցուածըն է որ թերեւս կարելի առաւելագոյն բանաձե. ւումը նկատուած է պետական քաղաքա. புயமாடிக்கமிழ். யுக்காடிடுக்க எழ யுத்கழ த դարու աև քաւնչ հգաւանաւնիւրրբ աւրի Թուրքիոյ կեցուած քին պատճառով:

Այս նիւթով Թուրջիոյ եւ Հայաստանի որուսորություն արևանակար արարանակար հայ կ'առանձնանայ Սփիւռբը, ցեղասպանութիւնը ընդհանրապես ջաղաքական իրընգիր նկատող գիրքով: Իսկ ասիկա տիրութեան բաժիններու Համադրում մր ենատաներ անակ ատե գովովունեկը բենու Հատուածներուն միջեւ, եթ անկախու*թեան չբա շատատաւած հետ հանդի* தாட்டுக்கம் பாட்டிர கீக்ட மீழ:

Այսօր, քանի որ չէ առնուած այդ քայլը, կամ կարելի չէ եղած առնել, իւրաքարչիւր Հաասւած ակաի չաևուրակէ էաևցին մօտենալ իր ակնկալու ժիւններով ու աուեալներով. առաջինը պետականութեան պարտադրութիւններէն ու պայմանաւորութիւններէն մեկնելով, երկրորդը՝ Հողը խլուած աստանդականի ակնկալութիւններով եւ Հոգ չէ թէ անհամեմատոpta metifi sunthum offngutpny:

ԱՐՓԻ ԹՈԹՈՅԵԱՆ

USU8UL#

ZUS APFEPE ՄԵԾ ԵՂԵՌՆԻ

LEAU.PES U.QUSEUL

Lau - Uhappu, 1995

uuruuru

BULLRASP

Գրևկևն ՀԱՒԱՔՈՑԹ ԱՆՑԵԱԼԻ ՄԵՐ ՑԱՒԱԿՆՈՒԹԻՒՆՆԵՐՈՒՆ ՈՒ ՑՈՒՍԱԽԱԲՈՒԹԻՒՆՆԵՐՈՒՆ UF3

ኮβ.

Բայց գրական ու մշակութային փոթորիկներէ առաջ, պատահեցաւ ընտանեկան փոխորիկ մր։ Ամառնային տաք օղով մը կորսնցուցի աներս, Մաջսուտ Դամիկեանը, որ Սուատիյէի մեր ամարանոցէն երկու քայլ արժիր, ճբրբիանիս վանգագ ամարանոցին մէջ կը ընակէր։ Իրիկուն մը յանկարծ տեղեկացանք որ Հայրիկը սրտի ատերատ դև արдունաչ էև քսեարճ դն ասնել կերջ։ Երբ իր գովը փութացի, վիջակը բրաւ քաւ քեր։ Աւշակսնույո բև բւ սրտի տաղնապը կը չարունակուէր։ Խելակորոյս, ջանի մը հարիւր մեթեր ձամրայ վազեցի, կանչելու համար բժիչկ մր որ կը ընակեր Շաշջընպաջջալ։ Բժիչկը փութաց եկաւ պարզապէս ըսելու Համար որ ամէն ինչ վերջացած էր արդէն։ Աներս իր վերջին շունչը փչած էր այդ ամարա. նոցին դեղեցիկ պարտէզին վրայ նայող զուար ն սենեակի մը մէջ։ Կեանքիս մէջ առաջին անգամ էր որ մահը կր տեսնէի այնքան դօաիկ՝ այրճար իհավար՝ այրճար

Այս կորուստր բաւական երկար ժամանակ մեզ պահեց իր ծանր մինալորաին մէջ։ Այդ տխրութիւնը մասամբ ցրուհլու համար էր որ կինս համողեցի ու Նոյեմբերին մեջ ղեպի Եւրոպա ձամբորդութիւն մը կազմակերպեցի մէկ ամսուան համար։ Առաջին անգամ էր որ Եւրոպա կ'ելլէինը եւ մեր դիմաց կը բանայինը Արեւմտեան աշխարհի այնքար ըշարաւսև ճարի դն ճա-

վանրբևուն ժորբևնն:

Հռոմ , Միլանօ , Ցիւրիխ , Փարիզ եւ Ֆըրանքֆո'ւրթ : Լուսանկարչական գործիքս ձեռքիս մեջ, գարմանքով, հիացումով, խարմավասունգրալը՝ օատև քրմուսվ աևտայայտուելու հազարումէկ դժուարութիւնները յաղթահարելով, կնոջս հետ ման եկալ մանաւանը Հռոմի ու Փարիզի պողոտաներուն վրայ։ Կուչտ ու կուռ կր լուսանկարէի աշխարհի ամէնէն դեղեցիկ տեսարաններն ու յուչարձանները, որոնց առջեւ միայն կինս էր որ կր կրեր սեւ գոյնը։ Եւրոպայի հետ մեր այս առաջին հանդիպումը, ամբողջ ամիս մը, կեաննիս դէն հանագ անան է հնքան ըսև ու քարեւոր էջ մը։ Հռոմին սիրահարած էի, որովնետեւ այդ քաղաքը եղած էր մեր ռաջին օթեւանը։ Արուեստի գլուխ գործոցներով եւ ջրաւազաններով լեցուն հրապարակներու վրայ, Քոլոսէումի աւերակներուն կամ Թրէվիի աւազանին առջեւ ժամերով ես ինձի հարց կուտայի թե ինչպես ծնունդ առեր էին այդ հոյակապ յուչարձանները։ Վատիկանն ու Սուրբ Պետրոս Եկեղեցին խելջի պտոյտ պատ-Տառեցին ինծի: Հռոմի Վիա Վենեթե պողոտային վրայ սրճարաններու մէջ նրատանը ու պաղպաղակ կերանը։ Այն ատեն Համոզուեցայ որ եթե կար քաղաք մր Եւրոպայի մեջ, ուր պիտի ուղեի ապրիլ, Zanda 50:

Սակայն այս գաղափարս փոխուհցաւ երը անցայ Փարիզ ։ Աստուած իմ , Փարիգր ի՞նչպես պիտի տպաւորեր գիս, այդ քամածև՝ իլրչակը աղկը իրչ ակակ ոևելև մաջիս մէջէն: 25', եթե Եւրոպայի մէջ կար քաղաք մը ուր ապրիլ պիտի ուղկի, ատիկա Հռոմը չէր, Փարիզն էր։ Քոան օր մնացինը Փարիզի մէջ եւ ո՛չ իսկ վայրկեան մը ժամանակ կորսնցուցինջ այս ջամաճիր արսահգար վայհրեսն ջարչրաքու Տամար։ Ո՛չ մէկ ծանօթ, ո՛չ մէկ բարեկամ : Ես եւ կինս ամ բողջովին առանձին էինը այդ Հոկայ ու լուսանանանչ քաղա. քին մէջ, եւ ուղեցոյց մր բռնած մեր ձեռքին մէջ, մէ թրոներով ու օթականերով քաղաքին մէկ ծայրէն կերթայինք միւոր, տեսնելու համար այս կամ այն Թանգարանը, նկարչական ցուցահանդէսը, **ժատրոնը**։ Վերադարձին անչուլա որ ես ինծի գարմանքով հարց պիտի տայի Թե ինչո°ւ Հոն բնաւ կապ Հաստատել չփորձեցի քանի մը ընկերներու ու բարեկամ. ներու հետ , որոնց հասցեն իսկ չէի առած թովս։ կ'երեւի թե նախընտրած էի առանձին մնալ, ազատ ըլլալ ու օրուան ծր4000290366-40669

SPUVUULUS Ա. ՇՐՋԱՆԻ ԳՐԱԿԱՆՈՒԹԻՒՆՐ

«Համազդային»ի Փարիզի մասնաձիպը հերթական իր ձեռնարկներուն չարքին, ֆրանսանայ գրականութեան առաջին չթր. ջանին նուիրած էր Ապրիլ 3-ի երեկութը որուն որպես դասախօս հրաւիրուած էր Գրիգոր Պրլաեան ։

«Համադդային»ի կողմ է Տիկին Մառի . Լուից Պալեանի ողջոյնեն ու օրուան դա. սախօսը ներկայացնող խօսքեր եաբ բեմը յանձնուեցաւ օրուան ղասախօսին:

Ան ծանրացալ 1926 - 1939 տարիներու ֆրանսաՀայ արձակին վրայ որ տիրական գիծը հղած էր այդ չրջանին մշակուած գրականութեան։ 1915-էն առաջ Հակա. ռակն էր պատկերը. ըանաստեղծութիւն էր որ կը տիրապետէր դրական արտար. րու թեան, Հակառակ արձակի մէջ կարև. ւոր դերքի աիրացած կարգ մր անուննե. րու - Ձօհրապ , Երուխան , Կամսարական, ապա Օտեան, Պարթեւեան, Եսայեան, 0 չական ։

Ֆրանսայի մեջ արձակի հերկայունեան առաջին մարդը եղած էր ձոխ մամուր. «8nje», «Uhmishin», «Qmbe», «Qnemple. ung», «Vhup», hem ju - : Umdnejhudt կը սկսի այն որ պետի կոչուի «աքսորի գրականութիւն» եւ որ կը հիմնուի օտա. րութեան հետ հանդիպումին, ինթևու թեան տազնապին ու նոր ինջնութեան մը նուանումին վրայ։ Այս հոլովոյթին մէ հետաքրքրական էր նշումը թե օրուան րանասաեղծներն իսկ կը հակէին արձակին, ինչպես՝ Ն. Սարաֆեան։

Մ.յս շրջանի հայ գրականութեան մէկ լատկանիչն այ այն էր որ չէր անջատունը ֆրանսական միջավայրեն ուր տիրող էր վիպապաչտութեան նորութիւնը։ Ժամա. նակին տիրական անունները Շահնուր, Սարաֆեան, Որբունի եւ ուրիչներ այո սեռը ընտրած էին իրենց ստեղծագործու.

րադիրը պատրաստել միայն իմ սեփական ճիղերով ու ճաչակով: Ապադային, մա. նաւանդ «Մարմարա» օրաթերթին գլուխբ արնրբք ու ժնամբախ քաղ խոլհաժեկ սես անուան մը տիրանալէ վերջ, այլեւս եր. բեջ պիտի չկարենայի ընել այդպիսի ճամ. բորդութիւն մր : Բայց1957-ի Նոյեմբերին ես ապագային մասին ոչինչ գիտէի ու եր. ջանիկ էի որ առանձինն Համբայ կը բա. նայի ինծի եւ կնոջս, ու կը վերցնեի բոլոր այն վարագոյրները, որոնց ետին կ պարզուէին աչխարհի ամենեն ցնցող գե. ղեցկու Թիւնները : Օրեր անցուցինք Լուվլի **ժանգարանին մէջ**, հիացումով դիտելու Համար այն ինչ որ միայն դիրջերու մէ տեսած էինք։ Ի՛նչպես չէինք յուներ, իլրչակո ին հիդարանիրը անհճար նաւ նու թեան:

Փարիզէն վերջ Ցիւրիխ քաղաքը դիս դէր յանդիման բերաւ Զուիցերիա կոչուած հրաշրին հետ ։ Նշանաւոր գետին ափերը վարդարող Հանրապարտեղներու մէջ ման եկանք ու Հացիկներ նետեցինք գեղեցիկ կարապներուն, որոնք մինչեւ մեր բով կուղային ու մեր ձեռ բէն կեր կը ստանա. յին : Հիացումով կը նայէի ոսկեզմբե եկեղեցիներուն, Հին չէնքերուն, ցուցափեղկերը ըերնէ բերան լեցնող ժամա. ցոյցներուն : Բայց առաու կանուխ , ժամը վեցին, երբ պանդոկի սենեակիս մեջ աչ քերս կր բանայի ու դուրս կը նայել դարմանքով կը տեսնէի որ աստուան այ ամենականուխ ժամուն, դիմացի չենքե րուն Հարիւրաւոր պատուՀանները արդեն լուսաւորուած էին եւ անոնց ետին կինել ur miligh nfinms fly butte oburny me. խատանքին ։ Սիրեցինք Ցիւրիխն ալ : Բայյ եթ եւրոպայի մեջ կար քաղաք մը, ու դրա արդ հենասվ առներ երաւ ակակ շու. 15/ , 8/repfor 5p:

ըս եր երեր կենչերը համաճ կբևահան. գարն բո վերասարը դրև չախին կրար. pp: U,итпеш у իմ , ш ји рши увида пе ши մոռանայի ճամբորղութենե մր երկու of վերջ մարդ ի°նչպես կրնար վարժուիլ ի նախկին կեսմելին եւ կարծել որ ոչին

փոխուած է կեանքիդ մեջ: 1. 4.

թեան Համար: Մաոնց վիպագրութիւնը բանատոր ուրքը տեցարտենք էայ մամապատութեան պատմութիւնը, գրելու արգրատոսն Ոփիրսեն: Ունե ասուղով քերն քն հասրան թախքեր տասղաժնուները ոչի ատևերևարն:

վերոյիչեալ անուններէն զատ Նարդունիի, Պէլիկթալլեանի, Շուլանեանի, լաս-ի, Միջայէլեանի, Մելոյեանի, Սեմայի, Ձարդարեանի, ՕՀան կարոյի, Ձարոյեանի, Էլէն Բիւզանդի կազմած ստուար խումբին վէպերու արտաղրութենչն որություն ականանուները դն փոնգբո դասախոսը, հետեւեալ խումբերուն մէջ ամփոփելով գործըրը.

ա . վեպեր , ը . նորավեպեր , գ . 4 է թ.

Արձակի այդ յորձան բով այն ջան մ չակուած էր սեռը որ իրապաչտութիւնը թօ**քափած**, վերածուած էր բանաստեղծական արձակի, ինչ որ չատ յաձախ ձիչդ Էր արժեւորուած ըննադատներու կողմ է:

իրժես ասանիան ժանգրուր դէն աւտանրաւ էև բերւարա արար օմար դն սև սկիրը կ'առներ արեւելըէն, կր համներ անբողուան ու ին վբնամասրան անբորքն։ Այս օղակը ամենեն բացայայտ կերպով ներկայ էր Լաս-ի (Լուիզա Ասլանեան) «Հարցականի ուղիներով» վէպին մեջ. անոր հերոսը երիտասարդ մին էր որ ֆաւրիզէն կուգար **Փարիզ** ու աւարտին կը վերադառնար Երեւան ։

Ֆրանսահայ այս շրջանի վեպին մէջ անցեալը ներկայ է Հետքերով, ոչ բացալայա կերպով: Ու անոր sty Ud.hen.ch փորձառու թեան տարրեր կան. որպէս ժեկնակետ յանախ կը ծառայէ աղէտը։ Հոն ներկայ է նաեւ անմ իջակաղ մ իջավայըը, Ֆրանսան, ինչ որ յատկանչական դիծն է ֆրանսահայ գրականութեան ։

Մէկ ժամ տեւած այս դասախօսութեան յաջորդեց Հարցումներու բաժին մր ու դիրջերու վահառը: Ստեղծուած մեծ Հեատջրջրունիւնը նելաղրեց բաղմանիւ Հարցումներ. խօսուեցաւ լեզուական նը. ւածումի մասին ։ Գրիգոր Պըլտեան բացատրեց որ ֆրանսահայ նչեալ սերունդին մտածումը եղած էր ժամանակակից աչխանչն նոսմ քրմու դն մանջրբք անթւղն. տահայերէնը։ Լեզուն ալ անցած էր օտարին հետ բախում ի հանգրուանէն ու ստեղծած ժամանակակից Հարցերը ներկայա. ցընելու Համար անհրաժելա իր միջոցնե-

Փարիզի Մչակոյթի Տան Ձարուհի եւ Տիդրան Տէմիրեան սրաՀր լեցուցած բաղմութիւնը առիթ ունեցաւ երեկոյթին աւարտին գնելու Շահնուրի , Սարաֆեանի հատորներ ։

202. PLPU418

ՐՈՒԱՆ ՀԱՐՑԵՐ

ԹԱՅԼԱՆՏՑԻՆԵՐ ԿԸ ՓՈԽԱՐԻՆԵՆ **Պ**ԱՂԵՍՏԻՆՑԻՆԵՐԸ

1967-էն, քարերու պատերազմ էն ի վեր անանագարբեք անանատենուած դաբերյու-Թիւն մը ստեղծուած էր Իսրայէլացիներու եւ անոնց բով աշխատող Պաղեստինցինե-மாட மிழிக்ட 27 மா மறமா புயக் மயக்ட செயரլանացի դաղժականներ որոնը բերուած են իսրայէլ, աստիճանարար փոխարինելու համար Պաղեստինցիները։ Թայլան-யித் யா விட விறிழ் மிழ் மிழ் மானி விறியையுւորները իրենց աչխարհը կը բե-րեն իրենց հետ ու մինչ պաղեստինցի բանուսըները իրիկունը կր վերադառնան, անոնը Հոն տեղւոյն վրայ կը մնան ։ Ձեն միջամահը քաղաքական կամ ընկերային հարցերու։ Մեծ մասր չահածը կը գրկե ընտանիքին:

Թարքումիա պաղեստինեան գիւղ մբն է որուն 16 հազար բնակիչներուն մեծ մասը Իսրայէլ կ'աշխատեր։ Այսօր անոնդմ*է* հացիլ երկու տասնեակ հոգի արտոնութիւն ունի հոն մուտք գործելու եւ աշխաահյու։ Կացութիւնը բաւական չփոթ է. դործատէրերը գործէ հանած չեն իրենց արաբ բանուոբները. այս վերջիններն են որ չրջափակումին պատճառով դադրած են աշխատավայր դալէ։ Եւ չեն վճարուած իրենց բացակայած օրերուն։ Պաղեստինցիները կը նախընտրեն խորհիլ որ չրջափակումը ժամանակաւոր կարգավրութիւն մրն է. մինչ անոնց գործատէրերը վերջնական լուծում մր կը կիրարկեն ,նոյնիսկ երբ կր դեան դործադուրկ մնացած իրենց արար բանուոբներուն։ Ս.յդ լուծումը Թայլանացիներու նախընտրունիւնն է. մանաւանը որ անոնը լաւ աշխատողներ են ու պահանջներ չեն ներկայացներ :Այն շրջանին երը Պաղեստինցիներն ու Թայլանացիները միասին կ'աչխատէին, առաջինները կր դանդատէին որ երկրորդները դանդադաչարժ են, չուարած են, եւայլն։ Ատոր հետ Թեեւ, վերջ դաած էին իրենց դանագան պահանջները։

Ցարակից պատահարներ ալ կան որոնք Թայլանցիները նախընտրել կուտան. ծաղկամ չակ մը, օրինակ, որուն արար դործաւորը իր մօտ վերադարձած է շրջափակումին պատճառաւ ընդմիջումէ մը հաք, նուագ է արսև սև այքբւս ատնիճ աշխատանը չունի։ Շարախ մր հար բեռնատաըր գողցուած է ու գտնուած նոյն Արարին դիւղը: Այդ օրէն ասդին, գործատերը կը գովէ իր Թայլանացիները։ Իրեն նման

ՂԱՐԱԲԱՂԻ ՆԵՐԿԱՑԱՑՈՒՑԻՉԻՆ ՀԱՇՈՒԵՏՈՒՈՒԹԻՒՆԸ

Մարտ 22-ին մամուլի ասուլիսով մր 172-ի Ֆրանսայի ներկայացուցիչը ժան Գրիգորեան պարզեց 1994-ի տնտեսական եւ դիւանագիտական գործունկութեան պատկերը:

17.2-ը Հակառակ ռազմանակատին յարաբերական Հանդարտուխեան եւ տնտեուրան որոշ աշխուժացման մր որուն մեջ կարեւոր դեր ունի «Հայաստան» համա-Հայկական Հիմնադրամը, տակաւին կը դանուի փափուկ իրավիճակի մը մէջ:

Տարուան ընթացրին կատարուած նիւ-**Թական զօրակցութիւնը կարելի եղած է** չնորհիւ նուիրատուներու եւ Վիլէօրպանի ահղական իշխանութիւններու առատա. ձեռնու (եան : Միոնցմ է արամ ադրուած միջոցներով 25 Թոն եզիպտացորենի Հունա, տասնեակ Թոներով դեղօրայք, րժ չկական կազմածներ ու 100 Թոն ուտեստեղէն գրկուած է Ղարաբաղ։ Ասոնց վրայ պետք է աւելցնել զգեստեղէնները, փոխադրամիջոցները, եւայլն ։

Մամուլի ասուլիսին ներկայացուած տեղեկադրին Համաձայն, 2 միլիոն 97 Հաղար ֆր.ի դումարին դիմաց եղած ծախջերր կը կաղմեն 2 միլիոն 342 Հազար ֆրանը ինչ որ չուրջ 200 Հազար ֆրանթի բաց մը կր նշանակէ : Որպեսգի ծրագիրները ամ-மாதியியிய பார் பாமியாரிய கயுகுயுகியட մին Համար կոչ կ'ըլլայ նուիրատուներու որոնը կրհան միանուադ նուէրով մր կամ ամ էնամսեայ մասնակցութեամբ զօրակցիլ ԼՂՀ-ի քաղաքական ճանաչման ջաներևուն ու արմանի գոմովունմեր ասօն. եային ընականոնացման ։

17.2-ի ներկայացուցիչին հասցէն է. 126, rue Roger Salengro, 69100 VILLEURBANNE

չատեր իրենց յոյսր անոնց վրայ դրած, կր պահանջեն որ անջատումը կատարուի ներկայի այս պայմաններուն մէջ։

Միւս կողմե, ՊԱԿ-ի դեկավարները աւելի գետաքրբրուած կը Թուին Այսրյորդանանի մեջ ճարտարարուեստական Հանրապարտեղներու չինութեամբ, գանոնը րդարդրբեսվ հանբենորբար իախովի առևակզներուն որոնք գին աշխարհի հօթեր հրաչալիջներէն մէկն էին։ Այսուհանդերձ, Այսրյորդանան ու Գագան Միջին Ասիոյ Սինկավուրին վերածելու դադափարը չատ Հեռաւոր կը Թուի ։

PU.7. 20.6

լլ ի ի Թ Ա Ր Բ Ա Ն **8ሀኑ8ጠ**⊀ጠፓታFበ - ተጠዳጠሁቴ

«ԱՊՐԻԼԵԱՆ ՅԻՇԱՏԱԿԱՐԱՆ hh ՄՇԱԿՈՒԹԱՅԻՆ ՎԿԱՅԱՐԱՆ»

Ապրիլ 19 - 24, 1995

1915-ի Մեծ Աղէտի 80-ամեակին առի-[ժով , Լոս - Անհրլըսի Միրթարեան Կրթա. կան Հիմնարկը, Հովանաւորութեամբ Փաստաենայի Համազգայինի Մասնաձիւզին, կազմակերպած է յատկապէս Հայ ժողովուրդի պատմութեան եւ մչակոյթին նուիրուաչ կարեւոր ցուցահանդես - վա-

Պիտի ցուցադրուին ու մասամբ պիտի புயகியாகாடிய திய கட தியுகாயடிக்கா தொய்யுրակութիւններ, գորդեր, արծաթագործական առարկաներ, ժամանակակից հայ արուեստազկաներու գործեր, խաչքարեր, Հայ պատմունեան, գրականունեան, մչակոյթին եւ ընդհանուր արուեստին վերաբերող Հայերէն եւ անգլերէն Հրատարակութիւններ, բառարաններ, մանկական գրականութիւն, պատմական Հայաստանի քարտէսներ, մետալներ, որմազդեր, ձայներիզներ, տեսերիզներ, CDut եւ ա'յլ բաղմատեսակ ձոխ յուշանուէրներ։ ... Բոլորն ալ բացառիկ զեղ-

Պէտք չէ մոոցուի, որ Հայ Մշակոյթը մեր ժողովուրդի պատմութեան այն կարեւոր բեւեռն է, որ կը յայանուի աառապանքի եւ ստեղծադործութեան միջեւ, տառապանը՝ որուն մեծագոյնը Հանդիսացաւ 1915-ին Հայկական Ցեղասպանու-

Այս հեռանկարով ալ, կազմակերպիչները Ապրիլին կայացող այս նչանակալից ցուցահանդեսն ու վաճառքը կոչած են «Ապրիլեան Յիշատակարան եւ Մշակութային Վկայարան», որովհետեւ ազգա-ரிம், யுயாரியியும் கட மீருயிராகியரிம் மீக்டி դոյունեան վկայունիւնն է որ կր փորձուի տալ՝ Ապրիլ ամսուան ընթացջին. չարաղէտ ամիս մը, որ 1915-ին դարձաւ մեր դարաւոր պատմութեան մեծադոյն Աղկար յուլող ու խորհրդանչող ողբերդական Հանդրուանը, որ պայմանաւորեց մեր ժողովուրդի ներկան եւ նաեւ ապա-

Մխիթարեան Ցուցահանդես - Վաճառջը կարեւոր ձիգ մըն է մեր ժողովուրդի գիտակցութեան մէջ վերարթեցնելու Հայ Մշակոյթին հանգեպ ունեցած իր ծարաւր, յարդանքը եւ մանաւանդ սերունդներուն յիչատակ մր աւելի կտակելու իր պաատականատուու Թիւնը ։

Ձեռնարկը պիտի տեւէ գրեթե չարաթ մը, Չորեքչարթի, Ապրիլ 19-էն մինչեւ Երկուչարթի, Ապրիլ 24, եւ բաց պիտի մնայ ամեն օր, կեսօրե առաջ, ժամը 10.55 մինչեւ երեկոյեան ժամը 9: Այս ձեւով առիթ կր արուի, որ ամ էն ղասակարգ է ու շրջաններէ, ինչպէս նաեւ վարժարաններէ, կարենան անհատներ եւ ուսանողներ այցի դալ՝ արտայդար յարմար յիչատակ . Նուէր մրկ այ միասին տանելով ։

Մի կորսնցներ այս առիթը։ Ցարդենը մեր Նահատակները։ Ցարդենք մեր Մշակոյթեր:

Ցուցահանդեսը տեղի պիտի ունենայ **Փաստահնայի Հայ Կեղբոնին մէջ**։

Zungt . -740 E. Washington Bl., PASADENA

ԼՕՐԸՆՍ ՏԸՌԷԼ

Ներածական՝ Գորֆու կղզիի բնութեան ու ապրելակերպին

Անգլերէնէ Թարգմանեց՝ ՇԱՔԷ ՏԷՐ - ՄԵԼՔՈՆԵԱՆ - ՄԻՆԱՍԵԱՆ

Ցամենայն դէպս, Սուրբը կղզին կը պահէ իր իչխանութեան ներքեւ։ Նաւերը, գիչերային ձկնորսու թեան համար ըլլայ թե օտար նաւագանդիստներու գետ առօրբայ կապի Համար, բոլորն ալ իր բարեխնամ շուքին տակ ճամ բայ կ'ելլեն : Ս.ն է, որ կողջունե նաւահանդիստ վերադարձդ այնպիսի պահերու երբ ծովը սպիտակած է շիւսիսային Հովու խոր ալիջներէն ու բեն վբրբակնբար աղևսներ դօսանայեն վրագապատ րաւերը ժարժամօնէր ինբրե իրենց վրայ կր դառնան զանոնք դիմադընարբնու շաղան: Ո՛չ է՝ սն երձ ին ոնաապնոլէ երբ Հովր կ'ազաղակե Պանտոկրաասնի արմաւրմրբնը ի վան : Բւ բևե քաւոտծաղի մեռեալ խաղաղութեան մէջ ցամաբ րրասւած բո դաշում երիսնրբևուը ու իրասընչակուած ուսիարրբնում դէն իատինաուած արձանի մր պես, անո՛ր պատկերին ու շուքին տակ է, որ հոգիդ սփովանք կը դանէ: Մաս'ր կը վերարերի սա դողարիկ ողջոյնը. .

«0 Ակիոս Սպիրիաիոն մաքսի սոն» ։ (*)

ԻՈՆԱԿԱՆ ԴԻՄԱՆԿԱՐՆԵՐ 25 - 7 - 37

Հավուր Հբատճենհանանգ ահատմենարծները. - ալիջներէն մաչած ու ծակոտկէն մութ կանաչ չիչի ապակի. թափանցիկ խեցիներ. մաչած ու մաքրամաքուր փայտի կտոր. աղէն ուռած նաւակ. սեւ, փրխ-மாம், பூழகாம் பேரிழ் மீழ். எழ் யுத்ப நட դասան մաշկով ծովային բոյսեր. կրըծոտուած եւ ողորկ ժայռեր. արցունքեն ուռած բուստեր. սախ. ոսկոր. ծովը։

Այս սարաւանդին վրայ մեր կեանքը կ'ընթանայ Եւկլիտեան անթերի սահմանումի մր նման։ Գիչերն ու ջունը՝ իրենց քուոդ էրատ դեմոնստրանդում*ով* (**) *կբ* յուծեն ու կ'ամբողջացնեն օրը : Իսկ երբ արչալոյսէն առաջ մէկ կողմէն միւսը ան-Հանդիստ դառնալով պահ մը կ'ելլես դիտելու Համար առաւօտեան աստղը, որ դեղին ցօղի կախիլի պես կախուած է արեւելեան կողմը, ոչ թե որովհետեւ ընդ-Հատուած է քունդ (որ պատմունիւններու մ էջի մահուան պես զեղեցիկ է), այլ գրըխաւորաբար այս անազմուկ աստղին համար, անուչարոյր ծառերու կազմած գիծին Համար, երագները սրբող - տանող մտածկոտ ծովուն Համար։ Ուստի, չլմորած կր տարուբերիս երազայինի ու իրականի զուգակցման սահմաններու վրայ, ապա կը վերադառնաս այն չնչող էակին որուն մարմինը - ծովային խեցիի մը ներսիդիին պէս - կ'արձագանգէ ջուրերուն կծկում . ապակծկում տրոփումին :

Գիչերներ կապոյտ ու երկրաչափական։ Գորով ներչնչող ու հրապուրիչ լուսին. արու իսկ կունենկն բանածի պես ջինջ ու ասանվուր հանջևանով քաւոխըն ժերքըևու տպաւորութիւն ձգող երկնային կամար: Երբ անոր սեւեռած կը նայիս մինչեւ որ սարսուռով մր ցնցուիս, քու պատկանած

աշխարհի մարդկային համեմատութիւն. րբևն վարքանջ ին վերազասատունը։ Ցարվարծ, դեմասարը քանբքավ, դանմեն կ'ուղղուի դէպի ծովեղերեայ պատը։ Հեքէր, վասուաջ ղող դ^և հորագ, անգն իռննամելու կերթայ մարդադետնին միւս կողմը: Պատչդամէն պոկուած՝ կը լսուի Պախի երաժչտունիւնը, որ անծանօն յարակցութիւններու իր գիտութեամբ տարւած՝ հերջին Տմլում միայն կ՝առթե ջեզի, որով հետեւ խօսքով անարտայայտելի ապրումներ ենթաղրել կուտայ։ Եւ որովհեաեւ ներկն ու բառերը անօղուտ են պարապր կեցնելու Համար, դէպի առաջ կը ծորս, կը փչես, լապտերը կը մարես եւ կր նստիս կ՝ունկնգրես՝ պատրոյգին Թան. ձրը, անազարա Հոտը զգալով ու առաստա. դին վրայ արծախաղոյն օղակներու խաղը դիտելով ։ ԱՀա այսպէս՝ անկողին մտած երկու երանելի Հպատակներ մեծ Անիւին։

Երէկ երը արթնդանը, տեսանը որ Եպէական երկկայմ նաւ մը խարսխած էր ծոցին մէջ։ Սրբուհի Բարբարա անունը կը կրեր եւ ցոուկին վրայ Եղէական երկու որրուն մեծ աչքեր գծուած էին՝ «Մրդարն Աստուած» մակագրութեամբ։ Լուսանա-Տանչ ջուրին մէջ ցոլացող աչջերը վերեւի նաւուն կը Հայէին ։ Նաւաստիները սեխ կ՝ուտէին ու Կրետացիներու բարբարոսական չեչաով կը խօսակցէին։ Բայց նաւը իր ողջ էութեամբ եգէական դրոչմ ուներ իր ձեւով, կորաձեւ ու ընդարձակ յետնամասով, իւրայատուկ սարջաւորումով : Շլացնող սպիտակ Հողմադացներու թու արատ գախնաժայր գայան մանրներ անողոպրած՝ եղկական պարզունակ յետա- է։ (Ո՛վ Սուրբ Սպիրիտիոն, մեծագործ)։ մնացութենկն տասնեօթերորդ դարու վե. նետրկեան մեր Հոխութեան մէջ նետուած ։

Պղատոնական գիծերու աշխարՀէն՝ յարդարան քներու աշխարհին մէջ կորսուած ։

Մինչեւ իսկ անոր անձնակազմը խան. ձուած, չլմորած, հեգևախոժոռ տեսը մր ուներ ու չեր վարձեր հաղորդակցութիւն ստեղծել մեր կզգիի չաղակրատել սիրող, մարդամօտ բնակիչներուն հետ ։ Կէսօրին երկկայմը թարափէն հեռացաւ եւ կարմիր шռադաստներու հեղումի մը մէջ ուղղուեցաւ ղկալի հիշսիս՝ Քառասուն Մանկունը։ Ցոգնատանջ պարողի մր պէս՝ ղէպի Քառասուն Մանկունը ու ալպանա: կան լեռնազագալժները, խելացնոր Թի**ժեռնիկի մր նման ինջդին**ը ցոլացնելու համար ամայի ու հայելանման որեւէ ծովածոցի մեջ: Անհանդուրժելի էր անոր մեկնումը տեսնել։

(Tup. 13)

(*) Բնագրին մէջ յունարէնով տրուած

(**) ինչ որ հարկ էր ապացուցանել:

CUNTZUYULLA

Պ. Կարպիս Յակոբեան, գաւակները, Թոռներն ու ծոռները իրենց խորին չնոր-Հակալութիւնները կը յայտնեն բոլոր ա. նոնց որոնք ծաղիկով, փոխան ծաղիկի மாடிரம்கிரார், யம்வயிர சிர் டிரயடார வியமնակից եղան իրենց սուդին՝

ԱՐՄԵՆՈՒՀԻ ՅԱԿՈԲԵԱՆ-Ի

մահուան առներ եւ իրենց ներկայութեամբ քառասունքի Հոգեհանդիսաին, յարդեցին ողբացեալին յիչատակը։

20962UF9hUS

Ինչպես ամէն տարի, Ճապուրեան ընտանիքը ի յիչատակ իրենց Հօր՝ Արթին Հապուրեան*ի եւ իր* 1500 *ջաջարի* Հայ րնկերներու նահատակութեան (աքսորուած, 1915 Ծաղկագարդի օրը Մարաչեն եւ նահատակուած Ուրֆա, Ապրիլին), Հոգեհանդստեան պաշտոն կատարել կու աայ Ձատկուան օրը ժամը 10·30-ին Սէն-Շամոնի Հայ մատրան մէջ։

գող բարեկամներուն եւ հայերնակիցներուն:

ի գիտութիւն անոնց յիշատակը յար-

ANNIVERSAIRE du GENOCIDE des ARMENIENS PERPETRE par le GOUVERNEMENT TURC en 1915

- La condamnation internationale du Génocide arménien;
- La poursuite en justice des négationnistes;
- La reconnaissance et la réparation;

• Le respect des droits de l'homme.

JOURNEE DE MOBILISATION

POUR LA PREVENTION DES GENOCIDES ET DES CRIMES **CONTRE L'HUMANITE**

LUNDI 24 AVRIL

Sur le Parvis des Droits de l'Homme et de la Liberté - Trocadéro - Paris Programme des manifestations:

10 h 30 — Messe solennelle en l'église apostolique arménienne,

15, rue Jean-Goujon, Paris 8e

12 h 00 — Sur l'Esplanade du Trocadéro Inauguration de l'exposition "24 AVRIL" dans le hall du Musée

de Chaillot. Projection sur grand écran de "Mémoire arménienne"

Littérature et presse

Exposition de photos documentaires Documentaires audiovisuels Création d'œuvres plastiques Présence culturelle et artistique

17 h 30 — Rassemblement à l'Etoile, angle des avenues

des Champs-Elysées et de Friedland 18 h 00 — Dépôt de gerbes sur la tombe du Soldat Inconnu et ravivage de la Flamme

18 h 30 — Cortège en direction du Trocadéro

19 h 15 — Allocutions de diverses personnalités sur l'Esplanade du Trocadéro 20 h 00 — Marche vers l'Ambassade de Turquie où une motion sera déposée COMITE POUR LA COMMEMORATION DU 24 AVRIL 1915

Siège: Eglise Apostolique Arménienne, 15, rue Jean-Goujon — 75008 Paris Renseignements : Tél. : 42 08 76 49 — Fax: 42 08 09 70

Soutiens financiers à adresser à l'ordre du Comité du 24 Avril.

Le 24 Avril est une journée chômée légale pour tous les salariés d'origine arménienne. Absence légale pour tous les enseignants, élèves et étudiants.

MARSEILLE

PROGRAMME

DES MANIFESTATIONS SOUS L'EGIDE DES EGLISES APOSTOLIQUE, CATHOLIQUE ET EVANGELIQUE ARMENIENNES

MARDI 18 AVRIL

à 12H - Conférence de presse sur le thème : «LE GENOCIDE ARMENIEN, LE DROIT A LA MEMOIRE»

CATHEDRALE APOSTOLIQUE ARMENIENNE 339, avenue du Prado, Marseille 8e

en présence de MM. les Députés et Sénateurs des Bouches-du-Rhône et des Représentants des organisations humanitaires et des Droits de l'Homme

DIMANCHE 23 AVRIL

VEILLEE AU MONUMENT DU GENOCIDE

Dans la cour de la Cathédrale — 339, avenue du Prado

organisée par les jeunes des mouvements arméniens : Nor Seround, JAF, Jeunesse chrétienne de la Cathédrale, UGAB, Haï Arinouch, CEDCA et Bolsetzi 21H : PRIERE DE REQUIEM EN LA CATHEDRALE

22H: RASSEMBLEMENT UNITAIRE DE LA JEUNSSE

dans la salle de la Cathédrale, Projection de vidéo-témoignage sur le Génocide

23H : VEILLEE DEVANT LE MONUMENT

LUNDI 24 AVRIL

9H30: MESSE EPISCOPALE

Célébrée par Mgr Daron GEREJIAN à la mémoire des 1 500 000 martyrs du Génocide

perpétré par le Gouvernement turc

11H30 : DEPOT DES GERBES AU MONUMENT

prise de paroles des autorités 15H30 : MESSE SOLENNELLE

(en l'Eglise des Réformés)

(Homélie prononcée par Mgr de PANAFIEU nouvel Archevêque de Marseille)

18H RASSEMBLEMENT UNITAIRE

à la station de métro Prado - Périer Défilé jusqu'au Consulat de Turquie

- U. P. U. A. C U. F U. A. -**JULUUUUUUUUUU**

Ապրիլ 14, Ալագ Ուրբաթ

8FCUSU4 2U.CQU.CU.CU.8 ԵՒ ԽԱԶԵԼՈՒԹԵԱՆ ՏԵԱՌՆ ՄԵՐՈՑ ՅԻՍՈՒՍԻ ՔՐԻՍՏՈՍԻ

U. BUTTATA **PAUTIPE**

Ժամերդութիւն եւ թափօր թաղման՝ ժամր 17-ին:

TITLITATION OF MITO MINHALM

ժամերդութիւն եւ թափօր թաղման՝ ժամը 16-ին:

U. 901AU-96STAU MPULTIPL

Ժամերդութիւն եւ թափօր թաղման՝ சயர் 17- 14:

Ս․ ԳՐԻԳՈՐ ԼՈՒՍԱՒՈՐԻՉ CULTL

Թաղում՝ ժամը 17-ին ։

ע עעראעע עטארעסעסאיע hUh

Ժամերդութիւն եւ թափօր թաղման՝ ժամր 17-ին:

U. SULLA - LANZ

Թափօր թաղման՝ ժամը 17-ին։

UPPAS PUPTULTUS UUSC bythbah UTTULBL

செயர்வு செயரசியம் ச:யர் 17-ph:

Ուշադրութիւն. -- Զատիկի Տոնին որդ Մայր Եկեղեցւոյ Տիկնանց Ցանձնախում. բը պատարագէն ետք եկեղեցւոյ բակին մէջ կր կազմակերպե Տօնական չեօրերև. րու ու դունաւոր հաւկիքներու վաճառք

U. UULLU4-UTUTOO **ሀ**ቲ ኔ- Ժ ԵՐ በ Մ

Durhop Junganh dudy 17-file:

חי שליישור דיורחודיונדיונים JOUNT

Ompop Jundant dudy 17-ph:

ZUS YURNZHYŁ U. bU.9

ԱԹՈՌԱՆԻՍՏ ԵԿԵՂԵՑԻ 13, rue du Perche - 75003 Paris

Ուրբաթ, Ապրիլ 14 -- Թազման Թա.

முறு' சயர் 18-66:

L'ECOLE ARMENIENNE «SIAMANTO» DE BAGNEUX - CACHAN présente NAREK DOURIAN ET SA TROUPE D'ARMENIE

dans KATCH NAZAR

EN DERNIERE REPRESENTATION Le Mardi 18 Avril à 20 heures 30 THEATRE VICTOR HUGO 14, avenue Victor Hugo, Bagneux

Հայ կրթական Եւ Մշակութային Միութիւն

կիրակի, Ապրիլ 16 կեսօրին ժամը 13-ին Փարիդի

Հայ Մչակոյնի Տան սրահին մեջ ընտանեկան ջերմ մինոլորտ,

անակնկալներ, Հաւկլժախաղ, Smuften (finili), benefitten, վիճակահանու Թիւն

Տեղերը ապահովելու համար հեռաձայնել Փարիզի Հայ Մ չակոյթի Տուն 48 - 24 - 63 - 89 **#** թեր :

CROIX-BLEUE DES ARMÉNIENS DE FRANCE

SECTION TER TAVTIAN DE CHAVILLE 1935 -1995 LE SAMEDI 6 MAI 1995

A 20H30 **QUATUOR ANI**

ENSEMBLE DE MUSIQUE ARMÉNIENNE KERAM

TROUPE DE DANSE AKHTAMAR COMPAGNIE RICHARD MOURADIAN VICKEN

885 AV R.SALENGRO - 92370 CHAVILLE RENSEIGNEMENTS ET RÉSERVATIONS AU (1) 47 50 29 04

Imprimé sur les Presses du Journal «HARATCH» 83, rue d'Hauteville, 75010 Paris SIRET : 51027317 A R. C. Paris Commission Paritaire: N° 55935

Brutuuzus 4u.9088 hu.2

ՎԱՄԱՎԱՑԿԱԿԱՆ ՈՒԽՏԱԳՆԱՑՈՒԹԻՒՆ

Կաղմակերպունեամը՝ Ֆրանսահայ կապոյտ խաչի Շրջանային վարչութեան U + 4 % " ட மீ பிறுரி 30 -- 4 4 மய ர ய ர கீ UUShU 10 Ճամրորդու Թիւն՝ Syrian Arab Airlines ընկերու Թեան Թոիչ ըներով

Երեթեւեկի գին՝ 2950 Ֆր. Ապահովագրութիւն՝ անձնական -- Վիդա՝ ձրի

կեցութեան ծախք՝ օրական 50 ամ. տոլար Այս գինը կր ներփակե հետեւեալները՝ ա) Պանդոկ թ) Օրական երեք ճաշ

գ) Օթօքարի սպասարկութիւն դ) Այցելութիւն Սուրիոյ տեսարժան վայրերը

1- ՏէրՁօր (պատարաղ, յուշակոթողի դետեղում)

2- Մարկատէ (վերջերս դանուած հայ անիւններու վայր)

3- Հալէպ 4- Քէսապ 5- Լաթաքիա 6- Փալմիր 7- Դամասկոս։ -- Տեղերը սահմանափակ են --

Ирашишарыгрыши дшицьт Цпры 15 Ցաւելեալ տեղեկութիւններ ստանալու համար դիմել՝

BPULUULLUB 4UANES WULL CPRULUBPL LUPANFPEUL 17, rue Bleue, 75009 Paris — Tél. : 48 24 46 57 — Fax : 48 24 98 97 2ht9cupph ԱՊՐԻԼ 13 AVRIL

LE NUMERO : 5,00 F

69ቦት ያሀቦት - ውኑት 18.571

TURUT UNULPHUE (1925-1957)

Fondatour SCHAVARCH MISSAKIAN

HARATCH LE PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE-FONDE EN 1925

DIRECTRICE: ARPIK MISSAKIAN

83, RUE D'HAUTEVILLE - 75010 PARIS Tel.: 47. 70. 86. 60 - Telex: HARATCH 280 868 F — FAX: 48, 00, 06, 70 — C.C.P. PARIS 15069-82 E

₽ԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

Ֆրանսա ։ Տար. 1.000 Ֆ. .. Վեցամսեայ ։ 510 Ֆ. Արտասահման : Տար . 1.300 Ֆ . (ամենօրեայ առաքում) 1.150 Ֆ. (շարաթական առաքում) ... Հատր : 5,00 Ֆ.

69°ANNEE - N° 18.571

tbn U.Shq

«UPUETOPPEU»

(Ապրիլ 9/12)

ՆԱԽԱԳԱՀԻՆ ՊԱՇՏՕՆԱԿԱՆ ԱՅՑԵԼՈՒԹԻՒՆԸ՝ ՊՈՒԼԿԱՐԻԱ

Ապրիլ 10-ին, նախապահ Լ. Տէր-Պետրոսեանի ղլխաւորած պատուիրակունիւն մը պաչաշնական այցելու նեան մը Համար Սոֆիա մեկնած է։ Հայաստանի նախարահը տեսակցու թիւններ ունեցած է Պուլկարիոյ նախագահին, վարչապե. տին, Խորհրդարանի նախագահին եւ հայ դաղութին հետ ։ Նախագահը այցելած է նաեւ Սոֆիայի համալսարանը եւ հայկ. պատուիրակութիւնը Հանդիպումներ ունեցած է երկրին գործարար չրջանակներու ներկայացուցիչներուն 4ետ։ Ստորագրուած են երկու երկիրներու յարարերութիւմները եւ Համադործակցութիւնը ամրապնդելու մասին համաձայնադրեր եւ այլ պայմանագրեր ։

ՌՈՊԷՐ ԱՄԻՐԵԱՆ ԿԵԴՐ · ԸՆՏՐԱԿԱՆ ՑԱՆՁՆԱԺՈՂՈՎԻ ՆԱԽԱԳԱՀ ՆՇԱՆԱԿՈՒԱԾ

Ապրիլ 10-ին Հայաստանի Խորհրդարանը չարունակած է իր Հերթական հոօրեայ նիստերու չարքը։ Նիստին նախադահած է ԳԽ-ի նախագահի Ա. տեղակալ Սրա Սահակեան, որ ներկայացուցած է երեսփոխանական ընտրու[ժեանց կապակմունբաղե, երահարար **հար**ջրագովովի նախագահի պաշտօնին Ռոպէր Ամիրեանի թեկնածութիւնը ուսումնասիրելու Լ. Տէր-Պետրոսեանի առաջարկը։ Ապա, երեսփոխանները ունկնդրած են Թեկնածուին զեկուցումը, որմ է ետք Խորհրդարանը որոշած է գինւթը նչանակել Կեղբ. Ընտրական Յանձնաժողովի նախագահ։

Իսկ կեսօրե վերջ, վարչակա_ն իրաւաաումներու եւ ջրէական զատավարուներւններու օրենսորթին մեջ փոփոխութերւններ եւ լրացումներ կատարելու հարցին մասին ղեկուցումով հանդես եկած է Արդարադատութեան նախարար Վահէ Ստեփանեան ։ Ան յատկապէս անդրադարձած է ուժանիւթի մարդէն ներս դործուող յանցագործութիւններուն եւ անկանոնու Թիւններուն, չեչտելով որ պէտք է խոստացնել պատիժները։ Այս թիւնին շուրջ Ուժանիւներ նախարարու-խետր տեսակետր ալ ներկայացուցած է փոխ-նախարար Եուրի Մինասեան ։

ՍԵՒԾՈՎԵԱՆ ՀԱՄԱԳՈՒՄԱՐ

Ա. Եյն արև 14-ին կը բացուի սեւծովեան Համագործակցութեան արտաջին նախարարներու Ե. Համագումարը։ Կը մասնակցի նաեւ Վ. Փափազեան որու կ'ընկերանայ պատուիրակութիւն

ԿԱՌԱՎԱՐՈՒԹԵԱՆ ՆԻՍՏ

Կառավարութեան Ապրիլ 6-ին գումարուած նիստին ըննարկուած եւ վաշերացուած է ընկերային ապահովութեան 1995 տարելրջանի պիւտձէն։ Նախատեսուած է 1 միլիառ 275 միլիոն Դրամի մուտը, որմէ կը արամադրուի 1 միլիաու 99 միլիոն Դրամ՝ նպաստներու վճարման եւ 136 միլիոն Դրամ ալ՝ առողջապահութեան միջոցներու: Ընդունուած է նաեւ Հայաստանի պաչտօնական դեկուցումին ներածականը, որ պիտի կարդացուի Սեպտեմ բեր 4 - 15-ին ՄԱԿ-ի Հովանաւորունեան տակ Փէջին դումարուելիջ կիներու նուիրուած միջազգային համազումարին: ornhus PLARBLE

RULL BUT SUTUA

ՈւՈՒՍԱՍՏԱՆ կ'ուղէ վերջնապես ձգմել ՉէչԷնիան եւ ժամէ ժամ ջարութանդ կ'րնէ դիմադրութեան վերջին բերդերը։ Սամաչկի փոքրիկ դիւղն ալ անձնատուր եդած է եւ ականատեսներու Համաձայն ռուսական բանակը ամէն վայրագութեիւն գործած է բնակչունեան վրայ։ Ծերուկ մր կր պատմէ... «Կը սպաննեն մանուկները, ծերերը, Հայմանդամները, կր ում բակոծեն գիւղերը։ Աւելի գէչ է քան 1944-ին, երբ սովէ ու ծարաւէ կը մեռնէին տեղահանութեան ատեն»։ Ուրիչ մր դառնութեամը կ'արտայայտուի .- «Եւրոպան դառաձանեց մեզի։ Մայիս 9-ին, Մոսկուա պիտի տոնե յաղեսնակը ֆաչիզմի ղէմ, մինչ Հոս ան կը յաղժանա-45 : Ինչո°ւ Միթերան Ելցինի ձեռքը սեղմելու կ՝երթայ» ։ Չէչէնները այլեւս «դիակ մը որ կը քալէ» մկրտած են իրենց նոր րախարարապետը՝ խաչիեւ, որ ջանջ կը թափէ Մոսկուայի խամանիկի տպաւորունիւն չձգելու համար։ Խոստացած է նոյնիսկ Հանրավճիռ մր կազմակերպել արդախունգրոր վերաերևու:

ՀՌՈՄԻ մէջ կատարուած է Էտտա Չիանոյի Թաղումը։ Մուսոլինիի աղջիկը մեռան է 85 տարեկանին : Մղած էր հօրը գետ երը ան մերժած էր ներում չնորգել իր փեսային՝ Չիանոյի (Արտաջին նա. խարար) որ մահուան դատապարտուած էր իբրեւ դաւա**ջան**։

Մ. ՊԱՐՉԱՆԻ, Քիւրտիստանի Դեմոկրատ կուսակցութեան պետը չէ պատասխանած Անդարայի, Հաւանական գործակցութեան մը Համար Հիւսիսային ի. րաջի սահմանային գօտիին Հոկողու*թիւնը ապահովելու նպատակով*։ Ալ -Հայաթի տուած Հարցազրոյցով մր Պարզանի կ'ըսէ Թէ իր կուսակցուԹեան Հաւանաբար Թալապանիի կուսակցութեան մէկական պատուիրակութիւն Անդարա պիտի երթան այդ Հարցին մասին այսելու համար։ Միւս կողմե, Թրջական դատարան մը ազատ արձակած է մարդկային իրաւանց երեջ գինուորեալներ։

ՏԱՃԻԿ -- ԱՖՂԱՆ սահմանին վրայ շատ բուռն բախումներ տեղի կ'ունենան իսլանապալտ Տանիկներու եւ ՀԱՊ-ի սաՀմանապահ գինուորներու միջեւ։ Մոսկուա կը ջանայ առաջջն առնել Իսլամի րարդաւաձման կեղրոնական Ասիոյ մէջ, նայն ին մոներևն դինջուաց բր ճամաջացիական պատերազմի մը մէջ։ կ՚ըսnifi [# தி தய்நடி 200 சிக்கக்யு புயர்:

ՌՈՊԵՐ Հիև, Համայնավար Թեկնածուն, Մարսեյլի մեջ է, որ բազմութերւն կրցած էր համականրել եւ եռանդուն հառ դն խոսիլ ժատաանանաբնով սուսանար դիջաժտու Թիւնը Ձէչ էնիոյ մեջ, որ նժան է Ս. ֆղանիստանի միջամտութեան նոյնքան դատապարտելի (ի դէպ, ատենին, Մառչէ կողմնակից էր Աֆղանիստանի միջամը-யாட்டுக்கம்) :

<u> ԷՎՐԻԻ (փարիզեան արուարձան) նո-</u> րակառոյց Մայր տաճարի բացման պատարադր տեղի ունեցած է Ապրիլ 11-ի իրիկունը։ Եկեղեցիին զուիցերացի ճար-மாமாய்கும் த் மும் மும் விடிய மு 1.250.000 կարմիր ադիւսներով Հոկայ գլան մր յղացած է, որ բաւական ալ կը ըննադատուի : Առաջին Մայր տանարն է որ կը շինուի դարե մր ի վեր Ֆրանսայի մէջ: 65 միլիոն Ֆր. արժած է: - Շուրջ 1250 Հոգիի տեղ կայ:

ՐՈՒԱՆ ՀԱՐՑԵՐ

ՀԱՐՑԱԽՈՅԶԵՐԸ 4C ՍՏԵ°Ն

Ըրանունգրու դարսներիր զարնանիր կարծիջին մէջ աւելի տեղ ունին Հարցախոյզերը իրենց արդիւնջներով, ջան՝ *Թեկնածուները իրենց խօսքերով* ։ Անոնք մէկ օրէն միւսը յաղժանակին մօտը կը դետեղեն անակնկալ անուն մր ու Հաւանական նկատուած ուրիչէ մր կր գեղչեն ակնկալութիւնները։ Շատ չեն ալ ազգըւիր երբ յայտնուի թե սխալած են իրենց են ժաղրու ժեան մէջ։ Արդէն այս մասին ի յառաջագունէ կայ արդարացումը. այդ մարզին տիրոզները կ'րսեն Թէ իրենց դործը չէ քուէարկուներու Հակադղեցութիւնը գուշակել, այլ կը ճչղեն որոշ պա-Հու մը չեչաուած Հակումները։

Ֆրանսա ընակչութեան թիւի հաշիւով Հարցախոլդերու առաջին երկիրն է, [4է' որպէս արտադրող, Թէ՝ որպէս սպառող։ Տարուան սկիզբեն ի վեր արդեն քուէարկութեան մասին 50 Հարցախոյգ կատար-ாடயக் த் : பூரடி புளருக்டும் புகாடயக் கம் புத்ய երկոտասնեակ մը Հիմնարկներ։ Անոնջ ընդՀանրապէս ջանի մը Հարիւր Հոգինոց նմոյչ խումբերով կ'ունենան իրենց արդիւն քները ինչ որ 5 -- 10% սխալելու բաժին կ'են թաղրէ ։

Հարցախոյզի հիմնարկներու պատասխանատուները իրենջ երկու գլխաւոր դրժւարութենկ կը դանդատին։ Անոնցնկ առաջինը կարելի է «պատշանեցում» կոչել. երկրորդը ընտրական փոփոխամաութիւնն է եւ բացակայութեան երեւոյթը։ Պատչաձեցումը ի գործ կը դրուի այն սկարագային երբ արուած պատասիսանրբևով հայարուագ անսկորեն երաւ շի յարմարիր աուեալ **գեկրա**ծուի դ^ը, րախորդ ընտրունեան ստացած արդիւնքին։ Ս.յն ատեն , Հարցախուզական Հիմնարկնեեն ապրուագ ատատասխարդրբեն փածն վանդարումի մր կ'ենթարկեն, ներդաչնակելով դանոնը անցեալի արդիւնջներուն ու րնարողներու արամաբանութեան Հետ։ Բացակայ պատասխաններու գլխաւոր Հատուածը կը ներկայացնեն տարեց անձե. նն սնորճ ին դրնգրի մասա հարա և առտասխանել Հարցախոյգերու. երկրորդ խումբ մըն ալ կը կազմեն Հողագործնենն սնործ բնեբծ ամաա չբր նքնան օնուար բնխացջին։ Լրացնելու համար այս պակասները, նկատի կ'առնուին նոյն յատկանիչներու աէր մարդոց պատասիսաևները, Թեև ոչ ոք կրնայ երաշխաւորել 100% նոյնութիւն մը։

կը Թելադրուի նաեւ Հարցումը Թէ որքա°ն վստանելի է նախկին բուէարկու-Թիւններ նկատի առնել: Այսօր կարելի է նոյնացնել երէկուան համայնավար ջրւկները եւ այսօր Հիւի արուելիջները։ կան նաեւ կամաւոր մոռացկոտութիւննե են թւ վեքարբենն. այոտեր չեն խոստովանիր որ Լը Փէնին տուած են իրենց բուէն։ Անոնց վրայ հիմնուած են**արարութիւմներն ալ կ'աւելցնեն սխալի** բաժինը։ Առաջին անդամ Թեկնածու ներկայացողներն ալ կը դժուարացնեն ենքժադրու թիւնները:

Նչանակալի ձեռնպահութիւնը վերջին ատրիներու երեւոյթ է. ան կ'արտայայտէ յուսախար քուկարկուներու բողոքը։ Հետաջրջրական է Հակումներու անկայունու Թիւնն ալ ։ Արձանագրուած արդիւնըներու Համաձայն, 1958 -- 1981 ժամանա-

ԲԱՔՈՒ - ԱՆԳԱՐԱ **ՔԱՐԻՒՂԱՑԻՆ** ՀԱՄԱՁԱՑՆՈՒԹԻՒՆ

Չորեքչարքի, Ապրիլ 12-ին, Բաջուի ւյն խուրքիա եւ Ադրրեջան քարիւդային Համաձայնագիր մը կը ստորագրէին ազերի քարիւգի չակադործման կամար։ Նաhungus U. fre 1,75%-54 6,75%-1 40 րարձրացնէ Թուրբ ԹФИО шад. ընկերութեան բաժինը միջազգային Քոնսորսիոմին մէջ։ Թանսու Չիլլէր Բաջու դացած էր այդ կապակպութեամբ։ Անցեալ Սեպտեմ բերին ստորագրուած ընդՀանուր Համաձայնադիրը 7,4 միլիառ տոլարի արժողութիւն կը ներկայացներ, ինչ որ պատճառ էր որ «դարուս պայմանադիրը» մկրտուի։ Թուրբեւազերի այս նոր **կարդադրութիւնը յաջողութիւն մը կը** նկատուի Թուրջիոյ Համար ի Հեճուկս Իրանի, որ դուրս կը մնայ։ Թուրջիոյ դօրավիդ էին Միացեալ - Նահանգները, որոնք նաեւ նեցուկ են Թուրքիոյ, քարիւղատարին համար։ Անդարա կ'ուղէ որ իր Հողէն անցնի եւ յանգի ՃէյՀան Եումուրթալըջ Միջերկրականի վրայ։ Թ. Չիլլեր միայն երկու ժամ պիտի մնար Բաթու եւ գլուխ գլխի ալ տեսնուէր Ա. լիեւի հետ : Noumhyne թեան նիւթ պիտի նքնան ջաբո Մանահամն՝ նոա գունճ பீயபீ படும் :

MEMOIRE A DEUX VOIX

Այս խորագրին տակ է որ լոյս տեսաւ Հատոր մը զոր ստորագրած են Ֆ. Միթե. րան եւ Էլի Վիեզել եւ որ կը ներկայանայ գրոյցի ձեւին տակ։ Տեսակ մը կտակն է բախադագին որ կը խօսի ամէն բանի մասին, մանկութենկ դայսօր. ոչ մէկ բանե կը խուսափի, ոչ իսկ՝ Պուսբեեն։ Ես-**Եր տարիներու երկայնջին տեղի ունեցա**ծ են այս խօսակցութերւնները եւ կը յիչուի [# shzq երկու տարի առաջ, բաւական աղմուկ ելաւ երբ Ժադ ԱԹալի Հրատարակեց իր զիրքը՝ Վերպաթիմ ուր կային Միթերանի եւ Վիէգէլի խօսակցութիւն. ներէն Հատուածներ։ Դատ այ բացուեցաւ Հրատարակիչին կողմե, բայց ընթացը չարուեցաւ ։

Այս Հատորին Հրատարակութեան առթիւ Միթերան Պերնար Փիվոյի հիւրը պիտի ւրլայ Ուրրաթ (Ապրիլ 14) իրի-

կաչրջանին մեծամասնութեան այնքան փոփոխութիւն տեղի չէ ունեցած, որքան՝ 1981 -- 1993:

Հետաքրքրական է քաղաքագէտի մը հետեւեալ արտայայտութիւնը. «Շիրաբի դեմ Պալատիւրի Թեկնածութիւնը հիմնըւած է պետութեան բարձրագոյն դիրջին վրայ գտնունյու Հանզամանջին ու Հանրային կարծիքի նեցուկին վրայ։ Հանրապետութեան պատմութեան մէջ նախընթաց է երեւոյթը որ թեկնածու մը յայտնուի հակառակ իր կուսակցութեան կամ. քին, չնորհիւ միայն հանրային կարծիքին : Բայց պէտք չէ մոռնալ որ Հանրային կարծիքը յանախ անողնայար է, փխրուն, փոփոխական : Ան պատմութիւն կերտելու հանգաման քեն զուրկ է»: Ապրիլ 23-ի եւ Մայիս 7-ի արդիւնքները ցոյց պիտի யாழ் டுர் ஆட்ச் பாராடிக்:

SUPUPER TUBUPENT ՀԻՄՆԱԿԱՆ ԽՆԴԻՐԸ

Հայաստանի մամուլը պարբերարար կ՝արձազանգէ Վրաստանի Հայախիտ չրըջանին՝ Հաւախքի նեղութիւններուն, Հարցերուն, մտահոգութիւններուն։ Ըլլալով Հայաստանի սահմանակից զօտիին մէջ եւ ունենալով միակտուր կազմ մը, հասկնալի է որ Ջաւախջի հայութիւնը նեղութեան յանախակի պատճառներ կ'ունենայ որպես փոքրամասնութիւն։ Այդ պատճառները եթե մասամը հետեւանը են արաբոտիար ու ճամաճակար ատատնումներէ աիրապետուած երկրին կացու-[ժետն, լայն բաժինով մըն ալ կը ծնին Հայաստանի հանդէպ ոչ միչտ բարեացակամ իչխանութիւններու վարուելակեր.

«Ազգ»ի Մարտ 28-ի թերկա մեջ լոյս տեսած է Միսաք Թորոսեանի հարցազըրոյցը «Ջաւախը ժողովրդական չարկազմակերպու թեան նախագահ Սամուէլ Պետրոսեանի հետ ։ Ս. Պետրոսեան կը խօսի չրջանին ներկայի բաղաբական անցջերուն ու իրենց Համար անոնց անբաղձալի հետեւանքներուն մա-

சேயுச்சுமிழ் வேசிய ஓய் பு கருயில் த் ஆய்யுտանի մէջ 1988-ին սկսած նորութիւններուն : Հինդ Հոգիով Ախալքալաքի մեջ ստեղծուած «Ջաւախը» կոմիայն յաջորդ Յունիսին հիմնադիր ժողովին վերած. ուած է «Շարժում»ի։ Ատոր հետ կր սկսի 2. Գամսախուրդիայի գլխաւորած իչխանունեան առաջին սանձգունիւնները։ Նախագահին մարդիկը կու դան չրջանի Հայերուն ըսելու որ իրենց Հայրենիջը Հայաստանն է եւ թե պետք է Հոն եր*ան ։ Ատիկա առաջին ազդակը կ'րլլայ* որպեսգի «Ջաւախը ժողովրդական չարժում»ը քաղաքական ընոյթ ստանայ։ Ճակատումը կը լրջանայ, յատկապես երբ 2. Գամաախուրդիա նոյն շրջանին հրամանադիրով մր կ'արդիլէ Ջաւախքի մէջ աուներու առուծախը Հայերու կողմէ։ Up dangat Sube Sas amalmagning of by ned դետեղել, բայց Շարժումը Թոյլ չի տար։

Երբ Վրաստանի իշխանութեան գլուխը կ'անցնի է. Շվարնած էն, աւելի դրական արամադրութիւններ ունենալով հան. դերձ Հայունեան Հանդէպ, չի յաջողիր մեծ բան փոխել: Մտահոգիչ է կարդալ թե «Այսօրուայ վրաստանի կառավարութեան մէջ կան ուժեր որոնք ձգտում են ապակայունացնել իրավիհակը Ջաւախքում։ Առանձին մութ ուժեր են գործում Ջաւախքում եւ աշխատում են Հային Հայի դէմ հանել»: Որպես դիմադրելու արարք այս կարգի դաւերու, տեղւոյն վրայ կը ստեղծուի մարմին մր «լիաgophbane lingsnepas hazneme, no metil եար ատևի դև իև մբիավանք շևչարև:

Ջաւախջին մաս կր կազմեն Բոգդանույկան, Ավսալթալաբը, Ասպինձան, Ա. խալցիսան, Ադիդենը եւ Բորժոմը։ Այս վերջինը, Ս. Պետրոսեան կ'ըսէ թե բուն վարչատարած բին մաս չի կազմեր, բայց վրացական իշխանութիւնը այդ կարդադրութիւնը րրած է Հոն ապրող Վրացիներու Թիւով փոխելու համար բնակչութեան Համեմատութիւնը եւ աւելցնելու վրացական տոկոսը։ Ասկէ զատ, անտեորքով ոև շևչարի քեռևսորն Ռիսաքճանաեր է, Ախալցիան վերածած են կեդրոնի, հոն բուն վրացական իշխանութիւն հաս-மையாக்டுவர் வட கீக்கர் வெயியர மீர்யரம் மீர்டி -երկու Հայու տեղ տալով, մինչ բնակչութեան մom կեսը Հայեր են:

Ս. Պետրոսեան կ'րսկ թե իրենց Շարժումը կը համաձայնի վարչական փոփոխութեան մր եթե Բորժոմը դուրս ձղուի Ջաւախրեն եւ պաշտոնեաներուն կեսը Հայեր ըլլան, կամ կեղբոնը տեղափոխուի Աիսալթալաբ:

Քաղաքական այս անհանդարտութեան ջով Ջաւախջը ունի անտեսական խնոլիրրբև ալ սևորճ սևոչ առևաժարբևու դէն աւելի անոքիջական ազդեցութիւն կ'ունենան շրջանի Հայութեան վրայ։

Չրուցավար Մ. Թորոսեան դիտել կու Directeur : Raymond H. Kevorkian տայ որ տեղւոյն վրայ տեւական աշխա- Paris, 1995.

տանը չգտնուելուն պատճառով գործոն ուժին մեծ մասր Ռուսաստան կց մեկնի. սակայն, ռուս կառավարութեան որոշումով Վրաստանի քաղաքացիները չեն կըրնար Ռուսաստան մեկնիլ։ Իսկ ջաւախըցին չի կրնար ապրիլ որպես վարձատրու-Թիւն ստանալով արժեզրկուած կուպոնը։ Ս. Պետրոսեան կը բացատրէ որ Հարցր ներկայացուցած են Հայաստանի Արտաքին նախարարու ժետն որ Մոսկուայի հայկական դեսպանատան միջոցով դայն փոխանցած է ռուս Արտաքին նախարարութեան։ Կր սպասեն յարմար կարգադրութեան մր որպէսգի դոնէ կարենան ժամանակաւոր կերպով երթալ ու

Մ.յլ Հարց մրն ալ այն է որ մեկնոդներու մաս կր կազմ է մտաւորական տարրր որմ է զուրկ մնացած է արդեն Ախալցխայի հայ ընակչութիւնը որ ամբողջին dom 50%-р 4р 4шуб ;:

Որպեսզի ժողովուրդը տեղւոյն վրայ மீக்யு, மக்கோயச்க்கா த வு பாக்காடிக் டிக்கցաղային Հիմնական խնոլիրներ։ Կան տեղեր, ինչպես օրինակ, Գումբուրդօ դիւղը ուր կ'ըսկ թե ըմպելի ջուր անգամ չրկար: Դիմած են Լ. Տէր-Պետրոսեանի որ Հրահանդած է դիւղին ջրատարը կառուցանելու Համար 15 միլիոն ռուբլի եւ 40 Թոն վառելանիւթ յատկացնել։ Պէտր է կառուցուի նաեւ Ալոցը - Աիսալբալաբ ճամբուն քանդուած մասը։ Հայաստանի կառավարութիւնը օժանդակելու պատրաստականութիւն յայտնած է։ Համաձայնած է նաեւ կատարուած դիմումին որ Մեծամօրի ախոմակայանը բացուե. լէն ետը ելեկտրականութիւն տրուի նաեւ Ջաւախջին։ Այդ պարադային չրջա-நம் ரிம்யி மிறு மிறி மிறி மிறி மாற்கி மா

Ընդհանուր առմամբ ուլադրութիւնները կեղրոնացած կ'ըլլան առաւելապես Ղարարադի ռազմադաչաի իրադարձու-[ժեան ու Հայաստանի քաղաքական անցջերուն վրայ. յանախ կ՝անտեսուին տնտեսականն ու առօրեայի այլ խնդիրներ։ կը մոռնանք որ երկիրը ժողովուրդով է երկիր, Թերեւս աւելի, բան՝ տարուած քաղաքականուներւնը: Ու որպեսդի ժողովուրդը կարենայ ցանկալի երկիրը ձե. ւացնել, աներաժելու է որ առանձին չըմնայ անտեսական ծանր պայքարին մէջ։ Այս առումով, Հայաստանի ժողովուրդին վիճակած անտարբերութեան յանախակի դանդատներուն քով, նչանակալից է Ջաւախջի մէկ գիւզին ջուրի հարցը Հարթելու Համար նախագահին միջոցով եղուծ կարգադրութիւնը. նոյնպես եւ ելեկարականութիւն տալու խոստումը, ճամ թուն վերանորոգումին պատրաստակամունիւնը։ Բաներ որոնը անկասկած պիտի դիւրացնեն ջաւախջցիին առօրեան, որոնց եթե հետեւին բաղաբական նպասատւոր ծայքբև տք՝ ըտիրիը իսևշևմայիր அறியம்டு யுப்படிக்கையுள்ள மடியிர்படும் மிலா «ուկիւան»և ինրու Հուրե դեր

U.PAP PAPABBUL

LIVRES RECUS

REVUE D'HISTOIRE ARMENIENNE CONTEMPORAINE

Annales de la Bibliothèque Nubar de l'Union Générale Arménienne de Bienfaisance

Tome I 1995

ՓՐՈՖ. ԺԱՆ ՑԱԿՈԲԵԱՆԻ ԾՐԱԳՐԵՐԸ

bUF. -- Շրջանէ մր ի վեր Փարիզ կը գտնուէր Հայաստանի Գիտութիւններու Ակադեմիայի արտասահմանեան գիտա. կան կեդրոններու հետ կապերու պատասխանատուն , *մոլէբիւլէը* կենսաբանութեան րաժնի վարիչ՝ Ժան Ցակորեան։ Այս առթիւ մեզի յանձնուած է իրեն հետ կա տարուած հետեւեալ հարցազրոյցը. --

-- Գիտենք որ դուք յանախ էք լինում Ֆրանսիայում, այս այցելութեան պատճառը ո՞րն է։

-- Հայաստանի Ազգային Գիտութեիւնների Ակադեմիայի նոր ղեկավարութիւնը, ի ղէմ ս պրեզիդենաի, փոխ-պրեզիդենաի, գիտակցելով անկախ Հայաստանի գիտութեան ինքնուրոյն զարգացման դժուարու Թիւնները, դիմեցին աշխարհում ընդունուած ձեւերի՝ Հայթայթել Համաչխարհային ֆոնդերի միջոցով ֆինանսական Հնարաւորութիւններ, կապեր Հաստատել տարրեր երկրների գիտական կենտրոնների հետ։ Այս ծրագիրը արդէն սկսել է գործել։ Հայաստանի գիտնականները կապեր են Հաստատում տարրեր միջազգային ֆոնդերի հետ, օրինակ՝ Ֆոզարտի միջազգային կենտրոնի (ԱՄՆ), ԻՆՏԱՍ եւրոպական գիտական միջագգային ֆոնդի, բրիտանական Թազաւորական միութեան հետ եւ այլն։ Ֆրանսիան յայտնի է իր բարի ձգտումներով Հանդէպ Հայաստանի, այդ Հարցում արդեն կան աւանդական դարձած գիտական կապեր՝ մաթեմատիկայի, պատմութեան, կենսաբանութեան ասպա-րէզներում։ Օրինակ՝ կենսաբանութեան մէջ առաջինը Հայաստան եկաւ եւ գիտական կապեր հաստատեց Ժան - Գլօտ Գույում ձեանը, յետոյ Արա ՅովՀաննէսեանը, Արման Դաւիթեանը, Տրնիզ Փոլանր իր խմբի հետ ։ Ցուցանիչ էր եւ այն, որ վերջին ակաղեմիական ընտրուներւն. ներին ֆրանսիական երկու գիտնականներ ընտրուեցին Հայաստանի Ակադեմիայի արտասաՀմանեան անդամներ, դա Սերժ Քրրջեաչարեանն էր եւ Գլուս Մութաֆեանը:

Ժամանակը Թելադրում է արդէն պա-Հանջներ, Հաստատելու Հայաստանի գիտու թիւնր ֆինանսաւորող ֆոնդ , որը տեղևակ լինելով Հայկական գիտութեան իրավիճակին նպաստի. չեչտենք միայն գիտունեան գարգացումն ու պահանջները։ Ֆրանսիայում իմ դանուելու պատճառներից մեկը եւ դա է։ Այդ ճանապարհին արուել են արդէն չատ կարեւոր ջայլեր, դա «Արարատ» գիտական ֆոնդի հաստատումն է, եւ յոյս ունենը, որ մօտ ժամանակներս այդ ֆոնդի գործունկունիւնը կ'ընդլայնուի եւ արդիւնքնեըր կը լինեն զդալի:

-- Մեզ հասած լուրերը ասում են այն մասին, որ Հայաստանում գիտութիւնը կարծես թէ դադարել է գոյատեւել, որի հետեւանքով շատ գիտնականներ հեռա. նում են Հայաստանից կամ էլ թողնում bli qhunrabulin:

-- Այս Հարցի պատասխանը ունի մի ջանի կողմեր։ Իրօք անտեսական Տղնաժամի պատճառով (լոյսի պակասութիւնը, աշխատավարձների անբնական ցածր լինելը) որոչ գիտական ուղղու ժիւններ, որոնը համաշխարգային գիտութեան մէջ ունեին իրենց դեմ ջր, չունեն հնարաւորութիւն գարդանալու : Նախորդ իրավիճակի ժամանակ մենք սովոր էինք առատ டியரி செயர்க்கள், மயடியரிக் சிந்தன் மன்றியு ருնուներւն կենտրոնից, Մոսկուայից: Այժմ այդ աղբիւրը բնական է, չի գործում եւ Հայաստանի զիտնականները ստիպուած պետք է յաղթագարեն նախկին մտածելակերպը եւ յարմարուեն նոր վիճակին, որը գիտութիւնը նոյնպես պետք է դնե սեշիական գարդացման ուղիների վրայ։ Prop որոշ գիտնականներ հեռանում են Հայաստանից, չբննադատելով նրանց, ասենը, որ դա Հարցի ամենահելա լուծումն է։ Մի այլ խում ը դիտնականներ դնում են Հայաստանից, յուսանք, որ ժամանակաւոր։ Հեռանում են Հայաստա-

248Ներ ԳԱՒԱՌԷՆ

ԱՊՐԻԼԵԱՆ N964N2NHI

Տեսինի «Աղատութեան» Հրապարակը, յեսոն իջօրեր մր կարճատեւ միջոցին, դարձաւ քառուղին տարբեր Հորիդոնների ժամանող Հայուն: Կիրակի, Սպրիլ 2 ին, Վալանս, Վիկն, Կրընոպլը, անդնե. լով Լիոնի բոլոր արուարձաններէն, ըստ. பயர மயரசீராசிம் மீர் மீலா போராழ் in. դի, յորդած էր Հոն, ապրիլեան անոր ա. րեւին տակ ոգեկոչելու Մեծն Եղեռնի դե. դասպանու թեան յիչատակը : կկսօրկ ետը, ժամը 4-ին, ոստիկանական աչալուրի ցանց մր ու հետատեսիլի երրորդ կայա նր՝ տեղ գրաշած էին հրապարակին վր. րայ Նահատակաց յուչարձանին չուր), ուր հայկական անհամար դրօշակներ կր ծածանկին ֆրանսականին կողջին։ Տեղ. ւոյն քաղաքապետ՝ Փիկո Քրեաող, Ռո. նի երեսփոխան՝ Մարժին Տաւիտ ու այլ քաղաքական գործիչներ իրենց ներկա. յունեամբ երաչխաւորած էին 80-ամետ. կի այս ողեկոչումը։ Հոգեհանդստեան ա. րարողու Թիւնը Հովանաւորեցին երեք կր. դերականներ. Նարեկ Ա. ՔՀնյ., Վար. դանեան՝ Վալանույն, Ղեւոնդ Ս. ՔՀԱյ. **Յարութ**երւնեան՝ Տէսինեն , Իսահակ ՔՀնյ. Հէրիմեան Լիոնեն ու Հայ Աւետարա. նական Եկեղեցող պատուելին՝ Գրիգոր Խայիկեան : Կային նաև Հայ կաթողիկի Համայնքի ժողովրդապետը՝ կղեմ էս Վրդ. Մայձեան, «Լէա ու Նափոլէոն Պիւյլիւջեան» Հիմնարկի նախադահը՝ Փիկո Մա. րիոն, Հայ Ռաժկավար Աղատական կու սակցութեան ներկայացուցիչը՝ Փալթ Պետրոսեան ու տուք . Ժոէլ Սարգիսեան՝ Լիոնի Հ. Բ. Ը. Միութեան կողմե:

Աղօթերի պահերուն յաջորդեցին Աւհ. տարանի ընթերցումն ու ննջեցեայներու նուիրուած չարականներ՝ որոնց երգե. ցողութիւնը կատարեցին Տէսինի Ս. Աստ. ուածածնայ եկեղեցւոյ, Լիոնի Ս. Ցա.

նից էջոպերիմենտալ գիտութեան ներ. կայացուցիչները, որոնց Համար չկան աշխատան թային պայմաններ ։ Փոջը թիւ են կազմում այն խումբ գիտնականնե րը, որոնք հեռանում են վերջնականա. պես գիտութիւնից, հիմնականում գրանք ահական մարդիկ են գիտութեան մ էջ եւ նրանց բացակայու թիւնից գիտու. செட்டு தி மாட்சாட்டி: புயு மீட்டி யு திய. դիր, գիտակցաբար ուղղարկել այլ գիտնական կենտրոններ, Հիմնականում երիտասարդների, կարճատեւ, երկարատեւ գործուղումների։ Սրա նպատակն է, չլկորցնել ժամանակ, չկորցնել անող գիտ. նականներին Հայաստանի համար։

-- Ի՞նչ կարծիք ունէք Հայաստանի զարգացման ուղիների մասին։

Սկսենը նրանից, որ չնայած անբնա կան ծանր պայմաններին, ես չեմ դա-Amburg Imemmen Hopelard , & ub aph ծրադրերը արդեն խounty են դբև չաւատի մասին։ Հայաստանում կան մի առան ատկուն գիտնականներ, որոնը ntնենալով ամ էն Հնարաւորութիւն Հայաստանից հեռանալու, չարունակում են գործել եւ անել ամ էնր մեր գիտութիւն նորից բարձրացնելու համար ։ Ցայանի է։ որ Հայաստանը կարող է իր ուրոյն գեր. քր ունենալ գիտու թեան, արուեստի, մի չակոյնի մեջ։ Չէ որ Հայաստանի դիտութեան Համար աւանդական դարձած կոն. ֆերանաները, սիմպոդիոմները, հանդի ուսարբերը չանուրավուղ բր ինբըն ժովաinternel p:

Zudnanind bu, np gamjud adnimրութիւններին, թե՛ քաղաքական, իչ անտեսական, Հայաստանը կր ձեւաւորուի முயுத்ப முழ்மாமாற் யுக்காட்டுக்கு கட யிர் հարցում չատ մեծ դեր կր խաղայ 41 աունեան գարդացումը եւ ամրապողու

29 · 03 · 1995 p ·

կոր եկեղեցույ «Կոմիտաս» ու Հայ Կաթողեկե եկեղեցու «Ս. Մեսրոպ» երդչաումբերը՝ միացեալ, ղեկավար Վահան Պայրնարեանի ուչադրութեան տակ։ Օրուտը խոսրակն, Ոնբֆարի թունջբար ինևկին արծարծեց ու ժսուն տարի ետք ոդեկոչումի մը նչանակութեան Հարցը։ «Այսոր, Մեծ Եղեռնի մեկուկես միլիոն գոուր, ու վերապրողներու օրն է, որոնց արջողութեան մէջ տակաւին փորագրուած են չարդի պատկերները։ Ինչպէ°ո կրնան դանսիայիր բարրբև ժոնջբի րդար անանեներ։ Որո°ւ անունով եւ ինչո°ւ։ Երբ, այսօրուար Թուրքիար կը շարուրակե Թրգրսն խրեմասերշևուդրբնուլ՝ ու ին եախր ավորաանումըընու բնբոնը, Բեսւնոբար կետղնետի աւելի Եւրոպայի դուները, մեզի կր մնայ զգաստանալ ու համողուիլ եք, դրև ջարաատերն դրև իրի ջբանըpart 15 5 5 :

Պատուելի Խայիկեանի համար, «Մեր նախնիքներու գոհարերումը դերադանց վկայութիւնն է Աստուծոյ խսուքին որ ճյմարտու թիւն է ու սէր: Մ. , հաւտաքի ապրումն է, ինչպես Ստեփանոս Նախավկայի օրինակը՝ որու նահատակու (Hhur դրուազը պատանուած է Նոր կտուկարանի

த்திக்கார் வீத்த»: Վիկնի Կապոյա Խաչի կողմե, խոսը шпшւ նшեւ Մարիшմ Քէչիչեան, որ ըատ. «3/26/ ունի խը կենսական իմասար, ո՛չ միայն գիտնալու ԹԷ ո°վ ենը, այլ եւ՝ ո°ւր կ'երթանք, որպեսգի 1915-ը երբեք չկրկնուի՝ ապաղան կերտելու մր-மய்காடியட்டுக்கும் :»

վերջին բանախօսը եղաւ «Երկիր եւ Մչակոյթ» կապմակերպութեան նախամաչն, Որադ Մամանբար։ «Ամբիսչբլ, ին նչանակե յիչել միասնաբար, պատմելու ամենուն թե ինչ է մեր յիչատակը, նաեւ անոնց որոնը դարձած են յուչանափ», յայտարարեց ան։ «Ցիչատակը մեր գոյութեան Հանդրուաններէն մին է որ պէտը է առաջնորդէ մեղ դէպի ապադան: டு மறுவர், சீக்கு மாராடயில் த் யரு யயுயդան. դուցէ՝ անկատար, հակասական։ Հարկ է, սակայն, Թիկունք կանդնիլ արան հայն րաբւ, անքաւր դրան արան րոնած ուղղու թիւններուն, Տիդ թափելով սև հոլսև այսէ Ղայոբևև ինավարար»։

Հասաւ ամենեն խորհրդանչական պահը։ «Հայաստան, երկիր դրախտավայր» երդի ընթացջին, ղոր մեկնաբանեց սոփրանօ Անժէլ Սաժ - Կարապետեան , բաղմանիւ բոցավառ ջահեր բաժնուեցան நாதயுக்கம்ந்த நாடித் நமிழாடம்க் கிக்றாடியդարդ վերապրողներուն։ Հրապարակը մնաց այսպես երկար վայրկեաններ յոարնկայս. ապա, ծերունիները փոխանցեցին այդ ջահերը գիրենք չրջապատող մանուկներուն , ստանալով՝ կարմիր մեխակներ անոնց փոխարէն:

ፈሀያጉሁኒ

ՐՈՒԱՆ ՀԱՐՑԵՐ

ՄԻՒՍԻՆ **ՑԵՂ ԱՍՊԱՆՈՒԹԻՒՆԸ** ՊԻՏԻ ՉՍՈՐՎԻՍ

Իսրայելի «Հա'արեց» օրաթերթը (50 հաղար տպարանակ) տեղ տուած է Եադով Ահիմեիրի մեկ դրութեան որ կը շօչափե հրեական դասագիրքերու մեջ Հայերու ցեղասպանութեան նիւթին տեղ தமையும் கமுற்று:

<u>Լրագրողը գրել</u> ետք նք իսրայելացի աչակերտները պիտի չսերտեն Ի. դարու առաջին ցեղասպանութիւնը՝ Հայերու ցեղասպանու ցեան նիւթը որպեսզի Թուրբիոյ կողմ է հակազդեցու թիւններ չրլլան , կ'ըսէ թէ 79ամեակին առթիւ Հրեայ լրադրող մը հեռատեսիլի յայտագիր մր պատրաստած էր որուն ինք մասնակցուներոր երևաց էն։ Նունք հասավանութիւնը ծայր աստիճան զայրացած էր այդ պատճառով ու նոյնիսկ Թուրք Արտաջին նախարարը անձնապէս տեղեկացուցած էր իր պաշտօնակից Փերեսի որ նման յայտագիր պիտի վնասէր երկու երկիրնենու վանաերունիւրդբեսուը:

«Հայերը հեղինակութենէ զուրկ ժողո. վուրդ մըն են» կը գրկ լրագրողը եւ կ'աւելցնէ «աշխարհի մէջ ոչ մէկ մէտիաթիք անձնաւորութիւն ունին որ կարող ըլլայ պարտադրել ցեղասպանութեան ոգեկո. չումը։ Եթե նման յատկանիշով մեկը գտնուէր, կարելի կ՝րլլար ակնկալել որ Թուրքիոլ կապուած նկատումները մէկդի կը ձգուէին»:

իսրայելի խուրջ դեսպանը կ'ուրանայ ցեղասպանութիւնը, ըսելով որ հարիւր Հաղարաւոր Հայ զոհեր մահացան պատերազմական (1914 - 1918) պարադաներու բերումով ։ Կան պատմաբաններ ալ որոնք կր բաժնեն նոյն տեսակէտը։ Ասոնը չեն կրնար սակայն փոխել իրականութերւնը որ Հարիւր Հազարաւոր Հայեր մեռան կոտորուելով , կախաղան հանուելով կամ խեղղաման րլլալով ։

Ցօղուածաղիրը կը յիչեցնե Թե միայն պատմունեան գիրջերը չեն որ ցեզասպանութեան մասին կը տեղեկացնեն ու h'ant fet his mid ஆளாழ் வமிரிரை ? cobմէն որ եղած է սիոնական ծայրայեղ աջի

POESIES VIVES

Փարիզի Բանաստեղծութեան Տունը երեկոյն մր նուիրած էր Ռուբեն Մելիջի, Ապրիլ 6-ին, Հինպչաբներ իրիկուն։ Ծայրէ ծայր լեցուն սրահի մր առջեւ է որ Շառլ Տոպզինոկի ներկայացուց բանաստեղծին գործը, անոր յաջորդական Հաաորներուն ընդմէջէն։ Սկիզբը, բնութագրեց անոր նկարագիրը, խառնուած ջր եւ ծազումին ազդեցութիւնը իր ստեղծագործութեան վրայ։ Մանկութենեն կր յսե հայերեն, կ'ապրի այդ միջատվյրին մէջ։ Դասախօսը անդրադարձաւ Հայերու ցեղասպանուխեան որու 80ամեակն է, խոսեցաւ նաեւ Ռուբէն Մելիջի բա-Նաստեղծական Հանդիպումներուն մասին, opphul behoup: Uto pun sto, Apple Մեսիջա կր կարդար բանաստեղծին ջեր-[animgnepth:

Շահեկան երեկոյթ մը, մանաւանդ գաղարարահունորի դն դէն ուն մեարոնութիւն, բանաստեղծութիւն բիչ տեղ ունին ու միջակութիւնն է որ կը տիրապե-பார் யரீர்டு புறாரி:

պատկանող ծանօթ մտաւորական մը։ Ան, ցեղասպանութեան նիւթեով իր Հաաորին մեջ Համեմատած է Հրեաներու եւ Հայերու ցեղասպանութիւնները։ Նչած է նաել Ամերիկացիներու կողմէ կարմրամոր ժերու ընաջնջումը: Գրելով որ ատոր Համար Ամերիկացիները այսօր գրդջում կր յայտնեն, Հարց կու տայ [] է պէտք է զեղչե°լ ատիկա զասադիրքերէն, այն նկատումով որ Իսրայել սերտ կա. պեր ունի ԱՄՆ-ու հետ։

Հրեայ լրագրողը կ՝անդրադառնայ այն երեւոյթին որ Ճործ Ուաչինկթերնի մասին զբօսաչրջունեան ամերիկացի առաջնորդրբև այսօս ին ատադրը եք Սւահերիերը բազմանիւ սեւամորն դերիներ ունէր։ **Ֆրարսայի դէն ա**լ իրճրամարարևաում ի հոսանը մր Թափ ստացաւ նացիական գրաւման չրջանին ։ Իրենը այ իրենց պատմութեան ոչ այնջան յաղթապանծ չրջանները կը սորվին։ «Այս պայմաննե. րուն մէջ, պատմութեան ուսուցումը երբէ՞ն ի վեր "պատուի խնդիր" կը նկատ ուի» կր հարցնե Ե. Ահիմեիր:

Գրութիւնը կ'աւարտի հետեւեալ տողերով. «Հայերը ճնշում բանեցնելու ազ. դակներ չունին. սակայն ինչպէս մենք, տեր են երկարատեւ յիշողութեան մր։ Պիտի յիշեն ու յիշեցնեն։ Հապա[°] մենք»։

PUZ ZUE

2010hat

ՊեՅՐՈՒԹԻ Հայ Կաթողիկե Ս. Եղիա -Ս. Գրիգոր Լուսաւորիչ Մ. Յոռանիստ եկեղեցող մէջ, Մարտ 12-ին, տեղի ուրբությ է պատրիարքակար րունրաին օգնական եպիսկոպոս՝ Մանուէլ Ծ. Վրդ. Պաթագեանի եպիսկոպոսական ձեռնադրութիւնն ու օծումը։ Արարողութեան նախաղագած է Կաթողիկոս - Պատրիարер' Впф Сшийци - Пьтрпи J.С., Shin п. նենալով ձեռնագրիչ երկու եպիսկոպոսներ՝ Անդրկաս Եպիսկ . Պետոգլեան և Գրիդոր Եպիսկ. Կապրոյեան։ Պատարադին մասնակցած են կախողիկե նուիրապետունենկեն՝ Պօգոս Արթ. Գուսան (Իրաթ), Պետրոս Արթ. Միրիաքեեան (Սուրիա), Վարդան Եպիսկ. Պօղոսեան (Հարաւ -Ամերիկա), Վարդան Եպիսկ. Աչդարեան (Պէյրութ), Պետրոս Եպիսկ. Թարմունի (Եգիպաոս)։ Ներկայ եղած են նախարարներ, երեսփոխաններ, դիւանագիտական մարմնի անդամներ, պետական բազմանիւ ներկայացուցիչներ եւ Հոծ բաղմութիւն մը։ Ցաջորդ Կիրակի, Մարտ 19, மலியபுயம் வு மீழ கிரயி த ிராழ்க் ஆயմուտի ժողովրդապետութեան համար։ Առաջնորդու թեամբ ժողովրդապետ Գերրգ Վրդ. Եղիայեանի եւ փոխ . ժողովրդապետ Սարդիս Վրդ. Դաւի Թեանի, 16 կազմակերպութիւններ իրենց ներկայացուցիչներով ընդունած են կաթողիկոս -Պատրիարբր եւ նորօծ օգնական Եպիսկոպոսը որոնք Հասած են Մեսրոպեան վարժարանի դարպասը, ուրկե սկսած է ափօրը դէպի Ս. Փրկիչ եկեղեցի ուր Մանուէլ Եպիսկ. Պախադեան մատուցանած է իր անդրանիկ պատարագը, ա-யுய மயுராரயு 5 :

ՊԷՅՐՈՒԹԻ Ցակոր Տէր - Մելքոնեան Տանդիսասրահին մէջ, Մարտ 28-ին, յիշատակի երեկոյթ մր տեղի ունեցած է նրւիրուած Արտաչէս Տէր - Խաչատուրեանի, նախաձեռնութեամբ Համազդայինի Լիբանանի Շրջ. Վարչութեան։ Ցաջորդարար խոսք առած են ողբացեալին հետ டிறுக்கிறுவிக் கட் புயரும் விலாதும் கியம்சுறுவிக் 5 րանախօսներ։ Ցանուն «Ազդակ»ի, խօսած է Շահանդուխա, ապա՝ Վարուժան Թենպէլեան (աչակերտը), Ժիրայր Դանիէլեան որ ներկայացուցած է մամուլի մասնագէտը, Կարօ Ցովհաննեսեան խoսած է մտաւորականին մասին, Հուսկ՝ Սեպուհ Ծ. Վրդ. Սարդիսեան, որ կատարած է փակման խոսքը։ Գործադրըւած է դեղարուեստական բաժին մը։ Վեր-இயாராட்டுக்கும் முறை மாய் 5 மாக்ட வடுրացեալին որդին՝ Ձարեհ Տէր - Խաչաաուրեան ։

1000ՆՍ ՏԸՌԷԼ

Ներածական՝ Գորֆու կղզիի բնութեան ու ապրելակերպին

Անգլերէնէ Թարգմանեց՝ ՇԱՔԷ ՏԷՐ - ՄԵԼՔՈՆԵԱՆ - ՄԻՆԱՍԵԱՆ

29 - 7 - 37

Նիւթերուս վրայ Հակակչիոս արագօրեն կորսնցնելու վրայ եմ կրկին ։ Թէոդոր մի քարի օր դրայու բրած քե . ին աղջիսա սրտին Համապատասխան նուէրներ ուղարքած է դրժի : բ. իր, ախոստի տանուրարու գրքարու արուշբոնը բրբերու ասուփ դն: իրծի՝ պղնձեայ սրինդ մը, վրան «առանձնութիւն» փորագրուած ։ Չկարողացայ ձայն մը իսկ կորգել անկե. դիւղացինե. րեն խնդրեցի որ Հովիւ տղան գտնեն, որ-

պեսզի նուագելու ձեւր սորվեցնէ ինծի: Թեոգոր իրեն յատուկ կծու հեզնական հիւմրրով նօրի առած է Սբ. Սպիրիդիոնի նորագոյն հրաչքը։ Ներքին գիւղերեն ծելունի մը կր ներկայանայ չողանկարման Կիտաչխանոց մը, անբուժելի նկատուած ստամոքսի քաղցկերի ախտաջանաչուand: barhur hend for gent of the նանուր, ջբնուրիր ու նրաարինն իոլ հավար ազերսագիր մր կր ներկայացնեն Սուր-

րադառնայ բժիչկներուն մօտ։ Քաղցկեղը ժամացոյցը ետ կը մնայ։ անձետացած էր։ Մասնադիտական առումով՝ Թէոդ-որ ընկնուած է, բայց ներբուստ վերացած կը զգայ, տեսնելով Թէ Սուրբը անխախար պահած է իր կարողականութիւնը։ Ասիկա առիթ կ'ընծայէ Թէոդորին, որ հանգամանօրէն արտայայաուի մարզկային դիմադրականուԹեան մասին ։ Ըստ երեւոնԹին՝ գիւղացիները կրնան դիմագրաւել ֆիզիջական գրեթե ամէ՛ն ցաւ, երբ պատճառը տեսանելի է։ Միւս կողմէ՝ հասարակ հարրուիմս իսկ կրնայ մահացու դառնալ պարզապես իր առ թած Հոգեկան Տնչումին ու ահին հե. տեւանքով։ Որպես օրինակ կը յիչէ դիւղացիի մը պարադան ։ Եղբօրը հետ կռիւի դն նրիրան ճիր, դանմուր մեսւին աասացիօրէն երկուբի կը բաժնուի ստացած կացինի Հարուածէն։ Վիրաւորը՝ գանկին երկու կտորները խաչկինակով մը իրարու իատած, բեբ դմու ին ճանի սնաբոմի ճաղաք գալով բժիչկ մը գտնկ ։ Մինչեւ օրո կ'ապրի, թեեւ՝ մաջով ակարացած վիճա-4/ 152:

Զարեան Հոյակապ նպաստ մր բերաւ շրջապատի ուսումնասիրութեան տեսակէտէն մեր նօթատետրերուն մէջ արձա. նագրելի նիւթերուն։ Անցեալ Երերչարթի նչմարեց, որ Սուրբին եկեզեցիի գանգակատան չորս ժամացոյցներէն իւրաջանչիւրը տարրեր ժամ մը ցոյց կուտայ։ Հեատանինեսուաջ, այս բերբունին ճրրբնու աևաօնութիւն խնդրեց, եկեղեցիին վերարե. րող դաղանիջի մր Հոտը առնելով ։ Բայց բերբւար բնաւ սև ոնաճրբենն շկրուագ բր **Երե թեւագոյն նիւ թերով եւ ժամացոյցնե**րուն վրայ հովի ճնչումը ... Հետեւարար՝ երբ հիւսիսային հովը փչէ, հիւսիսային կողմի ժամացոյցը ետ կը մնայ, երբ Հա-

Արդէն հոս՝ ժամանակը ինջնին պարզապես բառ մբն է։ Գիւղացիներուն համար ժամանակի ու հեռաւորութեան չավանիչը գլանիկն է : Անոնց Հարցուր Թէ այսինչ գիւգը ի՞նչ Հեռաւորութեան վրայ կը դանուի : Տասը Հոգիէն ինը կը պատասխանեն Թէ սաբան Թիւով գլանիկ ծրխելու հարց է:

30 - 7 - 37

Գիւղացիներուն մասին գրած ատեն ուշաղիր պէտք է ըլլալ, որ գրողին դգացական տրամադրութիւնները չաղաւաղեն անոնց դիմագիծը։ Նորաձեւութիւն դարձած է դանոնը ներկայացնել որպես Պoղոս , Սոկրատես կամ Արիստոտել դունագեղ անուններուն կապուած զուարձալի եւ արտառոց վերացականու Թիւններ ։ Մեկնելով այն իրողութենէն թէ գիւղացիները արտասովոր զգեստաւորում ունին, քաղաքի մէջ մեծցած գրողները կարծէք թե միտում մը ունին անոնց նկատմամբ վիպապաշտ հիացմունջի չափաղանցու-Թեանց մէջ իյնալու։ Իրականութիւնը այն է, որ Պալքանեան միջակ գիւղացին շատ սովորական մէկն է, նոյնքան նիւխապաշտ, խորամանկ կամ հիացմունջի անգարի սնճար, ժառասարար ճամաճացին։ Եւ այս դունագեղ համայնըներուն (սատանային դէմ Հմայիլ կը գործածեն, Հովանաւորող սուրբի մը կը Հաւատան) գիւղական կեանքին առընչուած զգացումը մեծապէս չափաղանցուած է։ Մարդաբանները դեռ նոր սկսած են մասնագիտական ուշադրութիւն ընծայել մեր մեծ քաղաքներու արուարձաններուն : Իրենց դիւտերով վստահարար պիտի հաստատեն , Թէ

բին։ Երեջ չաբաթ յետոյ մարդը կը վե. ըառային հովը փչէ, հարառային կողմի դիւղացիին ու քաղաքացիին միջել նմարունգրոր կանրուսն բոնրի ժամունգիւը ու-

3 - 8 - 37

Թէոդոր արտասովոր բարեկամ մր ունի, որ իրը թե խելառ է։ Ան իր ժամանակին մեծ մասը կ'անցընկ սպիտակածեփ յիմարանոցին ծառերուն տակ միւսներուն հետ նստած՝ իր մատներուն նայելով։ Բայց ատեն առ ատեն կը բռնուի խօսելու բուռն աբրչէ վե : Բղան տաշբևուր, արխուսափելիօրէն որպես ունկնդիր կ'ընտրե ճաղերուն միւս կողմի սպիտակ փոչոտ ճամրայէն անցնող այսպես կոչուած մաքով առողջները։ Անունը Պազիլ է. լայնաբիր դեղին աչքեր եւ բամր ձայն մր ունի: Թեսմոն, ճամաճիր մբան մասես ին ջաղեսւը վետվ, հաջախ քարե ք,տորբ սե մայր ողջուն է։ Անոր ուշագրութիւնը գրաւե. பாட க்யப்பர ஏய்பயவும்மு கியவுக்றாட பயரிக்கிங் կը Հնչեցնե, իր արչաւանքին միջոցին Հաւաջած բուսական սերմերու կանաչ մեծ տոպրակին կողմը փոխելով ։ Խելառը ճամբևու անարճիր մեսւխն ի,բնիանի բւ անուեստական ժպիտով մր կ'ըսէ. Կ'ըսեն Թէ խենթ եմ ։

- Այո, - կ'ըսկ Թկոդոր ծանրակչիո չեչ-

- be mam anu bil :

- Այո , - կ'ըսկ Թկողոր:

. ինծի սնունը կուտան, հագուստ կուտան, աշխատելու պէտը չունիմ ։

. Լաւ, խենթը ե՞ս եմ թէ՝ գուրսի մար-

h Bhousu4

կիրակոս կարապետեան*ի մակուան առ*թեւ, Պ. Գերրդ Պադրրձեան 500 Ֆր. կր նուիրէ «Ցառաջ»ին ։

«ՑԱՌԱՋ»Ի ԲԱՐԳԱՒԱՃՄԱՆ ZUUTUL ETULTATION AND THE PROPERTY OF THE PROPERTY OF

ՍԻՆ Թ'ԻԹԻԻՆ .-- Հայկազ Ասատուրեան 300 Ֆր · ։

ФИГР2 ... И. Умевьши 300 Вр. «Սիրտ Սրտի» Հատորի Հրատարակու-செய்ய யாசிட்:

Վիվիին... Պարդեւ Քերոսլեան 500

ФИГР2. -- Տիկին U. Խшишшивши 500

ՏԷՍԻՆ .-- Տիկին Արաքսի Մինասեան 250

Հայերէն օրաթերթ՝ «Ցառաջ»ի երկարակեցութեան Համար Ոմն՝ 500 Ֆր.:

LA CROIX BLEUE DES ARMENIENS DE FRANCE

recherche

pour son Centre de Vacances de Bellefontaine

Juillet et Août 1995

- DIRECTEURS diplômés et Assistants;
- ASSISTANTS SANITAIRES, Médecins, Etudiants en année de médecine, Infirmiers;
- CUISINIERS et aides Cuisiniers;
- HOMME D'ENTRETIEN possédant le permis de conduire.

Ecrire:

C.B.A.F.

17, rue Bleue, 75009 Paris.

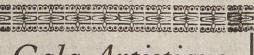
ZUS YURNZHYŁ U. bU.9

ԱԹՈՌԱՆԻՍՏ ԵԿԵՂԵՑԻ 13, rue du Perche - 75003 Paris

ՇԱԲԱԹ, Ապրիլ 15 Ընթերցուածը՝ ժամը 17-ին, Պատա-மாடி' சயர் 18-fib:

ԱՎԻՆԵՈՆ - Ս. ՎԱՐԴԱՆ

ՁԱՏԻԿ, Կիրակի, Ապրիլ 16 Պատարադ՝ ժամը 10.30-ին։ կը պատարաղէ եւ կը քարողէ եկեղեյinju snating sniffe ՎԱՁԷ Ծ. ՎՐԴ. ԻԳՆԱՏԻՈՍԵԱՆ

Gala Artistique

de l'ASSOCIATION MACHTOTZ avec le concours de l'A.C.O.A.

« CAMARADE» PANTCHOUNI A DZABELVAR pièce satirique de Yervant ODIAN

à l'occasion du 125e anniversaire de sa naissance scénario et mise en scène de

GERALD PAPASIAN décor: Joseph Gostantinian La Chorale Daron chante Komitas à l'occasion du 125e anniversaire

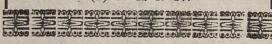
de sa naissance RECITAL POETIQUE Invitée d'Arménie

> IRINA MEGUERDITCHIAN ARDACHES VOSKANIAN NORA ARMANI

& GERALD PAPASIAN le Jeudi 4 Mai à 20 heures 15 l'Auditorium d'Issy-les-Moulineaux

13, rue Danton, M° Mairie d'Issy Réservations au: (1) 47 50 97 51 / (1) 30 24 73 67

(1) 48 41 49 37.

Imprimé sur les Presses du Journal «HARATCH» 83, rue d'Hauteville, 75010 Paris SIRET: 51027317 A R. C. Paris Commission Paritaire: N° 55935

COMITE DE DEFENSE DE LA CAUSE ARMENIENNE

REUNION PUBLIQUE

Les Présidentiables face à la Communauté arménienne

Prendront la parole : Les porte-parole des principaux candidats à l'élection présidentielle

> Ara KRIKORIAN (CDCA) Lef FORSTER (Avocat) Kevork KEPENEKIAN (CDCA) le Vendredi 21 Avril à 20 heures 30

Grande Salle de la Mutualité 24, rue St-Victor, Paris 5e — M° Maubert - Mutualité Autocars prévus au départ de :

Alfortville, Arnouville-lès-Gonesse, Bagneux, Chaville, Clamart, Issy-les-Moulineaux, Sevran

Retrait des billets:

- M.C.A.-Paris 17, rue Bleue, 75009 Paris - Tél. : 48. 24. 63. 89.

— M.C.A.-Alfortville 9, rue de Madrid, - Tél. : 43. 76. 55. 89.

Pour tous renseignements s'adresser au secrétariat du CDCA Tél 44. 83. 07. 02.

— P.A.F. 50 F.—

题 表示 解除器 多名 医阴影 多名 外部所 自由 数层形 日子 乾燥的 多子 等時底 多名 新聞報 含名 新聞報 名名 西斯斯 上手 可能说 名名 斯斯斯 子名 经时间 名 5 新聞 名名 斯斯斯 子名 经时间 名 5 新聞 不 5 新聞

Հ. Բ. Ը. Մ. – ՄԱՐՍԷՑԼ

Հայ Բարեգործական Ընդհանուր Միութեան Մարսէյլի մասնանիւղը հա. նոյքով կը տեղեկացնէ թէ այս տարի եւս կը կազմակերպէ իր 12-րդ ամառնա յին հայ ՄԱՆԿԱ-ՊԱՏԱՆԵԿԱՆ ՃԱՄԲԱՐը (7 - 14 տարեկան) որ տեղի կ՝ունենայ Յուլիս 8-էն 30, Վարս գիւղաքաղաքին մէջ (Ալպեան լեռներ)։

Մանրամասնութեանց համար դիմել Տիկին Հերմինէ Անֆիսիօ-Տիւզեան-ի՝ Tél.: 91. 22. 10. 45 (U.G.A.B.)

- Uhua Turup -**ԺԱՄԱՆԱԿԱՑՈՅՑ**

Cupup, Unrhy 15 Brusulnes Qusyb, heatu

U. BULTUPATON

Ժամերգութիւն՝ ժամը 16.30-ին, Պատարադ՝ ժամը 17.30-ին։ կը պատարաղէ՝

ታኮቦሀያየ 8. 4 የት. ውሀሪፊሪሀኒ

FITCHAIR II. MITE MMMH

Ժամերդութիւն՝ ժամը 16-ին, Պատա-முயர் சயம் 17-66

U. จอนกบ-จะรากบ MPULTH

செயரி முராடி சிர்ம் சயரி 16.30-ph, இயmարադ՝ ժամը 17·30-ին:

U. ACHANC LONUULACHE CULL

Ժամերգութիւն՝ ժամը 17-ին, Պատարագ՝ ժամը 17.30-ին ։

hUh

Ժամերդութիւն՝ ժամը 16.30-ին, Պա-மையும் சயர் 17·30-pu:

UU29U3hbacera

Հայ կրթական իւ Մշակութային Միութիւն

Rusally And

կիրակի, Ապրիլ 16 կեսօրին ժամը 13-ին

Փարիդի Հայ Մշակոյնի Տան սրահին մեջ

ընտանեկան ջերմ մ Թնոլորա, անակնկալներ, Հաւկլծախաղ, smufm (finia), backpubp, վիճակահանու Թիւն

Տեղերը ապահովելու համար հեռաձայնել Փարիզի Հայ Մշակոյթի Sneb 48 - 24 - 63 - 89 17 he/2:

U. BULLIP - LIMIL

Ժամերգութիւն՝ ժամը 16-ին, Ընթեր. ynem&e` சயிழ 16·30-ph, வியமாயுடி ժամր 17-*ի*ն ։

դր պատարագ<u>է</u>՝ ₱UU.2U.4 \$268 . ՀԷՔԻՄԵՄՆ

BRESERVETUS BRAND ULLAR byblbah ULLUFBL

டும்டுக்றுமாயக்கு' சயர் 16.30-டும், வுட տարադ՝ ժամը 17.15-ին:

դր պատարագէ եւ կը քարոժք, 24.514 ՎՐԴ. ԱՒԵՏԻՔԵԱՆ

U. UUZUU-UTUPNA **リナゲーサロしい**

டும் செந்தாடயில் உட் சயமிழ் 17.30- நம், இய տարադ՝ ժամը 18.30-ին:

U. 904910 LANULLANDA MOUNT

Ժամերդութիւն՝ ժամը 17-ին, Պատա. ршц' +шб p 17 · 30- / 2 :

UGAB . . . UGAB . . . UGAB . . . UGAB

UGAB - Marseille

COLONIE

l'Union Générale Arménienne de Bienfaisance de Marseille cherche pour sa Colonie de Vacances de Juillet 95, des ANIMATEURS DIPLOMES de BAFA.

Pour toute candidature envoyer un C.V. avec photo à:

I'U.G.A.B. - Colonie 327, Boulevard Michelet 13009 MARSEILLE Tél.: 91. 22. 10. 45.

UGAB . . . UGAB . . . UGAB . . . UGAB

La CROIX BLEUE DES ARMENIENS DE FRANCE organise

PELERINAGE eir-el-Zor

Départ le 30 AVRIL • Retour le 10 MAI avec Syrian Airlines

Prix aller - retour : 2950 F

Assurances à votre charge / Visa graiuit

Frais de séjour 50 US dollars par jour

Ce prix comprend:

— Hôtel — Trois repas — Transports et excursions — Visite des sites

a) Deir-el-Zor (messe de requiem, installation de stèle)

b) Margadé (site récemment découvert des martyrs arméniens) c) Alep d) Kessah e) Lattaquié f) Palmyre g) Damas - Places limitées -

Date limite d'inscriptions, le 15 AVRIL

Pour tous renseignements s'adresser à la CBAF:

17, rue Bleue 75009 Paris — Tél. : 48 24 46 57 ● Fax : 48 24 98 97

L'ASSOCIATION MACHTOTZ

Pour la Défense et le Développement de la Langue Arménienne organise un SEJOUR LINGUISTIQUE ARMENIEN

NICOSIE / CHYPRE du 7 au 28 Juillet

POUR LES JEUNES DE 10 A 20 ANS

Sous le patronage et avec le soutien du Rév. Père MANJIKIAN. • Les participants seront hébergés individuellement par des familles selectionnées, dont ils partageront la vie et avec lesquelles ils communiqueront en langue arménienne.

• Des cours d'arménien seront organisés les matins à raison de 20 heures par semaine pour les débutants francophones par Mme Hilda Kalfayan-Panossian, avec sa méthode audiovisuelle et pour les autres niveaux, par des professeurs expérimentés.

• L'encadrement et l'assistance aux jeunes participants seront assurés par les Associations des Dames Arméniennes de Chypre et par des responsables de l'Association Machtotz.

• Plusieurs excursions sont prévues dans CHYPRE.

FRAIS DE PARTICIPATION: 3 800 F. par personne comprenant le transport (avion Paris-Chypre-Paris), l'hébergement en pension complète, les cours et les excursions.

Renseignements et inscriptions : ASSOCIATION MACHTOTZ — 8, rue Lamennais, 92370 CHAVILLE — Tél. : (1) 47. 50. 97. 51.

UFLER ԱՊՐԻԼ 14 VENDREDI 14 AVRIL

LE NUMERO : 5,00 F

6904 SUPH - 10 hh 18.572

TURUPT UPULPBUY (1925 - 1957)

Fondatour SCHAVARCH MISSAKIAN

LE PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE-FONDE EN 1925

DIRECTRICE: ARPIK MISSAKIAN

HARATCH

83. Rue D'Hauteville - 75010 Paris Tel.: 47. 70. 86. 60 — Telex: HARATCH 280 868 F - FAX: 48, 00, 06, 70 -C.C.P. PARIS 15069-82 E

₽ԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

Ֆրանոա : Տար. 1.000 Ֆ. .. Վեցամսեայ : 510 Ֆ. Արտասահման : Տար. 1.300 Ֆ. (ամենօրեայ առաքում) 1.150 Ֆ. (շարաթական առաքում) ... Հատր : 5,00 Ֆ.

69° ANNEE - N° 18.572

PUPD2 ALOUT TRADITATION PROPERTY TO THE PROPERTY OF THE PROPERTY OF

«Տէր հովուեսցէ զիս եւ ինձ ինչ ոչ պակասեսցի» (UULUTIU)

duing be quantflet gliq Stp, Zujp երկնաւոր, որ մարմնաւոր եւ Հոգեւոր ջորերարո ասանիր օնբեր ունբու անուս պես ընծայեցիր Քու աժենալոյս ներկա. յունիւնը հուլիիս մեջ եւ Քու ամենագօր யுக் யிர முற்றிய விரி : டு முறை முற்றி կոչեցիր գիս, նուաստ ծառայս, Քու հայ ժողովուրդիդ զաւակներուն ընտրունեան մէջէն Հոգեւոր սպասաւորութեան այս րարձրագոյն եւ սրբաղնագոյն Հանդրըւանին, որուն մէջ եղած պատիւր՝ որպես ջու չնորերիդ ճառաղայթեումը՝ ծանրագոյն պարտքով միայն վճարելի եւ արժեւորելի պատիւ մրն է։ Ոեւէ մարդ էակի նման, ինծի համար եւս անկարելի պարտը մբն է այդ, սոսկ մարդկային սահմանաւոր կարողութիւններով եւ միջոցներով իրագործելի։ Առանց Քու զօրունեանդ ներգործունեան, ինչպես ոչինչ կրցած եմ ընել անցնող քառասնամևայ Հոգեւորական սպասաւորութեանս மிடுயத்தில், யும்மு கட்ப புட எடியம் மடு மչինչ պիտի կրնամ ընել Քու Տչմարտաեաևետս խոսճրևում շաղագավը սևով նսիր. «Առանց իմ ոչինչ կարէք առնել» (BN42. &b : 5):

Ագա ծաստոսեր բեբ ատներբեն Հանունակ, արեղայական ձեռնագրու Թենկս ասդին կրեցի Քու լուծը, առի խաչդ ուսերուս եւ քալեցի քու ետեւէդ։ Լուծդ ծանր եղաւ իմ կեան թին մէջ. ուսերս ակար էին, բայց խաչիդ գօրութիւնը, որ երկու անուն ունի սէր եւ զոհողութիւն, նենեւցուց բեռը, գայն զարձնելով «funցրը» եւ «փոքրոգի» (ՄԱՏԹ. ԺԱ : 30): բել դրամաց նքնայի ասարգիր, անակ տարուէի ըսելու Քու Միածին Որդւոյդ րառերով. «Տէր, անցո յինէն զբաժակս գայս» ։ Բայց պիտի չվարանեի աննիջապես աւելցնելու. «բայց ոչ որպես ես կամիմ, այլ որպես դու կամիս» (ՄԱՐԿ ԺԴ: 36): சிவட புயக்று புயக்றிய யாயடுமாறு անցայ աբեղայութեան, վարդապետութեան, եպիսկոպոսութեան Հանդրուաններէն. Հասցուցիր գիս մինչեւ Կախողիկոսու ժեան լիագոյն եւ գերագոյն աստի-Տանը։ Տասնըութ տարիներ Կաթողիկոսութեան այդ լուծը չալկեցի Մեծի Տանն Կիլիկիոյ Կաթողիկոսութեան Գահին վըրայ. եւ այժմ առաւել բարձր պատասխանատուու թեամբ դայն պիտի կրեմ Լուսաւորչակառոյց այս սրբազհագոյն Գահին վրայ, Ամենայն Հայոց Կաթեողիկոսութեան Մայր Աթոռին ի Ս. Էջնիածին:

Հոգեւոր սպասաւորութեան այս հանապարհորդութեանս ծայրագոյն այս Հարժեսւարիը՝ այս ռևետվրաոսւևե իոսրանին վրայ հայցեմ ի բէն Տէր Աստուած իմ. «տուր գօրութիւն ծառայի քո, կեցո զորդի աղախնոյ քո եւ արա առ իս նշան բարութեան» (ՍԱՂՄ · ԺԵ : 16): Rnc qopne Fleur իմ մէջս հեղ մը եւս ըդգալով Գահակալու Թեան՝ այս հուիրական պահուն, կր կրկնեմ բառերը Սազմոսերդու արքային. «Տէր հովուեսցէ զիս եւ ինձ ինչ ոչ պակասեսցի» (ՄԱՂՄ · ԻԳ :1) ։

Ծառայութեան այս ընդարձակագոյն դաչտին մէջ մտնելու սա վճռական պա-Տուն, սրտի պարտը կը զգամ՝ Հեղ մը եւս ձայնս վերառաբել առ Բարձրեալն Աստուած եւ իներրել իրմ է որ ի լոյս փառաց իւրոց եւ երկնաւէտ երանական խաղաղութեան մէջ Հանդչեցնէ իմ նախորդին՝ անաքոռանալի Վազգեն Ա. ԿաԹողիկոսի բարի հոգին եւ ի հանոյս իւր ընդունի անոր թագմաբեղուն վաստակը իր Հայաստանեան այգւոյն մեջ։

Upplipe,

Վստահարար բոլորդ կ՝անդրադառնաջ որ Ազգային Եկեղեցական Ժողովով կասարուած Կախողիկոսական այս ընտրութիւնը իւրայատուկ, բացառիկ կարդի նչանակունիւն ունի: ի. դարու մէջ առաջին անգամ ըլլալով է որ ան կատարпенуше -- he шյժմ Գահակալпе செய் шյս հանդիսաւոր արարողութիւնը տեղի ունեցաւ-- մեր վերանկախացեալ Հայրենիքի նոր Հանրապետութեան օրով : Եօթանասուն տարիներու բռնատիրական կարգերէն աղատագրուած Հայաստանի անկախ պայմաններու, ժողովրդավարական նորահաստատ կարգերու ներքեւ կ'ապրի մեր ժողովուրդը։ Մեր արդի պատմութեան այս վճռադրում, չրջադարձային նչանակուներոն ունեցող Հանդրուանին, մեր Հայաստանեայց Առաջելական U. Եկեղեցին, որուն առաջին սպասաւորի պաշտոնը վստահեցաբ ինծի, կոչուած է Հրամայական եւ փրկաւէտ կարեւորու*երեն ունեցող դերակատարութեան*։ Իր աստուածատուր եւ բրիստոսաւանդ առաբելութեան ու պատմական ժառանգութեան Հիմնական տուեալներէն առաջնորդուած՝ ան կոչուած է Ս. Աւետարանին եւ մեր Հայրերու սրբազան աւանդութեան աղբիւրէն նոր, մաջուր եւ առատ ջուր Հոսեցնելու մեր ժողովուրդի կեանքին մեջ։ Քրիստոսով ապրուած եւ Աւետարանով աւանդուած ճչմարտութիւնները, կետևջի բարոյական սկզբունջները, Հոգեւոր արժէ քները հարկ է որ առուակուին մեր Հայրենիքի եւ ողջ Հայութեան կետնքի անդաստանին մէջ, ոռողումի, Հոգեւոր մչակութեան բարիջները ընծայելով մեր ժողովուրդին։ Առանց Աւետարանին՝ տկար է մեր ազգը։ Առանց մեր Հայրերու սուրբ ժառանգին վերակենսաւորման՝ տժղոյն կը դառնայ մեր ժողովուրդի դիմագիծն ու նկարագիրը:

Մյս է պատմութեան դասը։ Մյո են մեր ժողովուրդի կարիջն ու պահանջջը։ Կը հաւատամ նաեւ որ ա՛յս է մեր պեաութեան սպասումը։ Մայր Աթոռ Ս. Էջմիածինը, աստուածակառոյց եւ բրիսառոահաստատ այս հոգետունը, Աստուծոյ օգնունեամ ը եւ ձեր բոլորի նուիրարերմամբ, պէտը է դառնայ ջրիստոնէական Հոգեսնուցումի առատահոս եւ կեն. դանարար աղբիւր **։**

Մեզի ընծայուած սջանչելի առիթ մր ունինը -- Քրիստոնէու Թեան որպէս պետական կրոն հոչակման կամ մեր եկեղեցւոյ պաչտօնական հիմնադրութեան 1700-ամեակը։ Ինչպէս այլուրեք ըսած եմ , Հարկ է որ ան Հրաչակերպուի որպէս նոր Հոգեգալուստ *մեր ժողովուրդի կեսմ*ևջին մէջ ի Մայր Հայրենիջ եւ յարտասահման : Վերանորողման Հոսանքի մր யுத்தை த் பிக்றவிக்கடி விட, வுள்வு வாவடிடு கட்ப պիտի ծաղկի ողջ Հայութեան կեանջը ի սպաս Աստուծոյ եւ Համայն մարդկու-

Մեր եկեղեցին է՝ նաեւ չաղախ ազդային միունեան եւ ոնուցիչ ու ամրապրնդիչ ուժ՝ մեր գօրու Թենականու Թեան : Եք է արքուն ենք եւ խորագայեաց՝ չենք կրնար չահոնել որ «ժամանակի նչանները» միութեան եւ միասնականութեան, Համեդրայրութեան եւ Համերայի ու ներդաչնակ համագործակցութեան հրամայականին առջեւ կը դնեն մեզ բոլորս անխրտիր։ Մեր եկեղեցին կր դառնայ ներընապես աւելի կենսալից եւ իր դործունէու թեամ բր աւելի բարերար երբ կը գործ է որպես մեկ եկեղեցի, ընդ գլխաւորու-[ժետմը եւ Հովանաւորու (ժետմը Ամենայն Հայոց Ընդհանրական կաթողիկոսութեան, գոր ողջ Հայ ժողովուրդը կը դա-

ւանի որպես Մայր Աթոռ։ Ներկայ աչ-முயர்கி மாற ஏறாடயில் ஓர கட கயராட்டுக்கம் կեանքի այժմեան կացուներնը ուրիչ բան չեն Թելադրեր մեզի բայց միայն ամրապնդում Հայց. Առաջելական Ս. Նկեղեցւոլ միութեան ։ Նոր էջ բացուած է մարդկութեան կեանքին մէջ։Նոր էջ բացուած է Հայութեան կետնքին մեջ: Նոր էջ չի կրրնար չրացուիլ Հայց. Եկեղեցւոյ կեանջին մէջ։ Հակադրութեանց եւ Հակամարտութեանց էջր փակուած պէտք է նկատել: Միութեան էջն է այժմ բացուած եւ մեր արորի հասարակաց պարտաւորութիւնն է այդ էջը լեցնել Խորենացիի բացատրու-[ժեամբ՝ «դործովք արունեան», այսինճնը, անընկակ դիտորակար բւ դրթաժոհծական արարջներով որոնց մէջեն Հայց. Եկեղեցոյ միութիւնը եւ զօրութիւնը չոդան անստուեր, արեւուն լոյսին պես

Upphilip,

Քսաներորդ դարը մեր պատմութեան մէջ բացուեցաւ սեւ Թուականով մը՝ 1915-ի Ապրիլեան Եղեռնով, որ մակուան սաուերը տարածեց մեր երկրին ու ժողովուրդին վրայ։ Եւ այս տարի համագդային տարողութեամբ ու դրուատելի հաւատարմութեամբ եւ միասնականութեան գրօշին տակ ահա կը նշենք, այս նոյն Ապրիլ ամսուն, Հայութեան դեմ գործըւած ցեղասպանութեան 80-ամեակը, թե՛ պետական, ԹԷ եկեղեցական եւ ԹԼ ժողովրդական մակարդակներու վրայ։ Վրատահամար այդ ոդեկոչումը պիտի դառնայ վերածնութեան նոր ազդակ մր ողջ հայութեան համար։

Փառը, Հազար փառը, որ այս նոյն բըսաներորդ դարը մեր պատմութեան մէջ կը փակուի չքեղագոյն եւ պայծառագոյն դրուագով մը, որուն անունն է Ազատ Անկախ Հայաստան, ինջնիչխան ու գերիչխան պետութիւն։ Դարերու երազն էր որ ահա կեանը առաւ, մարմին զգեցաւ։ Դարերու Հորիզոնին վրայ դիտուած՝ առաջին անդամն է որ Հայոց անկախ պետութեան մը նախագահը իր պետական աւադանիով ներկայ կը դանուի կաթողիկոսական Գահակալութեան մր արարողու-Евши: Чр Ашешший пр орь ор Ашиտատունութիւն եւ զարգացում՝ արձանագրող մեր պետութիւնը առաւել եւս գօրացեալ ուժականութեամբ պիտի մուտը դործէ երրորդ Հազարամեակին մէջ, չարունակելու համար իր ստեղծագործ երթ դէպի ապադայ:

Այս հիմնական եւ սխրալի իրողութիւնը մեզ Հարկադրաբար նոր մտածողունեան եւ նոր վերաբերումներու կ'առաջնորդե: Այլեւս կոչուած ենք որպես պետական ազգ մտածելու եւ ըստ այնմ ապրելու եւ դործելու։ Այլեւս չենը --եւ չենք կրնար ուլալ-- այն ինչ որ էինք երեկ։ Օտար լուծի եւ ուժի տուրք տուող ժողովուրդ էինք, մեր իսկ սեփական Հայրենի Հողի վրայ։ Համայնըներ էինը աշխարհի չորս ծաղերուն վրայ տարածուած, արտասահմանեան կեանքի պայմաններու ներքեւ։ Այժմ անկախացեալ Հայրենիք ենք եւ պետականացեալ ժողովուրդ ինքնական, ինքնիչիսոն եւ ժողովրրդավար : Ժամանակն է որ փոխուինը, բարեփոխուինը, գիտնանք արժէքը Հայրենիջին եւ Հայրենի պետութեան։ Այլեւս Սփիւռը չենք: Մյո', Սփիւռը ունինը, ե՛ւ պիտի ունենանը։ Արտասահմանի հայու Թիւնր մեծ կարեւորու Թիւն ունի ողջ Հայութեան եւ Մայր Հայրենիջին Համար։ Միլիոնաւոր Հայեր կ'ապրին Հայրենիքին արտասահմանեալ իրավիճակի մէջ : Անոնք Հաւատարին եւ չինարար ջաղաջացիներն են իրենց ապրած երկիրներուն եւ այնպէս այ պիտի մնան ։ Իրենց կեանքի յատուկ պայմաններն ու կարիքները ունին, որոնց Համար Հերոսական ջանը կը Թափեն առոյգ եւ կենսունակ պահելու իրենց ինչընութիւնը։ Բայց անոնը չեն մոռնար երբեք որ իրենց Հայրենի տունը Հայաստանն է եւ չեն կրնար մասնակից չդառնալ Հայրենիքի վերա-

ԹՈՒՐՔ ՄԱՄՈՒԼ

ԹՈՒՐՔԻՈՑ ՆՈՐ ԶԷՆՔԸ

Թուրքիոյ վարչապետ Թ. Չիլլեր Ապրիլ 11-ին բացումը կատարած է Եփրաաի վրայ կառուցուած այն ամբարտակին որ առիթ պիտի տայ 30 Հազար Հեկտար 4ող ոռողելու: Ամբարտակին ջուրերով կը ծրագրուի մչակել Հարրանի դաչար որ մինչեւ այսօր անջրդի, անրեր տարած ը մրն էր։ Կր ծրագրուի ցորեն, գարի, եդիպտացորեն, բամպակ, արեւածաղիկ եւ դանադան բանջարեղէններ Հասցնել Հոն։

Թ. Չիլլեր բացումին առիթով ճառ մր խոսած ու ըսած է որ ամբարտակին ու անով ստեղծուելիք բարիքներուն չնորհիւ Ուրֆա քաղաքը փայլուն Հեռանկարներ կ'ունենալ, հետգնետի վերածուելով բա-

րօր կեղրոնի մր: Բացման Հանդիսու Թեան մասնակցած է նաեւ փոխ-վարչապետ Հիջույթ Չեթին. ան րսած է թե Թուրքիա կարող է իր Հարցերը լուծել ու այսուհետեւ միասնութիւնն ու միութիւնը պիտի տիրապետեն երկրին ընթացքին. ան իր խօսեն աւանաաց է նորքով. «իրչ սև այ ենլայ ցեղային մեր ծագումը, միասնու phudp uhuh umphlif»:

ՔԱՆԻ ሆር ՏՈՂՈՎ

ՉԷՉԷՆԻՈՅ նախագահը՝ Դուդայեւ «կամ մեռած է կամ վիրաւորուած» ըստ գօր. Գրաչովի որ աւելի մանրամասնու-Թիւն չէ տուած։ Միացեալ - Նահանդներն ալ զգուչացուցած են Ռուսաստանը «ղինուորական լուծում»ի մը դէմ եւ դաատարտած ռուս զինուորներու գործած վայրադու թիւնները:

LU. 25h 158, աւելի քան 400 Քիւրտեր պաշտօնապէս հիմնած են բրտական առաջին աջսորեալ խորհրդարանը։ Հոլանտական մամուլը արձագանը կր Հանդիսա-கயு யும் புயிழிம் மு 400 செயுயும் செய்யல் է Թուրք դաղութին Թիւր եւ 50 հաղար ալ Քիւրտ կայ։ Այս խորհրդարանը չրրջուն պիտի ըլլայ, բացատրած է պատասխանատու մը, չեչտելու համար անոր ւ հահահահերև ։

ԱՐՓԻ ԹՈԹՈՑԵԱՆ ՀԱՑԱՕՏԱՆ ՄԵԿՆԵՑԱՒ

Հինդչարժի, Ապրիլ 13-ին, Երեւան մեկնեցաւ «Ցառաջ»ի խմբադիր՝ Արփի Թոթոյեան յանուն թերթին մասնակցելու Ապրիլեան 80-ամեակի Հանդիսութեանց, ոդեկոչումներուն, գիտաժողովներուն։

կագնումի եւ վերաչինութեան սրբազան գործին։ Աչխարգագրական գեռաւորու-*Թիւնները*, *քաղաքական տարբերուԹիւն*.. ները, մչակությային եւ կենցադային այլազանութիւնները չեն կրնար վնաս բերել, սրտի, մտջի, հոգիի, հակատագրի միութեան, եթե հաղորդութեւնը ըլլայ չարունակական եւ խոհական, միչտ փոխադարձ Հասկացողութեան ուլիով զրա-யுயியபுாடயு :

Ես, այսպես ասած Սփիւռքի դաւակ եմ ։ Ես Հայրենիջի մէջ չեմ ծնած ։ Բայց Հայրենիքը իմ մեջս է ծնած ։ Ծնած է யும் வந்த மிர் தியியி விரியி திரியி தியி կանջներուս մօրս օրօրոցի երդերով, երբ Ա. Բ. Գ. ը բացուած է աչքերուս դիմաց դարոցական գրատախտակներուն վրայեն. երբ Հայոց մատեանները դարձած են յարաբուխ կենսաւիչ ու մատներուս

(Tup.p 4. 52)

ԼՂՀ-Ի ԱՌԱՋԻՆ ՆԱԽԱԳԱՀԻՆ **ԱՌԱՋԻՆ 100 ՕՐԵՐԸ**

Լեռնային Ղարաբաղի Հանրապետու-*Թիւնը որ Սեպտեմ բեր* 2-ին պիտի լրացնէ Հոչակման չորրորդ տարին, 1994 Դեկտեմ բեր 22-ին միայն ունեցաւ Հանրապետութեան իր առաջին նախագահը։ Ան կը կոչուի Ռոպեր Քոչարեան։ Նախապես կր գլխաւորեր Ղարարադի Պաչտպանութեան պետական Կոմիտէն. այլ խոսքով, նախագահութեան պաշտոնը կը վարէր առանց այդ տիտղոսը ունենայու։

Դիտելու եւ դատելու գրեթ կապառիկ կարողութեան աէր քաղաքական անձնաւորունեան տպաւորունիւնը կը դործէ երիտասարդ նախագահը. ասիկա, նկաաի առած ոչ միայն հայկական ոլորտը։ **Իրեն Հանդիպելու**, կամ խոսքը լսելու, կարդալու առիթի ունեցողներէ չատ չաաեր կը բաժնեն այս տպաւորութիւնը, համակարծիք դանուելով թե Ղարաբաղի վերջին տարիներու դժուարին օրերուն, ատատակար երբևուր դէն արսև հրարչութեան վիճակած բախան է նման նախադահի մը ներկայու ժիւնը:

Ռ. Քոչարեանի որպես Հանրապետութեան նախագահ պաչաշնավարութեան யாயடும் 100 வுக்றாட யடயறாழ்ப் நிறக்ப கேய Հարցագրոյց մր կատարած է Արմէն խան. րաբեան («Հայաստանի Հանրապետութիւն» Ապրիլ 4): Երբ կը հարցնէ թե կան փոփոխու ժիւններ Դեկտեմբեր 22են ի վեր, 112 -- Հայաստանի ղեկավարութեան յարաբերութիւններուն միջեւ, զգացականեն ամբողջովին դերծ ու սառ դատողութեան դժուար կրկնելի տեսանկիւնեն որ իրն է միչա, Ռ. Քոչարեան կր պատասխանէ. «Որեւէ արմատական փոփոխութիւն չէր կարող լինել, քանի որ լՂՀ -- Հայաստան յարաբերութիւնները բնորոշւում են ոչ թէ մեր պետութիւննե. րի պետական կառուցուածքի ձեւերով, այլ դարաբաղեան հիմնախնդրի կարգա_ ւորման ուղիների վերաբերեալ փոխըմբրոնման կամ տարակարծութիւնների աստիճանով . 🐐 ղեկավարների՝ իրավիճակը սթափ գնահատելու, նիշդ որոշումներ ընդունելու, ջանքերը համատեղելու կարողութեամբ կամ անկարողութեամբ»:

2யாதாட்கீழ செட்ட 100 வாடம் மீட்டி நீழ்த ընել յաջողած է ինւը, «անձամը», պատ-Տառ կ'րլլայ որ Ռ. Քոչարեան պարգէ ներկայի կացուներներ. ատիկա, սակայն, ոչ առանց փութը կոմիթի մը. ան կ՚ըսկ. «Ի՞նչ է նշանակում ՚՚անձամբ՚՚։ Ըստ օրէնքի, նախագահն իր իշխանութիւնն իրականա_ ցընում է որոշակի կառոյցների միջոցով: »Անձամբ» կարելի է միայն յուչեր գրել կամ, ասենք, հարցազրոյց տալ»։ Թ. Քոչարեան ներկայի ռազմա - թաղաքական վիճակը --ոչ պատերազմ, ոչ խաղաղու-Թիւն-- իւրատեսակ ու անսովոր կը նկաաէ ։ Այսօր կարելի չէ պատերազմի չրջանին ձեւով ղեկավարել երկիրը։ Կր Թելադրե չմոռնալ որ մարտական գործողունիւնները ամէն պաշ կրնան վերսկըսիլ։ Ուրեմն, «պէտք է պատրաստ լինենք ցանկացած անակնկալի, իրադարձութիւնների ցանկացած շրջադարձի»:

Ցաջորդ Հարցումը կր վերարերի չրջարի աշխարգաճամաճարար ըսև դիսսուղներուն, ինչպես Ագրբեջան - Թուրջիա նաւ Թամուդի կառուցումը, կամ Հայեւ-[ժուրը միջպետական յարաբերու[ժիւններու ընականոնացումը։ Ռ. Քոչարեան կը րացատրե թե իրենց նպատակն է 112 անկախու Թեան միջազգային - իրաւական ճանաչումը, այսօր երը կոիւով ձեռը **ձգուած է փաստացի անկախուքերւնը**: Իրենը ուչագիր կը հետեւին աշխարհի դործընթացներուն ու կարելի չափով կը ճչդեն հետեւելի գործողութիւնները: **Բաւքքի խաղերը վտանդաւոր կը նկատ**է be dumme it up show supumme fibes 40 րերեն։ Օրինակը Բաթուն է ու Գրողնին։ ինչ կր վերարերի Հայեւթրջական յարաբերութիւններու ընականոնացման կարելիութեան, կր հետեւի «կ'ապրենք, կր տեսնենք» սկզբունքին:

Ա. խանրաբեան կ'ըսկ թե կը խսսուի ղարարաղևադրբեջանական Համադաշնակցութեան մը, կամ նոյնիսկ «ընդհանուր

կովկասեան տան» մը մասին ու կը հարցընկ 112-ի հախագահին կարծիջը։ Ան կ'ըսէ Թէ առաջին անդամ կը լսէ համադաչնակցութեան առաջարկի մասին։ «Իսկ "ընդհանուր կովկասեան տուն"ը ռոմանտիկ է հնչում»: Իրենք չեն բացաոեր անչուչա որ անթարենպաստ գոր-சுலிம்ந் பாமாற் பாழ் பட மாழா மிமாக விடியாகிழ் Տնչումը 112 դիրքորոչումին մէջ փոփոխութեան նպատակը հետապնուկ։ Այդ կարգի պարագաներու համար վերջնական դեղադիր չունին, Թեեւ կը փորձեն Հաչուարկել դանոնը։ Աակէ դատ, Ռ. Քոչարեան կ'աւելցնէ Թէ որպէս պահեստ ունին իրենց «յուսալի յենարանը՝ դարա. բաղեան յամառութ-իւնը»:

Կրնա⁶յ արդեօք Ադրրեջանի քաղաքական կեանքի որեւէ փոփոխութիւն ագդել 112 իրավիճակին վրայ։ Նման ակրնկալու թիւններու յոյս կապելու ոչ մէկ արամադրութիւն Ռ. Քոչարեանի մօտ որ կր յիչեցնէ իրատեսօրէն. «1988 թուականից Ադրբեջանի ղեկավարութիւնը վեց անգամ փոխուել է, սակայն Ղարաբաղի նկատմամբ վերաբերմունքն անփոփոխ է մնացել։ Այնպէս որ ապագայ փոփոխու. թիւնների կապուած պատրանքներ չու-GbGf»:

Վերջընթեր Հարցումը կը վերաբերի նուանուած սահմաններու պահպանութեան խնդրին. Ա. Խանդարեան կ'րսէ թե Իրանի ձետ նախկին խորՀրդային սաՀմանին մոտ 150 թմ նոց բաժինը 172 պաշտպանութեան բանակին Հսկողութեան տակ է : Իսկ ատիկա դժդոհութիւն կր պատճաոէ Ռուսաստանի սահմանապահ զօրջին րարձրաստիճան պաչտօնեաներուն . անոնք կր պնդեն Թէ Ղարաբաղցիները լաւ պահպանութիւն չեն կատարեր։ Ռ. Քոչարեան կը պատասիսանէ Թէ իրեն յայտնի չեն Ռուսերու այդ կարգի դժգոհութիւնները. իրենց ոչ ոք այդ մասին դժդոհած է: Ու կ'աւելցնե . «կարող եմ ասել որ սահմանը բաւականին յուսալի է պահպան-

Վերջին հարցումը կ'ուղղուի Ղարարաղի տնտեսու ժեան տեսանելի հեռանը. կարներուն։ Հոն արդէն անտեսական լուրջ բարեփոխումներու ձեռնարկուած է։ Ընդունուած են անհրաժելա օրենքները ու կառավարութիւնը զբաղած է անոնց իրականացումով: Ըսելէ ետբ թէ այդ մասին աւելի լաւ է դրոյց ունենայ վարչապետին հետ, Ռ. Քոչարեան վստա-Հու նիւն կր յայտնե որ «Ղարաբաղցինե. րը տնտեսութեան զարգացումը կփւրացը նեն նոյնպիսի արագութեամբ ու նոյնքան լաւ, ինչպես կռուել սովորեցին»:

17.2-ի վերջին շրջանի ամ կնկն կարեւոր ձեռըրերումը Հրադաղարն է որ կը տեւէ 1994 Մայիսկն ի վեր: Անոր շնորհիւ, որջան ալ այդ կացունքիւնը «անսովոր» որակէ Ռ. Քոչարեան, նորածին պետու-**Երւնր կարելիու Եիւն ունեցաւ դրադելու** ռազմադաչաին ետին մնացած կեանքով, ջանալով կարդաւորել անոր բազմանիւ Հարցերը։ Այդ ընթացքին մէջ կարեւոր դեր կը կատարեն անչուլտ Հայաստանի նեցուկը, Հիմնադրամին արամադրած միջոցները։ Այս վերջինին չնորհիւ արդէն յուծում դաած են Հիմնական Հարցեր, ந்துழ்யு வாசயம்நடிரு தயு செயு சிகாயி, கயிրաներու չինութիւն, չուրի մատակարարում, եւլն. : Բազմաթիւ վկայութիւննե. րու համաձայն, մէկէ աւելի մարդեր աւելի լաւ վիճակ կը պարզեն, քան Հայաստանի պարագան ։ Ապրիլ 30-ին ԼՂՀ-ի մէջ տեղի կ'ունենայ երեսփոխանական նրահունիւրն ոև խամամ տանդարրբևու մէջ պիտի կազմե երկրին Խորհրդարա-

Այս ջանի մր կէտերը առաջին պաուղներն են կոիւով ձեռք ձգուած զարարաղբար արվախունբոր սևուր ետևմաւաջդար Հեռանկարներուն որպէս Հիմնաջար Ղարարազցին իր աւանդական յամառութեան նետ ունի Ռ. Քոչարեանի նման ղեկավանի դն աբև ննանու հախան:

UPAP PAPABEUL

UULUULU

BALTUSTSP

ԳՐԱԿԱՆ ՀԱՒԱՔՈՑԹ ԱՆՑԵԱԼԻ ՄԵՐ ՑԱՒԱԿՆՈՒԹԻՒՆՆԵՐՈՒՆ ՈՒ ՑՈՒՍԱԽԱԲՈՒԹԻՒՆՆԵՐՈՒՆ

ኮዓ.

Դեպի Եւրոպա իմ առաջին կարեւոր շրջապաոյաիս օրերուն է որ վերջապէս հրապարակ ելաւ Արամեան Սանուց Միութեան նչանաւոր «Համայնապատկեր»ը։

Այդ շրջանի չափանիչերով փառաւոր գիրը մրն էր: Գիրքին մուտքին «Երկու Noue» մր հրատարակած էին Սանուց Միութեան լիազօր ներկայացուցիչներ՝ Տիգրան Պալեան, Անդան Էօգէր, Աբրագամ Եանրջեան եւ 8. Քիւրջնեան։ Այս «Երկու Խօսք»ին կր յաջորդեր երկարա. չունչ եւ համապարփակ ուսումնասիրու*երւն մը*, անստորագիր, որ սակայն գրրւած էր Վարդան Կոմիկեանի կողմէ։ Այս ուսումնասիրութեան մէջ Կոմիկեան վերյուծումը կը կատարէը մօտիկ անցեալի դրականութեան եւ դայն կը կապէր այդ չրջանի ժամանակակից գրականու ժեան։ կր սկսեր ընդգծելով թե որքար հգուտե է ժառանդորդը դառնալ անցեալի մէջ փառաւոր նուաձումներ արձանագրած սերունդի մը: Առաջին աշխարհամարտի աղկատլի օրերը չատ բան փոխած էին Պոլսոյ գրական կեանքին մէջ այ եւ արդէն իսկ 35 տարիներ անցած էին այգ օրերուն վրայէն ։ Ահա այսպես Կոմիկեան իր ակնարկը կր սեւեռէր այդ 35 տարիներու ընթացքին կատարուած աշխատանքին վրրայ եւ երեք գլխաւոր չրջաններու կր րաժնէր աշխատանքային այդ ժամանակամիջոցը։ Ուսումնասիրութեան վերջաւորու թեան կոմ իկեան կ'րսէր Հետեւեայր.

«Ինչպես կը տեսնուի, իս Թանպուլա հայ դրական - դեղարուեստական չարժումը կր չարունակէ իր բնական զարգացումը, **மா**ற முற்கியர் விரை கட மழ்க்கையுக் Հայ դեղարուեստական յառաջորմութեան պայմաններուն եւ տարրերուն ներած չաւիով, բայց այլեւս ձերբազատ՝ ստորակայական այն բարդոյթեներէն որոնք իրեն պարտադրուած էին թել ներկայ եսամոլ ու այլամերժ ըննադատներէն եւ Թէ դուրսի անտեղեակ ու այդ պատճառաւ իսկ

անտարբեր դիտողներէն» :

Ներածականին այս վերջարանով, կոմիկեան, եւ մենը՝ իր դործակից ընկերները, յստակ պատգամ մր կուտայինը։ Իս ժանպուլանայ գրականու ժիւնը այլևս պատճառ մր չուներ ամ չնալու իր ներկա. յէն։ Եթե ան իր ակուն բէն յանկարծ փրրցուած մեծ ու փառաւոր սերունդի մր ժառանդորդն էր, բոլորովին անժառանդ չէր մնացած նախկին սերունդին ծուծէն ու տաղանդէն։ Այդ անունները կը տողանցէին ահա «Համայնապատկեր»ին մօտաւորապես 350 մեծադիր էջերուն մէջ։ Անչուչա որ այդ անուններուն մեջ կային առաջնակարգ անուններ, կային նաեւ այդ առաջնակարգ անուններուն քով Հասակ նետած եւ չնորհայի աշխատանը մր թերած համեստ ուժեր։ Գիրքը ամրողջական պատկերը կու տար բոլորին, բայց իր ծանրունիւնը կը դնէր առաջնակարգ անուններուն վրայ, եւ աւելի Համեստ տեղ մը կու տար երկրորդներուն։

Այսպիսի թաժանում մր քսան, երեսուն տարի, քառասուն տարի վերջ ի՞նչով պիտի արդարանար, կամ նոյնիսկ՝ պիաի կարենա՞ր արդարանալ, մանաւանդ пр பயாயக் பட புகழியதயக் சூடியம்டு மீற மீயսին չէր որ կր խսսուէր։ Շրջանը լինե. լունեան եւ ծաղկումի իր դործըննացին մէջ էր, Հրապարակը լեցուն էր գրողնե. րով որոնք տակաւին իրենց վերջնական ասութը չէին ըսած , որոնը թերեւս տակաւին նոր կը սկսէին խօսջ ըսել: Անոնք բաներ մր պիտի չփոխէի՞ն յառաջիկայ տասնաժետկներու գրական մինոլորտին մէջ։ Ուստի «Հաժայնապատկեր»ը տարիներ վերջ պիտի կարենա°ր արդարացնել այն վճիոները, որոնք արձակուած էին գիրքը պատրաստողներուն կողմե:

Այդ շրջանին այս Հարցումը Թեեւ կր տարներ դրև դրաճն՝ հայն տատասիարև յստակ էր մեզի Համար։ Կր Հաւատա*ինսը որ ըննադատներ կամ պատմունիւն* գրողներ երբեք պէտք չէ վախնային ընդգծելէ արժէջներու ու որակներու այն

ՐՈՒԱՆ ՀԱՐՑԵՐ

SUZPHPUSULL ደሀቦውዐኒዋኮ ታሀሆር

Միջին Ասիոյ մահմետական փոքր Հաև րապետու թիւններուն համար օրհնութին մր եղած է կեդրոնեն հեռու գտնուիլ կեդրոնական կոմիտէին հրամանադիրնե րր, սպառնալիջները, սաիպողութիւնն. րր իրենց ուժը կը կորսնցնեին մինչեւ որ կը հասներն լեռներե ու տափաստանների անդին տարածուած այդ երկիրները։

Տանիկիստան այն երկիրն է որուն լե. գուն ու գիրը եզան համայնավարութեան առաջին գուները: 1928-ին, ինչպես մայ մետական միւս Հանրապետութիւններու Տանիկիստանի մէջ եւս արարական դի. րերու գործածունեան վերջ արուեցաւ ու անոնը փոխարինուեցան լատինական այրուրենով : 1940-ին բոլոր դիրջերը ան. գամ մր եւս բոցերուն նետուեցան երբ պարտադրուեցան կիւրեղեան դիրերը։ Ստալինականները ջաջ գիտէին որ ժո. ղովուրդ մը ոչնչացնելու համար պէտր է Հարուածը իջեցնել անոր այբուրենին։ Նոյն ասանը անցեալին մէջ Ճէնկից խան րրած էր, Հին ձեռագիր մատեանները կր. րակր նետելով ։

Այսօր միջին ասիական երկիրները կր վերագանեն իրենց ինւբնութիւնը։ Մետաջոի նախկին ճանապարհները կրկին առեւարական արժէք կը ստանան : կիր. գրդստան որ նախկին Խորհ. Միութեան Հաշիշի բերբին 90%-ը կր Հայլժայլժեր, այդ բոյսին համար իաէալ պայմաննե. րով իր հողերուն վրայ կրնայ չարունա. կել այդ բոյսին մշակումը. այսօր, հոն, տակաւին չկան հաշիչեն հեռոյին ձեռը ձգող տարրալուծարաններ, բայց երբ նը. կատի առնուր բարձրորակ քիմիագէանե.

տարբերութիւնները, որոնը անպայման պիտի գտնուկին արուեստագկաներու ու մանաւանդ գրողներու միջեւ։ կային արուեստագէտներ, որոնք գիտէին Թէ ի. րենց իսկական հասակը ինչ է, իրենց իսկական տեղր ինչ է ընդհանուրին մէջ, բայց կային նաեւ այնպիսիներ, որոնք չէին գիտեր եւ կը սիսալէին ստորագնա-Հատումներով կամ դերադնահատումնե. րով : Կա՛մ այն էր որ չափազանցեալ Համեստութեամբ կ՚անգիտանային իրենց արժերը (0', որքան քիչ էր Թիւր այս խումբին պատկանողներու), եւ կամ այն էր որ իրենք գիրենք կը դիաէին խոչորացոյցի մը ետեւէն եւ այդ պատճառաւ ա չափաղանցուած արժեք մր կը վերադրեն իրենք իրենց ։ Անչույա դիւրին չէր ամեն ինչ իր տեղը գնել, մանաւանդ դործաժել անաչառ ու անկաչառ կչիռ մը։ Թեեւ այս աշխատանքը մէկ Հոդիի կամայական աշ խատանքին արդիւնքը չէր, ընդհակառակըն, կը ներկայացներ խում ը մ ը մարդոց երկարատեւ պրպտումներուն ու դասաւորումներուն արդիւնքը։ Բայց այդ ալ չէր կրնար գրաւական մը ըլլալ այն մա. սին եե ամեն ինչ դիտուած էր անսիսալական մերձեցումով: Որքան չատ ձայն, այնջան չատ կարծիջ։ Մանաւանդ որ բևա խոսեն ին մասրան գաղարարակային գրողներու չուրջ, անխուսափելիօրեն .. րակարգեն ներս մուտք կր գործեին նաև անձնական զգայնութիւններ, անձնական համակրան քներ կամ հակակրան քներ եւ նմանօրինակ ազդակներ։ Այսպես կամ այնպես, գետինը լպրծուն էր եւ կատար. բանին դօաբչանու աղ էր ծարն ին ասկր ին ժարգև քունչ հգուտնունքիւրրբն:

Միայն ԹԷ մենք բնաւ կասկած չուներնք ին չ չրրիա արժեւորումի մր ենթարկած *երրե այս շենարի ժետարոր շետանարդի* անուններն ու գործերը։ Կասկած Հուրերրն թո դատուսնակար դանմու ճանու թրույն ներ ին ուսորջրքիրը անև անգրւսնուցիր արատարիարտասուսւնիրը։

«Համայնապատկեր»ին երեւումը ու հե նատանան իչեն այժ չևչարի ադբրարա. րեւոր գրական իրադարձութիւններեն մե. կը դարձաւ: կ'արժե որ աւելի մօտեն ջարչրարճ այս հինեն՝ սևուքուկ աւթի նու բառիրարճ ավը մեանբեն սեսրճ _{հա}. ջորդեցին այդ գիրջին երեւումին:

րու մեծ թիւը որոնը անգործ մնացած են, դժուար չէ դուչակել Թէ պիտի չու-Smyml mld க்ளிரு:

1940-ական Թուականներուն Ստալին այս շենարն ի, աճուսեք և ինբը նրաժերդ անսա րագմունիւնները. երբեմն ամբողջ ժոզովուրդներ։ Հոն կան ԺՁ. դարուն Վոլկայի ափերը հաստատուած Գերմանացիներ, Ղրիմի Թաթարներ, Հայեր, Ադերիներ, ինպուշներ, Յոյներ, Քիւրտեր, Պաչկիրներ, Մեսխե թներ, Չուվաչներ, եւլն. բոլորն ալ խլուած իրենց հարավատ դիչավայրեր ու աճոսնուագ այժ ատիաստանները ուր Հինդ դարէ ի վեր **Թուրջ** . մոնղոլ ծաղումով Թափառական ցեղեր իրենց Հոկայական վրանները՝ կը լարեին ու արիացեղ Տածիկները կ՝ապրէին իրենց գիր ու գիրջերով, բանասահղծութեամբ, աստղաբաշխական 46. տազօտու թիւններով, երեք Հազար տարիկ

Ռուսերը Հոն փուջրամասնութիւն կը կազմեն. 21% էր իրենց առկոսը Կիրգըգրստանի եւ 7% Տանիկիստանի մէջ. այսօր անոնցնէ չատերը մեկնած են արդէն։ Արար հրանայի ապայայն աբրի հանդացած կ'ըլլային ու իրենց ձեռքը կր պագին րարձր աստիճանի պաշտոնները։ 1991-ին երբ ջայջայուեցաւ կայսրութիւա, ամենքը վերադարձան իրենց ազդա. ին լեզուներուն. գործածու թենք դադրեյաւ ռուսական ռուրլին։ Տանիկիստան իսկ որ տակաւին ազգային գրամ չունի, ռուրլի չի գործածեր, կը գործէ փոխաչակումի սկզբունքը:

Այս երկիրներուն մեջ այսօր կը վրի. տան միջազգային կազմակերպութիւններու մասնածիւզեր եւ ներկայացուցիչներ։ Բոլորին Համար մեծ Հետաքրքրութերւն կը ներկայացնէ չրջանը։ Եւրոպական Մի-மடிரிந்தே யுது கீகிக்க 100 கியருயு சிகி தாրենի օժանդակութիւն կատարեց այս երկու Հանրապետութեան, այն վախով որ կ՝ իչնան իսլամականներու կամ մաֆիաներու ձեռքը։ Նոր ստեղծուած պայմանները մեծապէս նպաստաւոր են նախկին նոմենկլատուրային զաւակներուն. անոնք օտար լեզուներ կը խօսին, անոնցմե չատեր ուսանած են Եւրոպա կամ ԱՄՆ: Որպէս Թարգման իրենց չաբաԹական չա-தே பாதமும் வடந்தி நிறும் நிறும் தயம்பட րադկաի մը տարեկան եկամուտը։

Ռուսերը կը մեկնին, բայց մնացեալ փոքրամասնութիւնները չեն դիւրացներ իչխանութիւններու դործը. այդ փոքրամասնութեան պատկանողները երթալիջ տեղ չունին . իրենց երկիրները պատերագմի դալա են. ո°ւր երթան Հայերը, Վըրացիները, Ագերիները։ Կայ նաեւ փոխադարձ ատելութեան հրահրումը. Կիրդիդ եւ Ուգրեկ կը նչմարեն որ կ`ատեն զիրար. ամէնքը կատեն Հայերը. անոնք ալ Ա-

ՓԱՐԻԶԻ ՔԱՂԱՔԱՊԵՏԱՐԱՆԻՆ ՄՍՈՒՐԻՆ ՀԱՍՈՑԹԸ՝ ԱՆՖԱՆՍ - ԱՐՄԵՆԻԻՆ

Անցեալ տարեվերջին յայտնած էինք *թ* գունվի ճամաճապրարորը սևսչած էր Անֆանս - Արմենիին յանձնել այս տարուան մաուրին (Փրանկիսկոս Ասեղացիի նուիրուած) հասոյթթը։ Անֆանս -Արմենին մէկ ձիւղն է «Մառինի մանուկներու» Միուքեան որ կը գրաղի ընկերային Հարցեր ներկայացնող մանուկներով։ Այս նոյն նպատակին համար համերդ մ բն ալ արուած էր Դեկտեմ բեր 5ին, Ռոն-Фильы Дитрийой в \$ £, виньтрупт Петвр դաչնականար Միկել Անժել Էսթերալայի եւ Հայ արուեստադէտներու ։

Երկուչարթի, Ապրիլ 10, ժամը 12.30ին Փարիզի քաղաքապետը ընդունելութեան մր հրաւիրած էր Փարիզի հայ դաղու ժի ներկայացուցիչները, որու ընթացքին հասոյթին համապատասիանող չերը պիտի յանձնուկը վերոնչեալ կազմակերպունեան, որ ծրագրած է վերակառուցել Վանաձորի (նախկին՝ Կիրովական)

դերիները։ Տարբեր չեն ղղացումները Մեսխեթներու Հանդէպ։ Կիրդզստանի մէջ տեղի ունեցած են սպանութիւններ որոնք ամօխիսածութեամբ կը կոչուին «ស իջցեղային»:

Միջին Ասիան հարուստ է կրօնական բացառիկ աւանղութեամբ մը, ատոր վըրայ պատուաստուած է մահմետականութիւնը որ երկար ատեն մակերեսային մրնացած է։ Այսօր անժիստելի է սակայն Հաւատջի ուչագրաւ վերադարձ մը ։ Ատոր կ՝ օժանդակե Սաուտի Արաբիան, մինչ Իրան կը դիտէ որոչ մտահոգունեամը։ Կրօնքին վերադարձր պատճառ կ'րլլայ նաեւ Հետաբրբրական յայտնութիւններու : Լաչակը որուն գործածութիւնը օրե օր կը ծաւալի , տանկերէնի մէջ կը կոչուի ֆարանճա. *ատիկա ԺԲ. դարուն խաչա*կիրներուն ընկերացող ջրիստոնեայ կիներու միջոցով մուտք գործած է չրջանը եւ կր նչանակէ՝ Ֆրանջները...։

PU.7. 20.6

երկու դպրոցները, ծանրապէս վնասուած երկրաչարժ էն ։

Ցանուն Ժագ Շիրաքի, որու խնողուած ժամանակացոյցը Թոյլ չէր տուած որ անձամբ ներկայ ըլլայ, իր կցորդը՝ Ժ. Թիպերի խոսք առնելով նախ ողջունեց ներկաները՝ Վահան Տէր-Ղեւոնդեան, Գիւա Արջ.ի ներկայացուցիչը (կաթողիկոսական Պատուիրակը Երեւան կը գըտնուէր ընտրութեան եւ գահակայութեան առ[ժիւ) Պատ. Լեւոնեանը եւ Գրիգոր Եպիսկ . ի ներկայացուցիչը : Վերյիչեց Թե ի՛նչ պայմաններու մէջ Վիլլի Պարալ ներկայացուցած էր իր ծրագիրը ժագ Շիրաքի որ անոքիջապէս ընդառաջ դացած էր: Մարրադառնալով հայ ժողովուրդին, . Թիպերի չեչտեց թե յատուկ զգայնութիւն մր կայ Ֆրանսայի մէջ անոր հանդէպ, հինեն, խաչակրութեան դրրւադներու յիչատակունենեն, Կիլիկիոյ վերջին Թաղաւորեն մինչեւ աւելի նոր ժամանակներ՝ «Երբ 1915-ի ջարդերէն վերապրողները եկան մեր երկիրը ուր արմատ ձղեցին» ։

Հոս, աւելորդ չէ Թերեւս, անդամ մրն ալ արժետժասրալ ոտ արատրբքի ոտիտևկութեան որ ծնունդ առած է ցեղասպանութիւն րառին կապակցութեամբ։ Այն ապաւորութիւնը կայ, չըսելու Համար Համոզումը, որ Ֆրանսայի քաղաքական դեմ քերը (ինչո°ւ միայն Լեուիսին կը վերադրենը ամէն մեղը) Հոմանիչներու րառարան մր առած են որոնելու Համար բոլոր բառերը գորս կրնան գործածել 1915-ի Ապրիլեան Եղեռնին Համար, բացի՝ ցեղասպանութիւն բառէն։ Ուրեմն րստ խոսողին, կրնանք արժանանալ ջարդի, մեծ ողբերգութեան, եղերական դէպքերու, ընացնցումի, սպանդի, եւլն. եւլն. թապու բառէն խուսափելու եւ Թուրբերը չվիրաւորելու ողորմելի նպատակով։ կր մնայ մեզի քիչ մր արժանաւորութերւն தாது மாயு கட தரோடிய் யு முக்கா யுரு கிடிட uhung, nd ng h'negt fing angomot, nd ng தாடிக் சிரை தடிரைக்யிக்க கட புக்றி: பூய խեղ Տուկրակ հաչիւներով չէ որ 1915-ը կր դադրի ցեղասպանութիւն մը ըլլալէ ։

d. Թիպերի իր ելոյթին վերջաւորութեան 350 հազար Ֆր.ի չեր մր յանձնեց Անֆանս - Արմենիի, յայտնելով նաեւ թե Հարկ է աւելցնել 60 Հազար Ֆր.ի ուզդակի եղած նուկրները եւ անցեալ Ապրիլ 20-ին տեղի ունեցած Փարի -- Սէն. ժերմ էն -- Պրագիլ խաղին տուրքի բաժինր՝ 350 հաղար Ֆր.:

Ցաջորդաբար չնորհակալութեան խօսբեր արտասանեցին Հայաստանի գործավարը՝ Վահան Տէր-Ղեւոնդեան եւ ֆրրանսական խնդրոյառարկայ կազմա-կերպուԹեանց երեջ ներկայացուցիչնե-

Հաւաջոյթը փակուեցաւ հիւրասիրու-[ժետմը:

U. U.

Ներածական՝ Գորֆու կղզիի բնութեան ու ապրելակերպին

Անգլերէնէ Թարգմանեց՝ ՇԱՔԷ ՏԷՐ - ՄԵԼՔՈՆԵԱՆ - ՄԻՆԱՍԵԱՆ

Իոնական տրամաբանութեան ամէնէն հարազատ պատկերացումն է ասիկա, ընկերաբանու թեան ուսանողներու ուչաղլունեան յանձնարարելի։ Ըստ Թղնագնանի, վամիքն հառաջ բր դբնադամգսաներու խումբին մէջ։ Մօտակայ վանքի որ դէն րանըրգան բանգ աաբր քարիայայտ չնորգ մը ցուցաբերած էր (խոչհ Հարդերը տրամարանութեամբ լուժող) խղճագիտութեան մարզին մէջ, որ ղեպի որ առաջուներու առաջունես ակասու խիւն մըն է։ Չինւք դիմափոխող երջանիկ ժախատվ մը մատները կը միսրձէ Թէոդորի շաբարեղեն պարունակող խուղթե պզաիկ ասարակին մէջ, պարտէզի նստարանին վրայ դիւորբևուր ճով ին արժն վբևամասmult mums:

6 - 8 - 37

«Եթե պատենութիւնն ունենայիք հարցում մը ուղղելու Սոկրատին, ի՞նչ կը հարցները, - կը գրե Ձարեան։ Ես կը հար-

ցընկի, թե ինւթը երջանի կ մարդ էր։ Վրոիմաստունիւնը, այնջան աւելի եննակայ կը դառնայ մտատանքութեան»:

«Կարաւի Նչանակ»ին մէջ, Պելտուրս և Ն. բուռն կերպով կը Հակառակին այս տեսակէտին ։ Իմաստութիւնը, կ'ըսեն անոնը, արամաբանութեան կը սորվեցնե հանդչելու ձևւր, որպեսզի ամբողջ անձր աւելի ամբողջականօրէն յանձնուի ժամա. նակի ու տարած քի Հեղումին։ Թէոդոր կը յիչէ Սոկրատի լուսնոտունեան նոպանե. րը, մինչ ես կ'անդրադառնամ Թէ կր մըտածեմ Ճոն Դոննի «Կորիատի բրտութիւններ» էն տողի մը մասին. - «Ե°րբ պիտի յագենաս, ո'վ Մեծղ Լուսնոտ»:

7 - 8 - 37

Ձկնորսութիւնը փիլիսոփայական կեցուած ը կը պահանչէ ։ Շաբաթ մը սպասեցինը որպէսզի կազային լապտերի եւ եռաժանիներու գործածութեան պատեն գիչեր մը ունենանւթ։ Այս իղձր վերջապես չնոր-Հուեցաւ ։ Խորունկ , անչարժ ջուր եւ վերչին քառորդի լուսին որ չատ ուչ կը ծագի:

Ընթրիքն ետք, ծովուն կողմեն կը լըսեմ մարզուն մեզմաձայն սուլոցը եւ պաարչդամ կ'ելլեմ։ Իր սակառն ու եռաժարիրբերը րաշ հանգնանրբեսվ բւ իամի քառ աերը ցոուկին պաուտակելով զրադած է։ Ս.յս գիչեր ես ալ պիտի փորձեմ այս անսովոր ձեւի ձկնորսու թիւնը։ Եռաժանի. ները չորս Հատ են եւ տարբեր չափերու։ Ասոնցմե դատ նաւ կը բարձրացնենը ընդ. ղայ (օկտոպիւս) բոնելիջ կեռը՝ գնդամուղի կոթի երկարութեամբ ցողի մր ադուցուած -- որովնետեւ ձուկերուն պէս ուղղակի Հարուածելով չեն սպաններ ընդմար, այլ, արուշունբրայն խանբնով։

Մանր - մունը ստուպումները կ'աւարըլլայ անձի մը տին։ Մարդը կը հանէ իւէժ ու փայտի ատչուք Հոտող իր վերարկուն եւ մասամբ կը պարպէ յատակի տախտակներուն ներ-ஓக்ட போடியாய் விரும் போழ் வெரியார் կ'ելլենը դանդաղօրէն միրճուելով մր-**Թութեան մէջ։ Մութ գիչեր է, մաջրա**մաջուր օդ եւ խոր լռութիւն : Հեռուն՝ Ալպանական լեռներու ստորոտին կը հա-Տանչեն այլ ձկնորսանաբերու կազի լապաերներու ակար բոցերը։ Անաստասիուս կր նաւարկէ տան ստորոտի ժայռերու երկայնքին եւ հանդարա ձայնով կը բադատրե իր ըրածը։ Մեր ղեմ ջին վրայ միջատներ կը սկսին բղգալ. չապիկի Թեւեեն իչենրբրճ դբև համուրրբեն առու պանելու համար։ Մարդը կը Թիավարէ ոտքի կանգնած, Թիերը ջուրի մակերեսէն վեր չհանելով .. ջանգի հայելանման այս ջուրին մէջ է որ պիտի միսրձենը մեր նայուած բը. Հովու դոյգն չարժումն իսկ արդելք կ'րլլայ տեսողութեան։

կազի լապաերը վառած է այժմ եւ ծոցին ընդյատակեայ հրաչալի ամ բողջ աշխարհը պարուրուած է տժղոյն կապոյտի մէջ -- կազով վառարանի մր սիրուն մեզմ բոցավառման նման : Հրաչջի մը մասնակից ղերակատարներու պէս դիմափոխուած կր դիտենը ծովուն յատակը՝ հացիւ թաբախող սրտի հման մեպմ չարժումով տարուբերող իր անցջերով, հավորնավ ու նրատրինրբնավ:

Հրուանդանեն անդին տարածուող մր-**Թութեան մէջ՝ Բրինդիզիի չոգենաւին** խուլ սուլոցը ահա կը լսուի անդամ մր։ Մեցի աւելի մօտիկ՝ գլփին մը խոռոցի նմանող ձայն մը կը Հանէ : Ցետոյ դարձ. bui կր சீப்பட்ட யாயம்கிற்ப :

(Tup. 15)

ՄՆԵ-ՍԻԹԲՈՐ ՏԻՏՄՍՈԻ ՏՈՒՉՈՒԹԻՒՆ ՎԱՐԴԱՆ ԵՊԻՍԿ. ՏԷՄԻՐՃԵԱՆԻՆ ԵՊԻՍԿ. ԱԶՆԱԻՈՐԵԱՆԻՆ ԱՆԹԻԼԻԱՍԻ ՄԷԶ

Մեծի Տանն Կիլիկիոյ Վեհափառ Հայրապետը՝ Ն.Ս.О.Տ.Տ. Գարեգին Բ. Կաթողիկոս, նախջան Մայր Ալժոռ U . Էջմիածին մեկնումը, 1995 Մարտ 26 Թուակիր եւ ընդ Համարաւ Շ-ՄԼԹ եւ Շ-ՄԼԺ թուագամար գոյդ կոնդակներ խմբադրած եւ ստորագրած էր, Արբ-ութեան պատիւ եւ տիտողոս չնորհելով Մեծի Տանն Կիլիկիոյ Կաթողիկոոսւթեան վանաբնակ ղոյդ եպիսկոպոսներու,

பாழ்திழா

Վարդան Եպիսկ. Տեմիրձեանին Stunes U. U.p. nanju Sujunpulih եւ Հիւրընկալ կաթողիկոսորանի եւ Ձարեն Եպիսկ . Ագնաւորեանին Վարիչ Ս. Աթոռոյս

Քրիստոնէական Դաստիարակութեան be amumpou Juphimineg

Սոյն գոյգ կոնդակները գոյգ սրբագաններուն յանձնուեցան 1995 Ապրիլ 5, Ձորեբչարթի առաւօտեան ժամը 10-ին, Վե-Հարանի մէջ, Կաթողիկոսական Ընդգ. Փոխանորդ Արտաւազդ Արթ. Թրեռեանին ձեռամա, ի ներկայութեան, միարան Հայրերու: Կոնդակներուն ունկնդրութիւնը կատարուեցաւ յոտնկայս, ապա միաբանները ջերմօրէն չնորհաւորեցին Արբ-ունեան պատուին եւ տիտղոսին արժանացած Վարդան եւ Զարեն Արքեպիսկոպոսները, երկար ու քաջառողջ կեանք եւ արդիւնաւկա աշխատանը մաղթելով անոնց, իրենց եկեղեցանուէր եւ հանրանուէր ծառայութեանց մեջ:

Մշակն արժանի է իր վարձջին։

P1 PU418

Անթիլիաս, Ապրիլ 6,

ԵՐԿԱԹԷ ՎԱՐԱԳՈՅՐԻ 90.20.624

Գերմանիոյ Սաջսի շրջանին Էպէրսպախ դիւդին բնակիչները կ'ուզեն որ սահմանագիծին վրայ երկաԹեայ փչա. [ժել մը հաստատուի, որպեսգի առաջջը առնուի Չեխիոյ Ժիրիքով գիողէն ներս թափանցող գողերու պատճառած վնասին : Փրակեան Թերթի մր Համաձայն, չրջանի բնակիչ Գերմանացի մր 12 անդամ կողոպաուած է։ Բաւական նեղ կացութեան մատնուած է Էպերսպախի գիւղապետը որ կը ջանայ համոզել թե Չեխիոյ Հիւսիսային Պոհեմիոյ չրջանեն Թափանցողները հարազատ Ձեխեր չեն եւ թե երկաթեայ փչաթելի մը հաստատումին նըման միջոց կընայ չատ անցանկալի հե. տեւանքներ ունենալ։

ՔԻԹԵՐՈՒ ԵՐԿԱՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐԸ

Ցեղակեդրոններու խեն Թութիւնը սահման չի ձանչնար։ Մակեղոնական Թերթ մը մշակութային էջը յատկացուցած է մարդաբանական ուսումնասիրութեան մր ուր կը փաստուի որ հակառակն ըլլալով Այպանացիներուն, մաշմետական Մակեդոնացիները իրենց բրիստոնեայ ազգակիցներուն հետ նոյն ցեղին կր պատկանին։ Հատորը կը ներկայացնել շրջանին մէջ մահմետականութեան ծաւալումին պատմութիւնը եւ կու տայ՝ ճչդուած պարադաներ: Ասոնցմե է հետեւեալը. «Մակեղոնացիներուն գիներ միջին հաչուով 4.7 սմ. կ'ըլլայ. մահմետական Մակեդոնացիներուն գիթել՝ 4.73 ամ. : Իսկ Սվպանացիներուն բինի միջին երկարու-[#fichp 5.07 ud. 5 ...:

հետ խառնուած մելան.... Ահա այսօր, եկած եմ Հայրենիք որպես Հարազատ աուն, ուր կը ղգամ այնպես որ կարծես բևեն արիք հագրուաց քեր...:

Այո', եղբայրներ եւ քոյրեր, պէտք է ոսկեկամուրց նետել ընդմէջ Հայրենիջին եւ արտասահմանին ։Մենք պէտը է մնանը մէ՛կ մեր Հոգեւոր աշխարհագրութեան որպես բնակիչ, ազգային մեկ պատկանելիութեան ներջին զգացումովը տոգորուած ։ Ահա այս գիտակցութեամբ պէտը է բոլորս մասնակից դառնանը մեր Հայրենիքի պետութեան ամրացման ու 40րացման եւ մեր ժողովուրդին կեանջի պայմաններու դարգացման ։

Այդ նոյն ըմբոնողութեամբ է որ Հայց. Եկեղեցին պիտի կատարէ իր ազգային դերր, որովնետել ան անքակտելիօրեն չա-முயராடயி த வரி ஆயரார யுயாரிவடிக்கை கட

Տակատագրին հետ։

Այդ նոյն Հասկացողութեամբ է որ մեր եկեղեցին պիտի չարունակէ զօրավիդ կանդնիլ Արցախի մեր Հարազատ եղրայրներուն եւ քոյրերուն, անոնց հերոսակալ մաքառումին մէջ, ի պաշտպանու-*Թիւն անոնց արդար իրաւուն ըներուն ։ Ար*ցախի հարցը ոչ մէկ կրօնական նկարադիր եւ տարողութիւն ունի։ Մենք մեր երջանկայիչատակ նախորդին նման ջատաղովը եղած ենք, եւ կը մնանք, այն դաղափարին որ խաղաղ միջոցներով եւ անկեղծ խորհրդակցութեան ու բանակցութեան եղանակներով պէտը է լուծուի Արցախի ժողովուրդին դատր մարդկային իրաւանց եւ ինքնորոչման արդար ըսկրգրուն ըներու հիման վրայ:

Աբև խոսճի աւաևակը տահաճ իև մժարճ մեր խոր չնորհակայուներնները եւ գնա. Հատանքը յայտնել քրիստոնէական քոյր եկեղեցիներու եւ միջ-եկեղեցական կաղմակերպունիւններու պետերուն եւ ներկայացուցիչներուն, որոնք Մեր Գահակալութեան արարողութեւնը Հարստացուցին իրենց ներկայունեամբը, աղօքեներովը, եւ գրաւոր Թէ բանաւոր բարեմաղ Թու թիւններովը:

. Մեր գնահատնջի խօսջը բոլոր պետու Թիւններու ներկայացուցիչներուն եւ դիւանադէտներուն, որոնք իրենց ներկայութեամբը պատուեցին Մայր Ալժոռ Ս. իջմիածինը եւ մեր Հայրենի պետութիւնը: Ջերմօրեն կ'ողջունենը մեր Ս. Եկեղեց-

ւոյ Նուիրապետական ԱԹոռները՝

-- Մեծի Տանր Կիլիկիոյ Կաթողիկոսութիւնը, որուն Միարանութեան անդամր եղած ենք Մեր ձեռնադրու թեան օրկն մինչեւ այսօր եւ Մեր ամբողջանուկը մասնակցութիւնը բերած անոր Հոդեւոր և ազդային սպասաւորութեանը:

-- Երուսաղէնի Հայոց Պատրիարջական Ախոր իր Գահակալով եւ դինուորեալ Միարանութեամբ եւ պատմական ա-

ռաքելու [եամ բ :

-- Կոստանդնուպոլսոյ Պատրիարջու-Թիւնը իր Գահակալով, Հոդեւորական դասով եւ Հաւատացեալ ժողովուրդով։ Մեր Հայրական սիրոյ ոգջոյնները մեր

Մայր Անոռի Միաբան բոլոր եպիսկոպոսներուն, Թեմելու Առաջնորդներուն, Հոգեւորական դասուն՝ վարդապետաց եւ ջանանայից եւ սարկաւազաց, Թեմական Ազգային Ժողովականներուն եւ Համայն Հաւատացեալ ժողովրդեան, ի մայր Հայրենիք եւ ի Սփիւոս աշխարհի ։

Միրոյ, չնորգակալութեան եւ գնագատանքի Մեր խօսքը կ'ուղղենք մեր Հայրենի Հանրապետու Թեան Վսեմաչուք Նախապահին՝ Մեծ. Լեւոն Տեր-Պետրոսեանին եւ պետական աւազանիին, Խորհրդարանին, կառավարութեան, նախարարական կազմին եւ պետական ամբողջ համակարգին : Բարձրօրէն կը գնահատենք իրենց սէրն ու յարգանքը Հանդէպ Հայց. Սուա քելական U . Եկեղեցւոյ :

டு வு பாவாக்கு விக்கமாக்க பிழ்க் வட ամենագօր Աջր Հովանի եւ պահապան ըլլան մեր Համայն Հայ Հաւատացեալ ժողովրդեան վրայ ի Մայր Հայրենիք եւ յարտասահման ։

«Տէր հովուեսցէ զիս եւ ինձ ինչ ոչ պա.

hunbugh»:

Unofthyte of Ununemb Sufact 2hu, որպեսզի ես ալ կարենամ Հովուել ձեզ «ի վայրի դալարւոջ եւ առ ջուրս հան_ գրստեան» վասն փառացն Աստուծոյ, վասն խաղաղութեան եւ բարօրութեան աշխարհի, վասկ պայծառութեակ Ս. Եկեղեցւոյս եւ վասն չինութեան եւ բարեկարգութեան ազգիս Հայոց. Ամեն:

> ԳԱՐԵԳԻՆ Ա. 4U.P.AZP4AU UUTEVUSV ZUSAS

Հրայր Ճանկեօգեան,

Տիկին Արչայոյս Տէր-Անդրէասեան եւ դաւակը՝ Անահիտ Տէր-Անդրէասեան ցաւով կր ծանուցանեն իրենց մօրեղըօր, типрия ве сорбурор

ՀՐԱՉԵԱՅ ՏԷՐ-ԱՆԴՐԷԱՍԵԱՆ-Ի մանքը, որ պատանեցաւ Ապրիլ 11-ին, 90 տարեկանին ։

Թաղումը կը կատարուի Ուրրաթ, Ապրիլ 14-ին, ընտանեկան մտերին չրջա-பயழ் மித் :

«ՑԱՌԱՋ» ... Մեր ցաւակցութիւնները Հրայր Ճանկէօգեանի եւ տիկիններ Արշալոյս եւ Անահիտ Տէր-Անդրէասեանի։

ZUS YUBNILHYE U. bUS

ԱԹՈՌԱՆԻՍՏ ԵԿԵՂԵՑԻ 13, rue du Perche - 75003 Paris

կիրԱկի, Ապրիլ 16, Զատիկ... Պատարագ՝ ժամը 11-ին։

ԵՐԿՈՒՇԱԲԹԻ, Ապրիլ 17, Մեռելոց... Պատարագ՝ ժամը 11-ին:

ԱՎԻՆԵՈՆ - Ս. ՎԱՐԴԱՆ

ՉԱՏԻԿ, Կիրակի, Ապրիլ 16 Պատարագ՝ ժամը 10.30-ին։ կը պատարագէ եւ կը քարոզէ եկեղեց-Luju Sughenp Suffe ՎԱՉԷ Ծ. ՎՐԴ. ԻԳՆԱՏԻՈՍԵԱՆ

> L'ECOLE ARMENIENNE «SIAMANTO» DE BAGNEUX - CACHAN présente NAREK DOURIAN

ET SA TROUPE D'ARMENIE dans

KATCH NAZAR

EN DERNIERE REPRESENTATION Le Mardi 18 Avril à 20 heures 30 THEATRE VICTOR HUGO 14, avenue Victor Hugo, Bagneux

UGAB ... UGAB ... UGAB

UGAB - Marseille

COLONIE

l'Union Générale Arménienne de Bienfaisance de Marseille cherche pour sa Colonie de Vacances de Juillet 95, des ANIMATEURS DIPLOMES de

Pour toute candidature envoyer un C.V. avec photo à:

I'U.G.A.B. . Colonie 327, Boulevard Michelet 13009 MARSEILLE Tél.: 91. 22. 10. 45.

UGAB . . . UGAB . . . UGAB . . . UGAB

— Uhus Tusus— **ԺԱՄԱՆԱԿԱՑՈՅՑ**

Կի տակի, Ապրիլ 16, ՁԱՏԻԿ Երկույաբրի, Ապրիլ 17, ՄԵՌԵԼՈՑ

U. BALLUTULU-UUPSh9 **OULTER**

Ժամերգութիւն՝ ժամը 8.15-ին, Պա. шшршц` ժшбр 10·30-ին:

կը պատարագե եւ կր քարոզե, APPS UPF. VUAPUCEUL

կաթ. Պատուիրակ Հայոց Եւրոպայի Առաջնորդ Հայոց Փարիզի Այսօր՝ հոգեհանգիստ չի կատարուիր։

ժամը 10-ին՝ Պատարագ։ Յաւարտ Պատարադի Հոդեհանդիստ վասն համօրկն *បិតិ ខ្មែង ក្រព្* :

րը պատարագէ՝ ታተቦሀያየ 8. 4.77. ԹԱՇՃԵԱՆ

THURS OF MILE Mrsuperpr

Ժամերդութիւն՝ ժամը 9.30-ին, Պատարագ՝ ժամ ր 11-ին ։

Պատարագ եւ Հոգեհանգիստ՝ 10.30-/2:

U. GOLDU-GESCOU ULBACLIL

Ժամերգութերւն՝ ժամը 8.30-ին, Պատարագ՝ ժամը 10-ին։

ியாயரயர் சயரீர 10-நீம் : போயரா சியտարագի՝ Հոդեհանգիստ։

U. ALPAUL FURNITHE CULTY

Պատարագ՝ ժամը 10-ին:

Պատարագ՝ ժամը 10-ին, Հոգենանդիստ՝ ժամը 11.45-ին։

บ. บนานบ นบรกนบนบนา hUh.

Ժամերդութիւն՝ ժամը 8.15-ին, Պա. mարադ՝ *ժամը* 10⋅30-ին:

Պատարադ՝ ժամը 10-ին։ Ցաւարտ Պատարագի՝ Հոգեհանգիստ։

N. SMAUL - THUS

ժամերդութիւն՝ ժամը 8.30-ին, Պա, աարաղ՝ ժամը 10-ին:

Կը պատարաղէ եւ կը քարողէ՝ ԻՍՍՀՍԿ ՔՀՆՅ․ ՀԷՔԻՄԵՍՆ Հոգեւոր Հովիւ

Բաղմաձայն երգեցողութիւնը կր կա ատրուի կոմ իտաս երգչախում բին կողմի դեկավարու թեամբ՝ Պ. Ցովհ. Պերպեր

Պատարագ՝ ժամը 10-ին։ Յաւարտ Պա տարագի՝ Հոգեհանգիստ: կր պատարազէ՝ **ኮሀሀ.Հሀ**.4 ዋደኒ8 · ՀԷՔԻՄԵՍՆ

ությարություն թուրան արժան וועפר העהדף אף UTLAFBE

ժամերդու [ժիւն՝ ժամը 8.30-ին, Պա. տարադ՝ ժամը 10-ին։ դև տասահամբ բւ ին ճաևսմբ, SUPOL EMPUH. BEPEBBUL

Ժամերդութիւն՝ ժամը 9-ին, րшդ՝ ժшմր 10-ին: կր պատարադե՝

LUPTULUR \$268. PUUTUPEUL

U. UUZU4-UBUPAA

ժամերդուքերւն՝ ժամը 8.30-ին, Պա. տարագ՝ ժամր 10-ին։ դև արարևամբ բւ ին ճաևսնբ, ԵՂԻՇԷ Ա. ՔՀՆՑ. ՓԱՆՈՍԵԱՆ

Ժամերդութիւն՝ ժամը 9-ին, Պատա. _பயடி' சயர் 10-66: போய்பா விளையும். զի՝ Հոգեհանգիստ:

U. ዓՐኩዓብՐ LՈՒՍԱՒՈՐԻՉ JOUNT

Ժամերդութերւն՝ ժամը 9-ին, Պատարադ՝ ժամը 10-ին ։

Պատարագ՝ ժամը 10-ին։

DATE A RETENIR

AAAS

ASSOCIATION ARMENIENNE D'AIDE SOCIALE

Fête Champêtre traditionnelle

de la MAISON DE RETRAITE 95500 GONESSE

Dimanche 2 Juillet à partir de 11 heures 30

La CROIX BLEUE DES ARMENIENS DE FRANCE organise

un PELERINAGE eir-el-Zor

Départ le 30 AVRIL • Retour avec Syrian Airlines

Prix aller - retour : 2950 F. Assurances à votre charge / Visa gratuit Frais de séjour 50 US dollars par jour

Ce prix comprend:

— Hôtel — Trois repas — Transports et excursions — Visite des sites a) Deir-el-Zor (messe de requiem, installation de stèle)

b) Margadé (site récemment découvert des martyrs arméniens) c) Alep d) Kessab e) Lattaquié f) Palmyre g) Damas - Places limitées -

Date limite d'inscriptions, le 15 AVRIL Pour tous renseignements s'adresser à la CBAF:

17, rue Bleue 75009 Paris — Tél. : 48 24 46 57 • Fax : 48 24 98 97

Imprimé sur les Presses du Journal «HARATCH» 83, rue d'Hauteville, 75010 Paris Commission Paritaire : No 55935

SIRET : 51027317 A R.C. Perle

PARIS · EREVAN · PARIS

■ ASSISTANCE A L'AÉROPORT
■ ORGANISATION D'ACCUEIL ET DE TRANSFERT
■ RÉSERVATION D'HÔTEL
■ LOCATION DE VOITURE AVEC CHAUFFEUR

EXCURSIONS GUIDÉES
VOYAGES ORGANISÉS EN GROUPE

PARIS-EREVAN VOL CARGO MENSUE

SABERATOURS 31, RUE D'ARGENTEUIL - 75001 PARIS TEL 42 61 51 13 - FAX 42 61 94 53 **SEVAN VOYAGES**48, COURS DE LA LIBERTÉ - 69003 LYON TEL 78 60 13 66 - FAX 78 60 92 26

37, RUE HANRABEDOUTIAN - EREVAN 10 TEL 52 54 48 - 52 85 48 -TEL 52 54 48 FAX 52 54 48

ARMENIAN AIRLINES

Ս. Էջմիածին, Ապրիլ 9

turus - 4400,446 ԱՊՐԻԼ 15.16 SAMEDI - DIMANCHE 15-16 AVRIL

LE NUMERO : 5,00 F

TUHURT UHUUPBUY (1925-1957)

Fondateur SCHAVARCH MISSAKIAN

Tel.: 47. 70. 86. 60 — Telex: HARATCH 280 868 F - FAX: 48.00.06.70 -C.C.P. PARIS 15069-82 E

HARATCH

DIRECTRICE: ARPIK MISSAKIAN

83, RUE D'HAUTEVILLE - 75010 PARIS

₽ԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

Ֆրանսա : Տար. 1.000 Ֆ. .. Վեցամսեայ : 510 Ֆ. Արտասահման : Տար. 1.300 Ֆ. (ամենօրեայ առաքում) 1.150 Ֆ. (շարաթական առաքում) .. Հատր : 5,00 Ֆ.

69e ANNEE - N° 18.573

ውበኮቦቶԵՐԸ Կ'ԱՐԳԻԼԵՆ suspeuth three

ՊԵՏԱԿԱՆ ԱՊԱՀՈՎՈՒԹԵԱՆ ԻՍԹԱՆՊՈՒԼԻ ԴԱՏԱՐԱՆԸ Կ'ԱՐԳԻԼԷ **ՓՐՈՖ. ՏԱՏՐԵԱՆԻ** ՀԱՑԿԱԿԱՆ ՑԵՂԱՍՊԱՆՈՒԹԵԱՆ ՆՈՒԻՐՈՒԱԾ ԳԻՐՔԸ

Հրատարակունենեն ամիս մր եաթ, բրբ խներոյ առարկայ գիրքը արդէն գրրենք սպառած էր, նուրք իչխանունիւնները որոշած են դայն հաւաբել։ Ինչպես տեղեկացուցած էինք («Ցառաջ»,Ապլիլ 6) Թրջական Պելկե հրատարակչականը Փետրուարին Հրատարակեց Տաարրեանի՝ Հայկական ցեղասպանութեան իրասարանական վերլուծումին նուիրուած գիրքը, որ ամերիկեան ԵԷյլ Համալսարանի իրաշարանական կանառին կողմէ 1989-ին անգլերէն Հրատարակուած

Որոլումին հիմը կը կազմ է այն մեղաղրանջը, որ Տատրեան մանրամասնած է 1894 - 96-ի եւ 1909-ի Ատանայի ջարդերը եւ պնդած է որ Ա. Համաշխարհային պատերազմին դործադրուած ցեղասպանութեան 1 միլիոն Հայեր գոհ դացին. ոդեկոչելով Թրքական Սահմանագրութիւնր, դատախագր իր գիմումին մէջ պնդած է որ այս գիրքը ատելութիւն եւ թչնամունիւն Հրահրող եւ ցեղային տարրերութիւններ չեչաող գործ մրն է. դատարանը Համաձայն դանուած է։ Բայց երբ իչխանութիւնները հաւաջելու ելած են, քարի դև շատանք մաա ունին օնկրադրբեն չեն կրցած դանել:

Կր տեղեկանանը նաեւ որ Ապրիլ 13-ին Պելկեի հրատարակչուհի Այչէ Ձարաքօլու ղատական քննութեան Համար դատարան հրաշիրուած է եւ ծառանալով քըննիչ դատախազի մեղադրանըներուն ղէմ, ծաչահաև տահատարագ է իև իևաւուրճև, հրատարակելու ուսումնասիրութիւն մր, որ ակադեմական որակ ունի եւ ինքը միայն ազատ բեմի ջատադովի դերը կը խալայ, Թարզմանելու եւ հրատարակելու mighnif:

Դատախազը խիստ կերպով առարկած է որ հեղինակը «Թուրջ» բառը գործածած է, փոխանակ «օսմանցի» բառը դործա-Shine, metystelnif op Zustene ata bվագ անան երբևուր տատասիտորաասուրբրը ամէն տեսակ ազգութիւններու կը պատկաներն եւ ձիչդ չէ Թուրքի անունը վարկաբեկել՝ ցեղասպանութեան կապակ-ராட்டுக்கம் : பு. இயரயழ்வு புயமாய்பியாնած է որ այս Հարդը իրենք չեն կրնար முறைக் கட யுய்யியட்டுக்கு யுர்யு த பிகிய արձակէ եւ Եէ ինքը անոր համար կ'աչխատի որ այս Հարցերը փոխանակ թ-ապուի են Թարկելու, ազատ կերպով քննութեան բովէն անցնին ։

TUTALL

ԻՈՒՐՔԻԱ ՎՏԱՆԳՈՒԱԾ

Քուռիէ էնթէրնասիոնալ*ի այս չարիը*. ւան Թիւը (Ապրիլ 13/19) Հետաքրքրական էջեր նուրրած է Թուրքիոյ։ Նախ կայ խմբագրապետին՝ Ալեքսանդր Ատլէնի «արե-քաե»ն խոստանուագ, «նյունքիան վտանգուած», ուր վերլուծումը կը կատարուի երկրին այսօրուան կացու-Թեան: Սկիզբեն հարց կու տայ՝ «Թուրճիար բոնսանարար կառույներ աղեսութական անդամ պիտի դառնա[°]յ» ու կը ջանայ պատասխանները տալ։ Կը հաստատե որ գաշորարար աշխանջի աղբրեր մանմու ցած երկիրը Թուրքիան է, զայն կը նկաայ նոյնիսկ «ամենեն ժողովրդավարը»

ու կր թուէ գրական երեւոյթները։ Կ'անցնի քաղաքական ճակատին, հոս այ կը եկատէ չատ ժողովրդավար տարրեր (ագատ ընտրութիւններ եւլն.)։ Կառավանունբուր մեսւին դկր դն ննանը ու ին ընպաստէ, Ատլերի աչքին,անոր աղատական դիմադիծին բաղդատմամբ իսլամական կնատեացութեան որ կը տիրէ Թեհրաներ Այժե : Այս հաստատաւմներեն ետք, սակայն, Ատլեր կր գտնե որ Թուրջիան վատնարի մէջ է եւ կը նմանի այն «նաւուն որ կ'ընկզմի ի տես նաւագանգիսալն», ինչ որ էր 1917-ի ռուսական կայսրութիւնը Չրչիլի համար։ Ու իր գրութեան երկրորդ մասին մէջ, իմբագիրը կր ծանրանայ վտանգ ներկայացնող Հարցերուն վրայ՝ ջրտական, Ռեֆան (ծայրայեղ մահմետականներու կուսակցութիւնը), Արիասլան Թիւրբելի «նոր-նացիները», Թուրջիոյ մերձենալը նորանկախ կարգ մր Պետութեանց (Պոսնիա , Ալպանիա, Կովկասի եւ Կեդրոնական Մ-

Աալեր, ի վերջոյ, կ'ուղե որ Թուրջիա իր իսկ դէնքերով յաղնե, քանի ոչ մէկ մահմետական երկիր, կը գրէ, քաղաքական նման կարեւորութիւն ունի:

Շարաթաթերթը դեռ չորս մեծ էջեր կը նուիրէ գանազան յօղուածներ հրատարակելով եւ արձագանդելով տարբեր տեսակէտներու:

Երկու ձեւ կայ, կ'ըսկ յօղուածներուն վուլոր, Թուրքիան աբորբլու՝ առաջինը 4' ஓயத் செத் சொடிழைய வீயக்கிக்கையுமை முதխարհի ամէնեն արդիականացած երկիրն է, հացուագիւաներէն մէկը որ միակ կուսակցութեան մը կամ բացարձակ միապետունեան մր տիրապետունեան տակ չէ, միակը իսկապես աշխարհական, որու անան է ժոնավիժ նևալ իսնադատանա րբևելը իչ անատերը ոտասրաքինիր մէդ։ Միւսը կը յիչեցնե թանակին ծանրութիւնը, ամենազօր՝ Քիւրտերու վայրագ զրոպումին մէջ։ Ամենագօր՝ նաեւ արդարադատութեան մարզին մէջ՝ 150 մտաւորական եւ հինդ ջիւրտ երեսփոխան Թրջական բանտերու մէջ են խեղկատակ դատե-

Միւս գրութիւններուն կ՝անդրադառնանք ի պահանջեալ հարկին։

ՔԱՆԻ ՄԸ ՏՈՂՈՎ

ԹՈՒՐՔԻԱ, իբրեւ բողոքի նչան, ետ կանչած է Հոլանտայի իր դեսպանը երբ Հոն բացումը կատարուած է «բրտական աջսորեալ խորհրդարան»ին։ Անդարայի Հոլանտացի դեսպանին ալ Հաղորդած է իր գժորհութիւնը:

ԹԱՆՍՈՒ ՉԻԼԼԷՐ չէ ճչդած ամերիկացի Արտաջին փոխ-նախարարին, Իրաքէն ճաշուբնու գուտիարն։ Վանչապետն ժոգացած է ըսելով. -- «Գործողութիւնը սաշդարափակ անակ ններ են ատրողութեամը եւ թէ ժամանակով»:

ԱԼԵՒԻՆԵՐԸ դիմադրական ճակատ մը կազմած են եւ վճռած են, Պոլսոյ մէջ «խեղդել ֆաչիսաները անոնց Թափած արեան մէջ»։ Այս փոխ վրէժի տրամադրու-*Թիւնը հետեւանը է Մարտ 12-ին պատա-*Հած միջաղէպերուն, երբ ոստիկանութիւնը հակազդած էր ցոյցերուն եւ 29 մեռեալ, 128 վիրաւոր եւ 23 անհետածներ կային:

ԻՐԱՔԵԱՆ Պապել *Թերթը կոչ կ'ընկ* Ռուսաստանի, Չինաստանի եւ Ֆրանսայի որ իրաքի ի նպաստ դիրք բռնեն ։ Կր Թուի որ Պաղտամ այլեւս տրամադիր է թանակցելու եւ գիջում ընելու որպեսզի չրջափակումը, գոնէ մասամը, վերնայ։

ՉԱՏԿՈՒԱՆ տօնին առթիւ, «Ցառաջ» լոյս չի տեսներ Երկուշաբթի (Երեքշաբթի, Ապրիլ 18-ի թիւ)։ Մեր յաջորդ թիւը՝ Չորեքշարթի, Ապրիլ 19:

nublust 20208 Purbant L. THUO THUNDALPOUR

Գերաշնորհ՝ S · ԳԻԻՏ, ԱՐՔ · ՆԱԳԳԱՇԵԱՆ Հայրապետական Պատուիրակ Արեւմտեան Եւրոպայի եւ Առաջնորդ Փարիզի Հայոց

Այս գիրը առաջին խօս՝քն է զոր կ'ուղդենը որպես նորընտիր Ամենայն Հայոց կաթողիկոս Մայր Աթուի բոլոր թեմերուն : Եւ ի՛նչ իմաստալից ու Թելադրական զուգադիպութիւն որ այս առաջին ասաքը մեր Տիրոջ՝ Յիսուսի Քրիստոսի է որ կ'ուղղենը Ձեղի:

Նախ ջերմօրէն կը չնորհաւորենք ձեղ բոլորդ Ձատկի տօնին բերկրալից առի-[Jud : Էջմիածնի Մայր Տաճարին մեջ Մեր ձայնը կը վերառաջենջ առ յարուցեալ Փրկիչն մեր եւ կը հայցենք որ մահուան վրայ տարած Իր յադժանակի առիթով վերանորողէ ձեր կեանքը, Հաւատքի եւ յոյսի չունչը առատացնե ձեր Հոգիներուն մէջ:

Ցարութեան տօնը գաղաթնակէան է մեր ջրիստոնկական կեանջին, որովհետեւ յարութեան հրաչազան գեպքը Քըրիստոսի քարողութեանց, պսակումն է որով չարիքներուն չարիքը նկատուած մահր խափանուեցաւ եւ յաւիտենութեան յոյսը ծաղկեցաւ ու պաղարերեցաւ։

Հայութեան կեանջին մէջ յարութեան չունչը հրաչըներ գորեծց։ Մեր պատմու-**Թեան բոլոր խաչերուն եւ գողզո**Թաներուն վրայ յարութեան լոյսին հորիզոնը միչա բացուեցաւ որպէս կեանքի վերանորոդման ուժ ։ Այս տարի , Զատկի տօներ դեկ շաբան բան՝ անակ ընբր շաւկական Մեծ Եղեռնի Հայութեան ղեմ գործուած ցեղասպանութեան 80ամեակը, որ մեզի համար պէտք է նկատուի այլեւս ոչ այնջան սուգի օր որջան յաղժանակի ոգեկոչման առիթ ։ ԱՀա վերանկախացած է մեր հայրենիջը, վերստին կեանջի է կոչուած Հայկական դերիչիան Պետու-[ժիւնը, նոր սերունդներ են ծնած: Վերապայծառակերպուած է Հայ կեանքը յարութեան հրաչագործ զօրութեամբը։ «фш'nf јшрпւр-вшն fn Stp»

Թող յարութեան ուժը տարածուի Ձեր թեմի հաւատացեալ ժողովրդեան կեան-

Ողջ լերուք ի Տէր դօրացեալը չնոր-40g U. 2nging be juitin opsubul h

ԳԱՐԵԳԻՆ U.

ԿԱԹՈՂԻԿՈՍ ԱՄԵՆԱՅՆ ՀԱՅՈՑ

Ապրիլ 11

BUTUALLY PUSH

N'y uminemed 3huneu, Դուն որ փըշապատ գրլուխ մունեցար՝ Գրթա՛ իմ գրլխուս ... Դերաներըդ զայն քարկոծեցին յար Եկեղեցիին սալաքարերով։ Վերքերես բըխող ըղեղըս կերան Իշամեղուներն ամբարըշտութեան ։ Տե՛ս, մազերուս վրայ եղեամն է նրստեր.-Ես շատ եմ տանջուեր:

Sunuyu'd Bhuncu, Դուն որ ունեցար արտասուող աչքեր՝ գրթա աչքերուս... Ulinif with who up be furth, Քան թէ խըմեր _լոյս։ Դագաղներուն վրայ Thom duhli bli hpuller dudbpni hom 249, Բիբերս են ինկեր վիշտի հորի՛ն մէջ: Տե՛ս, կոպերուս վրայ անիւն է ցանուեր.. bu zwin bi unflibn:

Ապտակուա'ծ Ցիսուս, Դուն որ ունեցար ձեռքեր կայ ու կապ՝ Գրթա՛ ձեռքերուս ... Ափերս են տաղեր պայտերով հրատապ, Եւ մատուրներէս, ըստինքներու նման, Արիւնս են կրթեր։ Դաստերս ճաթած են կրրելեն երկաթ, հողը փորելեն։ Տե՛ս, եղունգներըս սիրտս են յօշոտեր.bu zw'm bil hungnibp:

Peffipem's Shuneu, Դուն որ ունեցար ձաղկրւած կողեր՝ Գրթա' կողերուս. Անոնք աղբիւսի վրրայ են պառկեր՝ Եւ վիշտը քունէն ճանչցեր յաղթական. Բուծաներ են միշտ գրրկած Մահը կոյր՝ իրենց քաղցն անոր տալով կերակուր։ Տե՛ս, փողոցի շո՛ւն մ՚է կողըս պատոեր.-Շատ եմ հայածուեր։

Մահապա'րտ Ցիսուս, Դուն որ բեւեռուած ոտքեր ունեցար՝ Գրթա ոտքերուս. Արիւն սրրսկելով թափառեցան յար Աւերակներու եղիճներուն մէջ։ Զանոնք չրլուաց ձեռք մր սիրական Ո՛չ մեկ լականի մեջ ասպընջական: Ոտնամատներէս կ'հոսին մոխիրներ. bu ow'm bu fulby:

Ո՛վ խաչուած Ցիսուս, Դուն որ նիզակուած սիրտ մր ունեցար՝ Գրթա՛ սրրտիս յոյզ. Օր մոր անոր մէջ բաբախեց աշխարհ՝ Ցոյսին տեղ այսօր ոչի՛նչը կ'ապրի: Սիրտրս սափոր մ'է, աճիւնս՝ անոր մէջ, Չոր պիտի հովե՛րն առնեն մահէս վերջ։ Տե՛ս, տե՛ս, սրրտիս վրայ դաշոյն մե խրրուեր .-

bu 2m'm bil uhnbp:

Դ. ՎԱՐՈՒԺԱՆ

ԳԸՐԳ ԳՐԻԳՈՐԵԱՆ 4'በՒ ይቲ ԳՐԱՑՍԼԷՐԸ ԳՆԵԼ

Փարիզեան մամուլը լայն արձադանդ կու տայ Գրրդ Գրիդորեանի վերջին յանդուդն ջայլին՝ գնել Գրայոլէրը։ Ապրիլ 13-ի Լիպերասիոն*էն զատ*, նոյն օրուան Մոնար Ա. էջէն կ'արձաղանույր լուրին գծանկարն ալ հրատարակելով ու 16-րդ էջը գրեն է ամբողջունեամը կը նուիրեր «Քափիթելն Գրրգ»ի, ինչպես զինք կր புருக்க பூகிகழியும், மடி 23 கிகிக்குறும் கிட րրստութեանց կարգին զասուած է (2,5 միլիառ տոլար, չուրջ՝ 12 միլիառ Ֆր.):

Գրիգորեան 77 տարեկան, ծնած է Ֆըրեզնօ Հայ դաղթական ծնողթե ։ Ներկա-

յիս արդեն տերն է Գրայսլերի բաժնեթուղթերու 10%-ին եւ հրապարակային առաջարկ (0ՓԱ) ըրած է դնելու ամբողջուներւնը, բայց Գրայոլեր «ոչ» կ'րսէ Գրիդորեանի, ուչադրութեամբ քրննելով հանդերձ դիմումը։ Ապրիլ 14-ին ալ, փարիդեան օրաթերթերը լայն ար-Մաթէն, Ֆիկաոս որ նկարն ալ հրատարակած էր, եւ կրկին Լիպերասիոն։

Այս առքիւ կր խօսուի նաեւ Գրիդորեանի վերջին գործողութիւններուն մասին, Գրետի - Լիոնէի Հետ դատր եւլն. Luga .:

Ցիչենը որ ան լայն օժանդակութիւն բերած է եւ կը բերէ Հայաստանի։ Ինք է որ 1993/94-ի ձմեռ ծրագրին Համար Սփիւուքի մեջ հաւաքուած դումարը խոստացած էր հռապատկել եւ 7 միլիոն առլարին վրայ աւելցուցած՝ 14 միլիոն

ԵՐԿԱՐ ՏԱՐԻՆԵՐ ՍՊԱՍՈՒԱԾ ՀՐԱՏԱՐԱԿՈՒԹԻՒՆ ՄԸ (*)

ՇԱՀԱՆ ՇԱՀՆՈՒՐ «UPCS UCSP»

Իսկական պարդեւ մը՝ Հայ գրասէրին եւ հայ դրականութեան։ Ասկէ աւելի գուգիալ հասբևով իանբլի չէ անաանաւտել այն զգացումի եւ մտածումի յանկարծակի ալիջը, որ կը բարձրանայ երբ գրասերը վերջապես մեկտեղուած կը գտնել «Նահանջը առանց երգի»ին հեղինակին երեսունական Թուականներէն մինչեւ իր կեանքին վերջալոյսը մամուլին մէջ ցրուած գրութիւնները։

Որեւէ խոսք առաջ տեղ տանք Հրատարակիչ «Ցառաջ» օրաթերթին (Արփիկ Միսաբեան) «Ծանօթեութեան», որ լաւագոյնս կը խտացնէ գրջին բովանդա-

կու [իւնը.

«Այս հատորը կր հրատարակուի Շա. հան Շահնուրի մահուան քսանամեակին առթիւ (1974, Օգոստոս 20) ակամայ յապաղումով : Անիկա կր խմբէ ցարդ «Ցառաջ»ի եւ սփիւռքահայ, գլխաւորաբար՝ ֆրանսահայ մամուլի մէջ ցրուած գրա. կան այն էջերը եւ յօդուածները զորս Շահան Շահնուր, մինչեւ իր մահր չէր հրատարակած ։ Չէ՞ր ուզած ։ Թերեւս ։ Գոնէ ոմանց պարագային՝ անկասկած: բայց բոլորն ալ պահած էր իր արխիւին մէջ: Անոնք չեն դադրած գոյութիւն ունենալէ եւ ի վերջոյ մաս կր կազմեն իր գործին։ Անոնց եւ բոլոր միւս էջերուն յետ մահու հրատարակութեան պատաս խանատուութիւնը կ'իյնայ հրատարակի. չին, այսինքն՝ մեր ուսերուն։ Համոզուած ենք որ ո՛չ միայն անարժէք չեն այլեւ կը լուսաբանեն «Նահանջը առանց Երգի»ն գրողը։ Նկատի առնուած են նաեւ հեղի. նակին կատարած կարգ մը ճշդումները, քանի որ գրութիւններուն մեծ մասը աոած ենք իր իսկ արխիւէն։

Գրքին խորագիրը ընտրած ենք «Սիրտ Սրտի» ։ Ասիկա այն վերնագիրն է զոր, 1957-ին, Շահնուր կու տար «Ցառաջ»ի մեջ իր դարձր նշող առաջին գրութեան»: «BUILUS»

Շահնուրի «անտիպները» հեղինակին մասին խոսիլ աուած եւ մեր ազգային գրական կեանքը ալեկտծած են այնքան, որջան անոր Հատորով Հրատարակուած գործերը։ Մեր ակնարկունքիւնը կ'եր*գայ* 30-ական *գուականներու իր չար*ջ մր գործերուն, որոնք լոյս տեսած են «Ապադայ»ի, «Ցառաջ»ի, «Մենը»ի, «Ջրւար [մաց»ի եւ «Մ, մ էնուն տարեցոյց»ին մ էջ: Այդ գրութիւնները աւելի ու ունեցան ուրոյն ճակատագիր մբ, սկսեալ Կիպրոսի Հ.Բ.Ը.Մ.-ի Մելզոնեան Կրր-**Ժական Հաստատութենեն: Ուսուցիչ եւ** դրական մչակ Օննիկ Սարդիսեան խումբ մր գրասէր ուսանողներու պաշտօն կու տար հաւարելու Շահան Շահնուրի եւ Վազգեն Շուչանեանի մամուլին մեջ ցանուցիր գործերը։ Այդ ուսանողներուն -որոնցնէ ոմանը յետագային ամբողջովին կամ մասամբ պիտի նուիրուէին հայ գի. րին եւ տիպին- մեզուի ժրաջան աշխատանքին արդասիքն էր 1953-ին Կրթարանին մէջ մեջենադրուած եւ խանորատիպ «հրատարակուած» Շահնուրի «Ժողովա-

Snr. 109 596pmf: Ցետագային, այդ գրութիւնները ունեցան երեք տարբեր Հակատագիր. Շա4րուհ արսընդ է շաևն ղև ին վեհաղչակէև՝ արժանի նկատելով Հրատարակութեան։ U.ju dbend 1958-file Atjpneft itt Inju կը տեսներ «Թերթիս կիրակնօրեայ թիւր», որուն Հրատարակունեան անակընկալ պատիւր ինձի վերապահուած էր։ Քաջալերուած եւ ապաւինելով՝ Շահնուրի հետ տեսակցու թեամր մը ու չարունակուող Թղեակցունեամը ծնունդ առած բարեկամական կապերուն, կ'առաջարկէի երկրորդ Հատոր մրն այ Հրատաթակել կազմուած մնացեալ անտիսլներեն, որոնց կարգին կը դանուէին «Ս.զատն կոմիտաս», «Լիւքսէմպուրկի պա-Հապանները», «Աւագ Ուրբաթ», «Վաւերա [ժուղ [ժր» : 25 ի համ արձակած ներառնել «Պույնուգլըները»: Շահնուր վճռականօրեն կը մերժեր առաջարկս, իսկ կրկնակի խնդրանքիս առ ի պատասխան կա դրեր թե կրկին կարդացած էր դանոնը, սակայն կա՛մ արժանի չէր դաած եւ կամ ալ Հոն յայտնուած դաղափարրբևև աւբլի հաւ ատևտոսուղով տևմեր

արտայայտած էր իր այլ գործերուն մէջ։ Այսուհանդերձ, չրջան մը ետք եւ դէպքերու բերումով Շահնուր իր տեսակէար պիտի փոխեր, առնուամը վերոյիչեալ առաջին երկու գրութիւններուն մասին, եւ զանոնը վերամ չակելով պիտի հրատարակեր «Բաց տոմար»ին մեջ (Մատենաչար «Ցառաջ», 1971)։ Իսկ «անտիպներուն» երրորդ ձակատագիրը եղաւ ի-

րենց լքուածութերւնը:

Արփիկ Միսաքեան ահա դանոնը կ'ամփոփե պատասխանատուու Թեան լրիւ գիտակցութեամբ, բնականաբար նախ Հաղավուայ հետանակ «ան արարճ արանգին չեն», ու նաեւ գիտակցելով՝ որ մեր մէջ չեն պակսիր Շահնուրի անտիպները Հրրատարակելու պատրաստ անհամբերներ, որոնը նոյնիսկ կրնան նկատի չառնել «Նա-Հանջ»ի հեղինակին կտակը, որմով ան իր գործերուն որպես միակ կտակակատար կը ճանչնար ներկայ հրատարակիչը, եւ վերջապես, որովհետեւ իր մօտ կր դրտնուին գրագէտին վերջին սրբագրութիւն. ներուն բնօրինակները։ Այս վերջին հատորով Շահնուրի բոլոր դրութիւնները ամփոփուած կ'րլլան եօթեր հատորներու մէջ (**): Մաչուչա, առանձին ծրադիր մր կը մնայ Շահնուրէն «Նամականի»ի մր հրատարակունիւնը, որ պիտի ծառայեր տաեւ աւելի լաւ ըմբոնելու եւ լրա. ցընելու իր գրութիւններուն միջեւ գտնըւող բացը, գոնէ այն չափով որ ան կ՝ուդեր յանձնուիլ իր նամակներուն:

Գրջին Ներածութիւնը ստորադրած է Գրիգոր Պրլաեան «Բանտարկուած Թոչունը» վերհագրով։ Շահնուրի գրականու-[ժեան եւ զայն պայմանաւորող հոդեմըտածողութեան մէկ արժէջաւոր վերլուծում մըն է կատարուածը, 10 էջերու մէջ խտացած ։ Առաջին նախադասութեամբ իսկ ընորոչուած է դրադէտը. «Քիչ ան. գամ կը պատահի որ գրողներ առաջին իսկ երկով գտնեն իրենց կալուածը» եւ ապա՝ «Քննադատութիւնը Շահնուրի պարագա. յին իր ամէնէն սուր տագնապներէն մէկր կ'ապրի, անկարող՝ նախընթաց մը, ձեւաւորման կամ կազմաւորման փուլ մը

Հատորը կր բաղկանայ երկու մասերէ, Գրական էջեր եւ Ցօդուածներ։ Այս առաջին բաժինը կր կազմեն Աւագ Ուրբաթր և «Պույնուզլըները»: Երկրորդին մէջ տեղ դաած են 21 յօղուածներ, որոնց կարդին՝ վաւերաթուղթը, վերջին խօսքս չափա-զանցութիւն է, Մենք, Վէպին շուրջ, որոնք «կր մնան տակաւին գրական եւ մտաւորական յետ-մահու գայլժակղութերւններ» եւ որոնը մաս կը կազմեն ՇաՀնուրի «գայ-Թակղութեան արուեստին», ինչպես որ պիտի բնորոչէր Գրիգոր Պրլտեան ։ Հատորին կեղբոնական մասը իր էջերը կը բանայ ընկալելու համար Արփիկ Միսաջեանի «Որպես վկայութիւն» գրութիւնը եւ Շագրունքը հուսարվանդրարու փաճն անպոմ մը -ընտանեկան, երիտասարդական տարիներ, յուսահատութիւն պատճառող բուժարաններու մահնակալներ, եւ վերջին տարիներուն՝ Փարիզ եւ Սէն-Ռաֆայելի «Հայկական Տուն»ին մեջ։ Հրատարակուած է նաեւ Պէրպէրեան վարժա. րանի չրջանաւարտի վկայականը, ու մասչաշորաբար՝ երիտասարդ (ուսանող) Շահնուրկն հինդ գծագրութիւններ, որոնց չորսը ծանօք դեմ քերու սքանչելի երդիծանկարներ են լոյս տեսած՝ Պոլսոյ «Վերջին Լուր»ին մեջ -- Սիրունի, Ցովհաննես Ասպետ, 8.9.9. Մրմբրեան, Հրաչեայ Տէր-Ներսէսեան--: Չարմանալի յաջողութերններ, որոնք ի յայտ կը բերեն արդէն կազմաւորուած, իր դիծը եւ ոճը ունեցող երգիծանկարիչ մը։ Այլեւս դարմանալի պիտի չԹուի եթե ապազայ գրաղէտին արձակէն անբաժան բլլայ գրւարթախու երանդ մր, որամիտ եւ մերթ կնող գիծ մը, որուն արմատը դպրոցական նստարաններէն կու գայ, եւ Հաւարահաև ըրաչ գասարմարկարունգրող ե մը, իր մօրմէն։ Իսկ Արփիկ Միսաբեան իր կողմ է կր պատմ է Շահնուրին հանդիպելու համար 1955-ին իր համրորդու թիւնր դէպի Փեսաբ, Պոռտոյի մօտ գիւղաՈւխաագնացութեան մը երանգը ունի այս Տամբորդուներւնը, որուն արդիւնքը պիար ըլլար «Շագնուրի գայ գրականութեան դարձր», ինչպես կ'ըսէ ան : Իրողութիւնը այն է որ այդ հանդիպումը հոդեպէս բարերար եղաւ Շահնուրին, որ անկէ ետը դաղրեցաւ ֆրանսերէն գրելէ:

Գիրջը ներկայացնող այս տողերը չէին ներուն երիանբան առուղյուն «ժետիոսոկան» մը բլլալ, եւ պիտի չբլլան : «8 աւաջ»ի թեախնդիր եւ որակաւոր հրատա. րակութեան մաս կազմող կարգ մր գլխաւոր գրութիւնները 60 տարուան այժմ էու նիւն մը ունին որպես մտածում, ոճ, ոգի եւ մեր Հանրային ու գրական կեանքի մօտեցում ։ Ու նաեւ՝ որպես ներդօրութիւն, տինամիզմ: Շահնուր կր չարունակե մեզի դասաւանդել ըմբոստու*երուր զունիր դաճնանակն ետևբնանութիւնը, մեր անցեայը, ներկան, գրա*կան ըմբոնումները վերաջննելու անհրաժեչաութիւնը, անոր փրկարար դերը։ Սա կր հրահանդէ, մանառանդ, բսուածէն եւ գրուածէն անդին՝ ընկալել Թելադրըւածը, ան՝ որ միայն ներքին բուրայէն անցնելէ ետք պիտի իւրացուի, պիտի ղառնայ սեփական, ինչ որ ամէնեն կարեարդ է եւ արժ է քաւորը:

Գիտենը Թէ մեր պայմաններուն մէջ ինչ կը նչանակե անձնական նախաձեռնունեամբ եւ միջոցներով գրական գիրք մը հրատարակել։ Սակայն այս «Սիրտ Սրախ»ն կ'ընդառաջէ մեր բոլորին խոր ակնկալութեան։ Այս հրատարակութեան մէջ միակ անտեսուած մասը կարգ մր գր. րութիւններու մէջ տեղ դտած ֆրանսե. րեն արտայայտութիւններուն թարգմանուներններն են, որոնք իրենց բնագրային գունագեղութեամբը կ՝ըմբոչինուին րոյոր ֆրանսախօսներուն կողմե, եւ սակայն միւս ընթերցողներուն արդար իրաւունքն էր զանոնը հասկնալ ։ Եւ լաւագոյն Մարդմանիչը պիտի ըլլար նոյնին, ըն հրատարակիչը։ Գիտենը թե ի՞նչ անհաճոյ անակնկալի ականատես կ'րլլանը երբ Ֆրանսայէն հեռու, օրինակ Հայաստան նստած իսքրադիրներ, վստահելով իրենց դալրոցունակ գիտութեան, փորձած են «Նահան մերդեսմադ գր ֆրանսերէն նախադասու Թիւնները տառացի կերպով Թարդ-

Այս հատորին ընթերցումը կու դայ անդամ մը եւս Հաստատել, որ ՇաՀնուրի նման տաղանդ մր եթե նոյնիսկ փորձէ புறகு வெளிக்கள் கட யுறிமுயி யிற்காடி கிகாնարկի մր մասին կարձ Թղթակցութիւն ղն, անմիւրճն ի,ննքան արոտաարքի աևժեքով գրութիւն մը։ Կարդացեք 1957-ին, իր ապարինոնան չրջանին Ատլանտեանի யடிடு கோயார வாம் மாரயழிம் «பயாய்ջ»ին ղրկած Թղեակցութիւն մբ, Ապրիլեան ոգեկոչումի մր առնեւ, եւ կ'ունենանը իր «խորհրդածութիւններ»ու որակը։ Եւ քանի որ դի ճարի օևքը ական սերկոչենք ցեղասպանութեան գոհ մեր մարտիրոսները, կ'ուզենը մեջրերել մի քանի աողեր այդ ամէնեն անպանոյն Թղթակ-தாடிக்கத்து.

«Դժուար թէ Ապրիլեան սգատօնը կա. րելի բլլայ կազմակերպել, մնալով աւելի հաւատարիմ անոր ոգիին, քան ինչ որ րրած են Պոստոյի Հայերը։ Եւ ըսել թե անոնք մասնաւոր ոչինչ են ըրած։ Որքան մեծ ըլլայ ցաւր սրտին, ան կարծես այն. քան աւելի կր պահանջէ մերկ պատերու սարսուռը։ Որքան անդարմանելի բլլայ սուգը, մարդ այնքան աւելի հեշտու թեամբ կը հաղորդուի մթնոլորտին թախ. ծոտ գորչութեան հետ։ Որքան անմոռա. նալի բլլայ արհաւիրքին յիշատակը, այնքան նրբութեամբ կը ծորէ բակին քօղարկուած լոյսը։ Ոչ բոլորովին։ Այլ կարծես մեղեդի մը, որ վարանումով կը ծրփայ սրահին վրայ՝, այլ կարծես ողբ մր որ կը շնչէ դանդաղութեամբ, զի ան պիտի երթայ կտրել դարեր, նման տրտում աղօթասացութեան։ Եւ փոքրաթիւ գա. ղութը որ ներկայ է, սեղմուած է քովքովի, հաւատարին ընտանիքի մր պէս» ...«Պատր դեռ ոտքի է թէ ոչ, հարցու մը աւելորդ է։ Գիտենք թէ ան ոտքի է չայոց սիրտերուն մէջ։ Եթէ ըլլայ որ անոնք լոեն, քարերը պիտի խօսին»:

Վերջակետեն առաջ, միայն չնորհա. կալական խոսքեր ունինը հրատարակիչ Արտիիկ Միսաբեանին:

ԳՐԻԳՈՐ ՔԷՕՍԷԵԱՆ

(*) Շահան Շահնուր, «*Սիրտ Սրտի*», Մատենալար «Ցառաչ», 1995, 298 էջ։

(**) Նահանջը առանց երգի (1929), քաղաք մը ուր կը դանուէր տուժարանը։ Ցարալէզներու դաւաձանութերւնը (1933),

Թերթիս կիրակնօրեայ թիւր (1958) Ձոյգ մր կարմիր տետրակներ (1965) Բաց առմարը (1971), կրակը կողջիս (1973) եւ *Միրտ Սրտի* (1995)։ Թերևս հոս տեղին պիտի ըլլար, պարզապես ար մանագրութեան համար, թէ 2_{ոյդ մր} կարմիր տետրակները կազմող նոյնանու գրութեան ձեռագիրը Շահնուր ինձի կու ղարկեր որ հրատարակես «Շիրակ» ամ սագրին մէջ, ինչ որ կատարուեցաւ։ ի պա՝ հեղինակին կողմէ որոշ սրբագրու թիւններէ ետք, գրութիւնը առանձին իա տորով լոյս տեսաւ երկու ուրիշ գրու թիւններու հետ։ Աւելի ուշ, Ծահնու րի կատարելապաշտութեան ծանօթ ձրգ, տումով՝ նոյն գրութ-իւնը կրեց որոշ յրդ կումներ եւ «ԱմԷնուն ԹԷոդիկը» նոր խո րագրով մաս կազմեց Բաց տոմարին։

Առանձին ուսումնասիրութեան հիւթ պէտք է կազմեն Շահնուրի սրբագրու թիւնները եւ վերամշակումները, որոնք մասնաւոր շահեկանութիւն կը ներկայա ցընեն գրագէտին մտքի եւ ոճի ձեւաւող. ման տեսանկիւնեն։ Այս «ինքնասրբագր. րութեան» կամ «վերանայման» ուրիչ մեկ օրինակին կր հանդիպինք իր «Վարար ու րեր»ու պարագային։ Գրութիւնը հրատա րակուելէ ետք (Բաց տոմարը), կրեց դարձեալ 23 փոփոխութիւններ, որոնք գիրքին մէջ ձեռագիր կը գտնուին գոնի Արփիկ Միսաքեանի եւ իմ օրինակներուս մեջ։ Հետեւաբար օր մր երբ Շահնուրհ ավերողջական գործերուն ակադեմական հրատարկութիւնը կատարուի Հայաստա. sh its (wju maging unung anuflin. թեան, եւ դասակա՛ն ուղղագրութեամը հրատարակիչը անպայման նկատի պէտք է առնէ հեղինակային փոփոխութիւնները։

ՆԱՄԱԿԱՆԻ

Տիկին Արփիկ Միսաքեան «Bunue» opuphpp Փարիզ, Ֆրանսա

Երէկ հանելի անակնկալ մըն էր գրասեղանիս վրայ դանել Ձեր զրկած նոր հատորը՝ Շահնուրի յետ մահու հրատա. րակուներ, այնջան յատկանչական «Սիրտ Սրտի» վերնագրով ։

Բազում գիրքեր կը Հասնին գրասեղա. նիս, ու բոլորն ալ կարդալու անկեղծ ցանկունեամբ տուն կը տանիմ եւ այնտեղ կը դիզուին իրարու վրայ։ Սակայն, Շահնուր մագնիսականութիւն մը ունի. այնպես ինչպես ինք կ'ըսէ Թէ Զարիֆեան ու կոստանդեան մագնիսներ ունէին իրենց գրպանին մէջ որոնք կիները կը հրապուրեին, այնպես ալ Շահնուր ունի մազնիս մը որ կր կախարդէ ընթերցո. ղը: Հակառակ որ բազմաներ գրունիւն. ներ արդեն տեսած էի մամուլին մէք, սակայն, ինչպիսի՝ համեղ Թարմութիւն of nith whole aka -U.m. Republic Փարիզի Հայ Տան պարպումը, կոստանդեանի բանաստեղծութիւնը, Ձեր նամակները, Շահնուրի բէնուս վերադարձը հայու [եան (կամ՝ Հայ մամույին) բոլորը, hulula metha muser ப்பிழும் விளியுցին «պատկերազարդ պատմութիւնը Հա. յոց», գրուած դառն հիւմուրով, արու գրիչով ու անվրիպելի ճաչակով ու դա. տողու թեամբ ։ Դարձեալ Շահնուրով ղողուեցայ եւ միաբիս առջեւ պարզուեցաւ Հարց մր թէ Հայաստանի նոր իրականուներոր աւելի արդարօրեն պիտի կրնա°յ ընդունիլ Շահնուրը, առանց կլաւլիթի, որուն ներկայութիւնը ատենին մանդարանիօնէր հանջէն կրեր ան նրվու նած էր առիթով մր (կարծեմ կոստան Չարեանի «Նաւուն» Հայաստանեան Հրատարակութեան կապակցութեամբ)։

Այսօր Շագնուր ձերբադատուած է և Տիւանդոտ մարմինեն, վոր այնքան տարի ներ քաշկուտեց. սակայն, ուժեղ ներկա. Jurithen all t bb gutter app att. butt. րականութեւնը, նկարները, խոսքերը եւ եսլսեն իանջբե այո շատանով ըսև միզա. 4/18 դն ին ուսորուր և ու դրև դինաւսն կ. շատակները մեծ գրողէն ապարինում մի կ'ապրին ։

Դուք Շահնուրի կեանքին վերջին տառապալի տասնաժեակները մարդկայնօրեն տանելի դարձուցիք ատենին եւ այսօր վերակենդանացնելով իր գրական ժառան-Auchten mentely Al denbert & poper արան դաշն, Հաշրունառանում նրկրենում. ներուն:

Շնորհակալութեամբ՝ bentury u.qustur

1995, Umpm 28

HULTULL

BALTUSDSP

գրկկկն ՀԱՒԱՔՈՑԹ ԱՆՑԵԱԼԻ ՄԵՐ ՑԱՒԱԿՆՈՒԹԻՒՆՆԵՐՈՒՆ ՈՒ ՑՈՒՍԱԽԱԲՈՒԹԻՒՆՆԵՐՈՒՆ ՄԷՋ

«Հանրապետական Շրջանի Իսթեանպուլանայ Գրականու (ժետն Հաւաքածոն» կր րացուէր Գարեզին Արջ. Խաչատուրեա ம்), யரு அடியம் இருவட்டிராத வியார்க்கமு. ջին դործով։ Գարեգին Պատրիարջին քեծածաւալ գործերը, որոնք հրատարակ-மாயித் திரு யுமாயாயாக்கியபடு மீத்த, யறிமுயப் այ ծանօթ չէին Իսթանարուլահայութեան, րայց այդ վաստակը ծանրութիւն ուներ, խնչպես ծանրութիւն ուներ ղիմադծու-**Երւնը այդ մեծ Հողեւորականին, որ,** գիրջին Հրատարակութեան թուականին՝ արդէն վեց տարիէ ի վեր արժանաւորապես բազմած էր Պատրիարջական Գա-Հուն վրայ։ Արամեանի կողմե հրատարակուած Հաւաքածոյին մէջ տեղ տրուած էր Գարեզին Պատրիարջին մէկ գրու-Bեան, քարովի մր, որ գրի առնուած էր **Թարդմանչաց աշնի առիխով: Նախախ**ընամակա՜ն գիպուած ։ Գարեգին Պատրիարջ որ գիրջին հրատարակութենեն չորս տարի վերջ իր Հոգին պիտի աւանդէր **Թարդմանչաց տօնի օրով, Թարդմանչաց** աօրի դառիր ժևուաց իև ճանսմող բև սև կրրանար մեր Համայնապատկերը։

Գիրջին մէջ իրեն կը յաջորդէր Մեսրոպ Նարոյեան Պատրիարջը, նախորդ Պատրիարջը։

Երկու Հոգեւորականներով բացուած Համայնապատկերին վարագոյրին առջեւէն այնուհետեւ կր տողանցէին գրողներ, ծներեան Թուականի կարդով: Այդ գրողրբևև հրաքուրուագ բիր սևաբը «վաւբևական» գրագէտներ։ Նախ կը տողանցէին Արամ Ներսիսեան, Յակոբ Մարթաեան, Bակոր Մնձուրի, Ալոտ Քէչեան, Bովսեփ Շահեն, Հայկանոյչ Մառք, Գուրդեն Թրրենց, Ս. Ծովակ, Ջոհական, Եղիչէ Այվացեան, Գարուն Նախանեան, Բազարատ Թեւեան, Թորոս Ադատեան, Արեգ Shpwqui, B. F. Uppfus (Buluth Ftzhzհան), Եդուարդ Սիմ բէչեան։ Շարբը կը շարունակուէր աւելի երիտասարդներով ինչպես Օննիկ Բայուեան, Մինաս Թեօլեսլեան, Աարինէ Տատրեան, Վարդան կոմիկեան, Մկրտիչ Հանեան, Խաչիկ White , Միրվարդ Կիւլոլ Էնկեան , Lu-

րուժան Անեմեան, Ա. Շաւարչ (Արամ Փէհլիվանեան), Սօնա Տէր Մարդարեան։ Այնուհետեւ, տեղ կը դանկին յարաբերաբար աւելի նոր ու երիտասարդ անուններ ինչպես՝ Ձաւկն Պիպեռեան, Կարպիս Ճաննիկեան, Հայկազն Գալուստեան, Երուանդ Կոպելեան, Ձահրատ, Ռ. Հատակնեան, Ձարեհ Խրախունի, Անդան Էօդէր։ Եւ վաւերական նկատուած դրողներու յատկացուած այս առաջին բաժինը կ'աւարտէր Արա Կիւլէրով։

Գիրքը ուներ երկրորդ մաս մրն ալ, որ պիտի դառնար ապադայ փոթորկալից եռեւեփումներուն գլխաւոր կաթսան։ Հոս, աւելի սեղմ գիծերով, առանց լուսանկարի ու կենսագրական տեղեկութիւններու, կր յիչուկին այն գրողները որոնց այդ չրջանի արտադրութիւնները, Bt որպես բանակ, Bt որպես որակ, եւ ել արպես գրական սեռ, դանոնք կր դներն երկրորդական կարգի մր վրայ։ Ասոնը էին Արփիար Տէր Մարդարհան, Վահան Խիւտավերտեան, Նուարդ Յով-Հաննեսեան, Վաղարչակ Տեր Ցակորեան, Ռօգ Վարդանեան, Նուարդ 2., Մալվինե Վալիայեան, Արաբսի Պապիկեան, Մովսէս Մերտինեան, Օննիկ Կիրակոսեան, Այիքսան Տերրարթողեան, Մանիչակ Կիրակոսեան, Գեղամ Սեւան, Ս. Ք. Ձանգու, Աբրահամ Եանրգեան, Պ. Վաղար, (Գարեղին Ծ. Վրդ. Գազանձեան, ապագայի Թուրջիոյ Հայոց Պատրիարջը)։ Այս չարջն ալ կ'աւարտեր չահեկան անուններով, ինչպես՝ Տուք Վարդ Շիկահեր, Եղուարդ Աղամեան, Օննիկ Ֆչընեան, Ցակոր Խաչիկեան, Սեղա Թեւ-

Գրականութեան սիրահար ընթերցողներ, քսան, երեսուն տարի վերջ, Թղթատելով այդ Համայնապատկերը, պիտի կարենային գարմանալ տեսնելով որ դիրջին երկրորդ բաժնին մէջ մնացած էին ջանի մը այնպիսի անուններ ու գրողներ, որոնց իրական տեղր պէտք է րլլար առաջին բաժինը։ Երկրորդ բաժնի այս գրողներէն ոմանը Թերեւս առաջին բաժնին մէջ տեղ գտած կարգ մր գրադետներէ շատ աւելի արժանի էին այդ առաջին բաժնին մէջ տեղ գրաւելու: Ատոր փոխարէն, առաջին բաժնին մէջ ալ կային անուններ, որոնց իսկական տեղը պէտջ է ըլլար երկրորդներու յատ-կացուած բաժինը։ Այսօր ալ, դիրջին Հրատարակութենեն մօտաւորապես չորս տասնամեակ վերջ, կարելի է արդարօրէն նոյն դիտողուներւնները ընել: Օրինակ, երկրորդ բաժնին մէջ կային Օննիկ Ֆչրձեանի, Գեղամ Սեւանի, Վարդ Շիկաների անունները։ Սակայն հարց մր կայ, այսօրուան ընթերցողը այդ դիտողութիւնը պիտի ընկը իր մտջին մկջ նը. կատի ունենալով բոլոր այն զարգացում. ները, որոնք այդ անուններուն կողմե արձանագրուեցան գիրջին հրատարակութենկն վերջ, 1957-ին յաջորդող տարինե-

9-U1,AkP-1; 9-U1.AkP

ՊԷՑՐՈՒԹԻ Հայ Աւետարանական Ա. Եկեղեցւոյ մէջ, Մարտ 19-ին, մեծարանըի Հանդիսութիւն մը տեղի ունեցած է
նուիրուած վաստակաւոր կրթական մըչակներու, նախաձեռնութեամը Մերձաւոր - Արեւելքի Հայ Աւետարանական Եկեղեցիներու Միութեան կեղը. Մարմնին։ Հինդ տարին անդամ մը, այս մեծարանքին կ'արժանանան նուազադոյն 25
տարի ուսուցչական ծառայութիւն ունեցած կրթական մշակներ։ Բացման խօսըր արտասանած է Ձ. Մսրրլեան (Հայերէն) եւ Ա. Եսայեան (արաբերէն)։ Գործադրուած է դեղարուեստական բաժին
մո։

*

ՊԷՑՐՈՒԹԻ ԹԷՋԷեան կեղլոնին մէջ, Մարտ 21-ին, նախաձեռնութեամբ ՌԱԿ Շուչանիկ եւ Վարդենի կանանց գոյդ ակումաներուն, տեղի ունեցած է Հանդիսութին մր նուիրուած՝ «Կանանց միջադային Օր»ուան։ Խօսք առած է Տիկին Մարալ ԱՀարոնեան, բացման եւ փակման խօսք արտասանած է Տիկին Լենա Իւրնէչլեան։ Գործադրուած է դեղարուեստական բաժին մը։ Հանդիսութիւնը Հուվանաւորած է եւ ելոյթ ունեցած Տիկին Ռանտա Պրրրի։

* * *

ՎԱՌՆԱՅԻ գինուորական ակումբին մէջ, Մարտ 18-ին, Փլովտիւի «Ցակոր Պարոնեան» Թատերախումբը ներկայացուցած է «Պտոյտ մը Պոլսոյ Թաղերուն մէջ» կատակերդուները (Պարոնեանի):

UPPPPPUZUSAN USACANU VEC

ԿԵՆՍՈԼՈՐՏԱՑԻՆ **⊰**ԱՐՑԵՐ

Ստիրութի մէջ մեր կեանթը դիւրին չէր սկիդրէն ի վեր ։ Բայց այժմ չափէն անդին պղտորած՝ կենսոլորտային հարց մին է դարձած ։

Պատճառն այն է, կը կարծեն չատեր, որ մէն մի երկրի վարուելակերպի յոռեղոյն մասերն ենջ իւրացուցած եւ ձոխացուցած ու բարդացուցած՝ Համասփիւռջեան մեր ներկայ կեանջի մեծ կաթսային մէջ իրարու խառնած:

Իրրեւ իւրացման օրինակ կու տան.-Մէկուն պայքարի ձեւը ընտրական,
որ կը Թոյլատրէ ամէն, ամէն բան,
ի սէր վերջնական արդիւնջին միայն։
Միւսին մեԹոտը լրատուական
որ խառնուրդ մըն է դրաջննուԹեան։
Երրորդին կիրքը նիւԹապաչտական
որ ծնունդ կու տայ բարդ ու այլադան
անօրինական դործունէուԹեան։
Չորրորդին միաջը եսասիրական
որ Հաչիւներով կը բանի միայն
ինսամիական ու չահակցական։
Երկար է ցանկը Սփիւռջի կաԹսան
այսպէս խնողած բովանդակուԹեան։

Անկէ բարձրացած մուդ դոլորչիներ՝ Սփիւռջի դլխուն վերեւ Հաւաջուած՝ չնչահեղձ կ՚ընեն բաղմաԹիւ անձեր ։

ՇՐՋՈՒՆ ՄԱՆՐԱԴԷՏ

րու ընթացքին։ Համայնապատկերի խըմբադիրները դրախօսութիւն կ՝ընկին, պատմութիւն կը դրկին, բայց մարդարկութիւն կամ դուչակութիւն չկին ըներ, ապադան չկին կարդար։ Արդկն ինչպես կը տեսնուկը դիրքին վերջնական ձեւին մկչ, հրատարակիչները վերջին վայրկեանին առաջը առած կին չատ աւելի կարեւոր այլ սխալներու։ Օրինակ, որեւկ հետք չկր մնացած այն անտեղի վիձաբանութիւններկն, որոնք կատարուած կին Բադարատ Թեւեանի, Կարպիս Ճանձիկեանի, Խաչիկ Ամիրեանի նման դրողներու մասին։ Հակառակ որ խմբադիրներէն ամանք այս անունները ուղած էին տեսնել երկրորդ բաժնին մէն, այդպես չէր պատահած ։ Այդ կերպով, եթե կային անիրաւութիւններ, անոնք նուագադոյնի իջած էին։

Հարց մը եւս կար։ Անչուչտ որ խմբադիրները չէին կրցած զերծ մնալ բարեկամական կարգ մը ազդեցուժիւններէ ու Թերեւս ալ աւելի առատաձեռն վարուած էին որոչ գրոզներու նկատմամբ, որոնջ արդի գրականուժեան մարզէն ներս ճաչակի նմանուժիւն կը ցուցաբերէին։

1. 2.

ԼՕՐԸՆՍ ՏԸՌԷԼ

Ներածական՝ Գորֆու կղզիի բնութեան ու ապրելակերպին

Անգլերէնէ Թարգմանեց՝ ՇԱՔԷ ՏԷՐ - ՄԵԼՔՈՆԵԱՆ - ՄԻՆԱՍԵԱՆ

այոսկես ասած յետագայարար կը փորներ։ կ՝ապսպրե որ ենե յողնիմ, յայտնեըս չմորեր. ենե օգը նպաստաւոր ըրլայ, կինոր ժամեր չարունակ որսալ։ Բայց կողնիր. ինչին չէ որ կը խոսի, այլ՝ ձկնորսի իր աչալրջունիւնը պահելու Համար. ինչպինչեն տեսակ մը անջատում, որու չնորհիւ պիտի կարենայ կանխել ձուկերուն չարժումը. Տատրակ խաղացոմու չնորհիւ պիտի կարենայ կանխել ձուկերուն չարժումը. Տատրակ խաղացոմու չնորհիւ պիտի կարենայ կանխել ձուկերուն չարժումը. Տատրակ խաղացոմու չնորհիւ պիտի կարենայ կանխել ձուկերուն չարժումը. Տատրակ խաղացոնարկել։

Գողաձեւ յատակի մը վերեւը կը Հասնինք։ Խորջին՝ դեղին ու կանաչ սաՀուն բարերը կը նմանին օրօրուն Ջրախոտով ծածկուած մարդկային գանկերու։ Սպիտակ - արծաժ խումբ մը ձուկեր խոռոչի մը մուտջին յամենալով մեղ կը դիտեն ակնասիչ։ Իւրաջանչիւրը սեւ րիծ

մը ունի կոնակին վրայ։ Իրենց այս զարդամաց վիջարով, բևագչատիար ճաուսես - ըսնբենու շանճի դն բնբւսյեր ունին։ Յանկարծ՝ զուտ ընդյատակեայ մեպեկ դն վախմաջի ակը, ըբախ անաժութեամբ կ՝անհետանան ։ Ջուրը թեթեւ ա. լիջաւորում մր կ'ունենայ։ Անաստասիուս նչենրի ձիւղիկ մը կը Թանիսէ ցոուկեն կախուած ձինաիւդի շիշին մեջ, մի ջանի կանիլ կը սրսկէ ջուրին վրայ, որ կրկին կը յստականայ ու կ՝անչարժանայ։ Շունչս կը բռնեմ , որովհետեւ հոն վարը՝ կարմրորակ աւազի կոյտի մը վրրայ կծկուած ու պուլտոկանման գլուխը քարի դն վետ Հարմ քրումութը Համեղութեամը յայտնի ակորպելոս ձուկն է : Առաջին իսկ Հարուածով՝ Անաստասիուս դիւրաւ կը բռնկ գայն. այժմ ոտքե-நாட்ய மாய்டி பீரட்டுந்த மீட்டு நிழ் திருமாய் தாற տախտակին վրայ։ Երկու անգամ գայն սակառին մէջ կը դնեմ . երկու անդամին ալ դուրս կը նետուի, մահամերձ Թոչուրի դն մանիբնարիը անը հանախարևը վա-

ատիի տախտակին վրայ։

Այժմ չենը խօսիր և լուռ կը յառաջանանը եզերամօտ չուրի երկայնքին, զննելով ուրուականային յատակը որ այնքան նրարին կունի մակերեսին։ Կանդ կ՝ առենեն Հոն ուր թզենիի ձիւղեր կը Հակին չուրին վրայ։ Անաստասիուս կը թելադրէ որ ծաիմ ու նայիմ։ Ոչինչ կը տեսնեմ։ Ինքը՝ եռաժանին կամաց մր կ՝իջեցնէ ու կը Հարուածէ, կը միրձէ փոքրաձեւ ձերմակ բանի մը մէջ, որ կը սկսի բուռն կերմակ բանի մի մէջ, որ կը սկսի բուռն կերմավ տասինին։ Քալամարին սարսափահայն կեր Հանուած պահուն՝ բերան մը լեցուն մելան կը ժայթերեցնե մարդուն դէմքին

ու բազուկներուն վրայ եւ կր սկսի ֆրսսալ հիւանդ կատուի ձագի մր պէս։ Մեղմ
հայհոյելով ու խնդալով ` Սնաստասիուս
նստարանին վրայ զայն կ'ազատէ եռաժանիէն եւ կր նետէ սակառին մէջ, ուր
իր դեռ եւս ողջ մարմնին հպումէն
կեանջի փոջր նչոյլով մր յանկարծ կր
ցնցուի առաջին ձուկին պրկուած մարմինը։ Այս դիչեր օդը պաղ է եւ անսպասելի
զովութիւնը նպաստաւոր արդիւնջ կու
տայ, ջանի որ մէկ ժամուան ընթացջին
բազմաթիւ ուրիչ քալամարներ եւ երկու
այլ ձուկեր եւս կը բռնենջ։

Պղարկ խորչի մր մէջ անչարժանալով մ է կական գլանիկ կը ծիսեն ը եւ Անաստասիուս կաոր մր չոր հաց կը ծամէ։ Մաբուր օգր կ'անօքեցնէ։ Լապաերը մարելու վրայ ըլլալով՝ կազ կը լեցնե կրկին: Ջուրին յատակը դարձեալ կը լուսաւորուի ։ Ատենը եկած է, որ օկտոպուս բրոնենը, կ'ըսէ Անաստասիուս։ Առ այդ՝ եռաժանիները մէկրի կը դնէ եւ կեռ ծայրով ձողը ջուրին մէջ կր միրճէ անոր կապուած փնջիկ մր ապատքեղի ծփուն **ժակարդով: Զայն այս ու այն կողմ** դարձնելով՝ ժայռերուն ներքեւ կր պեղէ նրրօրէն : Մեզմ է վեր գտնուած ժայրեց-முக மிகாடிக்கம் மித்திர் மிழிக் வகிழ் முட կոյդ மீட կ'իյնայ ջուրին மீத்த: «Տե'ս», կը չչնչէ յանկարծ Անաստասիուս ատաք. ներուն մէջեն: Կր ծուիմ: Ծուլօրեն չարժող բան մը կայ ժայռին տակը, օձի կր հմանի։ Անաստասիուս ազատրեղի փնջիկը անոր կը դպցնե նրբութեամբ, գգուալի։ Անասունեն երկարող թազուկը մեզմիւ կը խաղայ ազատքեզի տերեւներուն հետ. երկրորդ բազուկ մը երկչոտունեամբ կը միանայ առաջինին, ապա՝

երդորդ մը։ Խաղալու պէս՝ մէկ բաղուկեն միւսին կանցնի կանաչ փնջիկը, որու հայն է կեռը։ Ահա եւ կր տեսնուի օկտոպուսին աղեղ, Թունաւոր կացի դիմակի հմանող գլուխը, որ տիմարի կեղրոնացած անչարժութեամբ մր թակարդին կը նայի։ Պահը հասած է։ Անաստասիուս կեռը կը սահեցնէ անոր մարմնին տակ եւ ուժգին կը քաչէ դէպի վեր: Ցանկարծական պրկում մր եւ դալարում մը ծայր կու տայ։ Անասունին բաղուկները կը պրկուին, բայց ապարդիւն։ Վեր կը հանուի գալարուելով ու պրկուելով, եավուրրբեսուր ղէն բերու անհակի ճանբև բոնած գորս նաւակին մեջ կր ձգե մեծ աղմուկ հանելով, որ մեզ կը ցնցէ։ Ապա՝ Միաստասիուս ձեռթով ամուր մի կր բռնե գայն, մինչ պեդալի արարածը ի,սնսնուր դանմուր համուրիը շունչ բո րուռն կերպով կր դիմադրէ։ Անաստասիուսի նպատակը անոր ողնայարը դրա-նել է : Եւ ագա՝ դաստակի յանկարծական չարժումով մր անասունին ներսիդին ժունո ին ծաշբ բւ ին տատոլրբնե սևոչ տեղ մը միսրձելով՝ կր կոտրէ : Գալարում մը եւս, ու ամբողջ մեջենան կը ցնցուի, կր քայքայուի։ Բաղուկներուն վրայի ծրծակները դեռ եւս կը չարունակեն կատազօրեն ծծել ու կծկուիլ, բայց անոնք այժմ կապուած են անկազմակերպ, անկացած ուղեղի մը, որ փախուստ տալու կապակցութեամբ Հրահանգ չի տար իրենց։ Անփառունակ կերպով նաւու յատակին նետուած՝ անոնք հիմա փայալ կը ծեն, վերք պաշտպանող փակոցը մորնեն դա-மைக் யுயகாடி பாடயக் கடிகிற்கி கீயர்ந்து கய-

(Tup. 16)

COMITE DE DEFENSE DE LA CAUSE ARMENIENNE

REUNION PUBLIQUE

Les Présidentiables face à la Communauté arménienne

Avec les porte-paroles de :

Edouard BALLADUR - Patrick DEVEDJIAN Jacques CHIRAC - Pierre LELLOUCHE

Robert HUE - Paul MERCIECA

Lionel JOSPIN — Pierre GUIDONI

Lef FORSTER (Avocat)

Ara KRIKORIAN (CDCA) Kevork KEPENEKIAN (CDCA)

Meeting animée par Charles VILLENEUVE, TF 1

le Vendredi 21 Avril à 20 heures 30

Grande Salle de la Mutualité

24, rue St-Victor, Paris 5e — M° Maubert - Mutualité — P.A.F. 50 F.—

Autocars prévus au départ de :

- Alfortville 19h30: Place Carnot 19h45: Place du Petit-Pont;
- ARNOUVILLE-LES-GONESSE 19h30: devant le stade Léo Lagrange;
- Asnieres 19h: Place de l'Hôtel de Ville;
- BAGNEUX-CACHAN 19h30: devant le 87, ave Aristide Briand,

angle rue Marcel Bonnet (Cachan);

- CHAVILLE 19h30: Pointe de Chaville 19h45: arrêt Guilleminot;
- CLAMART-ISSY-LES-MOULINEAUX 19h45: devant la Mairie de Clamart - 20h: devant l'église Sourp Mariam Asdvadzadzine (Issy)
- SEVRAN 19h30: Place Crétier

- 19h45: face à l'ancienne gendarmerie, ave de Livry, (limite de Sevran-Livry) Pour tous renseignements s'adresser au secrétariat du CDCA Tél 44. 83. 07. 02.

NOTRE-DAME de PARIS

COMMEMORATION DES MARTYRS ARMENIENS

> MESSE PONTIFICALE

> > célébrée par

Mgr Grégoire GHABROYAN Eparque des Arméniens catholiques de France

DIMANCHE 23 AVRIL à 15 heures 30

en la Basilique Notre-Dame de Paris

L'homélie sera prononcée par le Cardinal Jean-Marie LUSTIGER Archevêque de Paris

l'occasion du 80ème anniversaire du génocide arménien de 1915 l'AMBASSADE

DE LA REPUBLIQUE D'ARMENIE présente

Gérald PAPASIAN

& Nora ARMANI dans un spectacle de leur création :

le chant d'Ararat

le Mardi 25 Avril à 20 heures à l'auditorium St-Germain 4, rue Félibien, Paris 6e Pour tous renseignements: Tél.: 53, 76, 09, 93

HAMASKAINE - PARIS

Le Comité de Défense de la Cause Arménienne

vous invitent à la présentation du livre :

Autopsie du Génocide Arménien

Entre l'Empire ottoman et les grandes puissances

VAHAKN DADRIAN

avec projection de diapositives La présentation sera animée par Gérard CHALIAND

le Vendredi 28 Avril à 20 h 30 Salle Zarouhie et Dikran Démirian Maison de la Culture Arménienne 17, rue Bleue, Paris 9e (M° Cadet) Tél.: 48. 24. 63. 89.

- Entrée libre -

24 AVRIL

JEUDI 20 AVRIL

ARTE

de 20h40 à 00h40

Soirée proposée par Ursula GAUTHIER avec Ch. AZNAVOUR

20h50 : Les yeux neufs de l'Arménie

21h55 : Le sang des montagnes

22h50: «Nahabet»

FRANCE 3

23h45 les Dossiers de l'Histoire «ARMENIE, MEMOIRE ET DEVENIR» (52 minutes)

> réalisation de Producktion Team à Bruxelles

en collaboration avec la Télévision arménienne.

EUNIZUAUTHE

Կապոյա Խաչի Իսիի «S. Սերենկիւյեան» մասնաձիւղը չնորհակալուԹեամբ ստացած է հետեւեալ նուիրատուութիւն. ները .-- Տիկին Մարիձա Տէրաէրեան 200 Ֆր. Տիկին Ա. Ցակորեան*ի մահուան բա*ռասունջին առեիւ։ Օր. Արաջսի Գադանձեան 500 Ֆր. իր սիրելի Հօր՝ Գր. Գազաննեան*ի մահուան* 6-րդ տարելիցին առիխով:

կապոյա Խաչի Շրջ. Վարչութիւնը չընորՀակալութեամբ ստացած Տիկին Սողոմոնեանկ 2.000 Ֆր. իր մօրաբրոց՝ Արմենուհի Ցակորեան*ի մահուան առեիւ* ։

DATE A RETENIR

AAAS

ASSOCIATION ARMENIENNE D'AIDE SOCIALE

Fête Champêtre traditionnelle

de la MAISON DE RETRAITE 95500 GONESSE

Dimanche 2 Juillet à partir de 11 heures 30

Imprimé sur les Presses du Journal «HARATCH» 83, rue d'Hauteville, 75010 Paris SIRET : 51027317 A Commission Paritaire: N° 55935

LN8U SbUUh

Tuzur Tuzener UPPS

-- ԳՐԱԿԱՆ ԷՋԵՐ, ՑՕԴՈՒԱԾՆԵՐ, ՆԿԱՐՆԵՐ --Ներածական՝ ԳՐ. ՊՀԼՏԵԱՆ

290 էջ, Մատենաշար « 8 Ա Ռ Ա Ջ »

Գին՝ 150 Ֆր., Թղթատարի ծախարով՝ 175 Ֆր. Դիմել՝ «Ցառաջ» կամ Հրանտ-Սամուէլ Գրատուն (51, rue Monsieur-Le-Prince, 75006 Paris)

ANNIVERSAIRE du GENOCIDE des ARMENIENS PERPETRE par le GOUVERNEMENT TURC en 1915

- La condamnation internationale du Génocide arménien;
- La poursuite en justice des négationnistes;
- La reconnaissance et la réparation;

• Le respect des droits de l'homme.

JOURNEE DE MOBILISATION

POUR LA PREVENTION DES GENOCIDES ET DES CRIMES **CONTRE L'HUMANITE**

LUNDI 24 AVRIL

Sur le Parvis des Droits de l'Homme et de la Liberté - Trocadéro - Paris Programme des manifestations :

10 h 30 — Messe solennelle en l'église apostolique arménienne,

15, rue Jean-Goujon, Paris 8º

12 h 00 — Sur l'Esplanade du Trocadéro

Inauguration de l'exposition "24 AVRIL" dans le hall du Musée de Chaillot.

Projection sur grand écran de "Mémoire arménienne"

Littérature et presse

Exposition de photos documentaires Documentaires audiovisuels

Création d'œuvres plastiques

Présence culturelle et artistique

17 h 30 — Rassemblement à l'Etoile, angle des avenues des Champs-Elysées et de Friedland

18 h 00 — Dépôt de gerbes sur la tombe du Soldat Inconnu et ravivage de la

18 h 30 — Cortège en direction du Trocadéro

19 h 15 — Allocutions de diverses personnalités sur l'Esplanade du Trocadéro 20 h 00 — Marche vers l'Ambassade de Turquie où une motion sera déposée

COMITE POUR LA COMMEMORATION DU 24 AVRIL 1915 Siège: Eglise Apostolique Arménienne, 15, rue Jean-Goujon — 75008 PARIS Renseignements: Tél.: 42 08 76 49 — Fax: 42 08 09 70

Soutiens financiers à adresser à l'ordre du Comité du 24 Avril. Le 24 Avril est une journée chômée légale pour tous les salariés d'origine arménienne. Absence légale pour tous les enseignants, élèves et étudiants.

PROGRAMME DES MANIFESTATIONS

SOUS L'EGIDE DES EGLISES APOSTOLIQUE, CATHOLIQUE ET EVANGELIQUE ARMENIENNES

MARDI 18 AVRIL

à 12H — Conférence de presse sur le thème : «LE GENOCIDE ARMENIEN, LE DROIT A LA MEMOIRE»

CATHEDRALE APOSTOLIQUE ARMENIENNE 339, avenue du Prado, Marseille 8e

en présence de MM. les Députés et Sénateurs des Bouches-du-Rhône et des Représentants des organisations humanitaires et des Droits de l'Homme

DIMANCHE 23 AVRIL

VEILLEE AU MONUMENT DU GENOCIDE

Dans la cour de la Cathédrale — 339, avenue du Prado organisée par les jeunes des mouvements arméniens : Nor Seround, JAF, Jeunesse chrétienne de la Cathédrale, UGAB, Haï Arinouch, CEDCA et Bolsetzi

21H : PRIERE DE REQUIEM EN LA CATHEDRALE

22H: RASSEMBLEMENT UNITAIRE DE LA JEUNSSE dans la salle de la Cathédrale, Projection de vidéo-témoignage sur le Génocide

23H : VEILLEE DEVANT LE MONUMENT

LUNDI 24 AVRIL

9H30: MESSE EPISCOPALE

Célébrée par Mgr Daron GEREJIAN

à la mémoire des 1 500 000 martyrs du Génocide perpétré par le Gouvernement turc

11H30 : DEPOT DES GERBES AU MONUMENT

prise de paroles des autorités 15H30: MESSE SOLENNELLE

(en l'Eglise des Réformés)

(Homélie prononcée par Mgr de PANAFIEU nouvel Archevêque de Marseille) 18H RASSEMBLEMENT UNITAIRE à la station de métro Prado - Périer

Défilé jusqu'au Consulat de Turquie

2Arbeturah **Աባቦት**Լ 19 MERCREDI 19 AVRIL

LE NUMERO : 5,00 F 6904 SUPH - Phh 18.574

ՇԱԻԱՐՇ ՄԻՍԱՔ**ԵԱ**Ն (1925-1957)

Fondateur SCHAVARCH MISSAKIAN

LE PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE-FONDE EN 1925

DIRECTRICE: ARPIK MISSAKIAN

HARATCH

83, Rue d'Hauteville - 75010 Paris Tel.: 47. 70. 86. 60 — Telex: HARATCH 280 868 F — FAX: 48.00.06.70 — C.C.P. PARIS 15069-82 E

₽ԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

Ֆրանսա ։ Տար. 1.000 Ֆ. .. Վեցամսեայ ։ 510 Ֆ. Արտասահման : Տար. 1.300 Ֆ. (ամէնօրեայ առաքում) 1.150 Ֆ. (շարաթական առաքում) ... Հատր : 5,00 Ֆ.

69e ANNEE - N° 18.574

ՌՈՒՍԱՍՏԱՆԻ ԴՈՒՄԱՆ XUV28UP FF JUSUMULSF8 1915-Ի ՑԵՂԱՍՊԱՆՈՒԹԻՒՆԸ

Նարօն է ոն մարտանաչ քանդրեն չար եր **գափուած էին անցեալ տարի որպէսզի** Ռուսաստանի երեսվորանական Ժողովը (Դումա) ճանչնայ Հայերու ցեղասպանու-**Երւնը եւ նոյնիսկ կարդ մր ԹերԹեր Հապ**ձեպ կերպով Հաղորդած էին Թէ այդ ձանաչումը եղած է, ինչ որ սիսոլ էր։ Նոր է, Ապրիլ 14-ի իր նիստին մէջ որ Դուման կը Տանչնայ եւ կը դատապարտէ Հայերու դեղասպանութերւնը (1915 - 22)՝ միաձայնութեամբ (282 ձայն, դէմ եւ ձեռնպահ

Ստորեւ բուկարկուած բանաձեւր. . «Հիմնուելով պատմական անհերջելի փաստերու վրայ, որոնք կը վկայեն 1915 -1922 Թուականներուն Արեւմտեան Հայաստանի տարած քին վրայ Հայերու բնաջըն-வாழிழ் மியமழ்ம்,

Հետեւելով Միացեալ Ազգերու Կազմակերպութեան 1948 թուականի Դեկտեմրեր 9-ին ընդունած «ցեղասպանութեան յանցագործու Թիւններու կանխումի եւ անոր պատիժի պայմանագրութեան» ոդիին եւ տառին,

պատերազմական յանցագործութիւններու եւ մարդկութեան ղէմ յանցագործու-

թիւններու անժամանցելիութիւնը չընդունելու 1968 Նոյեմբեր 26-ի պայմանագրու-

ձգտելով վերածնելու Ռուսաստանի պեաունեան մարդասիրական աւանդունիւն.

յիչեցնելով, որ Ռուսաստանի նախաձեռնունեամբ Եւրոպայի հզօր պետու-Թիւնները տակաւին 1915 Թուականի հայ ժողովուրդի նկատմամբ Թուրջ կայսրութեան գործողութիւնները որակած են որպէս «յանցագործութիւն մարդկութեան

նչելով, որ եղբայրական հայ ժողովուրդի ֆիզիքական ընաջնջումը անոր պատմական Հայրենիջին մէջ կատարուաչ է Ռուսաստանն աւերելու պայմաններո**ւ** ստեղծման նպատակով,

Ռուսաստանի դաչնակցային հանրապետական ժողովի պետական Դուման կը դա. տապարտէ 1915 - 22 Թուականներու Հայերու ոչնչացման կազմակերպիչները։ Իր կարեկցութիւնը կը յայտնե Հայ ժողովուրդին եւ Ապրիլ 24-ը կը նկատէ որպէս ցեղասպանութեան գոհերու յիչատակի

«Cruetareu»

(Ապրիլ 14 / 18)

կԱԶԸ ԿՐԿԻՆ ԴԱԴՐԱԾ

Թիւրքնկնստանի հետ ծագած դրամական տարակարծութեանց որպէս Հետեւանք Ուդրեկստան Ապրիլ 12-ին փակած է կազամուղը։ Ստեղծուած կացութեան யாடுக்க ஆய்ப்பானர் புற முறைக்க க்காழ 'யாնել հարկ եղած միջոցները։ Վարչապետ Հ. Բագրատեան Հեռաձայնի խօսակցու-**Երաններ ունեցած է Երւրջույն եւ ուղ**րեկ ղեկավարներու հետ, ինչպես նաեւ դիմած է Ռուսաստանի վարչապետ Ձերնունիրդինի, որպեսգի միջամակ եւ լուծկ կնձիռը։ Խորհրդարանի նախագահն ալ՝ Բարդէն Արարջցեան , Ապրիլ 15-ին դիմած է Ուղբեկստանի եւ Թիւրքմ էնստանի Սոր-**Հրրդարաններու նախաղա**Հներուն իր մրտահոգութիւնները փոխանցելով։ Արդարեւ Ապրիլ 12-էն ի վեր Հայաստան կագ չի ստանար ։ Բ. Արարջցեան չեչտած է որ Հայաստան որպես երկիր մը որ իր պարտաւորութիւնները կատարած է իրաւունը ունի ակնկալելու որ ձեռը բերուած պայմանագրութիւնը յարդուի։ («ԵԱ-ՌԱՋ», Ապրիլ 18-ին հեռաձայնով առած մեր տեղեկու Թիւններուն Համաձայն, յոյս կար որ օրուան մէջ վերահաստատուէր կաղի հայլժայլժումը):

ԹԵՀՐԱՆԻ ՀԱՆԴԻՊՈՒՄԻՆ ՏԵՂԵԿԱՏՈՒՈՒԹԻՒՆԸ

Ապրիլ 11-ին, Արտաջին փոխոնախարար Եղ. Չուլոյեան վերջերս ԹեՀրան տեղի ունեցած երրեակ բանակցութիւն. ներուն տեղեկատուութեան նուիրուած մամուլի ասուլիս մը տուած է։ Իրանի մայրաքաղաքին մէջ Ապրիլ 8-ին դոյացած այս Հանդիպումին Հայաստանը կը ներկայացնէր Վ․ Փափաղեան, Թիւրքնէնրստանը՝ Բ. Շիչմուրադով եւ Իրանը՝ Ա. Վելայեթի։ Կողմերը ստորագրած են տացման, առեւտրատնտե**հա**պերու սել սական եւ գիտական Թէջնիջ մարզերու մէջ Համագործակցութեան մասին միացեալ յայտարարութիւն : Ըստ Եղ. Չուլոյեանի, ըննարկուած կարեւորագոյն նիւթը եղած է խնդրոյ առարկայ երեք Պե. աունիւններու տարած թով բեռներու փոխաղրութեան Հարցը։ Այս առթիւ Թիւրջմէնստան չահեկան առաջարկ մըն ալ ներկայացուցած է Իրանի՝ կազատարը, ջարիւպատարը եւ ելեկտրական դիծերու ցանցը անոր տարած քէն անցընելու կապակցութեամբ։ Սակայն Հարցը կը կարօտի երկար ըննարկումներու, նկատի ուրբրալով նենրին բւ ճամաճարար ետևդու թիւնները:

rurntl

«LE MONDE»

(16-17 Avril)

L'Arménie, c'est aussi aujourd'hui

Հինդչարթի, Ապրիլ 20-ի հայկ. յայտաղրերուն առներ հեռատեսիլէն (Ֆրանս 3 եւ Աոթե) Մոնաի ձայն-Հեռատեսիլի յաւնլուածը լայն արձագանգ տուած է

թ և. էջին եւ թէ 19-րդ էջին վրայ: Ա. էջին գրութիւնը ստորագրուած է Գաթրին Հիւմպլ եւ սկիդբը կ'ընկ սա դիպուկ հաստատումը .- «Տարօրինակ է,

գեռատեսիլը։ Ի°նչու գարկ է որ տարե-சுயாக் கிற பாயர ம்வக்டாட கேயியர் கயிருக்րու իրականութեան մասին», աւելցնելու Համար Թէ Հարկ եղաւ որ ցեղասպանու. *երեւան* 80-ամեակն ըլլայ որպեսգի երեկոյթ որ յատկացուի այս փոջրիկ երկրին։ Մարի ժեկօ ալ (էջ 19) կը խօսի Ֆրանս 3-ի յայտագրին մասին։ Երկու գրու*թիւններն ալ յաջող անդրադրձներ են* ։

PUPPAUL

Բ. դասակարգի մրցումներու չարջին, Վալանսի Հայ Մարզականը իր դաչաին վրայ պարտուեցաւ Ալէսէն 2 - 3 եւ դասաւորման մէջ 12-էն անցաւ 13-րդ դիրջին: Գլուխը կրկին կենկանն է 71 կետով:

248146 ԷԶՄԻԱԾՆԻ ՄԷԶ

ՊԱՏԱՐԱԳԵՑ ԵՒ ՔԱՐՈԶԵՑ ԳԱՐԵԳԻՆ

ԷՋՄԻԱԾԻՆ . - («Ցառաջ») . -

Ս. Ցարութեան տոնը յատուկ իմաստ ուսացաւ այս տարի Էջմիածնի մէջ ուր նոյն օևև ին արժնարիի առատնաժև ին դառուցաներ Հայաստանեայց Եկեղեցւոյ 131-րդ կաթողիկոսը:

Ապրիլեան պայծառ արեւուն տակ Մայր Ա, Թոռի պարտեղները եւ նոյնիսկ չրջապաան քրուաջ բեր ժայրոժայր համղունբաղև մր որ կուղար տեսնելու, լսելու «նոր կաթողիկոսը»: Տաձարը վայրն էր անդաղ. րում յորձանքի մր որ մուտք կը գործէր Հոն, պահ մր կը հետեւէր արարողութեան, որող ին վասբև ու մունո ի,թնեն՝ արվե ձգելով ուրիչներու։ Պարտէզը գետեղուած բարձրախօսներէ եւս կը սփռուէր պատարագը ։ Իսկ տանարին մէջ հեռատեսիլի բազմանիւ կայաններու Թղթակիցներ կը տեսագրէին արարողութիւնը։ Ներկայ բազմութեան մաս կր կազմէին

Պատարադի սկիզբէն ջիչ ետք հասաւ պետական աւագանին , գլխաւորութեամբ փոխ - նախագահ Գ. Ցարութիւնեանի , **Խոր**Հրդարանի նախագահ Բ. Արարջցեանի ու Երեւանի քաղաքապետ Վ. Խաչատրեանի ։ Պաչաշնական հիւրերու յատկացուած րաժնին մէջ տեղ գրաւեցին նաեւ օտար

Սփիւռջանայեր, մեծ կամ փոջր խումբե-

երկիրներու Հայաստանի ներկայացուցիչները որոնց մաս կը կազմեր Ֆրանսայի դեսպանը Տիկին ար Հարթինկ։

Գարեզին Ա. իր քարոզին ընաբան առած էր չարականի մը հետեւեալ տողերը.

«Ujuop be abf gnewpaughwif պայծառասցուք տօնիւս. ընդ հաշտութեանն Աստուծոյ միմեանց արկցուք գիրկս սիրով bi. Thupul quebugnif, Քրիստոս յարեաւ ի մեռելոց»:

Նորբնաիր Կաթողիկոսը Քրիստոսի յանունբրող ժումուփունիր դէն նրանգջրիսվ յաւիտենական կետնքի Հաւատքին պատկե. րը, ըստւ թե այդ հաւտաքին առաջին մէկ օրրանը եղաւ Հայաստանը որուն ժողո-ராட்டிர் தாய மூர்கார நாடி பக்கி காய நுட ար, մեծ Թիւով գուեր ունեցաւ, բայց ապրեցաւ, որովհետել հաւատաց յարութեան ։ Ան յիչեց 1915-ը որ առելի *ջան* 1.5 միլիոն Հայեր Հնձեց, բայց 80 տարի ետք, մենք կանգնած աշխարհին դէմ Քրիստոսի յարութեան աւետիսը կուտա. յինը աշխարհի ։

Գարեգին Ա. չարունակեց. «Ինձ համար մանաւանդ բերկրանքի բացառիկ եւ աննախընդաց օր է այս օրը, որովհետեւ առաջին անգամն է որ ես իմ կեանքում Զատիկ եմ տօնում իմ ազատ, անկախ հայրենիքում, իմ հայրենաբնակ ժողովրդի հետ, յարութեան ձայնին արձագանգ եմ տայիս յարութեան հայկազնեան այս «անլըռելի դանդակատնից», որի հիմքը դրեց յարուցեալ Փրկիչը ինք իր Էջքովն ի Հայաստան, եւ որի սկզբնահունչ դօղանջն գալիս է իրենից, իր բառերից, «ես յաղ-Preh malumphh»:

Պատարաղի աւարտին երդուեցաւ Հայրապետական մաղթանքը ու Գարեդին Ա. ներկայ պաշտօնական անձնաւորութիւննե. மாடு செயர்மார் பட மையுகார்மம் மாயிրոնմաւթնաւ վբշանար աւև նրմաւրբնաւ չնորգաւորու [ժիւնները:

Ա. ԹՈԹՈՑԵԱՆ

ՔԱՆԻ ሆር ՏՈՂՈՎ

ՍԱՐԱՑԵՒՈՅԻ մէջ երկու ֆրանսացի *կապոյտ սաղաւարտաւորներու սպանու*-*Թենէն ետբ*, Ֆրանսա պայմաններ կը դն<u>է</u> չարունակելու Համար իր մասնակցութ նը բերել ՄԱԿ-ի ուժերու։ Ապրիլ 18-ին, ըննունիւնները դեռ չէին կրցած ճչղել նե ո°վ կրակած էր Ֆրանսացիներուն վրայ (մաՀմետակա°ն թէ սերպ)։ Ֆրանսական զինուորական չրջանակները աշելի Պոսնիացիներուն կը վերագրեն կրակոցները։ Այս ղկպքերը նոր նիւթ մը Հայթայ. թեցին նախագահական թեկնածուներուն։

ՆԱԽԱԳԱՀ ՄԻԹԵՐԱՆ գրոյց մը ունե. ցաւ Պերնար Փիվոյի հետ (Ապրիլ 14) որու ընթացքին չվարանեցաւ կրկին իսօսելու իր Հիւանղութեան մասին։ Նախադահին ծանօթ հիւանդութենեն ի վեր, լրագրողները քիչ մր սատիք Հետաքրքրութեամբ կը ծանրանան այդ Հարցին վըրայ եւ պէտը է խոստովանիլ Թէ ՄիԹերան Համբերութեամբ, երբեմն ալ հիւմուրով կը պատասխանէ ։ Այս անգամ ալ ըստւ թե կը յուսայ տոկալ մինչեւ Մայիս 7, պետական հարց է, անկէ հար անձնական ։ Պատմութիւնը կր սիրէ, պիաի ուղէր որ իր անունն ալ արձանագրուի ியாரிகடிக்கம் பிர்ட், மயுரு கடிக்க யயுயக்கர் է, n°վ կը յիչէ, կ'шւելցնէ Միթերան Թու**գախամունը, ի՞նչ պիտի ըսուի քանի մը** Հաղարամեակ յետոյ նոյնիսկ զօրավար ար կօլի, Փոնփիաուի, Ժիսջարի կամ իմ մասիս ։ Ու վերջին Հարցումին՝ եթե կայ Աստուած , ի աչ պիտի ուղեիք որ ըսե ձեղ ընդունելով : Միթերան կր պատասխանէ՝ «վերջապես գիտցար , ու կը յուսամ Թէ կ՝ա. ւելցնէ՝ բարի եկար»։ Բացայայտ կերպով յոգնած ըլլալով , յաջորդ օրն իսկ կ'ըսուէր թե Միթերան մահաջունի մեջ է: Ա.J. իսկ պատճառաւ, Ապրիլ 15-ին ալ ջանի ղն քնառնում նրմուրբառ վերիարոսրի ա-

utas vuluatuv

ՊԱՏՈՒՈՅ ԼԵԳԷՈՆԻ ՀՐԱՄԱՆԱՏԱՐ

Ձատկուան նչանակումներու առեիւ, ւոյ լեղէոնի հրամանատարի աստի-Տան չնորհուած է (Մշակոյթի եւ ֆրանսախօսութեան նախարարութերւն) Աչոտ Մալաջեանի (Անրի Վէրնէօյլ) որ արդէն արժանացած էր նախորդներուն (ասպետ, սպայ) ։ Այս առներե, Ֆիկառօ (Ապրիլ 17) նկարին կցած է կենսագրական տեղեկու-*Թիմններ եւ յիչած Թ*է հաւատարիմ իր ծագումին մեծ նպասա բերած է իր ժողովուրդին պատմութեան եւ մշակոյ*թին պաշտպանութեան Համար* ։ Մնչուչա կը խսսուի նաեւ իր Ֆիլմերուն մասին եւ գիրքին՝ «Մայրիկ»ի ։

պարանքը (Վառ)։ Չծածկեց թե ութ ամիս է լրջօրէն հիւանդ է եւ կը ջանայ դիմանալ։ Շշուկները, կ'ըսէ, անխուսափելի են եւ կ'ընդունի որ ձախող նախադասու-Եիւն մը ըսած էր նախորդ օրը Փիվոյի (կր յուսայ տոկալ մինչեւ Մայիս 7) եւ այդ էր չչուկներու պատճառը։

ՊԱՊԸ, յոգնած, նոյնիսկ սպառած, ջանաց, ըստ աւանդութեան, կրել խաչը, աւագ Ուրբաթ, ան ալ տեղատարափ անձ. րեւի մը տակ, Կողիսէոնի երկայնջին Անները ճամբուն վրայ: Խօսքն ուղղելով ջրիստոնեաներուն, Ցովհ. Պօղոս Բ. հրաւիրեց դանոնջ ներողութիւն խընդրելու հրեայ ժողովուրդեն, զայն մերժած ըլլալու Համար, նոյնիսկ՝ նախատած իրենց պաշտամունքին մեջ։ Ձատկուան իր պատղամին մէջ, Պապր կրկին կոչ ըրաւ խաղաղութեան համար՝ Պոսնիш,

(Tup.p 4. 52)

ԱԶԳԱՅԻՆ-ԵԿԵՂԵՑԱԿԱՆ ԺՈՂՈՎ ԱՊՐԻԼ 3-5 - ԷՋՄԻԱԾԻՆ

...Այս Աթոռը կը քալէ դէպի Հայոց ապագան... Անցեալէն կու գայ։ Տառապանքի հովիտէն կ՝անցնի։ Բայց կանգ չառներ։ Կը քալէ ան հայ ժողովուրդի քայլերու շեշտով, զարկով ու կշռոյթով։

1968 Գարեդին Եպիսկ.

Պատմական եւ աննախաղեպ:

Ս. Էջմիածնի մէջ դումարուած աղդային, եկեղեցական ժողովը, Ապրիլ 3-էն
5, նոր դարագլուխ մը կը բանայ Հայց .
Առաջելական Եկեղեցւոյ ժամանակակից
պատմուժեան մէջ :

Աններիասէն, 1956-ի փետրուարեան օրերէն, ախուր անցջերէն, գրգռութեան եւ ծայրայեղութեան արարջներէն, սուր եւ աղդակործան պայքարներէն որոնջ տառապեցուցին Զարեն Ա. Կաթողիկոսը եւ հասցուցին իր վախմանումի ողբերդական գրուագին, մինչեւ Ս. Էջմիածին 1995-ի ապրիլեան միասնականութեան, Համադդային ցնծութեան օրերը ՄԷկ Ա. պաղայի, Հայոց Ապագայի հեռանկարով, երկար համ բայ մը կարեց Հայ Եկեղեցին։ Ճամրայ մր որ անցաւ Երուսաղեմեն, ողջադուրումովը Վազգեն Ա. եւ Խորեն Ս, Կաթեողիկոսներուն, 1963 Հոկտեմբեր 26-ին: Ճամրայ մր նախ գոյակցութեան, Sudultpuncif pop Stystent why mount Համերաչիութեան, փոխադարձ Հասկացողութեան շրջանի մր։ Ընդունուեցաւ իջնիածնի Աթոռին դերադահութիւնը: Այս դոյավիճակը հետգնետի ամրապնդրւեցաւ մանաւանդ 1977-էն լետոլ Գարեգին Բ.ի գահակալութեամբ:

...Մենք մէկ, անրաժան եւ անրաժաւնելի Հայց. Առաքելական Եկեղեցի կր ճանչնանք: ...Մենք Մի ենք Էջմիածնով ու կիլիկեան կաթողիկոսական Աթոռով, մեր Պատրիարքական զոյգ Աթոռներով, բոլոր առաջնորդական թեմերով, միաբանական ուխտերով, քահանայական դասով ու ժողովուրդով...:

ԳԱՐԵԳԻՆ Բ. Աթոռակից Կաթողիկոս Մեծի Տանն Կիլիկիոյ Անթիլիաս, 1977 Մայիս 29

Հայ կեանքը յուղող կարդ մր դէպջեր, Լիբանանի քաղաքացիական պատերազմը, 1988 Դեկտեմբեր 7-ի աղէտը, որ ազգը զօրակոչի, չարժի ենքարկեց, առաւել չերմացուցին, սերտացուցին յարարերուժիւնները երկու ԱԹոռներու, երկու Գահակալներու միջեւ։ Հայաստանի անկախացումը նոր աղդակներ առաջացուց Պետուժեան եւ Եկեղեցւոյ միջեւ։

Ու այսպես, երէկ անկարելի կարծըւածը դարձաւ իրականութիւն։ Մեծի Տանն Կիլիկիոյ Կաթողիկոս մը բարձրացաւ Ամենայն Հայոց Կաթողիկոսութեան դահին վրայ։

Այս ընտրութքիւնը որ վայելեց Հայաստանի իչխանութքիւններուն նեցուկը, յարմարագոյնն է արժանաւորներուն։

Գարեզին Ա. Կաթողիկոս իր հոգեւոր կեանքի օրինակով, առաջնորդական եւ դանակալութեան տարիներու ընթացջին կատարած ծառայունիւններով, եռանդուն գործունկունեամբ, վարչական կարողուներում, մշակունային բազմաբեղուն արդիւնքներով, միջեկեղեցական կետևըին, «է քիւմ էնիը» չարժում ին բեpud dununger சிர்ப்பிக்காரி கட விக்க விழுவல் փորձառու թեամբ, արտայայտած վկայու թիւններով, իրագործած բազում ծրադիրներով, հրատարակած ընդարձակ գրրականութեամբ, իր վարակիչ խանդավաnnefetung, sunnafis poupland fulun-மாடி காராடயயுக்க மீழம் த், கிக்கிக்கம் மயுயսարկու մր Հայ Եկեղեցւոյ եւ հայ ժողովուրդին: Ամենայն Հայոց Կաթողիկոս ընտրունեամբը կր կոլուի Հայ Առաբելական Եկեղեցող նուիրապետական բարձ. நயடிகரு புகுகாபிழ் கட யுயதாலிழி :

Սակայն, այս ընտրութիւնը չդտաւ աւկընկալուած լայն ձայնակցութիւնը եւ չեղաւ միասնական կամ քի մր արտայայտութիւնը։ Ա. եւ Բ. քուէարկութեան ձայները բաժնուեցան։ Իւրաքանչիւր թեկնածու ստացաւ «իրեն»ներուն ձայնը։ Ամէնէն ակներեւ փաստը Պարդեւ Եպիսի Մարտիրոսեանի օրինակն է ըստացաւ 61 ձայն Ա. ջուէարկութեան, ըստացաւ 61 ձայն Բ. քուէարկութեան։ Արտացաւ 61 ձայն Բ. քուէարկութեան։ Արտացաւ 61 ձայն Բ. քուէարկութեան։ Արտացաւ 61 ձայն Բ. քուէարկութեան։ Արտ

ցախի Առաջնորդի կողմնակիցները մէկ դինուորի, մէկ բանակի պէս թուէարկեցին։ Բացարձակ մեծամասնութիւն չդոյացաւ։ Վերջաբանը ծանօթ է։

1995 Ապրիլ 3-էն 5 ազգային եկեղեցական ժողովին 430 էր արձանագրուած պատգամաւորներու Թիւր, կրօնական եւ աշխարհական, եկած 41 Թեմերէ եւ շրրջաններէ։ Մասնակցեցան, ըստ նիստերուն, 397-էն 400 պատգամաւորներ։ Բացակաները առաւելաբար Ռուսաստանի եւ նոր Նախիչեւանի Թեմէն էին. ինչպէս նաեւ մի ջանի եպիսկոպոս - արջեպիսկոպոսներ։

Այսաան կարեւոր ներկայացուցչութեւն մր Հայաստանեն եւ Սփիւուբեն եկած, անօրինակ է։ Սակայն արդեօք կր Համապատասխանէ° իրականութեան, թանի 25.000 Հայութեան համար սահմանուած էր 1 պատգամաւոր։ ԵԹԷ չհաչուենը եպիսկոպոս - արջեպիսկոպոսները, որոնք ի պաշտոնե կը մասնակցին, ընտրուած պատգամաւորներու Թիւն է՝ 384: Արդ, այս պատգամաւորները կր ներկա $j_{m}g_{h}h_{h} = 25.000 \times 384 = 9.600.000 z_{m}$ Jut செழ் பிர செழ்க்கி மிற்ற விழ்யு த் யւելցնել այն Հայերը որոնք կ'ապրին կամ կը գտնուին Կիլիկեան Աթոռի թեմերէն ներս՝ Միացեալ - Նահանդներու արեւելեան Թեմը Գանատայով , Միացեալ - Նա-Հանդներու արեւմտեան Թեմը, Լիբանանր, Սուրիան, Պարսկաստանը, Յունաստանը, Կիպրոսը, Քուէյթը եւայլն...: Նաեւ Թուրջիոյ Հայուներւնը որ բացակայ եղաւ ծանօք պատճառներով ։ Ասոր վրայ նաեւ հարկ է դումարել հայ կախոդիկէներն ու Հայ բողոքականները, ու նաեւ ոչ մէկ կրօնքի պատկանողները։ Ուստի, այս Հայիւներուն վրայ Հայութեան թիւր ամբողջ աշխարհի մէջ կր հասանի 12 միլիոնի : Հոս, հարկ է գիչ մր

ի°նչպէս Ռուսաստանի Թեմ ը կընայ ունենալ 100 պատղամաւոր այսինջն հաչուել 2,5 միլիոն Հայութիւն: Ինչպես Արարատեան Թեմը կրնայ ունենալ 104 պատղամաւոր, այսինքն հայուել 2,6 միլիոն Հայութիւն։ Եւ ի նչպես Հոդեւոր Գերագոյն ԽորՀուրդը եւ ԿաԹողիկոսական Տեղապահը կրնան ընդունիլ նման **ժիւեր** ։ Առաւել , Հայաստանի **ժեմերու**ն պատղամաւորները եւ դեռ «ներքին» ըՍփիւոք կոչուած Թեմերու պատգամաւորները ընտրուած ալ չէին Թեմական ներկայացուցչական ժողովէ մր։ Երեւանի մէջ Հանդիպեցանք մարդոց որոնց առաջարկուած է պատգամաւոր ըլլալ. պայդարե, շատատենը նքնաք քիամօնամինե ստորագրող առաջնորդին : Եւ կր խouուէր, մենը չկրցանը ստուպել, թե շատ մեծ զումարներ ծախսուած են, մինչեւ 1,5 միլիոն տոլար, մանաւանդ Արարատեան թեմէն ներս թեկնածուի մր ձայն ապահովելու, ձայներ գնելու համար։ Ազգային եկեղեցական ժողովի առաջին օրը Ապրիլ 3-ին, երբ Հասանը Էջմիածին, արություն բերաաստությալը անատաարթյան րոնած եւ որոնց վրայ կարդացինը՝ «Բարի եկար Գարեզին Արջ.»: Միւս կողմե, «պետական» մամուլը բացայայտօրէն իջաւ ընտրապայջարի դաչտ եւ Թիկունջ եղաւ իր Թեկնածուին՝ Գարեղին Բ. Կա-Թողիկոսին : Կախողիկոսական ընտրու-Թիւններու առնիւ յատուկ հրատարակուած թերթի մր իմբադրականին խորադիրն էր՝ «Մուտքդ օրհնեալ ըլլայ», մայր դուռին նկարով եւ ամբողջովին նուրըուած Գարեզին Բ. Կաթեողիկոսի կեան-ஓர்ம், டிறுக்கம்த்கடிச்சும் கடயு பும் . . . :

Այլ ուջագրաւ կէտ մը, առաջին նիստին Արարատեան Թեմի պատգամաւորներէն մին «անմերօրէն» ըսաւ Թէ Հաւանաբար չատ մը պատգամաւորներ մկրրտուած չեն : Կարելի չէ՞ գանոնը մկրտել ընտրուԹիւններէն առաջ : Ժողովի դիւանին կողմէ պատասիսն չեկաւ :

Այսուհանդերձ, պէտք է ըսել Թէ ընտ-

ԽՈՐՀՐԴԱԾՈՒԹԻՒՆՆԵՐ ՆՊԱՍՏԻ ՄԸ ՇՈՒՐՋ

Ապրիլ 3-ի երեկոյեան, Գրիգոր Պրլտհանի տուած Հանդամանալից դասախօսուժեան (*) աւարտին, Հարց - պատասիսանի բաժնին մէջ արծարծուհցաւ սփիւռջահայ կարդ մը կազմակերպուժիւններու անցեալ տարուան ծրադրած նիւժական նպաստը՝ Հայաստանի եւ Արցախի մչակոյժի մարդոց:

կարծիջները Թեր եւ դէմ են։ Բայց,
ըստ մեր ծանօԹուԹեան, երբեջ այս Հարցին աւելի բացայայտ եւ խոր ջննարկումը դեռ չէ եղած, Հարց մը որ ինջնին
այնջան կարեւոր է, որովՀետել սփիւռջահայ կաղմակերպուԹիւններ, առաջին
անգամ բլլալով, կը ձեռնարկեն մչակուԹային դանդուածային օժանդակուԹեան
մո։

Սկզբունքի եւ մարդկային կեցուածք է օգտակար Հանդիսանալը դժուարու[ժեան, Թչուառուխեան եւ կեանքի այլագան գորչ պայմաններու մէջ դանուող
մարդոց։ Ուրեմն, Թող այդ նպասար կատարուի Հայաստանի եւ Արցախի մչակոյթի ծառայողներուն, մանաւանդ եթէ
անիկա մեծապէս օժանդակէ տաղանդաւոր երկնողներուն։

Ունանը նման քայլ մր ապարդներ կր այդ ստեղծագործողներու այր մաջեն՝ որ «վեբարու օրինակը, որոնք իրենց վարջն ու արաց կարդ մր վաստակաւոր գրողնեարև չակոյեն կերտելու ծառայել։ Ասոր աարաց կարդ մր վաստակաւոր գրողնեարև օրինակը, որոնք իրենց վարջն ու արև չերլայ, որոնք իրենց վարջն ու արև է նպաստի։ Բաղդատականը դուցե ի արտեմ հարսան են, առանց որեւէ նպաստի։ Բաղդատական իրենց արև չե այ այդ ստեղծադործողներու արարաույի։

ակալ կացութերը չէ այլ՝ զարտուղի: Այս նոյն կացութեւնը, որպես ընտրութիւն, կախեալ է նաեւ խնդրոյ առարկայ անձին մօտեցումեն։ Օրինակ, Նիկողոս Սարաֆեան, տեղ մր կ'արտայայայ այն միաբը Թէ ինք պիտի չուղէը, Հակառակը ուրիչներու, ազգին դրամով սրնանիլ : Բայց , փոխանակ ամբողջ օրը դրրաչարութեիւն ընելու եւ իր հանդիստի ժամերէն «գողնալ»ով կամ փոխագրամիջոցին մէջ գրելու, պիտի չփափաքե°ր որ Հրատարակիչ մր իր դործերը Հրատարակեր, ցրուեր ու հարկ եղած քարողչական աշխատանքը տաներ եւ ինք անոնց Հասոյթեով, կամ Հրատարակիչին Հետ պայմանագրու ժեն է մր եկած վճարումով կարենար ապրիլ ու միա՛յն գրել ։ Իտէալ կացուներւն : Կրկին կու դանք միջնորդի րացակայունեան Հարցին, Սփիւռջի մէջ։ Բայց չկայի°ն մշակությային կազմակեր.

պունիւններ կամ այլջ, որոնջ կարհա յին այդ բացը գոցել՝ Հատուածականու նենք անկախ։ Փափաքի, հաւատքի, խի զախութեան Հարց։

Սփիւռջահայ կազմակերպութիւննեւ
րուն լծուիլը՝ նպաստերու Հայաստակ
եւ Արցախի մշակոյնի մարդոց, մեկեւ
նասունեան ձեւ մըն է, որ միչտ եւ ամէ
նուրեք դոյունքիւն ունեցած է։ Բայց
այդ նպաստը անկե՞ղծ է։ Մեզի համար
հիմնականը ա՛յս է որովհետեւ, այս կէ
տին պարդաբանումով, կը տեսնենը նէ
այդ կազմակերպունիւններուն դործու
նէունիւնները, անցեալի իրենց բարերար
բնոյնի կողջին, միւս կողմէ, Սփիւռջի
տարածջին անուղղակի կերպով եղած են
հակամչակունային։ Ինչո՞ւ:

Շուրջ տարի մր առաջ էր որ Թէթէ.
եան Մշակուժային Միուժիւնը եւ Հա.
մարդայննը, որպէս մշակոյժի ջահա
կիրներ, մրցակցական հապձեպով մր
հանդես եկան յայտարարուժիւններով
Հայրենիջի (Հայաստան, Արցախ) մշա
կոյժի մարդոց նիւժական նպաստի մր
հաստատման ուղղուժետմը։ Համարդա
յինը նոյնիսկ ցանկ ալ հրապարակեց նիւ
ժապէս մասնակցողներուն։

Պարդ Հարցում մր: Անոնը ինչու նման բայլ մր ցարդ չէին առած սփիւռքանալ մ չակոյքնի մարդոց դծով, որոնց ջախյա. խիչ մեծամասնութիւնը, պարտաւոր է my hand jusanfu dauln jet stim ne del կապ ունեցող դործերով դրադելու, իր օրապահիկը ապահովելու համար : Որո, իմաստով, սփիւռքահայ ստեղծաղործո. դին կացութիւնը աւելի դիւրարեկ է, ո-மாரிக்காக்ட் மீராபுரிர மீழ, டுக்குட மீழ, முழ նու շիւն մր, որպեսզի ծաղկին եւ գոյա. տեւեն, պէտը ունին զանոնը ընկալող, «սպառող» Հասարակութեան մը, ինչպես եւ միջնորդներու: Մինչդեռ այս դրոյ թր, աւելի կամ տարբեր ձեւով, Հայառ. տանի եւ Արցախի մէջ գոյութիւն ունի եւ դանդուածային է, որպես նոյն Հողին վրայ ապրող Հաւաքականութիւն ։ Վերո. յիչեալ կազմակերպութիւնները, որպես արդարացուցիչ իրենց մշակութային պի. տակին, Սփիւութի մէջ հովանաւորած են մի այն իրենց բուրաստաններու ծաղիկ. երկնողները։ Անկախները, Սարաֆեանի նոքան, անտեսուած են ԹԷ' իրենց կողմի be Ft Summular Flats: U.Su Ft file தா°ட ந்நக்கழ பீருயித்யுக் கடி பிறக்கியைக்யյուն, արեւմ տահայերէնին, սփիւռջահայ մշակոյթերն դծով: Եւ դեռ կր չարու-Limbble :

Սփիւութը այսօր մշակությային անա.

րութիւնը Մայր Տաճարին մէջ տեղի ու նեցաւ խաղաղ, Հանդարտ մթնոլորտի մջ մէջ, եւ պատասխանատուութեան դիտակցութեամբ։ Պատդամաւորները միայն մրտան Մայր Տաճար խիստ ստուդումնեթէ յետոյ։ Քուէարկութիւնը, ջուէատուփին պարպումը, ջուէաթերթիկներուն հաչուարկումը եղան բոլորին ներկայութեան, Հսկողութեամբ, չատ յստակ եւ
կանոնաւոր կերպով։

**

Գարեզին կախողիկոսի ընտրութիւնը եղաւ՝ «Մէկ ազգ, մէկ հայրենիք, մէկ Եկեղեցի» կարդախօսին տակ։ Էջմիածնի բաղաքի մուտքին, Երեւանի մէջ, Օփե. pushi padhi, கியகோடிய மீர்டு கட யாராடு գրուած այս բառերը ի°նչ նչանակուներւն ունին։ Որոշ մամուլ մր կերթայ աւելի գեռուն՝ «Հայ Եկեդեցին պէտք է բլլայ մեկ մարմին, մեկ հոգի, մեկ վարչական կառուցուածք»: Ուստի, դէպի ո°ւր կ'երթանը: Մեծի Տանն Կիլիկիոյ Կաթողիկոսու թեան փակո ւմը որպես կաթողիկոսական Ալժոռ եւ այլ յարմարու թիւններու պատղանո°ւմ : Միացեալ - Նահանդներու կիլիկեան արեւելեան եւ արեւմտեան Թեմերը պէտը է ջնջուի°ն ու վերածուին մէկ թեմ ի , անչուլա Էջմ իածնի իչիանութեան ներքեւ: Արդէն, այս ուղղութեսաքը խոսակցութիւններ եւ անուններ ալ կր չրրջէին : Խաժակ Արջ. Պարսամեանին կր Jummanch Uptebytente ftalp be Suffter Արթ. Սարդիսեանին՝ Արևւմտեան Թեմը. այսինըն, ոչ պարտեալ, ոչ յաղ ժական. դոնկ երեւու նապես : Իսկ միւս Թեմերը՝

Լիրանան, Սուրիա, Պարսկաստան, Ցունաստան, Կիպրոս ... ի՞նչ Տակատարիր պիտի ունենան։

Գուցէ արդէն այս բոլորին մասին մբ ատծւոած է, ուղղութիւններ ձչղուած են, լուծումներ նախատեսուած են։ Ա մէն պարագայի մէջ, Գարեդին Ա.ի այս ընտրութեամբ, Հայ Եկեղեցւոյ առջեւ տաղնապ մր չէ որ պէտը է ծառանայ, այլ տաղնապի մր լուծումը։

վերանիացումի շրջանը եթե այդ է հը. պատակը, կրնայ սկսիլ միայն վերակագ. մակերպումի շրջանե մր յետոյ։ Բարեկարդութիւնը, ներքին ուժեղութիւնը, հոգեւոր արժէքներու եւ Աւետարանի անաանագրբնու ուսունուդը ու ատևագու. մը, մշակությային եւ Հոդեւոր կեանքի մի սարոժումը ու ժանժանույն, կրչանը , ա. եւ գօրակցութեան պարտականութիւնը Տայրենիջին եւ Հայաստան -- Սփիւռջ կա. արևու րոհ անգրւսևուդը ու ժանգնրից. 92 պետք է ըլլայ Հայց. Եկեղեցող հե. ուսկետը: Այսօր, Ս. Էջմիածնի դարաւոր Ա, Թոռը, երբ Համազգային չափանի-2nd 4p ymmpunmeh hybjac 1700-withull Հայ պետականութեան եւ Հայ ժողովութ. 4 ի գրիստոնկական կրոնքի ընդունման, Հայ Եկեղեցին Սահմանադրութիւն չունի: Գրիգոր Լուսաւորչի յաջորդները ընտրելու Համար կանոնակարդ չկայ՝ Unter his shatunems & membennethun He

Ուստի, Գարեգին Ս. Կախողիկոսի առաջելու Միւնը մեծ, նուիրական, ապա դայակերտ բայց փչոտ Հանապարհ մի

4ULO 3UTUFOFA

րկրկելի ՄԷՋ, ՄԱՅԻՍ 14-ԻՆ

ՀՐԱԻԷՐ ursuuutnketut ՄՐՑՈՒՄԻՆ

Երբեմնակի, զանազան առիթներով արտայայտուած ենք Մարսէյլի Հայութեան ասարգրա հասուի ը իրաևաժենը դառիր։ իւ տասնեակ տարիներէ ի վեր Հարաւային Ֆրանսայի մէջ հաստատուած Պոլսե. ներբեր ան ին հատվարչութը հոնսեսվեր տարրեր ձեւով մը։ Այսպես, մինչ Փարիգի մէջ, անկախարար կը ներկայանան կեդրոնական, Էսանան, Միրիժարեան եւ 11. Խաչ Դպրեվանքի խաքրակցուներւնները, այնտեղ, ամէն ըն ալ համերաշխունեամբ կը դործեն խմբուած «Պոլսահայ Vzuhnefushi Vhnefthuis znepg, wintնապետու նեսանը դպրեվան բյի Հրաչ էաքսի եւ ատենադպրութեամբ՝ Հսաեանցի Մաի Ցովսէփեանի, որ նոյնիսկ երբեմն կր փորձէ Թղ Թակցու Թիւններ այ հաղորդել «Ցառաջ»ին։ Այս Համադործակցութիւնն իսկ ինջնեն գնահատելի երեւոյթ քրն է ալիջներէ տարուբեր մեր Մեծաարանչի փրկութեան համար։

Մարսէյլի հայ պատմունեան ջար մր աւելցնելու մաքով, հարկ է յիչատակել որ 1930-ական տարիներուն, վառվոուն Մատլեն Եավերի եւ Ցովհաննես Վարժապետեանի ջանւջերով կազմուած էր «Պոլսեցիներու Միութիւնը» Մարսէյլի մէջ եւ որուն ձաչ - պարահանդեսները տե-

யுயா சீழ முழுயுட்ட தயா கோடை தூ, மடி சீழչակոյնի մարդիկը եւ անով սակաւանիւ հետաբրքրուողները, չատ մեծ համեմաաութեամբ, միջին եւ աւելի յառաջացած տարիքի անհատներ են ։ Ո°ւր է նոր սերունդր, ապագայի սերունդը, որ առհասարակ բացակայ է դասախօսութիւններէ եւ կամ այլ ձեռնարկներէ։ Որով հետեւ սոյն եւ այլ կազմակերպութերւններ տեղ մր ծանրօրէն ձախողած են, նոր սերունդին աչջին մչակոյթը հրապուրիչ տարր մը դարձնելու դծով։ Կարելի չէ Սփիւոքի մէջ մշակութային անկումը արտահայկական, Համրնդ Հանուր ընկերային եւ րարոյական վատքժարացած պայմաններուն վերագրել միայն ։ Քանի որ երբ Տրնլումը գօրաւոր է՝ Հակազդեցութիւնը, պայքարի ոգին (այնջան չեփորուած), աւելի ուժեղ պէտք է ըլլայ։ Այս մէկը չ եղած ։ Եւ այս ընթացքով կարելի չէ Տղնաժամը յադ Թահարող բարելաւում մր երաղել:

U.LSANTA F.

(*) «Ֆրանսահայ արձակը (1926-Էն 1939)», Հայ Մշակոյթի Տուն, Փարիզ։

զի կ'ունենային այդ օրերուն չջեղագարդ Սալոն Գոլիզէի մէջ, բնականարար վայելչագեղ հասարակութեան մը ներկայութեան, ի հարկէ բոլորովին տարրեր՝ Հայկական դաւառի միւս քաղաքացիներու հաւաքոյթներեն։ Անոնք ունեին նաեւ իրենց չաբաթաթերթը «Ժողովուրդի Ձայն», պատկերազարդ ։ Թիւ մրն այ ամբողջովին նուիրուած էր Պայաբեան Եպիսկ ի վախճանումին, 1934 Հոկտեմբերին։ Այդ տարիներուն եւս Սկիւտարեն եւ Գումդաբուեն ժամանող քաջարի երիտասարդներ (Միւզիջեան եղբայրներ, Ցարութերւն Քէչեան...) իրենց մարդական եւ ֆանֆառի խումբերն ունէին, ժամանակուան խմբանկարները վկայ։

Այս Միութեան գործունկութիւններէն ամենակարեւորը՝ Պոլսէն ժառանգ գրանագ, ժանսնարար ատնբվբնչիր իամմակերպուած միջվարժարանային արաասանութեան մրցումն է, որ Մայիս 14-ին արդէն պիտի ոտնակորնե իր տասնամեակը։ Եւ որպեսգի այս գովելի տասևամեակիչ, աշնակատարութիւնը «նոր փայլ մր ստանայ» Պոլսոյ վագեմի Հաւաթոյթներուս եղնիկի աշխուժութեամբ ոսառստող Հիլաա Գալֆայեան - Փանոսեանի ձևա մայրաբաղաբէն մեկնելու ենք դէպի Միջերկրական, Պոլիսր Թեթեւօրէն լիչեցնող Մարսէյլի ափին։

Քառասուն տարիներ, այս արեւակեղ ոստանի ծոցին մէջ սնած, ուռնացած՝ եւ գգոյչ քայլերով ամէնէն առաջ իմ «ծրնրնդավայր» Պօմոնի եկեղեցող սրահին մ է 9 1955 Հոկտեմ բերին տայէ ետք «առաջին պարյաս Հայ գրականութեան պարաէդին մէջ», ապա չարունակարար ամէն տարի եօթեր պառյաներս ներկայացուեցան Մարսէյլի Հայութեան սովորական ժամադրավայր Սալ Մազբնոյի բեմին վրրայ, որոնց մանրամասնութիւններուն օր մր կարելի է անդրադառնալ։

Ներկայիս Մարսէյլի եւ անոր չրջակայթին մէջ կանոնաւորապես կը գործեն ամ էնօրեայ վարժարաններ՝ Համազգային Անարատ Ցղութիւն, Նիսի Պարսամեան համայիր, ինչպես տասնեակ մը երկօրեայ կամ միօրեայ Հայերէնի դասաւանդութեան վայրեր։ Այս համաստեղութիւնր ընտւ վար չի մնար Փարիզի մէջ դոյուներա ունեցածեն, նոյնիսկ...

Ուրեմն գինաչարժի են Թարկուելու են այս վտարանդի հայ օճախներուն անձնուէր եւ առաջինի վարիչներն ու դաստիարակները, բարի նախանձախնդրութեամբ մր ցոյց տալու իրենց արժանաւոր սաները, մայրենի լեզուին եւ մշակոյթին սիրով տոդորուած ։ Արդէն իսկ մեր տրղոց ծռուողիւն համախմբումը միայն տեսնել մայիսեան կիրակի օր մր, Մարսէյլի էջնիածնատիպ Մայր Տանարի գմրէթնեհու հունիր, հումուդի ու բևչարիունգրար հրանայի առիք մրն է Թէ անոնց եւ Թէ ծնողաց համար ։

0'ն աղաք, ուրեմն դաեսութիւն:

ՍԱՐԳԻՍ ՊՕՂՈՍԵԱՆ

Փարից; Ապրիլ 10

Մեծ ոստաններու յարաչարժ ու արադրն թաց յորձան բին մէջ ապրող փարիզցին ալ հետգհետէ նուազ ժամանակ կը արամադրէ ճաչելուն ։ Քաղաքն ալ արդէն யார் மா மாடிடு மக்கு புக மயர மக்கு முட րայ, արագ ճաչեր տրամադրող Հաստատութիւններու։ Անոնց լուսազդերը ամ էն րանէ առաջ արագ սպասարկութիւն կր խոստանան, որպես մեծագոյն Հմայբ։ Միւս կողմե, Ֆրանսացիներուն գլխուն யரீர்ம் வு மித் மடமாகியா, செக்கேட் மடமாகியா բազմատեսակ աւետարաններ կը կարդացուին : 1970-ին Ֆրանսացի մր գրեթե ժամ մը կը յատկացներ տունեն դուրս րրած ճային. այսօր այդ տեւողունիւնը իջած է 27 - 34 վայրկեանի:

Ասոր քով կաւբլրայ հունոն ջաչովներու համեմատութիւնը։ Ատոր գլխաւոր யுயாகயா புற மடியாளாடு யமிழாவுடு வுறாடயம் աշխատանքի ձեւին ընդհանրացումը, աչխատող կիներու մեծցող Թիւը, աշխատավայրերու հեռաւորութիւնը, եւլն.: Վիճակագրութիւններու համաձայն, Ֆրրանսացիներու 26%-ը շաբախական առնուացն հինդ անդամ դուրսը կը ճաչէ. ինչպես կ'րսէ գիտութեան մարդ մր, առաջ սննդառութիւնն էր որ ժամանակը կր կազմաւորեր, այսօր ժամանակն է որ կը ձեւաւորէ սննդառութիւնը:

Առաջ պաշտօնատարներ, գործի ղեկավարներ ժամը 11-էն 15 ժամադրութիւն չէին տար։ Ներկայիս կը ճաշեն երբ ադատ պահ մր ունենան ։ Ճաչարանատէր մը կ'ըսկ թե առաջ ժամը 11.45-կն մինչեւ 15 սպասարկութիւն կ'րնկին, այսօր միայն 13 - 14: Կ'աւհյցնե թե նոյն թիւով յանախորդ կ'ընդունի, բայց այսօր մարդիկը կր ճայեն Հրթիռի արազութեամը:

Ուտելու այս նոր ամանակը կը նպասաէ ամերիկեան «ձեպաձաչ»երու որոնց դլիսաւորը համպուրկեր-ը՝ օրե օր կը տարածէ իր տիրակալունիւնը։ Ֆրանսայի մէջ Մաջ Տոնալաի 353 ճաչարան կայ ու մom ատենէն այդ թիւր պիտի համնի 500-ի: Ամեն տարի 300 միլիոն հոգի կը மார் மாம்ய மீர் மீர்

14 - 24 տարեկաններու սերունդը ախոյեանն է ձաչելու այս նոր բարջին։ կ՝ուտեն ինչ որ իրենց ձեռքը անցնի: կան նաեւ փողոցը ուտողները։ Ատիկա աորթ կու տայ նոյն ատեն ցուցափեղկե. րը դիտելու, կամ գնումներ ընելու։ Առաջ ուտելու դործողունիւնը դրեն Հանդիսшւոր ընոյթ մր կր կրեր. հայի ընթացրին ուրիչ բան չէին ըներ: Այսօր կ՝ուտեն երբ ինջնաաչրժ կը վարեն, կը հեռաձայնեն, Թղթածրարներ կը կարդաւորեն, կամ կ'աչխատին համակարդի-

Հրապարակին վրայ ամերիկեան ձեւի ուտեստեղ էններուն թով սկսած են յայտնուիլ վիէննականը, իտալականը։ Կան փանինիները, սանտուիչները, փիցցա

"DLTh. urudsniphillibrkli

կի ኄር

- Ամեն անգամ , առաւօտեան սափրուեinen itemai, bu had mun munni gusti եմ դդում , - ասաց ամուսինը ։

. Իսկ դու երբեւէ մտածե՞լ ես սափրուել նախրթան անկողին մանելը, - տխուր ասաց կինթ:

ՊԱՏԱՍԽԱՆԸ

- Մեր օրերում ո՞վ է հերոսը:
- Ով չընկնի փողոցների փոսը:
- Ո°ւմ են կոչում Հանրային գործիչ:
- _ பிழ் தி மமாடிய வதியத்
- Ո՞վ է լաւ հարեւանը։ - Ով լրաեսում է ձեր տանր։
- . Ո՞վ է այսօր պրոֆեսոր:

- Ով ոչինչ չի արել մինչեւ այսօր:

ները։ Այս վերջինները լուռ ու մունջ կը մրցին համպուրկեր*ի բարբարոս տիրա-*պետու*թեան դէմ* ։ Կան ինջնաշխատ սարջերով փիցցայի վահառջներ, կան աուները թաշխելու կազմակերպութեան այ գատաատութիւններ։

Մյս բոլոր հորարարութիւններուն մէջ անկիւն մը մոռցուածի տպաւորութիւն կր դործեն պիսնուները. անոնցնէ ոման ք իրենց պատառը խլելու յանցանքով կր մեղադրեն նորելուկ մրցակիցները։ Դրան կամ պատին փակցուած ազդերով կը յայտարարեն Եէ արդիլուած է սանտուիչ բերել Հոն, Հաստատութիւնը ինջ իր սանտուիչները կը պատրաստէ։ Սակայն պիսթըоները այս մասին գէլ համրաւ ունին ընդ Հանրապես : Շատեր կ'րսեն Թե անոնց սանտուիչները պատրաստուած են բոլորովին օվերնիական ուով. դանակի երկու չարժումով։ Առաջինը կր ծասայէ կարագը քսելու, երկրորդը քսուածր հանելու: Մանց մեջ կր դնեն հատնող, մարմրուն երչիկի կամ Թափանցիկ սոսիսոնի չերտեր ։

Այնպես կր Թուի որ սանտուիչ-ը աւելի տարածուելու հակամետ է, համեմատած՝ համպուրկէր-ին։ 1994-ին այս վերջինը 1,14%-ի **հու**ազում մր արձանա-

Այս բոլորը անչուչա չեն խափանած Հադարաւոր Տաչարաններուն գործունկութիւնը: Մանը ձայելու հանոյքը կը պատճառեն մարդոց որոնը ունին հարկաւոր ժամանակր եւ միջոցը.

PU.7. 2U.V

ԼՕՐԸՆՍ ՏԸՌԷԼ

Ներածական՝ Գորֆու կղզիի բնութեան ու ապրելակերպին

Անգլերէնէ Թարգմանեց՝ ՇԱՔԷ ՏԷՐ - ՄԵԼՔՈՆԵԱՆ - ՄԻՆԱՍԵԱՆ

Անաստասիուս մեղմ ձայնով կը խընդայ, ձեռքերը ծովու ջուրին մեջ կը լըւայ եւ բանկոնին ծայրովը կը չորցնե: Ձուկը ձուկ է, բայց քալամաբն ու oկտոպուսը նրբահամ ուտելիքներ են իրեն

գն չարուրակենը նսա ետիռաի ։ Որաստասիուսի ցուցմուն ըներով ես եւս կը յաջողին քալամար մը բոնել եռաժանիով, սակայն ձեռքէ կը Հանեն կարմրախայա Je:

454 462600 மாவி த கட செக்குக்ட கோடி மீட բլած է, դրենի տահատաներքավ ան աբրքի յանախակիօրեն ձէթ սրսկենը ջուրին մակերեսը անչարժացնելու համար ։ Դանդաղօրէն կր վերադառնանը դիչերուան պատահարները վերյիչելով, ժայռերուն

տակ նայելով, օձաձուկ մը արթնդնելու ակնկալութեամբ՝ առաւել խորունկ խոռոչները զննելով։ Քիչ ետք կը Հասնինք մեր մեկնակէտին, ճաւակին պարանները կը հանդուցենը։ Հելենը մեզ կը դիմաւորե հացով ու դինիով։ Բոնած ջահս իրեն կ'անցընեմ ։ Վաղուան ճաշի ու ընթրիջի պաշարը ապահոված անձի մը երջանկութեամբ, Հպարտ բացադանչու-[ժիւններով կը հակի որսի արդիւն բին վր-

Մինչ այդ՝ լուսնի բարակ չերտը ծա. դած է: Մէջ ընդ մէջ՝ վաղ առաւօտեան Հովեր կը սկսին ջուրը ալեկոծել, ապա մակերեսին վրայ պահ մը հանգչիլ՝ չըքարաք ասան: Դրներրբենն անիստոց ur պարտասած մարդկային մոտելներու պէս՝ նոՏիները պաՀ մը կը սԹափին իրենց վիպային անչարժունենկն։ Ես՝ տատանսոտ կանգնած խաղաղ ծովեզրին՝ ինւջո ինձի հարց կու տամ, թե ջուրը արդեօք չա°տ պաղ է լողալու Համար : Յունական գլանիկը թեթեւ ու զգլխիչ Համ մը ու-

Վաղը, ուսի ուռկանով ձուկ որսալ պիաի սորվեցնեն ինծի։ Վեց ոտը երկայնը ունի եւ եղերջին՝ կապար։ Մասնաւոր ձեւով ծալուած՝ ձախ ուսին վրայ կր կր-ழக்க கட தயத் தோடிழ் மீர்த் கோட்டி நாங்கிறாட கயմար կը գործածեն։ Ձայն նետելը յատուկ Տարտարու թիւն կր պահանջէ ։

Եւ այսպէս՝ մակերեսային նման մտածումներու մէջ կորսուած՝ ղէպի պատրչդամ ու ննվասենեակ։ Տունէն քսան ուղ անդին խարսխուած է վան կորդընը իր

செய்யிழ்:

Քունը՝ այս գով, Հանդարա սենեակին դէն, ճանարզաւք դն րբնո դարբնու ին ըն-

10 - 8 - 37

Ալպանացի մաջսանենդը Քառասուն Մանկունքեն եկած է կրկին։ Վայրագ, Հին աւազակ մըն է, կոպիտ չարժուձեւերով, դոյդն հիւմուրէ դերծ : Ծիսախոտի տերեւ բերած է մեծ առալրակով: Ոչինչ գինով կր դնենը։ Անաստասիուս ինձի կը սորվեցնէ իւրաբանչիւր տերեւի երակները Հանելէ ետը վրայէ վրայ շարելու ձեւը։ 8 hmn , բաց օգին կր ձգենք քիչ մր, որակացի չորնան։ Եւ վերջապես՝ չոր բորբոս Հոտող մառանը կը տանինը, որպեսսի լիովին չորնան յարկ-յարկ շարուած լոլիկներուն բով: Որոչ ատեն մր ետը՝ աերեւները կ'ոլորենը, կը տափակցնենը եւ ածելիի չեղբով մր մանր կր կարաաբրեն : ը խաղանանի չաղար, աշխարհի ամեներ գարմ ու Հարուստ ծխախոսա է Հաւանաբար, գուտ տերեւ, Թանձր։ Արաստասիուս ասով կ'ոլորե իր գլանիկ-

11 - 8 - 37

«վան Նորդըն»ը Քառասուն Մանկանց կողմը Հանեցինը արեւմտեան սաստիկ

պիրկ, բարձր կայմերով եւ ծովու հայե- հովով մր, որ հանդարտեցաւ հրուանդալիին մէջ իր ղեղեցկութեան գիտակցու. նին տափարակ մասին բացերը։ Ստեֆարոյի փարոսը արդարը գիտբիով խուղե դն դանսերի և սնորճ հատաբներ վասբլանիւթեր կ'ամբողջացներն : Տարօրինակ բան գր խաղաղ ջուրի այս տարածքին վրայ գտնուիլ, մինչ հագիւ երկու հարիւր կանգուն անդին՝ ծովր կը փրփրեր հովեն եւ տարմ օրօր խոչուններու աղմուկը օգր կը լեցներ։ Փարոսի մարդոցմե մեկը փորձեց սիրալիր խօսակցութիւն սկսիլ մե. դի հետ, բայց այդ հեռաւորութեան վրրայ թառ մր իսկ չհասկցանը ըսածէն, հետեւարար բաւականացանը ձեռքի ողջույններ փոխանակելով։ Երբ վերազարձանը թեյի ժամուն, Զարեանն ու կինը եկած էին մի ջանի օրով կղզին մնալու: Ձարեան կ'ըսէ թե տեղ մր կարդացած է, որ ատենօք՝ ծովակալ Նելորն՝ անառիկ նկшипин Հին Ամրոցը գրաւելու համար ծրագիր մր մշակած էր, ըստ որուն սազմանաւ մը պիտի խրեր պարիսպին հանդիպակաց կողմը, որպեսզի նաւուն կայմին վրայ մազլցելով պարիսպէն ներո ցատրեին։ Ցամենայն ղէպս անիրագործելի ծրագիր է, քանի որ ջրամոյն աստիճաններ կան հոն, որոնք նաւուն յառաջխաղացքը պիտի կասեցնեին պարիսպին վրայ ցատրելու հասողութեան սահմանեն

> Ձարեանի կնոչնե նամակ մը, կղզիին հարաւէն:

ՄԱՐՍԷՑԼ..

Տիկին Անրիկի Էջսերժան, Պ. Էտուար Էջսերժան, Մարի _ Ֆրանս Էջսերժան, Տէր եւ Տիկին Արման Էջսերժան եւ դաւակները,

Տէր եւ Տիկին Միչէլ Հովիկեան ցաւով կը ծանուցանեն իրենց ամուսնոյն, Հօր, մեծ - Հօր եւ ղարմիկին՝

ሀበኮቦዚኒ ԷዶሀԵՐԺԱՆ-Ի

մահը որ պատահեցաւ Ապրիլ 17-ին, 85 տարեկանին։

Յուղարկաշորութիւնը կը կատարուի Չորեջչարթի, Ապրիլ 19, ժամը 14.30-ին Մարսէյլի Հայ կաթողիկէ Եկեղեցին 26, rue Sibié, Marseille

Մահազդ չստացողներէն կը խնդրուի ներկայս իբրեւ այդ նկատել։

«ՑԱՌԱՋ». - Մեր ցաւակցութիւնները Տիկին Անրիէթ Էքսերժանի, Էտուար Էքսերժանի եւ ընտանեկան բոլոր պարագաներուն։

h Bhcusuy

Վալանսէն՝ Տիկին Պայծառ Մաղաքեան 100 Ֆր. կը նուիրէ «Ցառաջ»ին, իր ամուսնոյն՝ Ցարութիւն Մաղաքեան*ի յիչա*տակին։

8UNU48ANBANZ

կապոյտ Խաչի Ալֆորվիլի «Էլէն Բիւզանդ» մասնաձիւդը՝ իր խորին ցաւակցութիւնները կը յայտնէ Տիկին Տընիզ Կոցարիկեանի եւ ընտանիջին Տիկին Ֆիլոր կոցարիկեանի մահուան առթիւ, ինչպէս նաեւ Տիկին Մարիամ Տիւդեանի իր դաւկին Միշէլ Տիւգեանի մահուան առթիւ:

CUNTZUHULHE

Կապոյա Խաչի Շիջ. Վարչութիւնը չբնորհակալութեամբ ստացած է 5.000 Ֆր. Պ. Կարպիս Ցակոբեանէ, 1.000 Ֆր. Տիկին Լիւսիէնն Ջիպէրէ, նաեւ Տէր եւ Տիկին Կրեկուար Ռաջընեանէ 400 Ֆր.:

COMITE DE DEFENSE DE LA CAUSE ARMENIENNE

REUNION PUBLIQUE

Les Présidentiables face à la Communauté arménienne

Avec les porte-paroles de :

Edouard BALLADUR — Patrick DEVEDJIAN

Jacques CHIRAC — Pierre LELLOUCHE

Robert HUE — Paul MERCIECA

Lionel JOSPIN — Pierre GUIDONI

et

Lef FORSTER (Avocat)
Ara KRIKORIAN (CDCA)
Kevork KEPENEKIAN (CDCA)

Meeting animée par Charles VILLENEUVE, TF 1

le Vendredi 21 Avril à 20 heures 30 Grande Salle de la Mutualité

24, rue St-Victor, Paris 5° — M° Maubert - Mutualité —— P.A.F. 50 F.——

Autocars prévus au départ de :

- ♦ Alfortville 19h30: Place Carnot 19h45: Place du Petit-Pont;
- ARNOUVILLE-LES-GONESSE 19h30: devant le stade Léo Lagrange;

• Asnieres — 19h: Place de l'Hôtel de Ville;

- BAGNEUX-CACHAN 19h30: devant le 87, ave Aristide Briand,
- angle rue Marcel Bonnet (Cachan);

 CHAVILLE 19h30: Pointe de Chaville 19h45: arrêt Guilleminot;
- CLAMART-ISSY-LES-MOULINEAUX 19h45: devant la Mairie de Clamart
 - 20h: devant l'église Sourp Mariam Asdvadzadzine (Issy)
- SEVRAN 19h30: Place Crétier
- 19h45: face à l'ancienne gendarmerie, ave de Livry, (limite de Sevran-Livry) Pour tous renseignements s'adresser au secrétariat du CDCA Tél 44. 83. 07. 02.

(Tmp . U . Էջէն)

Չէչէնիա եւ այլուր, ապա Քրիստոսի յարութիւնը աւետեց բաղմաթիւ լեզուներով, ի չարս որոնց՝ Հայերէն։

ԻՐԱՔ «վտանդաւոր» կը նկատէ ՄԱԿ-ի
Թիւ 986 րանաձեւը որ կը ԹեԹեւցնէ Իրաքի դէմ եղած արդելջները իր ջարիւղը
ծախելու։ Ապրիլ 14-ին, ՄԱԿ-ը աւելի
ճկուն որոշում մը տուաւ «մարդասիրական պատճառներով» եւ արտօնեց ջարիւդի սահմանափակ վաճառջը (մէկ միլիառ
տոլարի եռամսեայի մը ընԹացջին),
րայց, իրաջ ոչ իրաւունջ ունի այդ դրամը իր ուղածին պէս դործածելու, ոչ ալ
անհրաժեշտ ապրանջները բաժնելու աղատօրէն։ Իր ամրողջ դործունէուԹիւնը դրըլած է ՄԱԿ-ի ՀսկողուԹեան տակ։ Ի վերջոյ, Պաղտատ մերժեց այս բանաձեւը։

ԹԱՆՍՈՒ ՉԻԼԼԷՐ որ Ուաչինկերն է, մերժաչ է ճչդել են եր են իր երուրք դանակը պիտի քաշուի հիւսիսային իրաքեն։ Ցարդ 464 Քիւրտեր (ՓՔՔ-ի անդամ) սպաննըւած են եւ 12 ուրիչներ ալ ձերբակալուած ։ Թուրք դանակն ալ 56 դինուոր կորսընցուցած է որոնց 11-ը Ապրիլ 15-ին մէկ միջադէպի մը ընեացքին։

ԹՈՒՐՔԻՈՑ պետական ապահովութեան Տիյարպեջիրի Ատեանը 11 Գերմանացիներ անոնց վերադրելով ջրտամէտ ընթացք։ Անոնք ձերակալուած են Սիլվանի չրջանը, Ապրիլ 16-ին եւ ամբաստանուած են «ապօրինի ցոյցի մը» համար որու նպատակն էր բողոջել Գուրուչայիր դիւղէն 80 բնակիչ-ներու ձերբակալութեան դէմ։

ՌԱՈՒՖ ՏԷՆՔԹԱԾ Հիւսիսային Կիպրդսի «Թուրջ Հանրապետութեան» (ճանչցուած միայն Անդարայի կողմէ) Հրաժարեալ նախադահը համեմատականի մընաց Ապրիլ 15-ին, ձայներու միայն
40.4%-ը ստանալով 24.19%-ի դէմ Էրօղլուի՝ իր նախկին վարչապետը։ Ցաջորդ
Հրջանը՝ Ապրիլ 22-ին։

ՊԵՏՈՒԹԵԱՆ ԽՈՐՀՈՒՐԴԸ, որոչ պայմաններու տակ, արտօնեց որ աչակերտները բացակային Շարաթ օրը (Հրեաներու կրջնական պարտականութեանը օրը), միջին ճամբայ մր որդեգրելով կառավա. րուխեան մերժումէն ետը։ Կառավարութիւնը բացարձակապես մերժած էր ըն-**Թացը տալ Ֆրանսայի Հրեաներուն կեղ**րոնական Ժողովին (գոնսիսթուսո) դիմումին, այն պատճառաբանութեամբ որ կարելի չէ ըստ կամս դպրոցական դրու-செட்ட மிட வயடிக்டி யட்ட காழி முழி மிர்க்கி հետեւորդները կրնան իրենց յատուկ պայմանները վայելել։ Պետութեան խոր-Հուրդը չվաւերացուց կառավարութեան որոշումը եւ աւելի հանդուրժողական վերաբերում մր ցոյց տուաւ, ճչղելով թե բացակայութեան արտօնութիւնը պէտը չէ խանգարէ դպրոցական դրութիւնը եւ ղալրոցին կեանքը:

ԱԼՊԷՐ ՄԱԿԱՐԵԱՆ, Մոնմորանսիի (փարիզեան արուարձան) ջաղաջապետը պիտի չներկայանայ Թաղապետական ընտրութիւններու որպէս ցանկի գլուխ, բայց չի ջաչուիր բոլորովին եւ արամադիր է արունակելու Թաղապետական իր գործունէութիւնը։

TILITURUS N. MITS

կիրակի, Ապրիլ 23, Հոդեհանդստեան Պատարադ ի յիչատակ Ապրիլեան նահատակներուն։

Ծաղկեպսակի դետեղում՝ յուչարձանին առջեւ:

NOTRE-DAME de PARIS

COMMEMORATION
DES MARTYRS ARMENIENS

MESSE

célébrée par

Mgr Grégoire GHABROYAN
Eparque des Arméniens catholiques
de France

le DIMANCHE 23 AVRIL à 15 heures 30 en la Basilique Notre-Dame de Paris

L'homélie sera prononcée par le Cardinal Jean-Marie LUSTIGER Archevêque de Paris

ԴԱՍԱԽՕՍՈՒԹԻՒՆ ՇԱՒԻԼԻ ՄԷԶ

Շաւիլի Ս. Գրիգոր Լուսաւորիչ Եկեդեղւոյ Կրօնական ԸնկերակցուԹեան ՄըչակուԹային Յանձնախումբի կազմակերպած՝

> «ՀԱՅԱՍՏԱՆԵԱՅՑ ԱՌԱՔԵԼԱԿԱՆ ԵԿԵՂԵՑԻՆ»

թեղույով մաստիսօսունիւրըբրու Հաևճիր բեղուհեր

Շարաթ, Ապրիլ 22, ժամը 20.30-ին Եկեղեցւոյ կից «Սարդիս Պալապանեան»

սրահը՝ 6, rue Père Komitas: Դասախօս՝ ՅՈՎՀ. ՅՈՎՀԱՆՆԷՍԵԱՆ

«ՀԱՑՑ. ԱՌԱՔԵԼԱԿԱՆ ԵԿԵՂԵՑԻՈՑ ՀԱՒԱՏՔԸ»:

A l'occasion du 80ème anniversaire du génocide arménien de 1915 l'AMBASSADE

> DE LA REPUBLIQUE D'ARMENIE

présente Gérald PAPASIAN

& Nora ARMANI

dans un spectacle de leur création :

le chant d'Ararat

le Mardi 25 Avril à 20 heures à l'auditorium St-Germain 4, rue Félibien, Paris 6e Pour tous renseignements: Tél.: 53. 76. 09. 93.

Imprimé sur les Presses du Journal «HARATCH» 83, rue d'Hauteville, 75010 Paris SIRET : 51027317 A R. C. Paris Commission Paritaire : N° 55935

MAISON ARMENIENNE DE LA JEUNESSE ET DE LA CULTURE MARSEILLE

« SECTION JEUNES »

12-14, rue St-Bazile — Marseille 1^{et} vous invite à assister

le Vendredi 21 Avril à partir de 19h30 à l'inauguration de l'exposition

«24 AVRIL 1915»

suivie de la projection du documentaire « LE GENOCIDE RENIE»

(Réalisé par Michaël Jones, 1992)

LA CROIX BLEUE DES ARMENIENS DE FRANCE

recherche

pour son Centre de Vacances de Bellefontaine

Juillet et Août 1995

- DIRECTEURS diplômés et Assistants;
- ASSISTANTS SANITAIRES, Médecins, Etudiants en année de médecine, Infirmiers;
- CUISINIERS et aides Cuisiniers;
- HOMME D'ENTRETIEN possédant le permis de conduire.

Ecrire:

C.B.A.F.

17, rue Bleue, 75009 Paris.

UGAB . . . UGAB . . . UGAB . . . UGAB

UGAB - Marseille

COLONIE

l'Union Générale Arménienne de Bienfaisance de Marseille cherche pour sa Colonie de Vacances de Juillet 95, des ANIMATEURS DIPLOMES de BAFA.

Pour toute candidature envoyer un C.V. avec photo à :

PU.G.A.B. - Colonie 327, Boulevard Michelet 13009 MARSEILLE Tél. : 91. 22. 10. 45.

UGAB . . . UGAB . . . UGAB . . . UGAB

Ghazarian

4.000 m² de mobiliers présentés en ambiance

Z. I. Vitrolles à 20 km de Marseille tél.: 42. 89. 27. 47

«Բացառիկ զեղչ «Ցառաչ»ի բաժանուդներուն»

2ht9cupph ԱՊՐԻԼ 20 **JEUDI** 20 AVRIL

LE NUMERO : 5,00 F 69P4 SUPH - PHH 18.575

CULULT UPULEBUT (1925-1957) **ՀԻՄЪԱԴԻՐ՝**

Fondateur SCHAVARCH MISSAKIAN

HARATCH LE PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE-FONDE EN 1925

DIRECTRICE: ARPIK MISSAKIAN 83. Rue d'Hauteville - 75010 Paris Tel.: 47. 70. 86. 60 — Telex: HARATCH 280 868 F

- FAX: 48. 00. 06. 70 -C.C.P. PARIS 15069-82 E

ዶԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

Ֆրանսա : Տար. 1.000 Ֆ. .. Վեցամսեայ : 510 Ֆ. Արտասահման : Տար. 1.300 Ֆ. (ամէնօրեայ առաքում) 1.150 Ֆ. (շարաթական առաքում) ... Հատր : 5,00 Ֆ.

69° ANNEE - N° 18.575

CASLAMARSTAL

מפלט. ԱՆՁԵՐՈՒ ՃԱԿԱՏՈՒՄ

քանի մը օր մնացած է միայն ընտրունրար ասանիր հնչարիր ու նրանաանունը. նե ին հանուրարեսի բույր գուծ , աներութ քակարդակի մր վրայ որ պատիւ չի բերեր երկրին: Ամէն մէկ թեկնածու կը մանայ վարկարեկել միւսը կամ միւսները ու լատկանչան է մանաւանդ որ ամէն անայ որ մեկը կը խօսի, չի վարանիր չեչ-பூர முடிசாட், புக்டியயுத் மிக்கழ் மீக்டிட் մացինք եւ Հարցախոյդերու արդիւնքրբեն շինձար աստուր իարուխ երքամեր թէ ի°նչ պէտք է մտածենք, ի°նչ որոշում պետք է տարճ, սևս և ական է - րախնրարարար - քուէարկենք։ Արդարեւ, որքան ալ Հարցախոյգերու Հիմնարկներու պատասխանատուները ուրանան իրենց դերը կամ փորձեն նսեմացնել (Կիրակի , Ապրիլ 16,7/7 յայտագրէն) կարելի չէ չնկատել թե այլեւս անտանելի դարձած էր հարդախոյդերու ամ էնօրեայ արդիւնքներու ունկնդրու թիւնը : Մնաց որ անոնց վաւե. րականութիւնն ալ բաւական խնդրոյ առարկայ կարելի է ընել եւ Կիրակի օր, անոնցմէ ոմանը չխուսափեցան կանխաւ իրենց հաւանական սիսոլներուն մասին խոսելու, յիչելով անկասկա՛ծ որ մէկէ ա. ւելի անդամներ կոպիտ սխալներ գործած

Այժմ, ինչպես ըսինք, Թեկնածուները աւրքի ինանու դառիչ ին խօռիչ ճար իրենց ընելիջին, Հաւանաբար գիտակցելով թե ընտրութենեն ետք, բան մրն ալ պիտի չընսեն կամ՝ չկարենան ընել։ Պալատիւր ամբոխավարութիւն եւ անպատասխանատութիւն կր վերագրէ Շիրաջի («Լը Մոնտ», Ապրիլ 19) եւ դայն կ'ամհատարդ սև ոիր խոստուդրբևով ին ատրագ երկրին արաբուրան աջը։ Իրե միայն կը խոստանայ ինչ որ պիտի կարենայ ընել, չատ ու չատ գոհ է երիու տարուան նրիկացեին իր վարած ճաղաբականութեան արդիւնջէն (Հաւանաար էէ որ բույր հանցինք ուրբրար հոևջավունիրբեն բւ հուսն արորճ սնործ 2000 ֆրանք ավոտիան աշխատավարձեսվ ին աստայանը): Շիրան շեշան ին մրբ փոփոխութեան վրայ, ինք բան մր պիտի փոխե առ այժմ՝ միայն ինք փոխուած է)։ Կը պնոլէ որ կողմնակից է «զօրաւոր ֆրանջի» մը, իսկ Պալատիւր չուզեր որ բանավեն ստեղծուի Պանը տր Ֆրանսին հետ։

քր φէն կ'ուզէ որ ար Վիլիէ քաչուի եւ իր ընտրողները իրեն քուէարկեն որպեսզի ներկայ ըլլայ Բ. չրջանին : Տր Վիլի է «մաճուն ճուգ» դև հյունք անոկրեր, իսւսաիցունիւններէն անկախ: Ժոսփէն կը յուսայ որ ներկայ պիտի ըլլայ Բ. չրջանին եւ այդ իսկ պատճառաւ իր գլխաւոր Թիլախն է, Շիրաբ, Բայց, Պալատիւր կը շարունակէ Հանդարտ լաւատեսութիւն մր ցուցաբերել (Ապրիլ 18, ԹԷ - ԷՖ - 1): Ոչ միայն վստահ է որ ներկայ է Բ. չրրlubby with the found to un billigh Suitրան բաց է։ Հարկ է հաստատել Թէ լաւ ընտրապայքար մը կր տանի Ռոպեր Հիւ իրչ որ կնրայ սնոչ հասաններուներոր դն արձանագրել տալ Համայնավար կուսակ-தாடிசெக்கம்:

Ամէն պարագայի մէջ, նախադահական այս նրահատաններ՝ դարաշարժ աշիր պարղած պատկերը, բաւական տղեղ է եւ կը մնայ՝ անձերու փոխանակ ըլլալու դաղափարներու եւ լուրջ ծրագրերու ճակատում մը:

Այս առներ, Հայ Դատի Ցանձնախումեն իրճ անաանառարգ է «ժողճ» օնանբեներ բացառիկ թիւ մր (Ապրիլ 14) ամբողջովին նուիրուած ընտրութեան։ Չորս հարցումներ եղած են չորս Թեկնածուներու (Պալատիւր, Շիրաք, Հիւ, Ժոսփեն) եւ հրատարակուած են իրենց պատասիան-

«ሆሲ' 2 ይይኒኒኮበ3»

ԼՈԶՈՒՆԳՈՎ, ቡበՒሀԵՐԸ ՔԱՐՈՒՔԱՆԴ Կ'ԸՆԵՆ **ՔԱՂԱՔՆԵՐԸ**

«Մոնտ»ի ծաղրանկարը (Ապրիլ 19) չատ լեցի համ մր ուներ։ Փանշօ կր ներկայացընկը Ելցինը որ ի տես Ձէչէնիոյ կ'ըսէ՝ «யடியடிற் புறைக் த் டிறிய யும் யரிமாறி մարդիկը Թաղելը»...։ Արգարեւ, ականատես Թղեակիցներ կր վկայեն որ Գրողնիկն ետք, Ռուսերը չարունակած են քարուքանդ ընել միւս քաղաքները ու մանաւանդ Սամաչկին կը ներկայացուի որպէս՝ «նահատակ քաղաք» ուն վերապրողները ահաւոր նկարագրու Թիւններ կ'ընեն ։ Ձինւորները մուտք գործած են արդէն պատերուն վրայ կաւինով գրելով՝ «ման 25:55նիոլ» : Ըստ իրենց , կատաղի դիմադրութեան մը ձետ ղէմ յանդիման դանուած են երբ քաղաք մտած են, բայց, մնացած Չէչէնները տարբեր բան կ'ըսեն ։ Ըստ այս վերջիններուն Ռուսերը, որոնք երկու ամիս է քաղաքը պաչարած էին, մտան երբ իմացան որ մարտիկները մեկնած էին։ Սոֆի Շիհապ խոսեցնել կուտայ մնացած երակիչրբևն սևսրճ րսվը ետրբևև իև առոմեն. - «Հրասայլեր, ապա՝ զինուորներ Սամաչկի կը մանեն երեք տարբեր ուղղու-Թիւններէ եւ կր սկսին կրակել։ Զինուորներ բակերը կը մանեն ու Հոս ու Հոն ձեռնառումբեր կր նետեն»: Թալանը, չարչարանքը, սպանութիւնը ամէն տեղ են։ Գրոգնիի ընակիչներն ալ տարբեր բան չեն րսեր ։ Թղթակիցը կ՝ըսէ թէ «տաք . տաք» ջարդեր կան, ապա՝ Հալածանքը, զսպումր հանդարտ չրջանի մէջ։ Հոս ալ նկարադրութիւնները չեն փոխուիր, նախաաննը, չարչարանը, գնղակահարում եւայլն, եւայլն։ «Լիպերասիոն»ի (Ապրիլ 19) մէջ Սերգէյ Կովալեւ, Ելցինի խորհրըգականը մարդկային Հարցերու կապակցութեամը, Հարցագրոյց մր տուած է ուր շատ ծանր խօսքեր ունի Ռուսաստանի հասցերն : Ըստ իրեն Չեչենիոյ պատեհամըն Ղավարաեբևուդը է Ասւսասարի ժողովրդավարու Թեան տագնապին ։

Չի ծածկեր որ աղդայնամոլուԹեան եւ օտարատեացութեան ած մր կայ Ռուսաստանի մէջ որ չի կրնար չմտահոգել, նոյնիոք բևե այժ ժժանուդրբևն ճօմանքուագ են Հայրենասիրական ճառերու հայն ։ Արտայայտութեան ազատութեւնը, կ'ըսէ, կը նուացի, մետիաները կրկին ճըն-ுாயிழ் மாய்பு கம், இந்தியிற்று மிந்த முறைகாடயுக் մարդկային իրաւանց խախտումները արձաղանդ իսկ չդտան։ Ինթ, այս մասին, մամուլի ասուլիս մրն ալ տուած է Մոսկուա անցեալ չարթեու, բայց ոչ մէկ լընառնում արժնամանջած է ին իռունբնուր: կովալեւ դեռ չի վարանիր ըսելու... «դէպի ոստիկանական Պետութիւն մր կ'եր խանը» ։ Այսու հանդերձ լաւատես կը մնայ, կը խորհի Թէ ամէն ինչ կորսուած չէ եւ թե միջազդային հաւաքականութիւրն անան է հօհավիժ նքնան կաւուսարրի:

կարմիր Խաչև ալ չատ ծանր նկարաղըրութիւններ կ'ընկ : Իսկական պոզրոմ մըն է որ կատարուած է Սամաչկի ուր 13 Հաղար ընակիչներէն միայն 2000 մնա-

«Cruevareu»

(Umphi 14 / 18)

ԱՌԸՆՉՈՒԹԵԱՄԲ

1.7.2-ի կատարուած մարդասիրական օգնութիւնը եւ հանդանակութեան ձեւով գոյացած նիւթական ու գրամական օժանդակութիւնը ճիչդ Հասցէին հասցնելու եւ համակարդելու մասին որոշում մր ընդունած է 172-ի կառավարութիւնը։ Փոխ - վարչապետ Ժիրայր Պօղոսեան ըացատը. նրքավ ապրուագ ճայնն՝ նոագ է եք տա-

MESSAGE LA COMMUNAUTE ARMENIENNE

Je suis profondément touché que le journal HARATCH, symbole par excellence de la présence arménienne en France et une de ses consciences, m'ait demandé de m'exprimer dans ses colonnes.

Je profite de cette invitation pour, tout d'abord, saluer les quelques 400.000 Français d'origine arménienne qui ont foi dans la France et qui le lui prouvent cha-

Car la nation française est riche de cette communauté dont la venue sur son sol est la conséquence directe des massacres de 1915 et des années suivantes.

Près de dix siècles d'estime et d'admiration réciproques, d'échanges et d'affinités expliquent, sans aucun doute, le choix des rescapés.

Dans quelques jours sera commémoré le 80ème aniversaire de cette tragédie. Le comité pour la commémoration du 24 avril 1915 a bien voulu solliciter mon parrainage. C'est un honneur que j'ai accepté avec émotion.

Nul ne peut être indifférent aux malheurs et à la grandeur du peuple arménien. Eprouvé plus que d'autres au cours de trois mille ans d'histoire, brillante et tumultueuse, il est toujours debout dans les terres ancestrales ou ici-même en France.

Même aux heures sombres, son génie, dont l'une des marques est l'esprit d'entreprise, ne lui a jamais fait défaut.

Il joua ainsi un rôle de premier plan dans l'empire ottoman dont il fut, pendant des siècles, un des ferments, et avec d'autres peuples de cet empire, un des acteurs de sa modernité.

De nos jours, chacun doit à la jeune République d'Arménie, respect et admiration. Il suffit de songer à l'épreuve du séisme qu'elle eut à traverser au moment même où se dessinait une liberté qu'il fallait organiser dans un contexte économique éprouvant. Une déchirure demeure, cependant, résultat des séquelles de l'histoire, celle du Haut-Karabagh.

En France, la communauté qui a fait souche a fait preuve de courage, de résolution, de dynamisme.

En quelques décennies, ses descendants sont devenus des citoyens actifs, responsables, entreprenants, brillants. Leurs talents ont éclos dans tous les domaines de l'activité humaine.

Certains sont de grands chefs d'entreprise, des créateurs ou des chercheurs réputés, d'autres ont accompli l'exploit de résumer le melleuir de la culture fran-

Il est admirable de penser que ce chemin vers l'intégration a été marqué de façon constante par un infini respect pour la patrie d'adoption. Nous n'oublierons jamais le sang versé par des Arméniens pour la France, lors des deux conflits mondiaux. De tels sacrifices donnent des droits, mais la communauté arménienne a toujours privilégié ses devoirs.

Devoir vis-à-vis de l'héritage sacré: la langue, la religion, la culture, l'histoire, autant de sources de fierté, et devoirs vis-à-vis de la nouvelle terre.

Indiscutablement, les Français d'origine arménienne ont voulu d'abord tout donner à leur patrie. Cette attitude explique certainement les réussites individuelles et la façon incomparable dont la communauté, dans son ensemble, s'est épanouie.

A l'heure où notre pays a un défi à relever, celui d'intégrer de nouvelles communautés d'hommes venus d'horizons de plus en plus éloignés, les Français d'origine arménienne sont un modèle et un exemple.

La France n'a pas fini de remercier une de ses composantes rayonnante et, désormais, indissoluble, les enfants de l'Ararat. .

Jacques CHIRAC

NDLR.— Le titre est de la Rédaction.

խորդ տարիներուն արձանագրուած որոչ թերութիւններ եւ անկանոնութիւններ զիրենք մղած են նոր միջոցներու դիմելու եւ այս առթիւ 172-են դուրս լոյս տեսնող թերթերէն խնդրած է խուսափիլ օժանդակութեանց մասին խեղաթիւրուած կամ չստուղուած Թիւեր հրատարակելէ, առաջըն առնելու Համար Հաւանական [ժիւրիմացու[ժիւններու:

> ԱՐԴԻՒՆԱԲԵՐՈՒԹԻՒՆ +15%

Հայաստանի Արդիւնաբերութեան նախարար Աչոտ Սաֆարեանի «Արմէնփրէս»ի թղթակիցին տուաչ տեղեկութեանց Համաձայն, Հանրապետութեան արդիւնարերութիւնը այս տարուան առաջին եռամսեային արձանադրած է +15%-ի բարելաւում մը:

> ՍԱՀՄԱՆԱԳՐԱԿԱՆ ՆԱԽԱԳԻԾԸ **ፉበՒԷԱՐԿՈՒԱԾ** ՑԱՆՁՆԱԺՈՂՈՎԻՆ ԿՈՂՄԷ

Ապրիլ 13-ին, Գ. Խ.-ի նախագահ Բ. Արարջցեանի նախագահած սահմանադրական Յանձնաժողովի 107-րդ նիստին աւարտած է Սահմանադրութեան հիմը ընդունուած նախագիծին ամբողջական մշակումը։ Ապա դրուած է քուէարկութեան, որու արդիւնքը եղած է 21 թեր, 3 դեմ եւ 1 ձեռնպան : Այսպես Ցանձնաժողովը ընդունած է նախագիծը եւ ներկայիս Հարկ է դիմել Խորհրդարանին Հաւանու թեան ։

BULLE LUCULT

ԱՊՐԻԼ 24-Ը ԻԳԴԻՐԻ ՄԷՋ

Ապրիլ 19-ի Հիւրրիյեթը կը հաղորդե որ իզդիրի կուսակալը եւ քաղաքապետը մ իասնաբար կր կազմակերպեն «Պատմական իրականութերւնը եւ Հայկական Հարցը» նիւթին չուրջ սենփոզիոմ մր որ տեղի կ'ունենայ Ապրիլ 24-ին Իգդիրի մեջ։ Հրաւիրուեր են 20 Թուրջ գիտնականներ եւ դիմում եղեր է Հայաստանի Գիտութեանց Ակադեմիային, որպէսզի ան ալ ղրկե իր ներկայացուցիչները։ «Հայերու մասնակցութեան պարագային, ըսած է կուսակալ Շեմսէտտին Ուզուն, համաշխարհային չափանիշով առաջին կարեւոր սէնտրորոմը պիտի ըլլայ, եւ աւելցուցած 4 ... Աշխարհը ուռքի հանել ուզող Հայերուն առիթ մր կու տանք։ Հայ գիտնա_ կաններուն աշխարհի հանրային կարծիքին առջեւ բանավիճելու առիթը կուտանք թէ n°վ զ°ով ջարդած է։ Մեր նպատակը աղմուկ հանել չէ, այլ պատմական իրողութիւնները իրենց փաստերով աշխարհի աչքերուն առջեւ դնել է»:

Եթե լաւ հասկցանք այս կուսակալին միաբը, ըսել ուզածն այն է որ Հայերն են բուն ջարդարարները։ Նորութիւն ալ չէ։

PUP2EUL PLEEURE PUPE

ՀԱՑԿ. ՑԵՂԱՍՊԱՆՈՒԹԵԱՆ 80-ԱՄԵԱԿԻՆ ՆՈՒԻՐՈՒԱԾ ԳԻՏԱԺՈՂՈՎ ԼՈՍ-ԱՆՃԸԼԸՍԻ ՄԷՋ

Օրեր, չարախներ անցան բայց չհինցաւ Բլէեանի վերագրուած յայտարարու-[ժիւններով չինուած փոթորիկը: Հայասաանի կրթական նախարարի պաչաշնակատարը ազգային, քաղաքական եւ ամէն կարգի ըննադատութիւններու թիրախ եմար սևսչույլի դն ասնըչունբաղն սև մուա ղաստիարակչական -- մանկավարժական tր։ Ա. Բլեևան իրրեւ Թէ դպրոցական ծրադիրներէն դեղչած էր Եղեռնի նիւ-Եր ու արդիլած՝ Պ. Սեւակի «Անլռելի դանդակատուն»ին գործածութիւնը դրպրոցէն ներս : Ու դանդուած մր որ յայտրառնո ախանգարի քաղ, քահամաները չաւներ առօրեային պարտադրած Հարցերուն սեւեռելու, դանձ գտածի խանդավառութեամբ ինկաւ Բլենանին ետեւէն: Ա.b. լորդ է ըսել որ 1915-ի 80-ամեակին մօտալուտ Թուականն այ մեծ նեցուկ եղաւ ստեղծուած աղմուկին: Մայս լեցուեցաւ գլխաւորարար դաչնակցական մամուլը, կրակ ժայթերով նախարարի պաչաշրակատարին վրայ։ Պէտք է նոբ և ան ո՛չ Բլեևան ինւը, ոչ ալ իր գլխաւորած նախարարութերւնը բաւական ատեն հարկ չաեսան Հակազդելու, կամ լուսարանութեամր մը պղաորած ջուրերը Հանդարաեցնելու: Ու փրխած աղմուկը օրե օր մեծցաւ Թաւալող ձիւնակոյտի մր նման, նոյն ատեն հեռանալով իր մեկնակէտէն։

Ցապաղած Հակազդեցութիւնը վերջապես տեղ գտած է «Լրագիր»ի Մարտ 23-ի թիւին մէջ, «Լուսնախարարութեան մամուլի կեղրոն»էն արուած ։ Հոն, նախ կայ անդրադարձը այն կեցուած քին որով ատրիներ չարունակ նոր սերունդներուն *թելադրուած է թէ Հայր* «զոհասեղան ազգ» է, մինչ գրեթե բացակայած է ին ջնապաչապանու Թեան ուսուցումը ։ Շեչաելով այս ձեւին սիսալ ու անպատեն բրնոյթեր, Կրթական նախարարութեան լուսաբանու թիւնը կ'րսէ. «Ժողովրդի պատմական յիշողութիւնը ջնջելու, պատմութիւնը մոռացնելու մասին չէ խօսքը։ Մա. նաւանդ որ միջին ու բարձր տարիքի դրպրոցականները Հայոց պատմութեան եւ հայ գրականութեան ծրագրային նիւթի շրջանակներում ամենայն մանրամասնու թեամբ իւրացնում են այս թեման»: Մ.յս յստակացում էն ետը կ'ըսուի էականը որ Հիմը կը կազմ է Բլէեանի որոչում ին. «Հրահանգի իմաստր Եղեռնի թեման զգայականից գիտակցականի ոլորտ տեղափոխելու եւ յատկապէս մատուցման ձեւերը փոխելու մասին է։ իսկ քանի որ տասնեակ տարիներով արմատացածը մէկերկու ամսում հնարաւոր չէ փոխել, ուստի ընտրուել է չարեաց փոքրագոյնը՝ ՆԱԽԱԴՊՐՈՑԱԿԱՆՆԵՐԻՆ ԵՒ ԿՐՏՍԵՐ ԴՊՐՈՑԱԿԱՆՆԵՐԻՆ ՉԶԲԱՂԵՑՆԵԼ 80-ԱՄԵԱԿԻՆ ՆՈՒԻՐՈՒԱԾ ՍԳՈՅ ՀԱՆԴԻ-ՍՈՒԹԻՒՆՆԵՐՈՎ» (ընդպծումը մեզմէ):

Նուազագոյնն է Հարց տալ ազմուկին ին ընագու հեղինակներուն, թե ի նչպես կրցած են «նախադպրոցական»ներու եւ «կրտսեր դպրոցական»*ներու ուղղուա*ծ կարդադրութիւնը, այն ալ «80-ամեակին նուիրուած սգոյ հանդիսութիւններ»*ուն* առընչութեամը, վերագրել ընդՀանուր դպրոցական համակարգին ու իրենց այդ վերադրումով ալ ազգային դաւաձան մր կերտել նախարարի պաշտոնակատարէն։ Մնաց որ փոքր տարիքի տղոց իրրեւ [ժէ ազգային լարը թրթուացնելու Համար ողրերդականեն օժանդակութիւն յուսացող. րբևու ահանճիր վաասնան անմիւրճն տեսնելու Համար մինչեւ Հայաստան եր-ըննաղատողներու կողմե նիչդ ղաստիարակուած նկատել այն երախաները որոնցմ է կը պահանջուի Ապրիլ 24 նկարել. խեղճերը ո'վ գիտէ ինչ ապրումներով կառափնատ ու հանադան ղծել կր ձղնին, *ասի տալով իրենց երեւակայութեան*, քարի որ ոչ ոչկը աբոած եր, ոչ այ միւսը: Եւ ատիկա կ'րլլայ յանուն ազդային ոգիի դաստիարակութեան...:

Ըսե՛նը որ Բլէեան գուրկ է մանկավարժական Հարկաւոր դիտելիջներէ. Հապա այն ջանի մր տասնեակ ուսուցչական լր-

Հայկական ցեղասպանութեան 80-ամեակի ոգեկոչման համար կազմուած համազաղութային միացեալ մարմինը, ադիսրբևու ածրաչուր ուշիսուսունել դն ետը, ծրագրած էր այլագան ձեռնարկներու չարը մը, որուն առաջինը՝ 80-ամեակին նուիրուած սիմփողիոմը, տեղի ունե. ցած է Ապրիլ 7-ին, Միացեայ Հայ Աւետարանական եկեղեցւոյ «Աւագեան» սրահին մէջ, 1000 հոգիի ներկայութեան։ Բացումը կատարած է Եու. Սի. էլ. ել. Համալսարանի Հայոց պատմութեան ամպիոնի վարիչ փրոֆ. Ռիչըրտ Յով-Հաննկսեան, պարզելով գիտաժողովին րրաժանարդար ույնանան արևաներություն ու Եղեռնի 80-ամեակին առիքեով առաջաղրած նպատակները - Հետապնդել Հայկական ցեղասպանութեան ձանաչումը, դիմադրաւել Թուրջ կառավարութեան ուրացման, ծածկումի եւ նենդափոխման բոլոր փորձերը, վերահաստատել հարցը հետապնդելու մեր վճռակամութիւնն ու ցեղասպանութեան անժամանցելիու-

Գիտաժողովին գեկուցումները կարդացուած են Հայերէն լեզուով: Առաջին զեկուցաբերը՝ Մարկ. Նչանեան (Փարի. դեն), որուն նիւքեր եղած է՝ «Աղետին յիչողու թիւնը», վերլուծական ճամբով եւ վկայագրական մէջբերումներով ներկայացուցած է աղէտին ահաւորութիւնը եւ ժեւքիր ու դանիր արոնունքիլրե, տատա-Հածը առարկայականօրէն, ամբողջականօրէն ներկայացնելու ձիդին մէջ։ Երկրորդ զեկուցաբերը՝ Հրաչիկ Սիմոնեան (Երեւանէն), ներկայացուցած է «Փան-**Թուրանական դաղափարախօսու** Թիւնր եւ հայկական ցեղասպանութիւնը» նիւթեր։ Ան արագ ակնարկ մր նետելէ ետք աստիջարաետև ճանճանուսմ Օողարբար իտևրունեան վրայ, պարզած է նրքական ազդային դաղափարախօսութեան սնանկու. թիւնն ու յետադիմական նկարագիրը ցեղային, կրօնական, բաղաքական, արնտեսական, ընկերային, մշակությային եւ կրխական մարդերու մէջ։ Երրորդ դա-

կր խուսափի «երեխային առընչուող հար-

ցերը հիւանդագին քննարկումների առար.

կայ դարձնելուց»։ Նոյնը կը յանձնարարե

Նիւթը անուղղակի չարունակութիւն

դաած է Ալվարդ Բարխուդարեանի դրիչով

որ «Հայջ»ի Մարտ 31-ի Թիւին մեջ կր

ներկայացնէ Ա. Բլէեանի ուղղուած քանի

մր Հարցումներու նախարարի պաշտօ-

նակատարին տուած պատասիսանները։

Անոնց մաս կր կազմ է նաեւ Եղեռնի նիւ-

թը։ Այս անդամ Հարցը կը դառնայ ա-

տոր ու Սեւակի «Անլոելի դանդակա-

ատր» անմերքներ շունչ: Ռյո դասիր ար

կ'ըսէ. «յայտարարում եմ՝ գրաւոր որո.

շում, հրահանգ՝ ծրագրից հանելու Պ.

Սեւակի "Անլռելի զանգակատուն"ը ես չեմ

արել։ Ուսումնական ծրագրերում որեւէ

փոփոխութիւն տեղի չի ունեցել։ Վարիչ.

ների ու տնօրէնների խորհրդակցութեան

ժամանակ ես, որպէս Լուսաւորութեան

նախարար, հրահանգել եմ որ տարրական

դպրոցը գերծ մնայ Եղեռնին նուիր_

ուած արտադպրոցական միջոցառումնե.

րից։ Մենք այս բարդ խնդրի վերլուծու-

թիւնը պէտք է զգայական ոլորտից տե.

ղափոխենք գիտակցական ոլորտ։ Կան

գրականութեան, պատմութեան ծրագրեր,

եւ ոչ ոք դրանք չի փոխել։ Այն, ինչ ա.

նում է մամուլը, ոչ մի կապ չունի իմ

նկատեր, իրենց գործունկութեան ա-

ներելո իրակինն ավրճար «հանմ» չբր

տեսակէտների հետ»:

րաբե ին նրանիկարուրբեն։

սախոսին՝ Աւետիս Փափազեանի (երեւանցի, այժմ՝ Լոս-Աներլըս Հաստատուած) նիւթեր եղած է՝ «Երիա-թեուրը ոճրագործներու դատավարութիւնը»: Ան ரியர் யாடயல் த் செத் «மிசிசிந்தயம் 4த் சுத்հաճեն» վուսակնունբար անահամեսւիներ Թալէաթ, Էնվէր, Ճեմալ, Պէհակատին Շաբիր եւ Սայիտ Հալիմ փաչաները, կանիսելով պետական իչիսանութիւնները՝ իրե՛նք որոշեցին, հրահանգեցին եւ գործադրեցին Հայկական ցեղասպանութիւնը: 1918-ին, Մուտրոսի գինադադարի համաձայնու Թենկն ետք, Անդարայի մէջ կազմուեցաւ գինուորական ատեան մը, դատելու Համար պատերազմի ոճրագործներն ու յատկապես Հայկական ջարդերուն պատասխանատուները։ Վճիոները արձակուեցան, սակայն չգործադրուեցան, որովհետեւ պատասխանատուները փախուստ տուած էին արտասանման ։ Սակայն , հայկական վրիժառու բաղուկները Հասան անոնց ետե. ւկն եւ ահարեկեցին հայ ժողովուրդի դա-Հիձևերը։ Չորրորդ զեկուցաբերին՝ առջթեօր Ռուբինա Փիրումեանի (Lnu-Uնspլրսեն) նիւթեր եղած է՝ «Աղէաի գրականութիւնը ձիպ՝ ըմբոնումի եւ վերապրու-"h»: Un чинд \$ Б в «1915-1923 шылыд Եղեռնը Հայ գրականութեան անդաստանում ստեղծել է գրական ապրումների մի բարդ դաղափար։ Ոճաւորուել է մի նոր դրականութիւն, ցեղասպանութեան գրականութիւն ։ Այդ գրականութիւնը արտացոլել է վերապրողների ճիգը, ըմբեռ. նելու մակարդակը, մեկնաբանելու, մարսելու այն, որպէսզի կեանքը չարունակուի, որպեսզի վերապրումը Հնարաւոր ரயாப்யு !» :

Ցաջորդ օրը, Ապրիլ 8-ին, դումարուած է դիտաժողովին Բ. նիստը, Եու. Սի. Էլ. Էյ. Համալսարանի Տիջսըն սըրահին մէջ, 500 հոգիի ներկայութեան։ Հոս, դասախօսութիւնները արուած են անդլերէն լեղուով։ Բացումը կատարած է փրոֆ. Ռիչրրտ Ցովհաննէսեան։ Ձեկուցումներով հանդէս եկած են Ստեփան

սարանները որոնց մէջ «այս թեման շօշափուել է եւ հակառակ կարծիքներ չեն բածները. Թէեւ իրենց ձեռք ձղած արհնչել»...։ ՆախարարուԹիւնը կ'ըսէ տակաւին Թէ է, ոչ ալ Բլէեանը, ձիչը` խաղող ուտե-

ինչ որ ալ ըլլայ պարադան, ինչպէս կ՚ըսէ նախարարութեան առարկայ եւ որ մեր հասարակութիւնն ընդունակ է անգամ երեխային՝ ամենաթանկ բանը մեր կեանքում, շահարկման առարկայ եւ քաղաքական դարանում, այսում կարթանակի հասնեւու միջոց դարձնել»։

լու եւ այդեպան ծեծելու չփոխին պես:

Մինչդեռ, Հայաստանէն Սփիւռջի մինչեւ ամենափոջը անկիւնը կա՛ն ընելիջներ 80-ամեակի ողեկոչումներուն առի-Թով։ Բաներ որոնջ արդէն յապաղած են տասնամեակներով․ բաներ որոնջ սակայն ջննադատելու, լուտանջ տեղացնելու, կաԹիլ մբ չուրի մէջ փոԹորիկ ստեղծելու աղմկարարուԹենէն ջիչ մը աւելի լրչուԹիւն ու դիտակից վերաբերում կը պահանջեն։

Աղմուկին յորձանքէն տարուածներու բազմութիւնը մէկդի ձգելով, մնացեալին համար հաւանօրէն ամէնեն ձիչդ բնորուշումը ամփոփուած է նախարարութեան մամուլի կեղբոնէն կատարուած հրապարակումին վերջին տողերուն մէջ. «Մօտենում են ընտրութիւնները եւ ոմանց համար կասկածելի խաղաքարտեր ձեռք բերելու լաւագոյն հնարաւորութիւնն է ստեղծուել»...։

ԱՐՓԻ ԹՈԹՈՑԵԱՆ

ՌՈՒՍԱԿԱՆ ՄԱՄՈՒԼԻ ԱՇԽԱՐՀԷՆ

Գրասենեակներով, սարջաւորումներով բոլորովին արդիական երեւոյժ կը պարդեն Ռուսաստանի մամուլին դրասենեակները ուր նաեւ նոր մտայնուժիւններ կր տիրեն Հրապարակայնուժենեն ի վեր։ Փու փոխուժիւնը սկսած է 1987-ին երբ Գորրա չով վարչամեջենային ստեղծած տասնամ եակներու լճացումին Հակադրել ուղեց մամուլի ապատուժիւնը, բաց խօսջը, դրեր կաւոր դերակատար նչանակելով մամու

Այսօր, որպէս մեծագոյն պաչապանու
Թիւն, իր վարկին ապաստանած ռուստ.
կան մամուլը վերածուած է իսկական իչ
իսանուԹեան մը։ Ու այսօր, հեռատեսիկ
ընդհանուր տնօրէն Վլատիսլաւ Լիցիեւի
սպանուԹենէն ի վեր որ չորս ամսուտ
ընԹացջին մահափորձի դոհ երկրորդ ը-
րադրողը եղաւ, այդ իչխանուԹեան չար
բերը լրջօրէն վրդոված են։ Լիցիեւ բաց
իսօսջի առաջին հաղորդումը կազմակեր
պողներէն էր 1988-էն իսկ, եւ Ռուսաստա
նի ամէնէն ծանօԹ եւ ժողովրդական դեմ.
բերէն մէկը։ Անոր սպանուԹիւնը այն
նչանակուԹիւնը կը կրե Թէ ոչ ոջ այլեւս
նման «պատիժ»է մը դերծ կընայ ըլլա։

Լրագրողներու մեծ մասը արդեն տեղ. եակ էր այս իրականու թեան ։ Ալեջսանդր Ժիլին որ «Մոսկովեան Լուրեր»ու գին. ուորական Հարցերու պատասխաանտուն է, փամփուչտարդել երկու բանկոն կր պահե իր ախոռին ջովը ու վարժուած կ Հեռաձայնեն կատարուած սպառնայիջ ներու: Ան էր որ յայտնարերած էր թ Գերմանիա բանակած ռուսական զօրջին սպաները մինչեւ այդ գօրջին Ռուսաստան վերադարձր բաւական Հարստութիւն դի զած էին մաքսանենգութեան ու գողու թեան ճամ բով : Անոնը կ'օգտուկին nn. սական գինուորական վաճառատուներու անաօրբան մինենը սև ինբըն ինաւուրճ իա տար գերմանական շուկայէն տուրք գերծ

Աստուրեան (Եու. Մի. Էլ. Էյ. Համար սարանկն), Արա Սարաֆեան (Միչիկնի Համալսարանկն), Հիլմար Քայդրը (Ֆրըստանին), Լեւոն Մարանսի Համալսարանկն), Լեւոն Մարաչլեան (Կլկնակյլի Գոլկնկն), Ռապրրն Մեսըն (Ինտիանայի Փրրտիու Համարսարանկն), Ռաձրը Սմիթ (Վրձինիայկն), Մարկ. Նչանեան (Ֆրանսայկն), Լորև Շիրինեան ((Օնթարիոյկն), Եաիր Օրձն (Թկլ-Ավիվկն), Տանրլա Միլլըը (Եռւ. Էս. Սի. Համալսարանկն), Էրնսթ-Արարևիթ ֆոն Ռընկա (Պորսումի Համալսարանկն), Իվ Թերնոն (Փարիղկն) եւ Իսրայկլ Չառնի (Իսրայկյին):

Գիտաժողովի աւարտէն ետք, իրիկունը, Եու Սի էլ Էլ Համալսարանի սրտենն մէջ արուած է ձաչ մը, որուն մասնակցած են աւելի քան 300 հողի։ Ցայտագիրը վարած են Տիկին Ալիս Պետրուեան են փրոֆ. Ռիչրրտ Յովհաննեսեան։ Խօսք առած են Իվ Թերնոն, Իսրայել Չառնի, Մարկ. Նչանեան, Էրնսի Ալպրեխ ֆոն Ռընկս եւ ուրիչներ պահանչելով ցեղասպանութեան, ձանաչումը պետութեանց կողմ է եւ ուսուցումը վարժարաններու մէջ։

Լուրջ եւ լաւ կազմակերպուած գիտաժողով մը եղած է Ոդեկոչման Միացեալ Մարմնի եւ փրոֆ. Ռիչըրտ ՅովՀաննէսեանի գործակցուԹեամբ իրականացած ձեռնարկը։

«Նոր Օր»ի խմրագիր Ցակոր Պօդուհանի Հետ ունեցած Հարցադրոյցի մը բներացերն ֆրանսացի պատմարան հվ Թերնոն ի մէջ այլոց ըսած է. «Ինծի համար հայկական ցեղասպանութիւնը կը վերաթերի ամբողջ մարդկութեան, որովհետեւ ոճիր մըն է գործուած ամբողջ մարդկութեան դէմ։ Եթէ մէկը չի վշտակցիր ցեղասպանութեան զոհերու տառապանքին, ուրեմն չէ ըմբռնած տարողութիւնը ոճիրին, որովհետեւ այս հասկացողութիւնը շատ անհրաժեշտ է ցեղասպանութեան կրկնումը կանխելու համար»։

P-2 P-U.41-8

ապրանը գնելու։ Շնորհիւ սպաներուն, ատեսակար ատոսակետր արբեր և աշրջեր երհամարդերիր տաղարչեն. Հայն անրճար նրունը էև ոն մբուջանանունքիւրն ջանատնանաւթուսի ուն վերագութնաւ ու չուչացաւ անոնց կապը կազմակերպուած nձիրի արևանտետն լրջանակներուն հետ։ Ուբլի սահուափբնիչը mile է սև իչոչուբո ևոր է աաժնումը, ոչ ժերոն գրևետրունութ են գրպարտութեան ամբաստանութեամբ, ոչ ալ մաթոանենպութեան կամ կաշառակերութեան յանցանքով մէկը Հետապրնդումի առարկայ եղած է։ Ան կ՝աւելցնէ եք բերերը դէն դողսուն ամաասանիար ուղիը համեմատական է իչիսանութեան սինիզմին։ Նոյն Հաստատումը ըրած են րարւ այր եանդանիւ քնաժնումրբեն սնոր աեսած են թե 25չենիոյ պատերադաին դեմ իրենց քարողչու ժիւնը ոչինչի ծառա-புக், மத் மீத்டி நமீயமா மடிக்குயத் த் :

Ալ. Ժիլին եւս իր բազմաթեւ պաշտoնակիցներուն նման հիացող մրն է գօր. լեպետի: Այս վերջինը Աֆղանիստանի պատերազմին մասնակից գինուորական մրն է. 14-րդ բանակին հրամանատա. ըը ու նոյնպես դեմ արտայայտուած է Չէչէնիոյ պատերազմին : Ժիլին Հայտ աչքով կը դիտէ նաեւ երբ մարդիկ գայն фինոչէին կը նմանցնեն : Իրեն նման չաաեր եւս յոյս կապած են գօր. Լեպետի որ քիչ անձերէն մէկը կը նկատուի դրալագոսքին, կաչառակերութեան, չարա-அள்ளியக்காட் புக்கத் காயுடாட புயராரு:

Լրատիիւոներու ծանօք անուններէն է նաեւ Էլենա Մասիութ. երեսունամեայ րագրողուհին հեռատեսիլի անկախ կացունց տեսագրութիւններ ըրած է Գրոգնիկն. կ'ըսկ Եկ մեծ ամօթ զգացած կ տեսնելով իր երկրին ըրածները։ Պաչտպանութեան ու Ներջին նախարարութեան մէջ կ'ատեն գինւթը։ Գացած է հոն ուր արդիլած են իր մուտքը. տեսադրած է Հարցաքննու Թեան կեդրոնները, չուներու ձգուած ռուս գինուորներու դիակները։ Մինչեւ դարուն ան միչա մերժած է բրոնակալութեան պնդումները. երբ ականատես եղած է Գրոզնիի պատահարներուն, Հասկցած է որ վտանգը իսկական է։ Երթին ու Գրաչով միայն ատելութեիւն կարթնունն իր մէջ։ Այս հակազդեցու թեամբ ինջ միակը չէ ։ Ելցին ալջոլամոլ լն է. չևչարային ճանասումանէ դն և աւելին։ Իչխանատենչ մը որ ամէն բան կրնար ընել Կրեմ լինի տիրանալու ու Հոն մնալու համար ։ Երէկ ատոր համար պէտք էր Խորգ. Միութիւնը քայքայել, այսօր՝ Չէչէնիան հիմնայատակ ընել։ Ու վաղը n'd 4 hmt hus

Ռուսական թերթերու 51%-ին այսօր աիրացած են աշխատակազմերը, սեփականաչնորհան օրենքին կիրարկումով: Բայց Հարցը Հոն է որ Մոսկուայի կեղրոնական տպարանները կր չարունակեն կառավարութեան պատկանիլ. իսկ տպաջանակները պակսած են զգալապես, որովնետեւ աննախատեսելի համեմատու. նաեւ Դիմիտրի խոլողով որ սպաննուեցաւ

ՄԱՑՐ ԱԹՈՌ Ս. ԷՋՄԻԱԾԻՆ

λ

ՎԱՁԷ ՄԱՆՈՒԿԵԱՆ ՄԷԿ ՄԻԼԻՈՆ ՏՈԼԱՐ ԿԸ ՆՈՒԻՐԷ Ս. ԻՋՄԻԱԾՆԻ ՄԱՑՐ ԱԹՈՌԻՆ

Ազգային բարերար Մեծայարգ Տիար Վայէ Մանուկեան (ի Լոնտոն), իր բազում այլ բարերարութեանց չարջին նոր բարերարութեամբ մը իր սէրն ու նուիրումը յայտնեց հանդէպ Հայց. Ս. 6կեղեցույ, Հայ ազգին եւ Հայրենիջին։

Անձամբ եւ համայն Մանուկեան ընտանիքի անդամներով ներկայ դանուելով Գարեգին Ա. Ամենայն Հայոց Կաթոդիկոսի Գահակալութեան արարողութեան, որպես ուրախութեան եւ աջակցութեան դեղեցիկ արտայայտութիւն, Պրն. Վաչէ Մանուկեան ՄԷԿ ՄԻԼԻՈՆ ամերիկեան տոլարի մեծագումար նուիրատուունքիւն մը կատարեց Ս. Էջմիածնի Մայր Անժոռին եւ գայն դրաւ տրամադրունեանր ներջեւ նորընտիր Հայրապետին Ամենայն Հայոց, յայտնելով անոր իր գօրակցունքիւնը այն բոլոր գործերուն յաջոզութեան համար, որոնց պիտի նուիրուի Վեհափառ Հայրապետը Մայր Աթոոր գործունկութեան զարգացման հա-

V. U. O. S. S. Գարեգին U. Կախողիլանի մը աշխատակիցներէն է։ Ձգայա- կոս ջերմօրէն չնորհաւորեց եւ բարձրօրէն գնահատեց ազնուասիրտ բարերարին

այս օրինակելը նոր բարերաութիւնը։ Բիւր չնորհակալութիւն ագնուասիրտ րարերարին ։

թիւններով աւելցած են պատրաստութեան

ծախքերը։ Միակ բացառութիւնը կը նը-

կատուի «Մոսկովսկի Կոմսոմոլեց»ը, նախ-

կին համայնավար երիտասարդներուն

թերթը։ Անոր տպաջանակը ոչ թէ պակ-

սած, այլ տասնապատիկ աւելցած է,

ւած, փայփայուած ռուսերէնը ու կը գոր-

ծածէ խօսակցական լեզուն։ Տեղ կու տայ

կարճ յօդուածներու, կը մեծարէ ամէնեն

աներեւակայելի պատահարները, ամ էն էն

դայթակղեցուցիչ անցջերը, ամ էնէն հաղ-

ուադէպ դոենկութիւնները։ Ամենեն փըն-

արռուած թերթն է նաեւ այն պատճառով

որ կր մերկացնե ամենեն՝ հզօրները. լոյ-

սին կը բերէ գայթակղութերւններ ու կ՝ամ.

րաստանել։ Այդ թերթին կ՝աշխատակցեր

Ս.յս թերթը մէկ կողմ ձգած է յղկը-

7.11.11.6 TUSP UPAAP

Ս. Էջմիածին, Ապրիլ 12

հասնելով 1 միլիոնի:

ՄԱՍՆԱԿՑՈՒԹԻՒՆԸ 344444 ԲԺՇԿԱԿԱՆ ՎԱՄԱԳՈՒՄԱՐԻՆ

ՊՈՍԹԸՆ. -- Հիւանդապահներու մասնակցու ժիւնը առաջին անդամն պիտի ըլ-பயு வீலா யகம்படும் புகமியராடிபும் ஆயு Համաչխարգային Բժչկական Ձ. Համադումարին, որ տեղի կ'ունենայ Պոսթեըն՝ Ցույիս 5 - 9, «Մարիոթ Գորլի Բլեյս» պանդոկին մէջ։ Հայաստանի թժչկական Հարցերուն պիտի յատկացուի ցերեկուան երկու նիստեր, որոնց նպատակն է նախաաեսուած ծրագրի իրագործման կարելիութիւններու մշակումը:

Հիւանդապագներ, որոնք Հայաստան யு நிய்கு கட வீன்டிய மடமாட்டியம் முற்ற கம் դործնական վիճակը, պիտի զեկուցեն իրենց դիտումները եւ կարծիջները՝ օգնութիւն կատարելու ուղղութեամբ։ Սոյն փորձր արդիւնքն է համատեղ ջանքին՝ «Պոսթելաի Համալսարանի Բեչկական Դրպրոց»ին, «Մեսեչուսէցի Համալսարանի Բժչկական Կեդրոն»ին, Հայաստանի Աուղջապահութեան նախարարութեան, Երեւանի Պետական Բժչկական Ինստիտուտի, Երեւանի Բժիչկներու Կատարելագործման Ինիստիտուտի եւ Երեւանի U.ռաջին Շտապ Օգնութեան Հիւանդանո-

Օգնութեան այս չաժումը սկսաւ երկու տարի առաջ՝ Հայաստանի մէջ թրունա. թոլոժին եւ չտապ օգնութեան բժչկութեան մակարդակի բարձրացման նպատակով : Իսկ այս նպատակով Հաւաքուած դումարները յանձնուած են U.S Agency For International Development (US AID) & 4 American International Health Alliance

ու այսօր ընթերցողներուն Հերոսը դար-

սինի որ համայնավար երիտասարդու-

թեան նախկին ղեկավարներէն է։ Ան

կ'րոկ թե կը նախատեսե ֆրանջոյական

մենատիրութիւն մը, կարդ մը աղատու-

Թիւններով որոնք պիտի վերաբերին տրն-

տեսական մարզին։ Ինջ մօտիկ բարեկամ

է մոսկովեան դահլիճներու հակահըր-եայ տարրերուն։ Հաւաջածոյ մը ունի

այս դարուն կրեմ լինի մէջ դահակալած

ռուս «ճիւադ»ներու դիմանկարներու։ Այդ

շարջը կ'երկարի Նիջոլա Բ.են Ելցին։

կր խոստովանի որ դժուար է զանոնք բո-

լորն ալ սիրել, բայց մարդ չի կրնար ա-

տել ամբողջ իր պատմութիւնը։

Այս թերթը կը պատկանի Պաւէլ Գու-

र्वा र द :

(AHIA)ի միջոցով կը դասաւորուի։ Նրպատակն է բարելաւել բժիշկներու եւ հիւանդապագներու ջլինիջական գմտութիւնը, դաստիարակել չտապ օգնութեան հիւանդատար կառջերու վառորդները եւ աւրքի նրմեայրբ հատա օմրունբար աևուեստական, դիտական կարողութիւննե.

Բացի այս բոլորէն, 45 հիւանդապա-Հուհիներ խապած բժչկունեան 400 ժամուան ուսում ստացած են , Երեւանի Շտապ Բուժ-Օգնութեան թիւ 1 հիւանդանոցին

Առհասարակ, նախկին խորհ. Միութեան բոլոր Հանրապետութիւններուն մէջ հիւանդապահի խնամբի մակարդակը եւ հիւանդապահուհիներու դաստիարակման աստիճանը օժանդակութեան կը կարօտի, Հասնելու Համար միջազգայի մակարդա-

Աշխարհի արլոր հայ հիւանդապահնենուր իրոա վե հբետմեսւի դառրաքնել այս ամրան տեղի ունենալիք Հայ Բժըչկական Համաշխարհային 2. Համագումարին, որպեսգի միահամուռ ջանքերով օժանդակեն հիւանդապահներու խնամ քի կատարելագործման՝ Հայաստանի մէջ։ Հետաքրքրուողներէն կր խնդրուի կապ հաստատել Մարի Վարդանեանի հետ՝

Tél.: (508) 655-1562:

Համագումարին մասին տեղեկութիւններ ապահովելու համար կապ հաստա-

WORLD CONGRESS COMMITTEE c/o Travel Vision

49 River Street Waltham, MA 02154 Tel.: (617) 647-5530 Fax: (617) 894-6454

"OLTO, սrամութիւններեն

ՑՈՒՍԱՀԱՏՈՒԱԾԸ

Բժիչկր հարցնում է հիւանդին. - Ձեր ընտանիքը քանի՝ Հողուց է բաղ-

- Եթե այստեղից ողջ պրծնեմ՝ հինդ Տոգուց, - հառաչում է հիւանգը։

լուսևերրութեւ

- Աղջիկ ջան, անունդ ի՞նչ է:

. Incubit:

- Մայրիկիդ անո°ւնը:

- Տատիկիդ անո՞ւնը։

- Լուսարեր

- Երևե'կ ձեզ, ամբողջ օրը լոյս ու-

ԼՕՐԸՆՍ ՏԸՌԷԼ

Ներածական՝ Գորֆու կղզիի րնութեան ու ապրելակերպին

Անգլերէնէ Թարգմանեց՝ ՇԱՔԷ ՏԷՐ - ՄԵԼՔՈՆԵԱՆ - ՄԻՆԱՍԵԱՆ

.... կ, նույեն եք գր ուղ քրեր ուրոկնու ջննադատն եմ ։ Վախո այն էր, որ կը մըտաղրերը կղդին գու դարձնել "բարձր դրրականութեան՝ ախտին. -- սակայն ևըման վաանդ չկար։ Սիրելի տղաս, այդ բանը երբեք պիտի չընկը։ Գորսիրայի յանաաբւ ժանրար վբևանբևսմ ժՂուխն աւաևտեցի՞ք։ Այս մասին այնքան կը մտածէի, மு டுத்வுகழி கட முக்கு மாராடு கோ ருத்պի հարաւ կատարած պտոյտս՝ ձեզմե ասան գրև ժենիր ուքն հափասբնու անո երար դն բանու։ Երանն իշրչանը ինրբեն ի նայանո որ գրանան Հայան Հրանաև Հրանաևուն է այդ։ Ձեր ըսածին պէս՝ եղանակը տարերունիւն չըներ փոքրերուն Համար։ իւղաներկի տումիս մ է կգի դրած եմ : Շուտով դուք ալ ձեր դրամեքենան մէկրի պիտի ձգել։ Ամրան բոլոր ձագուկները՝

չուչան, հարսնածաղիկ Սպիտակ Հրրւանդանին կողմը տարածուած են կրկին, աչնան առաջին անձրեւներէն վերաթարմացած ։ Ուրուագծերու տետրերս չատ աւելի նիւթ կը պարունակեն ջան Թէողորի մը նօթատետրը -- եռատերեւուկ, չուչան, վաղենիկ, խորդակաուց, ոսկեկոկոն, ծիծաղուկ։ Մինչեւ իսկ՝ սմբույի կապոյտ չարոցին գլխիկները։ Ինչպէ°ս։

«Պաուղներու եւ ծաղիկներու գոյներով պալէ մը պէտը է կազմակերպել: Առնել ծովուն մուդ կապոյտը, ձիթապտուդին կանաչը տեղ առ տեղ ծածկել վայրի տանձի հիւթի դոյնով, Սպարտիլայի ըս-மாராமர் காரிமும் டிக்குக்டு கட அந்துக் தாறம் մ չու չով : Շատ եղաւ ։ Սալորի , տանձի ,

மாடிர் புாழ் மீராடி:

«Գիչերը պիտի անցընենը մրգաստանի մը մէջ, ուր կանաչ... -- չեմ չարունակեր: Պէտք է դաք ու ձեր աչքերով տեսներ։ Բոլորովին Հանդարտ ու նախապատմական ժամանակներէն մնացած ձիթենիներու պգտիկ պուրակ մր ջուրին մէջ կ'երկարի սրճագոյն չոր ջրախոտերով ծածկուած ծովեզրէ մը։ Ճաչ եփեցէք սիրայիր անձերու պատկանող Հողէ յատակով տնակի մը մէջ, որուն պարտեղը ծածկուած է քաղցուենիով, մեխակներով, արբեցուցիչ բոյր ունեցող չահպրակնե-

«Գրելու Համար նստած տեղէս բաւական վեր՝ նոճիներով չրջապատուած երկու գիւղ կը տեսնեմ ժայուրուն մէջ: Հոն ուր հին տաճարն էր, սպիտակ ծեփով պգտիկ եկեղեցի մը կայ հիմա -- ինչպէս կ'ըսէք իրականին մէջ ոչինչ փոխուած է ։ ժայրերը ծածկուած են փուշի ոսկեզոյն

թուփերով ։ Կապոյտ ծոցին վերեւ պզտիկ րազէներ կը թեւածեն ու կը ճչան։ Ա.զջիկ մը իր ոչխարները կ'արած է. մարդամom է : Հոս ոսովորութիւն ունին ատամներեն դուրս երկարող ծաղիկով մր հոխացնել Տառագայթող ժպիտը։

«Մյս առաու երբ լողալու իջանք, տեղւոյն վանականներէն մէկը տեսանք,որ ապրուստի սղութեան հետեւանքով ձուկ կ'որսար ժայռի մր վրայ նստած։ Մեծ թաղաջավարութեամբ ընդունեցաւ մեր աուած սանտուիչը գոր փոխարինեց իր արուխերիկաձեւ գլխարկին մեջեն Հանած գլանիկով մը։ Այսինքն՝ մազերը ջակուեցան եւ ստիպուեցաւ կրկին սանտրուիլ, որպեսգի ոլորուած մազերու գունդը վերահաստատէ գլխուն ետին:

«Ուրեմն կը տեսնէք, թէ ուրուականներե յանախուած այս պուրակին մեջ հազիւ երեք օր անցուցած՝ որքա՛ն Հեռանալու վրայ ենք աշխարհի բաներէն։ Անշուչա՝ բոլոր հոս եղողներուն փոխանցեցինը ձեր սիրալիր բարեւները»:

13 - 8 - 37

4U.7, 2U.6

Հայր Նիկոլան առասպելատիպ մեկն է, ոսկրոտ մարմնով, վարդագոյն այտերով վախսունեինդնոց մարդ մը։ Ջուրը երբ խաղաղ ըլլայ, կը սիրէ ծովեզերքը նըստած ինթգինք գովել։ Հեղինակն է երեք արժանաւոր գաւակներու, որոնցնէ մին՝ որդի Նիկոլան՝ գիւդին ուսուցիչն է։ Կախուած միսերով այտերուն եւ յատուկ խնամարվ ղեպի վար ոլորուած մեծ պե.

իրբևուը ատի, աբւահաև գառոմ եբևար դև ունի : Հին սերունդին յատուկ կապոյտ չալվար եւ կոր ծայրով Թրջական Հողա*եր արև արևաբեր* . Հափազանց ենծախմորիր է Հասա մետաջսեայ իր երեջ չապիկներուն սպիտակութեան կապակցութեամբ, որոնցմէ երկութը՝ իր ամրչկոտ ու ծերացող կնոջ Հոկողութեան ատի, դիչա իախուագ դ,նПար Гигանջի չուանեն։ Այր մարդու վայել ձեւով րության ին ետևջևամին սենբրբիսու շուբին՝ Հայր Նիկոլա դաւազանին ծայրով ողկոյզներուն կը դպնայ ատեն առ ատեն, երչ դն շբերախասը ին այժ հանգուղավ կարծես [ե մշաելու պես, որ հասուն. նան ։ Յանդիմանելու բարեմիա ձեւ մր ունի -- դիմացինը սիրող անձի պէս-- որ յունական խառնուած քին լաւագոյն յատկանիչներեն մին է։ Ինթգինք կր գովէ ու կը գովէ։ Նաւային իր երթեւեկութեանց պատմութիւնը տեսակ մը դիւցագներգու-[ժեան վերածած է իր յիչողու[ժեան մէջ: Երբ պատմութիւն մը սկսի, միչա ալ ցոյց տալու համար է, Թէ, ինչպէս, տիէզել մեջենայի որդեգրումով, Իոնացի նաւորդներու որակը անկում կրեց- Պատմած միջոցին բաժակներով կարմիր գինի կը սպառէ, զոր իրեն կը հասցնեն մառանին մեջ արագօրեն պարպուող տակառներեն: Երկար գիթը կր մարձէ իր հակասիրած կաստելլանի զօրաւոր դինիին մէջ։ Իր պատմունիւնները կը հոկացնէ հողին վրայ գաւազանով գծած նկարներով։

(Tup. 18)

COMITE DE DEFENSE DE LA CAUSE ARMENIENNE

REUNION PUBLIQUE

Les Présidentiables face à la Communauté arménienne

Avec les porte-paroles de : Edouard BALLADUR - Patrick DEVEDJIAN

Jacques CHIRAC — Pierre LELLOUCHE Robert HUE - Paul MERCIECA

Lionel JOSPIN — Pierre GUIDONI

Lef FORSTER (Avocat) Kendal NEZAN (Président de l'Institut kurde) Ara KRIKORIAN (CDCA) Kevork KEPENEKIAN (CDCA)

Meeting animée par Charles VILLENEUVE, TF 1 le Vendredi 21 Avril à 20 heures 30

Grande Salle de la Mutualité 24, rue St-Victor, Paris 5e - M° Maubert - Mutualité — P.A.F. 50 F.—

Autocars prévus au départ de :

Alfortville — 19h30: Place Carnot — 19h45: Place du Petit-Pont;

ARNOUVILLE-LES-GONESSE — 19h30: devant le stade Léo Lagrange;

● Asnieres — 19h: Place de l'Hôtel de Ville;

BAGNEUX-CACHAN — 19h30: devant le 87, ave Aristide Briand,

angle rue Marcel Bonnet (Cachan);

THURAIRS N. MITS urunuth

կիրակի, Ապրիլ 23, Հոգեհանդստեան

Ծաղկեպսակի դետեղում՝ յուչարձանին

COMMUNIQUE

PROCES CIVIL CONTRE

BERNARD LEWIS

intenté par le Forum des associations

Arméniennes de France

17 Mai 1995 — Paris

Le procès civil intenté par le Forum des

associations arméniennes de France contre

l'historien Bernard Lewis à la suite de ses

propos négationnistes sur le génocide des

Arméniens, initialement prévu le 8 Février

dernier, se déroulera le 17 Mai 1995 après-

midi, au Tribunal de Grande Instance de

Plus que jamais, et malgré les reports

successifs de l'instance, le Forum est dé-

cidé à obtenir la réparation de l'offense

faite aux victimes de l'extermination,

aux survivants et aux Arméniens du monde

entier, et par delà, à la mémoire et à la

conscience universelles. Par cette action,

il entend combattre tous les négation-

nismes et œuvrer pour la prévention des

Pour atteindre cet objectif capital il est

nécessaire de réunir les moyens financiers destinés à assurer les frais de procédure, de communication envers les média fran-

çais, les traductions en français de té-

appel de fonds, en Octobre 1994, ont per-

mis de réaliser une partie de ces travaux*

mais les efforts doivent se poursuivre sans

relâche et c'est la raison pour laquelle le

Forum lance un nouvel appel à tous ceux,

organismes ou particuliers qui sont soli-

daires de cette action et qui désirent apporter à celle-ci leur soutien financier.

F.A.A.F., BP 190 - 75921 - PARIS Cedex 19

* Le bilan des dons et de leur utilisa-

tion sera envoyé à chaque donateur, à

Imprimé sur les Presses

du Journal «HARATCH»

83, rue d'Hauteville, 75010 Paris

Commission Paritaire: N° 55935

R. C. Paris

Renseignements: 46. 49. 33. 13.

Merci d'envoyer votre contribution à

moignages essentiels sur le génocide... Les dons reçus à la suite du premier

crimes contre l'humanité.

l'adresse suivante :

l'issue du procès.

SIRET : 51027317 A

Պատարադ ի յիչատակ Ապրիլեան նահա-

● CHAVILLE — 19h30: Pointe de Chaville — 19h45: arrêt Guilleminot;

● CLAMART-ISSY-LES-MOULINEAUX — 19h45: devant la Mairie de Clamart

- 20h: devant l'église Sourp Mariam Asdvadzadzine (Issy)

տակներուն ։

Paris.

SEVRAN — 19h30: Place Crétier

- 19h45: face à l'ancienne gendarmerie, ave de Livry, (limite de Sevran-Livry) Pour tous renseignements s'adresser au secrétariat du CDCA Tél 44. 83. 07. 02.

ԴԱՍԱԽՕՍՈՒԹԻՒՆ ՇԱՒԻԼԻ ՄԷՋ

Շաւիլի Ս. Գրիդոր Լուսաւորիչ Եկեդեղոյ Կրոնական Ընկերակցութեան Մըչակութային Ցանձնախում բի կազմակեր-

«ŁUBUUSULbUBB ԱՌԱՔԵԼԱԿԱՆ ԵԿԵՂԵՑԻՆ»

ժեմայով դասախօսու ժիւններու չարջին երկրորդը՝

Շաբաթ, Ապրիլ 22, ժամը 20.30-ին Եկեղեցւոյ կից «Սարդիս Պալապանեան» யுயத்டி' 6, rue Père Komitas:

Դասախոս՝ ՅՈՎՀ. ՅՈՎՀԱՆՆԷՍԵԱՆ Cheld'

«ՀԱՅՑ. ԱՌԱՔԵԼԱԿԱՆ ԵԿԵՂԵՑԻՈՑ LULUSAC»:

A l'occasion du 80ème anniversaire du génocide arménien de 1915 1'AMBASSADE DE LA REPUBLIQUE D'ARMENIE

présente **Gérald PAPASIAN**

& Nora ARMANI dans un spectacle de leur création :

le chant d'Ararat

le Mardi 25 Avril à 20 heures à l'auditorium St-Germain 4, rue Félibien, Paris 6e Pour tous renseignements: Tél.: 53. 76. 09. 93.

HAMASKAINE-PARIS

Le Comité de Défense de la Cause Arménienne

vous invitent à la présentation du livre :

Autopsie du Génocide Arménien

Entre l'Empire ottoman et les grandes puissances

VAHAKN DADRIAN

avec projection de diapositives La présentation sera animée par Gérard CHALIAND

le Vendredi 28 Avril à 20 h 30 Salle Zarouhie et Dikran Démirian Maison de la Culture Arménienne 17, rue Bleue, Paris 9e (M° Cadet) Tél.: 48. 24. 63. 89.

- Entrée libre -

MAISON ARMENIENNE DE LA JEUNESSE ET DE LA CULTURE MARSEILLE

« SECTION JEUNES »

12-14, rue St-Bazile - Marseille 1er

vous invite à assister

le Vendredi 21 Avril à partir de 19h30

à l'inauguration de l'exposition

«24 AVRIL 1915»

suivie de la projection du documentaire : «LE GENOCIDE RENIE» (Réalisé par Michaël Jones, 1992)

à 15 heures 30 en la Basilique Notre-Dame de Paris

L'homélie sera prononcée par le Cardinal Jean-Marie LUSTIGER Archevêque de Paris

NOTRE-DAME de PARIS

COMMEMORATION

MESSE

PONTIFICALE

célébrée par Mgr Grégoire GHABROYAN

Eparque des Arméniens catholiques

de France

le DIMANCHE 23 AVRIL

DES MARTYRS ARMENIENS

des ARMENIENS PERPETRE par le GOUVERNEMENT TURC en 1915

ANNIVERSAIRE du GENOCIDE

La condamnation internationale du Génocide arménien;

• La poursuite en justice des négationnistes;

• La reconnaissance et la réparation;

• Le respect des droits de l'homme.

JOURNEE DE MOBILISATION LUNDI 24 AVRIL

PARIS

LA CULTURE SOLIDAIRE POUR LA JUSTICE ET LES DROITS DE L'HOMME CONDAMNATION DU GENOCIDE DES ARMENIENS

Sur le Parvis des Droits de l'Homme et de la Liberté - Trocadéro - Paris

PARTICIPERONT A L'ANIMATION CULTURELLE LORS DU RASSEMBLEMENT de 12h à 18h

Quatuor ANI, Ensemble Instrumental Traditionnel (dir.: J.-P. Nergararian), Isabelle AKIA, Arthur AHARONIAN, Garig AHARONIAN, Nora ARMANI, Laurent BOUTROS, Souren CHAHINDJANIAN, Astrig DEDEYAN, Ohannes DEMIRDJIAN, Andrée HATGER, Compagnie Richard MOURADIAN, «NO ONE IS INNOCENT», Dan KHARIBIAN, Jacky NERCESSAN, Gérald PA-PASIAN, Ellia PEHLIVANIAN, ANAHID TOPDJIAN, Rosy VARTE, Herminé YERITSIAN, Rouben YEREVANTSI.

Ont été sollicitées les présences de solidarité de : Charles AZNAVOUR, Henri VERNEUIL, Guy BEART, Bernard LAVILLIERS, Enrico MACIAS ... et une multitude d'autres artistes.

Retransmission sur écran géant — Films-documents — Artistes d'animation

Exposition photos — Stand littérature et Presse

- Plus de 20 artistes-peintres créeront sur l'Esplanade -

A partir de 18 heures, successivement : Dépôt de gerbe au Soldat Inconnu CORTEGE ETOILE-TROCADERO

Allocutions des 4 groupes parlementaires à l'Assemblée Nationale MARCHE vers l'Ambassade de Turquie

Sous la Présidence d'honneur de :

M. JEAN-FRANÇOIS DENIAU, Ancien Ministre

Sous le parrainage de :

M. MICHEL NOIR, Ancien Ministre . Député Maire de Lyon M. GILBERT CHABROUX, Maire de Villeurbanne

• 15h30 : GRAND RASSEMBLEMENT devant le Consulat de Turquie

87, rue de Sèze

• 16h30 : CORTEGE jusqu'à l'Auditorium Maurice Ravel

• 17h15 : REUNION PUBLIQUE, Auditorium M. Ravel, 149, rue Garibaldi Allocutions: Prof. Israël CHARNY, Directeur de l'Institut de l'Haulocauste et du Génocide de Jérusalem;

Dr Kévork KEPENEKIAN et Message de la Jeunesse. Ensemble instrumental « S p i t a k » de Lyon.

MARSEILLE

PROGRAMME DES MANIFESTATIONS SOUS L'EGIDE DES EGLISES APOSTOLIQUE, CATHOLIQUE ET EVANGELIQUE ARMENIENNES

DIMANCHE 23 AVRIL

VEILLEE AU MONUMENT DU GENOCIDE

Dans la cour de la Cathédrale — 339, avenue du Prado organisée par les jeunes des mouvements arméniens : Nor Seround, JAF, Jeunesse chrétienne de la Cathédrale, UGAB, Haï Arinouch, CEDCA,

Bolsetzi et MAJC

21H : PRIERE DE REQUIEM EN LA CATHEDRALE

22H: RASSEMBLEMENT UNITAIRE DE LA JEUNSSE

dans la salle de la Cathédrale, Projection de vidéo-témoignage sur le Génocide 23H : VEILLEE DEVANT LE MONUMENT

LUNDI 24 AVRIL

9H30 : MESSE EPISCOPALE Célébrée par Mgr Daron GEREJIAN à la mémoire des 1 500 000 martyrs du Génocide perpétré par le Gouvernement turc 11H30 : DEPOT DES GERBES AU MONUMENT

prise de paroles des autorités 15H30 : MESSE SOLENNELLE (en l'Eglise des Réformés)

(Homélie prononcée par Mgr de PANAFIEU nouvel Archevêque de Marseille) 18H RASSEMBLEMENT UNITAIRE

à la station de métro Prado - Périer Défilé jusqu'au Consulat de Turquie

OFFER ԱՊՐԻԼ 21 VENDREDI 21 AVRIL

LE NUMERO : 5,00 F 69ቦት ያሀቦት - ԹኮՒ 18.576

บนานาช ปาบนครบน (1925-1957) **ՀԻՄЪԱԴԻՐ՝**

Fondateur SCHAVARCH MISSAKIAN

HARATCH

LE PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE-FONDE EN 1925 DIRECTRICE: ARPIK MISSAKIAN

83, Rue d'Hauteville - 75010 Paris Tel.: 47. 70. 86. 60 — Telex: HARATCH 280 868 F — FAX: 48. 00. 06. 70 — C.C.P. PARIS 15069-82 E

₽ԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

Ֆրանսա : Տար. 1.000 Ֆ. .. Վեցամսեայ : 510 Ֆ. Արտասահման : Տար. 1.300 Ֆ. (ամենօրեայ առաքում) 1.150 Ֆ. (շարաթական առաքում) - Հատը : 5,00 Ֆ.

69e ANNEE - N° 18.576

Crutadetu,

(Циры 17 / 20)

կԱԶԸ ԿՈՒԳԱՑ

Ապրիլ 19-էն վերսկսած է կազի հայնայնումը Հայաստանի («Ցառաջ»՝ գրած thing Unite 19- h ath thend) his no Bust կուտայ օրական 4 ժամ ի բարձրացնել եւ լեկտրականու (ժեան, մատակարարու (ժիւնը ։

> ԳԵՐԱԳՈՅՆ ԽՈՐՀՈՒՐԴԻ ԱՐՏԱԿԱՐԳ ՆԻՍՏ ՑԵՂԱՍՊԱՆՈՒԹԵԱՆ ՄԱՍԻՆ

**

Գերագոյն Խորհուրդի նախագահութիւիր որոշած է արտակարգ նիստ գումարել, Ուրբաթ, Ապրիլ 21, ժամը 13-ին, օհարանժ ուրբրանով ձբմաումարուկգբար 80.ամեակը:

ՎԱՐՉԱՊԵՏԻՆ ՄԱՄՈՒԼԻ ԱՍՈՒԼԻՍԸ

Ապրիլ 18-ին, վարչապետ Հ. Բադրատեան, Հայաստանի տնտեսական կառոյցին կրած վուփոխութիւններուն նուրրուած մամուլի ասուլիս մը տուաչ է։ Ան, որմեմնուաջ արաբուրքուն ճամաճակուրութիւնը ներկայացուցած է գլխաւոր չորս դիծերու մէջ՝ կառոյցներու մէջ կատարուած փոփոխու Թիւններ, սեփականաչընորհում, ընկերային բարեփոխումներ եւ առեւաուր ։ Վարչապետը ընդդծած է յատկապես գրամահոսութեան զգալի կասեցումը որպես կարեւոր եւ յուսադրիչ երեւոյի: Շեչաած է որ այս առընչութեամբ 1995-ի առաջին եռամսեայի արդիւնքները աւրքի ժետորաը բառ գր ծար կրչ սե րախատեսուած էր:

ԵՒՐՈՊԱԿԱՆ ԴՐԱՄԱՏԱՆ ՏԱՐԵԿԱՆ ԺՈՂՈՎԻՆ ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՄԱՍՆԱԿՑՈՒԹԻՒՆԸ

Այս օրերուն Լոնտոնի մէջ դումարուած է Եւրոպական Դրամատան տարեկան ժոորվը, որու անդամ է նաեւ Հայաստան։ ա առթիւ Մեծն . Բրիտանիա մեկնած էին Ելմտական նախարար Լեւոն Բարխուղարեան և Հայաստանի Կեղը . Դրամատան հախագահ Բագրատ Ասատրեան, որոնջ մասնակցած են տարեկան ժողովին ուր նախարարը յաջող ելոյթ մը ունեցած է։ Ան փորձած է ներկայացնել Հայաստանը՝ հերդրումներու տեսանկիւնեն որպես հետաջրջրական հող, մանաւանդ յիչած է բազմանիւ ընկերունիւններ, որոնը բարիւղ եւ կաց որոնելու առաջարկներ ներ. կայացուցած են ։

Ներկայիս Եւրոպական Դրամատունը կը գննարկե Հայաստանի երկու վարկային նախագիծեր, որոնք սկզբունքով մինչեւ տարեվերջ պէտը է յանգին սպասուած

ՖՈՒԹՊՈԼ

Ինչպես ծանօթ է Եւրոպայի Ազգերու Ախոյենութեան դծով Հայաստան Ապրիլ 26-ին կ'ընդունի Սպանիոյ Հաւաջականը։ «Արմենփրես»ի թղթակցին տեղեկութեանց համաձայն հիւրերը Ապրիլ 24-ին կը ժամանեն Երեւան, ուղղակի Թոիչքով: աղը տեղի կ՝ունենայ Հրազդան մարդամանան՝ ուն դանբլի անակ ններ նրվունիլ միայն 45 հագար հանդիսատեսներ, ընդառաջելով իրեՖԱ-ի Թելադրանքնենուր սնորը ընտակ աշրիր ատաղակունգրոր արույմ անները ։

LUTSUBP TPS ԱՌԱՋԻՆ ՔԱՅԼԵՐ

րեսանիր բախահահի արմարու դաևդան Ոսկանեան Ապրիլ 13-ին ընդունած է

AUTH RE SUTUA

0ՔLU.ՀՈՄԱ ՍԻԹԻԻ մեջ (Միացեալ -Նահանդներ) ահաւոր ոճրափորձ մը դործուած է Ապրիլ 19-ին, առաւօտեան 9-ին: Քաղաքին կեղրոնն իսկ ինը յարկանի չէնք մր որ դաչնակցային կառավարութեան կը պատկաներ, օգր ելած է թակարդ-կառքի մր պայթումեն։ կառքին մ էջ 500 քիլօ պայթուցիկ կար եւ պայթու-சி பாடமாக த சிறித்கட 50 ஓரி . கொய்காராட [եան վրայ: Առաջին, եւ ոչ վերջնական հայունկչիսի մը համաձայն 31 մեռեալ կար (12 մանուկներ, որովհետեւ չէնքին մէջ մանկամսուր մր կար), 300 վիրաւորներ (58՝ չատ ծանր վիճակի մէջ) եւ լուրջ 300 անհետացած անձեր։ Ամենեն մահացու ահարեկչական արարքն է Միացեալ - Նահանգներու մէջ եւ չատ բնական է որ խունապ ստեղծուած է ամբողջ երկրին մէջ։ Նախագահ Գլինթերն յայտարարած է Թէ Միացեալ - Նահանդներր պիտի չհանդուրժեն նմակ ոճրափորձեր: Ապրիլ 20-ին, ny np mgp եղած էր արարջին, բայց, կը վերագրուէր իսլադատանա գայնանբեմ հանգարդությաբնա։

ՄԱՏՐԻՏԻ մէջ ահարեկչական արարք մր գործուած է սպանական աջ ընդդիմութեան պարագլուխ՝ Խոսէ Մարիա Ազնարի դէմ, որ թեթեւօրէն վիրաւորուած

ԹՈՒՐՔ ԲԱՆԱԿԻ Թռանները Թռուցիկները թափած են ՓՔՔ-ի զինուորեալներու Համախմբումներուն վրայ՝ արեւելեան Թուրջիա, դանոնք Հրաւիրելով որ յանձնուին։ Շուրջ 500 Քիւրտեր պաչարուած են 25 Հազար Թուրք գինուորներու կողմ է: «ՔԻՒՐՏ ԱՔՍՈՐԵԱԼ ԽՈՐՀՐԴԱՐԱ-

ՆԸ» (հիմնուած անցեայ չարթու, Հոլանտա) կոչ րրած է Թուրքիոյ որ բանակցութիւններ տանի «Թուրք բրտական դաչնակցուներւն» մր ստեղծելու Համար։ Պրիւսէլ տուած մամուլի ասուլիսի մը ընթացրին Եաչար Քայա ըսած է. . «Ս.ն. ջատողականներ չենը, Թուրը եւ Քիւրտ կրնան կողջի կողջի ապրիլ դաչնակցութեան մր ծոցը» :

ԵԱՇԱՐ ՔԵՄԱԼ բողոք ներկայացուցած է մարդկային իրաւանց եւրոպական Յանձնախումբին «Կարծիքի աղատութիւնը եւ Թուրքիան» Հատորին դրաւման Համար։ Այս Հատորին մեջ տեղ գտած էին 20 յօղուածներ, որոնցմէ մէկուն հեղինակն էր **առրջ ծանօթ** գրագէար։

ФИРР -- UԷՆ-ԺԵՐՄԷՆ 0 - 2 щшртрւած ըլլալով Միլանօ Ա. ՍԷ.-էն այս վերջնոյն դաչաին վրայ (դարձի մրցում) եւ Ամսիերտամի Աժաջոն ալ 5 - 2 յաղ**ժած ըլլալով Միւնիխի Պայէրնին**, ախոյեաններու Լիկայի աւարտականը տեղի կ'ունենայ Միլանոյի եւ Աժաջոի միջեւ Մայիս 24-ին, Վիկննա։

ԹՈՒՐՔԻԱ 4C ԲԱՆԱ°Ց 2UBUUSUTh ՕԴԱՅԻՆ ՃԱՄԲԱՆ

Թանսու Չիլլէրի Ուաչինկներն այցե-பாட்டுக்கம் யாடும், மயியய்யுத் மாமயல் ந்ற որ նախագահ Գլինթին պիտի պահանջէ Թուրքիոյ վարչապետեն, որ վերջ տայ Հայաստանի չրջափակումին : Ապրիլ 20-ի Հիւրրիյեթ-ին Համաձայն, Չիլլեր Գլին-Թրնի հետ տեսակցելէ առաջ իսկ Հաղորդակցութեան նախարարին ՀրաՀանդեր է բանալ Հայաստանի օդային ճամբան։ Ասոր փոխարէն, Թուրբիոյ վարչապետը Գյինքերնեն խնդրած է որ ճնչում բանեցրնե Հայաստանի վրայ, որպեսզի քաչուի գրաւեալ ազերի Հողերէն եւ ԱՄՆ-ու նախագահին յանձնած է Ալիեւի գրկած մեկ գիրը:

Չիլլէրի արծարծած նիւթերը եղած են կովկասեան իրավիճակը, Հայաստան, չրջանին մէջ Ռուսաստանի խաղացած դերը եւ 0000-ի Հարցեր ու աւելցուցած է որ Ադերիները շրջանին մեջ ժամ առաջ խաղաղութերւն կ'ուղեն:

Թ. Չիլլէր անդրադարձած է նաեւ այլ փափուկ Հարցի մը՝ ադրբեջանական քանիւմատանին արժեն ջացևուր՝ աւբ ցընելով որ Հայաստանէն անցնելով Թուրջիա Հասնող խողովակաչարի մր ծրագիրը փափաջելի էր իրենց Համար։

Հրագանդելով գանդերձ վերցնել՝ Հայաստանի օգային շրջափակումը, Թուրքիոյ վարչապետը շատ կողմնակից չէ սահմաններուն ամբողջովին բացուելուն, шипр մէջ ФՔՔ-ի ահարեկչութեան ծաւալումին սպառնալիքը տեսնելով։ Եւ վերջապես, անդրադառնալով Արցախ տիրող հրադադարին, Չիլլեր ըսած է որ ան չի կրնար տեւել երկար ժամանակ եւ ժամ առաջ պէտը է Հու ղրկել խաղաղա-

Ընդհանուր առմամբ Գլինքերն - Չիլլեր տեսակցութիւնը տեւած է 45 վայրկեան որուն ծանրութեան կեղրոնը կր կազմեին Թուրքիոյ մեջ ժողովրդավարութեան եւ մարդկային իրաւանց Հարցերը։ Հիւսիսային Իրաբէն Թրքական զօրբերը ետ թաչելու մասին Գլինթեընի ակնարկու-**Թեան Թուրջիոյ վարչապետը պատաս-**மெயியி த சித் மாருக்க மீதயடிக்காக த் யரா ուղղութեամբ ծրաղիր մը, սակայն կարեյի չէ ճրգրիա Թուական տալ: Այնուաժենայնիւ ԱՄՆ-ու նախագահը չեչտած է որ չատ աւելի լայնախուհունիւն եւ ժողովրրդավարութիւն կ՝ակընկալուի Թուր-மிரிம் :

Ս թենվիջը։ Անոնց հանդիպումին նպատակն էր ձեւաւորել երկու երկիրներու Արտաջին նախարարութիւններուն համագործակցութեան մասին համաձայնագիր

ՀիՒԼԷԱԿԱՑԱՆԻ ԱՊԱՀՈՎՈՒԹԵԱՆ կԱՊԱԿՑՈՒԹԵԱՄԲ

Քանի կր մօտենայ Մեծամօրի հիւլէակայանի վերաբացման նախատեսուած շրջանը, այնջան Թափ կր ստանան անոր ապահովութեան առընչուող աչխատանըները։ Մանաւանդ երկրաչարժի վտանդին ղէն հաստատուած 135 դիտակայաններուն (որոնց Թիւր 10-ր չանցնիր Ադրբեջանի եւ Վրաստանի պարագաներուն) վրնայ բիած բր աւբլրան անմիակար չսնո ուրիչներ, զորս Ապրիլ 15-ին այցելած է փոխ - վարչապետ Վ. Չիտեչեան, ընկերակցութեամբ Մակաթ-ի պատուիրակութեան : Միչա նոյն հարցին առընչու-

Հոլանտայի լիազօր դեսպան Վոս Վան Թեամբ, աշխատանքի երկօրեայ հանդիպումներու Համար Ապրիլ 18-ին Ռուսաստան մեկնած է հայկական պատուիրա. կութիւն մը, զոր կը գլխաւորեր փոխ վարչապետը:

1700-ԱՄ ԵԱԿԻ ԿԱԶՄԱԿԵՐՊԻՉ ՑԱՆՁՆԱԺՈՂՈՎԸ **ԳԱՐԵԳԻՆ Ա.Ի ՄՕՏ**

Հայաստանի բրիստոնկացման 1700-ամեակի պետական Յանձնաժողովի ենթայանձնախում բերու նախականներ՝ Լ. Տէր-Պետրոսեանի խորհրդական Ս. Գէորդեան, Մշակոյթի նախարար 8. Մովսէս եւ Մաաենազարանի անօրէն Ս. Արեւչատեան Սարիլ 17-ին այցելած են Ս. Էջմիածին: Անոնը, Գարեզին Ա.-ին ներկայացուցած են աշնակատարութեանց կազմակերպական աշխատանըներու ընթացը ապա ըննարկած են Մայր Աթոռին կողմ է ստեղծուելիք եկեղեցական յանձնաժողովին Հետ աչխատան ջները համակարգելու հար-

ՄԵԾԻ ՏԱՆՆ ԿԻԼԻԿԻՈՑ ԿԱԹՈՂԻԿՈՍԱԿԱՆ Strugul Cisculut E ursuruar ura. propetti

Ապրիլ 19-ին, Անթերլիասի մեջ կատարուած է Կիլիկիոյ կաթողիկոսական տեղա. պահի ընտրութիւնը։ Տեղապահ ընտրած է Արտաւազդ Արթ. Թրթեռեան։ Կաթեոզիկոսական ընտրութիւնը կը կատարուի Չորեքչարթի, Ցունիս 28-ին, օծումն ու գա-Հակալու Թիւնն այ՝ Կիրակի , Ցուլիս 2-ին ։

PUPAL

FRANCE-INFO ԵՒ ՑԵՂԱՍՊԱՆՈՒԹԵԱՆ 80-UU bU4C

Նոյն իրիկունը, Առթէ-էն եւ Ֆրանս 3էն ավաուելիք յայտագիրներուն առնիւ (նուիրուած Հայոց ցեղասպանութեան), Հինդչարթի Ապրիլ 20-ին, Ֆրանս - Էնфо ջանիցս անդրադարձաւ ցեղասպանութեան 80-ամեակին, Հակիրճ կերպով յիչելով ֆրանքեւհայկական յարաբերուԹիւնները գին ժամանակներէն ու սփուելով կարձ Հատուած մր Ազնաւուրի «Անոնք ինկան» ៤០១៩៤:

Նոյն յայտագրին առեիւ, թերթերը կ՝անդրադառնան ցեղասպանութեան ։ Ապլիլ 20-ի Լիպերասիոնը, օրինակ, լայն տեղ կուտար։

LC ՄՈՆՏ ՊԱԼԱՏԻՒՐԻ ԾԱԳՈՒՄԸ

Շատ հաւանարար ոչ ոք այսքան պիտի հետապնույր Պալատիւրի ծազումը եթե ձախաւերութիւնը գործած չրլլար գայն, յամառօրէն, ուրանալու։ Արդարեւ, մարդր ամօթ մր կը զգայ որ նախնիները Հայ եղած ըլլան եւ ճիզ չի խնայեր ապացուցանելու Համար որ չատ Հին ֆրանսական արմատներ ունի, նոյնիսկ իզմիր ծնելով Հոն գաղթած ընտանիք մր որ ֆրանսա-Հպատակ դարձած է միայն 1926-ին, իր ծնունդեն 3 տարի առաջ:

Մ,յս առընչութեամբ ամենեն խիստ եւ Հեգնական գրութիւնը ստորագրած էր Գլօտ Ասբոլովիչ «Էվէնըման տիւ Ժէօտի»ի մէջ (Մարտ 16-22, տես՝ «Ցառաջ», Մարտ 21) : Այս անգամ «Մոնտ»ն է (Ապրիլ 20) որ չի խնայեր Թեկնածուն նոյն հարցին կապակցութեամբ։ Ցօգուածը յատկանչական խորագիր մը ունի՝ «Edouard Balladur ou comment ne pas être Persan» ne յօդուածագիրը՝ Վերոնիք Մօրիւս լայնօրէն կը ծանրանայ խնդրոյ առարկայ ծագումին վրայ, սկիզբեն նկատել տալով որ ընտանիջին պատմուներւնը անւանարկիչ ոչինչ ունի ։ Ապա , մանրամասնուներներ կը արուին 18-րդ դարէն երբ Պալատիւրները մաս կր կազմեն 14-րդ դարէն կաթողիկե դարձած համայնքի մր Նախիջեւանի մէջ ու լրագրողուհին կուտայ ամբողջ կենսագրականը ընտանիջին։ ԵՂԵՌՆԻ 80-ԱՄԵԱԿԻՆ ԱՌԻԹՈՎ

1995 թուականին երը Մայր Հայրենիջի ու Սփիւռջի Հայկական դաղութները պիտի ոգեկոչեն յիչատակը մեր նահատակներուն եւ արձանադրեն այն նիւթական կարուստները, որոնջ այսօր միայն յուջ եւ յիչատակ են մեզի Համար, անհրաժեչտ է լոյսին բերել այն մեծ իրագործումները, որոնջ արձանադրուեցան մեր պատմութեան էջերուն վրայ՝ ըլլան անոնջ Հոդեւոր, մչակութային, կրթական եւ ջաղաջական իրադործումներ, նոր յայտնարերումներով դնահատելու Համար անոնց արժէջը եւ նոր ժամանակներու մէջ չարունակելու մեր նախորդներուն թողած աւանդը։

Կիլիկիոյ Հայաչխարհի մասին աւելի բան երկու Հարիւր մենադրութիւններ լոյս ընծայուած են, ըլլան անոնք Հայրենակցական Միութիւններու կողմէ լոյս տեսածները եւ ըլլան այլ պատմական եւ աչխարհադրական ուսումնասիրութիւններ, որոնց Համադրումով կը ստացուի Համապարփակ իրականութիւն մը, որուն կերտիչներէն Հազարաւորներ դոհ դացին թշնամիի Ջարդին ու թալանին, միաժաժանակ ջանդումի եւ աւերի մատնելով մեր յուշարձանները - եկեղեցի, դպրոց, դոլէն, հիւանդանոց եւ այլ աղգապատկան հասաատութիւններ։

Այս իմաստով յոյժ հետաքրքրական է Կիլիկիոյ Ս. Աթոռին ենթակայ թեմերուն յիչատակութիւնը Երուսաղէմի Հայոց Վանքի Գրչատան թիւ 3221 ձեռագրին բերած վկայութիւնը, ուր գրիչը՝ ՕՐԻ-ՆԱԿՔ ՊԱՇՏՕՆԱԳՐԱՑ խորագրին տակ, գրուած 1833-էն եւ 1839-էն ետք, հետեւեալ հայարնակ ԹԵՄՆ հատուածին մէջ.

«Ի վերա տիրապաՀ եւ Աստուածախնամ օրՀնեալ մեծամեծ մայրաքաղաքացդ դասապայիցը եւ զիւղաքաղաքացը, այսինքն նախ օրհնեալ մեծի մայրաբաղաքիդ Հա-Itune, Philine, Uliftyne, Atotaline, իննելու, ձիպինու, Հասան . մանսուրու, Կերկերու, Կեվրիկու, Քեախտայու, Սուֆ. րագու, Պենկանու, Մարայի, Ձեյթունու, Ֆոնսայու, կեպենու, Ենկինեղալայու, Unummune, Statume, Ugomme, 4neրինու, Մալաթիու, Ասպասու, Մուչկովայու, Եղեգնախնձորու, Ամօսու, Տիվբիկու, Խուռնավիլու, Պասմայու, Զիմաппе, Дшидшене, Першупе, Впевшибие, Մանձլղու, խնծորու, Էջրեկու, Կեմերեկու, Սարիօղլանու, Պօմուրկանու, Ուռումարկինու, Պելօրանու, Պօդագլիանու, Acquelingue, blustine, Acutifane, Doluրшипе, Քիւրջնիլու, Թերգիլու, Фшашյquant, Lodinini, ftmfitpni, Togfilni, եկլեններուդեղի, Սարայեօգու, **Ե**օգղատու, Սունդուրյույու, Էնկելու.

«Այլ եւ ի վերայ տիրապետեալ եւ Աստւածախնամ օրհնեալ մեծի Մայրաքաղաքիղ Ատանայու, Սրսայ, Հահինու, Բարձրաբերդու, Շօխախու, Պօզօլուխու, Թերսիսու, Հայդեղու, Միսիսու, Փայասու, Պէլենկու, Ջոկմարդվանու, Սինճանու, Անտիոքայ, Եօղուն Օլուխու, Հահի Հապիպլու, Կապօսու, Քէսապու, Լէթեջեայու, Ղընըմու, Արամու, Կիպրոսու, եւ այլ ամենայն մայրաքաղաքաց, դիւղօրէից եւ այլն»: (Տե՛ս՝ Նորայր Արջ. Պօղարեանի «Մայր Ցուցակ Ձեռադրաց Սրբոց Շակոբեանց», Թ. Հատոր, Երուսաղէմ, 1979, Էջ 131 - 132, - Ձեռադրին մէջ, Տպադրին մէջ՝ էջ 523):

Իսկ Երուսաղէմի Թիւ 3141 ձեռագրին մէջ, 1619-ին գրուած գրիչը կը յիչատակէ այն շրջանները, որոնցմէ ԱյնԹապ Հաստատուած Հայորդիներ կազմած էին Այն-Թապի Հայ գաղութը (տե՛ս՝ նոյն, Թ. Հատոր, էջ 365 - 366):

Վերոյիչեալ 79 քաղաքներու, դիւղերու եւ աւաններու մէջ դարերէ ի վեր հաստատուած Հայ ժողովուրդի դաւակները, Թ. դարէն սկսեալ յատուկ ուչադրութեան առարկայ հանդիսացած էին Հայոց կաթողիկոսներու կողմէ, որոնցմէ Խաչիկ Ա. Կաթողիկոս (873 - 922), Հայերը ըզդուչացնելու համար Քաղկեղոնութեան եւ Նեստորականութեան յարելէ, Կիլիկիոյ եւ Սուրիոյ համար եպիսկոպոսներ ձեռարրեց եւ ղրկեց, որպէսդի հայ դաղթա

կանունիւնները կազմակերպուին՝ եկեղեցական առանձին վարչունիւններով։

ԺԲ. դարու ասորի Հռչակաւոր պատմիչ
Դիոնեսիոս Բարսալիբիի օրով եւս, Հայեր բաւականին սաուար դանդուած մր
կր կաղմէին կամ կր ներկայացնէին կիլիկիոյ մէջ։ Ասորի բարձրաստիձան այս
եկեղեցականը Հետաջրջրական վկայուԹիւն մր կուտայ Հայոց ՅովՀաննէս Օձնեցի Հայրապետին (717 - 728) կատարած ձեռնաղրուԹեան մասին՝ յատկապէս
Կիլիկիոյ Հայոց Համար։ Վանջերու չինուԹեան եւս ձեռնարկուեցաւ Ամանոսի
Սեաւ լեռներուն վրայ եւ Անտիոջի մէջ։

Ասորուոց Միջայել Ասորի պատրիարջն եւս կը վկայէ բազմահազար Հայերու կիլիկիա հաստատուիլը եւ վանջեր ու եկեղեցիներ կառուցանելը՝ որոնց Թիւր 59-ի րարձրացած էր եւ Կիլիկիան կը հաչուէր 18 եպիսկոպոսական Աթեոռներ կամ թե. մեր։ Այս վանքերէն տասր հատր կր դըտ. նուէին Սեաւ լեռներուն վրայ, որոնը հանդիսացան ոչ միայն բրիստոնէական դաստիարակութեան օրրաններ, այլ նաեւ գրչութեան եւ մանրանկարչութեան կեղրոններ, որոնցնէ բազմանիւ կարող գրիչներ յետազային Թափանցեցին մինչեւ կեսարիա եւ կապագովկիոյ դանադան չրըջանները ու Հասան Անկիւրիա . այժմու Մարարան . :

Հայկական վանքերու այս առատութիւնն ու Հայոց յառաջդիմութիւնը նականձով դիտուած են Յոյներու կողմէ, որոնք 1134 - 1143 թուականներուն կործանած են Կիլիկիոյ Հայկական վանքերէն ստուար խումը մը։

Անիի Բաղրատունեաց Թագաւորու-Թեան կործանումէն ետք Ամենայն Հայոց Կաթողիկոսական Աթոռն եւս գիրք ու սահման փոխեց ։ Գրիգոր Վկայասէր Կա-Թողիկոս իր դահակալութիւնը անցուց Ծամբնդաւի մէջ՝ 1066 - 1116 Թուականներուն ։ Գրիգոր Գ. Պահլաւունի Կաթողիկոսը քաղաքական, անապահով կացութեան պատճառով ստիպուեցաւ Հայրապետական Աթոռը փոխագրել Շուզրի կամ Քկսունի Կարմիր Վանջին՝ ԾՈՎՔ դդեակը, որ Մարաչի մօտ Տլուք դաւառին մերձ հր:

Ծովջի մէջ ծնան երկու կախողիկոսներ՝ Գրիդորիս Գ.՝ 1036-ին եւ Ներսէս Դ. Շրնորհալի՝ 1102-ին։ Տլուջի չրջակայջը այլ վանջեր եւս կային։

1149-ին, Գրիդոր Գ. Պահլաւունի կաԹողիկոսի օրով, քաղաքական աննպաստ
պայմաններու բերումով Ծովք-ի կաԹոդիկոսական ԱԹոռը փոխադրուեցաւ Հրռոժկլայ կամ Ռումգալէ, ուր Կիլիկիոյ
կաԹողիկոսուԹիւնը դտաւ իր վերջնական
կաղմակերպուԹիւնը՝ ինքնիչխան իրաւասուԹիւններով:

Հռոմկլայի մէջ Ս. Ներսէս ՇնորՀալին (1166 - 1173) հաստատեց նաեւ վարդապետական Դպրեվանը մը, որ իր դոյուԹիւնր պահեց մինչեւ Հռոմկլայի բռնադրաւումը Եդիպտոսի Մեմլուըներուն կողմէ, 1292-ին, որմէ ետք կախողիկոսական Ախոռը փոխադրուեցաւ Սիս, մայրաջաղաջը Կիլիկիոյ Թադաւորութեան։

Հռոմկլայի Դպրեվանքը իր րարձրակետին հասաւ կոստանդին Բարձրբերդյի կաթողիկոսին օրով (1221 - 67), երբ Հայրապետանոցը Հայ Մշակոյթի իսկական վառարան մը հանդիսացաւ։ Հոս դարդացան դրչութեան եւ երաժչտութեան արուեստները։ կիլիկիոյ Ս. Աթոռին մէջ, Անթիլիաս, այժմ ի պահ կը մնայ մադաղաթեայ ձեռագիր Աւետարան մը, որ ծանօթ է կոստանդին Բարձրբերդցիի Աւետարան անունով՝ հրաչալի դրչութեամր եւ մանրանկարչութեամը եւ մոյնքան ընտիր արծաթապատ կողջով։

Գրիգոր Վկայասեր Հայրապետի (1066 - 1105) ԱԹոռանիստ վայրերեն հանդիսացած է նտեւ Սեաւ լերան ԱՐԵԳՆԻ վան- գը, ուր անցուցած է ան իր ժամանակին կարեւոր մասը, իր ձամբորդու Թիւններեն վերադարձին։ Իսկ իր կեանգի վերջին օրերը ան անցուցած է Քեսունի կարմիր վանգին մէջ։ Երկու պարադաներուն ալ ան հեռու դանուեցաւ Հայրապետանոց նկատուած ԾՈՎՔ-էն։ Արեղին կը դրտ-

նուի Ձէյթեունի եւ Մարաշի միջեւ եւ այ- Ս. Աթեոռին. -- Ատանա , Այնթապ , Քիլիս սօր Ալապաչ կր կոչուի : որ կապուած էր Բերիոյ կամ Հայետեր

Ծովջի եւ Հռոմկլայի կողջին, Կիլիկիոյ մէջ Հոչակաւոր էր նաև։ Ս. Պօղոս վանւջը, ուր 1130-ին ընդօրինակուեցաւ Եղիչէի Վարդանանց Պատմութեան ընտիր մէկ օրինակը, Ցակոբոս գրիչին կողմէ, Ս. Վարդան Եկեղեցւոյ Հովանիին տակ։ Այս ձեռագիրը դանելու բախտը վիճակուեցաւ Բաբդեն Եպիսկ. Կիւլէսէրեանին (ապա Աթոռակից Կաթողիկոս Մեծի Տանն Կիլիկիոյ), 1900-ին, Բաղէչի Ամրտոլու վանջին մէջ եւ մենադրութեամը մը Հայ բանասիրութեան ընծայեց գայն։ 1100-ական Թուականներուն Այնթապի Հայ դաղութը մաս կը կազմէր Ս. Պօղոս վանջի առաջենորդութեան։

Հռոմկլայի մէջ, Ս. Պօղոս վանքի մօտիկ, կը յիչատակունն Ս. Գրիգոր Լուսաւորիչ, Ս. Փրկիչ, Ս. Ցովհաննէս եկեղեցիները, իսկ 1619 - 20 Թուականներուն՝ Ս. Ներսէս Շնորհալի, Ս. Աստուա. ծածին եւ Ս. Ստեփանոս եկեղեցիները։

1325-ին Ջերմադրիւրի վանջին մէջ վարդապետանոցի մը դոյունիւն ունեցած ըլլալը կը յիչատակուն, ըստ վկայունեան տեղւոյն ուսուցիչ Կրակեցի Ցակոր Վարժապետին:

Եղիպտացիներու կողմ է Հռոմկլայի գրրաւում էն ետք, Յուլիս 1292, Հայոց Ստեփանոս Դ. Հռոմկլայեցի Կաթողիկոսը -1290 - 1293-, 12 հայիսկոպոսներ եւ այլջ դերի կր տարուին Դամասկոս, ապա Եգիպաոս, Հոս կը վախճանի Հայոց Կաթողիկոսը: Գրիգոր Անաւարգեցի, որ Հե-[ժում [ժաղաւորին օժանդակու [ժեամբ արդեն կը վարեր Հայրապետանոցի դործերը, նոյն Հեթումի ճնչումով գահ կը րարձրանայ -1293-1307-: Ան իր Հայրապետանոցը 1294-95-ին Միս կը փոխադրէ, նկատի ունենալով որ Հռոմկլան քանդըւած էր եւ ըստ մեր ազգային սովորութեան, Քաղաքական իչխանութեան կեղրոնին մէջ ալ պէտը է դանուէր Հայոց Հայրապետանոցը:

Հալածանքները եւ օտար ուժերու ներկայութիւնը պատճառ եղան, որ վանքերն ու եկեղեցիները անչքանան, ինչպէս կր վկայէ Ներսէս Լամբրոնացի Արքեպիսկոպոսը, 1180-ական Թուականներուն Լեւոն Բ. Կիլիկիոյ Թագաւորին ուղղած իր նամակին մէջ։

Վիէննական Միրիժարհան Հայրերէն, Համադասպ Վրդ. Ոսկեան՝ Կիլիկիոյ Հայոց վանջերուն մասին հատոր մը լոյս ընծայած է, ուր կը նկարագրէ աւելի ջան 130 վանջներ եւ մենաստաններ, ուրոնց մէջ հայ գրիչներ ընդօրինակեցին բաղմաժիւ ձեռագիրներ, աւելի ջան 2000 հատ եւ մչակոյժի դանադան ընտղաւառերուն մէջ յաջողուժիւն ձեռը բերին:

Սիսի Հայկական եկեղեցիներէն ծանօթ է Հին Վանքը, որ ունի քանի մր անուներ, ծանօք է նաեւ Գլիարացի եկեդեցին, որ ապա Ս. Աստուածածին կոչուեցաւ, Ս. Սոփիա արջայական եկեղե. ցին, նորոդուելով վերակոչուեցաւ Ս. Գրիգոր Լուսաւորիչ եկեղեցի: Հոս կայք հաստատեցին 1293-1441-ին՝ Ամենայն Հայոց Ընդհանրական 14 կաթեոդիկոսներ, իսկ 1441-1921-ին՝ Մեծի Տանն Կիլիկիոյ Հայրապետանոցին մէջ 38 կաթողիկոսներ դահակալեցին։ Հին Վանբը ծանօխ է նաեւ Ս. Նչան անունով, իր պարունակած Ս. Աջերուն եւ խաչափայտով խաչերուն պատճառով, իսկ Նոր Վանքը՝ Ս. Գրիգոր Լուսաւորչի Տանարն էր, որ միաժամանակ Ս. Երրորդութիւն ալ կոչուև-

Սիսի այլ եկեղեցիներէն էին Ս. Աննան, Ս. Պօդոս վանքը, Ս. Աստուածածին եւ Ս. Մարիանի, Մարիանէի կամ Ս.
Կոյսի եկեղեցին, Ս. Սարդիսը, Ս. Հրդի, Ձօրավարաց եկեղեցիները, Ս. Նիկողայոսի եւ Ս. Ստեփանոսի, Ս. Մերկերիոսի,
Ս. Պօդոս - Պետրոսի, Ս. Մինասի, Ս. Վասիլի, Ս. Յովհաննէսի, Ս. Կարապետի,
Ս. Աժանադինէի, Ս. Դաւիժ Աստուածահօր եկեղեցիները։ 1587-ին 12 դործող
եկեղեցիներ հաշուած է Պապական նուիրակ Սիդոնցի Լէոնարտօ Եպիսկոպոսը։
Այս եկեղեցիներէն չատեր մղկիժի վե-

Սիսի մերձակայ Հայաբնակ դիւղերուն մէջ եւս եկեղեցիներ կային, որոնցմէ կը յիչենք Ս. Քառասունք կամ Ղարիպ Մանուկ եկեղեցին, Ս. Գէորդը, Սկեւռայ վանքը եւայլն Սեաւ ԼեռնաչիսարՀը իր մէջ կր Հաչուէր 15 վանքեր։

Բարգէն Ախոսակից Կախողիկոս, իր «Կիլիկիոյ Կախողիկոսուխեան Պատմու-Թիւն» Հատորին մէջ, առանց յիչելու Երուսաղէմի Թիւ 3221 ձեռագրին արձանադրած ցանկը, կր յայտնէ որ Սիս Տէրունի Թեմին Հետ, Հետեւեալ ջաղաջները մաս կր կազմէին Մեծի Տանն Կիլիկիոյ Ս. Աթոռին. -- Ատանա, Այնթապ, Քիլիա՝ որ կապուած էր Բերիոյ կամ Հայեպի թե քուն, Հահանա, Անտիոջ Եոգրատ, Կիւրին, Տիվրիկ, Մարախիա Եէրէպադան, Չորջ Մարդուան, Տարսան, Մեսրին, Եադուպիէ, Ղընչմիէ, Պուլա ներէ, Պեհեսնի, Ատրեաման, Կետիջին թեմին, Տարենտէ, Մանձրլոդ, Գրրչէ գիր, Տէօրթեօլ, Հասան Պէյլի՝ իրենց չրջակայ դիւղերով։

Ատանա ջաղաջին մեջ կր յիչուին Ս.
Աստուածածին եւ Ս. Ստեփանոս եկեղե
ցիները, Ս. Ղաղար, Ս. Եղիա կամ Ս.
Յակոբ, Ս. Յովհաննես, Ս. Մինաս, Ս.
Սարդիս եւ Ս. Առաջելոց եկեղեցիները։
Ատանայի Թեմին մաս կր կազմեր Տար
սոն ջաղաջը՝ իր Ս. Աստուածածին եկե
ղեցիով, որ 1316-են առաջ կառուցուած

Կեսարիոյ Ս. Դանիէլ վանջին մօտ 250 անուոր դուտ Հայաբնակ Պալակէսի գիւղը, երեջ մօտակայ դիւղերով Կիլիկիոյ Ս. Ա. Ժուին են Թակայ էին, որոնցնե կր յիչեն Կարմիր (Կէրմէր), Մունձուսուն, Մանձրսըն դիւղերը։ Օտեան դերդաստան ևի անդամները Մունձուսուն ծնած էին։

Այնքապի եկեղեցիներն եւս ծանօր էին, ինչպէս Ս. Եղիա, Ս. Ցակորայ և Ս. Սարդիս Զօրավարի, Ս. Աստուածա. ծին եկեղեցիները։ Այնքապի մերձակայ Օրուլ, ԷՀնէչ, Ճիպին, Խալֆէքի եւ կար. կառ դիւղերուն մէջ եւս Հայկական եկե. ղեցիներ կային։

Ձէյքժունի մեջ կր գործեին Ս. Սար. դիս եկեղեցին եւ Ս. Աստուածածին վան.

Երուսաղէնի Հայոց վանքի միարան. ներէն եւ ծանօք բանասէր Նորայր Արը. Պողարեան, իր «Հայ Գրողներ» անուն ուսումնասիրութեան մէջ (ապուած՝ ի. րուսաղէն, 1971), կը յիչատակէ Ե. - ժի. դարերու Հայ մատենագիրները, որոնջ գործած են Կիլիկիոյ մէջ։ Անոնցմէ կլ յիչենք Գէորգ Վրդ. Մեդրիկը, .1045. 1115- որ ԺԱ. դարուն վերջերը Սեւա. նի վանքեն Կիլիկիա հասած է եւ վանա. կան կարգեր Հաստատած Դրագարկի և Սիսի Խորին Անապատին Համար ։ Իր մար. մինը կր հաղչի Դրազարկի վանքին մէի։ Հեղինակ է քանի մր աղօքեքներու եւ այլ գրութիւններու, որոնք ընդ Հանրապես ան. տիպ են։ Կիրակոս Վրդ. Դրազարկցին -1050 - 1127-, գիտնական եւ Թարդմանիչ այս վանականը մահացած ու Թաղուած է

Դրադարկի մեջ: Իզնատիոս Վրդ. Սեւ Լեռնցին -1090 . 1160-, իր ուսումը ստացաւ Քէսունի Կարմիր Վանքին մէջ, գրած է Ղուկասի Աւետարանին Մեկնութիւնը։ Բարսեղ Ե. պիսկ. Դրադարկցին -1100 - 1163- ուսանած է Քեսունի կարմիր Վանջին մէի, հեղինակն է Շարական խնկարկութեան Թափօրին «Ցայս յարկ» ։ Կիլիկիոյ մէ ապրած ու գործած են նաեւ Գրիգոր Պահ. լաւունին -1093 - 1166-, Սարդիս Շնորհա. լին -1100 - 1167-, Գրիգոր Երեց Քեսունցին - 1100 - 1170-, Ս. Ներսես Շնորհային -1102 - 1173-, Գրիգոր Տղայ ԿաԹողիկոս -1133 - 1193-, Ներսէս Արթ. Լամբրո. նացին -1153 - 1198-, Գրիդոր Սկեւռացի կամ Լամրրոնացի -1150 - 1230-, Առակադիր Վարդան Վրդ. Այդեկցին կամ Մա. րա Թացին -1170 - 1235-, Յովհաննկս Վրդ. Գառնեցին -1180 - 1245-, որ Հռոմկլայի վանքին մեջ գործեց, Վարդան Վրդ. Արեւելցի -1200 - 1271-, որ պատրաստեց Հայկական նչանագրերու կամ՝ սղագրու թեան Կիլիկեան կոչուած ցուցակը։

Միսիքար Վրդ · Սկեւռացի -1200-1271-, ծանօք լեղուաղ ար եւ պեր հարանը, կիրակոս Վրդ · Գանձակցի -1203 · 1272-, որ իսն բազրեց իր անունով ծանօք Ցայանաւուրջը՝ 1269-ին, Սիսի մ էջ ։ Բացի յիչեալներ էն տակաւին յիսուն մատենա դիրներ եւ մեծ դաստիարակներ դործած են Կիլիկիոյ մ էջ , որոնջ Հարիւրաւոր աշակերաներու ժամանակի դիտունիւնը ջամրած են , անմնացորդ դուողունեամբ եւ Հետեւողական ճիղով ։

Հայկական Կիլիկիան անցեալի յիչաասկ մին է այլեւս եւ 72 տարիներ մերի կը բաժնեն մեր պատմական ջազաջնեւ թեն, զիւղերէն, աւաններէն, վանջերեն ու դպրոցներէն, եկեղեցիներէն ու մեր ապային բոլոր Հաստատուժիւններին, սակայն ան ներկայ է նախկին Կիլիկեցիներու Հոգիներուն մէջ։ Կ'արժէ որ համապարփակ ուսումնասիրուժեամբ մը վեր առնենջ մեր իրադործումները, մջակու ժային աշխատանջը, գրչադրական վաստանը, Տարտարապետուժիւնը, կրժական եւ ուսումնական բազում արդիւնջները դին արժանի որդի՝ եկեղեցական Թէ ա՛՛ իսարհական դործիչներուն կողմէ։

Մեծ Եղեռնի 80-ամեակր Թող առին և

ชนคนคนุนน นุนุบนุกุน

ՀԱՑԿ. ԿԵԱՆՔԸ ԼՈՍ-ԱՆՃԸԼԸՍԻ ՄԷՋ

«Ֆերահեան» ազդային վարժարանի հայ. իակար հագարդուր են այս ատևել ըախագեռրած է լսարարի հեսունբողն մասախոսունիւններու, որոնց ներկայ եղած են d. . df. դասարաններու աչակերտները։ Ոսաներ նոտնարն դուինուած է հարաոանդծու Թեան : Յովիկ Չալեան խօսած է լատկապես ի. դարու առաջին կիսուն ծաղկած ամերիկեան բանաստեղծունեան մասին, ծանրանալով այն իրողութեան վրայ, թե մարդկային տագնապներ մեծ ար ժառուգ բր շնուրի երև արև արև մոտ: Ապա, կարդացած է քանի մր ջեր-Bուած ամերիկացի բանաստեղծուհիներէ։ Արա Գազանձեան խօսած է արդի Հայ րանաստեղծունեան մասին եւ բերնուած. ներ կարդացած իր «ԳեԹ» Հատորէն։

բերնոնմ քոանարիր մասախօտոց է ջանտարապետ Պորիս Շիրվանեան, պատմերվ թե իր ուսման ընթացքին տեղեկա-அம் கட செய்ம செய்தயர் த «கியம் செத்வட்கீ» யհունով ճարտարապետական երկի մր, Հրրատարակուած 1939-ին, Իտալիա ։ Գրջին խորագիրը ներչնչուած է իտալացի գրողի «Աստուածային կատակերդութիւն» հրոչակաւոր դործէն: «Տանքերում»ի հեղիրակը՝ Հուգեմբե Թերանեի, կարդալով Տաններ գլուն գործոցը, նախագիծը կաղմած է յիչատակարանի մը, որուն կաույցը հիմնուած է յիչեալ գործին նկարագրութիւններուն վրայ։ Պորիս Շիրվան. եան լայանած է որ Թերանեիի օրինակով, իր երագն է Պարոյր Սեւակի «Անլռելի Չանդակատուն» երկին տողերուն ընդմէ. டும் மாக்டிக்கு கயுப்படியம் எக்கடி ஆங்கும் கீழ ծրադիրը, այսինւջն՝ Հայկական մշակոյ*եի կեղըունի մը յատակագիծը* :

Երրորդ լսարանին նիւթը եղած է «Հայ երաժչտութիւնը եւ հայկական նուաղարաններ»։ Դասախօսած է «Ֆերահեան»ի չթանաւարաներէն Յովան Թէհիրեան, ներկայացնելով կարդ մը նուադարաններ եւ պատմականը ընելով անոնցմէ իւրա-

ճարչիւնիը:

Լոս . Անձրլրսի «Պրրոզ» սրահին մէջ, Մարտ 18-ին, տեղի ունեցած է «Ողնիներ ծիեղերջում» կատակերգական երաժրչտական ներկայացումը։ Հայաստանեն եկած տասնեակ մը դերասաններ իրենց խապարկութեամբ ծաղրի ենթարկած են Հապատանի ներկայ իրավիճակի ամէն կարդե երեւոյթներ, առօրեայ կեանջի յարաբերութիւններու ընթացջին տեղի ունեդող ջօղարկուած տղեղութիւններ, կուտակցական, կառավարական, ջաղաջական դործիչներ, աժան եւ անմակարդակ
դրական - դեղարուեստական ելոյթներ՝

«Ֆերահեան» ազդային վարժարանի «Աւհտիսեան» սրահին մէջ, Մարտ 22-ին, տեղի ունեցած է աչակերտութեան դիտական աչխատանչներու ցուցադրութիւնը։ Ներկայ եղած են ծնողջներ եւ հայ ու տար դիտնականներ։ Փորձառու դիտնականներ է կազմուած դատական մարմինը չերմօրէն դնահատած է տարուած աչխատանչները։

Փասատինայի «Աղաճանեան» սրաՀին

լայ վերսաին լոյսին բերելու մեր բոլոր նին ու նոր վաստակեալները, որպեսզի րոն ոբնուրվեն ինավել Վասրայ աշը խարդավառ գործունկութեան, որ յանկարծ կանգ առաւ 1915-ին եւ պատուական մեր ժողովուրդը ենթարկուեցաւ ջարդի, ալանի ու Թալանի, մեր չէները աւերակուե. ^{ցան ու} չատեր անոնցմէ որոնք կանգուն մնացին կ'օգտագործուին Թուրք կառավարութեան կողմէ։ Շինարար Հայ ժողովուրդը արտասահմանի իր նոր կեղնորը արդ դեն վենուաիր հասանն բրեւ ցիներ եւ դպրոցներ, դոլեններ եւ հայագիտական կեդրոններ, հիւանդանոցներ ու ծերանոցներ եւ ազգապատկան բազում Հաստատու թիւններ:

Փառջ Հայ ժողովուրդին եւ պատիւ իր մեծադործութիւններուն եւ նորանոր իրադործումներուն

արծումրբևուը:

ՎԱՐԴԱՆ ԵՊԻՍԿ. ՏԷՄԻՐՃԵԱՆ Անթիլիաը

մեջ, Մարտ 25-ին, տեղի ունեցած է Ս. Դ. Հ. Կուսակցութեան Արեւմտեան Ամերիկայի պաշտոնաթերթ «Մասիս» չարա Թա Թեր Թի հիմնադրու Թեան 14-րդ տարեղարձի աշտախանրութերւնը՝ ձաչ . պարահանդկսով մը, որուն ներկայ եղած են չուրց 500 հոգի: Բացման իր խօսքին մէջ Հանդիսավարը՝ «Մասիս»ի խմբադիր առջթոր Ցարութիւն Սաղրեան, նչած է թէ՝ «"Մասիս" իր ծնունույն սկսեալ դարձաւ Հաւատարիմ գրօչակակիրը իր պատկանած կուսակցութեան 108 տարիներու անչեղ գաղափարախօսութեան, որուն բաղկացուցիչները եղած են գիտակցուած հայրենասիրութիւնը, մարդկային ընկերութեան բարօրութիւնը եւ մարդոց միջեւ եղբայրութեան դաղափարը» ։ Խօսք առած են Հայաստանի Լոս - Անձրլրսի հիւպատոս Արմէն Բայբուրդեան, Մանուէլ Աղամեան (Լոնտոնեն), օրուան նախադան Վարդեն Գասեմնեան (Լոնտոնեն) եւ կուսակցութեան Արեւմտեան Ամերիկայի Վարիչ Մարմնի ատենապետ Գրիգոր Խոտանեան ։ Օրուան նախագահը այս առժիւ 25 Հազար տոլար նուիրած է, որուն 10 Հազարը «Մասիս» ԹերԹին, 5 Հազարը՝ Կուսակցութեան աշխատանքներուն, հազարը՝ «Հնչակ Հայաստանի»ին, 3 հազարը՝ Գանատայի կազմին եւ 2 Հազարը՝ Պէյրութի «Արարատ» օրաթերթին։ Երեկոյքժին հանդէս եկած է Ատիս Հարմանա-

Փասատինայի Գոնկրեկեյչընթը Եկեղեցւոյ մէջ, Ապրիլ 2-ին, տեղի ունեցած է համերդ մր, կազմակերպուած՝ Լոս . Ան-Տրլրս հիմնուած Շուչիի երաժչտանոցի կառուցման եւ Լարք երաժչտական ընկերակցութիւններու համադործակցութեամբ: Ներկայ եղած են չուրջ 2000 4n-46: «20ն հերոսունեան» կարդախոսջին տակ երգչախումբ եւ նուագախումբը, ղեկավարութեամբ Վաչէ Պարսումեանի, մեկնաբանաչ են Բաբաջանեանի, Ա. Պըրուջնըրի, Ա. Տիգրանեանի, Ռ. Արայեանի եւ Պէթեովրնի դործերը։ Մեներդներով Հանգես եկած են կարեն Ղարիըեան, Գրիդոր Գասպարեան եւ Արա Գուրուեան : Ելոյթ ունեցած է նաեւ դաչնականար Վաչէ Մանկրեան։

Մոնթեպելլոյի «Բաղրամեան» սրահին մ էջ, Մարտ 25-ին, նչուած է Միրիժարեան վարժարանի տեսուչ Հ. Օգոստինոս Վարդապետ Սեջուլեանի ջահանայական եւ գրական - մչակութեային գորյիսուն-ամեակը։ Բածունկու Թեան ցումը կատարած է Նահապետ Մելբոնեան ։ Ողջոյնի խօսը արտասանած են Մաչարց Գոլենի նախագահ տուքնոր կարպիս Տէր . Եղիայեան եւ Մխիթարեան վարժա. րանի հիմնադիր եւ նախկին տեսուչ Հ. Միջայել Վրդ. Ադեան: Երկու երդ մեկնարանած է Անահիտ իչխանեան։ Noug արուած է յորելեար վարդապետին, որ պատմականը ըրած է իր նախաՀայրերու Անիէն արտագաղթին-պատահած՝ 1319ին, երկրաչարժի պատճառով։ Ապա, արդար Տպարտութեամբ յայտնաչ է թէ իր նախնիները, Հակառակ օտար միջավայրի մը մեջ ապրած ըլլալուն, կառչած են Հայ եկեղեցւոյ աւանդական ծիսակատարու-Թիւններուն եւ Հայերէն լեղուին : Հանդիոուներոր աւանակը հայատնանուաց է՝ թե Հ. Օգոստինոսի յոբելեանին առթիւ, ի դնահատութիւն Վարդապետին ազգային, գիտական, մշակութային եւ կրձևական զործունկունեան, «Կոգեան» հաստատութիւնը 100 Հազար տոլար նուիրած

է Միսիքժարեան վարժարանին։ 2. Օգոստինոս Վրդ. Սեթուլեան ծնած է 1921-ին, Ճուրճով (Թրանսիլվանիա): 1931-ին մտած է Վիէննայի Մխիթարեան վանըը։ 1944-ին ձեռնադրուաչ է կուսակրոն արեղայ։ Եղած է վարիչ Միարանու*վեան մատենադարանի* , *վանդարանի եւ* զիւանատան ։ 1951-էն ի վեր վարած է դանագան պաշտօններ ։ Եղած է տնօրէն Հաղմիէի (Լիբանան) Մխիթարեան վարժարանին, ընդհանուր գործակալ միարանութեան, խմրագիր «Հանղէս Ամսօրեայ»ի, ընդ Հանուր Ախոռակալ Վիկննայի Միարանունեան, Հովիւ ՀունդարաՀայոց եւ ներկայիս տնօրէն Լա Քրեսենթայի միրիթարեան վարժարանի։ Հրատարակած է բանասիրական , դրամագիտական , ծիսական, տոմարագիտական բազմաթիւ ուսումնասիրութիւններ։ Մամուլի տակ է (աշխարհարար) «Աստուածաչունչ հին եւ նոր կտակարան»ը:

Հոլիվուտի «Ռոգ եւ Ալեք Փիլիպոս» ազգային վարժարանին մէջ, Ապրիլ 3-ին, տեղի ունեցած է դասաղուլ մը, բողոքելու Համար Աշոտ Բլէեանի այն յայտարարութեան դէմ, որով «ան կ'արդիլէր Հայկական ցեղասպանութիւնը դասաւանդել

Հայկական դպրոցներէն ներս»։ Խօսջ
առնելով տնօրէնը՝ Վիդէն Եադուպեան,
ըսած է. «Այսօր, Հոս Հաւաջուելով, մենջ
Բլէեանին կ՚ըսենջ, Թէ Հայկական Սփիւոջը պիտի չՀանդուրժէ Հայկական ցեղասպանուԹիւնը արՀամարՀելու կոչը»։ Աչակերտները, պաստառներ բռնած, կոչերով եւ յեղափոխական երդերով ջալած
են դպրոցի չրջափակին մէջ, պահանջելով
որ Բլէեան յետս կոչէ իր որոչումը։

Փաստարնայի Հայ Կեդրոնի սրահին մ է 9 , Մարտ 30-ին , տեղի ունեկած է հրապարակային գրոյց մը՝ «Ժողովրդավա-րութեան խափանումը Հայաստանի մէջ եւ անոր ազգային ու միջազգային հետեւան քները» նիւթին չուրջ, կաղմակերպութեամբ Հ. 8. Դ. «Լեռնավայր» կոմիաէութեան յարաբերական յանձնախումրին։ Առաջին զեկուցարերը՝ Ստեփան Թուիչեան, խօսած է Հայաստանի մէջ ժողովրդավարութեան խափանման մասին, հայրենի իչխանութիւններու որդեգրած ներջին - հասարակական ուղեդիծը նկատելով «մտածուած, ՀՀՇ-ի տիրակալուներնը ամրապնդող, իսկ ազդային չաձերի տեսանկիւնից խիստ վնասակար»։ Նչել եաբ թե ներկայ իչխանութիւնները կր միտին ամէն գնով ամրապնդել ՀՀՇ-ի դերակչոութիւնը Խորհրդարանին մէջ, Սաեփան Թովշչեան յայտարարած է որ «Եթ ՀՀՇ-ական Աղգային Ժողով ընտրըւի, Հայաստանը մինչեւ 2000 Թուականը խոլոր տոկոսով Հայաթափ կր դառնայ»: Երկրորդ ղեկուցաբերը՝ Սեդօ Պոյանեան, անդրադարձած է այն Հետեւան քներուն, որոնը ներազդային ու միջազդային մարդերուն մէջ յառաջ կուղան ժողովրդավարութեան խափանումին պատճառով։ Ան նչելէ ետք Թէ Հայաստանի իշխանու-Թիւմները խախտած են քաղաքացիական ազատութիւններու, մարդկային իրաւանց եւ օրենքի գերակայութեան սկրզրուն քները, աւելցուցած է. «Այսօր բրոնատիրութեան ուրուականը կը սաւառնի Հայրենիքի մեջ։ Ներկայ իշխանունիւնները կեղծ ժողովրդավարութեան պիտակի տակ Հայ ժողովուրդին ազգային չագերը, գիմնական արժէջները խնդրոյ առարկայ եւ սակարկութեան նիւթ կը դարձնեն»: Ձեկուցարերը յայտարարած է եե «եսնսն արորճ՝ սնորճ այս եսնսնիր տեղեակ ըլլալով բարձրաղաղակ կը պաչտ. պանեն ներկայ իշխանութերւնները, կեղծաւոր Հայեր են»։ Ձեռնարկը վերջ գտած է հարցում - պատասխանի բաժինով։

Հոլիվուտի «Կարապետեան» սրահին մ էջ, Մարտ 31-ին, տեղի ունեցած է հրապարակային գրոյց մը՝ «Հայկական հողալին պահանջներու նկատմամբ համայնավարութեան անցեալի դիրջը եւ Հայաս-տանի իչխանութիւններու ջաղաջականութիւնը ներկայիս» նիւթին չուրջ, կազմակերպու թեամ բ Հ. 3. Դ. «Գ. Նժղեն» կոմիտէունեան յարաբերական յանձնախումբին ։ Բացումը կատարած է Երուանդ Եղիայեան։ Առաջին զեկուցարերը՝ Արմէն Տօնոյեան, հայկական հողային պա-Հանջներու Հարցը դիտած է պատմական անդրադարձի ընդմեջեն, հիմը ունենալով ռուս - պարսկական պատերազմին յաջորդած 1813-ի Կիւլիստանի եւ 1828-ի Թիւրքմ էնչայի դաչնագրերը եւ անդրադարձած Բրեստ - Լիտովսկի, Կարտի ու Մոսկուայի դաչնագիրներուն։ Երկրորդ ղեկուցարերը՝ փրոֆ. Լեւոն Մարաչլեան, խօսած է հայկական հարցի չուրջ Հայաստանի եւ Սվշիւութի դերակատարու Թեան մասին, նչելով որ խորհրդային չրջանին Սփիւոեն վանգոր մեև խամանած է շոմայիր Հարցը վառ պահելու ուղղութեամբ, իսկ ազատ Հայրենիջի գոյութեան փաստր կը ուրարանի և այդ աշխատարքը հագրուի Հայաստանի եւ Սփիւռջի միջեւ։ Ընդհանուր գիծերու մէջ «ճիչդ որակելով Հայաստանի Թուրջիոյ ձետ յարարերութիւններ մչակելու քաղաքականութիւնը», աց նչած է, տակայն, թէ Հայաստանի կառավարութեան այս ջաղաջականութիւնը իրականացնելու ձեւերը սխալ են, միամիտ եւ երբեմն՝ վտանգաւոր։

Կլէնտէյլի Հ. Բ. Ը. Մ. - Հայ Կին Միութեան կազմակերպութեամբ, Մարտ 24-ին, տեղի ունեցած է ընթրիջ - Հաւաջոյթ մը, որու ընթացջին կատարուած է ասուլիս մը՝ «Դիւանագիտական յարաբերութիւն այր եւ կնոջ միջեւ Հայ ընտանիջներու մէջ» նիւթին չուրջ։ Խօսջ առած են զանազան մասնագիտութիւններու տէր անձեր, որոնց կարծիջները Համադրրած է Սեսիլ Քէչիչեան։

ԹՂԹԱԿԻՑ

ՈՐՈՒԱՆ ՀԱՐՑԵՐ

ԲԱՔՈՒԻ ՀԱՇԻՒՆԵՐԸ ՄՈՍԿՈՒԱՅԷՆ ԴԻՏՈՒԱԾ

Բաջուի Մարտ 17-ի պետական Հարուածը որ աւարտեցաւ 40 մեռեալ, 60 վիրաւոր ու 200 ձերբակալութիւններով, ուչադրութիւնը դրաւած է Մոսկուայի «Մոսկովսկի Կոմսոմոլեց» օրաթերթին մէկ լրադրողին։ Երկրին մեծադոյն արպաջանակին տէր է այս թերթը (1 միլիոն 160 Հաղար)։

Լրադրողուհի Կալինինա համառօտ տողերով յիչեցնելէ ետք պատահածը եւ անոր դրդապատհառը որ 150 Թոն պղինձի դրաւումն էր բանակին կողմէ, կու տայ հետեւեալ բացատրութիւնները։

Ադրբեջան ցեղախումբերու վրայ հիմնուած ընկերութիւն է. մարդոց ծնընդավայրով կ'որոչուի սա կամ նա ցեղախումբին պատկանելու Հանդամանքը։ Ալիեւ Նախիջեւանեն է, հախորդ նախագա-4ր Մութալիրով Բաջուցի է, իսկ նախկին վարչապետ Սուրաթ Հիւսէյնով՝ Գանձայէն որ երկրին երկրորդ քաղաքն է: Այն իշխանաւորը որ դիրջի կը տիրանայ, կարեւոր պաշտօններ կը յանձնե իր ցեդախումբի անդամներուն : Իսկ անտեսուածները կր ջանան տապալել անժոռակալները։ Այս մրցումին մէջ սխալ է կարծել որ դրաշարկը իշխանութիւնն է. ան կր կեդրոնանայ երկրին Հարստութեան տիրացումին մէջ։ Այսօր այդ տիրունիւնր կր պատկանի Ալիեւի ցեղախում բին։ Բայց ակներեւ է որ պղինձը այլ խըմ-բակի մը հակակչոին տակ էր։

Ալիեւի նախադահութիւնը յաջորդած էր պետական հարուածի մը (1993). ներկայի խորհրդարանն ալ ընտրութեան արդիւնք չէ։ Այսօրուան վարչակարդը ամերութին ձախողած է թէ՝ արտաքին, թե ներքին քաղաքականութեան մէջ։ Ղարաբաղի պատերապմը հողային կորուստի պատճառ եղած է ու դիները ամէն օր կ՝աւելնան. կաչառակերութիւնը չափ ու սահման չունի։ Կը կարծուի որ Ալիեւի մարդիկը անձնական մեծադոյն չահերը ապահոված են քարիւդի վերջին կարդադրութիւններէն։

Ալիեւ ջարիւդի չահադործումին համար ընտրեց արեւմտեան կարելիութիւնը, այնպէս որ հաւանօրէն խողովակաչարը պիտի անցնի Թուրջիայէն, իսկ միջարդային կարմակերպութիւնները պիտի օղնեն որ կարդաւորուի Ղարաթաղի հարցը։ Այս չրջանակին մէջ, Ռուսաստանի կը վիճակի մէկդի մնալ։

կան անչուչա Ադրբեջանի ընդդիմութեան Հայիւներն ալ որոնք կը Հակին Ռուսաստանի կողմը։ Ընդդիմութեան ղեկավարները գրեթե բոլորն ալ Մոսկուա կ՝ապրին ։ Անոնք յայտարարած էին Թէ պետական Հարուած մր կը պատրաստը-ւի։ Ալիեւ որոշ չափով անակնկալի չեկաւ: Այսօր Բաջուի մէջ ընդհանուր առմամբ Կրեմլինի կը վերագրուի պետական վերջին հարուածին նախաձեռնութիւնը։ Յաջողելու պարագային փոփոխութեան պիտի ենթարկուէր Ադրբեջանի արտաջին ջաղաջականութեան ուղղութիւնը։ Ռուսական գօրախումբերու Հոն փոխագրութեան Համար արդելը պիտի չրմնար. բան մը որուն միչտ ընդդիմացած է Այիեւ։ Քարիւղն այ ռուսական տարած ջներէ անցնելով պիտի փոխադրուէր Արեւմուտը: Ատկե լայն չահ պիտի ունենային թէ ռուս գործի մարդիկ, թէ

Այսօր երբ ձախողած է պետական Հարուածը, ռուսական չրջանակներ ընդունելով Հանդերձ Թէ Ալիեւ Հանձար մբն է, կ'ափսոսան որ իրենց մեծերը չեն ունեցած նոյն ձարպիկուԹիւնը։

4U.7, 2U.C

PUBLICATIONS REQUES

ARMENIA

From the Stone Age to the Middle Ages

Selected Papers

ASHKHARBEK KALANTAR

Edited by G. Karakhanian

«Recherches et Publications», Neuchâtel-Paris, 1994.

COMMEMORATION **80**ème ANNIVERSAIRE **DU GENOCIDE DE 1915**

sous le parrainage de la Mairie de Paris

Journee de Mobilisation

le 24 AVRIL de 14h à 20h

PARVIS DES DROITS DE L'HOMME TROCADERO - PARIS

ANNIVERSAIRE du GENOCIDE des ARMENIENS PERPETRE par le GOUVERNEMENT TURC en 1915

JOURNEE DE MOBILISATION

LUNDI 24 AVRIL

LYON

Sous la Présidence d'honneur de :

M. JEAN-FRANÇOIS DENIAU, Ancien Ministre

Sous le parrainage de :

M. MICHEL NOIR, Ancien Ministre . Député Maire de Lyon M. GILBERT CHABROUX, Maire de Villeurbanne

• 15h30 : GRAND RASSEMBLEMENT devant le Consulat de Turquie 87, rue de Sèze

• 16h30 : CORTEGE jusqu'à l'Auditorium Maurice Ravel

du Génocide de Jérusalem;

• 17h15 : REUNION PUBLIQUE, Auditorium M. Ravel, 149, rue Garibaldi Allocutions: Prof. Israël CHARNY, Directeur de l'Institut de l'Haulocauste et

Dr Kévork KEPENEKIAN et Message de la Jeunesse.

Ensemble instrumental « S p i t a k » de Lyon.

MARSEILLE

PROGRAMME DES MANIFESTATIONS SOUS L'EGIDE DES EGLISES APOSTOLIQUE, CATHOLIQUE ET EVANGELIQUE ARMENIENNES

DIMANCHE 23 AVRIL

VEILLEE AU MONUMENT DU GENOCIDE

Dans la cour de la Cathédrale — 339, avenue du Prado organisée par les jeunes des mouvements arméniens : Nor Seround, JAF, Jeunesse chrétienne de la Cathédrale, UGAB, Haï Arinouch, CEDCA,

Bolsetzi et MAJC

21H: PRIERE DE REQUIEM EN LA CATHEDRALE

22H: RASSEMBLEMENT UNITAIRE DE LA JEUNSSE

dans la salle de la Cathédrale, Projection de vidéo-témoignage sur le Génocide

23H : VEILLEE DEVANT LE MONUMENT

LUNDI 24 AVRIL

9H30 : MESSE EPISCOPALE Célébrée par Mgr Daron GEREJIAN à la mémoire des 1 500 000 martyrs du Génocide perpétré par le Gouvernement turc

11H30 : DEPOT DES GERBES AU MONUMENT

prise de paroles des autorités

15H30 : MESSE SOLENNELLE (en l'Eglise des Réformés) (Homélie prononcée par Mgr de PANAFIEU nouvel Archevêque de Marseille)

18H RASSEMBLEMENT UNITAIRE

à la station de métro Prado - Périer

Défilé jusqu'au Consulat de Turquie

4.000 m² de mobiliers présentés en ambiance

Z. I. Vitrolles à 20 km de Marseille tél.: 42. 89. 27. 47

" Բացառիկ զեղչ « Յառաջ » ի բաժանուդներուն "

ՇՆՈՐՀԱՒՈՐԱԳԻՐ

Ֆրանսահայ Կապոյա Խաչի Շրջանային Վարչուներւնը իր բոլոր մասնանիւդերով կր չնորհաւորէ Ն. Ս. О. S. S. Ամենայն Հայոց Կաթողիկոս Գարեգին Ա. ի ընտրութիւնը, մադթելով երկարատեւ եւ արդիւ-மய்தயம் புறுக்காழ்க்காடுக்கு பிக்கம்கள் தயுրապետին, ինչպէս նաեւ խաղաղութիւն եւ պայծառութիւն Հայրենիջին։

NOTRE-DAME de PARIS

COMMEMORATION **DES MARTYRS ARMENIENS**

MESSE PONTIFICALE

célébrée par

Mgr Grégoire GHABROYAN Eparque des Arméniens catholiques de France

le DIMANCHE 23 AVRIL à 15 heures 30

en la Basilique Notre-Dame de Paris

L'homélie sera prononcée par le Cardinal Jean-Marie LUSTIGER Archevêgue de Paris

- MARSEILLE -

*

MESSE PONTIFICALE

célébrée par

Mgr Grégoire GHABROYAN Eparque des Arméniens catholiques de France

le Lundi 24 Avril à 15 heures 30

en l'église de Saint-Vincent-de-Paul (Les Réformés)

- ASSISTANCE A L'AÉROPORT
 ORGANISATION D'ACCUEIL ET DE TRANSFERT
 RÉSERVATION D'HÔTEL
 LOCATION DE VOITURE AVEC CHAUFFEUR
 EXCURSIONS GUIDÉES
 VOYAGES ORGANISÉS EN GROUPE

PARIS-EREVAN

31, RUE D'ARGENTEUIL - 75001 PARIS TEL 42 61 51 13 - FAX 42 61 94 53 SEVAN VOYAGES 48, COURS DE LA LIBERTÉ - 69003 LYON TEL 78 60 13 66 - FAX 78 60 92 26

ARMENIAN AIRLINES

COMITE DE DEFENSE DE LA CAUSE ARMENIENNE

REUNION PUBLIQUE

Les Présidentiables face à la Communauté arménienne

Avec les porte-paroles de :

Edouard BALLADUR - Patrick DEVEDJIAN Jacques CHIRAC — Pierre LELLOUCHE

Robert HUE — Paul MERCIECA Lionel JOSPIN — Pierre GUIDONI

Lef FORSTER (Avocat)

Kendal NEZAN (Président de l'Institut kurde) Ara KRIKORIAN (CDCA)

Kevork KEPENEKIAN (CDCA)

Meeting animée par Charles VILLENEUVE, TF 1

le Vendredi 21 Avril à 20 heures 30 Grande Salle de la Mutualité

24, rue St-Victor, Paris 5° — M° Maubert - Mutualité — P.A.F. 50 F.—

Autocars prévus au départ de :

- Alfortville 19h30: Place Carnot 19h45: Place du Petit-Pont;
- ♠ Arnouville-les-Gonesse 19h30: devant le stade Léo Lagrange;

◆ Asnieres — 19h: Place de l'Hôtel de Ville;

■ BAGNEUX-CACHAN — 19h30: devant le 87, ave Aristide Briand,

angle rue Marcel Bonnet (Cachan); • CHAVILLE — 19h30: Pointe de Chaville — 19h45: arrêt Guilleminot;

• CLAMART-ISSY-LES-MOULINEAUX — 19h45: devant la Mairie de Clamart

— 20h: devant l'église Sourp Mariam Asdvadzadzine (Issy)

SEVRAN — 19h30: Place Crétier

- 19h45: face à l'ancienne gendarmerie, ave de Livry, (limite de Sevran-Livry) Pour tous renseignements s'adresser au secrétariat du CDCA Tél 44. 83. 07. 02.

ԴԱՍԱԽՈՍՈՒԹԻՒՆ ՇԱՒԻԼԻ ՄԷԶ

Շաւիլի Ս. Գրիգոր Լուսաւորիչ Եկեդեղւոյ կրձնական Ընկերակցութեան Մըչակությային Ցանձնախում թի կազմակեր-யுயத்'

«LUBUUSULbuss ԱՌԱՔԵԼԱԿԱՆ ԵԿԵՂԵՑԻՆ» թեմայով դասախօսութիւններու չարքին

երկրորդը Շաբաթ, Ապրիլ 22, ժամը 20.30-ին

Եկեղեցւոյ կից «Սարդիս Պալապանեան» யரயத் 6, rue Père Komitas: Դասախոս՝ ՅՈՎՀ. ՅՈՎՀԱՆՆԵՍԵԱՆ

«ՀԱՑՑ. ԱՌԱՔԵԼԱԿԱՆ ԵԿԵՂԵՑԻՈՑ ՀԱԻԱՏ.ՔԸ» :

8UNU48ARPHY

Amungen Dush Jodnah Cusheh duning Տիւղի ընկերու հիները ցաւակցութիւն կ յայտնեն Տիկին Սոնիա Պաջրրձեանի և մաւաիրբևուր րաբ և հրատրբիար մահամա before, bothy manentage be son With Պաքրրճեանի կանխանաս մանուան առ

Կապոյա Խաչի Պօմոնի Նայիրի մասնա. Տիւղի ընկերուհիները ցաւակցութիւն և յայտնեն ընկերուհի Փերուգ Սարանհա. նի, ամուսնոյն, ղաւակներուն նաև [կերու sp Մելին Ա. Stota անի, ամուսնոր եւ ընտանեկան պարագաներուն, իրենց դունունում բու դրգ - դուանում, ջիրի Հրանոյշ ԱճԷմեանի մահուան մահուան

Imprimé sur les Presses de Journel «HARATCH» 83, rue d'Hauteville, 75010 Paris Commission Paritaire : No 55935

R.C. Paris

SIRET : 51027317 A

THALE - UPPRUM ԱՊՐԻԼ 22-23 MEDI - DIMANCHE 22-23 AVRIL 1995

LE NUMERO : 5,00 F 69ቦዓ ያሀቦት _ ውኑት 18.577

TUNUTT UNULPHUZ (1925 - 1957)Zhubuhhp'

Fondateur SCHAVARCH MISSAKIAN

LE PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE-FONDE EN 1925 DIRECTRICE: ARPIK MISSAKIAN

83, RUE D'HAUTEVILLE - 75010 PARIS Tel.: 47. 70. 86. 60 — Telex: HARATCH 280 868 F

- FAX: 48. 00. 06. 70 -C.C.P. PARIS 15069-82 E

₽ԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

Ֆրանսա : Տար. 1.000 Ֆ. .. Վեցամսեայ : 510 Ֆ. Արտասահման : Տար. 1.300 Ֆ. (ամենօրեայ առաքում) 1.150 Ֆ. (շարաթական առաքում) - Հատր , 5,00 Ֆ.

69e ANNEE — N° 18.577

Génocide? Vous avez dit Génocide?

Voilà le mot tabou qu'il faut éviter de prononcer, quand il s'agit de celui des Arméniens. Mis à part ce cas particulier, le mot peut servir à tout et à tous. D'Auschwitz au Biafra, du Biafra au Cambodge, du Cambodge au Rwanda, du Rwanda à la Tchétchénie. Il peut servir aussi à d'autres espèces que le genre humain. Pour le cas, par exemple, d'amimaux en voie de disparition, d'espaces verts que l'on détruit, mais surtout pas pour les Arméniens. Cela pourrait sembler ironique si la donnée n'en était pas tragique.

On a la pénile impression que chaque dirigeant politique français, tient en permanence à sa disposition un dictionnaire de synonymes afin de mieux contourner le mot tabou. Il s'agit de jongler avec le vocabulaire afin de réussir ce tour de force: ne pas heurter la sensibilité par trop écorchée de l'électeur d'origine arménienne tout en ne compromettant pas une vente d'hélicoptères de combat au gouvernement d'Ankara. Bien sûr, il n'est guère besoin de la pertinente constatation du Général de Gaulle pour savoir que les Etats n'ont pas d'amis mais seulement des intérêts. Et il ne viendrait à l'esprit de personne de dénier une telle évidence. Mais les qualificatifs ou les formules plus ou moins ingénieuses que l'on trouve en cette période électroale ont une saveur toute particulière, ne serait-ce l'amertume qu'ils peuvent provoquer.

Ainsi, répondant aux questions de divers journaux arméniens, Ed. Balladur trouve une formulation, bien conforme à son tempérament.— «Il n'est au pouvoir de personne de faire croire que ce qui a été, n'a pas été». Le Maréchal de La Palice n'aurait pas fait mieux. Plus subtil, Jacques Chirac détourne la question et s'abrite derrière la définition de la convention pour la prévention et la répression du crime de génocide signée à Paris le 9 décembre 1948, sans toutefois l'appliquer à celui des Arméniens. Si les communistes et les socialistes n'évitent pas le mot, il convient de constater que tout au long d'une majorité de gauche au Parlement aucune initiative n'a été prise pour la reconnaissance du génocide. Les communistes ont été les seuls à présenter sans relâche, mais vainement, une proposition de loi en ce sens.

Notre meilleur historien du génocide qu'est le Dr Yves Ternon n'a pas cessé de démontrer la véracité du fait par ses livres et ses écrits. Un des derniers en date a paru dans «L'Histoire» (Avril 95). Que dit-il? Simplement ceci, en conclusion de son article.— «Le génocide arménien est désormais prouvé dans ses composantes -dont l'intention- par un faisceau de preuves supérieur à celui généralement accepté pour établir d'autres convictions his toriques. .../... La démarche qui consiste à exiger la preuve du réel, à remettre en cause le consensus est de nature perverse. Cette exigence n'exprime pas un doute raisonnable mais un acharnement à refuser une évidence qui dérange la construction d'un système. Ce refus se traduit par le sacrifice du pion. Le deuil arménien est le pion sacrifié pour protéger une pièce essentielle dans une partie aux enjeux estimés -réellement ou fictivementvitaux pour la Turquie : à un moment sa place dans l'OTAN; à un autre moment son rôle de rempart contre la montée du fondamentalisme islamique. Même si cette vérité ne convient pas, elle n'est ni déréglable, ni négociable. Il s'agit bien d'un génocide».

C'est tout et c'est assez.

«HARATCH»

լչևերը ԲևՆ ՄԸ **Լ**ՑՆՏԵՂ...

Ահաւոր բան մը այնտեղ կր կատարուի մութին մէջ... Դրժոխային այս տրռամն ի՞նչպէս կրնայ պատմրւիլ... Ազգ մի ամբողջ, խորհեցէ՛ք, երէկ կ՝ապրեր, կ՝ոգորեր, Միտքը լոյսին կր բանար եւ տակաւ սիրտն ալ յոյսին, կը բարձրանար ճահինէն ուր խըրած էր ատենօք, Թեւերն արդէն կը թօթվէր, ինքզինք արդէն եթերին, Ամպերուն մէջ կը կարծէր... եւ ահա նիշդ այդ պահուն Ոսոխ Աստուած մր անշուշտ՝ որ դարանած կր դիտէր, Անոր վրրայ արձակեց ամբողջ չարիքն աշխարհի, Ոտքի հանեց բովանդակ հրբէշութիւնը ի քուն՝ Մեծ օձերու, վագրերու, շաքալներու դէմքերով, Փաթթըւեցաւ ոտքերուն, խածատեց կուրծքն ու հասաւ Անոր վըզին, աչքերուն, եւ իր ժանիքը մրխեց ձիշդ ուղեդին մէջ անոր՝ զոր արիւնին հետ ահա Ան կր լրզէ հեշտագին, ան կը ծրծէ ըզգլխած...

Ահաւոր բան մր այնտեղ կր կատարուի մութին մէջ. կսպաննե՛ն ազգ մր այնտեղ որ կեանք ունէր եւ շընորհ, Ուներ հանճարն ապրելու, նորոգելու ալ ինքզինք, Գեղեցկացած էր տակաւ ու թարմացած, ա՛հ ո՛րքան, եւ այդ ազգր մերինն էր, եւ կ'սպաննե'ն զայն հիմա, ցայն կապաննեւն... Օգնութիւն, ահ, օգնութիւն, օգնութիւն...

प्राथम किन्निहित्स

1916

80-UUTUU4C ԵՐԵՒԱՆԻ ՄԷՋ

Ապրիլ 21-ին, Ուրբաթ օր, Երեւանի մէջ րացուած է ցեղասպանութեան նուիրուած ւլիջաղղային գիտաժողովը որու կը մասնակցին զանազան երկիրներէ հրաւիրուած չուրջ 40 գիտնականներ եւ պատմաբաններ։ Բացման ելոյթ ունեցած են նախադան Լեւոն Տէր - Պետրոսեան եւ Գարեգին Ա .:

Նոյն օրը, ինչպես գրած էինք, յատուկ նիստ դումարած է Գերագոյն Խորհուրդը։ Ելոյթ ունեցած է Բարգէն Արարջցեան եւ րոնչեմանարն **հա**հատնանունիւր դն նր-ராடியத் 5:

Ցեղասպանութեան 80-ամեակի առթիւ, Հայաստանի Աշխատանարի եւ Ընկերային Ապահովութեան նախարարութիւնը ցեղասպանութենեն վերապրածներու ցանկ պատրաստուած է։ Ապրիլ 20-ի տուեալներով 4000 հոգի կայ, որոնց 1500-ը՝ Երե-

ARMENIE AMIE

Շարաթաթերթեր իր վերջին (Ապրիլ 20 -26) Թիւին մէջ յօղուած մը հրատարակած է որ կր կրէ Ֆրանս - Էնфо-էն Իոյէն ար լա Պիների ստորագրութիւնը։ Ան Հմայուած է Հայաստանի տեսարժան վայրերով եւ կը հրաւիրէ ընքերցողը այցելելու, մանաւանդ Տանչնալու համար ժողովուրդ մը որ բարեկամութեան ու հիւրասիրութեան ջանի մր փառաւոր դասեր քերայ ատլ:

AUTH RE SUJUA

ԱՄԵՐԻԿԱ միչա ցնցուած կը մնայ Ապրիլ 19-ի ոճրափորձէն ետք։ Ինչպես կը նախատեսուէր հաչուեկչիոր ծանրացաւ եւ դեռ վերջնական չէ ։ Ապրիլ 21-ին, մեռեալներու Թիւր 53 էր, աւելի քան 400 վիրաւոր կար եւ 150 Հոգի ալ անհետացած են : Քննութիւնը բաւական յառաջացած Երկու կասկածելիներ կը վատարեն, բևնսեմ արց դեր ան գրևարանաւագ է քարաստի օդակայանը ժամանած պահուն եւ անոքիջապես ետ գրկուած է Ամերիկա։ Գլինթերն չելտեց թե ահարեկիչները ամրողջ աշխարհի մեջ տեղ մր պիտի չունենան պահուրտելու համար։ Հաւանական կը նկատուի որ իսլամական ահարեկչութեան գործն ըլլայ թեեւ այլ կասկածներ ալ կան : Ինչ որ կր ցնցէ մանաւանդ Ամե. րիկան այն է որ նման բաներ ընդՀանրապես ուրիչներու կը վերաբերին, օրինակ՝ Եւրոպայի : Ամերիկան, ի՛ր Հողին վրայ, Սէսէսիոնի պատերազմէն ի վեր նման պատկերներ չէ տեսած, անոնը սահմանւած էին Պէյրութի, Իսրայելի, Ալժերիոյ, անցեալ չրջանի մբն ալ Ֆրանսայի , ու յան. կարծ կը պարզուի որ Ամերիկա չի խնայւիր այսինջն այն երկիրը որ հրապարակ իջած է ուրիչներու որպէս պաչտպան...:

ՓԻԷՐ ԵՒ ՄԱՐԻ ԳԻՒՐԻԻ աճիւնները մեծ Հանդիսաւորութեամբ Պանթերն փոխադըրուեցան Ապրիլ 20-ին, ի ներկայութեան նախագահ Միթերանի, Պալատիւրի, Շիրաջի, մեծ գիտնականներու եւ Գիւրի ամոլի դաւկին (90-ամեայ բայց՝ կայտառ եւ արթնամիտ՝ Էվ Գիւրիի) եւ Թոռներուն : Մարի Գիւրի առաջին կինն է որ Պանթերն հանգչելու պատիւին կ'արժանանայ, ինչպես առաջինը հղած էր 1903-ին Նոպէլ մրցանակին արժանանալու ։ 89 տարի առաջ մեռած է Փիէր Գիւրի եւ 61' Մարի Գիւրի։ Այս արարողութեան, Միթերանի կողջին էր Լէք Վալեզա ջանի որ Մարի Գիւրի ծաղումով Լեհ էր։ Խոսը առին փրոֆ. ար ԺՀնն եւ Ֆ. Միթերան։ Bատկանչական է անչուշտ որ Ֆ. Միթերան, 1981-ին երբ նախազահ կ'ընտրուկը իր առաջին արարգր կ'րլլար Պաննեկոն եր-[ժալ, հոյնը կ'ընկ՝ վերջաւորութեան:

ՄիԱՐԻ պատժական դատարանը բաւական խիստ դատապարտումներ արձակեց, Ապրիլ 20-ին, Պոթեոնի դատավարութեան կապակցութեամբ։ Բուն ենթեական՝ Փիէր

ተቦዓኮ ፈեቦሀውቴՆՔ 4FL&G

Տարուէ տարի ոգեկոչելով Հայաջինջ Սարսափները, մենք պիտի ունենանք մէկ մտածում , - երդի վերածել վերջը:

Երգ՝ Հայ ժողովուրդի յաւիտենականու-

Երգ՝ Հայրենիքի ամբողջացման եւ անկախութեան: Երգ՝ խաղաղութեան, չինարար ու յա-

րատել աշխատանքի: բևժ, ղչարևոնիի մանժանդար բո ուսրմ-

ծագործու թեան : Երդ՝ ներքին կազմակերպութեան**ց զ**օրացման եւ ներդաչնակ համակեցութեան։

Մյս բոլորը պիտի կազմեն արու ջայլերդ մը ինքնապաշտպանութեան, ո՛ր ափն ալ ինկած ըլլանը։

Ա՛յդ կը ներչնչեն աւելի քան մէկ միլիոն չարդուփչուր ոսկորներուն բեկորները ։

Այդ ճիգն է որ ոչ միայն կանգուն պիտի պահե մեզ, այլեւ պիտի դառնայ ջլատիչ դոզաւարն դե, Հայուներոր եսնոն նշրամիներուն համար։

Երէկ ալ երգ մըն էր մեր կեանքը, աղօխը եւ կարօտ աղատութեան։

Տեղ - տեղ երգն ու մաղ ժանգը վերած. ուեցան դղրդագին մարտակոչի, սարսելով լեռ ու ձոր, կամ սուլ ժանախնամ եւ ցաւ դժողդատոս ասարդորու

Ձեռը ձեռքի տուին իսլամկ ու բրիսաոնեան, դերեզմանատան մր վերածելու Համար արեւմտեան Հայաստանը ։

Ամայացա՛ն «վեց նահանդները», Կիլիկիան , Սեւ Ծովու ափերը եւ ուրիչ հա-յաչատ շրջաններ։ Մարեցաւ հայկական յետին համրանքին մուկսը՝ Թուրքիոյ ամրողջ տարածութեան վրայ, բացի Վոսփորի ափերէն։

Եւ այսօր «յաղթականները» դիւային քրքիջներ կ'արձակեն, տեսնելով մեզ ցինունաը, ի ունիշոր աշխանչի։

Եւ սակայն , Հալածական եւ արիւնլուայ ժողովուրդը այս փլուզումին ալ դիմա. ցաւ , ստեղծելով Հայրենիջի մը կորիզը Արարատեան զաչտին վրայ , ինչպէս եւ չէն բոյներ՝ օտարութեան մէջ։

ինչպես Հայրենիքը, նոյնպես այդ բոյները ծաղկեցան յարատեւ տջնութեամբ, վերջը երդի վերածելու վճռականու. [| J եամ բ :

Եթէ դարերու Հաւատքը սարսի, Թղխատեցեր 1915 Ապրիլ 11 / 24-ի Արգաւիրքին յիչատակները, դրաւոր Թէ անգիր, Թօթափելու Համար թմրութեան եւ դաոտլեսուկբար դահիրբևև:

Հայոց պատմութեան էջերը չատոնց փակուած էին, եթե վերջերը երգերու վերածուած չըլլային անընդհատ, մէկ սեըունդեն միւսը:

Ոչ միայն Հայրենի լեռներն ու ձորերը, այլեւ խաղաղութեան ժամանակի Հողվըըարջներն անգամ պատմութեան ձայնը կը փոխանցէին սերունդէ սերունդ ։

Եւ ձայնը կ'արձադանդեր, կր ծաւալեր யரீட் மடிராட்டுக்கம், மிழா மடிடுகம் யுயհելով ամբողջ բացմութիւններ:

Ոեւէ Թչնամի չի կընար մարել այդ ճայնը, եթե ժողովուրդը ինը մուդած չէ անոր եղանակները:

Հայաջինը Արհաւիրջին գոհերը այդ եդանակներուն արտայայտիչներն են ոչ միայն Հաւաքաբար, այլեւ անՀատ - անՀատ ։ Ո՞վ չունեցաւ Հարազատ մը, 1915-ի

ծրագրեա, Սպանդին մեջ: Ձոհերէն իւրաքանչիւրին վերջին հայուած քր խորհուրդ մըն է ձեզի եւ ամէնուն

Արսուն աշտ ճաստուր ատենք և քրև ին սպասեն որ ամէն մէկդ վէրք մը դարմաներ, վարդավառ երգ մըն ալ դուբ հրն. չեցներ յանուն տարագիր բազմութեանց ին ընտորա չապանու Թեան ։

24 Ապրիլ 1956

(Cup.p 4. 52)

ζ.

« ZU. 4 U. S U. U U. C S» h 19199

1922, ԱՊՐԻԼ 23

1 PP AULUFUSE Gr Ufr Urauye

Մեծ կորուսաին հետ մեծ եղաւ նաեւ

կորուսար մեր արձակին:

Երուխան, Չարդարեան, Չօհրապ, Թլկատինցի , Կիւրձեան , Մինասեան , Ձէօկիւրեան, անուններ որոնք յարզանքի կը հրաւիրեն : Եւ ուրիչներ , անչուլա աւելի Համեստ ։ Բոլորն ալ մեր գրականութեան մէջ իրենց սեփական բարձերովը, իրենց դաորաշոն հանմանուղսվն։ Աւ եսևսնիր վրայ նոյն ու միակ տարրը որ լեզուի մը դեղեցկագիտութիւնը կը յատկանչէ ու ասով՝ ցեղ մը նոյն ատեն։

Մեր լեզուն մեր ամէնեն մեծ առաջի-

பாடிசிர்டிய 5:

Ուրիչ ցեղերու պատահած է անշուչտ բարբառներ պահպանել, գաւառէ գաւառ ։ Ժողովուրդներ կան որ իրենց լեզուն կը խոսին դարերու Հոլովոյնի մը վրայ։ Բայց ի՞նչ նախնական է անոնց յօրինուած քը ։ Ուրիչներ որոնք դեռ երկկ երեք աշխարհներու վրայ յասակնութիւնը կը պատաներն իրենց ուժին ու մշակոյնին, ատեն չունեցան լեզու մը ստեղծելու որովհետեւ այլապես կարեւոր զրաղում. րբև ռիևբնիչ - բւ տաահառա ճամաճալևև**խունիւններ քայքայել**է բան, արսը նաևիահիսող քրվու դն ջանրք, ինբրն ոիսա-հատրբնու երկսնրբնովն ռաիտաւրծար դործունեանը տարփողումին:

Ու մեր պրտիկ ժողովուրդը կրցաւ Հը-

արևա ելքալ:

Եթե րբևուն անաժ նրատանանց դն իկո ղարու միջոցի մը վրայ, այն ատեն մեր Հպարտութիւնը պիտի ներկայանայ մեզի իր բովանդակ չբեղութեան մէջ։ Քիչ անգամ գրականութեանց պատմութիւնը կը մարք այոճար ահաժ քանդաշահուդի օևինակ մը։ Քիչ անդամ նոյն խանդավառու-**Եբողը ու հաղասունբրողը ինտևս ին** հանդիպի ճիգը մարդերուն, որոնք պայմաններուն ամեներ ղաժանին, դերունեան մր գիչերին մէջէն, ատեն կր դանեն իրենց դժբախտունեանը վրայով նայելու աւելի վեր, դառնալու համար գրեթե ա՛լ կորսուաչ համարուող գեղեցկութեանը այս ցեղին մեծ բնազդին։ Ու մեր լեզուն, աշխարհիկ լեզուն, անդրանիկ կայծն է մեր աղատութեան։

Շատ արագ է անոր չրջափոխումը:

Երեք սերունդ ու արդէն ան կը հասնի ளிளவு நியர் பிழடிடி வருக்பிர் வளர்களியாரு ந մեր իմացականութեան ։ Իրապաչաները ղայն մաբրած են վերջին մնացորդներէն, որոնը ա՛լ հինցած ու գրեթե մեռած կաղոչ որ մես ին հաղասիր փարհաջ դրան աչոր վրայ:

կիւրճեանին գրչին տակ ան կը դանէ, առաջին անդամ ժողովուրդի երակը, պա-Հելով մայր բարբառին կարեւոր յատկա րիչրբևև ու դարաւարմ արսև Ղանմարքն։ Հրանդ կր յաջողի այդ նորազատ տղուն ներարկել բիչ մը աւիչ, երկրին արիւնը, որմէ սկսած էր օտարանալ ֆիչ մր չատ

գիրք Հոտող ըուման թիք լեզուն։ Անոր արձակը Հետգնետի կը գտուի, կր թափէ իր վրայէն շատ մասնաւոր ու արմարոր ժանրաբրու ատևերև։ ինչ որ գրուած է 908-էն ասդին, սպաւոր բայց մեծվայլուչ դեղեցկութեամբ, Հազիւ կր յիչեցնե՝ կոչա բայց կենդանի, இராடமா வட வேயிமாடும் யும் எடும், வுளவு வுயமுմաչ էր ան պանդուխաներու ցաւը։ Մեր արձակին ուսումնասիրութեանը մէջ դըրեթե եզական է իր պարագան։ Ուրիչներ Հագիւ պղտիկ սրրադրութիւններ ըրած են իրենց վրայ։ Հրանդ ամ էն էն հարադատ պատկերն է այն յարատել աշխատանքին որ ինչպես մարդերը նոյնպես լեզուները կր տանի չարունակ դեպի առաջ:

Ամբողջովին զգայնունեան վրայ ձեւուած իր ոճը մինչեւ վերջը պահեց իր հաղորդականութիւնը։ Նախնական նչուն ու ոստոստուն Նախաղասութիւններեն մինչև իր լայն, հանդարա ու վստահ փերիոտները՝ ան Հաւատարիմ մնաց ինթղինթին։ Անիկա միչա զգացում մր դիացած

էր դնել իր բառերուն տակը:

Ու անոր հետ սկսող միւսը, Ձօհրապը: Ան՝ որ մեր աշխարհարարին ամենեն մեծ

վարպետր մնաց, որ մեծ արուեստագետի իր բնազդովը զգաց պահանջը յաւիտենական ձեւերուն ու իր տպաւորութիւնները www.gammagand:

Անիկա անտարբեր է լեզուին մանրամաղ օրէնքներուն։ Կը մեղանչէ քերականութեան ու գիրքերու ճաչակին ղէն : Բայց ին ժեք բմարաիսվ դն սև հասբևուր աղրողջ փայլը երեւան կր հանէ։ Կը չարէ րախագասութիւնները այնպես որ անոնջ րոհ վահուաջ ժետուրբենու ողոր քայո վ,աևճակեն ու պատկեր կր դառնան:

Հրանդին պէս ան ալ իր բառերուն համար միչտ զգայունիւններ կը ձարէ։ Բայց ա. նոր նման չեն ժարկուիր անոնց Հոսանջին ։ Գերավանցապես չափի մարդ է ան ու իր նախադասութիւնը ջիչ անդամ կը յորդի, իր ձեւերուն ժուժկալութիւնը, իր կոկիկ րայց նոյն ատեն գարմանայի կերպով յանդուգն խաղերը կը յայտնեն իր մօտ ընաղդական գեղեցկագէտը։

Արսև գրանիր ատի աշխանչահանն կ'րլլայ նոր ու հզօր գործիք մը, որ մաածումի մշուշը գիտէ մէկ երկու դարձուածքի մէջ Թանձրացնել ու գաղափարները առարկաներու նման չօչափելի դծադրու-

[ժետմը բեւեռել աչքի:

Նոյն ատեն գրեթե նիւթական հաւա. ատրմութեամբ կր կրկնէ իր օրերուն ջաղջենի կետնքը, միւս բոլորէն աւելի հարաղատ կերպով ։ Ձօհրապին ոճը իրական անդրադարձն է այն օրերուն երբ մեր մէջ առաջին անգամ ըլլալով արեւմտեան ճաչակը - ամ էն բանի համար . կր գրաւէ մեր գործունկունեան բոլոր երեսները:

Առաջին եւրոպական յօրինուած քով գրագէտն է ան, որուն գիրը կը մնայ, իր ին ընտապու Թեան մեջ, Թանկագին յիչաաակարանը՝ ամբողջ սերունդի մր Հոգե-

կան ու արտաքին ապրումին։

204րապի ոճը, կարելի է ընդունիլ ա. րեւմաանայ գրականու-Թեան ամէնէն յատկանչական մէկ չրջանին, իրապաչտ չրջանին, բարձրագոյն արտայայտունիւրը, լեզուական տեսակէտով,

իրապաչա դպրոցին ամ էն էն վաւերական աշխատաւորն է Երուխան, քիչ մը չատ դիսուագ վանմապետունբան իսնն:

իր գրելու ձեւր վնասուած է այդ պատճառով: Կր դործածէ մեր լեզուն, որոչ սկզբուն ջներու պաչապանու Թեան հա. մար։ Ու հասնելու համար ատոր իրադոր. ծումին՝ կը ձգէ բառերը գրեթէ սանձարձակ։ Իր մաահոգութիւնն է ամէնեն աուս ու ամեր ժերով, հբարճն:

Ու խոնարգ կեանքերու պատկերացումին համար իր բերնին մեջ լեզուն ստիպուած կր ռամկանայ։ Ու Հոգերանական சிக்றுவட்டையிக்குவடி நடும்யுவட பெயியும் முட աիպուած կր պրկուի։ Երուխան տաեն չունի իր պարրերութիւնը խնամելու: Ծարձակող, երբեմն Թափանցում ի ընդուրան, դիշա ատաւսնոմ ին աջն, ջրշուագ սակայն, կենդանի կը մնայ իր վէպերուն

Նոյնպես չարչարուած բայց անհունա. պես ձկուն ոճը որ իսկապես հայկական նկարադիրը բերէր, Թլկատենցիինն է։

Արեւմուտքի աղդեցութիւնեն ամենեն சித் மியயாடயர் புறயபுத்கை த யம், பட யமாழ் ամենեն բախտաւորը Հարազատութեան տեսակէտէն : Այդ նկատումով ինք միակ մեծ գրագէտն է մեր գրականութեան ։

(Ես չեմ կրնար այս կարձ սիւնակներուն մէջ գրողներու ընդհանուր նկարագրովը ղրադիլ: Ինչպես կր տեսնուի, ոճն է, լեզուն որ նկատի կ'առնեմ ամ կնուն վրայ) ։

Ash'his he dom' ahmach, humanimo, ջաչակաւոր այն լեզուէն որ իր չրջանին ընդհանուր է հրապարակին : Ինւք կը հընարէ արտայայտութեան եղանակ մը, միմիայն իրեն յատուկ, աննմանելի, ինչպես պետք է ըլլայ ոճը ամեն իսկական

գրագետի:

Տարօրինակ դիւրութիւն մր՝ բառերուն հաղցնելու տեղական հաղուաղէպ դոյն ու - պիտի չվարանիմ ըսելու - տեղական համ ։ Ներբին հասկացողութիւն մր նաիսադասու թիւրրբենն հանժանբլու աշրաբո որ անոնը բառերը շրջանակելով հանդերձ չխեղղեն անոնց անհատականութիւնը ու գիւս կողմեն, իրենց հաջախուղսվե բմանակ մր դառնան։ ՎստաՀ դծաւորում մր պարրերութեանց, որոնը իրենց լայնըովր ու երկայնջովը մարդկային նկարագիրներու ելեւէջները ձեւակերպեն ։ Հեգնելու համար էջերուն վրայ կախել տեսակ մր խայթեոց, որ հաւասարապես հար1920, ԱՊՐԻԼ 25

net ponts.

ԱՆՈՆՔ ՈՐ, ԵՐԷԿ...

Տիեզերը մր՝ կախուածներու եւ յօշոտուածներու այն քստմնելի համայնապատկերը, որ ամէն տարի այս ատեն կը լլկե մեր յիչողութիւնը, պատկերներով ու կենսագրու Թիւններով ;

Տիեղերը մր ո՛չ միայն առանձին ղէմ բեpnd, 4யம் எத்கீழ்ந்நாட் கயகியியகிறாட்கியி, այլ եւ շրջաններով եւ միջավայրով:

Ու կր կարծենը մեր պարտքը կատարած րլլալ քանի մը գիծ, նոյն իսկ պարզ անուններ ապագրութեան յանձնելով...

Իսկապես ի°նչ կր ներկայացնէին անոնը որ դացին ու չեկան, . ինչպես սովոր ենք րսել երկու տարիէ ի վեր: Ահա բոյլ մր -Ակնունի, Շահրիկեան, խաժակ, Ձարդար. եան, Վարդգես, Վռամեան, Հրաչ, Մուրատ , Սարդիս - տենդի , խստամբեր պայքարի, յեղափոխութեան եւ խոյանքի բիւրերանդ չատրուան մը, որ իր ինջնահոս ցայտումով չարժուն եւ կազգոյը կը ներշերչէն ամատաժնունգրան աւխատւսերբրուն : ԱՀա երկու դէմը, Վարուժան և Սիաման 70, որոնք չքեղագոյն Թոիչքը կատարեցին տժգոյն Հորիզոնի մը վրայ , Պայ_ ջարի եւ Գեղեցկութեան ոլորտներ կազմելով : Ու վերջապէս աւելի խոնարհներն ու աւելի նորերը՝ Շահպազ, Ժիրայր,

Գեղամ, Համրարձում. եւ դեռ ուրիչներ, որոնք իրենց երիտասարդութեան բովան մար կրափով ին ծանքիր արգարօկի բ ու րակրիայի անաչբարբենուր վետ)՝ ին ետ 15/1 தம்பாயமா பட மடும்படும் :

Պոլիսը՝ միայն մեկ մասն էր Համայնա պատկերին , թեեւ ամենեն աղմկալին : Ար նոյն չարաչուք Թուականին, 1915, Ապրի 11 / 24-ին, շրջարերական հեռադիր մր նոյն Հարուածին կ'ենթարկեր ամեն թա que be mith they, n'ep ne hujoh hu. յին եւ նոր կեանքի ատրուչաններ։ Ու մեր բրբուրայուներւնը ի գուր կը Տգնի այսօր յիչել, պատկերացնել, վերակենդանացնել այն կերպարանները որոն Հրելային արդի մր պրկումով կալանաւորունցան, Jemus hanfaurplur, bang pr habitud losum. ուելու, կամ քարաժայռերով ջախջախուհ. լու համար։ Նայուածը մը ղկպի Տրապ. դու մեր աչրին առջեւ կը պարզէ առնուսուն քսանրհինգը անոնցմ է որոնք ստոր խա. րկու նեամբ մր մակոյկներու մէ գտեղա. ւորուեցան գիչերանց, որոնց ոտքերեն ջարեր կապեցին, որպէսզի անվերադարձ րնկզմին ծովուն յատակը : կր յիչենը ծե. րունի եւ խուհեմ Եսայեանը, վաովում Բիւդանդն ու Գառնիկը, յետոյ Փիլոսը, յետոյ ... Աւելի մօտը, Սամսոնի եւ կի. րասոնի մէջ, Արան եւ Պատլեանը աւելի ներս՝ արիական Գարահիսարի մէջ վա. Հանը, Հմայեակը, վարդապետը, Սերաս արոյ մեջ՝ Մեծատուրեանը, Վարդան. եանը, Ղարիպեանը, բժիչկ Հայրանետ. նը։ Ասդին կեսարիոյ մէջ՝ Վիչապեանը եւ բժիչկ Սուրէնը, Նագլրեանը, Քիւրբ Տեանը։ Բայց մարդկային ուժէն վեր է խորհիլ անդամ այդ անասելի գարհուրաև քի մասին. -- քառասունեւեօթը կախաղան

ուածէ բառերն ու խօսքերը եւ բաւական իրբնանի ններ երճեկրեն չդաարբնու: ԱՀա քանի մր գիծերը իր ոճին:

Ոչ ոք իրեն չափ անփոյք է եղած ։ Ոչ որ իրեն չափ արհամարած է օրէնքները եւ գրականութեան պատգամները ու հա. կառակ իր բոլոր մեղանչումներուն, իր արձակը դարձեալ մեր լեզուին ամ էն էն Հետաքրքրական մէկ յատկանիչը կը Հայելիացնել: Հում , կոչա ու ժողովրդական பு விழ்ப்பு (substance) புயபுர் படி மட *անկագին անով որ արուեստի մեծ գե*դեցկութիւններ ստեղծելու այ ընդունակ է նոյն ատեն ։ Ու հարազատ հեռապատկերը եղալ ան՝ տարիներ, ոստանիկ բարրառին վատոյժ ու օտար նրբութիւննե. மாடு செய்டித்யு ;

Ձարդարեանով մեր արձակը չրջան կը փոխէ ։ Ան այլեւս իրական եւ անժիջական աշխարգեր ժունո բևբլու փոնգբեն ի,նրբ անոր թեւին տակ։ Ու հերեաթի ոճը կը ստեղծուի ։

Մի՛ բաղդատեր անիկա Արեւելահայենուր դօա խամանիեր անը երարի դև վբրածուած Հէջեախներու գրուածջին ։ Ձար. դարեանի համար պատմութիւնն ու աւանդութիւնը պատրուակներ են միայն։ Ինչ որ կը հետապնուկ, բառերու միջոցով նիւթական, գրեթե ֆիզիջական զգայու-**Թիւններու Թարգմանութիւնն է։ Արտա**քին նկարներու փոխադրումը արուեստին ղ է չ, նաև բլերը հաև Վրելով աև ամահասմր չտարածուի մեծ չափի վրայ։

U.ju யாழ்யமாட்டுக்கம் கெயியர் மம் எடிர் զմայլելի իր գործիջը։ Իր բառերը միչտ տեսողական զգայութեան մը (sensation visuelle) փոխանորդներ են։ Ու իր նախադասութերւնը կարծը չրջանակի մր նման այդ Համառօտագրուած պատկերները իրարու կր կապէ։ Ու պարբերութիւնը ճչդրիա է գծագրութեան մը պէս, երբ ամբողջական տեսիլներ Թուղթի կը վե. ் த்கியர்

իրմով գրենք կը սկսի այն արձակը որ յետոյ ամբողջ սերունդի մը արձակը պիաի ըլլար, արուեստագէտ սերունդին, որ բառերուն Թեւ անցուց ու տարադնեց զանոնը զգայութեանց բոլոր Հորիզոննենուր, սև առարբերրբև մաներբե անաակարդ յանդգնու- թեամբ եւ կչռոյթը ծանր ու ծիրանի դերձանի մը նման դասաւորեց րախաղասութեանց ու պարբերութեանց

Ձարդարեանին ոճը ունի բոլոր յատկունքիւնները այս դժուար աշխատանքին Համար : ինւջնատիպ՝ մէկ երեսով , դաչրաւոր՝ առեասարակ, պերճ ու դունա-

գեղ՝ պատկերացման պահերուն, վստահ, իր գնացքին մէջ, երբ արտաջին աչխար. 4 էն տպաւորու թիւններ կր սեւեռէ : Ան ա իր կարգին մեր լեզուին որոչ ընդունա. կութեանց ապացոյցը եղաւ:

Unjumply 46 begunte ne speffly n'se Մինասեանին ։

டுக்குக்ட, அரக்குத் குக்டயார புயழை மீழ் த իր լեզուն անչուշտ գետինին վրայէն։ (Իր երեւակայութիւնը բախտաւոր չէր եղած)։ Բայց համով՝ չարութեամբ մը որ չի ցուց. utp, np hum flt inc mby 4p humant:

Արփիարէն ետքը բարի իր հեգնութեամ. րր, հանրութեան հետ տեսակցողի պար տաղրուած տափակութիւնը կրցաւ խհա. յել իր ոճին ու մնալով միչա պարզ, եղաւ վայելչադեղ։ Խօսեցաւ ամբոխի գրենք չնորհով, գրենք արուհստով։

Ու վերջացնելու համար եղերական չար. են՝ ական ին ժետող իբրանու եսնսնովիր բևիտասանմ ոջի դն վնայ, սն բևիտասանմ Չեօկիւրեանինը եղաւ:

արանանանին շարուսա այժ անգարև ա. մենեն ընդունակներեն մեկն եղաւ մեր գրականութեան : Միւսները բանի մը փոր. ձերէն ետբը ամբողջութեամբ տէրն էին ժանգած ինբրն աջիր աւ ինբրն հատրու **Գիւրրբեն իաևբքի էև դօատ**ւսնառիր որը. դուրբ հուրբը դև հասերբիսու վետևեր որովհետեւ կազմաւորուած էին վեր նականապես ։

Տիգրան Ձէօկիւրեաց մեկնած է բառե. րուն կրկեսեն, ըառերուն վորժորիկեն հասնելու համար հանդարա, նոր ցոլացիկ

ph աջն mate ob gubgmiur ճիչ դն mpou. վոր բախար ուրբցաւ ու սաեղծագոր mupphpad mittitu zum odmarmouthet մ է կր մնաց ։

Գոյն ու պատկեր : Շատ վուսպ յուղումի ը Համար հեղուաչ Նախադասութիւններ Բարեխառն երեւակայութիւն զդայական աշխարհին համար ։ Նոր ու ստեղծակորժ երեւակայութիւն տեսանելի աշխարհին

իր ոճը չի վախմար ու երիտասարվ գրարգակութեանը մօտ կը պահէ անր செட்ட மீழ வு வெக்காடம், பும்பியக்கைய பி ւումին չունչեն կուղայ թերեւս:

BULANF OTULANE

« Z U. 4 U. S U. U U. C S » h եջերեն

1922, 497 1 23

医等的结合原则

11 ԵՌԵԼԱԿԱՆ Perentuaur

գրանն որ անօրինուած է չխիդախել առ ձեզ, սակայն, թոյլ տուէք, եղբայրական սիրելադո՛յն Ստուերներ, ձեր աչխարհր գարել այս արհաւրալից կիսադիչերին՝ հոդիիս արիւնահոս ճրագը ձեռջիս ։ Գիարդ, ժանգրալ՝ ոն քարքատեներուաց է ձեգի՝ խոսիլ, յանուն Խորհուրդին եւ իր դաղանիջներուն, սա մանկանացու չուառ մարդերուն՝ որ կը ժպրրհին ձեր սիրաե. րեն ծաղիկ մը ջաղել։ Հրամանագրուած է որ դուք, առ ի դեռւերեւ և նիայն, ժալիտ ரி மாழ்டிறனர் வானாவாடியர் பெர்படிர் வான் ?, սուրրերու եւ կիսաստուածներու անչափելի ժալիտը՝ ձեղ կանչող մայրերուն, որրելիներուն եւ բնարաւոր եղբայրնե.

Շնորգկն վերջ՝ ձեղի կու դամ ես, ճրադիս եւ խնկամանիս հետ...;

Աշխարհը ուրիչ է եւ ուրիչ են անոնը: Մուտքը կը բացուի աստուածային երդով մը։ Քնարաւոր մըն է, երիտասարդ սեւաչուի եւ Թիւադանդուր. հղօր դէմ քի

իրարու ետեւէ, ծեծի եւ տանջանքի տակ կիսամեռ մարմիններ՝ խեղդակապով ա-

Այդ նոյն նայուած քի պահուն Խարբերդն է որ կարիւնի իր պայտուած կամ բանաին մէջ հրկիզուած բաջերով։ Կամ խաւարակուռ Տիդրանակերտը, որուն ներջին արիւնը անրաւական նկատուեցալ Հրէչներուն ծիծաղը հրահրելու համար, ու հարկ եղաւ որ Պոլսկն ու գաւառներկն պատանդներ տարուին մորթոտուելու։ - վան, Բաղէչ, Կարին - Իչխան, Սօլաբեան, Յոխիկեան, Մարալ, Ստեփանեան, . յետոյ Երգնկա, Եւդոկեա, Ամասիա, Եոզկատ , Ատանա - դժ բա' խա եւ միամիտ վահագն - Ուրֆա, Մարաչ, - բայց կը րաւէ։ Կացին, մանդաղ, աջծան, հրաչէկ երկաթ, Հալած կապար, կախաղան, աՀա՛ պատմունիւնը բոլորին։ Համարձակեցեք իչել անունները բոլորին, յեղափոխական, մտաւորական, առաջնորդ կամ ուաւցիչ, արհեստաւոր կամ վաճառական, իչեցեր բոլորը, եւ տանքանքի ու մահացման ինչ ձեւ որ կրնաք նկարագրել, եւ կ'ունենանք աղօտ պատկեր մր...

Այս «նախնական» գործողութերւններեն յետոյ էր որ Համարձակեցան ընթեացք աալ րուն ծրագրին՝ արմատախիլ բնաջնջման : Այդ եղաւ լրումը տարիներով ուսումնասիլուած, պաղարիւն գիտակցութեամբ արարասաուած ըուիրական պատբրավմին, որով պիտի խայտար Մարդարեի հոդին, որուն կր Հովանաւորեր Ալլահը : Ու յաջողեցան ։ Սպառացէն Հրոսախումբեր՝ մանուկներու եւ կիներու Տամրուն վրայ, ւնացանը պատրաստ նչանի կեցած գինւորներ եւ գիւղացիներ՝ երկ երկու, չոնո - Հոնո ինանու իառաւութ այնբնու ղիմաց : 8 ետոյ դետ, անապատ, անօ*վ*թիւն, հիւանդութերւն:

Ցաջողեցան, բայց անմեռ մնաց կարմիր किष्णाम :

եւ մենք աւելի ուժգին կը խնդանք այսօր։ Անոնը որ երէկ արեան ճապադիջնենուր դէնքը իռևսիու աևշտղանարարեսվ դե իրենց դերը վերջացուցին աշխարհի մեջ, անոն ը վերջին թրթիռ մը, ժպիտ մը ունեցան լաւագոյն օրերու երազով։ Իսկ այդ երադին իրականացման կէս ճամբուն புமார், மீடிம் வரியார் செம்ப பட சிடிய மட րոնար է ան վե շիւոբոճ անգու

Անոնը որ երկկ ազատագրութեան եւ վերածնութեան չունչը կը պարացնեին թաղաջներու մեջ, դաչտերու եւ սարերու տարածութեան վրայ, անոնը մեզի կտակեցին ամ էն էն Թանկագին ժառանգու Թիւհը։ - Ազատութիւն եւ Անկախ Հայրենիք։ Բայց միանդամայն թողուցինը դերադոյն վարտքը. կամը եւ կռիւ՝ այդ հուանումրբեն անաչանարբնու բւ մանմանրբնու չա-Andrew of the state of the stat

մը վրայ՝ արարչական բեղնաւոր ծիծաղ մը՝ որ ծիածանի նման կը կորանայ ծաղէ ի ծաղ։ Ցափչտակուած դալարիջ մը ծունկերն ի վեր կը ծովանայ։ Առաջին լարը կր Հնչէ և , աՀա՝ նուներիներու պրտղաւէտ պարտեղ քրն է որ կը բացուի, սարսռագար եւ լուսա Թա Թաւ։ Աստուած Հոն կր ննջէ եւ մարդարէները կը Հոկեն: Քնարաւորը նուռ մր կը քամ է ափին մ էջ եւ զգլիսած կը խմ է անոր արիւնը ։ Ու դերագոյն գինով՝ իր պարր կը դառնայ օձապաոյա չրջագիծի մր վրայ։ Դիքերը կր հրճուին եւ Արամադդ իր բարձունքեն «Էվոհե՛, Էվոհե՛» կը փառաձայնե : Ափրողիտէ կր մերկանայ եւ Սպանդարամետ մեղջով կը լուսապսակուի։ Կը Հնչէ երկրորդ լարը, ու, յանկարծ, կը յառնկ պղնձեայ իրաներով մարդերու Թափօր մը՝ որ աղաղակելէն կ'անցնի : Կր Հնչէ երրորդ լարը եւ ահա՝ այդեստաններէն կ՝անցնին նչանած աղջիկները ու առազասար հարտերը, ադամանդնե՛ր՝ այդիին եւ երկին ջին գոյգ կապոյաներուն միջեւ : Կը նուաղէ երիտասարդը, եւ մատներէն վար կը Թափին մոլորակները՝ խելացնոր Թրոչուններու պես, իւրաքանչիւրը իր նը-ներդաչնակ ոստոստումներով, իւրաքանչիւրը իր Թոյրերու հրաչթը անձրեւելէն անջրպետին մի՛ւս աշխարհներուն : Կանդ կ'առնկ Քնարաւորը, ինծի կը նայի ու կը ժպտի, կը ճանչնամ զինքը, կը մօտենամ, ու իր առջեւ բացուած զիրջին առաջին էջին վրայ կը կարդամ.

-- «Այս վաղաչէջ Հոգիին մէջ էր դեղի մր խորհուրդներուն բովանդակ դեղեցկութիւնը : Ճաճանչ էր առաւօտուն , կրակ էր միջօրէին եւ սէր էր իրիկնամուտին: Ան չմեռաւ երբեջ. իր արիւնը Արեւիս աուի, իր մարմինը պաղաստաններուս բաշխեցի և իր հոգին արծիւն ըրի երկին բներուս ։ Մեծ ու ագնուական պարգեւ՝ ըսփոփանքին համար մարտիրոս, այլ հրաչալի Ազգին, որ կարմիր ծովերեն կը րաշարկէ եւ իր դադարի պահերուն՝ աստուածները կը վերանորոգէ։ Անիկա գաւակն է այդ Ցեղին»:

Եւ էջը կ'աւարտեր .- «Մ.յս տողերը Հր. րելտակապետ մը գրեց՝ Դանիէլ Վարուժանի Համար ...»:

Դէպի առաջ անտառները կը մոնչեն. գիչեր է. ցայգահովը բարձրադաղակ գոռումներով Տիեզերքի մատեանը կը կարդայ՝ եւ անպարագիծ լռութիւնը կ'ունկնդրէ։ Ուրուական մր կայ անտաուի մր մէջ. այլակերպ ու անօրինակ ոգի մրն է որ վար կ'առնէ լուսնկան երկինջի யாழ்திய பட அடிப்புயர்யா இயக்ட மீடி யுத்ப ձեռքը բռնած՝ ինքն այ կը կարդայ լայնածիր մազաղաթի մը վրայ։ Առաջին երգը արիւնի գետ մըն է, Հեղեղազայր եւ յորձնապաոյա. իր ալիջներուն մէջ ջախջախուած զանկեր, ողոցուած ոտքեր ու րագուկներ, փեռեկտուած իրաններ. եւ այս դեհենական համայնապատկերը լուոտւորուած՝ մահուան երկու աչքերէն արգակուած սեւաթոյը լոյսով մը...:

Երկրորդ երգր Հերոսամարտ մըն է, երկու դժնէ լեռներուն կողերուն վրայ.-թաջեր են արիարու եւ Հերապանծ ... Թրչնամիին հետ ծունկ-ծունկի, բռունցը բրռունցքի եւ կուրծք կուրծքի։ Անկումներ եւ վերապատառ կանդնումներ։ Ո՛չ մէկ Տիչ կամ հառաչանը կամ ընկրկում ։ Մարարնչում եւ դարձեա՛լ ընդհարում ։ Խուձապահար փախուստ անառնական Թչնամիներու։ Ցետոյ վերելը լեռն ի վեր, յեառյ երգ եւ գառնախորոված եւ գինար-

Երրորդ երգը մեծավայելուչ տօն մըն է. մեծեր ու պղարկներ, կիներ ու աղջիկներ խօլապար մը կը դառնան, անոնց վերեւ երկնակապոյտր վիթիսարի ձադարի մր նման կը խորանայ եւ արեւին լոյսը վար կր Հոսի արկէ՝ դարորը կուլ տալու Համար...։ Երգերը սանձարձակ են Հովերու պէս, սիրտերը բոցավառ են խարոյկներու պէս ։ Իրիկուն կ'րլլայ եւ մարդիկ մարիկ ջաներ կր վառեն։ Հո'ս ազա. աու թիւնն է որ կր աշնեն:

Կր վերջացնէ տաղերդակ Ուրուականը. ինծի կը դառնայ եւ իր ջղաձիդ ցուցամատով կը մատնանչէ Հսկայաբերձ սօսի մը։ Կը մօտենամ ու մեծափառ ծառին կոնդին վրայ.- ճիչդ մարմարներու վրայ քարմեաիսւաջի թղար - փոհահեսուաջ mզատանեւ տողեր կր տեսնեմ ։

րի մեին ու խորհախորհուրդ Ոգի մր որ

դիայն գիչերները ժուրս ի,բևե ին ատդերը Հոդմերգելու Համար։ Խորհրդանըչանն է անիկա Հայութեան Տառապանքին, Արիւնին ու անոր ճակատագրական **Фրկпւ Рыши: Притр шщр** р ընդ в ры պիտի տեւէ, որջան կ'ապրին ու կր տեւեն ցայքերն ու խորհուրդները...»:

Եւ Հուսկ աողը կը վերջանար._ «Մ.յս աողերը գրեց Սիամանթոյի համար դիւահար մարդ մը որ ասկէ անցաւ , կէս դիչերին, երբ ո՛չ լուսին եւ ո՛չ ալ աստղեր կային · · ·»:

Որուսաբար ընհանվանն նրբարուր ղէն վարդ մը բացուած է եւ կ'արտասուէ։ Երագր, լագուարն եւ մերկասարսուռ, կը կորանայ, կր մօտենայ եւ կր Համբուրէ դայն. խոտերը նորաբողբոջ ծիլերը եւ նորահարս կակաչները մեղջի սո՛ւրբ կարմիրներով կը նային ու կր ծիծաղին։ Գիաէ ք եք իրն արдաւ. ոն սե ակակ նոքև. բայց, բանաստեղծ մր եկաւ ու ապրե. ցաւ հոս եւ անցաւ ասկէ երբ մարդիկ կը ընանային. - նրբենի սրնդաձայն Հոդի դն, ոն բնոեր բւ երունքբար ոտնուսորբրր տաւիզներու փոխակերպեց...։ Դեռ հոս է անիկա, այդ բանաստեղծը. _ կիսաժալի ա մը աղբերանեուի դէմջին, սրըատակառ ցայտք դե, ժարժաշերբեր ի վաև՝ եւ տենդայոյդ երաժչտութիւն մր հասակն ի վեր ու սիրան ի վար։ Մատի չարժում մր միայն եւ լոյսին վրայ պայեր կը պարեն . գլխու հակում մը՝ եւ մշուշներու վը. րայ Քրիստոսներ կը նկարուին. ակնա՛րկ நி பாபடி' கட யடிய', புளயடிய பிறயு «புபாուան Հայերը» կ'արչաւեն՝ կայծակնացայտ գարչապարհերով։

...«Ես կ'անցնին ու կ'երթան, սրտագին ընկեր. բայց կարդա՝ վարդին Թերթերուն վրայ», կ'ըսկ մեկենալուռ բանաստեղծը:

-- «Քրմական սրի՞նդ մը, դրուած էր վարդի Թերթերուն վրայ, ուր Պանր կը նուագէր, ու երագը, Տեսիլբը եւ Սէրը շուրթ-չուրթի կու դային։ Հոդին բագին մըն էր՝ ուր Սիրար կը ծխար ։ Եւ ինջ առաւօտեան պատարագ մբն էր, ուր Լոյոն, անիւր ու քաանվան, ընրան ի,նքնան իր սկիհին : Ինք ձերմակ էր համակ՝ զոհական դառնուկի մր պես...»:

Ու վերջի թերթը կ'ըսէր.- «Անոր անունը պիտեն բոլոր ծաղիկները, Թիթեռնիկները ու աստղերը. եւ դուն պիտի յուգուիս երբ ըսեմ Թէ այս տողերը գրեց վեչ*տասանամեայ աղջիկ մը*՝ Գեղամ Բար. սեղեան*ի Համար* ...» :

Քաղցրասիւք դարեւանդի մը վերեւ ձայն մը կը մրմնջեր.

-_ «Իրիկուան Հովիկն եմ ես որ իր հեջբանի ին արաղ է ետևի ու չաև արժաևներուն : Իմ վեպս շատ հեռուներեն քադած եմ չնաչխարհիկ սունկ մը իբրեւ. ես իմ Թաւչեղէն Թեւերովս վարեցի **վանմաժա**յը բառարն, մանրազան որնա**ւ**-Հիին, եւ ես պիտի արծարծեմ դարձեալ դիչերահոս եւ անքուն աչքերը դժրախտ պարմանիներուն, որպեսզի չմրափեն սիրոյ դիչերահարսին անցնելէն առաջ. ու կրկին ես պիտի փրցնեմ ոսկի լեզուն սընարներու մոմերուն, որպէսզի չաւարտի երբեջ պաչտամունքի եւ Հեչտանքի սրրբամատեանին վերջին էջը...»։ Ու Հովիկը ըսաւ Թէ, ամէն իրիկուն եւ առ. աու, պառաւ մը երկիւղածօրէն անունը կու տայ այս «Հովին Հեջեաթը»ի հեղի*նակին*... Գրիգոր Եսայեան*ի* ։

Հովիւ մը կը կանչէ գիւզի աղբիւրին

-_ «Գիւգի տղայ մը կար, պարզ ու ջինջ այս ադրերակին ջուրերուն Հանզունակ, առոյվ ու ցողալից՝ նունուֆարներու պես. - խնկամանի կրակ մր ինը՝ . թօղածածուկ մատուռին խորանին վրայ... Այյակե՛րպ՝ իր խանդավառութիւններուն մեջ. անհաշիւ ու անկչոելի՝ իր գոհաբերումներուն ատեն . Հաւատաւոր եւ անվերադարձ՝ իր Աւետարանին բալաձիդ ճամրաներուն վրայ։ Ե՛ւ բանաստեղծ եւ ատենախօս եւ դիտուն»:

Հովիւր դեռ կր կանչէ .- «Մ. հանոն էջ մըն է որ կու լայ մ Թաստուեր անկիւնին Անոնը այսպես կ'ըսեն .- «Այստեղ կ'ապ- մեջ. եւ մելանը սուրբի մը դէմջին պես կը դալկանայ անոր վրայ, ու տառերը հը-

րելաակի Թեւեր կը հազնին, եւ գուն անոնց տակ կը կարդաս խոնարհ ու ագնիւ որորագրութիւնը՝ Տիգրան Գասապեա

կեցի'ր այս գմրուխա դաչտերուն մեջ, ուր Հորիզոնը կ՝անգայտանայ, ուր բիւրագան երանդներու մէջ Հեռաւոր կրկներեւոյթներ իրենց տարօրէն չարժումները կր գծագրեն ու անոնցմով կր խօսին.

-- «Մեկը ունեինք մեղի նախատիպ եւ մեզի հետ. մենք անոր մելամաղձիկ ու անդորրագեղ յուղումները՝ նկարչական նրբագիծերով կ'արտայայտենը. մենը գայն կը պատկերենք յարաչարժ ու անկայուն դաչտանկարներուն վերեւ, ոսկեզօծ ու վետվետուն ջուրերու ափերուն եւ գիւղ վերադարձող նախիրներուն ու հօտերուն կոգակաւորում ին վրայ։ Յետոյ Թաջուն ոբերև արժե հիաբրճ արատարարորըրուն եւ թաւուտներուն միջեւ: Մենք ունինք երկու յեզուները մէկ բարբառին. - մէկով արտաշխարհը կը պատմենք, իսկ միւսով ներաշխարհը: Կապոյա ուլունը մր անմեկնելի յուռութերեն՝ որ անոր էութեան մէջ թաղուած մնաց մարզարտաբեր ոստրէի մր հման...»:

Կրկներեւոյ Թները կ'երգէին. «Պահեցե՛ք յիչատակը անծանօթ դերեզմանին՝ սնուր վնալ մայմբենն ինբրմ տուսմատառերով կը գրեն.- Արտաշէս Ցարութ-իւն-

MARKET * MORALS W

Գանգրահեր չարժանկա՛ր, կա՛նդ առ գարնանային կածաններուն վրայ և պատմէ՝ մեզի թու սրտագրաւ պատմութիւնը։ Գիտենը որ մեզի ծանօն ես եւ, տակաւին, չես աւարտած հեւիհեւ գրոյցդ՝ լուսնին ու արեւին տակ, եւ ղալարաւէտ հովանոցակներուն ներքեւ:

Ես ոսկեվանդակ մր ունիմ մէջը արտոսրաչին դեղձանիկով, ու դեղձանիկս կ'եր-4 էր ու վանդակս կը ճօնէր կտուրիս ըստւերին մէջ. օ՛, ամէն կին վեր կը նայէր, ամէն մոռցուած կամ «չհասկցուած» կը սփոփուէր վայրկեան մը իմ երդիջիս տակ։ Կտոր մը ճերմակ Հաց կը ստանար դունանիին բւ հագաի դն ժիրի, հոմրաաարչ աարժուկան։ Բո քաբունի մերջարիկս՝ երբ արիւն տեսայ, ու ջնարս Ցաւին մոունչեն փչրուեցաւ...»:

Գանգրահեր չարժանկա՛ր, ի՞նչ է անունդ. - «Անունս, երգեցիք քառավանկ մր միայն._ Ռուբէն Սեւակ»:

Դարաստանին մէջ ո՞վ է սա սպիտա. կազդեստ կինը որ ընկողմանած՝ իր առաձիգ ու երենոսէ ակնարկներով կը սուզուի հանդիպակաց ծովին դիրկը։ Ի րուագեր այդ ակրանկրբևն սևորճ կբևա-**Յոիչ Թինեոներու պէս կը տարտղնին բա**նաստեղծ քոյր-հոգիներուն մէջ.

-_ «Մենը Թէպէտ օտար Թեւեր ունինը, կ՝երդեն այդ ակնարկները, սակայն իմաստր խորապես Հայեցի է ու արեւելեան, որովհետեւ մեր հեռափախուստ փափկութիւնը կու դայ ջերթողներու վսեմ ծննդավայրեն, եւ մեր Թոյրը ու բոյրը կը ծնին Հայաստանի որդան կարմիրէն եւ վայրի ծոթորներէն»:

Ու դարաստանին կինը ծովուն կը նեայեր իր դադանիջը ու կը փոփսար.-«Քնքոլյ գև իղ եարասաբնգո, ջովիր փրփուրներուն պես, տեղոյն եր անիկա՝ իմ այտերուս պէս, եւ անդայտ էր ծաղիկներու Հոգիին ու վերջալոյսի չամանդաղներուն նման. պահեցէ՛ք, նաեւ, Արմեն Տորեան, գողարիկ անունը»:

Պահեցէ՛ք, պահեցե՛ք անոնց բոլորին մեծ ու ազնիւ անունները ձեր սրտերուն մէջ՝ իբրեւ ամէնեն նուիրական եւ երկնակուն, արձադանդները, որ երրեք ծնած ըլլան մեր անցեալ ու ներկայ կեանջի

խորհուրդներէն ։ Կր վերադառնամ եղերամահ մեռեալնե-

րու աշխարհեն հոգիիս ճրագր ձեռքիս. բայց կը զգամ որ ձրագիս բոցը կը Հեծեծէ աներեւոյն սիրելի ստուերներու ետեւէն, եւ ես կը դողղոջեն անոնց կարօտէն, _ զմայլագին եւ անդրաչու թաղեղ՝ որ ինծի կը պլլուի. ու կ'այրիմ անոնց Համրոյրին կրակէն՝ որ խունկ առ խունկ գիս իրենց կը վերացնե...:

UZUPAL

Պ. Ռոստոմ Ձատիկեան եւ Տիկին Ժոզէի Փերոնն

Տեր եւ Տիկին Գլօտ եւ Ձապել Փարե, եւ ընտանեկան բոլոր պարադաները ցաւով կը ծանուցանեն իրենց գաւկին, եղբօր, տադրոջ՝

ԱՁԱՏ ՁԱՏԻԿԵԱՆԻ մահը որ պատահեցաւ Ապրիլ 19-ին, 47

տարեկանին ։ Ցուղարկաւորութիւնո կո

Յուղարկաւորութիւնը կը կատարուի Երերչարթի, Ապրիլ 25-ին ժամը 11-ին, Փարիզի Ս. ՅովՀաննէս - Մկրտիչ Եկեղեցին

15, rue Jean-Goujon, Paris 8° ուրկէ մարմինը կը փոխադրուի Իվրի Փարիզիէնի ղերեղմանատունը ամփոփուելու Համար ընտանեկան դամրարանը։

Մահազդ չստացողներեն կը խնդրուի ներկայս իբրեւ այդ նկատել։

HAMASKA; NE-PARIS

et Le Comité de Défense de la Cause Arménienne

vous invitent à la présentation du livre :

Autopsie du Génocide Arménien

Entre l'Empire ottoman et les grandes puissances de

VAHAKN DADRIAN

avec projection de diapositives La présentation sera animée par Gérard CHALIAND

le Vendredi 28 Avril à 20 h 30 Salle Zarouhie et Dikran Démirian Maison de la Culture Arménienne 17, rue Bleue, Paris 9° (M° Cadet) Tél.: 48. 24. 63. 89.

- Entrée libre -

ՆԿԱՏԻ ՈՒՆԵՆԱԼ

Կապոյտ Խաչի Սէն . Ժերոմի Ջ. Շանի մասնաձիւդը Մայրերու Օրուան առիիւ, կը կազմակերպէ օԹօքարով պաոյա մը Մայիս 20, դէպի Պէնտօրի կղդին Ile de Bendor

Մանրամասնութիւնները յետադային ։

(Tup. U. 5248)

Պոթոն (Միչէլ Նուարի փեսան) 4 տարի բանտարկութեան *դատապարտուեցաւ* (2-ը՝ յետաձգումով) եւ 2 միլիոն ֆրանը աուղանքի : Աները՝ Միչել Նուար , Լիոնի քաղաքապետ, ինչպէս նաեւ Գաննի քաղա. ապետը՝ Մուիյօ 15 ամիս անտարկու-[ժեան զատապարտուեցան (յետաձգումով) եւ Հինդ տարուան Համար ընտրելի չեն։ ԹԷ-ԷՖ - 1-ի Փաթրիք Փուավը . տ'Արվորն ալ 15 ամիս բանտարկութեան (յետաձրդումով) եւ 200 հաղար ֆրանք տուդանքի դատապարտուեցաւ ։ Այս վերջինները վերաջննութեան կր դիմեն։ Միչէլ Նուար անընդունելի կը դանկ պատիժը, մանաւանդ որ Թեկնածու է Թաղապետական ընտրու թեանց ։

200.000 ՊԱՇՏՕՆԱՏԱՐՆԵՐ դործադու
լի դիմած են Թուրքիոյ մէջ, Ապրիլ 20.ին,
եւ Անդարա ու Պոլիս ցոյցեր ալ ըրած
դործադուլի իրաւունքի օրինաւոր ճանաչում եւ աշխատավարձքի յաւելում պահանջելով : Դրամական Միջազգային Հիմնարկին դէմ լողունդներ ալ արձակած են :
Սենտիքաներու բանբերը յայտարարած է
որ կառավարուժիւնը կ'ըսէ Թէ անկարող
է յաւելում ընելու եւ անտին տարին ուժ
միլիառ տոլար կը ծախսէ Քիւրտերու դէմ
իր «աղտոտ պատերազմին» համար :

ՀիՒՍԻՍԱՅԻՆ ԻՐԱՔԻ Քիւրտերու վիճակը չատ դէչ է եւ սկսեր է «մտահոգել» մարդասիրական կազմակերպուԹիւնները։ Թուրք դինուորներու հետ րախումները եւ միջադէպերը չեն դադրիր, ոչ ալ անչուչտ դոհերը։ Ցարդ 24 բնակիչ սպաննուած է, ութ՝ անհետացած, 51 դիւղակները պարպուած, 15.300 բնակիչ տեղահան եղած, 31 տուներ ալ քարուքանդ եղած կամ հրրդեհուած են։

Imprimé sur les Presses du Journal «HARATCH» 83, rue d'Hauteville, 75010 Paris SIRET : 51027317 A R. C. Paris Commission Paritaire : N° 55935 Տիկին Հերմինե Անեմեան,

Պ. Ժան - Գլօտ Անկմեան, Տեր եւ Տիկին Տրնի Պերեզիա, Տիկին Գոհար Սանոյեան,

Տէր եւ Տիկին Վարուժան Սանոյեան եւ ղաւակները ,

եւ ընտանեկան բոլոր պարադաները ցաւով կը ծանուցանեն իրենց ամուսնոյն, 4օր, ջեռայրին եւ աղդականին՝ ԱՐՄԵՆԱԿ ԱՃԷՄԵԱՆԻ

մահը որ պատահեցաւ Ապրիլ 19-ին, 83 տարեկանին։

Յուղարկաւորութիւնը կը կատարուի Երեջչարթի, Ապրիլ 25-ին, ժամը 14-ին, Արնուվիլի Վարադայ Ս. Խաչ Եկեղեցին

31-33, rue Saint-Just, Arnouville ուրկէ մարմինը կը վերխագրուի Տէօյլ - լա . Պառի դերեղմանատունը ամփոփուե-լու Համար ընտանեկան դամբարանը:

Մահազդ չստացողներէն կը խնդրուի ներկայս իբրեւ այդ նկատել։

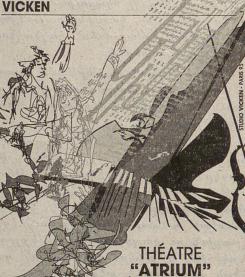
CONCERT

CROIX-BLEUE DES ARMÉNIENS DE FRANCE SECTION TER TAVTIAN DE CHAVILLE 1935 -1995

LE SAMEDI 6 MAI 1995 À 20H30

QUATUOR ANI
ENSEMBLE DE MUSIQUE ARMÉNIENNE
KÉRAM

TROUPE DE DANSE AKHTAMAR
COMPAGNIE RICHARD MOURADIAN
VICKEN

B BIS PARVIS R.SCHUMAN 185 AV R.SALENGRO - 92370 CHAVILLE RENSEIGNEMENTS ET RÉSERVATIONS AU (1) 47 50 29 04

A CHAVILLE

A l'occasion du 80ème anniversaire du génocide arménien de 1915

l'AMBASSADE DE LA REPUBLIQUE D'ARMENIE

presente

Gérald PAPASIAN & Nora ARMANI dans un spectacle de leur création :

le chant d'Ararat

le Mardi 25 Avril à 20 heures à l'auditorium St-Germain 4, rue Félibien, Paris 6e

4, rue Félibien, Paris 6^e

Pour tous renseignements:
Tél.: 53. 76. 09. 93.

LA CROIX BLEUE DES ARMENIENS DE FRANCE

recherche

pour son Centre de Vacances de Bellefontaine

Juillet et Août 1995

- DIRECTEURS diplômés et Assistants;
- ASSISTANTS SANITAIRES, Médecins, Etudiants en année de médecine, Infirmiers;
- CUISINIERS et aides Cuisiniers;
- HOMME D'ENTRETIEN possédant le permis de conduire.

Ecrire:

17, rue Bleue, 75009 Paris.

ՆԻՍ․ - Փոխան ծաղկեպսակի, Տիկին Սիրվարդ Կէտիկեան 200 Ֆր․ կը նուիրէ «Ցառաք»ին Օր․ Հերմինէ Միսքնեանի եւ Տիկին Ատրինէ Միսքնեանի մահուան առեթիւ։

h Bhousua

ԱԼՖՈՐՎԻԼ. - Տիկին Նուարդ Գույում. ձեան, դաւակներն ու Թոռները 500 Ֆր. կը նուիրեն «Ցառաջ»ին իրենց ամուսնոյն, Հօր եւ մեծ - Հօր՝ Ցակոր Գոյումճեանի մաՀուան 16-րդ տարելիցին առԹիւ։

*

Հրաչեայ Տէր . Անդրէասեանի *յիչատա*կին , Տիկին Արժենուհի Գեւոնեան 100 Ֆր կը նուիրէ «Յառաջ»ին ։

SULLUSULA PHYS

կապոյտ խաչի Պօմոնի Նայիրի մասնաձիւղի ընկերուհիները ցաւակցութիւններ կը յայտնեն ընկերուհի Էլիզ Տուրնաեանի ջոյրերուն, եղբօր եւ ազգականներուն իրենց Հօր՝ Պր. Նշան Կօշկարեանի մահւան առթիւ:

UGAB . . . UGAB . . . UGAB

UGAB - Marseille

COLONIE

l'Union Générale Arménienne de Bienfaisance de Marseille cherche pour sa Colonie de Vacances de Juillet 95, des ANIMATEURS DIPLOMES de BAFA.

Pour toute candidature envoyer un C.V. avec photo à:

1'U.G.A.B. - Colonie 327, Boulevard Michelet 13009 MARSEILLE Tél. : 91. 22. 10. 45.

UGAB . . . UGAB . . . UGAB

- MARSEILLE -

Exposition Photos

RAJAK OHANIAN

« Portrait d'une ville »

1987 — 1989

Placée sous la présidence d'honneur de :

— Mme Maryline Vigouroux,

Présidente déléguée de l'Espace Mode — M. Jackson Mac Donnald, Consul Général des Etats-Unis

Consul Général des Etats-Un Tour du Roy René (Fort St-Jean) Quai des Belges — Marseille

Exposition du 8 au 29 Avril Tous les jours de 13h à 19h, sauf le lundi Organisée par

La MAISON ARMENIENNE DE LA JEUNESSE ET DE LA CULTURE

BANTINATIVE

Հայ Աղջատախնամ ԸնկերակցուԹիւնը Յունուար, Փետրուար, Մարտ 1995-ի ըն-Թացջին չնորհակալուԹեամբ ստացած է հետեւեալ նուիրատուուԹիւնները. -

Պր. Ժան Փելրթիկ 9.996 Ֆր., Պր. Անտրկ Սջիթրի 1.000 Ֆր., Տէր եւ Տիկին Թորոսեան 1.000 Ֆր., Պր. Վաղինակ Միսջ-Տեան 3.000 Ֆր., Տիկին Նուարդ Պօյա-Տեան 400 Ֆր., Օր. Մարի Պօյահետն 400, Տէր եւ Տիկին Շարլոթ 200 Ֆր., Տիկին Ժողկթ - Ռասին Չաջալեան 800 Ֆր., Օր. Սօնա Բարելեան 500 Ֆր.;

կապոյա Խաչի Պօմոնի Նայիրի մասնաճիւղը չնորհակալութեամը ստացած է՝ Գառնիկ Պասմաճեանի մահուան առթիւ հետեւեալ նուիրատուութիւնները.

Տիկին Պատմաձեան եւ զատակները, Տիկին Ալիս Յովսէփեան 100-ական ֆրանը, Գինտէրեան ընտանիք 200 Ֆր.:

Շնորհք Պատրիարքի ՀոգեՀանգստեան առնիւ Պր. Տիգրան Ղազարեան 200 Ֆր.։

FRANCE 3

ՀԱՑԿԱԿԱՆ ՑԱՑՏԱԳԻՐ

Կիրակի, Ապրիլ 23, ժամը 19 / Ջեր լուրերու ընթացջին Հայկ. անդրադարձ

CROIX BLEUE DES ARMENIENS DE FRANCE

Diner Dansant

La Croix Bleue des Arméniens de France, section « A s t r i g » d'Arnouville-lès-Gonesse / Gonesse / Sarcelles / Villiers-le-Bel organise un D I N E R D A N S A N T le Samedi 6 Mai à l'espace «Charles Aznavour» (Arnouville) avec la participation du chanteur Hagor MALDJIAN accompagné de son orchestre NAïRI. Le dîner sera préparé par le restaurateur Jano le Hay d'Alfortville.

Pour tout renseignement/réservation : Tél. : 39 85 93 40 / 39 85 29 7]

**

Sortie touristique

La Croix Bleue des Arméniens de France, section «A g n o u n i» d'Asnières organise une sortie touristique en autocar à REIMS et EPERNAY, le Lundi 8 Mai. Départ: 7h30 — Place de l'Hôtel de Ville, Asnières.

- Matin Reims: Visite guidée de la Cathé drale et de la Vieille Ville.
- Déjeûner à Reims.
- Après midi Epernay: Circuit en petit train dans les caves avec présentation audio de la fabricatoin de champagne. Dégustation.

Contacter Mesdames:

- Danoux 42 42 85 87;
- Gourdikian 39 82 65 91;
- Terzian 43 33 88 93.
- Participation: 260 F.

Gala Artistique

de l'ASSOCIATION MACHTOTZ avec le concours de l'A.C.O.A. « C A M A R A D E »

PANTCHOUNI A DZABELVAR

pièce satirique de Yervant ODIAN à l'occasion du 125e anniversaire

scénario et mise en scène de GERALD PAPASIAN décor: Joseph GOSTANTINIAN

de sa naissance

La Chorale D a r o n chante Komitas à l'occasion du 125° anniversaire de sa naissance

R E C I T A L P O E T I Q U E Invitée d'Arménie IRINA MEGUERDITCHIAN

ARDACHES VOSKANIAN NORA ARMANI

& GERALD PAPASIAN
le Jeudi 4 Mai à 20 heures 15
l'Auditorium d'Issy-les-Moulineaux
13, rue Danton, M° Mairie d'Issy

Réservations au:
(1) 47 50 97 51 / (1) 30 24 73 67
(1) 48 41 49 37.

CUNTZULULLE

րակնաջ բր, արելի հարդառանդ ար ջախ քբևուր դար արելի հարդառանը քառունդար բւ _{հար} արելունարի քանգահար արելություն որունարություն

Տեր եւ Տիկին Շնորհոքեան 5.000 ՖԻ Տէր եւ Տիկին Պարկուտեան 5.000 ՖՐ Stp be Ships Dognung 2.000 Sp., Stp be Տիկին Կրիկորեան, Տուքեոր վ. կարա պետեան, Տեր եւ Տիկին Սանսոնեն Верео Ut4 1.000-ший Вр., 91. 100 Much Star 1.500 Dp., Stp to State St. միրձեան 1.000 Ֆր., Տիկին Աննա Ջրբան եան, Պր. Տիգրան Ջրբալեան, Պր. Երա եան, Պր. Փափագեան, Տէր եւ Տիկի Ետիզարտաչեան 500-ական Ֆր., Ship dunt & Vinement who, Stp be Shiphi No. րեն Ձարդարեան 300-ական Ֆր., Տիկի Սիրարփի Պէ քուրեան, Տէր եւ Տիկին ժան Atentalia, Sto be Shipe From Steppe 200-ական Ֆր.:

LE NUMERO : 5,00 F 69P4 SUPH - PHR 18.578

ՀԻՄՆԱԴԻՐ՝ ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ (1925 - 1957)

Fondateur SCHAVARCH MISSAKIAN

LE PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE-FONDE EN 1925

DIRECTRICE: ARPIK MISSAKIAN

83, Rue d'Hauteville - 75010 Paris Tel.: 47. 70. 86. 60 — Telex: HARATCH 280 868 F — Fax: 48.00.06.70 — C.C.P. PARIS 15069-82 E

₽ԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

Ֆրանսա ։ Տար. 1.000 Ֆ. .. Վեցամսեայ ։ 510 Ֆ. Արտասահման : Տար. 1.300 Ֆ. (ամէնօրեայ առաքում) 1.150 Ֆ. (շարաթական առաքում) ... Հատր : 5,00 Ֆ.

69° ANNEE — N° 18.578

ԱՊՐԻԼ 24-Ի ԱՌԹԻՒ

ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹԵԱՆ **ԳԵՐԱԳՈՅՆ ԽՈՐՀՐԴԻ ՑԱՑՏԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆԸ** ՀԱՅՈՑ ՑԵՂԱՍՊԱՆՈՒԹԵԱՆ 80-ԱՄԵԱԿԻ ԱՌԹԻՒ

1995 Թուականի Ապրիլի 24-ին լրանում է մարդկութեան դէմ գործուած ոճրադործու Թիւններից մեկի՝ Հայոց ցեղասպանու թեան 80 տարին ։ Օսմանեան կայսրութեան իչխանութիւնների կողմից պեապարոնքը գևաժնուագ բնեսրաժանու թեան գու դարձան իրենց ընօրրան պատժական Հայրենիջում եւ Օսմանեան կայսնունգրու այն վայնբևուղ առևևսմ աբքի ջան մեկ եւ կես միլիոն Հայեր, իսկ մըջացածը տարագրուեց՝ սփռուելով աչ-மமருகாடி மீத்4:

Հայոց ցեղասպանութիւնը դարձաւ ոչ միայն հայ ժողովրդի պատմութեան մե. ծաղոյն ողբերդութիւնը, այլեւ մեծապետական վայրագութեան խորհրդանիչ, Հնչեցնելով տաղնապի ահազանգ մարդկութեանը՝ Ոչ ասելու ցեղասպանութեանը, կանխելու ռասայական կամ է թնիկական ատելու[ժետն ցանկացած դրսեւո-

Հայաստանի Հանրապետութեան Գերադոյն Խորհուրդը երախտագիտութեան խոսք է յղում այն երկրների իչխանութիւններին, խորհրդարաններին, քաղաջական, Հասարակական կազմակերպութիւններին եւ գործիչներին, մտաւորականութեան ներկայացուցիչներին, բոլոր նրանց, ովջեր, Հաւատարիմ մնալով Համամարդկային արժէքներին եւ միջաղգայնօրէն ընդունուած նորմերին, իրենց ավորի գայրը բր հանգնանրուց, մասապարտելով Հայոց ցեղասպանութիւնը, սատարելով նրա միջազգային ձանաչմա.

Հայաստանի Գերագոյն Խորհուրդը առանձնապես կարեւորում է Եւրոպայի հորհրդարանի եւ Ռուսաստանի Պետական Դումայի ընդունած փաստաթղթերը, որոնցմով Տանաչուեց Արեւմտեան Հայաստանում Հայ ժողովրդի դէմ իրագործուած ոճիրը որպես ցեղասպանութիւն և դատապարտուեց այն:

Այժմ, այդ ոճրագործութիւնից 80 տարի անց, երբ Հայաստանի Հանրապետութիւնը աշխարհասփիւռ Հայերի հրա նշում է ուղոյ այս տարելիցը, ի յարդանս անմեղ գոհերի յիչատակի, ի պաչտպանութիւն պատմական ճչմարտութեան, Հայաստանի Հանրապետութեան Գերագոյն Խորհուրդը՝ առաջնորդուելով արդելման դերների կանկարդելման մաաՀոգութեամբ, իր հաստատակամութիւնն է յայանում հասնելու 1915 Ponemկանի Հայոց ցեղասպանութեան միջազդային ճանաչմանն ու դատապարտմանը։ 21 Ապրիլի , 1995 թ .

ԵԿԵՂԵՑԻՆԵՐՈՒ ՀԱՄԱՇԽԱՐՀԱՑԻՆ ԽՈՐՀՈՒՐԴԻ ՑԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆԸ 80-ԱՄԵԱԿԻ ԱՌԻԹՈՎ

Հայկական ցեղասպանութեան 80-ամեակին առիթով, Եկեղեցիներու Համաչիտոնչային թոնչունմն արմետանասրանք յետոյ «Թուրքիոյ մէջ 1915-ին տեղի ունեցած մէկ ու կէս միլիոն Հայերու ողբերգական ջարդին եւ իրենց պատմական հայրենիքեն շուրջ կես միլիոն Հայերու տեղահանութեան ,» կարևորութեամբ կ'ընդղծէ թէ «հրապարակային ճանաչումը նըման դէպքերուն կենսական է, որպէսզի անոնք ծնունդ չտան վրէժխնդրութեան եւ թէ յիչելով հայ ժողովուրդի պատմութիւնը, ուրիշ ժողովուրդներու խընայուի նման ճակատագիր մը»: *Եկեղե*ցիներու Համաշխարհային Խորհուրդը նաեւ կը յիչեցնե թե Սփիւուքին մեջ Հայ գողովուրդին գոյունքիւնը շօշափելի օբինակ մբն է տեղահան եղած ժողովուրդի մը, որ կը չարունակէ գոյատեւել։ Վերջապես, Եկեղեցիներու Համաշխար-Հային խորհուրդը Հայ ժողովուրդին դա-

ՆԱԽԱԳԱՀԱԿԱՆ ԸՆՏՐՈՒԹԻՒՆ . U. Craur

ԱՆԱԿՆԿԱԼԸ՝ ԳԼՈՒԽԸ ԿԸ ՀԱՍՆԻ ԺՈՍՓԷՆ

ՎԱՂՈՒԱՆ ՆԱԽԱԳԱՀԸ՝ ՇԻՐԱՔ ԿԱՄ ԺՈՍՓԷՆ

ԶԳԱԼԻ ՅԱՌԱՋԳԻՄՈՒԹԻՒՆ ԱԶԳԱՅԻՆ ՃԱԿԱՏԻ

Նախ տանք ինր Թեկնածուներուն ստա. ցած ձայներու համեմատութիւնը նախջան կարգ մր խորհրդածութիւններ ընելը։

ኒ. ተበሀቀዩን 23,24% 20,64% Է. ՊԱԼԱՏԻՒՐ 18,54% 15,10% ታ·-ሆ· Լር ቀኑን 8,70% A . 1hh Ա. ԼԱԿԻՑԷ 5,30% Ֆ. ՏԸ Վիկիկ 4,80% 8. ՎՈՒԱՆԷ 3,30% **.** ՇԸՄԻՆԱՏ 0,27%

Առաջին հաստատումը զոր կարելի է րնել կը վերաբերի հարցախոյզերու կոպիտ սխալներուն։ Քանիցս գրած էինք այս մասին եւ առնուազն զարմանալի է որ ջաղաջական ղէմջերը, մանաւանդ թեկնածուները կը տարուին անոնց արդիւն քներէն եւ ըստ այնմ կր դործեն: **Իրրեւ** արդարացում , այսօր ալ այդ սըխալները Հետեւանքը կը նկատեն այն 30%-ին, որ մինչեւ վերջին օրերը որոչում չէր տուած ։ Անակնկալը ուրեմն կը վերաբերի Լ. Ժոսփէնի։ Ոչ ոք կրնար նա-

խոստեսել որ առաջին դիրջի վրայ կը գասնի : Շատ նեղ է Շիրաքի եւ Պալաաիւրի տարբերութիւնը, բայց եւ այնպես Պալատիւր անժիջական ելոյթով մր րնդունեցաւ իր պարտութիւնը եւ հրաւիրեց իրեն կողմնակիցները որ իրեն պէս՝ Շիրաբի տան իրենց բուէն։ Շատ յատկանչական է Ժ.-Մ. Լր Փէնի յառաջորնութիւնը. երբեք այս արդիւնքին չէր հասած եւ գետեւանը է այն ծանր դժղուու թեան որ կը տիրէ երկրին մէջ։ Բաւական վրտանդաւոր կ'րլյար եթե «մրցակից» թեկնածու մր եղած չրլլար յանձին Ֆ. տր Վիլիէի եւ անոր ձայներն ալ ունենար: Այս վերջինը չատ յուսախար է։ Համայնավարները ԹեԹեւ յառաջիսադացում մր ունին, Ա. Լակիյէ կը կրկնապատկե իր ձայները։ Այս ամբողջը կը փաստեն որ գոմովունմեն ասուբնանաև համանի ճուբ մր տուաւ։ Ձեռնպահութիւնը 20,3% էր։ Ցատկանչական է նաեւ որ աջ եւ ծայրայեղ աջ ձայներու 60%-ը կը ստանան։ Ներկայիս դէմ առ ղէմ են Ժոսփէն եւ

: գաղվ Շ

ար կը նկատէ մարդկային իրաւանց եւ արդարութեան Հարց եւ իր գօրակցութեր. նր կր յայտնե հայ ժողովուրդին:

Ապրիլեան 80-ամեակին առներ կան անչուլա այլ բազմանքիւ յայտարարու-*Թիւններ* : Գրած էինք Թէ նախագահ Լ. Տէր-Պետրոսեան ելոյթ մր ունեցած է դեղասպանութեան նուիրուած գիտաժողովին : Այդ ելոյթը կը հրատարակենը առանձին, աւելի վերջի ձգելով անդրադարձր Հոն արծարծուած կարգ մը տեուրքարբևու շուրչ:

Նախագահ Գլինթերն յայտարարութեիւն մը ըրած է Ապրիլ 22-ին, ուր կ'րսէ Թէ Հայերու կողջին է այս ութսուներորդ տարելիցին առներ, որ կ'ողեկոչէ «Օսմանեան կայսրու Թեան վերջին տարինե. րու ջարդերուն գոհ զացած Հայերու յիչատակը» ։

«LE MONDE» (23/24 Avril)

Indestructibles Arméniens

«TOUT CELA, C'EST LA FAUTE A MEKHITAR»

Վերոյիչեալ երկդիմի խորագրին տակ Ժան-Փիէր Փերոնսել-Հիւկող յonneud մր ստորագրած է Մոնտի մէջ որ ամբողջ էջ որ կր գրաւէ : Առաջին տողը՝ «Մ.յս ամբողջը Միրթարի յանցանջն է» երգիծական բնոյթ մը կուտայ գրութեան , կապ_ կելով ֆրանսական ծանօԹ ասացուած ջր «C'est la faute à Rousseau», ufuft if p շուրջ որ երդիծականի առիթ պէտը չէ տայ։ Յօդուածադիրը ծանօԹ է (ինք է որ հեղինակն էր Պերնար Լէուիսի հետ հար. ցազրոյցին, ապա Անահիտ Տէր-Մինաս. եանի եւ Գլօտ Մութաֆեանի իբրեւ պա**.** տասխան առաջինին, ինչ որ քիչ մը ծուղակի բնոյթ ունէր։ Այդ երկրորդ հարցազրոյցը պէտք է կատարէր Ֆրանսացիի մը հետ, որպեսզի չամրապնդուեր «հայկական տարբերակ»ի բանաձեւումը) եւ այս բերար յօգուածով կը չանայ խօսիլ

ցեղասպանութեան մասին։ Սկիզբը, ուրկէ՛ ուր, յանցանջին աղբիւրը կը վերագրե Միրթար Արրահոր որ ծնունդ արւեր է Մխիթարիզմի մր 1700-ական Թուականերէն եւ Հետեւան ըները Հասեր են մինչեւ 1915 ...: Պէտք է ըսել Թէ իսկական «դիւտ» մըն է, il fallait y penser · · · ։ Մասնաւոր չենք ծանրանար այս երկար եւ երկզիմի գրութեան վրայ որ պատկերն իսկ է յօղուածին հեղինակին նոյն. ջան երկզիմի նկարագրին։

«LA CROIX» (22 Avril)

LES 80 ANS DU GENOCIDE DES ARMENIENS

Գյուս Մութաֆեան վերոյիչեալ խորագրով յողուած մր ստորագրած է, ուր ժանդարճ ին հայարբ ան Նահաան հաւչարձանի մր արժանացած ըլլայ «Նահաատկաց բլուր»ին վրայ։

«LE FIGARO» (24 Avril) 6

GENOCIDE ARMENIEN: UNE RESCAPEE TEMOIGNE

Այեքսանարին Պուիյէ Հարցադրոյց մր կատարած է Տիկին Ձեփիւռ Մեծպահըեանի Հետ (այժմ Կոնէսի Հանդստեան աուրը) սնակո վերապրող մը ջարդերէն։ Գլուխը, Ներածականով մր կր խսսուի ցեղասպանութեան եւ փարիդեան Հանդիսութեանց յայտագրին մասին, ապա կը րացատրուի Ապրիլ 24-ի Թուականին խոր-Հրրդանչական ընոյքեր (զանգուածային ձերբակալունիւնը Պոլսոյ մտաւորականունեան)։ Կը յիչուի որ Ռուսաստան առաջին երկիրն է որու ՍորՀրդարանը Տարչկաւ ու ժատատանակար հբվաստարու-Թիւնը։ Մնացեալը այն նկարագրութեիւնն է գոր կ'ընկ Տիկին Մեծպահ քեան, որ այժմ 93 տարեկան է։ Պատմութեիւն մը, որ պատմութիւնն է ամբողջ ապրիլեան սերունդին ։

«LE PARISIEN» (24 Avril)

> NE JAMAIS OUBLIER LE GENOCIDE ARMENIEN

Այս խորագրով կարճ գրութիւն մր լոյս տեսած է թերթին մէջ, որ առաւելաբար կ'արձագանգէ նոյն օրուան փարիգեան դանագան Հանդիսու Թեանց ։

ZU3 FUSE

ՆԱԽԱԳԱՀԱԿԱՆ ԸՆՏՐՈՒԹԵԱՆ ԱՌԹԻՒ

BULQLUPOHIPHI, ՀԱՆՐԱԺՈՂՈՎԸ

Հայ Դատի Ցանձնախումբը Հանրաժողով մը կազմակերպած էր, Ուրբաթ, Ապրիլ 21-ին, նախագահական ընտրութեան առ թիւ ։ Պատրաստուած էին չորս հարցումներ եւ այդ Հարցումներուն պատասխանելու հրաւիրուաչ էին չորս Թեկնածուներու ներկայացուցիչները. Պալատիւրի կողմ է՝ Փաթերիք Տեղենեան, Գոսվւենի կողմե՝ Փիեր Կիտոնի, Հիւի կողմե՝ Փօլ Մերսիկ թա : Վերջին պահուն Փիկր Լրլուչ յայտնած էր թէ անձնական պատճառնե-

(Tup.p 1. 42)

BUFLE LURUNFT

ԱԼԻԵՒ ՀԱՒԱՆՈՒԹԻՒՆ ՏՈՒԵՐ Է ՕԴԱՑԻՆ ՃԱՄԲՈՒՆ ԲԱՑՈՒՄԻՆ

ինչպես արդեն անդրադարձանը, Թուրջիոյ վարչապետին Միացեալ - Նահանդներ այցելութեան օրակարգի հիմնական նիւթերէն էր Հայեւթուրք յարաբերութիւններու ներկայիս պարզած պատկերը։ Այս մասին Թուրը մամուլը Հաղորդած էր թէ նախարան Գլինթերնի կողմե հարցին արծարծուիլը, Թ. Չիլլէր յայտարարած էր Թէ Հրահանդած է բանալ Հայաստանի օդային ճամբան, բարիկամեցողութեան նպատակով : Մ.յս մասին Ապրիլ 21-ի «Միլլիյեթ»ր կը հաղորդեր, որ Միացեալ . Նա. Հանդներու նախագահին Հետ ունեցած աեսակցութենեն ետը Թուրջիոյ վարչապետը մամուլի ներկայացուցիչներուն յայանած է որ այս որոշումը ինջ չատ աւելի կանուխյա տուած էր եւ վերջերս Բաթու կատարած այցելու Թեան առ Թիւ այ դայն հաղորդած էր Ալիեւի , որ իր հաւանութիւնը ընծայած էր։

Ապրիլ 21-ի «Միլլիյեթ»ին մեջ նոյն հարցին կ'անդրադառնալ նաեւ Թահա Աբեոլ ։ Թուրք լրագրողը յիչատակելէ ետք դէպքերու վերջին զարգացումները, կողմերու ակնկալու Թիւնները եւ մանաւանդ «Թուրքիոյ, առանց որեւէ նախապայմանի, Հայաստանի օղային ճամրան բանալով կատարած գիջումին» չնորհիւ յուսալի சுயாக்யத் யடிட்டு மீடிரம் பட சயதம் மீடுமாடாடுտը, կ'ըսէ թե բարենպաստ պայմաններ կր ստեղծուին խաղաղութեան Համար։ Ան, այս բոլորին վրայ կ'աւելցնէ նաեւ իրչ - իրչ ամեիշերբեն ճամաջ աբմբիսւթիւն մը, ըստ որուն Ապրիլ 24-ը այս տարի համեմատաբար տժվոյն կերպով կ'ողեկոչուի Երեւանի մէջ, ինչ որ Թահա Աբեոլի կարծիքով Լ. Տեր - Պետրոսեանի չափաւոր քաղաքականուներոր յայտահանը է : դև քինք րաբո սև նաւնեկան առե. աօնին Ապրիլ 23-ի աշնակատարութեանց Ադրբեջանի եւ Հայաստանի Խորհրդարաններու նախագահներուն ներկայունիւնր թերեւս առիթ պիտի ընծայէ երբեակ բանակցութիւններ կազմակերպելու։ Եզրափակելու Համար, լրագրողը կ'րսկ [# յոյսեր ներջնչող այսպիսի պայմաններու դ էն հա, արաբակ ակակ նքեր ենքի արդ կողմե ցեղասպանութեան ոգեկոչումը, նոյնիսկ եթէ անոր ելոյթը «թեթեւցուած» ոճով ըլլար, (ջանի որ Անգարա տեղեկա. ցած էր Թէ Միացեալ . Նահանդներու նախադահը պիտի արտասաներ ցեղասպանութիւն բառը առանց խնդրոյ առարկայ ընելու Թուրքիոյ Հանրապետութիւնը):

_ Ver 626Ath 80-6Ve64 _

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՑԵՂԱՍՊԱՆՈՒԹԻՒՆԸ՝ ՊՈՒԼԿԱՐ ԴԻՒԱՆԱԳԻՏԱԿԱՆ **ՓԱՍՏԱԹՈՒՂԹԵՐՈՒ** ԼՈՅՍԻՆ ՏԱԿ

ՆԵՐԱԾԱԿԱՆ

Պուլկարիոյ մէջ Համայնավար բռնատինավար վանչափանժի ատաանուպքը վբևն ժողովրդավար իչխանութեան Հաստատուդով վանչարանեն որոտ նրկարու ամաա կետևքի, չուկայական տնտեսութեան, խորճի, խոսքի ու մամուլի անկաչկանդ ապատութեան պայմաններուն տակ։ Բարենպաստ մենոլորտը՝ ձերբագատ անց-եալի վախի ու հետապնուման ուրուականեն, Հնարաւորութերւնը ընծայեց բանալ վարադոյրը այնպիսի հոդեւոր ու մջակու*արին - պատմական բնադաւառի մէջ*, ինչպիսին են քաղաքական արխիւային նիւ թերը՝ առընչուած նաեւ Հայկական Ցեղասպանութեան հետ ։ Ազգային անրուժելի ողբերդունիւն մը, որ ապրեցաւ Արեւմաա-Հայութիւնը 1915 - 1918 Թուականի միջեւ Երիա Թուրքոիյ կառավարու*թեան Հայաջինջ բաղաբականութեան* யுயமகியாரி :

Մեզի առիթ արուեցաւ պուլկարական պետական կեղրոնական արխիւի մէջ այդ ուղղղութեամբ պրպառաներ կատարել եւ մեզի համար յուղիչ յայտնունիւն մր եղան այն բազմագան դիւանագիտական փաստախուղ խերը, գորս յղած են պուլկարական կառավարութեան Պույկարիոյ տարրեր դիւանագէտներ, գործի ու պաչաօնի կոչուած Թուրբիոյ մեջ։ Ցատկանըչականը այն է, որ Պուլկարիա, հակառակ որ Թուրջիոյ դաչնակից էր Ա. Համաչխար-Հային պատերազմին, անոր դիւանադէտները ու կառավարութիւնը ոչ միայն ցաւակցական վերաբերում ցուցաբերած են, այլեւ դործոն կերպով փորձած են միջամաել, որպեսգի ձեւով մր կարենան կասեցնել երիաթուրքերու իշխանութեան կողմ է գիտակցուած ու կազմակերպուած զանդուածային ընաջնջումը մեր ազդի արեւմահան Հատուածին ղէմ։

Նախ եւ առաջ Հայութեան պարտպան պուլկար Հոյլին մեջ աչքի կը զարնե կ. Պոլսոյ մեջ լիազօր . Նախարար տուքժոր Նիջոլա Քոլուչեվ, որ ծածկադիր հեռադիրներով ու տեղեկան ջներով պուլկար կառավարութեան կը տեղեկացնէ թրջական ջարդարար քաղաքականունեան կործանարար արդիւնքները Հայութեան համար եւ վարչապետ տութթոր Վասիլ Ռատոսլաւովեն կը Հայցէ ազդու միջադնոսունիլը ի բանառու իսոսնացի բրկանկուող արեւմաահայութեան։ Արխիւային ամէն մէկ միաւորի մէջ կը զգացուի այդ րուլիերը թե, աղեսմ, ամե դն երաչիր, ամրիւ ոսւնիան միւարամբաիր դատվաիր դառնայ ջրիստոնեայ ջաղաջակիր աշխարհի աչքերուն առջեւ եւ կարելին ի գործ կր դեկ Հայերուն համար օգուտ ըն երևաց ննանու դիասողով:

Մտադրութերն չունինը վերլուծման են-*Թարկելու եւ եզրակացուԹիւններ ընելու* պուլկարական դիւանագիտական նիւթերէն, որոնք կը բացայայտեն հայկական Մեծ Եղեռնը՝ անոր ողբերգութեան րագդանիւ միուամրբևով: Ըրկբևնոսն իրե կրնայ հարկ եղած արժեւորումը տալ այն ջանջերուն, զորս Պուլկարիա ու Թուրերոյ դ էն ուու աջագարում ին միւարամիաները՝ Հիւպատոսներ, դեսպաններ գործագրած են, որպեսզի մեղմացուի մեր աղգային ողբերգութիւնը:

Պուլկարիոյ պետական կեդրոնական արխիւները պրպաելու բարերախաութիւնը մեղի Հնարաւորութիւն աուաւ ընդլայնելու հայկական ցեղասպանութեան չուրջ վաւերագրական գրականութեան չրջագիծը եւ յայանարերուած նիւթերը գիտաիար խաղբևուն շնչարտասունգրոր դէն մե. նելու : Մյս ձեւով բաց մը լրացուած պիտի րլլայ, ցեղասպանութեան կապակցու-[ժետոքր Հայ ու ommp լեղուներով Հրաատնարարուաջ հանդանքիւ ժիննբինու ու մի. ւանագիտական արխիւներու միջեւ:

Ցաջորդաբար պիտի փափաքէի պուլկանարար այս գիւարասիատիար անիրեր

մէկ մասը հայ ընթերցողին ներկայացնել, իսկ յետագային պիտի մնայ անոնց լրիւ գիտական հրապարակումը, եթե պայդարրբենն հանրաաս նննար, ասուկանբներ பட பெருந்து முடியாழ்க்றாழ்: மாட்டி மீற யரு վաստանուղներեն լոյս պիտի ընծայուի պուլկարերէն լեզուով յատուկ գրջոյկի մը մէջ՝ որպես հրատարակութերւն Փլովաիւ քաղաքի Համաքաղաքային Ցանձնախումբին «80 տարի Հայկական Ցեղասպա-Enelopelin:

BUANE 4PLPABUL

* 1. - ԾԱԾԿԱԳԻՐ ՀԵՌԱԳԻՐ

17 - 03 - 1915 Լիազօր նախարար՝ Տոքթոր Ն. Քոլուշեվ . Փերա Վարչապետ՝ Տոքթոր վ. Ռատոսլաւով . Սոֆիա

Ձէյթունի մէջ լուրջ անկարդութիւններ տեղի ունեցած են : Տեղւոյն Հայ ընակչութիւնը ընդդիմացած է գինուորական իչխանութեանց, որ զօրահաւաբի ձեռնարկեր է այնաեղ ։ Ձինուած ժողովուրդը յարձակում գործեր է բանաին վրայ, ուր կալանքի տակ կը պահուին եղեր Հայեր, սպաններ է պահակախումբը եւ ազատ արձակեր Հայ կալանաւորները, Մարաչէն հասած ձիաւոր ոստիկանութերւնն ու բանակը գիմաւորեր են հրացանաձգութեամբ՝ իրենց տուներէն : Շուրջ երեսուն ոստիկան ու գինուոր ինչպես եւ Մարաշի ոստիկանութեան պետր՝ Սիւլէյման պէյ զու եղեր են։ Ըմբոստները ապաստաներ են Ձէյթունեն դուրս դանուող վանքի մր մէջ։ Թուրջ իշխանութիւնը այնտեղ ուղարկեր է հրետանիներով դօրք մը։ Թուրքերը ՁԷյթեունի մէջ աւերներ ու կոտորածանր գործեր են։ Ամերիկացի ու իտալացի դեսպանները նոր միջամտութիւն կատարեցին Թալաթ պէյի մօտ, որպէսդի անկարդութիւններուն առաջբը առնուի եւ [ժոյլ չարուի անոնց ընդլայնումը ու գործաղրուող միջոցառումները եւ զերծ մնայ խաղաղ Հայ բնակչութիւնը նոր արհաւիրքներէ:

Գերմանիոյ դեսպանը, որ այս պահուս սնբոք մեն հար նակրիանեն նել, կունե կառավարութիւնը իր ջրիստոնեայ Հպատակներուն համար ընդհանուր կոտորած ու սպանդ պիտի կազմակերպէ ու պիտի խրախուսէ գայն ։ Բոլորովին մաերմարար խոսեցայ Թալաաթ պեյի հետ ձեր թիւ 507 Հրահանդի իմաստով։ Թալաաթ պեյ Ձէյթունի մէջ եղածը տեղական դժրախտ միջաղկա մը կր համարի, որ այլ վայրերու մէջ արձադանդ պիտի չդանէ։ Ան զիս վստահեցուց [#Է՝ ամենախիստ միջոցներ ձեռը առած է, որպէսզի տեղւոյն խավաղ Հայ բրակչունիւրն վերագարկ իր Հանդիսաը:

ՔበԼՈՒՇԵՎ

2. - 64114 Պուլկարիոյ թագաւորական դեսպանատուն, կ. Պոլիս 29 - 05 - 1915 Ph. 379 Առ Պր. Վարչապետ՝ Տոքթոր վ. Ռատոսլաւով . Սոֆիա

Պր. նախարար

Ներկայ համակին կցուած Յուչադրի իսկական բնագիրը կր փութժամ ձեզի ներկայացնել, որ տեղւոյս Հայկական քաղաքակար կամարբեւասերաս «Նաչրարնու-[ժիւն» ներկայացուցիչը ինծի յանձնեց ջերմագին Թախանձան, թով րարեխսսութեան համար, որ պէտը է արժանավայել ուչագրութեան առարկայ դառնայ ազդի մը անցջերու ղեկավարի կողմէ, որ լրիւ

र ॥ १ ७ ५ ॥ ७ PUUSUPALL P UC

Մեր դարի մեծագոյն Հայագէտներից մէկը՝ Հրաչեայ Աճառեանը, Նորայր Բիւզանդացուն համարում էր հայ ամենամեծ լեզուաբանը։ Սակայն այսօր քըչերին է յայտնի նրա անունը։

Ծնուել է 1844 Թուականին Կ. Պոլսում : Բուն անունը եղել է Ստեփան Գագեդեան ։ Սովորել է նախ ծննդավայրի Բերա Թազամասի Միրիժարեան վարժարանում, ապա՝ 1854-ից՝ Վենետիկի Մ. Ղազար կրդղում , աչակերտելով Ղեւոնդ Ալիչանին ։ 1866-ին ձեռնադրուել է քահանայ եւ նշանակուել Վենեաիկի Մուրատ-Ռափայէլեան (1866 - 68), ապա՝ Կ. Պոլսի Միսիթեարեան վարժարանների Հայերէնի եւ ֆրանսերէնի ուսուցիչ : 1867 ին եղել է նաև «Բազմավէպ» հայագիտական հանդէսի խմրագիրը։ Վերադառնալով Վենետիկ, 1868-69 Թուականներին Հանդիսացել է Միսիթարեան վանքի մատենադարանապետ։ 1872 🗗 . Spudmpnety & Sughen, ungacify, db4նել Փարիզ, ապրել է մինչեւ 1879 թուաիարն, Տանուրարբնով ին ժիատ - ինկական գործունկութիւնը։ Ապա անցել է կ. Պոլիս, մինչեւ 1882 թ. կրկին պաշտօնավարել Միրիժարեան վարժարանում ։ Այստեղ հանդիպել է Շուէտի արջայական տան լուսանկարչուհի Սելմա Եակոբսոնին, որի հետ ամուսնանալով տեղափոխուել է Սխորգոլմ ։ Շուէտի մայրաքաղաքում ապրում է 21 տարի՝ մինչեւ 1903 թ. ։ 1899-ին մահացել է Սելմա Եակարսոնը։ Կնոջ մահը, ինչպես նաեւ հայազիտական շրջանակներից կտրուած լինելը գրեթե յուսահատութեան են հասցըրել Բիւզանդացուն ։ Արագօրէն վատ Թարացել է նաեւ առողջական վիճակը։ Գրրող եւ հրապարակախօս Գրիգոր Մայիսա. որ, որը նամակագրական սերտ կապ ուներ Բիւզանդացու հետ, այդ օրերին գրել է. «Գիտու թեան չահը, ազգային լեզուին պէտքները կր պահանջէին որ Վենետիկի մուտըն այլեւս ներելի րլյայ Սխորհոլմի մենակեացին եւ, այն Թուականներուն Թղթակցութիւններովս, ամէն կերպ քաջալերեցի զինքը որ մօտենայ Ս. Ղազարու մատենադարանին» ։

1903-ին Բիւդանդացին Թողել է ՍԹոջ-Հոլմը, մեկնել Վենետիկ, եւ չարունակել գրաղուել հայագիտութեամբ ։

Նորայր Բիւզանդացին մահացել է 1916-ին, Վենետիկում : Նրա անիւնը, կըտակի համաձայն, ուն տարի անց՝ 1924ին, փոխաղրուել է ՍԹոբՀոյմ եւ Թաղուել նախօրօբ իր իսկ ճաչակով կառուցուած դերեզմանում , կնոջ՝ Սելմա Եակոբսոնի

Նորայր Բիւզանդացին եղել է չատ _{թեղ.} նաւոր գիտնական : Հրատարակել է «Բա, սանինե ի մաններեր քրնուք ի չախ րէն», «Հայկական բառաջննութիւնք ուդ. ղութիւնը ընթերցուածոց մատենադրու թեանց նախնեաց եւ նչանակութեան _{րա} ռից», «Կորիւն վարդապետ եւ նորի գարդմանութիւնը» եւ այլ մեծարժեր դործեր ։ Սակայն Բիւզանդացու _{բաղմա,} Ahr mud & Sment m Shammar Ahr With Som gh the whinhy be injuop by your in Ufanganjaned:

Հանդիսանալով ժամանակի ամենանե Հեղինակու Թիւն վայելող լեղուաբաններից մէկը, Հայագիտութեան տարբեր Հարցե րի չուրջ իրենց նամակներով նրա կար ծիրն են խնդրել բազմանիւ գիտնական. ներ : Բիւզանդացին ունեցել է մի սովո. նունիւր, ին ժնագ հանսն րաղակրբեր եր դօրինակել է յատուկ տետրակներում npnbe winop wendered to Umamny Um. տենադարանում ։

ինչպես Բիւզանդացու բազմաթիւ ան աիպ գործեր, այնպես էլ նրա ձոխ նա. մական ին սպասում են այն բարերարին, որը նիւթապես եւ բարոյապես կը հպաս. աի դրանց Հրատարակութեանը։

Սաորեւ ներկայացնում ենք մի նաման գրուած Վենետիկի Թուրքական նախկին հիւպատոս դեներալ Շերիֆ փաչայի կող. մից։ Նամակի Հայերէն Թարզմանութի. նը լոյս է տեսել «Բանրեր Երեւանի Հա. பியுமயுமாய்ழ்≫ கேயிருத்பாடி (1972 ₽., ₽/ 1, էջ 176): Ֆրանսերէն բնագիրը Հրա. տարակւում է առաջին անդամ ։

UPULL SEP-USEPULEUL

«MECHEROUTIETTE» Revue Mensuelle en Français Journal Bi-Mensuel en Turc Organe de l'Entente Libérale Adresse télégraphique : «MECHEROUTIETTE-PARIS» 115, rue de la Pompe, XVIe

Paris, le 10 Septembre 1913

Mon cher ami,

Votre aimable lettre du 22 du mois dernier est venue me trouver en pleine cure

Je me suis empressé de vous faire envoyer le numéro 29 du mois d'avril 1912

Միեւնոյն իմաստով բարեխօսեց նաեւ հիչողութեամբ իր մէջ կը պանե յուչը թրջական կեղրոններ կ'ուղարկուին միեւնոյն տանկանքներուն, որոնց ենթարկուած է դժրախա Հայ ժողովուրդը:

իմ կարողութիւններուս սահմաններուն մէջ ոչ մէկ պատեն առիթ բաց կը թողում որպեսզի չփութամ այս դժրախտներուն ռամասերը այնջան մեկուսացած են, որ **Հակառակ իմ ամենաջերմ փափաջիս, որ** Հագիւ Թէ կարելի ըլլայ Հանգստացուցիչ արժետաքանգ դն ուրբրալ այս ատնահախա աննի մարմուագանիր արատրբիի սմերեունբան վևան:

Այս ուղղութեամ ը օգնութիւնը, զոր կը ջանամ կատարել, անրաւարար է եւ անհրրաժելա են գործողութիւններ ու միջամրտու նիւններ, որոնը աւելի ուրիչ բնոյն ունին։ Դուք ձեր Հանրածանօթ մարդասիրութեամբ պիտի կարողանաք ձեւեր դարբը՝ Հակասակ գրև անատիանժ հավում ու արգրակար կանրւոն ծամաճակար ու հանրային պարտականութիւններուն ։

Հանեցեր ընդունիլ ... եւ այլն.։

3 - ԾԱԾԿԱԳԻՐ ՀԵՌԱԳԻՐ Ուղարկուած 15 Յուլիս 1915 Phr 511 Լիազօր նախարար՝ Ն. Քոլուշեվէ . կ. Պոլիս Առ Վարչապետ՝ Տոքթոր

Վ. Ռատոսլաւով . Սոֆիա

Հայերուն դէմ հալածան ըները ու կոտորածները կը չարունակուին եւ այս աղդի բնաջնջումը տղեղ ձեւ կը ստանայ։ Ամէնուրեք Հայկական բնակավայրերը Փլովտիւ ի սպառ կը մաջրագործուին. կիները Ապրիլ 4, 1995

տարուին հարեմներու մէջ. տղաքը կ հագրուկը հունճ հրատրինրբևու դիքը բրևարում ամրութմ և և հանդար . այև դան. դիկը կը բչուին Միջագէտը, Արարիա be ույլ գույնողարբե : Ունո ղիչանասողն որն. ոտւ ժանգաժնուին բար ի , վանում չել. ջակայթը։ Մտաւորականները զինուորա. կան ատեանի առջեւ կր Հանեն. Կեսարիոյ հայ վարդապետը ուրիչ 16 երեւելի Հայե. րու Հետ մահուան դատապարտուհը են։ Շնորհիւ տեղայա ամերիկեան դեսպանի மீழ்வேளோட்டுக்கும், வுறாடம் கீக்கு நெயக்கும்பு համաձայն ենցուկ կանգնեցայ, առանձ. րակի ճանապարհով Թալաաթ պեյի առ. չեւ, վարադպետը ու մնացեալ մահա. պարտները չեն ողջակիզուած ։ Երէկ ինձի հաղորդեցին, որ մահուան դատավնիսը վերցուած է։ Հայկական բոլոր չր^{ջա}։ րակրբեն ինբրո բնախատանիասշերոր և յայտնեն ձեզի ու Պուլկարիոյ ցոյց արի ւած պաչապանութեան համար։

4UTUPEPT

Ծանօթագրութիւն. . 1. - Ֆոնտ 321 ցուցակ 1, արխիւային միաւոր 2461, էջ 2

2. - Ֆոնտ 321 ցուցակ 1, արխիւային միաւոր 2462, էջ 77 3 · - Ֆոնտ 321 ցուցակ 1, արխիւային

միաւոր 2462, էջ 50 Նիւթերը կը հրատարակուին առաջին

անգամ Հայերէն։ டுயராப் மம்கர் மாப்பிராழ்கர் **ВИЧПЕ ԿԻԼԻԿԵԱ**Ն

du «Mècheroutiette» qui vous est, j'es-

père, parvenu. l'ai été très sensible à la fidélité de vos sentiments d'amitié à mon égard et je trouve toujours un nouveau plaisir à recevoir de vos chères nouvelles.

Si vous étiez à Stockholm, en pleine activité de campagne, comme au temps où vous combattiez le régime hamidien, qu'écririez-vous dans la presse suédoise contre cette bande de canailles formant un gouvernement de vrais fous à lier ?

J'ai dit et je le répète encore, la nation a à choisir entre la conservation du

pays et le Comité.

Après la paix d'Andrinople vous verrez que de sang arménien ou autre sera versé par les soins de cette association néfaste et si nous ne nous débarassions pas d'elle la question d'Asie-Mineure serait mise sur le tapis, et adieu alors le pauvre Em-

J'ai au moins cette satisfaction et consolation d'avoir le premier prévenu la nation de la calamité qui l'attend.

Veuillez agréer, mon cher ami, l'expression sincère de mes meilleurs sentiments d'amitié.

CHERIF

«UUTSOS»

ՀԱՑ ԼԵԶՈՒԻ ՊԱՇՏՊԱՆՈՒԹԵԱՆ ՄԻՈՒԹԻՒՆ

ՀԱՂՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

Միութիւնս Հինդչարթի, Մայիս 4-ին գեղարուեստական երեկոյթով մր կը տօնէ երդիծադիր Երուանդ Օտեանի եւ անմահ կոմիտասի ծննդեան 125-ամեակները։ Այս առնիւ Մաչտոցի աչակերտները պիտի հերկայացնեն Օտեանի գլուխ գործոցը «Ընկեր Փանջունի»ն (Առաքելութիւն մր ի Ծապլվար) որ միաժամանակ Համաչխարհային՝ երգիծական գրականութեան գլուխ գործոցներէն մէկն է։ Նամականիի ձեւով գրուած այս գործին Թատրերդութեան վերածում_ը կատարած է Ժիրայր Փափադեան, որ ստանձնած է նաեւ բեմադրրութիւնը։ Իսկ Կոմիտաս Վարդապետ կը մեծարուի Տարօն երգչախում բի երգեցողութեամբ։ Հայկական բանաստեղծութենէն արտաասնութիւններ պիտի ընեն Արտաչէս Ոսկանեան, Նորա Արմանի եւ **ժիրայր Փափագեան** ։

Գեղարուեստական այս երեկոյթին առթիւ կ'ուցենք Հաղորդել յարգոյ Հասարակութեան, որ Միութիւնս Ապրիլ ամսուան **Ն**թացքին Երեւանի մէջ կազմակերպեց արտասանութեան մրցում մր՝ Սփիւռջահայութեան հետ Կապի Կոմիայի եւ Հալաստանի Լուսաւորութեան նախարարութեան աջակցութեամբ, 10 . 18 տարեկան աչակերաներու միջեւ, Պարոյր Սեւակի «Անլոելի Զանդակատուն»ը ընտրելով որպես պարտադիր կտոր, որ **նուիրուա**ծ է հոմիտասի ։ Մրցում ը տեղի ունեցաւ Երեւանի Չարենց դպրոցին մէջ (1600 աչակերտութիւն)։ Առաջնութիւնը եւ 1000 ֆրանջի պարդեւը չահեցաւ 16-ամեայ հոինա Մկրտիչեան։ Ան իրաւունջ ստացաւ նաեւ Փարիզ դալու եւ Մայիս 4-ի մեր Հանդիսութենան արտասանելու։

Bիչեալ մրցումը կազմակեպելով Մաչտոցի նպատակն էր Թէ՝ Փարիզի, եւ Թէ **குக்கண்டு பெய்ராட்டுக்கம் மீன உய்பெடிற்காட்** թիւն արթենցնել հայ լեզուի հանդեպ, մահաւանդ զդացնել Հայաստանցի ժողովուրդին թե Հայերէնով ալ կարելի է փառը ու պատիւի տիրանալ, հրաւիրուիլ Փարիզ, պարդեւի եւ նուէրներու արժահանալ։ Եւ ասիկա այնպիսի պահու մը, րին վբարճի տանդարդրենս երևղաղե հաարն չարևուաց բր մերի օատև քրաւրբև բւ իսնդրոնուստոց, մբանի օատն բնրինորի:

Ցիչեալ մրցումի կազմակերպման ծախքերը ստանձնեցին հայ լեզուի եւ Հայու ինընու թեան պահպանման նախանձախըները քարի դն տաասւարար արգրաւսևու-Թիւններ, որոնց կր յայտնենք մեր խորին երախտագիտութիւնը ։

ፈሀ.ቦՉበՒԹԻՒՆ บบรรกช บากาคชบง

LIVRES REÇUS

AUTOPSIE DU GENOCIDE ARMENIEN

VAHAKN N. DADRIAN

Traduit de l'anglais par : Marc et Mikaël Nichanian

Ed. Complexe, Paris 1995.

MONTHE ULTURY ԴՊՐՈՑ-ՎԱՐԺԱՐԱՆԻ TPLITEITSUPIL **ԵՐԵՒԱՆԻ ՄԷՋ(*)**

20-րդ դարու սկզբին ծնունդ առած արեւմտահայ գրական չարժման մէջ, իւրայատուկ տեղ կը գրաւէ Ռուբեն Սեւակր՝ իր դրական ուղղութեամբ (նկօռոման-[ժիզմ), աշխարհայեացքով, դեղարուեստական մտայղացումներով, մարդկային գգացմունքի նրբագին արտայայտչականութեամբ եւ խորութեամբ։

Ան իր դանաստեղծութիւններուն մէջ երդած է սէրը, բնութիւնը, ազդասիրութիւնն ու հայրենասիրութիւնը լեզուական սքարչելի դաճևունգրուն բո շահոասութեամբ։ Գեղարուեստական մեծ ուժով արտայայտած է իր ընդվումն ու բողոգր մարդկային անարդարութեանց ղէմ, չեչտր դնելով աչխատաւոր մարդու ընկերային ողբերդութեանը վրայ։ Կիլիկեան ջարդերու անմիջական ազդեցունեան տակ՝ գրած է ազգային - հայրենասիրական բանաստեղծութիւններ, որոնք արդարացիօրէն տեղ գրաւած են Սիամանթեօյի եւ Վարուժանի այս կարդի Հոյակապ ջեր-[ժուածներուն pny :

Ունի բանաստեղծութիւններու ժողովածուներ, արձակ գործեր, յօղուածներ, պատմուած քներ, ղրոյցներ, քնարական խորհրդածութիւններ:

Ռուբէն Սեւակ ծնած է 1885 Փետրուար 15-ին Սիլիվրի (Կ. Պոլսոյ մօտ) եւ 1915 Օդոսաոս 26-ին զոհ գացած՝ Մեծ Եղեռ-

իր նախակրթութիւնը ստացած է ծնընդավայրի Ասբանագետը վարժարանի մէջ, այնուհետեւ՝ Պարտիզակի ամերիկեան դպրոցը։ Բանաստեղծը աւարտած է Պոլսոյ Պերպերեաև վարժարանը (1905), Լօգանի համալսարանի բժչկութեան բաժիър (1911) : 1911 _ 14-ին шуриштид է Լоդանի հիւանդանոցներէն մէկուն մէջ։ 1914-ին վերադարձած է Պոլիս, ձերբակալուած, բւ աճոսնի ջաղասու վեան րահատակուած Դանիել Վարուժանի եւ այ-Ing Shin;

Նահատակ բանաստեղծ Ռուբեն Սեւակ -Չիլինկիրեանի անունը նաեւ Հայրենի հողի վրայ անգամ մր եւս յաւերժացնելու Նպատակով՝ Հայաստանի կառավարու-Թիւնն ու «Երեւան - Արաբկիր Թիւ 151» դարոցի անօրէնութիւնը ունեցան ազնիւ դաղափարը եւ որոչեցին սոյն վարժարանր կրկին մկրտել Ռուբէն Սեւակի անուռով։ Նախապատրաստական - կազմակերպչական աշխատանըները տարուեցան չաբանեներ առաջ Հարաւային - Ֆրանսայի Հայոց առաջնորդական տեղապահ՝ Տարօն Եպիսկոպոս Ճէրէնեանի, Հայրենի գրաընհաղատ՝ Ալեքսանար Թուիչեանի եւ յատկապես դպրոցի տնօրէնուհի ձուլիկտա Ղաղարեանի կողմե :

Վարժարանի վերանուանման պատմական այս հանդիսութիւնը տեղի ունեցաւ Ուրրաթ, Ապրիլ 7-ին, ժամը 11-ին դրպբան Հազար Հանդիսատեսներու, աչակերտութեան, ծնողջներու, արտասահ. մանէն ժամանած հիւրերու, Հայաստանի դատուսնավար - ճամաճարար բւ աևսբրութուսի

մարդոց ներկայութեան։ Երկար ժամանակէ ի վեր մենք չէինք ապրած այսքան մաքուր Հայաչունչ եւ հայադրոշմ միջավայր։ Վարժարանի չջնաղ աղջնակներն ու տղաները չատ ներկայանալի միօրինակ Հագուստներու մէջ՝ ձեռջերնին ծաղիկներ բռնած՝ ուրաևութեան եւ Հպարտութեան ճիչեր, աղաղակներ կը բարձրացնէին երեւանեան արեւոտ օրին մեջ, չատ ուժեղ աղմուկ մը յառաջացնելով ղէպի մեր ականջներուն : Ա.դդուի դև, սև ոտիայր երճանն բնագնասոր չերուրան գի անուրարություն և հարարան իր մեր Հոդիներէն ներս...: Վերջապես Հայրենի հողի վրայ կը նչմարէինը երջանկու. թեան, յոյսի եւ կեանջի կապուածութեան նչոյլներ, իրենց կեանքի դարունը ապլող աղջնակներու եւ աղաներու անմեղ աչքե. பாடு மீத்9 பட யும்பா மீழ சயுடுமா முத்மீழக்றமாடு

Բացման խօսբը կատարեց տնօրէնուհի՝ **Ցուքի**քատ Հաջարեան, դամ<u>հ</u>բնով հանի դալուստ արտասակմանեան կեւրերուն։

Հայաստանի կրթական պաչաշնակաատի, Ո՛շսա Ենբբար Հբշան մենաւ Ոբւարի կատարած Հսկայ գրական վաստակին վրայ եւ յայտնեց [ժէ՝ այսուհետեւ աւելի աեղ պիտի գտնկ բանաստեղծին գործը Հայաստանի դպրոցներէն ներս՝ ուսում. նական ծրագիրներուն մէջ։

Ազդային թանգարանի տնօրէն՝ Շահէն <u>խաչատրեան իր խօսջին մեջ ծանրացաւ ոչ</u> միայն Ռ. Սեւակի գրական տաղանդին՝ այլ նաեւ անոր նկարչական չնորեջներուն

Le Génocide et ses traductions

Forgé pour dénommer les atteintes d'une exceptionnelle ampleur en nombre de victimes et en atrocités de souffrances subies (meurtres massifs, déportations, disparitions,...) d'une minorité fragilisée, le terme de génocide a été employé la première fois dans un texte en anglais.

Repris dans Ia Convention Internationale pour la prévention et la répression du crime de génocide du 9 décembre 1948, il s'est imposé comme un terme à caractère international à un double titre; d'une part, par ses qualités grammaticales: construction à partir d'un préfixe latin, et d'un suffixe grec, et, d'autre part, par son passage en différentes langues: versions officielles de la Convention Internationale dont l'article 10 prévoit que les textes anglais, chinois, espagnol, français et russe feront également foi.

Dès lors, le terme a été reçu par de multiples langues devenant un élément de leur vocabulaire.

Mais ce passage ne s'opère pas uniformément; de pays à pays, il peut varier en fonction du caractère propre de la langue d'accueil.

Ainsi, la plupart du temps, le mot figure-t-il tel quel dans la langue d'accueil qui simplement l'adapte à sa consonance générale et à son orthographe (ex. Genocido): naturalisation simple.

En revanche, d'autres fois, la langue d'accueil, plus souple et plus hospitalière reçoit la graine qui produit un double fruit: d'abord, le terme reçu telquel, faisant figure d'emprunt, ensuite, un autre, appartenant morphologiquement à la langue qui aura pu traduire dans son idiome propre la notion véhiculée par le mot.

Il en est ainsi des traductions du Génocide en allemand, qui se dit outre Genocid ou Genozid, «Volkörmord», et en du 11 mai 1989),

arménien, à part habinghin, «ganunqui-Line dhelin :

Ces traductions proprement dites, sont, dans la langue à côté de l'emprunt, une traduction de celui-ci et cohabitent avec lui. Loin de faire double emploi, ils accompagnent l'emprunt, ils consacrent l'idée portée par celui-ci: prolongements particuliers du néologisme de base.

Nullement assimilables à des doublons, leur forme originale permet de mieux saisir (1), à travers leurs éléments, les différentes virtualités de contenu et de sens du terme originaire. Ainsi, littéralement, «Volkörmord», met l'accent sur le peuple (Volk) et ghquuqubacfffih, sur l'éthnie, la race (glq).

L'existence d'un doublet idiomatique n'est pas non plus indifférente au terme de l'emprunt. Il a pour effet de spécialiser son sens. A l'emprunt correspondra le sens juridique, celui que donne la définition de la Convention Internationale. Le terme propre de la langue évoquera le sens social ou courant, produit de la compréhension commune chargée de toutes les valeurs et sentiments qu'une telle notion (2) peut véhiculer.

SARKIS BALIAN

1) Des équivalents au synonyme idiomatique ne sont pas exclus: Gruppenmord, Rassenvernichtung, en allemand; wqquջնջում et սերնդասպանութիւն, pour une traduction littérale de génocide en armé-

2) C'est l'expression de «Grande Tragédie» qui fut employée dans l'homélie de Sa Sainteté Vasken Ier en 1964 (17 août, veille du 50ème anniversaire) et début de la commémoration écclésiale annuelle solennelle, dans le prolongement de laquelle est venu s'inscrire la Déclara tion commune de Sa Sainteté Vasken Ier et de Sa Sainteté Karékine II, qui, le 29 avril 1989, à la veille du 75ème anniversaire proposait de prendre les initiatives nécessaires pour la béatification des victimes du génocide de 1915 (V. Haratch

վրայ եւ խոստացաւ դասաւանդել չարաթեր մէկ ժամ նկարչական արուհսար, Ռուբէն Սեւակի անունը կրող այս դպրոցի մէջ։

Ալեբսանար Թոփչեան կարդաց Նիսի Ռուրէն Սեւակ Տուն . Թանզարանի հիմնադիր Յովհաննես Չիլինկիրեանի դրի առած բովանդակալից եւ կուռ ուղերձը, ուր չելաուած էր ազգերու ինքնապահպանման եւ գոյատեւման պայքարին մէջ հերոսներու եւ նահատակներու ներկայութեան անհրաժելաութիւնն ու կենսական կարեւորութիւնը:

Ապա, խոսքը արուեցաւ Տարոն Եպիսկոպոսի, որ բերելէ յետոյ իր ողջոյնի խոսքը, հրաւիրեց վարժարանի աչակերաութեան մէջէն զատուած այն հինգ մրը. ցանակակիրները, որոնք նախօրօք իրենց գրած չարադրութիւնները յանձնած էին դատական կազմին, որ կր բաղկանար Սբրրոցի բակն ու պարտեղը լեցուած աւելի բաղանեն, տնօրենուհիեն, ուսուցչուհի՝ Ռոգաննա Սաթամեանէն եւ Մարսէյլի Սա-Sul - Մեսրոպ Մշակոյթի կեդրոնի անօրէն՝ խաչիկ Երլմադեանեն, եւ որոնց յանձնուեցան պահարաններ եւ նահատակ րանաստեղծին կեանքն ու գործը ներկայացնող գրական ծրարներ։

Բոլոր մրցանակակիրները յուզուած իրենց չնորհուած գնահատան քեն՝ նիւթեա-*Թական Թէ բարոյական*, կարճ սակայն սրտաբուխ խօսքերով յայտնեցին երախտագիտական զգացումներ եւ չնորհակալութիւններ եւ խոստացան քալել Սեւակի படிர்த்த வியாரியும் பிரார்பா சாருள் சார்.

րենիքին, գրականութեան գիծով։ Ներկայ էր Հանդիսութեան Ռուբէն Սեւակ - Չիլինկիրեանի աղջիկը Շամիրամ Չիլինկիրեան, որ իր հօր եղած այս պաարւէն խորապես աղղուած, իր հոգեկան բաւարարութիւնն ու երախտագիտութիւնր յայտնեց կազմակերպիչներուն եւ հայրենիքի վերելքին ու բարզաւանման համար ըրաւ մաղ ժանջներ։ Ան իր խօսջին մէջ ծանրացաւ նաեւ Ամենայն Հայոց Կաթողիկոսի ընտրութեան լաւագոյն լուծման վրայ եւ ըսաւ թե՝ միասնակա-மாடுக்கம் வடிம் மிழ்ய யுத்தை த பயபாகமி Հայրենիքի երկնքին տակ։ Ապա, Շաժիրամ Սեւակ - Չիլինկիրեան Տարօն Եպիսկոպոսի հետ միասին քօղագերծեց դպրոցի ջանակը դանդանբայ ճանի վնան չառտատուաչ անուանատախտակը, որու վըրայ արձանագրուած էր. « Ռուբէն Սեւակ Դալրոց Վարժարան Թիւ 151»:

Կատարուեցաւ մատաղօրհնուներն դրպրոցի մայր դրան առջեւ, ներկայու-[ժեամբ՝ հաեւ Արարատեան Թեմի, առաջնորդ Գարեդին Արթ. Ներսիսեանի ներկայացուցիչ՝ Արամայիս Քահանայի ։ Մա- Ապրիլ 12-ի թիւով ։

տաղր բաշխուեցաւ բոլոր ներկաներուն ։ Հանդեսը չարունակուեցաւ դպրոցի սր-

րահին մեջ աշակերտութեան կողմե պատրաստուած չատ խնամեալ, խանդավառիչ դեղարուեստական յայտաղիրով։ Նախ Հայրենի երգիչ - կիխառիսի՝ Վահրամ Թաթիկեան Հրամցուց ներկաներուն երեջ երդեր, յօրինուած նոյնինքն Ռ. Սեւակի բանաստեղծութեանց վրայ, որոնք ջերմապես գնահատուեցան բոլորեն։ Ապա քսանի չափ փոքրիկներ, պարման - պարմանուհիներ ինւջնավստահ, մաջուր առողանութեամբ, ճչդրիտ չեչտաւորում. ներով, ապրումով ներկայացուցին Սեւակի կեանքի գիծերը եւ զուգահեռարար րանաստեղծունիւնները՝ սիրոյ, բնութեան, ազդային . Հայրենասիրական, ա. ռանց մէկ բառ իսկ կարդալու։ Խոստովարիրը իք, այս ժեբիք հատանբալ հանար. աութեամբ պատրաստուած ներկայացումր Հողեկան մեծ բաւարարութիւն տուաւ մեզի եւ յուղումնախառն ուրախութիւն յառաջացուց արտասահմանի բոլոր հիւրերու սրաերուն մէջ։ Ո՛վ հրաչալի երեւոյթ, Հակառակ բազմաթիւ եւ բազմատեսակ դժուարութեանց՝ սովին, ցուրաին, անգործունեան, խաւարին մեսրոպեան գեղագնչիւն տառերը կրնան այսջան լաւ Թոիչը առնել մանուկներու չր ններուն վրայ, Հայրենի երկնջին տակ ։ Վարժարանի մանկանց երգչախումբի կատարած երեր խմբերդները այ աւելի ջերմացուցին ստեղծուած ջերմ մինոլորտը։

Դարոցի տնօրկնութեան եւ ուսուցչաց կազմի կողմէ պատրաստուած սեղաններուն շուրջ խմբուեցան հիւրերը եւ կատարեցին բաժականառեր, միչա յիչելով նահատակ բանաստեղծը եւ անոր գործը: Սոյն հացկերոյեի ընթացքին խոսք արըւեցաւ նաեւ այս տողերը գրողին, որ իր կարդին վեր առաւ բանաստեղծին հայրենասիրու / իւնր, - անձնագոհութիւնը, անձնոլիր կեցուած բր եւ չեչար դրաւ հայկականութեան ոգիին կենսունակ ուժին վրայ : Հանդիսութիւնը փակուեցաւ միարերան արտասանուած Տէրունական աղօթ.

Ռուբէն Սեւակ դպրոց - վարժարանի ճիչը դիմացը վեհօրէն եւ հպարտ՝ կանգնած Մասիսն ու Արարատր՝ Հայ Հոգիի ներչնչարանը մշուչապատ չէր այսօր, այլ յստակ եւ պայծառ, կարծես կը ժպտար երեսին՝ մեր նահատակներէն մէկու մը յիչատակը յաւերժացնող բոլորին ։

hu.214 6CLUU.26U.C

(*) «ՑԱՌԱՋ». - Լուրը տուած Էինք

(Tup. U. 1946)

րով պիտի չկարենայ գալ (Շիրաջի կող-

Նախ կ՚ուղենը չեչտել, մանաւանդ այն պատճառաւ որ հաղուաղէպ երեւոյն է հայկական մեր իրականունեան մէջ, որ երեկոյնին կազմակերպունիւնը անների էր։ Ամէն տեսակէտով, չանք չէր խնայւած լաւագոյն արդիւնքի մը յանդելու համար. - Մամուլի նղնածրար, բեմին հսկայ պաստառ մը որ նոյլ կուտար հեռուէն ալ հետեւիլ ելոյններուն, հիւրերու եւ մամուլի վերապահուած տեղեր, վերջապէս արդիական մօտեցումով կազմակերպչական աշխատանը տարուած էր։

Աւելցնենը որ տարուած աչխատանըն ալ արդիւնաւոր էր, ջանի որ Միւժիւալիժէ մեծ սրահը լեցուած էր խուռներամ րազմուժեամբ մը։

**

Վաղուան նախաղահին կ՚րլլային չորս հարցումներ.

1. - Իրեն Համաձայն Հայերու ջարդերը արդես՝ ը ցեղասպանութթիւն են ։

2. . Ի՞նչ միջոցներ կ'ուղէ ձեռը առնել Կէսօ օրէնքին ընդլայնման համար ։

3. - Ի՞նչ յանձնառութիւն կրնայ առնել Եւրոպական ԽորՀրդարանի այն բանաձեւին կապակցութեամբ որ Թուրջիոյ անդամակցութիւնը կը պայմանաւորէր Հայերու ցեղասպանութեան, ձանաչումով ։

4. - Ի°նչ միջամտութիւն կրնայ ընել Թուրջիոյ օգնութեամբ Ադրբեջանի պարտավրած չրջափակման ջնջումին համար։

Վիճարկումը կը վարէր ծանօծ լրագըրող՝ Շառլ Վիլընէօվ, բեմին վրայ տեղ
գրաւած էին նաեւ 6 հոգի որոնց արուած
էր դաղուծին ներկայացուցչական հանդամանք մը. չհասկցանք ի՞նչ հիման վըրայ կատարուած էր ընտրուժիւնը - որոնց
ճիտին պարաքն էր նաեւ հարցումներ ընել
Թեկնածուներու ներկայ բանբերներուն։
Շիրաքի ներկայացուցիչին բացակայուլոցներու հանդիսականներուն կողմէ, ինչ
որ բոլորովին անտեղի էր եւ ապարդիւն,
ի՞նչ բանի կը ծառայէ սուլել բացականերու դէմ։

ՀաւաջոյԹին բացումը կատարեց, յանուն Հայ Դատի Յանձնախումբին՝ Մարալ Ասատուրեան որ ֆրանսերէն, ապա՝ Հայերէն բացատրեց ՝ նպատակը ու չնորՀակալուԹիւն յատնեց մասնակցողներուն ։

Առաջին առեիւ խօսը առաւ փաստա. րան՝ Լեֆ Ֆորսթեր (Հայ Դատի Յանձ. նախումբի փաստաբանը Լէուիսի դէմ բացուած առաջին . պատժական ատեանի առջեւ - դատին) ։ Ան բացատրեց ցեղասանունիւրն ունարանու վարմարծն՝ ՀբՀաբլով թե մահուան ղեն միակ պատասխարն, հիշամաւնիւրը է բւ զանմաւդր իսի թե որվասանութերը ժանգուտ_ն է քաղ ոչ, ինւբնին անվայել է։ Բացատրեց Կէսօ օրէնքի սահմանափակ բնոյթը, ինչ որ պատճառ եղած էր դատը չեղեալ հռչա. կելու։ Այս առաջին հարցին , յաջորդարար պատասիսանեցին երեք ներկայացուցիչրբևն սևսրճ խրժես ասահիա՝ չնեին ձրղասպանութեան բնոյթը, եթե նոյնիսկ Պալատիւրի եւ Շիրաջի (պատասխանը կարդացուեցաւ, ջանի որ չորս Թեկնածու. րբևև անմելը րախատես մետուսև անտաուխանած էին այս չորս հարցումներուն ղորս Հ.Դ. 8 .-ը ուղղած էր իրենց)։ Հոս պիտի չծանրանանը պատասիաններու եւ թեկնածուներու ներկայացուցիչներու միջեւ ալ եղած վորքը վիճարանութիւննե. րուն ջանի որ ծանօթ են, ընդ Հանրապես, եւ խորջին մեջ շատ բան չեն փոխեր եւ իրատեսու Թիւնը կր պահանջէ հաստատել որ ոչ մեկ յոյս կրնան ներչնչել ապադա. յի Համար ։ Ընտրապայքարի ատեն խոսաումներու չռայլունիւն մը կայ եւ բարի կամեցողութեան պարագային իսկ, ոչ մէկ թեկնածու կրնայ տէրը մնալ իր խոստումներուն մեկ չնչին բաժնին իսկ : Ընդ . ձե. ւով ամ փոփելով մաբերը, ըսենք որ ամ էրեր ճած ահատվայասրուն փակրին Ձֈվենրարը բև ան ներ աշնարան եք ան քաղ ձախ նոյնքան մեղաւոր եղած են եւ կը ջանար մեկնարանել Պալատիւրի նախաոր կատարուած է՝ չէ կատարուած», յայանելով թե իրեն համար կը նշանակեր որ ցեղասպանութիւն մը կատարուած է եւ ոչ ոք կրնայ հակառակը պնդել:

Կիտոնի (յանուն Ժոսփէնի) նախկին դեսպան ըլլալով դիւանադիտական ոճ մը ունի եւ ըստ իրեն Միթերանի երկու յայտարարութիւնները (1981 Ապրիլ եւ 1984 Յունուար) փաստն էին որ ընկեր-վարականները ճանչցած են ցեղասպանութիւնը։ Թէ ինչո՞ւ անկէ վերջ ոչ մէկ նա-

կսաձեռնութիւն առած էին Խորհրդարանը այնքան ալ բացասական երեւոյթ մը չէր իրեն համար (ոչ ալ ուրիչ երեւոյթ մը որ 1984-ի իր յայտարարութենկն ետք, Մի- թերան Մանաք անուն բանագնաց մը դրկած էր Անդարա Թուրքերուն սիրտը առնելու համար): Համայնավարին դիր- քը, պէտք է անգամ մը եւս հաստատել, ամէնկն հաստատուն է, քանի կի Տիւքուրնկն հայդ ուղղութեամբ Աղդ. Ժողովէն ներս։ Թերեւս չարամտութիւն ըլլայ ըսել թէ աւելի դիւրին է նման յարատեւութիւն մը մարդոց կողմ է որոնք քան չան դիտեն թէ

Ցաջորդարար խօսը առին, Հայ Դատի **Ցանձնախումբին կողմէ՝ ՏոջԹոր Գէորդ** Քեփենեկեան որ ծանրացաւ ֆրանսական իչխանունեան բացասական դիրջին վրրայ 1965-էն ի վեր, յիչելով արտաջին յաջորդական նախարարներու պատասխանները ցեղասպանութեան հարցին կապակցութեամբ, Նեզան Քէնտալ (Փարիզի ջրտական հիմնարկի նախագահ) որ պարզեց Թուրջիոյ ներկայ վիճակը, մարդկային իրաւանց բռնարարումը, հակաքիւրա Հալածան քները, Հուսկ՝ Ժագ Փանոսեան որ կարձ ելոյթով մը կրցաւ բացատրել Հայաստանի ուժանիւթի կացութիւնը, երկու յստակ հարցում ընելով՝ 11 ամիս է գրադադար կայ Ղարաբաղ, ինչո°ւ չըրջափակումը կը մնայ, անհրաժելա է որ հիւլէակայանը բացուի, ինչո՞ւ Ֆրանսա որ, չատ ձեռնհաս է այդ մարդին մէջ, իր թեջնոլոժիին օժանդակութիւնը չի բերեր (յիչենք որ գագ Փանոսեան աթոմադէտ է, առաջին դիրջերուն վրայ եղած է Ֆրանա[ժոմի մէջ եւ բազմիցս Հայաստան գացած . եկած է այս Հարցին կապակցու-

Այս ուղութեամբ ալ յստակ դիրջորոչումներ չեղան, ինչ որ կրնայ դոհացուցիչ չրլլալ մեդի պէս ժողովուրդի մը համար, որու մօտ, մինչեւ այսօր ալ, պատմական փորձառութիւններէ հաջ, դդացականը միչտ տիրապետած է տրամադրութեան, բայց, պէտք է ընդունիլ որ այդ դիրջորոշումները կը բացատրուին:

Հարցումներ եղան նաեւ վեց ներկայացուցիչներուն կողմէ եւ ամբողջ վիճարկումին ընժացջին, միջամտեցին երեջ
ներկայացուցիչները եւ տոջժոր Քէփէնէկեան։ Եգրափակիչ խօսջը արտասանեց
Հայ Դատի Ցանձնախումբի նախադահը՝
Արա Գրիգորեան, ամփոփելով վիճարկումը եւ հաստատելով նաեւ Ժէ միչտ աչխատանջ պիտի տարուի իչխանուժիւններու մօտ որպէսզի դրական արդիւնջներու
կարելի ըլլայ յանգիլ։

Դնչպես ըսինը չծանրացանը վիճարկումին սանրամասնութիւններուն վրայ ոըսնը, մասնաւոր նորութիւններ չէին թեըեր, հիւմուրն ալ չէր բացակայեր (մանաւանդ՝ Փ. Տէվէճեանի մօտ)։ Ծնորհաւորելի էր նաեւ Շառլ Վիլընէօվ որ ձեռնհասօրէն վարեց երեկոյթ մր որ տեւեց ժամը 21.15-էն կէս դիչեր։ Նոյնիսկ եթէ նման հաւաքոյթններ անմիջական հետեշանըներ չունենան, ցոյց կուտան որ հայ հաւաքականութիւն մր կայ զոր պէտք է նկատի առնել ու նմանօրինակ հաւաքոյթներ կը ծառայեն նաեւ որ այդ հաւաքականութեան մօտ վառ մնայ իր դատին արծարծման անհրաժեշտ ընոյթը ու ջիչ մր սթափի:

U. U.

ՔԱՆԻ ՄԸ ՏՈՂՈՎ

ՊՈԼՍՈՑ մէջ, Ճումհուրիյէթ ԹերԹի (կեղրոն ձախ) խմրագրատան չէնջին առջնե կառջ մը պայԹած է, Ապրիլ 21-ին, մէկ հողի մեռած է կառջը դէչ տեղ դրրուած ըլլալով, նորողող այլ կառջ մը մօտեցած էր եւ այդ պահուն Թակարդ - կառջը պայԹած ու նորողող կառջին վարդը մեռած ։

ՌՈՒԱՆՏԱՅԻ մէջ 5000-էն 8000 Հու-Յուներ սպաննուած են ԹուԹսի բանակին կողմէ, մէկ օրուան (Ապրիլ 22) ընթացբին։ Իսկական սպանդ մըն է որ տեղի ունեցած է։

DALE-GALL

Մարսէյլ յաղթեց Վալանսի Հայ Մարդականին 1 - 0: Վալանս 13-րդ է 43 կէտով, դլունը անցած է կրկին Մարսէյլ։

Imprimé sur les Presses du Journal «HARATCH» 83, rue d'Hauteville, 75010 Paris SIRET : 51027317 A R. C. Paris Commission Paritaire : N° 55935

«ՅԱՌԱՋ»Ի ԲԱՐԳԱՒԱՀՄԱՆ ՀԱՄԱՐ ՇՆՈՐՀԱԿԱԼՈՒՁԵՐ ԳՄԱՑԱՆՔ

ՈՒԱԹԸՐԹԱՈՒՆ. - Տեր եւ Տիկին Մինաս Թէօլեզնան 400 տոլար։

ՇԱՐԺԱՆԿԱՐ

Կապոյտ Խաչի Պուլվար Օտտոյի Լէօլա Սասունի մասնաճիւղը կազմակերպած է՝ «Երազի ճամբով» ժապաւէնի ցուցադրու-Թիւնը, Կիրակի, Մայիս 7, ժամը՝ 15-ին ՄշակոյԹի Տան մէջ՝

12-14, rue Saint-Bazile, Marseille 1er

CROIX BLEUE DES ARMENIENS DE FRANCE

Dîner Dansant

La Croix Bleue des Arméniens de France, section « A s t r i g » d'Arnouville-lès-Gonesse / Gonesse / Sarcelles / Villiers-le-Bel organise un D I N E R D A N S A N T le Samedi 6 Mai à l'espace «Charles Aznavour» (Arnouville) avec la participation du chanteur Hagor MALDJIAN accompagné de son orchestre NAïRI. Le dîner sera préparé par le restaurateur Jano le Hay d'Alfortville.

Pour tout renseignement/réservation : Tél. : 39 85 93 40 / 39 85 29 71.

Sortie touristique

La Croix Bleue des Arméniens de France, section «A g n o u n i» d'Asnières organise une sortie touristique en autocar à REIMS et EPERNAY, le Lundi 8 Mai. Départ: 7h30 — Place de l'Hôtel de Ville, Asnières.

• Matin Reims: Visite guidée de la Cathédrale et de la Vieille Ville.

• Déjeûner à Reims.

• Après midi Epernay: Circuit en petit train dans les caves avec présentation audio de la fabricatoin de champagne. Dégustation.

Contacter Mesdames:

— Danoux 42 - 42 - 85 - 87;

— Gourdikian 39 - 82 - 65 - 91;

— Terzian 43 - 33 - 88 - 93. Participation: 260 F.

Gala Artistique

de l'ASSOCIATION MACHTOTZ avec le concours de l'A.C.O.A.

« C A M A R A D E »

PANTCHOUNI A DZABELVAR

pièce satirique de Yervant ODIAN

à l'occasion du 125° anniversaire de sa naissance scénario et mise en scène de

GERALD PAPASIAN
décor: Joseph Gostantinian
La Chorale D a r o n chante Komitas
à l'occasion du 125° anniversaire

de sa naissance RECITAL POETIQUE Invitée d'Arménie

IRINA MEGUERDITCHIAN
ARDACHES VOSKANIAN

NORA ARMANI & GERALD PAPASIAN

le Jeudi 4 Mai à 20 heures 15 l'Auditorium d'Issy-les-Moulineaux 13, rue Danton, M° Mairie d'Issy Réservations au:

(1) 47 50 97 51 / (1) 30 24 73 67 (1) 48 41 49 37.

COMMUNIQUE

Le 11 avril à 12 heures avait lieu la cérémonie d'inauguration de la plaque commémorative portant gravé le texte et les noms des 23 héros de l'Affiche-Rouge ci-dessous et apposée par la Mairie de Paris sur le mur du 19, rue Au-Maire, Paris 3e.

Après les propos d'introduction du re. présentant du Comité d'Entente du 3e Arrt. de Paris, Mme Arménouhi Guira. gossian, belle-sœur de M. Manouchian, et M. Garbis Touloumgian président de l'Amicale des Anciens Résistants arméniens étaient invités à dévoiler la plaque.

Monsieur Jacques Dominati, Maire du 3e Arrt., prononçant l'allocution au nom de la Mairie de Paris rendait hommage à la mémoire des 23 de l'Affiche-Rouge et exaltant leur sacrifice pour la libération de la France soulignait l'exemplarité de leur conviction et de leur action.

«A la mémoire de ceux de l'Affiche Rouge et de leur chef militaire le poète arménien Missak MANOUCHIAN qui utliisa cette maison dans son combat clandestin Celestino Alfonso, Olga Bancic, Joseph Boczor, Georges Cloarec, Thomas Elek, Maurice Fingercweig, Spartaco Fontano, Jonas Geduldig, Emeric Glasz, Léon Goldberg, Szlama Grzywacz, Stanislas Kubacki, Cesar Luccarini, Rino della Negra, Marcel Rajman, Roger Rouxel, Antoine Salvadori, Willy Szapiro, Arpen Tavitian,, Amedeo Usseglio, Wolf Wajsbrot, Robert Witchitz, Combattants francs-tireurs partisans de la main-d'œuvre immigrée morts en 1941 pour la France et la liberté».

En terminant son allocution, M. le Maire remerciait l'assistance de leur présence et les invitait à la Mairie du 3ème pour le verre de l'amitié.

LE COMITE
DES ANCIENS RESISTANTS
FRANÇAIS
D'ORIGINE ARMENIENNE

HAMASKAïNE — PARIS

Le Comité de Défense de la Cause Arménienne

vous invitent à la présentation du livre :

Autopsie du Génocide Arménien

Entre l'Empire ottoman et les grandes puissances de

VAHAKN DADRIAN

avec projection de diapositives

La présentation sera animée par
Gérard CHALIAND

le Vendredi 28 Avril à 20 h 30
Salle Zarouhie et Dikran Démirian
Maison de la Culture Arménienne
17, rue Bleue, Paris 9e (M° Cadet)
Tél.: 48. 24. 63. 89.

— Entrée libre —

- MARSEILLE -

Exposition Photos

RAJAK OHANIAN

« Portrait d'une ville »

C H I C A G O 1987 — 1989

Placée sous la présidence d'honneur de :

— Mme Maryline Vigouroux,

Présidente déléguée de l'Espace Mode

- M. Jackson Mac Donnald,
Consul Général des Etats-Unis

Tour du Roy René (Fort St-Jean) Quai des Belges — Marseille

Exposition du 8 au 29 Avril Tous les jours de 13h à 19h, sauf le lundi

Organisée par La MAISON ARMENIENNE DE LA JEUNESSE ET DE LA CULTURE 2017 PCUFA ԱՊՐԻԼ 26 MERCREDI 26 AVRIL

LE NUMERO : 5,00 F 69ቦች ՏԱՐԻ - ԹԻՒ 18.579

THUMBHY, CHPHLE RUNGER (1925 - 1957)

Fondatour SCHAVARCH MISSAKIAN

LE PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE-FONDE EN 1925

DIRECTRICE: ARPIK MISSAKIAN

83, Rue d'Hauteville - 75010 Paris Tel.: 47. 70. 86. 60 - Telex: HARATCH 280 868 F — FAX: 48.00.06.70 — C.C.P. PARIS 15069-82 E

₽ԱԺԱՆՈՐԳԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

Ֆրանսա : Տար. 1.000 Ֆ. .. Վեցամահայ : 510 Ֆ. Արտասահման ։ Տար. 1.300 Ֆ. (ամենօրեայ առաքում) 1.150 Ֆ. (շարաթական առաքում) ... Հատր : 5,00 Ֆ.

69° ANNEE — N° 18.579

ԱՊՐԻԼ ԵԱՆ 80-4564

brbhUL

ԵՐԵՒԱՆ - («Ցառաջ», Հեռապատճեն). -

վերջին տասնօրեակին ցեղասպանութեան թեմայով յաղեցած էր երեւանեան Buninpunp: Տեղի ունեցան գիտաժողովներ (Համալսարանը, Գիտութեան ակադեմիան . այս մասին առանձին կ՝անդրադառնանը), մամուլի ասուլիսներ, դեղարուեստական միջոցառումներ (ցուցաՀանղես, Համերգներ) եւայլն ։ Ուշագրաւ էր դրենք բոլորին կրօնական եւ պետական անձնաւորու Թիւններու մասնակցու Թիւնը: մեան է նորք սն այս դ ևրոքսնակը դէն քարեւոր - գրե թէ խանդավառող - արձադանդ மூயட டுப்பயயாயம்டு டுப்பிய நிடி சயம் செ

Աշխորժ այս գործունկունիւնը իր բարձ. րագոյն կէտին հասաւ Ապրիլ 24-ի իրերայաջորդ ու մեծ մասով աւանդական դար-

ծած ոգեկոչումներով:

Օրը սկսաւ ցեղասպանութեան 80-ամեա. կին առնիւ կառուցուած Ուխտատան բացումի պաչտօնական հանդիսու Թեամ բ : Ան ցեղասպանութեան նուիրուած առաջին թանդարանն է Հայաստանի հողին վրայ, Շիծեռնակարերդի յուչահամալիրին աննիջապես բովը։ Կառուցուած է ճարտարապետ Սաչուր Քալաչեանի պատրաստած լատակագիծով ։ Ս. Քալաչեան արդէն երկու ձարտարապետներէն մէկն է Եղեռնի յուչարձանին : Շէնթը ամբողջութեամբ կառուցուած է հայկական մարմարէ, կրա. նիաէ ու պադալաէ։ Ծախւթը Հոդացած է պետական պիւտճէն ու «Հայաստան» հիմհաղրամը : Տնօրէնն է Լաւրենտի Բարսեղ-

Տեր . Պետրոսեանի գլխաւորութեամբ պետական, ու Գարեգին Ա.ի առաջնորդութեամբ եկեղեցական աւազանին **Հաս**աւ Միծեռնակաբերդի բլուրը: 80.ամեակի պետական յանձնաժողովի վշոր . նախադան Գ. Ցարութիւնեան դիմելով ներկահերուն, ըսաւ թե 80-ամեակի առիթով կառուցուած Թանզարանը ոչ միայն Ի. դարու առաջին ցեղասպանութեան զոգելու մասունքին ամփոփումի վայր մը պիտի ըլլայ, այլեւ հետազօտական ազդային կեղրոն մը, որպեսզի աշխարհի ոչ մեկ ժողովուրդին համար կրկնուի ինչ որ պատանեցաւ 1915-ին Հայ ժողովուրդին:

Noup առալ նաեւ Գարեդին U. : Ան օր4րբո հուսն արարն Շար երև սնորն Հրսնշիր դանդիր ասաւ հանրբեսն այս հասուննը. մադնեց որ Ուխաատունը դառնայ նոր անլոելի զանգակատուն ։ Ապա , աճիւնասափորով մր Տէր . 20p նահատակուածրբևու ըչխանրբեևև սևսրճ 20 ատևի աաւած էին ԱնԹիլիաս, նուիրեց նորակառոյց թանդարանին։ Գարեզին U. իր խոսջը աւարտեց Պահպանիչով:

Նախագահ Լ. Տէր - Պետրոսեան կարեց ժապաւէնը, պաչաշնապէս բացուած յայտարարելով ցեղասպանութեան թանդանարն: քերկարբենն դաւաճ ժանջբնավ ոհաչները, դիտեցին փաստանկարներու առ-

ժամեայ ցուցահանդեսը։

ընկնիր ճամաճակար ու ինօրարար բևվու պետերէն առաջնորդուած ստուար չջախումբը անկէ անցաւ ցեղասպանութեան յուչագամալիրը որ կը յաւերժացրնել մեր աւելի քան 1.5 միլիոն գոհերուն յիչատակը։ Հայաստանի պետական աւադանին ու ամբողջ ժողովուրդին կրօնական մեծերը գլուի խոսարգեցին անչէջ բոցին առջեւ, միաբերան «Հայր Մեր» երդեցին ու ծաղիկներ գետեղեցին : Ցետոյ սկսաւ հոսքը գինուորական անձնաւորութիւննելու, կազմակերպութիւններու ներկայացուցիչներուն, Սփիւուքեն հիւրերու եւ-

այլն : Առաւօտուն այդ ժամերէն իսկ Ծիծեռնակարերդի բլուրը բարձրացող ճամրան լեվ լեցուն էր հաղուաղէպ բազմութեամբ մը : Եթ և հոյնիսկ քիչ անգամ ոգեկոչումին հանդէպ անկեղծ յուղումով, այլ անպայման աւանդութեան մր յարդանքով բոլորը կ'իջնեին կործանած Արեւմտահա. յաստանի դաւառները խորհրդանչող ու դեպի անչէն բոցը հակած սիւներուն մէջաեզի բացուած ըներէն, կր մօտենային կրակը եղերող կեղրոնի բոլորակին, կը դետեղէին իրենց ծաղիկները ու կր հեռանային, տեղ բանալով անվերջանալի յորճանքին:

գրուս արեւ մր գրեթե անժպիտ երկինը դն ոնանված էև այժ ետնղունբրար ժերուր վրալ : իսկ լեամիջօրէին հետգհետէ սասա. կացող անձրեւ մր ընկերացաւ անոր։ Ա.Հ. ռելի խոնողումը որուն հետեւանքով յաճախ կր կասէր յառաջխաղացքը, համրերութեան երկար ժամեր պարտադրեց բազմութեան, ճամբուն եզերքը գետեղուած բարձրախօսներէ սփռուած եկեղե. ցական բառական բարձրագոչ մեղեդինե. րու ալ մեղսակցութեամբ։ Բազմութեան ելումուտին հետ անդադար կը բարձրարան եսնն բաբնոմ ջամիկրբնուն իսհան ու ապահովութեան պաչտօնեաներ հազիւ կրնային կարդ - կանոնը պահպանել։ Միքրորաւոնրբևու այս բև<u>ի</u> հանուրարևութ. ցաւ նոյնիսկ երբ մութը իջած էր քաղա-

Ապրիլ 24-ի առաւօտեան Հոդեհանդրոտեան պատարադ տեղի ունեցաւ Էջմիածնի Մայր տաճարին մէջ ուր Ծիծեռնակաբեր. դի ողեկոչումէն վերադառնալէ ետբ Գարեգին Ա. խօսք ուղղեց ներկաներուն: Մարրադառնալով ցեղասպանութեան թանդարանին բացումին, ըստւ Թէ աւելի վկայարան է ան ուր մեր վկաները «կը խօսին» Առաւօտուն ժամը 10-ին նախագահ է. ու կր ներդործեն մեր կեանջին ։ «Անոնց երկինքեն հայող աչքերուն մէջ, ըսաւ Գարեզին Ա., մենք կր նշմարենք յաւիտենականութեան յաղթանակը։ ՄաՀուամ. բը նահատակաց , արզելուեց հայութեան մահր։ Նրանց յաղժանակն այն է որ մենք ապրեցինք» եզրակացուց ան ։

Եկեղեցական արարողութենկն ետբ Ամենայն Հայոց Կաթողիկոսը Վեհարանին մ էջ ընդունեցաւ Հայ և օտար հիւրերը : Մ.Ju վերջիններուն միջեւ ուչագրաւ էր ներկայութիւնը Ռուսաստանի պետական Դումայի փոխ - հախագահ Արթուր Չիլինդարովին որ Երեւան ժամանած էր մասնակցելու 80.ամեակի ոգեկոչումներուն ։

Պատմական այս օրը նչուեցաւ նաեւ Ղա. նահամ ուն հոլոն բիբնբնիրբնուր դէն ոմոյ անանոմունիւն իատանութնաւ ու այլ բնոյթի ողեկոչումներով յարդուեցաւ յիչատակը դարուն առաջին ցեղասպանու-[ժեան անմեղ զոհերուն :

Ա. ԹՈԹՈՑԵԱՆ

ՓԱՐԻԶ

ԱՒԵԼԻ ՔԱՆ 6000 ՀՈԳԻԻ ՄԱՍՆԱԿՑՈՒԹԵԱՄԲ

Ապրիլեան 80-ամեակի ողեկոչումները Փարիզի մէջ սկսան Կիրակի, Ապրիլ 23-ին, Նոթեր Տամի պատարագով զոր մատոյց Գրիգոր Եպիսկոպոս Կապրոյեան, նա. խաղահութեամբ Փարիզի Արջեպիսկոպոս՝ կարդինալ ժան . Մարի Լիւսթիժէի, ներկայութեամր պապական նուիրակ՝ Գերպ. Լորենձ Անթոնեթթիի, բոյր եկեղեցիներու ներկայացուցիչներու, որոնց չարջին Հայ Առաջելակա նեկեղեցւոյ կողմ է Ներսեն Ծ. Վրդ. Բապունեան (յանուն Գիւտ Արգ.ի) եւ պատուելի Ժիլպեր Լեւոնեանի

ՇԻՐԱՔ - ԺՈՍՓԷՆ ጉԻቤ ታኮቢበያ ՄԱՅԻՍ 2-ԻՆ

ժበሀቀኑኒኮ ՀԱՆԴԻՊՈՒՄԸ ՎԱԼԱՆՍԻ ՀԱՑ ԳԱՂՈՒԹԻՆ ՀԵՏ

Մինչ հարցախոյդերու հիմնարկները եսքսեիր եսժոճրբեսուր գինաիր բր՝ Է. Ժոսփէն, պայծառ ժպիտ մր ղէմջին, ձեռ. րանված է իր նրահատանճանի բևինսևմ չրջանին : Ապրիլ 24-ին , Վալանսի մէջ , իր առաջին Հանդիպումը վերապահած էր Հայ դաղութին։ Քաղաջապետարանին மீத்த போய்றாடயர் திங் உராழ் 300 ஆயுகிற: Ժոսփէն ըսած է [ժէ դօրավիդ է դեղասպանութեան ճանաչման, պայմանաւ որ համապատասխան օրինադիծը ներկայացուի եւ օրակարգի նիւթ դառնայ Ազգ. Ժողովին մեջ: Այս նոր չրջանին առներ, լոդունըն ալ փոխած է եւ «Ժոսվեկնի հետ՝ յստակ է»ն վերածուած է՝ «Լ. Ժոսփէն իսկական վուփոխութեան նախագահ»ի։

Շիրաը առաջին առներ հեռաձայնած է Պալատիւրի չնորգակալութիւն յայտնելու Համար, ապա չարունակած խորհրդակցութիւնները իր շրջապատին հետ։ Պարզ է, բաշական փափուկ կացութեան մեջ է եւ չի բաւեր աջի ձայները գումարել ապահով ըլլալու համար որ Շիրաբ պիտի յաղթե : Գրեթե իրաւարարի դեր մր ին. ишь & d. V. Lp Фуир (15,5% ыл бризы 25% Ալզասի մէջ) որ իր դիրքը պիտի ճչղկ եւ յայտարարկ Մայիս 1-ին, Ժանն ա, Ունի աօրիր օևն։ Եսևսեն ին դապրարևշեն ծայրայեղ աջ չարժումին այս յառաջիսաղացումին վտանգը առանց փնառելու եւ քննելու պատճառները։ Պէտը չէ անտեսել որ Լը Փէնի քուէ տուողները ֆալիստներ չեն, այլ ժողովուրդի ամ*էն*էն Համեստ խաւերէ եկած անձեր, նոյնիսկ Համայնավարներ որոնը «դժուար» մըկրրաուած արուարձաններ կ՝ապրին եւ այլեւս չեն կրնար Հանդուրժել Թմրամոլներու, դողերու ներկայութեան, ծաւալող գործաղրկութեան եւ տեղ . տեղ ալ զաղ-

թողներու ստեղծած կացութեան։ Այս Հարցերուն դարմանը եթէ դաած ըլլային, ցարդ, աջ եե ձախ, Լը Փեն այսքան յառաջդիմութիւն չեր արձանագրեր։ Հիմա ալ, եթե Ժոսփեն խոստանայ ընտրական դրութիւնը Համեմատականի վերածել, հաւանական կը դառնայ որ Լր Փէն իր ձայները Ժոսփէնի տայ։ Արդարեւ, ա. րանժան ին ժարբ այս հնունիրընն (դրջամասնութիւն) որու պատճառալ հակառակ իր 15,5% ձայներուն երեսվորսան մ'իսկ

Օտար մամուլն այ անակնկալի եկած է։ Պարղուած պատկերը Հետեւանը կը նկատւի աջի պառակտումին իր երկու Թեկնածուներով եւ անկարելի ալ չէ որ երկրորդ «արաիրիանը» ան հնքան գոոփբրի վբևչրական ընտրութիւնը:

BUTH RE SUTUA

ԿԻՊՐՈՍԻ «Թուրջ Հանրապետութեան» նախագահ վերընտրուեցալ Ռաուֆ Տէնը-[ժաչ, երրորդ անդամ ըլլալով, ձայներու 62,25%-ով: Այս առներ յայտարարած է որ իր դործը պիտի ըլլայ 1996-ը խաղաղութեան եւ լուծումի մը տարի դարձնել։ ԱՐԵՒԵԼԵԱՆ ԹՈՒՐՔԻՈՑ մէջ, Թուն-

Տելիի դաւառը, Շաբաթ - Կիրակի 36 Քիւրաեր սպաննուած են ինչպես նաեւ երեք Թուրք զինուորներ:

ԼԱ Հեխ միջազդային դատարանը որոշեց ըննունիւն բանալ Պոսնիոյ Սերպերու պարավլուի՝ Ռատովան Գարածիչի եւ զօրավար Մլատիչի դործունկունեան շուրչ։ Մանը կը մեղադրուին ցեղասպա. նութեան եւ մարդկութեան ղէմ ոճիրի յարնարճաղ:

ՊԱՂՏԱՍԱՐ ԹԱՀՄԱԶԵԱՆԻ Թոռները յիչատակի ազդ մը Հրատարակած են «Մոնտ»ի մեջ (Ապրիլ 25) յիչեցնելու Համար [Jt ան 80 տարի առաջ ձերբակալուած է Քէսքին եւ այլեւս երբեր ոչ ոք գինը չէ տեսած : Ի°նչ էր յանցանքը, եթե ոչ Հայ ըլլալը: «Վրեժ չենք ուղեր կ'ըսեն՝ Աստղիկ, Յակոր, Ժան - Փիէր, Միչէլ, Միսաք եւ Ֆիլիփ, այլ կ'ուղենք ընդդիմանալ ցեղասպանունեան ուրացման»:

յանուն Հայ Աւետարանական Եկեղեցւոյ որոնը իրենց մասնակցութիւնը բերեն աւետարանի ընթերցումով ։ Պատարաղէն шռաջ, Գրիգոր Եպիսկոպոս Կապրոյեան ֆրանսերէն եւ Հայերէն ողեկոչեց ցեղաս. պանութիւնը որ կատարուեցալ վասն կրոնի եւ Հայրենեաց ու չատագովեց այն երկիրները, մանաւա'նդ Ֆրանսան որոնք ապաստան չնորհեցին վերապրողներուն։ Պատարագի ընթացջին Հոգեւոր Տառը արտասանեց ծիրանաւոր Ժ. Մ. Լիւս-[ժիժ է յիչելով [ժ է 80 տարի առաջ ջարդ, ցեղասպանութիւն գործուած է դայն կապելով Ա. աչխարհամարտին ուր դանման վայնամաւնիրըն յայարանբերութցաւ ու զայն նկատեց եւրոպական ազդերու առաջին անձնասպանութիւնը։ Ձոգերը եղան նագատակներ (մարթիր) *ինչ* որ Աւետարանի լեզուին մէջ վկան է։ Պատարաղի աւարտին կարդացուեցաւ Պապին ուղերձր այս առնիւ, ուր Յովհ. Պօդոս Բ. կ'ոգեկոչեր Հայերու ողբերգութիւնը,

Ս.պրիլ 24-ի օրը կը սկսէր Փարիզի Սուրբ Bովհաննես - Մկրտիչ Եկեղեցւոյ պատարագով, ժամը 10·30-ին։ Կը պատա. րաղէր եւ կը քարոզէր Ներսեն Ծ. Վրդ. Բապունեան, Գիւա Արթ. նաեւ կ'ողե. կոչէր Ապրիլեան նահատակները, չեչտե-[ார் செத் பி.யுறந் 24-ற யு பக்க மாடிர் ச யுத்தை չէ ըլլայ այլ՝ վերածնունդի։

ջարդերը:

Օրուան երկրորդ կէսը յատկացուած էր աշխարհական հանդիսութեանց։ Թրոքատերոյի մարդկային իրաւանց Հրապարակը կեսօրուընե իսկ սկսեր էին լեցնել բազմահարիւր Հայեր։ Անձրեւոտ եւ ցուրա օգը արգելը էէր հանգիսացած անոնց ներկայութեան, սակայն զդալի

(Tup.p 4. 59)

SWPARth

ՑԱԲԵԹ ՑԱՐՈՒԹԻՒՆԵԱՆ

Ցաւով իմացանը որ Շաբաթ, Ապրիլ 22-ին իր մահկանացուն կնքած է հին սերունդի, Տարօն աշխարհի յիչատակներով աողորուող սիրելի Ցարեթ Ցարութիւն-

Մահը, արամարանական է, մանաւանդ երբ ողբացեալը Հասած է յառաջացեալ տարիջի մը, ինչպէս պարազան էր Ցարեն Յարուներւնեանի, ծնած 1904ին Մչոյ Սորտար գիւղը։ Բայց մեր պարագային, արամաբանութիւնը դեր չունի նման կորուսաներու առներ, որովհետեւ անոնը խորում մը կը նչանակեն մեր անցեալին **հետ ։ Ե**օթեանասուն տարիներու երկայնջին, Ցարեթ Ցարութիւնեան, իր տկար այլ հաւատարին երիչով, պատմած է իր յուչերը, «երկրին» աւանդութիւնները, ուրախ եւ սեւ օրերը։ Ծննդավայրին անունը առած , կը ստորագրեր՝ Սորտարցի ։ 25 պատանած որ Վարդավառի օրը մոռնար յուչ մը կամ տօնակատարութիւն մր պատմել։ Վերջինը՝ անցեալ Վարդավաուին, խորագրուած՝ «Արիւնուս Վարդա-4шп»:

Ապրիլեան սերունդի վերջին վկաներէն մէկր, աբսորի լեղի համը պահած իրենց րերանը մինչեւ վերջը, Ցարեթ Ցարութիւնները չհաչաուեցան արմատախիլի իրենց կետնքին հետ։ Ու այսօր, ինք ալ կ'երթայ Մշոյ կարօտր սրաին, ու Ցուլիս 23-ին, Վարդավառի օրը, առաջին անդամ ըլլալով «Ցառաջ»ի սիւնակներէն պիտի

րացակայի Սորտարցին ։

Մեր ցաւակցութիւնները իր այրիին եւ ընտանեկան պարադաներուն ։

UPPHFULUBAR 4 C N C h 4

ԽԱՉԻԿ ԹԷՕԼԷՕԼԵԱՆ

Ապրիլ 11, 1995

Միչա եղած եմ Թափառական ընթերցող մր։ Պաչաօնիս եւ ասպարերիս պարտադրած մասնագիտական ընթերցումներէն անդին, կարդացած եմ անտրամաբանական, անսիս թեմա թիր ձեւով, բազմասիսի մարդերու մէջ, ջանգի հետաջրջրու-Թիւններս աւելի գօրաւոր եղած են քան կարգապանութեան որեպ զգացում ։ Շրրջած եմ . արդեօք Հայերէնը կ'արտոնեն նորք ոն հետոաշնչերի աբո «հետոաշնչագ» եմ - պատմական, Հնագիտական, մարդարանական նիւթերու յատկացուած գիտական պարբերաթերթերու էջերուն մէջ։ Սիրած եմ մեծ գրադարաններու նրբանցըներէն անցնիլ, կենալ՝ երբ գրջի մը նիւթեը Հետաքրքրէ գիս, եւ յանախ ժամեր անցուցած եմ այդպես, գրբեր Թղթատելով, դառադե հաևմանով:

Ներկայիս, ինծի մատչելի «գրութիւններու աիեզերջը» ընդլայնուած է ելեկարրոնական միջոցներու չնորհիւ։ Ամէն օր, երբ կր նստիմ գրասենեակի համակարդիչին առջեւ, եւ կր հրահանդեմ մեերույիը, սև տասաարիր վետ մրք ըսև նիւթերու ցանկը, գոնէ երեսուն, յանախ քառասուն նոր նիւթերու վերաառութիւն. ները կր յայտնուին ։ Կան նիւթեր, որոնք ինծի ուղղուած նամակներ են լոկ, որոնը փոսխով գալու տեղ՝ ելեկտրականութեան արագութեամբ կուղան, բարեկամներու, սովորարար ուրիչ փրոֆեսեօրներու համակարգիչներեն։ Կան նիւթեր, որոնք կը Հետաջրջրեն միայն Թովմաս Փինչըն գրագէտին վաստակով հետաբրբրուող մասնագէտները, որոնցմէ մէկն այ ես եմ ։ Եւ կան «կռունկ» ու «Հայաստան» ցան.

Այս երկու ցանցերուն վրայ աշխարհա. ցրրիւ Սփիսուբէն եւ Հայաստանեն մօտ 600 անձ կայ։ Անոնցնէ ոեւէ մէկը կրնայ բոլորիս փոխանցել նոր ստացուած լուր մր, - օրինակ՝ «Գարեգին կաթեողիկոսը ընտրուեցաւ, Էջնիածին զանդեր ղօղանջել սկսան տասը վայրկեան առաջ», եւ կամ՝ կարծիք մր, . «ես համողիչ չեմ դաներ Հայաստանի կառավարութեան ամրաստանութիւնները՝ ուղղուաչ Հ. 3. 7. .- ի հանդեպ, սա պատճառներով», եւ կամ տեղեկութիւն մը, - օրինակ «ամսուն 20-ին Հայաստանեան պարախումը մր ելոյթ պիտի ունենայ այսինչ տեղը», որ անչույտ ռէքլամ . յայտարարութեան ալ ընոյթ ունի, եւ կամ «այսինչ դիտական ոնաներնակրենին ըսն հանուած դն ուրի Ս.գրբեջանի մասին» . . . :

Կարծիջներու արտայայտութիւնները, ապա այն վեները՝ որոնք անխուսափելիօրէն կը Հետեւին կարծիջներուն, դան-ցին կամ 1-մեյլին ամենեն Հետաջրջրական մասն են , [ժէեւ ոչ անպայման ամէնէն օգտակարը։ (Ի-մեյլ, կրձատումն է իլեք. թրոնիք մեյլ անգլերէն բառին, որ «ելեկարոնական փոսթ» կը նշանակէ) ։

Որորն սևորն հարдով ին հետոներ, ճիչ [# չատ ուսում ունեցող մարդիկ են, յաճախ՝ մասնագէտներ իրենց Թեքնիք ճիւդին մէջ։ Սակայն ագիտութիւնը, կիրբը, ին ընա Հաւանու Թիւնը եւ կռուագանու Թիւնր չեն պակսիր հոն, ոչ ալ այն անհաւաատլիօրեն շեշտուած նախապաշարումնելը, վորս մենք կը ժառանդենք, կ'երեւի, մեր հայրերու եւ մեծ հայրերու սերունդներէն։ Օրինակ՝ ամերիկանայ Թեմի բաժանումը (որ սկսաւ 1933-ին եւ օրինական դարձաւ 1956-էն ետք) այսօր Հագիւ երեսուն տարեկան, միայն անդլիախօս, Քաջն Վարդանեն անդին Հայոց պատմութեան ախաեղեակ անձ մը տակաւին կրնայ մղել դայրոյնի եւ նունաւոր արտայայտու-Թիւններուն, որոնք կր Թուին ոչինչ կորսընցուցած ըլլալ իրենց 1934-ի Թափէն։

կ'ուղեն ընթերցողին հետ բաժնել ին զբոսաշրջիկի ընթերցումներէս որոշ հատ. ւածներ եւ նիւթեր, թե՛ պաստառէն, թե՛ சாபு சிர் மாராடால்:

ատկաշին կը չարունակուր վեն մը՝ Եգևոնի մասին։ Հայաստանի կառավարութիւնր կարեւոր ջայլ մր առաւ, երբ Եղեռնի 80-աժեակը որոշեց նչել գիտաժողով մը գումարելով, միջազգային տարողու-

թեամը։ Ստեղծուեցաւ պետական յանձրախուղե, սևուր վաևիչրբեր բր րախագահին աւագ խորհրդատու Ժիրայր Լիպարիտեանը եւ Հայաստանի փոխ . նախաղան՝ Գագիկ Ցարութիւնեանը։ Սփիւոբեն՝ այս գիտաժողովի ծրագրումին, կազմակերպութեան եւ ծախքերու Հոգածութեան իր կենսական մասնակցութիւնը կր բերէ Ամերիկահայութեան ծանօթ Չօրեան Հիմնարկը։ Այս բոլորը, ապա րաբ Ո՜շոա Եներարի բնունքն, ձբմասաանութեան ուսուցման մասին, պատճառ եղան որ ժայթերի վիճաբանական ելեկարրոնական ասուլիս մը։

Շատեր, սովորաբար Հ. Ց. Դ.-ի Հա. մակիրներ, չեն ընդունիր Թէ գիտաժողովի մր զումարումը, պետութեան կողմե Եղեռնի ստեղծած Հարցերը Հետապնդելու պետական յանձնառութիւն մրն է։ ԸնդՀակառակն, կ'ընդգծեն որ պետութեան ներկայացուցիչները կը Հաստատեն միայն որ Եղեռնի ճանաչումը «բարոյական» պարտականուներն մրն է Հայաստանի, օտար պետութիւններու, ի միջի այլոց՝ Թուրջիոյ համար։ «Բարոյական» բառին մէջ անոնը կր տեսնեն լռելեայն հրաժարումը՝ թաղաքական, Հողային եւ տնտեսական Հարցերէ եւ Հատուցումներէ։ Նման անձեր կր պնդեն որ Պետութիւնը Եղեռնը կը րիտաէ «ուրիւանբար» րիւկ դև՝ այսիրնը, միայն Սփիւոբը հետաբրբրող, եւ կ'ուղե նման գիտաժողով մր զումարելով համո. դել Սփիւռքը՝ որ լոէ, մինչ Պետութիւնը լեզու կր դանե Թուրքիո, հետ ։ Ժիրայր Լիպարիտեանի յայտարարութիւնը (Փեարրուար 23-ին) ԹԷ Հայաստան կ'ուղէ եւ պէտք է բնականոն յարաբերուԹիւններ ապահովէ Թուրջիոյ հետ, կը նկատուի հիմնական եւ յատկանչական։ Բյէեանի ելոյթը (որուկ մեկնաբանութիւնները եզակ այլազան) Հ. 8. Դ.-ի համակիրներու կողմ է կը նկատուի նախագահին «որովայնախոսական» ձայնը, որ Թուրբիոյ ուղղուաչ է։ Հաւանաբար Ֆրանսահայու-[ժեան այ անծանօթ չեն նման մեկնաբանու. **թիւններ:**

Ս,յս մի քանի աողե՛րը կ՝ամփոփեն չարա ներ տեւող վենի մը կորից . նիւ ները։ Ինծի Համար ամէնէն հետաքրքրական հասգրուանը սկսաւ, երբ Հայաստանյն նոր վերադարձող անձ մր, հեղինակութեան պատմունանը ուսերուն, «գացի மக்பயு, சயபிழயு ந வக்கரி கடிவுடு மீடி வடிக்ցաւ ի.մէյլի պաստառին վրայ։ Պախարակեց եսևսն արորը (շատբևն, Ժաշրաիհականամիտ, բայց ոմանը միա՛յն Եղեռնի հարցի ապագայով մտահոգ) որոնը կր Հաստատեին Թէ Եղեռնի Հարցը զոււ «բարոյական» Հարց մր էէ : Noubled ... յանուն Հայաստանի ժողովուրդին, այս անձր Հաստատեց որ այսօր անօնքի մարդիկ կան Հայաստան, ցուրա է, անդործութիւն կայ, Հայաստանի հայութիւնը Եղեռնով չի՛ հետաջրջրուիր, եւ միայն մենը, Սփիւռըահայերս կր յամառինը սեւեռիլ հարցի մը վրայ, որ Հայաստանի ճգնաժամային ներկային չի կընար հրա,ատա նլնալ, եւ ունեղը կաստվանունիւրն արդարօրեն կը փորձէ մէկ կողմ դնել մայր, «հանս յարար» սնարուղյող՝ սնակոզի բնականոն կապեր գոյանան Թուրբիոյ

Անչուչա անպատասխան չէր կրնար մր-மாழ மிரியது கோயாயாளாடி மீழ, கட யமித்த மகսակի հականառութիւններ դանուեցան։ Ոմանը նչեցին որ այս տողերը գրողը, որ ինջզինք կր նկատէ կառավարութեան ջատագով, կուդալ Հաստատելու Հ. 8. Դ.-ի պախարակութեան մէկ մասը դոնէ, այսինքն, ի'նքն ալ կը հաւատայ որ Եղեռ. նի Հարցի «բարոյականացում»ը իսկապէս դայն մեկ կողմ գնելու ձեւ մրն է: Շատեր «բոնծիծաղով» որ նշեցին որ Թուրջիա երրեր չրսեր Հայաստանի կառավարութեան թե «Հարցերը կր փակուին, սահմանները կը բացուին» բնականոն երթեւեկի, «եթե մէկ կողմ դներ միայն Եղեռնը եւ անկե բիող Հողային պահանջջները»: Թուրջիա կր պահանջէ նաեւ գրաւուած հողերու եւ 122-ի հարցին մեջ անընդունելի գիջում-Մարտ ամսուան ընթացքին սկսաւ, եւ ներ։ Ուրեմն, դրեցին շատեր, պէտք է Հաւատալ որ ի խնդիր Թուրբիոյ հետ Հայաստանի կապերը բնականոնացնելու, պեաութիւնը այսօր Եղեռնի հարցը պիտի դիջի, վադր՝ պիտի դաւանանել Արցախին ։ Ցանցին վրայ կան որոշ անձեր, որոնք

« It Museut, Museut, ՊԱՑՔԱ՛Ր ՎՐՁՆԵՑԻ "»

Տասնամեակներ չարունակ (եթե չասենք մէկ դար) խօսւում է հայ ժողովրը. դի մեծագոյն վչար մասին։ խօսում են աշխարհի տարբեր ծայրերում, տարբեր լեզուներով։ Նչւում են գանազան ապացոյցներ, ականատեսների վկայութիւններ ։ Ուդիներ են որոնում փաստելու կատարուածը:

Բոլոր այդ հիգերի թեում դեռեւս վարագուրուած է մշակոյթը եւ, յատկապէս՝ կերպարուեստը (մինչդեռ կարող էր եւ հակառակը լինել)։ Քանզի մարդու (ինչպես եւ ազգի) յուզաչիարհի լաւագոյն Թարգմանը դեղարուեսան է:

ԱՀա այստեղ է, որ մշակոյթեր կարող է օգնել բաղաբականութեանը, ցոյց տալ ון קסף בן חבלף:

20-րդ դարի սկզբին մեր ժողովրդին պատանած առաջին ծանր աղկաը 1915-ի

Պատմաբաններն ապացուցում են, որ գրան նախորդած եւ յաջորդած տասնամեակների ընթացքում եւս Հայր բազմա-Թիւ «Ապրիլ 24»-ների է ենթարկուել։ Դա Հաւաստում են եւ... արուեստաղէտները։

Դարեր ի վեր Հայր մի ձեռքին սուրն է բոնել, միւսով կառուցել տաձարներ, ծաղկել անկրկնելի ձեռագրեր, որմնանրկարել եկեղեցիների պատերը, երկնել առնական , սրտայոյգ երգեր ։ Եւ եթէ թրչնամին կոտորել է մարդկանց, կողոպտել ունեցուածքը, ապա Հպարտ վանքերն ու ցանցկէն խաչքարերը, մանրանկարներն ու երգերը դարձել են այն աննկուն ուժը, որին յաղթել չյաջողուեց ոչ մի բարբա-

Արուեսար նաեւ ղկնք է:

Դարասկիզբի Եղեռնին գոհ գնաց հայ մտաւորականութեան սերունդը. երջանիկ դիպուածով փրկուածներն իրենց տաղանդր դրսեւորեցին Հայրենիջից հեռու, օտար ափերում ու իրենց արուեստով յուշարձան կանդնեցրին նահատակուած ագզին՝ ոմանք գրչով, ոմանք՝ վրձնով:

Երկարատեւ պարտադրուած լոունիւնից յետոյ այսօր խօսում են ձեռագիր մազաղա*իններն ու ղէպ*ջերին ականատեսնկարիչների կտաւները։

Վերջիններից չատերը ցաւօք նոյն ճակատարիրն ունեցան, ինչ ծիսացող մատեանները, ու մեզ Հասան նրանց անուանումները միայն՝ ժամանակին կազմակեր. պուած ցուցահանդէսների կատալոգներից կամ այլ ազբիւրներից ։

իրսենով ասանիան ոաբնջաժանգուներորրբև վերրագրերը արժաղ հենջախոս ապացոյցն են իրենց ժամանակաչրջանի իրադարձու թիւնների:

1870 - 90-ականներին հայ ժողովրդի արեւմտեան Հատուածի նկատմամբ կիրառուած վայրագութիւնների ազդեցու թիւնն է Վարդգէս Սուրէնեանցի վրձնած «Ուոնագարուած սրբունիւնը»: Կտաւում Հայկական այն ժամանակուայ իրականութեանր բնորոչ մի պատկեր է. սպաննելով Հոգեւորականին՝ կողոպաել են Վարադայ վանքի մասունքները, ոտնահարուել է աղդային արժանապատուութիւնը, Հա. ւատքը, մշակոյթը. նոյն թեմայի չարունակութերւնն են «Ջարդից յետոյ», «Ս.-

նարդուածը» գործերը (երկուսն էլ՝ 1899

Մայեալ դարի 90-ական Թուականների Հայկական ջարդերից խորապես ցնցուպ իր արուեստով բողոքում է հաեւ Հուտ. կաւոր ծովանկարիչ Ցով հաննես Արվա. մավորիը, դատ հարտանող դի ճարի անա կենրբև, «Նուներևն դաւ բր ըսաբնրող Հայերին՝ տանելու ծովում խեղդելու, «Թուրջերը Մարմարա ծույն են Թափում Հայերին», «Հայերի ջարդը Տրապիդո. նում», որոնը ժամանակին ցուցարրում են տարրեր քաղաքներում ։

Յիչեալ ժամանակաչրջանի ողրերդա. կան ղկալերին է անդրադարձել նաեւ թր. րարվարիչ Գեսոս Բաշիրջադեարը ի «Տանկանայաստանում», «Գաղթականնե. րի ճանպարեր» գործերով:

. ... յուսա ձորափին Հայուհիների աղա. նութեան մի դրուագ է «Թուրջերի դա. դանունիւնները» խորադրուած նախանը. կարը (1919 թ.), որի հեղինակն է Հմար եակ Արծավեպանեանը։ Ցայանի է, որ նման Թեմաների նկարիչն անդրադար. ձել է եւ նախորդ տարիներին (օրինակ Թիֆլիսում 1917-ին ցուցադրուած «Ար. ցունքի հովիար», «Աւերակների մէի», «Սարսափների աշխարհում», դունանկար

Հայ նկարիչներից եղան նաեւ այնպի սիք, որոնք վրձնով պայքարելուն զուգրն. թաց մարտնչեցին նաեւ սրով, յետոյ նա եւ՝ որչով, Թողնելով իրենց ժամանակի վաւերական յուչագրութիւնը։ Ասուածը վերաբերում է Վանի հերոսական ինչնա. պաչտպանութեան կազմակերպիչներից մէ. կին՝ Փանոս Թերլեմեզեանին։ Նա իր և. րիտասարդ տարիներն անցկացրեց ԹԼե պայքարի բովում, Տաչակեց Թուրքական ու ցարական բանաերի դաժանութիւն. ները։ Երբ դէնքը փոխարինեց վրձնով արդէն մօտ 34 տարեկան էր։ Գեգար. ուեստական կրթութիւնը Ժիւլիէնի յայտ. նի մասնաւոր ակադեմիայում ստացած նկարիչը 1904-ին Փարիզում բացուած՝ արեւելաղէտների յատուկ ցուցահանդէ. սին մասնակցում է «հայ գաղթականը» նկարով ու ընտրւում Արեւելադէաների Ընկերութեան անդամ ։ Ցետադայում անդ. րադառնալով Հայոց ողբերդական դէպ. քերին՝ վրձնում է «Հայկական կոտորա. ծր», «Պատերազմի արհաւիրջները». «Հայ դաղժականները լուսնեակ գիչերի ողբում են իրենց Հայրենիքը» ստեղծա. գործութիւնները:

Ազգի ճակատագրով խորը մտահողու թեան արդասիք է Հայ երփնագրի յայտ. նի անուններից մէկի՝ Եղիչէ Թաղէոսեա. նի վրձնին պատկանող «Դէպի պանդրխ. տուներւն» նկարը (1895), ուր Հայրենիթից մեկնելուց առաջ մօր չիրմաբարի ծնրադիր հրաժեշտ աուող տղան է՝ հոր

Վրձնի վարպետների մղած պայքա. րին իր մասնակցութիւնն է բերում եւ ծագրանկարիչ Դաւիթ Օբրոյեանը։ Մ Պետերսբուրգում 1906-ին Հրատարակ ուող «Սափրիչ» երգիծական ամսագրի է. ջերով նա հասարակու թեան դատին է ներկայացնում ընթացիկ քաղաքականութեան

4ம் சுள்ளனை மி கழ்க்க குடி த் துள்ளனர் նի պետութեան ծրագիրը։ Մեծամասնութիւնը՝ չի հաւատար ։ (Ես · · · 4ը հաւատամ որ համաձայնունիւն մր Արցախի մասին օր մր «դաւաճանութիւն» պիտի որակուի չատերու կողմե, «դեղեցիկ լուծում մը», ուրիչներու կողմէ):

Հետաջրջրական ելոյթ մը ունեցաւ «Գէորդ» ստորագրութեամբ դրող անձ մը (որուն մականունը Հրատարակելու իրաւունքը չեն զգար)։ Ան ընդվված եր որ Հայաստանեն վերադարձողը կը Հաստատեր [# & Հայաստանի հայունիւնը Եղեռնով չի՛ հետաբրքրուիր»: Ս.հա իր հականառութիւնը։

«Ձեն Հետաքրքրուի՞ր։ Մեզի՝ Սփիւռ-քանայունեան պէս չե°ն զգար։ 1965-ին «Մեր Հողերը» գոռացողները ովջե՞ր էին Երեւանի պողոտաներուն վրայ։ Կր մտածեր իսկապես որ ոչինչ կը դդան անոնը՝ որոնը Արարատին կր նային ամէն օր: 1994-ին Հարցախոյդ մը ցոյց տուաւ որ բնակչու [ժեան 80 տոկոսը կը Հաւատայ որ Հայութիւնն է իսկական տերը դրաւուած Ս.րեւմտահայաստանի Հողերուն։ Մ.մէն Ապրիլ 24-ի Ծիծեռնակարերդ դալողներու թիւը կէս միլիոնեն մեկ միլիոնի միջեւ կը

տարուրերի : Եթե կես միլիոն ըսենը, այդ Հայաստանի բնակչութեան մէկ վեցե. նոնաքը է: քեք րանը ապատով լոո - Որջն. լբսի Հայերը Ապրիլ 24-ին այդ գաղաքի பாடியடு விறு பில் பாடியட்டும், 50.000 հողի պետք է հաւաքուէր: Երբեւիցէ պա. տանան է այդ։ Տարբերութիւններ չատ կան Սվշիւութահայութեան եւ Հայաստանի Հայութեան միջեւ, սակայն Եղեռնի հանդեպ գոյութիւն ունեցող կարծիջներու ատևերևունիւրև ին չափանարնուի արև.

Սուանց մեկնաբանութեան ընթերցողին կր փոխանցեմ ։

կը փակեմ տարբեր նիւթով մը: կը խը ատեր Արչակ Այպոյանեանի «Պատոս նիւն Հայ կանողիկոսութեան» գրքի Ա հատորը, որուն էջ 78-ի վրայ հանդիպե gm, orientation punfit, npnch 4mshps նը ան կուտայ իրը ... «շարժուղի»: ներ կայիս, ընդենանրացած է «արեւելուժ» [ժարդմանութիւնը: 2hmաբրջիր եմ կի րալու թե երբեւիցե ընդհանրացա°ծ է «չարժուղին»...:

արտանան Հանդնել». «Հարկանան բանուն հարտանան հանուն արտանան հարահանան հարագանության հարանանում արտանանան հարանանան հարանան հարանան հարանանան հարանանան հարանան հարանանան հարանան հարանանան հարանանան հարանանան հարանանան հարանանան հարանանան հարանանան հարանանան հարանանան հարանան հարանանան հարանան հարանանան հարանան հարանանան հարանանան հարանանան հարանանան հարանանանանան հարանանան հարանանանանան հարանանան հարանանան հարանանանանան հարանանանանանան հարանանանանան հարանանանանանան հարանանանանանան հարանանանանանանան հարանանանանանան հարանանան հարանանան հարանանան հարանանան հարանանանանանանանան հարանանան հարանանան հարանանանան հարանանանանանան հարանանանան հարանանան հարանանանանանանանանանանանանանանանանան հարանանան հարանանանանանանան հարանանանանանանան հարանանանանանանան

Պարբերական մամուլի Համար մեզ Հետաջրջրող գծանկարներ է արել նաեւ վրժանէս Ախիկեանը։ 1895՝- 96 Թուականների եղեռնագործուԹիւնները պատկերող նրա մատիտանկարներից ու գրչանկարներից յիչենջ «Կոտորածից փախած որբերը», ուր ՀրդեՀուող դիւդից Հրաչջով փրկուած երկու փոջրիկ աղջիկները ծառի մօտ ահարեկ դիտում են

իրենց Հրկիղուող գիւղը:

Հայրենիջից Հեռու, օտար եղերջներում ստեղծագործած նկարիչներից է Կարապետ (Շառլ) Ադամեանը։ Պոլսում ծնուած, փարիզում ուսանած«կտաւի վրայ զօրաւոր պացողունիւններու Հաւատարիմ Թարդժանը» իր դործերից մէկը վերնադրել է «հանդուած օձախ»։ Ջարդից մաղապուրծ աղատուած ընտանիջի բեկորնեը՝ մայրն իր երեջ մանկանց Հետ, վերաղարձել ու Հիմնովին աւերուած են դտել իրենց երբեմնի չէն տունը...։

Վերոյիչեալ արուեստաղէտների չարբում առանձնանում է մի անուն՝ Մելջոն

«եպապձեանը, որն, ի տարբերութիւն

հախորդների իրապաչտական գործերի,

կատարուածը մարմնաւորել է խորհրդահիչների լեզուով։ Երկրաչափական պարզ

ձեւերով ու գուսպ արտայայութամիջոցնեթով նա իւրացրել է 1915-ը ու պատկեթել՝ «Հայի արեան ձամրան», «Հայ մայբերի սուղը», «Հայ ուրուականներն ա
շերակների մէջ», «Հայկական աւերակհեր»ն ու «Խաչելութիւնը», ուր հայ ժոդովուրդը ներկայանում է խաչուած կընոջ տեսջով։

«Հողի սիրտը տրոփում է մարդու վրմէն ամէն ինչ այդ սրտով է սկսւում , ամէն ինչ՝ դրանով բացատրւում»․ - մեծն Մարտիրոս Սարեանի այս խօսջերի Հա-Մարտիրոս Սարեանի այս խոսջերի Հա-Մարտիրոս Մարեանի այս իսսջերի Հա-Մարտիրոս Մարեան է մարդու սրտի Հայ կերպարուն արում է մարդու սրտի

8իչեցինը միայն 19-րդ դարի վերջին, 20-րդ դարի սկզբին ստեղծագործած նրկարիչներին։ Եղեռնից փրկուած մանկուքիւն ունեցող սերնդի արուեստագէտնեը եւս Թողել են ըննուող Թեմային նուիրտած դործերի պատկառելի ժառանդուքիւն, որի ուսումնասիրուԹիւնը դեռեւս չակայական աշխատանըի է կարօտ։

> *ԿԱՐԻՆԷ ԱՒԵՏԻՍԵԱՆ* (Արուեստաբան)

ዕቦበՒԱՆ ԴԷՊՔԵՐՈՒՆ ՀԵՏ

ՅՈՎՀ.-ՊՕՂՈՍ Բ.Ի «ԿԵԱՆՔԻ ԱՒԵՏԱՐԱՆԸ»

Այսպես խորագրուած էր Պապին վերջին (ԺԱ.) չրջարերական Թուղթը որ կր կեղրոնանար «մահուան մշակոյԹ»ին վրայ։ Պապր դիտել կուտայ որ աւարտող դարը դրոչմուած է այդ մշակոյթով։ Կր թուէ ժամանակակից սեւ պատահարները. պատերազմները, ապագաղությացման պայքարները, Թչուառութիւնը, սովերը։ Բայց ան յատկապես նկատի ունի հեշտամահութիւնը եւ վիժումը որպես մահուան մշակոյթ որոնը ծայր աստիճան անգատապաշտ դարձած ու միւսը մերժող աշխար-4/ մր ընպ4. խորճին մեջ սկսած են կորսընցնել ոճիրի իրենց բնոյթեր եւ գրեթե սկսած են վերածուիլ իրաւունքի ։ Պապը կր փորձէ այս մարզին մէջ մշակութային չրջափոխութիւն մր կատարել ու մահուան մչակոյներն տեղ դետեղել կեանքի մչա-411/70:

Շրջաբերական այս Թուղթը 105 յօդուա. ծով ամէնեն երկարն է Պապին ստորագրրածներուն: Աւանդապաչա կաթողիկէները մեծապէս դոՀ են անկէ, իսկ անոնջ
որոնց Համար Հիմնովին անջատուած են
աշխարհին ու երկնայինը, Պապին կեցուած բր վրդովեցնող ընոյթ կր կրէ:

Եկեղեցիին Համար կեանքը պարդեւն է Աստուծոյ որ մարդը ստեղծած է Համաձայն իր պատկերին. ու կեանքը նուիրական է։ Ոչ ոք կը Հակառակի այսքանին։
Նաեւ ոչ ոքի դարմանք կը պատճառէ վիժումին ու հեչտամահութեան դէմ Պապին
անդիջող կեցուածքը որ նորութերւն ալ չէ։
Արդէն ո՞վ կ՚ըսէ Թէ լաւ բան մըն է վիժումը, եթէ նոյնիսկ չատ չատեր կը
մտածեն Թէ նուաղագոյն չարիք մըն է։

ինչ որ յատկապէս Հակազդեցութիւններու պատճառ եղած է, նախ նոյնացումն է վիժումին ու յղութեան կանխարդիլումին։ Պապը կ՚ընպունի որ զոյդեր լուրջ պատճառներ ունենան զաւկի տէր չրլլալու. սակայն այդ պարադային, կը չևչտէ որ րարոյական օրէնքը կը պարտադրէ որ այդ զոյդը սանձէ իր ընազդները։

Հակազդեցութեան տեղի տուող երկրորդ կէտ մը վիժումի դէմ պայքարի հըրաւէրն է զոր Պապը կ՚ուղղէ կաթեողիկէներուն։ Խնդիրը այն չէ որ ան աստուածային օրէնքը դերիվեր կը դասէ ու հաւատացեալներու Հոմար կը մերժէ մարդոց օրէնքներուն Տակատադրականութիւնը։ Հարցը Հոն է որ Պապը յաւակնու-

ԻՍԻԻ ՀԱՑԿ. ՎԱՐԺԱՐԱՆ

ፈሀጊበቦ<u>ት</u>ሀዋቦበኑԹԻՒՆ

իսի-ի Հայկական վարժարանի կառուցանն եւ Հոգարարձու ընկերակցուժիւնը ուրախուժեամբ կը ծանուցանէ որ վարժարանիս չինարարական աչխատանչները կը սկսին 1995 Ապրիլին եւ ամբողչու- Թեամբ կ՚աւարտին 1996 Ապրիլին:

Ծրագիր. -

Մօտ 1900 քառակուսի մեթի տարածքի վրայ՝ երեք յարկանի կառոյցը պիտի

. Կրթական նախարարութեան ձչդած չափանիչներուն համապատասխան ութ դասարաններէն (երեջը՝ մանկապարտեղի եւ հինդը՝ նախակրթարանի) եւ ուսուցիչ-ներու յատկացուելիջ յարակից դրասեն-եաններե.

- 250 *ջառակուսի մեթեր տարած* քով սըոսհե.

. 250 քառակուսի մեթեր մակերոսով ծածկոյթեով խաղավայրէ.

. Պահակի բնակարանէ։ Այս ծրագրին իրականացման համար, համաձայնութիւն ստորագրած են՝ . իսի.ի քաղաքապետարանը

- Փարիզի Հայաստանեայց Առաքելական Եկեղեցին - Իսի-ի վարժարանի կառուցման եւ հո-

գարարձու ընկերակցութիւնը
- Ֆօնսիէո Էյֆէլ Տէվէլոփման շինարարական ընկերութիւնը (FED) ։

ՀԱՄԱՁԱՑՆՈՒԹԵԱՆ ՍԿԶԲՈՒՆՔՆԵՐԸ

Իսի-ի Հայկական վարժարանի կառուցման եւ Հոգարարձու ընկերակյու-

Թիւն ցոյց կուտայ օրենսդրութիւնը վոփոխելու ։ Ան անուղղակի կերպով կր ղատապարտէ միջազգային այն հիմնարկները որոնց ջանջերը կը միտին Հակակըչռելու բնակչութեան աճը, յղութեան կանխարգիլումով, ամլացումով եւ վիժումով : Կոզմնակից կը յայտնուր աշխարհի րոն իանժուսաներ դե ուն չանոասուկիշը. րբևև աւթքի անմանօնէր հաշխաւած անակ ըլլան ։ Այս կէտին առընչութեամը է որ չատեր հարց կուտան Թէ անհաւասարու-**Երւրրբ**նավ եմեասւաջ անմի աշխանչիր մէջ Հուոմը միաձայն պատգամ մր ուղղեյու յասակնութիւնը կընա՞յ ունենալ. նաեւ յուսալու որ ամբողջ երկրագունար նոյն ականջով մաիկ կ'ընկ զայն...:

FULL ZUL

լորբնս Տբրել

Travabrash Ulaht

Ներածական՝ Գորֆու կղզիի բնութեան ու ապրելակերպին

Անգլերէնէ Թարգմանեց՝ ՇԱՔԷ ՏԷՐ - ՄԵԼՔՈՆԵԱՆ - ՄԻՆԱՍԵԱՆ

Պատմածներուն մէջ այլազանութեան պակասը ապչեցուցիչ է։ Ամեն անդամին՝ փայտ բեռցած նաւով Գումենիցայէն վերադարձի ճամ բուն վրայ «ֆուրտունա»-յի (փոթորիկ) կր բունուի ։ Ամբողջ բեռը ծով կը խափի : Որոտումներու եւ կայծակներու տակ՝ Սպիրիդիոնի իկոնին առջեւ իտվօներ. հայն անե տաղուր Ոսեևեն այլ mpd demding bilmiurn, mdolgth nhhudin իսկ Հոկայ ալիջներ կ'ողողեն նաւր։ Ասոր վրայ, հայր Նիկոլա նաւուն ղեկը կը வ்வுக் கட மாடில் வீற முயதாழ் முய செரியாம் ջուրը կը նետուի (դարմանալի կերպով կղզեաբնակ այս մարդոցմէ բիչեր միայն նավալ գիտեն) : Ցաջորդ օրը ջուրը գինք Գովինոյի ծովեգրը կը նետէ։ Նաւուն ամբողջ անձնակարմ ը խեղդամահ կ'ըլլայ: Փոխոսապետ Սոկրատին կողակիցը՝ դաննադանուն իբրդամով իկր դն, բևիսւ օր ետք ցամաք կը սրբէ, ջիչ մը եւս գինի կը պահանջէ։

Աւելորդ է ըսել, Թէ Հայր Նիկոլան չափանանի դրապանց դգոյչ նաւորդ մըն է։ Աչնանային նպաստաւոր Հովով՝ դիմացի ալպանական ափեն ջիչ մը վառելանիւԹ բերելու կ՝երերու անվայել աձապարանքով նաւահանդիտ ինելացընտուն տան առչեւ արեւին տակ կ՝անցըներուն, Հաց եւ ձիԹապաուղ պարունակող ամանի մր դիմացի եր ձիրականին հուր ին եւ Ամբողջ առարեսի հայ եւ ձիԹապաուղ պարունակող ամանի մր դիմացը նաած:

Ցաձախ տափակ միաջեր կ'արտաբերէ, այնպէս ձեւացնելով Թէ իր անձնական փորձառութեան պատչաձեցուած իմաստուն առածներ են։ Իր կնոջ Հասցէին՝ ուրիչներէ լսելի եւ արիւնդ սառեցնող սպառնալիջներ պոռալէն Հաձոյջ կ'առեցնութիկ, տխուր ժպիտով պատասխան մը կուտայ գոր կարելի է Թարդմանել. - «լա՛ւ, Հասկցա՛նջ»...

. Կիները ձիթենիի պէս պէտը է ծեծել, կը մրթնրթայ մարդը, - բայց Գորֆուի մէջ, Համատարած ծուլութեան պատձա-

օր ետք ցամաք կը քչուի կուլուրայի նա. ռով , ո՛չ կիները կը ծեծեն ոչ ալ՝ ձիթե.

- Ի°նչ պէտքը կայ գրականութիւն, դիտութիւն սորվելու։ Դոկտո՛ր, դլխուդ մէջ եղած ամբողջ պաչարը անդօր է Հոռոմներու (Յոյներու) արթնամտութեան դէմ։ Թէոտոր չի նեղուիր. Հանդարտօրէն կը

պատասխանե.

- Ա՛յ Նիկոլա, իմ գիտութիւնս կ՚ըսէ որ եթէ չարունակես այսպէս գինի խմել, ոտքի հիւանդութիւն պիտի ունենաս. ասոր յունարէն բառը չունինք, բայց չատ կը ցաւի։

. Է՛գ՝, . կը պատասխանք Նիկոլա նոյն չեչտով, . Թագաւորներու այս խաղին մեջ ինձմէ պարտուելէր ետը, ինչպէ՞ս կ՚ուդես որ ուրիչ Հարցերու մեջ թեղի Հաւա-

իրենց փոխագարձ գուրդուրանքը կր ծածկեն նման հեղնախառն խօսակցու-Թիւններով : Երբ Թէոդոր փնառելու ելլէ մալարիա պատճառող մժեղի տեսակներ, Նիկոյա մղոններ կը քայէ անոր հետ՝ մաս-

Թիւնը ըստ Փարիզի Հայաստանեայց Առաջելական Եկեղեցիի հետ գոյացած համաձայնուԹեան՝

- պիտի Հոկէ որպէսզի չինարարական աչխատանչները ընԹանան կանոնաւոր - պիտի դեկավարէ վարժարանը

. Ընկերակցութիւնը պիտի կազմակերպէ իր վարչական կազմի ընտրութիւնը վարժարանի դործունէութեան Ա. տարեդարձին։

ՎԱՐԺԱՐԱՆԻՆ ԲԱՑՈՒՄԸ

Վարժարանին մանկապարտէգի երկու դասարանները պիտի բայուին 1996 Սեպտեմբերին։

Ս.ըձանագրուԹիւնները պիտի կատարւին Սեպտեմբեր 1995.էն սկսեալ։

Ընկերակցութիւնը չինարարական աչխատանջներու ընթացջին մասին, կանոնաւոր Հաղորդագրութիւններով տեղեակ պիտի պահէ Հանրութիւնը։

ԸնկերակցուԹիւնը, որ տարիներով ձիգ չխնայեց այս ծրագիրը իրականացման Հանգրուանին Հասցնելու Համար կոչ կ՚ընէ գաղուԹիս գիտակից ուժերու դօրակցուԹեան՝ վարժարանին ապագան ամուր Հիմերու վրայ Հաստատելու Համար ։

Իւրաջանչիւր հայ պատասխանատուու-Թիւնը ունի մեր աւանդունիւնները, մեր մչակոյթը իր դաւակներուն փոխանցելու։ Դպրոցն է գլխաւոր միջոցը այդ նպատակի իրականացման։

Մենը կը յուսանը որ մեր դաղութեր դայն պիտի իւրացնէ որպէս իր հաստատութիւնը։

Իսի-ի Հայկական վարժարանի կառուցման եւ Հոգարարձու ընկերակցուժիւնը իր չնորՀակալուժիւնները կը յայտնէ, մասնաւորաբար, Իսիի քաղաքապետ Պր Անտրէ Սանժինիին, քաղաքապետարանի ընդՀանուր քարտուղար Պր. Ֆրանսուա Քէլէնէքին, Փարիզի Եկեղեցւոյ վարչական մարմնի ատենապետ Պր. Համադասպ Մոմձեանի եւ խորՀրդակցական աչխատանքներուն մասնակցող Հայկական կաղմակերպուժիւններուն։

Ծնորգակալութիւմներ նաեւ բոլոր անոնց որոնք վարժարան մը կառուցանելու դադափարին սկիղբէն զօրակցելով , բերին իրենց նիւթական եւ բարո**յական աջակցու** թիւնը ։

Ընկերակցութեանս ջարտուղարութեւնը կը մնայ Հանրութեան արամադրութեան պատասխանելու Համար այլ Հարցումներուն։

Association pour la Construction et l'Administration de l'Ecole Arménienne d'Issy-les-Moulineaux 48, rue Barbès 92130 Issy-les-Moulineaux Tél.: 46 - 44 - 62 - 16.

Նախադահ՝ ՏոքԹոր ՎԻԳԷՆ Կ. ԿԱՐԱՊԵՏԵՍՆ Փոխ . նախադահ՝

ՀԱՏԻԿ ԱՍԼԱՆԵԱՆ Նուիրատուութիւնները կրնան ղրկուիլ՝

- չէջով, ընկերակցուԹեան անունին - կամ դրամատան միջոցաւ (virement bancaire)

Դալորցին Հայիսին. -Compte N°: 4004059488 BANQUE BICS Agence d'Issy-les-Mlx, 1, avenue Victor Cresson, 92130 Issy-les-Moulineaux.

Օրգնունիւն, չինարարական աշխատանգի որուն կը գետեւի դինեձօնը՝ Կիրակի, Մայիս 21-ին, ի ներկայունեան Գիւտ Արջ. Նազգաչեանի եւ Պր. Անտրէ Սաննինիի։

Հաւաքոյթ ժամը 12.30-ին զպրոցին Հոին վրալ

22-30, rue de l'Egalité, 92130 Issy-les-Moulineaux.

նաւոր ճանինի մր կամ ջրեորի մը տեղը ցոյց տալու Համար։ Երբ պատահի որ ընտանիջին անդամներէն մէկը հիւանդանայ, կա՛մ հիւանդը կա՛մ նամակ մը Թէողորին կ'ուղարկեն առաջին նաւով ։ Մենք եւս, որպես Թէողորի բարեկամները, մասամը մասնակից ենք խումբին առողջական Հարցերուն։ Համայնագիտարանը, դեղերու տուփը եւ ջերմաչափը Հնարաւորունիւն կ'ընծայեն, որ Ն. Հոյակապ ախտանանաչումներ կատարէ։ Մինչեւ այժմ կրցանք ճչգրիտ ախտաճանաչումը կատարել երկու կապոյտ Հագի, մէկ մալարիայի, մէկ յօղացաւային տենդի եւ անրաւարար սնունդէ առաջացած մէկ ոսկրաբեկութեան պարադայի։ (Tup. 19)

(Tup. U. 5246)

փոփոխութերւններու ենթարկած էր օրուան յայտագիրը։ Արդարեւ նախատեսուած ճոր յայտագիրը տեղը Թողած էր դրենք նուագագոյնին, քանի որ Շայօ պայատին մէջ նախատեսուած «Ապրիլ 24» թեմայով ցուցահանդէսը եւ փաստագրական յուսանկարներու ցուցահանդեսը புக புயதயி திம் பிக்றிடிம் யுயக்கட் புக்றுவட մին : Հրապարակին վրայ տեղադրուած *եին երկու տաղաւարներ* , բեմ մր եւ հրակայ պաստառ մը։ Այդ տաղաւարներէն մեկը արամագրուած եր Հայ Դատին վերարերող դիրքերու վաճառքին եւ մամուլին, իսկ միւսը՝ նկարիչներու, որոնք կր ստեղծագործեին տեղւոյն վրայ ։ Ցայտաղիրը սկսաւ մօտ երկու ժամ յապաղումով. մէջ ընդ մէջ կատարուեցան արտասանութիւններ, նուաղ, երդ, որոնք միաժամանակ կը սփռուէին պաստառէն։ Բացակայ էին բազմանքիւ արուհստագէտներ, որոնց մասնակցութիւնը՝ յայտադրրին, կամ գոնէ ներկայութիւնը նախատեսուած էր։ Մերթ ընդ մերթ կ՝րնդմիջուկին ելոյթները, պաստառին վրայ իրենց տեղր Թոգլով փաստադրական ժապաւկններու։ Ելոյթ կ'ունենար նաեւ 9. Ժորժ Սարեան որ ներողամաութիւն խրնդ. րելէ ետք կամ քէ անկախ պատճառներով կատարուած փոփոխութիւններուն 4ամար, կը բացատրէր Ապրիլ 24-ի խորգըրդանչական իմաստը, ըսելով որ ժողովուրդ մը բռնաբարուեցաւ, սակայն երերն վահելի անակ շննում եսրանանըն րաեւ անոր յիչողութիւնը։ Ապա, կարդացուեցաւ ցանկը այն բոլոր անձնաւորու-**Շիւններուն եւ կազմակերպու Շիւններուն** որոնը գօրակցունեան գիրեր դրկած էին: ժամը 18-ի չուրջ վերջ կը գտներ դեղարուեստական եւ մչակութային այս բաժինը, որ կազմակերպուած էր Պ. Ժե-րալա Փափազեանի ղեկավարութեան տակ։ Այնուհետեւ ժողովուրդը հրաւիրուեցաւ համականթուելու Ցաղթանակի Կամարին տակ, բոցի արծարծման արարողութեան համար։ Հոն տեղի ունեցաւ րախորդ տարիներու բաղդատմամբ աւելի պատկառելի արարողութեիւն մը, որու կը մասնակցէին նաեւ բազմախիւ քաղաբական ղկաբերու ներկայացուցիչներ, զինուորականներ, նարկին ռազմիկներ եւ 40 Հոգինոց զինուորական նուագախումբ մը: Անծանօթ Չինուորի յուչարձանին ծաղկեպսակներու գետեղումէն ետը, ցուցարարներու Թափօրը հոնկէ ճամբայ ելաւ վերստին դէպի Թրուքատեpo: Մom վեց հազար Հայերու եկած էին միանալու (Ապրիլ 24-ի խորհուրդին բոլորովին անպատչած ձեւով եւ ինթնակոչ ու առանց արդելքի) Քիւրտերու եւ քաղդէա. ասորեցիներու խմբակներ ալ, որոնք կր ինքիր ինբրո մաաբեն աահատարոմ աաոտառներ եւ ուրոյն գրօչակներ: Բազմու-[ժիւնը որ կ'ուղղուէը ղէպի մարդկային իրաւանց հրապարակը կը դոչեր «Մար-**ருயாயுய**ம் டுபாடிரிய», «இயுரியா டுபாடுерш», «Upqшpncffpch Հայերուն» լոդունզները, մինչ կարելի էր պաստառներուն վրայ կարդալ «Կանխարդիլելու Համար մարդկութեան ղէմ գործուող ոճիրները եւ չարդերը», «Ճանաչում և հատուցում», «Հայկ. ցեղասպանութեան ազգա-

Ցուցարարները ժամը 20-ի չուրջ հա-பயடு டு பாழயாக்மு வடி கடய தயடயழாடயல் *էին մոտ* 500 Հայեր որոնը կը սպասէին ուղերձներուն : Նախ, դարձեալ խօսբ առաւ Պ. Սարեան անդամ մը եւս կարդալու Համար զօրակցական գիրերու ցանկը եւ յիչեց Յունաստանի եւ Կիպրոսի դեսպաններուն եւ Ռուսաստանի դեսպանատան կցորդին ներկայունիւնը։ Իրմէ ետը արտայայտուեցաւ կազմակերպիչ յանձնախում բէն Վարուժան Կիւրեղեան : 9. Ա. Պաղտիկեան ալ կարդաց բողոքի բանաձեւր։ Քաղաքական գլխաւոր հոսանը. ներու ներկայացուցիչները յաջորդեցին իրարու: Մանկան առաջին խոսք առնողն ¢ր Ф. Іппе (Сррше), пр гезину пшրուս Ա. ցեղասպանութեան ձանաչման யம் ஷெய்சி த்யாட்டு நடிய நாட்ட விடிய விட்ட սական Դումային առած բայլը օրինակ կը ծառայէ ուրիչներուն ալ։ Իրեն յաջորդեց Համայնավար կուսակցութենեն ф. Մերսիերա որ ճանաչման պահանջրին եւ աներաժեշտութեան կցեց Հայաստանի չրջափակումը վերցնելու հրամայականը։ Նման ելոյթներ ունեցան նաեւ Ազգ. Ժողովի Հայերու հետ բարեկամութեան իսնրակեն Ֆ. Ռոչպլուան, որ ողջունեց նաել Ղարաբաղցիներու տարած յաղԹանակը յարձակող Ագերիին ղեմ, ինչպես եւ իսիի երեսփոխան-քաղաքապետ Ա. Սան թինի, նշելով որ, Թուրջիա չի կրրնար մանել Եւրոպայի Միութիւն, այնքան

յին և միջազգային գատապարտում» ևլն.:

Տեր եւ Տիկին Վարուժան ձիզմենեան ցաւով կր ծանուցանեն

ԱՐՇԱՄ ՃԻՉՄԷՃԵԱՆԻ մահը, որ պատահեցաւ Ապրիլ 23-ին, 72 տարեկանին ։

Ցուղարկաւորութիւնը կը կատարուի Հինդչարթի, Ապրիլ 27, ժամը 11-ին, Փարիցի Ս. ՑովՀաննես - Մկրտիչ եկեղեցին՝

15, rue Jean-Goujon, Paris 8e

Դիակիզումը կը կատարուի Փէռ - Լաչեցի Քրեմաթորիոմը, Ուրրաթ, Ապրիլ 28-ին: Աճիւններուն ցրւումը տեղի կ'ունենայ նոյն օրը:

ատեն որ կ'ուրանայ հայկ. ցեղասպանու-**Թիւնը: Վերջին ուղերձր կր պատկաներ** Հայաստանի գործավար Վ. Տեր-Ղեւոնդենաի, որ նախ Հայերէն եւ ապա ֆրանսերէն արտայայտուեցաւ։ Կարդացուեցաւ նաեւ բովանդակու Թիւնր այն բողոքադրին որ ջիչ յետոյ պիտի ներկայացուէր Թուրջ դեսպանունեան։ Աւելցնենը որ Ընկերվարական կուսակցութեան ներկայացուցիչը՝ Պ. Ժան Կլավանի, Հակառակ իր խոստումին, բացակայ էր։

Այլեւս ժամը բաւական յառաջացած էր, 21-ի կը հասներ, երբ ներկայ բագմութիւնը կրկին ամփոփուեցաւ թափօրի ձեւով եւ գլխաւորութեամբ Հ. Մ. C. V . - Ֆրանսի սկաուտներուն, ուղղուեցաւ դէպի Թրջական դեսպանատուն, ուր համախմբուած էին ապահովութեան ու

Այս առնիւ հրատարակուած էր նաեւ գրջոյկ մը, ուր Գլօտ Մութաֆեան ըրած էր ցեղասպանութեան Հակիրձ պատմա-

VUUALL

«LIBERATION» (25 Avril)

A EREVAN, COMMEMORATION DES 80 ANS DU GENOCIDE

Թերթը կ'արձագանգէ երեւանեան ոգե. կոչումին : Երկար թափօրով մը, կր գրե, Հայաստանի եւ Սփիւուքեն եկած Հայեր դացին խոնարհելու Ծիծեռնակաբերդի անանգարին ասնրւ: դե ընանաժեք յուչարձանը, յիչելով այն 15 յուչատախտակրբևն սեսը ին անշենարժեն անապարար Հայաստանի 15 նահանդները։ Կ'ըսկ Թկ բոցը կը վառեր բերոգենով, ընդհանրապես մարած է կազի չգոյութեան պատճառով: L. Տեր . Պետրոսեան եւ Ռ. Քոչարեան ներկայ եղած են կարձ արարողութեան մը, գլխաւորութեամբ Գարեզին Ա. ի ։ Նախապես Լ. Տեր . Պետրոսեան բա. ցումը կատարած է ցեղասպանութեան նուիրուած Թանդարանի ։

«LA LIBRE BELGIQUE» (24 Avril)

LE GENOCIDE EST PLUS QUE JAMAIS PRESENT

վերոյիչեալ խորագրով յօղուած մր ըսաորագրած է ԹերԹին Մոսկուայի Թղթակիցը՝ Բորիս Թումանով որ կ'ոգեկոչէ ցեղասպանութեան սկիզբը, Թուրջիոյ ուրացումը յանդելու համար Հայաստանի եւ Թուրջիյո ներկայ յարաբերութիւններուն։ Կարձադանգէ նաեւ Բլեեան Հարցին...: செந்திக் மாழ் சிர்டிய மீழ் Inju மக்யமர் ந գրախօսական մբ Վահագն Տատրեանի վերջին գիրջին առնել, որու ֆրանսերէն *արդմանութիւնը լոյս տեսաւ* ։

«LA CROIX» (24 Avril)

80 ANS APRES. LE GENOCIDE ARMENIEN ATTEND ENCORE SA RECONNAISSANCE

Փարիզեան օրաթերթը երկու ամրողջ էջեր նուիրած է Հայոց ցեղասպանութեան : Փիէր - Իվ լր Փրիոլ Հարցագրոյց մը կատարած է Իվ Թերնոնի հետ, ապա կան այլ յօղուածներ։ Մէկը՝ Մարսէյլի դաղունին մասին, ուրիչ մր Պոլսեն, հատ մրն ալ Մոսկուայէն։ Շահեկան էջեր ուր կան բոլոր անհրաժելա տուեալները, մանաւանդ անոնց համար որոնը ծանօժ չեն

Imprimé sur les Presses du Journal «HARATCH» 83, rue d'Hauteville, 75010 Paris SIRET : 51027317 A R. C. Paris Commission Paritaire: N° 55935

Այրի Տիկին Թագուհի Ցարութիւնեան, Տիկին Պեթուրեան եւ դաւակները

Տեր եւ Տիկին Տիգրան Տեվենեան եւ դաւակները,

Տեր եւ Տիկին Նուպար Գարիկեան եւ աղջիկը,

Տեր եւ Տիկին Ժան - Փիեր Մկրտիչեան եւ զաւակները,

9. Ալպեր Մելջոնեան եւ զաւակը ցաւով կը ծանուցանեն իրենց ամուս-

նոյն, քեռայրին եւ ազգականին՝ BUFFF BUPALPALEUSP

մահր, որ պատահեցաւ Ապրիլ 22-ին, 91 աարեկանին ։

Ցուղարկաւորութիւնը կը կատարուի Հինդչաբթի, Ապրիլ 27, ժամը 15-ին Փարիզի Ս. Ցովհաննես - Մկրտիչ Եկեղեցին

15, rue Jean-Goujon, Paris 8° ուրկէ մարմինը կը փոխաղրուի Անիէռի Նոր գերեզմանատունը

Rue de l'Egalité ժամը 16·15-ին:

Ոչ ծաղիկ ոչ ծաղկեպսակ:

Փոխան ծաղիկի նուէրներ հայկական Հաստատու թեանց ։

«ՅԱՌԱՋ»Ի ԲԱՐԳԱՒԱՃՄԱՆ zuurur ՇՆՈՐՀԱԿԱԼՈՒՔԵԱՄԲ ՍՏԱՑԱՆՔ

ФИГР2. . Ի գնահատութիւն «Ցառաք»ի ապրիլեան ֆրանսերէն խմբագրականին (Ապրիլ 22 / 23) Պ. Սարոյեան 200 Ֆր.:

ՎԱԼԱՆՍ . . Պր . Ա. Շահինեան 200 Ֆր .:

CROIX-BLEUE DES ARMÉNIENS DE FRANCE SECTION TER TAVTIAN DE CHAVILLE 1935 -1995

LE SAMEDI 6 MAI 1995 A 20H30

QUATUOR ANI ENSEMBLE DE MUSIQUE ARMÉNIENNE KERAM

TROUPE DE DANSE AKHTAMAR COMPAGNIE RICHARD MOURADIAN VICKEN

V R.SALENGRO - 92370 CHAVILLE IGNEMENTS ET RÉSERVATIONS AU (1) 47 50 29 04

ՇԱՐԺԱՆԿԱՐ

Կապոյա Խաչի Պուլվար Օտաոյի Լեօլա Սասունի մասնածիւղը կազմակերպած է՝ «Երազի ճամբով» ժապաւէնի ցուցադրութիւնը, Կիրակի, Մայիս 7, ժամը՝ 15-ին Vzmlnjeh Smu dtg

12-14, rue Saint-Bazile, Marseille 1er

CUNTZUYULHE

կապոյտ Խաչի Ալֆորվիլի Էլեն Բիւզանդ մասնանիւդը չնորհակալութեամբ ստացած է Տիկին Ֆիլոր կորցարիկեանի մահւան առներ, Տիկին Տրնիզ կորցարիկեանկ 1000 Ֆր., Տէր եւ Տիկին Կարապետ Սահակեանք 500 Ֆր .:

Կապոյա Խաչի Շրջ. վարչութիւնը չնոր-Հակալութեամբ ստացած է 300 Ֆր. Տէր եւ Տիկին ժաղ Շիրինեանկ եւ 200 Ֆր. Պր. Արման Սետէֆձեանէ ։

HAMASKAINE-PARIS

Le Comité de Défense de la Cause Arménienne

vous invitent à la présentation du livre :

Autopsie du Génocide Arménien

Entre l'Empire ottoman et les grandes puissances de

VAHAKN DADRIAN

avec projection de diapositives La présentation sera animée par Gérard CHALIAND

le Vendredi 28 Avril à 20 h 30 Salle Zarouhie et Dikran Démirian Maison de la Culture Arménienne 17, rue Bleue, Paris 9e (Me Cadel) Tél.: 48. 24. 63. 89.

- Entrée libre -

CROIX BLEUE DES ARMENIENS DE FRANCE

Dîner Dansant

La Croix Bleue des Arméniens de France, section « A s t r i g » d'Arnou. ville-lès-Gonesse / Gonesse / Sarcelles / Villiers-le-Bel organise un DINER D A N S A N T le Samedi 6 Mai à l'espace «Charles Aznavour» (Arnouville) avec la participation du chanteur HAGOP MALDJIAN accompagné de son orchestre NAïRI. Le dîner sera préparé par le restaurateur Jano le Hay d'Alfortville.

Pour tout renseignement/réservation Tél. : 39 85 93 40 / 39 85 29 71.

Sortie touristique

La Croix Bleue des Arméniens de France, section «A g n o u n i» d'Asnières organise une sortie touristique en autocar à REIMS et EPERNAY, le Lundi 8 Mai. Départ: 7h30 — Place de l'Hôtel de Ville, Asnières.

• Matin Reims: Visite guidée de la Cathé drale et de la Vieille Ville.

• Déjeûner à Reims.

• Après midi Epernay: Circuit en petit train dans les caves avec présentation audio de la fabricatoin de champagne. Dégusta-

Contacter Mesdames:

— Danoux 42 - 42 - 85 - 87;

- Gourdikian 39 - 82 - 65 - 91;

— Terzian 43 - 33 - 88 - 93. Participation: 260 F.

Gala Artistique

de l'ASSOCIATION MACHTOTZ avec le concours de l'A.C.O.A.

« CAMARADE» PANTCHOUNI A DZABELVAK

pièce satirique de Yervant ODIAN

à l'occasion du 125e anniversaire de sa naissance

scénario et mise en scène de GERALD PAPASIAN

décor: Joseph Gostantinian La Chorale Daron chante Komitas à l'occasion du 125e anniversaire

de sa naissance RECITAL POETIQUE Invitée d'Arménie

IRINA MEGUERDITCHIAN ARDACHES VOSKANIAN

NORA ARMANI & GERALD PAPASIAN

le Jeudi 4 Mai à 20 heures 15 l'Auditorium d'Issy-les-Moulineaux 13, rue Danton, M° Mairie d'Issy Réservations au:

(1) 47 50 97 51 / (1) 30 24 73 67 (1) 48 41 49 37.

oruphro

LE NUMERO : 5,00 F 69P4 SUPH - PHH 18.580

SPRANTUPL, CULTUC CHUTTEPAT (1925 - 1957)

Fondateur SCHAVARCH MISSAKIAN

Tel.: 47. 70, 86. 60 — Telex: HARATCH 280 868 F - Fax: 48. 00. 06. 70 -C.C.P. PARIS 15069-82 E

LE PREMIER OUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE-FONDE EN 1925

DIRECTRICE: ARPIK MISSAKIAN

83, RUE D'HAUTEVILLE - 75010 PARIS

HARATC

₽ԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

Ֆրանսա : Տար. 1.000 ֆ. .. Վեցամսեայ : 510 Ֆ. Արտասահման : Տար. 1.300 Ֆ. (ամենօրեայ առաքում) 1.150 Ֆ. (շարաթական առաքում) ... Հատր . 5,00 Ֆ.

69° ANNEE — N° 18.580

BUSH UC SALANY

թրգլանն գրութակի ուղայակոյաի բաներև հայատետետք է սև 32 զաժան ժերւորներէն 20 հաղարը ջաչուած են Իրաքեն։ Առաջին առներ 3000 գինուոր ետ րերուած էին, այլ խօսքով 12 հաղար կը Մայ: Այս դործողութիւնը կը կատարուի բերոպայի խորհուրդի անդամներուն բր-பத்யாழ்கட்டுக்கத்த 24 சயம் யாய் : பூர முւկարկու նեւնր կը վերաբերկը բանաձեւի մը որ Անգարայի «առկախումը» կր պա-பெய்டிர மிரித் மீழ்யுக்க போய்ர்ய, சொடிற்று իր պարտաւորութիւնները չընկ մարդկա. ին իրաւանց, ժողովրդավարութեան եւ եր դրացիներուն հողային ամբողջականութեան մարդերուն մէջ։ Կր կարծուի որ **Թուրքիա**, ի վերջոյ տեղի տուած է արեւմրահան (ի մասնաւորի՝ Միացեալ . Նա-Հանդներու) Տնչումներուն։

ՇԻՐԱՔ - ԺՈՍՓԷՆ դէմ առ դէմ վիճարկումը (հեռատեսիլեն, Մայիս 2-ին) տեղի պիտի ունենայ երկու լրադրողներու՝ Այէն Տիւգամելի եւ Կիյոմ Տիւրանի մասնակցութեամբ։ Մինչ այդ երկու թեկնածուները, յազժականն ու պարտեալը պէտք է վերահաստատեն , տարի մրն է խախտած , 30 տարիներու իրենց բարեկամութիւնը։ Շիրաբ, Ապրիլ 25-ին, գլուխ - գլխի տեսակցութիւն մը ուղած էր Պալատիւրէն որ կը նախընտրեր պատուիրակութիւններու հանդիպում եւ հարցը պէտք է լուծուէր։ Ինչպես գրած էինք չատ կը խոսուի Լը Փէնի իրաւարարի դերին մա-யிம், செய்வடு த வு யழ சித் கீயிய பியரடிவடம் ստացած ձայները կ'ուղեն առանց մարդուն հետ գործ ունենալ...: Եթե Արլեթ լակիյէ կրնայ գոհ բլլալ իր ստացած ձայներու համեմատութիւնով որ նախընթաց լուներ (աւելի քան 5%), անգին չատ խղձալի վիձակի մեջ է Ֆիլիփ ար Վիլիէ որ իր 4,74%-ով չի կընար հատուցում ըստանալ Պետութենեն (5%-էն վեր պետք է ըլայ) եւ 9 միլիոն 700 հաղարի բաց մը ունի որու համար հանդանակութեան դիвш 5:

ԻՍՐԱՅԷԼԻ մեծ ռաբունին բողոք բարձլացուցած է Փարիզի Արջեպիսկոպոս՝ ծիրանաւոր Ժ. Մ. Լիւսթիժ էի այցելութեան են, մասնակցելու համար Շօա-ի նուիրւած ժողովին : Ռաբունին չուզեր ընդուհիլ անձ մր որ դաւանափոխ եզած է bi քնոք, «դրժ քնրն շնչարի դն դէն սն այր-மை மீகயு நடி மீக்கு கெயியுமு : U. கிறாட ցած է թե դեմ չէ որ իր մասնակցութիւնը բերէ մէկը «որ երբեք հրեայ չէ եղած, իր ժողովուրդին, իր ազգին, իր հաւատքին չէ դաւանանած»: Այս իսկ պատճաուվ, կարդինալ Լիւսթիժ է չատ պաղ ըն-Jungplur famin gb mulit murme ? phh Թել - Ավիվ ժամանած է, Ապրիլ 25-ին: իսրայէլեան գեռատեսիլին տուած գարցաղրոյցով մը, Փարիզի Արջեպիսկոպոսը որ դաւանափոխ եղած է 14 տարեկանին, խուսափելու համար նացիական հայածանջներէ) ցաւ յայտնած է իրեն ղէն արտասանուած «ոչ - բարեկամական խօսջերուն» Համար, բայց չուղեր բանավեն ստեղծել։ Կը ճչղէ որ բրիստոնեայ դառրալով երրեք էէ դադրած գրեայ նքնայէ ու գրեն թոհանք՝» (բեռանբեքը, թոհանքի հարքնրք ոն «օնշրուները» դն ին ընտանքի հող) դանուիլը Շօա-ի արարողութեանց யாசிட்:

ՉԵՐՆՈՄԻՐԴԻՆ, Ռուսաստանի վարչապետը, յայտարարած է որ արդէն իսկ կը նետուի երեսփոխանական ընտրութեանց ընտրապայքարին մէջ (1995 Դեկտեմբերին նախատեսուած): Ըսած է թէ գլուխը կանցնի «կեղրոն ձախի մեծ չարժումի

գինգնը Ռոգնոր՝ աղբերիկացի այն եղակի դերասանուհին, որ տարիներու երկայնջին ընկերակիցը եղած է Ֆրէտ Ասթերի ամերիկեան երաժ չտական ֆիլմերու մէջ, մեռած է 83 տարեկանին , Հոլիվուտ: Պարի անպուգական ամոլ մը կազմած էին hup be D. U. Ftp:

ԱՊՐԻԼԵԱՆ 80-4564

LALAFST

, 80-ամեակի ողեկոչումները սկսան Ապրիլ 23-ին, համազաղությային նախաձեռնու խեամ ը :

Սրրոց Թարդմանչաց Եկեղեցույ մեջ կատարուեցաւ Հոկումի եկեղեցական արարողութիւն որուն յաջորդեց Սահակ -Մեսրոպ Մ չակու Թային Կեղրոնին մէջ յաաուկ յայտագիր մը պատրաստուած երիտասարդական միութիւններու կողմ է: Փաստախուղ թերու լուսարձակումով, արտասանութերւններով, պատանիներու երդչախումրի խմբերգներով երիտասարդները եղան իրենց պարտականութեան գրլուխը ։ Ապա , Նահատակաց Յուչարձանին առջեւ ծաղկեպսակներ . դետեղուեցան եւ չարունակունցաւ Հսկումը մինչեւ ուջ मृश्या :

Ապրիլ 24, ժամը 9.30-ին տեղի ունեցաւ պատարադ Սրբոց Թարզմանչաց Եկեղե. ցին ներկայութեամբ Մարսէյլի քաղաքապետ՝ Ռ. Վիկուռուի, Շրջանային Խոր-Հուրդի նախաղան՝ Ժ. Գ. Կօտենի, ընդ-Հանուր Խորհուրդի նախագահ՝ Հ. Վիէկանի եւ այլ անձնաւորութիւններու։ Ներկայ եղան Հայ Կաթողիկե եւ Աւետարանական Եկեղեցիներուն Հոգեւոր Հովիւները՝ Միջայել Վրդ. Մուրատեան եւ վեր. Ժոէլ Միջայէլեան։

Պատարադը մատոյց Տարօն Եպիսկոպոս Ճէրէնեան, երգեցողութեամբ՝ Սահակ -Մեսրոպ երգչախումբի, եւ աւարտին կատարուեցաւ Հոգեհանգստեան պաչտօն։ Ապա, եկեղեցականներ եւ անձնաւորութիւններ թափօր կազմած ուղողւեցան ղէպի եկեղեցւոյ բակը կանդնած նահաատիած Ցուչարձանը ուր Եպիսկոպոսը արտասանեց «Հողւոց»ը եւ անձնաւորու-*Թիւններն ու միութիւնները գետեղեցին* ծաղկեպսակներ։ Արարողութեիւնը չարունակունցաւ Արծրունի Ջրրաչնան սրահը։ Mong առին 80-ամեակի յանձնախումբին կողմե՝ Գլեմանս Թիւթելեան եւ Ժիլպեռ քապետը, Շրջանային եւ Ընդհանուր խոր-Հուրդներու նախագահները ըսին Թէ Հայերը գոհ գացին ցեղասպանութեան եւ յայտարարեցին Թէ ֆրանսական իշխանու-**Ֆիւրրբեն այլբւս աբան է տահաջութրամբո** Տանչնան հայկական ցեղասպանութիւնը։ Սահակ - Մեսրոպ երգչախումբը ղեկավարութեամը՝ Խ. Երլմազեանի, մեկնաբանեց

«Հայրապետական մաղթանը»ը եւ «Տէր

ժամ ը 15·30-ին, Սեն Վենսան ար Фо Եկեղեցին, Գրիգոր Եպիսկոպոս Կապրոյեան պատարագեց եւ Հոդեւոր ճառը արտասանեց Մարսէյլի նոր Արջեպիսկոպոսր՝ Պեռնար Փանաֆիկօ, որ յատկապես նուր, «Ո'յո ձբմասանարունքերը մոն այնեւս ոչ որ կրնայ ժիստել ... ձեր հողը դեռ թաց է ձեր հաւտաքի վկաներու արիւնով ...»: Հայ Կաթողիկե Եկեղեցւոյ Առաջնորդին չուրջ կանգնեցան՝ Միրիժարեան Միարանութեան Արրահայրը՝ Գէորգ Վրդ. Պալեան որ հիւրաբար կը դանուէր Մարսէյլ, եւ Միջայէլ Վրդ. Մուրատեան: Ներկայ եզան պատարագին Հայ Առաջեջելական Եկեղեցւոյ եւ Հայ Աւետարանական Եկեղեցւոյ ներկայացուցիչներ՝ Ձաարկ Վրդ. Աւետիջեան եւ վեր. Ժոէլ Միջայէլեան։ Պատարագը մեկնաբանեց Հայ Կաթողիկէ Եկեղեցւոյ երգչախումբը եւ աւարտին Հայր Գր. Փափաղեան կարդաց Վատիկանեն ուղղուած յատուկ գիր մը նուիրուած նահատակներու յիջատակին։ Այս արարողութեան ներկայ եղաւ Մարոգյլի քաղաքապետը, Ասաբև դիկուսու։

ժամը 18.15-ին, **Փ**էրիէ - Փրատօ հրապարակէն սկսաւ գանգուածային տողանցեն, տաշարնասինարար հունոն բուժասու

մինչեւ Թրքական հիւպատոսարանը ուր ասոր առին՝ I. Չօլաբեան, U. Մնակեան եւ Ս. Ազիլաչեան, Ժամը 19.15-ին ժողովուրգը ցրուեցաւ առանց որեւէ միջա-

Նոյն ժամերուն, 18.30-ին, ֆրանսական բանակի նախկին Հայ Ռազմիկներու եւ Դիմադրականներու Միութիւնը ծաղկեպոակ մը դետեղեց «Մոպիլ»ի հրապարակը ։ Խօսք առաւ 4. Տերաերեան:

Ամբողջ օրը անձրեւ տեղաց առանց դա.

ԿԱՐՕ ՅՈՎՍԷՓԵԱՆ

Nice-Matin, Ապրիլ 25-ի իր Թիւին մէջ 40 405, Souvenir:

Le 80e Anniversaire du Génocide arménien խորագրին տակ. .

«Ամէն տարուան պէս, բայց այս անգամ անձրեւին տակ, Գոթ - տ՝Ազիւռի Հայերը վերյիչեցին իրենց ժողովուրդին ցեղասպանուներւնը, 1915, Ապրիլ 24-ին։ Տարելից մը որ կը զուդադիպի 1895-ի Հայկ. մեծ ջարդերուն Հարիւրամեակին ալ։

դիւոր Համակական Համայն բային Խոր-Հուրդի կոչին, յիչատակի տողանցը մր կատարուեցաւ, Մերիտիէն պանդոկէն մինչեւ Մեռեալներու Յուչարձանը, ուր կարճ եւ յուղիչ արարողութեամբ մր վերյիչուեցաւ ա՛յն ինչ որ եղաւ Հայ ժողովուրդին մարտիրոսութիւնը:

«Իրականութեան մէջ, Հայերը սիստեմատիկ կերպով ջարդուեցան Օսմանեան դանագան կառավարութիւններու կողմէ, 1894-էն 1922: Գալով ցեղասպանութեան, որ սկսшւ 1915 Ապրիլ 24-ին, պատճառ

դարձաւ 1,5 միլիոն գոհերու: «Մեզի համար, ըսաւ իր ճառին մէջ Պր Քերբերեան։ Իրենց խոսջին մեջ, ջաղա- Գասպար Գայանանեան, Գոթ - տ'Ադիւռի Հայկական Համայն բային Խորհուրդի քանասումանն՝ դբն ոնաբնուր դէն արմ չկայ ատելութեան կամ վրկժի։ Մենը կ'ուղենք պարզապես ճանաչումը պատմականօրէն Հաստատուած տռամի մր։ Բոլոր դոհերուն յիչատակին հանդէպ դաւանանած պիտի ըլլայինը, եթե մոռացութիւնը հաստատուէր»:

«Ձետեղուեցան վեց ծաղկեպսակներ, ապացուցանելու Համար Թէ, Հակառակ արսև սև գունճ քասավանունիւրն ին մերժ է ճանչնալ ցեղասպանութիւնը, յիշատակը ողջ է վերապրողներու գաւակնե. րուն եւ Թոռներուն յիչողութեան, մէջ: Ծաղկեպսակները կը պատկանկին Նիսի թաղա թապետին , PACA-ի Շրջանային Խոր-Հուրդի նախաղահին, Ալփ - Մառիթեմի Ընդն. Խորհուրդի նախագահին, Հայկական Համայնքային Խորհուրդին, Ֆրեժիւս - Սէն - Ռաֆայէլի Հայութեան եւ նախկին Ռազմիկներու եւ Դիմադրականներու Միու թեան :

«Հայկական վարժարաններու մանուկները, ջարդերէն վերջի չորրորդ սերունդը, անոնք ալ փոքրիկ ծաղկեփունջեր դրին։ Ուստի, յիչատակը կը մնայ ան-

Ապա թերթը մի առ մի կը Թուէ անունները ներկայ ստուարանիւ պաչաշնական անձնաւորու թիւններուն ։

Երեք տասնեակ տարիներէ ի վեր, ամէն Ապրիլ 24-ի, այս լուռ տողանցջը կր կատարուի Փրոմնատ տէ գ՝Անկլէի մէկ մասին, վրայ, պահ մը ընդհատելով երքժեւե- Paris, le 25 Avril

կը: Այս տարի ներկաներուն Թիւր զգալապես առելի եր, Հակառակ անձրեւին, եւ գիտելի էր մասնակցութիւնը Գանն-էն, Սէն - Ռաֆայելեն, Ֆրեժիւսեն եւ մինչեւ իսկ Տրակինեանեն եկողներուն ։

Քաղաքիս Մեռեալներու Յուչարձանը, որ նուիրուած է Համաչխարհային Ա. պաաերազմի զոհերուն, աւանդական վայրն է ուր կը կատարուին առ Հասարակ նման համախմբումները։ Հայկական համախըմ-բումը վերջ դտաւ Հ. Եփրեմ Աբեղայ

Սարդիսեանի աղօթերվ:

Ապա , ներկաները գացին մասնակցելու Նիսի Ս. Աստուածածին Եկեղեցւոյ մէջ կատարուած Հոգեհանգստեան արարողութեան, որուն յաջորդեց ընդունելութիւն մր, Պարսամեան սրահին մեջ։ Հոն, ասար առևելով, Նիսի Ռուսական Եկեղեցւոյ Եպիսկոպոսը, չելտեց ռուս եւ Հայ ժողովուրդներուն ու Եկեղեցիներուն միջեւ Հաստատուած դարաւոր եղբայրու-Թիւնը, յայտարարելով որ Նիսի ռուս Համայնքին անդամները անկեղծօրէն կր բաժ. White Zuing Ut& Unique:

Կիրակի երեկոյ, դարձեալ Պարսաժեան սրահին մեջ ցուցադրուհցան հայկական ջարդերու վերաբերեայ նկարներ եւ ֆիլմի հատուածներ, ուր կարելի եղաւ տեսնել, ծանօթ տեսարաններու կողջին, կարգ մր նորայայտ նկարներ ալ։ Ուչագրաւ էր մասնաւորաբար Իզմիրի Հրդեհին ֆիլմը։ Մեղջ որ նկարահանումը յստակ չէր, իսկ ընկերակցող երաժչտութիւնը՝ անկապակից : Մադթելի է որ ֆիլմը պատրաստող CDCA-ն ջանայ սրբագրել այդ Թերու Թիւն-

Այդ ցուցադրութենեն վերջ եկեղեցիին մէջ կատարուեցաւ կարձ արարողութերւն մը, իրը Հոկում ։

Ուրախալի է որ, տարուէ տարի աւելի «Նիսի մէջ, ընդառաջելով Գոթ . տ'Ա-. խնամ քով կր կազմակերպուին, Ապրիլ 24-ի յիչատակութեան արարողութիւնները, ենիատոտնե ոբևուրեն դիշա աւբլի ին երրե իր մասնակցութիւնը։

P-2 P-U.41-8

ባበኮቶ-ባኒኒ-էቡ

Ապրիլ 24-ին, ժամը 14.30-ին Հայերը Հաւաբուեցան քաղաքապետարանի հրապարակը եւ տողանցեցին մինչեւ դերեզմաաւածև ուև տաաին վնայ մրարմուած է 1915-ի նահատակներու նուիրուած յուչատախտակը ։ Քաղաքապետը Փ . Մայք մասնակցեցաւ արարողութեան, ինչպէս նաեւ այլ անձնաւորութիւններ։ Օրուան бшпр прис форт Иррановый чтер Պել Էոր Հայերու Մ չակութային Բարեկամականին նախագահը։ Մակար Խչկր. 84% , Նահառեան օրուան պատչան fuou-

(Tup.p 7. 52)

COMMUNIQUE

Georges SARRE et Jean-Yves AUTEXIER

Georges SARRE, Porte-parole du Mouvement des Citoyens, député de Paris, membre du groupe France-Arménie à l'Assemblée Nationale et Jean-Yves AU-TEXIER, Conseiller de Paris, ont participé le lundi 24 Avril à l'Arc de Triomphe à la commémoration du 80ème anniversaire du génocide du peuple arménien.

A cette occasion, ils souhaitent que le génocide de 1915, dont nul ne peut mettre en doute la réalité et l'ampleur, soit désormais reconnu et que les programmes d'enseignement de l'histoire fassent place à cette première tentative d'extermination d'un peuple.

ԵՂԵՌՆԻ 80-ԱՄԵԱԿԻՆ ԱՌԹԻՒ

ԽՈՐՀՐԴԱԾՈՒԹԻՒՆՆԵՐ ՓՐՈՖ. SUSՐԵԱՆԻ ԳՐՔԻՆ ԹՐՔԵՐԷՆԻ ԹԱՐԳՄԱՆՈՒԹԵԱՆ ԱՌԻԹՈՎ

Ulusal ve uluslararasi hukuk sorunu olarak Jenosid ՑԵՂԱՍՊԱՆՈՒԹԻՒՆԸ ԻՔՐ ԱԶԳԱՑԻՆ ԵՒ ՄԻՋԱԶԳԱՑԻՆ ԻՐԱՒԱԿԱՆ ՀԱՐՑ

> Գրեց՝ Ա. ՊԷՑԼԷՐԵԱՆ (Պատմ. Գիտ. Տոքթեօր)

Վերոյիչեալ խորագիրով անգլերենե թարգմանաբար թրջերէն լեզուով լոյս տեսաւ անցեալ Փետրուար ամսուն, Նիւ-**Ե**որքի պետական համալսարանի ընկերարանութեան ամպիոնի նախկին դասախօս Վահագն Տատրեանի ուսումնասիրութիւնը Պոլսոյ «Պելկե» («Փաստաթուղթ») Հրրատարակչատան կողմէ։ Սոյն ուսում. նասիրութիւնը նախապէս, 1989ի.ն, Միացեալ-Նագանդներու Yale Journal of International Law Swingsupy (Swin. 14, சிட்ட 2) பீட்ட ந்நர முராடயர் பாப் மக்பயர் էր (աե՛ս էջեր 221-331) ։ Վերոյիչեալ Հաասորին թարդմանութիւնը կատարած է Եավուզ Այոկան ։

Պէլկէ Հրատարակչատունը քանի մր տարի առաջ, տութե. Թէրնոնի Հայկ. ցեղասպանութեան, նուիրուած հատորը Էրմէնի թապուսու (Հայկական Թապուն) խորագիրով ֆրանսերէնէն Թարգմանաբար կատարած եւ այս «մահացու» մեղջին համար Թուրջ իչխանուԹիւններուն կողմէ դատական հետապնդումի ենԹարկուած եւ «պատժուած» էր։ Այսօր նոյն հրատարակչատունն է որ կրկին յանդպնութիւնը կ'ունենայ եւ Հայկական ցեղասպանուներւնը ուրացող նուրք կառավանունգրոր առուսորարոր դանդերը ենընադատող ու անարգութեան սիւնին դաորս ույր ուսուդրասինունիւրն հունե ժողովուրդին մատչելի կ'ընկ: «Ցառաջ» քանի մը օր առաջ, Ապրիլ 6-ի Թիւին մեջ այս հատորին հակիրճ կերպով անդրադարձաւ, գոր կ'ուղենք այսօր մեր քրն. նարկութեան առարկայ ընել։

Տատրեան եզաւ Հայկական ցեղասպա-மாடிகெயம் மடமாடியேயர்ழாடிகெயம் யுழ் போடிոուագիւտ գինուորադրեալներէն մին որ յանուն պատմական ճչմարտութեան յայտնարերումին աննկուն կամ քով եւ յարատեւօրէն պրպտեց, եւ դեռ ալ կը չարունակէ պրպաել, բազմաներ արեւմեան աբրութիւններու պետական դիւանները։ ի խնդիր հայկական ցեղասպանութեան ճանաչման համար տարուած աշխատանըներուն , վերոյիչեալ ուսումնասիրութիւնը որ խուրք գոմովունսերը ուհասնունգրոր կը յանձնուի, չառաչիւն ապտակ մրն է Վոսփորի դեղատեսիլ ափերու չնորհնեներ աներնած բւ քախանմուրց Հանճ դն ்பையு துக்கிடியம் நடிய வடிய வடிய தம் ய பும் պես կոչուած պատմաբաններու։ Արդարեւ, անոնը իրենց պաշտօնակից Թուրք պատմաբաններու Հետ գործակցաբար կը இயக்கம் மீழ்தா யுர்க்காட யுத்ப யுயுத்யா பட յստակ Հայկական դեղասպանութիւնը գրի վրպարտուներւն որակել ու պատճառաբանու ժիւններ որոնել գայն կասկածի են Թարկելու ու արդարացնելու Համար ։

Տատրեան արդի չատ մը գիտնականներու հետեւած ուղիին չհետեւեցաւ։ Գիտակից Թէ հայկական ցեղասպանութեան ուսումըասիհունքիւրն անճար մադաս անխատանը եւ գոհողութիւն կը պահանջեր մտադրեց իր կարելին ընել Հայ Դատի ճանաչման լաւադոյնս ծառայելու Համար ։ Տատրեանի հետ մեր ծանօթութիւնը կը սկսի 1965-ի ամառը երբ առաջին անդամ ըլլալով ան Եւրոպա կու դար պատմասիտական պրպտումներ կատարելու Հայնար, մինչ մենք արդեն աւելի քան Հինդ տարիներ առաջ, 1960-ի սկիդրեն իսկ, Եւրոպայի գլխաւոր դիւաններն ու դրադարաններու մէկ մասը շրջած էինք: Այդ Թուականեն յետոյ, ան յանախ արծակուրդներուն եւ ներկայացած ամէն առիթով Եւրոպա եկաւ։ Անգլիոյ, Գերմանիոյ, Ֆրանսայի եւ Աւսարիոյ պետական դիւանները իր պրպաումներու անըսպառելի զաչար եղան։ 60-ական Թուականներուն, այդ դիւաններէն ոմանք դեռ կամ բնաւ մատչելի չէին, եւ կամ մասնատոր արտոնութեամբ կարելի էր դանոնը թղթատել, ինչպես Ա. համաչխար.

Հային պատերազմի ֆրանսական գիւանները որ Հաւանաբար առաջին անդամ մենը տեսանը։ Իրեն Հետ ԹԼեւ մերԹ ընդ մերթ կը թղթակցէինը, բայց եղաւ որ դիպուածով դիւաններու մէջ այ իրարու Հանդիպեցանը։ Ան խորապէս դիտակից Հայկական ցեղասպանութեան բագմակողմանի պատճառներուն բայց նաեւ իրը ըծախնդիր պրպաող, իր ուսումնասիրութիւնները պատրաստելէ առաջ ուդեց նախ Օսմանեան պետութեան Հպա. ատկ այլագան ժողովուրդներու իրարու Հետ ունեցած կրօնական, քաղաքական, արաբոտիար բու ը հակունայիր փոխ-յահարերութիւններու էութեան թափանցել։ իր ընթերցումներն ու պրպաումները մօտ 15 տարիներ տեւեցին ։ Այս պատճառաւ, 1980-ին է միայն որ կը սկսին իր կարեւոր գիտական յօղուածները։ Թրջերէնի Թարդմանուած այս հատորը 221 էջերէ կը բաղկանայ որուն առաջին 123 էջերը նիւթին կր վերաբերին, էջ 123-էն 199 ուսումնասիրութեան ծանօթագրութիւններուն յատկացուած են, իսկ մնացածն այ օգտագոր. ծուած աղթիւրներու ցուցակը կը ներկա. յացնել (տե՛ս էջ 201-են 221):

կարճ յառաջաբանի մը մէջ, հեղինակը կը յայտնե Թե Անգլիոյ պետական դիւանրբևն սևճար օմատիաև բմաջ բը տվո ժսևծին պատրաստութեան համար։ Ցևտոյ կը յայտարարէ Թէ Երուսաղէմի Հայոց պատրիարջարանի գրադարանը որ միակ արդանակը ունի Օսմանեան պաշտոնաներ Թագվիմ-ի Վէքայի-ի *յաւելուածներուն* ասանին արմաղ ննանով քանրօնքը օմաագործուած են այս ուսումնասիրութեան համար։ Տատրեանի այս յայտարարու**երւրր չերը հագրբև ճարի սև ջչղահաս-**To be the Sand munimum powhop: Un fi Incսարանութիւն կրնանը հետեւեալ կերպով այս պարադան ներկայացնել։

1. . Թագվիմ-ի Վէքայի-ի *խնդրոյ առար*կայ Թիւերը չուրջ իրմ է 20 տարիներ ա. ուսջ, Հայկազ Ղազարեան Ցեղասպան Թուրքը (Պեյրութ, 1968) խորագիրը կրող հայերէն լեզուով Եղեռնին նուիր பாறை சின்றம் முற்ற விழ் திரு திரும் நிரும் திரும் திரும் திரும் திரும் கிரும் կերպով օգտագործած է։ Ատենին բացմաթիւ հայ թերթերու մէջ այս հատորին մասին գրուատալից գրախօսականներ երեւցած են ։ Թեեւ այդ հատորը ժամանակին տեսած էինը, բայց մեր տրամադրութեան տակ չունենալով, չենք կընար այսօր աւելի տեղեկութիւն տալ:

2. - Քրիկրրի Երգրատի Հայասպանու. թեան վաւերագրական պատմութիւնը, հայերէն լեզուով (Նիւ - Եորը, 1980) թն. ղարձակ արժէջաւոր Հատորին մէջ ոչ ի միայն Թագվիմ-ի Վէքայի-ի յաւելուած. ները յիչուած են , այլեւ դատական Հարցա. քնրուներություն ողորճ օողորբեն երւով, բայց Հայատառ սոյն Հատորին մէջ հրատարակուած ալ են։ Նոյնիսկ օսմաներէն պաշտոնաթերթեն՝ նկարահանումներ ալ կան հատորին մէջ։

Երկու Հեղինակներն ալ մեռած են, վերջինը ջանի մր տարի Նիւ - Եորջի մէջ եւ մենք ալ ոչ մին եւ ոչ ալ միւսը ճանչնալու առիթեր չենք ունեցած, բայց եւ այնպես իրենց վաստակը պէտը չէ ստորագնա-

3 - 1983-ի գարնանավերջին, Սորպոնի Հրատարակչատունէն ֆրանսական բոլոր դիւաններու մէջ գտնուող անտիպ փաստախուղթերու մեր ծաւալուն հատորը (850 էջ) երբ լոյս տեսաւ, իր ընդարձակ յառաջարանին մէջ (50 էջ) առնուազն 20 անդամ Թազվիմ-ի Վէքայի-իէն դանազան *վարդմանաբար արտատպումներ եւ ծան*օ. [ժագրութիւններ աուած ենը,

4. - Իսկ վերջին անդամ , 1988-ին է որ

ጉէ**ባ**ኮ በ°ՒՐ ԿԸ ԹԱՒԱԼԻ ԵՐԿՐԱԳՈՒՆՏԸ

Երկրաբանական ուչագրաւ վշոփոխու-Թիւններ օրէ օր աւելի մեծ Թիւով գիանականներ կը մղեն լրջօրէն Հակելու մեր երկրադունաին վրայ։ Անոնք կր ջանան ուսումնասիրել յայտնուած փոփոխու-Թիւնները, ենթաղրել անոնց աղղեցու-Թիւնները ու կարելի միջոցներու ձեռնար-

Փոփոխութերւններու ամենեն աւելի ուշադրութիւն գրաւողը կլիմային ջերմանալու երեւոյթն է : 1850-էն ի վեր երկրի մակերեսին միջին ջերմաստիճանը կէս ասաիճան , իսկ ծովու մակերեսը 15 սմ . բարձ. րացած է։ Ջերմացումը զգալի եղած է յատկապես վերջին 15 տարուան ընթաց-

Երկրագունար միչա ունեցած է պաղե. լու եւ ատաքրանու շնչարրբև սնորճ քնրար տասնեակ Հազարամեակներ տեւել։ Անոնը կախում կ'ունենան արեւուն վրայի արատներուն գործունկունեան փոփոխութենկն, իր ծիրին վրայ երկրին դրանուած գիրքեն, եւայլն։ Ներկայի ջերմացման պատճառը մեծապէս կր Հետաջըրջրէ գիտութեան աչխարհը. չատ Հաւանական կը նկատուի որ մարդ արարածր մեծ դեր ունի ատոր մէջ, բայց հոն բնութեան բաժինը տակաւին ամբողջովին չէ լուսարանուած ։

Երկրագունաին մենոլորար ջերմանոցի մր դերը կր կատարէ, զայն պահպանելով արեւուն ջերմութեան ու ճառագայթնե. րուն ուղղակի Թափանցումին դէմ ։ ՄըԹրոլոնան համիանաջ է ժերաշոմահան [ժթուածին է եւ բորակածին է (ազօթ). կր պարունակե նաեւ այլ կաղեր, ինչպես՝ ջրաչոգի, ընածխային ԹԹու, մեթան, օզոն, եւայլն։ Մարդկութիւնը չի կրնար հակակչոել ջրաչոգիի կուտակումը որ կապուած է ովկէաններուն . բայց կրնայ ուղղակի ազդեցութիւն ունենալ միւս կագերուն մինոլորտային ջանակութեան վրայ։ Անոնց գլխաւորը բնածխային Թը-Թուն է: Անոր քանակը 1850-էն ի վեր 280 միաւորէն բարձրացած է 360-ի ։ Կարևւորը այն է որ այդ երեւոյթը տարակարծութիւններու պատճառ կ'րլլայ գիտնականներու միջեւ. մէկ մասր գայն օգտակար կր նկատե, միւսր ոչ։ Վախ կայ որ բրնածիսային ԹԹուին կուտակումը դարկ տայ մ Թնոլորտի ջերմացման, իսկ հակառակ

կարծիջը պաչտպանողներ կ'ըսեն որ այդ կուտակումը կրնայ սահմանափակել չեր. մաստիճանին բարձրացումը։

Սառցակոյաերը երրորդ չափանիչերն են մ թնոլորաի ջերմացումին : Անցեալ Փետ. րուարին ըսուեցաւ [45 2900 թառ. թիր. դրել արան (Միւ նու դու հեր արաց հիր தயர்) பயாதயடிருபா கீழ யம்வாளாக & Sun րաւային բեւեռէն ու սկսած է ծփալ դէպի Արժանքինի հարաւը։ Մարտին աիչ մր աւելի փոքր ուրիչ կոյա մր եւս անկատ. ւած է: Մյս երեւոյքեր չատ չի տաղմապե. ցրներ գիտնականները որոնք կր յիչեցնեն # 1956- ph, 1967- ph be 1991- ph my spu. կայական սառցակոյտեր վորժած էին ու րոնցնե մեկը 12 տարիեն միայն ամբողվո. գին Հալած էր։ Գիտուքեան մարդոց կար. ծիքով, որպեսգի կարելի ըլլայ վստաների վիճակադրութիւններ ունենալ, պետր է տասնաժեակներու ընթացքին դիտարկուի երեւոյթը, անջատուած բազմաթիւ սառ. ցակոյաերու օրինակով:

Մ Թևոյորաին «шпողջու Թիւնր» մեծա. պես կախում ունի նաեւ անտառներքն։ Վիճակադրութերւններու համաձայն, ամեն տարի անոնցնե միջին հաչուով 17 միլիոն Shipman he hapanch, it's ilmund whimդարձային շրջաններու մեջ: Մինչդեռ, րուսականութիւնը բնածիսային թթունկը ներծծէ որ ընածուխի իր միակ ադրիւրն է որմ է օրկանիք տարրեր «կը չինկ», ինչ. պես չուքար, իւղ : Ատոր քով բուսակա. նութիւնը կ'արտաչնչէ թթուածինը որ կետներ աղբիւլա է կենդանի աչ. խարհին: Այդ է պատճառը որ անտա. որ կը նկատուի «երկրադունտին Թոբը»։ կալ նաել տարբեր մեկնաբանութիւն մր. անտառներու հրդեհը, ճիչը է որ մեծ քա. նակութեամբ բնածխային թեուն կան ցրն է մ խնոլորաին մ էջ, բայց այդ նիւթը որքար աստա ելևայ՝ հայր այրճար աւրի կր ներծծէ բուսականութիւնը ու այդ հա. մեմատութեամբ կ'անի ։

Մ թնոլորաին վերաբերող մտահովու **Երւններու մաս կը կազմ է նաեւ օզոնի** խաւին բացուած քը։ Ատոր պատճառը կը նկատուին երկրագունտին վրայ գործած. ւած կարդ մը կազեր։ Սակայն, հոս հա կան զիտնականներ որոնք ահազանդի հարկ չեն տեսներ։ Օգոնի խաւր որ անդրմանիչակագոյն հառադայիններու ընական գտիչ մրն է արեւուն ճառա. դայթներուն, մեծ վնասի ենթակայ չ: Արդեն, 1994-ին նախորդ տարուրնե նուայ եղած էր անոր կրած վնասը։

Այս բոլոր մարդերը քննարկումի նիւթ եղան Պեռլինի միջազդային Համադումա. նիր սև դուինուագ էն բնինաժուրաիր են. նապահական խնդերներուն (Մարտ 28 -

Ս.պրիլ 7) ։

\$11.7 2U.V

կ'ապրի) Օսմանեան պաչաօնաթերթի յաւելուածներէն բազմաթիւ գլուխներ թարգ. մանած է իր Հայերի ցեղասպանութիւնը րստ Երիտթուրքերի փաստաթղթերի (Երեւան, 1988) խորագիրը կրող հատորին մ էջ։ Այս Հատորն ալ լոյս տեսած է Երեւանի Գիտական Ակադեմիայի հրատարակչատունեն ։

Կր նչանակե Թե առնուագն չորս անձերու կողմ է Թագվիմ-ի վեքայի-ի յաւելուածները արդէն նախապես ուղղակի օսմաներէնէ Թարգմանուելով օգտադոր. ծուած են։ Ասոնցմէ եթե առաջին երեքը Թագվիմ-ի Վէքայի-ի *ընագիրները տե*սած են, Աւետիս Փափազեան, ինչպէս կր գրէ իր նախաբանին մէջ, իր ձեռքին տակ ունեցած է մի միայն պատճէնները։ Այս մասին ալ առանձնաբար ստորեւ պիաի անդրադառնանը։

Տատրեան կը գրե թե Սփիւութի մեջ Թագվիմ.ի վէքայի-ի յաւելուածներ**ր** որեւէ գրադարանի կամ դիւանի մէջ չկան ։ Սա եւս տիալ կարծիք մըն է գոր կ'ուդենը ճչդել։ Նախ մենը ոչ Երուսադէմ այցելած եւ ոչ ալ պատրիարգարանի գր. րաղարանին հետ այս ուղղութեամբ տեղեկութիւն ուղած կամ թղթակցութիւն ունեցաչ ենք։ Այս կր բաւէ իսկ հաստաաբնու նել ունին ժնամանարդրբնու դէծ բւո կան օրինակներ որոնցմ է ատենին օգտր. ւած ենթ։ Տեղեակ չենք թե Ղաղարեան ո°ւր կրցած է օսմանեան պալաօնաներ. թին օրինակները տեսնել, միայն յայտնի է թէ Քրիկրը դանոնը տեսած է Երուսամէդի տաևիաևծահարիր ժետահահարն այսինջն այն օրինակը որ Տատրեան յետոյ տեսած է։ Իսկ Թէ յիչեալ Թերթի պատ-

Հայրենի պատմաբան Աւետիս Հ. Փափազ- Տէնները ի°նչ կերպով Երեւանի Գիտական եան (որ կարծեմ այսօր արտասահման Ակադեմիայի դրադարանը Տամբորդած են, սա ալ ուրիչ պատմութիւն մըն է որ այս առիթով կ'ուդենը լուսարանել։ Ծա-ம் தி தி மீமா நமம் மாமுர்க்க வாயி Հայկական ահարեկչական շարժումներուն առընթեր Հայ Դատի Եւրոպայի եւ Ամե. նիկարբևու հարգրախուդեբևն սևճար դրմ. ւաջան դործունկութեան լծուած կին։ Այ օրերուն, փարիզահայ ազդային եւ մեր ալ լաւ բարեկամ Պր. Կարպիս (Ռոժէ) Ջրբաչեան մեզմէ քանիցս փաս տա Թուղ Թեր խնդրեց ի խնդիր Հայ Դատի միջազգային ատեաններու առջեւ յաջողութեան համար կատարուած աշխաատրճիր: Ո՛և գադարակրբևև դբրճ ին գն. րագրէինը Թագվիմ-ի վէքայի, յաւելուած. ները օսմաներէնէ ֆրանսերէնի Թարգմանել եւ Հրատարակել։ Բայց այդպիսի գրագիր մը կարելի չէր երկու տարիչը առաջ իրականացնել, մինչդեռ սոյն վաւերագրերը փութով անհրաժելա էին։ Pp խնդրանքին ընդառաջ դացինք be 9 «Հրբաչեան մեր տեղեկութիւններուն Վե րայ յենլով այդ պաչաօնաթերթեն յա ւելուածներուն պատճէնները հանեց։ Եւ բևե ճարի դև ատևի ነբաս ի բեւար մրամ օրինակ մը Գիտու թիւններու Ակադեմիա. յի գրագարանին յանձնեց։ Այս պայ^{ման} րբևու ատի է սև ֆափանբար այս տերբ. ճաշոն փառաանումնիր ռևաջիրն դեռու է տեսնել: Իսկ կան այլ տեղեկութիւններ նղեռնին վերաբերեալ, որոնը լոյս տե. սած են միմիայն պաշտօնաթերթին մի եւ ոչ յաւելուածներուն, դանոնը ոչ фиփաղեան եւ ոչ ալ միւսները տեսած են։ Թերեւս Տատրեան ունեցած է զանոնը:

(Մնացեալը յաջորդով)

Հ.Բ.Ը.Մ.Ի ԿԼՈՐ ՍԵՂԱՆԸ «ՀԱՑԿԱԿԱՆ ՑԵՂԱՄՊԱՆՈՒԹԵԱՆ ԱՊԱԳԱՆ» ՆԻՒԹԻՆ ՇՈՒՐՋ

Փարիզի Նուպարեան մատենադարանին նախաձեռնութեամբ լոյս տեսած «Հայ յամանակակից պատմութեան Հանդէս»ին անդրանիկ թիւին Հրապարակման առթեւ Հ. Բ. Ը. Մ.-ի փարիդեան չրջանի մար- յինը, Չորեջչաթթի, Ապրիլ 12-ին, «Հայ- կական ցեղասպանութեան ապադան» նիւթին չուրջ կլոր սեղան մը կազմակերպած էր, Ալեջ Մանուկեան Մչակոյթի Կեղրունին մէջ:

Օրուան նիւխին որպէս ծանօթ մասնադետներ Հրաւիրուած էին Նուպարեան ժատենադարանի անօրէն, պատմութեան տոջխոր, Ցարութիւն Գէորդեան, որ ըստանձնած էր նաեւ երեկոյթը վարելու պաչտօնը, պատմաբան տոջթոր Արթիւր Ալլէրեան եւ երիտասարդ սերունդէն

կայծ Մինսահան :

¿.β. Д. Մ.- ի փարիզեան չրջանի մարմհե նախագահ U. Կեօվնեանի բարի դաատեան խոսքերեն ետը, 8. Գեորդեան, բախնալ ինսև ոբառի հանուդն, չբչաբն արոն ըրատարի, բեբ ատներն ոբնուրմի պատկանող պատմաբաններու մասնակցութեամը ծեծել «ցեղասպանութեան ապաղան» նիւթը: Ան աւելցուց նաեւ որ, մասամը «գրդռիչ» այս խորագիրը, ըստ իրեն, կ'առընչուկը այն վուփոխութեան, գոր արձանագրեց Հայ ընկերութիւնը, որ ցեղասպանու Թեան հետեւող տարինեաւր ի գօրու չեղաւ պաչտպանելու իր դատր, ապա, չուրջ 10 - 15 տարի է կ'ուրդիականանայ, հաւաքական ձախողունիւնը իր պայքարին Համար գէնքի մր վերածելու Նպատակով ։

Հարցը քննարկուեցաւ ընդՀանուր երեք անկիւններէ. w) պատմական հետազձտութիւնները, p) ցեղասպանութեան հետեւանքները եւ գ) հայկական Պետութեան հատատման ներդործութիւնը հանաչումի կամ հատուցում և նման ինդիրներու

վրայ ։

Առաջինին չուրջ է, որ արտայայտուհցաւ տութնոր Պէյլէրեան ։ Անդրադարձաւ վաճաղն Տատրեանի վերջերս լոյս տեսած նրջերէնի նարդմանուած Հատորին, հախջան յիչատակելը այն բոլոր կարեւոբաղոյն աղբիւրները, որոնչը որպէս նիւն տնին հայկական ցեղասպանունիւնը:

կայծ Մինասեան, իր կարդին յայանեց
ան կարծիջը որ, Թուրջիա Եւրոպա
հատջ զործելով պիտի ստիպուի որոչ
հաններ ընել եւ ձանչնալ՝ ցեղասպահանիւնը։ Ցարութիւն Գէորդեան իօսեցաւ վերջին տարիներուն, ընդՀանրացած
հրեոյթի մը՝ «մանրա - պատմութեան»

2U87PL

«ԱՄԱՏԷՈՒՍ» ՀԻՄՆԱՐԿԻ 1994-Ի ԴԱՓՆԵԿԻՐՆԵՐՈՒ ՀԱՄԵՐԳԸ

ՄԱՐՍԷՅԼ. - («Ցառաջ»). -

«Ամատէուս» Հիմնարկը ստեղծուած 1989-ին եւ որուն Հիմնադիր նախադահն է՝ ՅովՀ. Անաստասեան կը չարունակէ իր երաժչտական դործունէուԹիւնը կաղ-մակերպելով փառատձն մրցումներ, Հաժերդներ։ Հիմնարկը Հիմնական նպատակ ունի յայտնաբերել երիտասարդ տաղանդ-ներ եւ օգնել անոնց ծաղկումին։

Աչխատանքը կեղբոնացած է առաւելարար Հայաստան։ Գեղարուեստական, մչակուժային նպատակէն, անդին Հիմնարկը բարոյական նեցուկ ալ է։ Կը կատարէ մարդասիրական օգնուժիւն քանի խոստումնալից պատանիներն ու երիտասարդները կը ստանան մրցանակներ, նիւժական վարձատրուժիւններ։ Ոմանք ալ կը կատարեն չրջապտոյտ Սփիւռքի կարդ մը հայակեղրոն քաղաքներուն մէջ, յատկապես Պելժիա եւ Ֆրանսա։

Այսպես, Ապրիլ 12-ին, Մարսեյլի Հայ

նուիրուած աչխատանքներուն մասին։ Հոն մէկդի կր դրուի ընդհանուր տարողուԹիւնը եւ հետազօտուԹեան նիւԹ կր դառնայ առանձին, դերդաստան մը եւ կամ
նոյնիսկ ընտանիք մը։ Հանդէսը հրատարակած է այս կարդի նմոյչներ, սակայն,
բանախօսին համաձայն տարբեր է անոր
հետապնդած նպատակը։ Եղեռնին նախորդող չրջանն է որ կը հետաքրքըէ դինըը, յատկապէս Հ. Ց. Դ. - ԻԹԹիհատ
յարաբերուԹիւնները։

Ինչ կը վերաբերէր Տանաչումի եւ Հաաուցումի մարդին, տոք Թոր Պէյլէրեան
յայտնեց որ առաջին հանդրուանով կարելի է ակնկալել ցեղասպանութեան Տանաչումը, սակայն հողերու վերադարձի հարցը իրատես հեռանկար մը չի նկատեր։
Այս մասին Ց. Գէորդեանի կարծիջն ալ
այն էր որ հողային որեւէ պահանչի վերաբերեալ բանակցութիւն պէտք է կատութեան կողմէ եւ ոչ Թէ՝ Սփիւռջին,
բայց ան ալ պէտք է իր ազդեցութիւնը
բանեցնէ Պետութեան վրայ, եԹէ այս
վերջինը չափազանցէ դիջումները։

LEPAUS UL

Մչակոյթի Տան մէջ ելոյթ ունեցան Հինկ երիտասարդներ, Հինդն ալ դափնեկիրներ 1994-ի փառատօններուն կազմակերպուած Ստեփանակերտ, Վանաձոր, Գիւմրիւ, Սպիտակ։ Տաթեւիկ Եադուպեան, տասնոլեց տարեկան, Հութակահարուհի, ստացած է 1994-ի Մոցարթի մրցուժին Արամ Խաչատրեան Մրցանակը չնորհրւած Մարսէյլի Արամ Խաչատրեան Հիմ-նարկին կողմէ։

Ձեռնարկը նուիրուած էր Հայկական ցեղասպանութեան 80-ամեակին, ՅովՀաննես Անաստասեան, նկարագրեց Հայաստանի աղէտեալ չրջաններուն եւ Ղարաբաղի մէջ կազմակերպած փառատօններուն սպոյմաններուն ու մրցոյթներուն ստեղծած յաջողութեւնները, եւ՝ թեկնածուներու թիլութեամբ։ Ընդոծեց դոհունակութեամբ թեկնածուներուն չատ լուրջ մօտեցումը, դատակազմբ անդամներուն երսածչտական բարձր մակարդակը ու նաեւ Հայաստանի իչխանութիւններուն եւ Եկեղեցող ցուցաբերած չահագրդութիինը։

Մարսեյլի Հայ Մշակոյներ Տան բեմեն ունկնորեցինը Տախեւիկ Եագուպեանը եւ Կարինէ Պօղոսեանը (դաչնակ) , տասնըվեց տարեկան, յայտագրի մր մէջ բաղկացած դասական հեղինակներու դործերէ եւ նաեւ Հայ երգահաններու՝ Էտկար Պադտա. սարեանի, Առնօ Բաբաջանեանի, Արամ **Խաչատրեանի ստեղծադործու**Թիւններէ ։ Փոջրիկն՝ Վլադիմիր Գրոյեան, տասը տարեկան, աուտուկով մերթ ընկերացաւ, դրևի «ոսն»րրև ննաւ ժնաւրքով ուրինըդիրներուն համակրութիւնը եւ արժանանալով անոնց ջերմ գնահատական արտայայտութերւններուն։ Շուչանիկ Կլոյեան, տասնրչորս տարեկան, մեկնաբանեց ազգասիրական եւ ռազմական երգեր՝ «Բարով գնացէը», «Գետաչէն», «Շուչի», «Արիւնոտ գրօչ», «Համրարձձման Երկուչարթի» (Սասունի երգ) , եւայլն ... եւ իր երիատասարդական ձայնով, խանդավավառ չեչտերով խլեց արժանի ծափահարութիւններ։ Ցայտագիրը վերջացաւ պարերով: ՅովՀաննէս Վարդեվանեան, ըսաներկու տարեկան եւ դարձեալ Շուչանիկ կլոյեան ներկայացուցին գաւառական պարերու փունջ մը՝ Վասպուրականի «Ռազմական պար», Սասունի՝ «Քոչարի», Տարօնի ռազմական պար՝ «Գերձ», Սասունի ծափ պար՝ «Եար խոչզա» եւm][h . . . :

Մ է կուկ էս ժամուա չր յայտադիր մը որուն ըն Թացջին երիտասարդ արուեստաղ է տարանը ցոյց տուին ձիրջեր, չնոր Հջներ, տարանը եւ բերին ժոլիտ ու չերմու Թիւն սրրա էն ներս։ Սրա մը որ կրնար աւելի լեցուն ըլլալ։ Անկասկած, յայտադիրը, մեկնարանողները եւ ձեռնարկը գլխաւորողը՝ Յով Հանն էս Անաստասեան արժանի էին աւելի լայն Հասարակու Թեան մր։

Ամեն պարադայի մեջ յաջողութիւնը յարատեւութեան մեջ է։

4U.PO BALULABUL

*U1,01-0-1;

ՍԵՍԱՆԻԿԻ (Յունաստան) մեջ, Ապրիլ 9-ին, նախաձեռնութեամբ Հայ Դատի Ցանձնախումբին, քաղաքական Հանրաժոզով մը տեղի ունեցած է Արիստոտէլեան գամալսարանի սրագին մեջ։ Հովանաւորութիւնը ստանձնած էր կիպրոսի նակկին նախագահ՝ Քիվշրիանու։ Օրուան գլխաւոր բանախօսը եղած է քաղաքական գիաութեանց դասախօս՝ Սթելիոս Փերաջիս՝ նիւթ ունենալով «Հայաստան փոխանցման չեմին : Ցեղասպանութենեն՝ պետականութիւն»: Ողջոյն ասար արտասանած է Արիստոտելեան Համալսարանի նախադահը՝ Անթեոնի Մանաիս : Հանդիսութեան բացումը կատարած է Կիւլա Գասապետն։ Հ. 8. Դ. երիտասարդական Սողոմոն ԹԷԿլիրեան խում բին կողմ է խօսած է Տիգրան ிடுக்கமம்:

ԱԹԷՆՔԻ Ս. Գրիդոր Լուսաւորիչ Եկեդեցւոյ մէջ, նախաձեռնուԹեամը Համազդայինի Շրջ. ՎարչուԹեան, մէկ ժամ տեւող ելոյթ մը ունեցած է, Ապրիլ 10-ին, Երեւանի «Կոմիտաս» ջառեակը մեծ տըպաւորուԹիւն դործելով:

**

ՄՈՆՐԷԱԼԻ Հայ Կեդրոնի սրահին մէջ, Ապրիլ 9-ին, երեկոյթ մը տեղ, ունեցած է նահատակ դրողներու, նախաձեռնուհ թեամր Համազգայինի տեղւոյն մասնահիւղին։ Բացումը կատարած է Տիրուկ Մանձիկեան որ ներկայացուցած է նաեւ օրուան երկու բանախօսները՝ Գաբրիէլ Պասմաձեան եւ Ցասմիկ Ինձէձիկեան։ Առաջինին նիւթը եղած է «Գեղապաչտ սերունդի դրական նկարադիրը», երկրորդը խօսած է «Կոմիտասի երդերն ու կտակը» նիւթին չուրջ։ Գործադրուած է համապատասիան դեղարուեստական բաժին մը։

**

ԹՈՐՈՆԹՈՅԻ Ս. Աստուածածին Եկեդեցող Յոգնանեան սրահին մեջ, Ապրիլ 6-ին դասախոսակաց երեկոյթ մր տեղի ունեցած է նախաձեռնութեամբ Եկեղեցւոլ հոգարարձութեան եւ Համազգայինի գրական յանձնախումբին։ Բացման խօոգր արտասանած է Ցակոր Արթինեան եւ րբևրայանունագ օևուան հասախօսև, Ռևմէն Հախնագարեան (անդամ է Հայկական <u> Ճարտարապետութիւնը</u> ուսումնասիրող կազմակերպութեան եւ կ'ապրի Գերմանիոլ Աախըն քաղաքը) ։ Ա. Հախնազարետնի նիւթեր եղած է «Պատմական Հայաստանի յուչակոթեողները», բայց խստած է նաեւ իր կազմակերպութեան գործունկու-செக்கம் கீகம் :

ՊիՅՐՈՒԹԻ Լիբանանահայ Օգնութեան Խաչի մասնահիւդը մկրտուած է նոր անունով մը՝ «Մեդբի» Մարտ 27-ին, Լոնկ պիչ ծովահայհաց հաչարանին մէջ։ Հանդիսութեան բացումը կատարած է վարհութեան օրուան բանախօսուհին հղած է Շահանդուիտ որ անդրադարձած է մասնահուրին անցեալին եւ ներկային։ Գործադրուած է դեղարուեստական բաժին մը եւ խանդարուի նուէրներ։

*

ՊՈԼՍՈՅ ԱԹաԹիւրջ Մչակութային կեղ. րոնին մէջ, Ապրիլ 11-ին, սենեկային երաժչտուխեան բացառիկ երեկոյթ մր աերի ունեցած է նախաձեռնութեամբ Մխիթարեան Սանուց Միութեան ։ Օրուան յայտագիրը կ'ապահովեր Լեւոն Չիլինկիրեան (ջութժակահար) որու կ՝ընկերակցեր, դաշնակով, Ճանա կիւրմեն։ Ուևկրնդրուած են Շուպերթի, Պեթեովրնի, Պրամսի եւ Ալան Յովհաննեսի գործերեն: Լոնտոնաբնակ արուհստաղէտը, որու քառ. եակր մեծ համրաւ կր վայելէ, նախապես ալ (Ապրիլ 8-ին) մեծ յաջողութերւն արճանագրած էր Իսթանարույի պետական սենֆոնիք նուագախումբի նուագանան. դեսներու շարջին:

ԳԷՄՊՐԻՃԻ (Գանատա) մէջ, Մարտ 26-ին, տեղի ունեցած է Հ.Օ.Մ.-ի տեղւոյն Մեղբի մասնածիւղի անդւանակոչութեան տօնակատարութիւնը։ Օրուան գլխաւոր բանախօսը եղած է Սօնա Սարդիսեան։

ኒዐቦሮኄሀ ѕሮቡኑኒ

U L 2 + 2

ներածական՝ Գորֆու կղզիի բնութեան ու ապրելակերպին

Անգլերէնէ Թարգմանեց՝ ՇԱՔԷ ՏԷՐ - ՄԵԼՔՈՆԵԱՆ - ՄԻՆԱՍԵԱՆ

15 - 11 - 37

Ուչ աչնան առտու մր կ'արթննաս եւ կը րույանը ան ապեր իրքի ժանր փախաւագ չ։ Երկինքը աւելի մուդ մարդարտագոյն ը փայլի եւ արեւն ին հանգնարան անբար գունդի պես - քանդի Ալպանական լեռնենու մամանորերն գրւրով գագիսւագ բր այժմ : Ծովր դարձած է կապարագոյն ու արգը, գիթերիրբերը՝ դաւթ դարնանանութ, լուսնոսկի։ Գիւդերու բուխերիկները կը ծխան. ոչխարներու հօտին գլուխը անցած՝ ղեպի հրուանդանին, ծայրը յառա. ջացող Մարիայի շունչը սպիտակ Թև Թևւ կոլորչի մր կր կազմ է օգին մ էջ: Ցնցոտիրրևու դէն վетեկաւագ՝ սանիր ինանիչ դաշիկրբեսով՝ աղեսոն օևն ար ըստաց ի, արարկ արարևուր եւ դնաբրիրբևուր դՀ յունած վեուկի իր ակար ձայնով երգելով, մինչ ոչխարներուն զանգակները իր

չուրջը կր Հնչեն միօրինակ զնդոցով: Ձեռքին ունի ճախարակ մը, որուն վրայ ի,սնսեք ին դարագ իսհա հունմել նգրն։ Աւելի ուչ՝ մառանի կարկահին վրայ Հելեն պիտի հիւսէ դունաւոր կոպիտ ծածկոցներ դորս Հովիւ աղաջը իրենց Հետ պիտի առնեն, երբ ձմեռնամուտին՝ ոչխարները արածելու Հանեն ղէպի բլուբները։ Իր մանիչակադոյն Հմոթկապատ աչջերով՝ Մարիա կը դիտէ ձիթապաուղ քաղող աւելի դեռատի կիները եւ արհամարհական թոց մր կ'արձակե, ապա կը չարունակե իր խեղջուկ երգր - ձիթենիի մր վրայ թառած երկու ազոաւներու մասին։ Ոսկեգոյն արծիւներ կը թեւածեն մոխրադոյն երկնջին մէջ։ Նոնիները՝ մոխրագոյն սառած ծուխի պէս, իրենց ժունիր վևայ կը հակին ։ Նեղուցներէն բաւական անդին՝ Նաւու մր սեւ ուրուագիծը անչարժ կը կենայ, կամ տերեւի մր վրայ նստած մի. ջատի պէս իր Թիերուն ձաձանչումով կը քաչկոտուի դանդաղ ու անձարակ յառաջխաղացքով ։ Ատենր եկած է, որ մեր չինած վառարանին Համար փայտ կոտրենը, նոճիներուն ջերմ, Տոխ, ջնարակի եւ վույի հոտը առնելով: Ատենը եկած է, որ պատրաստուինը անձրեւախառն առաջին փոթորիկին ու նաեւ Ալպանիոյ եւ ա. րեւելեան կողմէն մայրամուտներու:

ԱՇԽԱՐՀԱԿԱՆ ՀԵՐՈՍԸ՝

ՔԱՐԱԿԷՕԶ Երեջչաբթեր օր երբ Հին նաւահանդիստը հասանը, փոջրիկն Իվան Զարեան Սը․

Մարկոսի առիւծին ստորոտի լայն աստի-Տաններէն ուրախ - զուարթ դէպի վար վաղելով մեզ դիմաւորեց : Կարեւոր լուրը Հաղորդելու Համար մեզի կը սպասէր. -Քարակեօղներ եկած էին եւ այս դիչեր ներկայացում կար։ Քաղաջին բոլոր երեխաները ինչպես նաեւ մեծ Թիւով գիւզացիններ ներկայ պիտի ըլլային։ Սպիրոն ուղարկեցին, ը, որ մեղի համար տեղ ապա-հովէ։ Մինչ այդ՝ մեր ժամանակը անցուցինը ծովեղերեայ սրձարանի մը ջինջ արեւին տակ լիմոնատ խմելով եւ մեր չուրջը դաւաթներուն մէջ սառի կտորներու դնդոցը ունկնդրելով։ ԱնՀամար սուրրերեն մեկուն աշնն էր, հետեւարար՝ արձա. կուրդի օր։ Սրճարանները լեցուն էին եւ դալարախիտ ծովեղերեայ անցջը ծածկը. ւած էր Գորֆուցի աղջիկներու զուարի զգեսաներով։ Ձարեան՝ տեւաբար միրը. Տուած իր գրած հայերէն շաբաթական յօգուածներու վերացական ոգեւորութեան մեջ՝ Հաճելի կերպով կը գրուցեր չուքի - Թատրոնի արուեստին մասին։ Այլեւայլ ծպաումներով Քարակեօգներու Հանդիպած է Թուրքիոյ եւ Միջին . Արեւելքի մէջ ուր սեւաչեայ պգտիկ մարդը՝ նախապատմական Հոկայ կապիկի բավուկներու փոխարէն՝ հոյնքան դեծ առնազամ մը կը կրկ։ Յունական վերծանումին մէջ քարակէօգի ժամիած է ասորիագրային հապիտութեան խորհրդանիչ մր նրանք եւ վերածուած, Ցուրի ընտևաժիհն մարմնաւորող աւելի նուրբ տիպարի մը։

(Tup. 20)

(Tup. U. 5246)

քերով եւ «Հոգւոց»ով փակեց հանդիսու-Philip:

HUPSUL

Ապրիլ 24-ին, ժամը 10-ին ժողովուրդը மாய மாரிமமாடுக்கு தாடமை சமாகமாக காபாգի դերեզմանատան մուտքը եւ քալեց մինչեւ Մեռեալներու Յուչարձանը ։ Կարտանի Հայ Մշակութային Միութեան նախաղա-4ր Կարապետ Տօլոյեան արտասանեց օրւան ճառը ։ Քաղաքապետր՝ Ռոժէ Մէի իր խոսքին մէջ դատապարտեց Հայկական ցեղասպանութիւնը։ Մակար Խչկը. ՔՀնյ. Նաճառեանի հակիրճ խօսքերեն եւ աղօթքեն յետոյ փակուեցաւ ոգեկոչումը:

ԷՔՍ-ԱՆ-ՓՐՈՎԱՆՍ

Ապրիլ 24, ժամը 11.30-ին Էջս - Ան -Փրովանոի Հայութիւնը Համախմբուեցաւ «Փլաս տ'Արմ էնի» Նահատակաց Յուչար**ձանին առջեւ** : Ձետեղուեցան ծաղկեպը. սակներ։ Ներկայ եղան քաղաքապետը՝ Ֆրանսուա Փիչըրալ եւ երեսփոխան՝ Ժան Պեռնար Ռեմոն: Խօսք առին Էջս - Ան -Փրովանոի Հայ Մշակութային Միութեան նախագահը՝ Արտաւազդ Համբարձումեան եւ ժար Շամանանեան։ Մակար Խչկր. ՔՀԱյ. Նահառեան ըրաւ քանի մը խօսք հայերեն եւ «Հոգւոց»ով փակեց արարողու-**[արևրն** :

ԱՎԻՆԵՈՆ

Ապրիլ 23-ին, Ս. Վարդան Եկեղեցին պատարագ մատոյց հոգեւոր հովիւ Վաչէ Ծ. Վրդ. Իզնատիոսեան եւ կատարուեցաւ Հողեհանդստեան արարողութիւն։ Ցետոյ, mhyp neubywe sulpred:

Ապրիլ 24-ին, ժողովուրդը համակորմհուբմաւ ճամաճամբատնարի շնամանակը եւ քալեց մինչեւ Ժան ԱլԹէնի արձանը ուն մբաբմուագ է Ղուշաճան դն ի շիչաաակ 1915-ի նահատակներուն : Ներկայ եղաւ Ավինիոնի քաղաքապետը Ռոժկ Ռուվիկ ։ Վայրկեան մր լոութենկն եւ ծաղկեպսակներու գետեղումէն յետոյ խօսք առաւ Ալին Էջոնեջնեան նախագահուհին Ավինիոնի Հայ Մշակութային Միութեան : Հուսկ, Վաչէ Ծ. Վրդ. Իգնատիոսեանի pull of pourthing be «2nging»ny 1/4/2 գտաւ արարողութիւնը:

«Crueworku»

(Umphi 22 / 26)

2U.9-1 ԱՐՏԱՔԻՆ ՆԱԽԱՐԱՐՆԵՐՈՒ

Մոսկուայի մեջ Ապրիլ 21-ին տեղի ունեցած է ՀԱՊ-ի երկիրներու Արտաջին նախարարներու հերթական հանդիպումը, որու մասնակցաչ է նաեւ Վ. Փափազեան։ Օրակարդի նիւթ եղած են ՀԱՊ-ի անդամ Պետութեանց սահմաններու պաչտպանութեան մեջ Համագործակցութեան, ապահովութեան, համաշխարհային Բ. պատերազմի յաղժանակի 50-ամեակի յորելենական Հանդիսութեանց կազմակերպդար բո դանսիայիր ինասարձ ասնրչուսմ

ՈՒԺԱՆԻՒԹԻ ԱՄԵՐԻԿԵԱՆ ՊԱՏՈՒԻՐԱԿՈՒԹԵԱՆ ԱՑՑԵԼՈՒԹԻՒՆԸ

1. Տէր - Պետրոսեան Ապրիլ 20-ին ընդունած է Միացեալ - Նահանդներու Ուժանիւնի փոխ նախարարը եւ իրեն ընկերացող պատուիրակութիւնը։ Հանդիպումին ըննարկուած են Հայաստանի ուժարիւթի դաննիր հանմանում ասնրչուսմ Հարցեր:

ՌՈՒՍԱՍՏԱՆ - ԿՈՎԿԱՍ

Ապրիլ 20-ին Բ. Ելցին Ռուսաստանի Պաչտպանութեան նախարարութեան ներկայացուցիչներու եւ բանակային ղեկա. վարներու հետ խորհրդակցական հանդիպում մր ունեցած է, որու ընթացջին բննարկուած են կովկասեան երկիրներու հետ Ռուսաստանի յարաբերութիւններուն առընչուող հարցեր : Ներկայ եղած է նաեւ HAMASKAINE - PARIS

Le Comité de Défense de la Cause Arménienne

vous invitent à la présentation du livre :

Autopsie du Génocide **Arménien**

Entre l'Empire ottoman et les grandes puissances

VAHAKN DADRIAN

avec projection de diapositives

La présentation sera animée par Gérard CHALIAND

le Vendredi 28 Avril à 20 h 30 Salle Zarouhie et Dikran Démirian Maison de la Culture Arménienne 17, rue Bleue, Paris 9e (M° Cadet) Tél.: 48. 24. 63. 89. - Entrée libre -

Gala Artistique

de l'ASSOCIATION MACHTOTZ avec le concours de l'A.C.O.A.

« CAMARADE» PANTCHOUNI A DZABELVAR

pièce satirique de Yervant ODIAN

à l'occasion du 125e anniversaire de sa naissance

scénario et mise en scène de GERALD PAPASIAN décor: Joseph Gostantinian

La Chorale D a r o n chante Komitas à l'occasion du 125e anniversaire de sa naissance

RECITAL POETIQUE Invitée d'Arménie

IRINA MEGUERDITCHIAN ARDACHES VOSKANIAN

NORA ARMANI & GERALD PAPASIAN

le Jeudi 4 Mai à 20 heures 15 l'Auditorium d'Issy-les-Moulineaux 13, rue Danton, M° Mairie d'Issy Réservations au:

(1) 47 50 97 51 / (1) 30 24 73 67 (1) 48 41 49 37.

վարչապետ Ձէրնոմիրդին եւ գօրջերու գլխաւոր հրամանատար Ա. Նիկոլայեւ:

arusur sursp ԿԱՌՈՒ8ՈՒՄ

ընբւարի նրեշատաին րոև քառումուսմ ջրատարի ցանցին 1200 մեթերնոց առաջին Հատուածին շինութիւնը աւարտած է։ Ան կը սկսի մեթրոյի «Զօրավար Անդրանիկ» կայարանը եւ կը հասնի մինչեւ Հրազդան դետափը։ Ապրիլ 19-ին, յատակի եւ ընդյատակեայ մասերուն միացման ներկայ դանուած է նաեւ վարչապետ Հ. Բագրատ-

ՆԱԽԿԻՆ ՌԱԶՄԻԿՆԵՐՈՒ ՀԱՐՑԵՐԸ

Գերագոյն Խորհուրդի նախագահ Բ. Ա. րաքցեան Ապրիլ 19-ին ընդունաչ է նախկին ռազմիկներու եւ աշխատաւորներու պատուիրակութիւն մը։ Անոնը ներկայացուցած են դիրենք յուղող Հարցերը եւ ի-րենց պահանջները։ Բ. Արարջցեան ալ այդ Հարցերու կապակցութեամբ ծանօ. Amgnegut & hp dombgned p:

ԱՐՄԷՆ ԿԻՐԱԿՈՍԵԱՆ ԿԻՊՐՈՍԻ ԴԵՍՊԱՆ

1. Տեր - Պետրոսեանի հրամանագրով Հայաստանի Աթենքի դեսպան Արմեն կիրակոսեան նշանակուած է նաեւ Հայասյաստանի կիպրոսի մօտ լիազօր դեսպան: Նոտավայրը կր մնայ Աթենք:

8ULULUSULB PLV

Հայաստանի Հանրապետութեան դեսպանատունը ցաւով տեղեկացաւ որ Ապրիլի 22-ին կեանքի 69-րդ տարում անըսպասելի վախճանուեց թացառիկ ազնիւ ու աշխատասէր մի անձ, ազգային բարերար ու մեծ Հայրենասէր՝

ԿԱՐՕ ՄՈՒՐԱՏԵԱՆ-ը :

Այս տխուր առիքով Հայաստանի Հանրապետութեան դեսպանատունը իր խորին ցաւակցութիւնն ու վչտակցութիւնն է յայտնում Տիկին Մուրատեանին, Հանառուցեալի բոլոր ազդականներին ու մերձաւորներին :

TUNCZUYULHE

Ցաւէտ Ողրացեալ Ալէն Պաքըրճեանի մահուան եւ յուղարկաւորութեան առթիւ, չնորհակալու Թեամբ ստացուած են փոխան ծաղկեպտակի կատարուած հետեւեա, նըւիրատուու[ժիւնները. -

Այրի Տիկին Պաբրրճեան եւ զաւակները

2000 Ֆր. Համազգային վարժարանին եւ 1000 Ֆր. Պօմոնի Եկեղեցիին, Տէր եւ Տիկին Ռոպեր Սարանեան 500 Ֆր. Համազգային Վրժ.ին եւ 200 Ֆր. Եկեղեցիին, Տէր եւ Տիկին Ժաղ Սարաձեան, Պր. Լամոն Սարաձեան 1000-ական Ֆր. Համազդայինին, Պր. Թիէրի եւ Ժօէլ Սարահեան 500 Համազդայինին, Տէր եւ Տիկին Էրիբ Սարաձեան 1000 Համադղայինին, Տէր եւ Տիկին Ռոժ է Ցարութիւնեան 1000 Համադզայինին եւ 500 Ֆր. Եկեղեցող, Տէր եւ Տիկին Վանիկ Հելոյեան 1000 Համարդայինին եւ 500 Եկեղեցող, Տիկին Մանուչակ Հելոյեան 500 Համազգայինին, Տէր եւ Տիկին Էտուար Ցարութիւնեան 1000 Համազգայինին, Տիկին Ցարութիւնեան եւ զաւակները 1000 Համազգայնին, Տէր եւ Տիկին Հերեքնագետն եւ զաւակները 500 Համազգայինին, Տէր եւ Տիկին Ժաղ Սէմէրձեան 700 Ֆր. Համազդայինին, Մուլէն տ՝Ալոյի իր գրացի եւ բարեկամները 3250 ֆրանը Համազգայինին, Հ. 8. Դաչնակցութերւն 3000 Ֆր. Համազգայնին, Մարսէյլի կապոյա Խաչի չորս մասնաձիւդերը 2000 Ֆր. Համազգայինին, Համազգային Վարժարանի Ուսուցչաց Մարմին 2000 Ֆր. Համազդայինին, Պօմոնի Հայոց Եկեղեցին 1200 Ֆր. Համադդայինին, Պուլվար Օտաոյի Հայոց Եկեղեցին 1000 Ֆր. Համագգայինին Սէն - Պազիլի Մշակութային Տունը 1000 Ֆր. Համարդայինին, Հ. Մ. C. U. Արծիւ 500 Համազդայինին, Պարսամեան վարժարան եւ Ներկայացուցչական խորհուրդ Գօք ա Ազիւր 500 Համադգայինին, Սէն - Թ'ԱնԹուանի Հայոց Եկեղեցին 300 Պոմոնի Հայոց Եկեղեցող, Տիկին Էլիզ Ցակորհան 200 Համազգայինին, Տէր եւ Տիկին Րաֆֆի Նազարեան 100 Ֆր. Համազգայինին, Նատին Հերվէ եւ Բիչար Ղեւոնդեան 400 Համազգայինին, Տեր եւ Տիկին Բաֆֆի Արզումանեան 300 Համազդայինին, Տէր եւ Տիկին Վարուժան Գարակեօգեան 300 Համազդային եւ 200

(Tup. 1)

CROIX-BLEUE DES ARMÉNIENS DE FRANCE SECTION TER TAVTIAN DE CHAVILLE 1935 -1995

LE SAMEDI 6 MAI 1995 A 20H30

եկեղեցող:

QUATUOR ANI ENSEMBLE DE MUSIQUE ARMÉNIENNE KERAM

TROUPE DE DANSE AKHTAMAR COMPAGNIE RICHARD MOURADIAN

885 AV R.SALENGRO - 92370 CHAVILLE RENSEIGNEMENTS ET RÉSERVATIONS AU (1) 47 50 29 04

MULUUZUB ՄՇԱԿՈՒԹԱՑԻՆ ՄԻՈՒԹԻՒՆ **UULUFSL**

կը կազմակերպե՝ Երկու օրեր յատկացուած Հայ Լեղուի Մայիս 13, Շաբաթ, ժամը՝ 21-ին

-ԱՍԱԽՕՍՈՒԹԻՆ

ZPLSU. PULBUSEUL - PULAUEUL - Հայերէն լեզուի ուսուցման րարեփոխման անհրաժելաութիւնը.

Լոոյա - տեսողական դրութեան gneguntened

Սահակ - Մեսրոպ Մչկ. Կեդրոն Ա. Ջրրաչեան սրահին մեջ 339, avenue du Prado, Marseille &

Մայիս 14, Կիրակի, ժամը՝ 15.30-ին

IPSUUULAh@bUL **Մ** ԻՑՈՒՄ

րացառիկ մասնակցութեամը՝ ዓህ.ሶበትኒ

Մանկա - պատանեկան երգչախումբի անօրենուհի Ժիւլիեթ Երլմադեան Zmj Uzmunjeh Smu dte 12 - 14, rue St-Bazile, Marseille 1er

Մուտջերը ազատ են:

ՇԱՐԺԱՆԿԱՐ

-0 Կապոյա Խաչի Պուլվար Օտաոյի Լերլա Սասունի մասնաձիւղը կազմակերպաչ է «Երագի ճամրով» ժապաւէնի ցուցադրու Թիւնր, Կիրակի, Մայիս 7, ժամը՝ 15-ի Մշակոյնի Տան մեջ՝

12 - 14, rue Saint-Bazile, Marseille 1"

CROIX BLEUE DES ARMENIENS DE FRANCE

Dîner Dansant

La Croix Bleue des Arméniens de France, section « A s t r i g » d'Arnouville-lès-Gonesse / Gonesse / Sarcelles Villiers-le-Bel organise un DINE D A N S A N T le Samedi 6 Mai à l'espace «Charles Aznavour» (Arnouville) avec la participation du chanteur HAGOP MALDJIAN accompagné de son orchestre NAïRI. Le dîner sera préparé par le restaurateur Jano le Hay d'Alfortville.

Pour tout renseignement/réservation Tél.: 39 85 93 40 / 39 85 29 71.

非非

Sortie touristique

La Croix Bleue des Arméniens d France, section (A g n o u n i) d'Asnières organise une sortie touristique en autocar à REIMS et EPERNAY, le Lundi 8 Mai Départ: 7h30 — Place de l'Hôtel de Ville Asnières.

Matin Reims: Visite guidée de la Cathé drale et de la Vieille Ville.

• Déjeûner à Reims.

Après midi Epernay: Circuit en pen train dans les caves avec présentation audio de la fabricatoin de champagne. Dégusta-

Contacter Mesdames:

- Danoux 42 - 42 - 85 - 87;

- Gourdikian 39 - 82 - 65 - 91;

— Terzian 43 - 33 - 88 - 93. Participation: 260 F.

Imprimé sur les Presses du Journal «HARATCH» 83, rue d'Hauteville, 75010 Paris

SIRET : 51027317 A Commission Paritaire : Nº 55935 nhreuð цагьі 28 vendredi 28 AVRIL

orupbes

LE NUMERO : 5,00 F

ՀԻՄՆԱԴԻՐ՝ ՇԱԻԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ (1925-1957)

Fondateur SCHAVARCH MISSAKIAN

LE PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE-FONDE EN 1925
DIRECTRICE: ARPIK MISSAKIAN

83, Rue d'Hauteville — 75010 Paris
Tel.: 47. 70. 86. 60 — Telex: HARATCH 280 868 F

HARATCH

— Fax: 48. 00. 06. 70 — C.C.P. Paris 15069-82 E

₽ԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

Ֆրանսա ։ Տար. 1.000 Ֆ. .. Վեցամսեայ ։ 510 Ֆ. Արտասահման ։ Տար. 1.300 Ֆ. (ամէնօրեայ առաքում) 1.150 Ֆ. (շարաթական առաքում) .. Հատը ։ 5,00 Ֆ.

69° ANNEE — N° 18.581

լյջգ. ԻՆՔՆՈՒԹԻՒՆ եՒ ԱՐԴԻԱԿԱՆՈՒԹԻՒՆ

ԵՐԵՒԱՆ. . («Ցառաջ»). -

Այս նիւթին նուիրուած հոօրհայ գիտաժողով մը տեղի ունեցաւ Երեւանի մէջ
Ապրիլ 17 - 19: Ան կաղմակերպուած էր
ՀՀՀԿ-ի (Հումանիտար հետազօտութիւնհերի հայկական կեղրոն). նիստերուն
փայրն էր Օփերայի հայելազարդ 130 հոդինոց դահլիճը։ Երեք օրուան ընթացքին
դեկուցումներով հանդէս եկան Սփիւռքչն
ու Հայաստանէն չուրջ երկու տասնեակ
մասնակցողներ, հարցին պատմական,
փիլիսոփայական, եկեղեցական, ղրական
երեսները ներկայացնող ելոյթներով։

ՀՀՀԿ-ը կազմած են մեծ մասով երիտասարդ խումբ մը համալսարանականներ
որոնք ձեռնարկած են պարրերականի մըն
ալ հրատարակուժեան որ կը կոչուի «Ինջնուժիւն»։ Գիտաժողովին ներկայացուեցաւ անոր առաջին Թիւը ուր գրուժիւններ
ունին նոյնպէս Սփիւռջէն եւ Հայաստանչն անուններ։ Գրուժիւնները արուած
են իրենց ընադիրներուն լեղուներով հայերէն, ռուսերէն, ֆրանսերէն, եւայլն։

Երեւոյթը ամ էն բան է առաջ կը մատն է հատ բրջրութիւն մր նիւթի մր հանդեպ որ ընդհանրապես Սփիւռջի ոլորտին յատուկ կը նկատուէր։ Սփիւռջի Հայն էր որ ինջնութեան հարցի մր դէմ յանդիման էր, օտար միջավայրներու եւ անոնց ներդործութեան պայմաններուն մէջ։ Սակայն այս դիտահաւաջը փաստն էր որ անկախութեան հետ Հայաստանի մէջ եւս արդիականութեան հայ և այելիին մէջ ինջդինջ դիտելու պահանջը դդալի կ՚ըլլար։

Երկրորդ ընդգծելի պարադայ մրն ալ կը հանդիսանայ այն որ ինչնութեան, հարցը մտածումի, պրպտումի հասարակաց
նոր դետին մը կ՚րլլայ Սփիւռջի եւ Հայաստանի մտաւորականութեան համար։
Ապրիլ 17-ի առաւօտեան բացումի նիստին ներկայ եղան նաեւ փոխ - նախադահ
Գ. Ցարութիւնեան, Կրթական նախարարի պաչտօնակատար Ա. Բլչեան, նաև-

Դ. Ցարուխիւնեան, Կրխական հախարաթի պաչոօնակատար Ա. Բլէեան, նախադահի խորհրդականներէն Կտրիծ Սարդարհան, Մատենադարանի տնօրէն Ս. Արեւչատեան, Ողջոյնի խօսջով հանդէս եկաւ ՀՀՀԿ-ի նախադահ Աչոտ Ոսկանեան, ապա փոխ -

հախադահ Աչոտ Ոսկանեան, ապա փոխ հախադահ վորոֆ. Լեւոն Արրահանեանի
հերածականեն ետք առաջին զեկուցումը
հերկայացուց կրկին Ա. Ոսկանեան ծանբանալով ինչնուխեան հարցին ընդհանրական ընոյխին վրայ եւ չեչտելով հայկական պարադան որուն հիմնաքարը կր
հանդիսանար արդիականուխեան մէջ,
Եղեռնը։

Գրիպոր Պրլահան ըսել է հաջ թէ անկախ Հայաստանի Համար օտարերկրացի նրերատուածն է ինւջ որ պիտի խօսի ինւջնութեան մասին, նիւթը ներկայացուց սիիւռջցիի դիտանկիւնով. ըսաւ թէ Սփիւռջի մէջ երկուութիւնը, օտարութեան դործօնը անբաժանելի Հիմնատարըն է ինւջնութեան ։ Ապա ֆրանսաՀայ դրականութեան ընդմէջէն դիտելով Հարցը, ինւջնութեան տադնապին մեկնակէտ նչեց աղէտը ու դլիաուորաբար Սարաֆեանէն, ՇաՀնուրէն մէջրերումներով խօսեցաւ այդ տաղնապին արտայայտութեան եւ ընկալման ձեւերուն մասին։

Ֆելիջս Կարապետեան Հարցը զետեղեց գով իմաստասիրութեան, դիտանկիւնին տակ, թել։ ծանրանալով ի, դարու մեծ փոփոխու-

թիւններուն վրայ:

Գադիկ Սարդսեան խօսեցաւ պատմութեան կանուխ չրջաններու ինջնութեան Գրսեւորումներու մասին, կապուած ջաղաջական անցջերու։

Հ. Լեւոն Զէջիեան սահմանելէ ետջ ինջնութիւնը որպէս մարզուն եսը, ներաչխարհը, ազգային եւ մշակութային հարթակներով, ծանրացաւ ինջնութեան բնո-

րոչման Հարցերուն վրայ, որպէս դործ-

նական առաջարկ անհրաժելտ նկատեց ա-

դէտին վերափոխումն ու չրջանցումը։
Ֆրանսայէն Հ. Փիրալեան որուն ելոյԹը Հայերէն ԹարդմանուԹեամբ ներկայացուց Գրիդոր Ջանիկեան, կը ծանրանար
դահիճի եւ զոհի յարաբերուԹեան վրայ,
«Արեան պարտք, յիչողուԹեան պարտք»
խորադրուած բնադիրով մը։ ՑեղասպանուԹիւնը փոխանցումը արդիլող բան էր
ու վերապրողները բնականոն կեանք մը
կարենալ ապրելու համար պէտք ունէին
իրենց պապերուն սուդը կատարելու, իսկ
ատիկա կարելի չէր այնջան ատեն որ ոճրապարտին ուրացումը կր չարունակուէը։

Առաջին օրուան վերջին դեկուցումով Ռուրէն Սահակեան հարցը դետեղեց պետութեան կայացման տեսանկիւնէն, ֆրրանսական, Թրջական, ռուսական եւ հայկական օրինակներով։

ընկնոնմ օևուար աիհամրասմ նրուար հիմնուած էր կրօնական դիտանկիւնին վրրայ ։ Նորվան Եպսկ . Չաջարեան ներկայացուց ի . դարուն եկեղեցական ոչ գոհացուցիչ վիճակը ուր ան սահմանափակուած էր ծիսակատարութեան գործով: Ա. 40ամեակին երբ հիմնականը օտար հողի վրայ ծնունդի Հարցն էր, տեղական բոլոր կառոյցները կրկնեցին ԺԹ. դարու պոլսական մոտելները։ Իսկ Բ. 40-ամեակին եկեղեցին չէր կրցաչ սփիւռջեան առա. թելունեան վրայ անդրադարձ ունենալ։ Շելաուած էր ծկսին գերակայութիւնը որպես բեմադրութիւն, որպես անրովանդակ նչան ։ Նորվան Եպիսկ . ըստւ որ այս պայմաններուն մէջ եւ այնքան ատեն որ եկեդեցին չի կրնար ծէսէն անդին մնացած էականը ընդգրկել իր առաջելութեան մէջ, ջրիստոնկութեան 1700-ամեակի ողեկոչումն այ պիտի մնայ միմիայն փառաւորում ի Հանդրուանին վրայ:

Ցաջորդ դեկուցումները՝, Ալպէռ Ստեփանեան, Արտաչէս Ղաղարեան եւ Արտ Նեդոլեան (ռուսերէն) չարունակեցին կրձական դիտաներին անտեր և Արտաներին անտեր և Արտաներ և Արտաներ և Արտաներ և Արտեր և Ար

Նիւթին գրականութեան առընչութիւնը արծարծեց Տիթրոյթեն Գեորդ Պարտաջձեան, Րաֆֆիի «Սամուէլ»ին մէջ Հայրասպանութեան եւ Հայրենասիրութեան թեման մչակելով։ Նկատի ունեցաւ վէաին գրուած ժամանակը, Րաֆֆին գրելու մղող գործօնները։

Գրական ոլորտին վերաբերող Հետաքրըքրրական դեկուցում մրն էր Հրաչիկ Բայադեանի ներկայացուցածը որ հիմնուած էր Հ. Մաթեւոսեանի դործին վրայ. ան աւանդականին ու արդիականին որպէս սահմանադիծ, սեւեռեցաւ թէջնիքի ներկայութեան, նոյն դրողին դործին մէչ:

Գրականէն դուրս մնացած արուեստի ոլորտը չօչափող միակ ելոյթը ունեցաւ Վիդէն Ղաղարեան որ Արչիլ Կորջիի նաժակներէն առանձնացուց Հայկականու- թեան արտայատութեան Հարցը։

Վարդան Ջալոյեանի ոճիրին դիտումի կերպերուն նուիրուած դեկուցումէն ետջ Լեւոն Ղազարեան արտայայտուեցաւ Հայկական ջաղաջական ինջնուԹեան ձեւաւորումին մասին:

իայացումը։

հայացումը։

հայացումը։

հայացերու առանձին առանձին ներ
հր կլոր սեղանի մը որ կ՚ենթագրեր վի
ձելի հարցերու մասին երկխօսութիւն մը

որ սակայն տեղի չունեցաւ ու չարունակ
ւեցաւ միտջերու առանձին առանձին ներ-

Գիտաժողովին աւարտին կոկիկ համերդով մը հանդէս եկաւ «Շարական» համոյ-Թը։

Ցատկապէս ծրադրումի որոչ կաղացումներ ու ձեւի, կիրարկումի զարտուղութիւններ ունենալով հանդերձ, ձեռնարկը կարեւոր էր անով որ ինչպէս կ՚ըսէր Գ. Պարտաջձեան իր խօսջին աւարտին, «ամէնէն երկար ճանապարհն իսկ կը սկսի առաջին ջայլով»:

Ա. ԹՈԹՈՑԵԱՆ

ժութեւ

(Ցապաւումներով)

Պոսթերնի չրջանի հայութիւնը Հայկական Ցեղասպանութեան ՑՕ-ամեակը նչեց զանազան ձեռնարկներով, որոնցմէ ոմանջ եթե մաս կը կազմէին ամէնամեայ երեւոյթներուն, ուրիչներ կը յատկանչէին այս տարելիցը։ Ըսենջ նաեւ որ բոլոր ձեռնարկները կը կրէին համազգային բնոյթե եւ ոդիի արտայայտութիւն։

> ՈՒՐԲԱԹ, ԱՊՐԻԼ 21 ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՊԵՏԱԿԱՆ ԴՐՕՇԸ ՆԱՀԱՆԳԱՅԻՆ ՏԱՆ ՎԵՐԵՒ

Այս տարուան Ապրիլեան ողեկոչումին գլխաւոր նախաձեռնողներն էին ծերակուտական Ուորըն Թոլմըն եւ նորընտիր ներկայացուցիչ Ռէյչըլ Գաբրիէլեան, Հայ գլխաւոր կազմակերպուԹիւններուն եւ եկեղեցիներուն մասնակցուԹեամը։

Բայման աղօթեր կատարեց Վեր. Ռոնր Հայ Նահատակաց Եկեղեցիին։ Ծերակուտական Թոլմընի համար աչխարհի մէջ ամէն ինչ կը մնար նոյնը Ցեղասպանութենէն 80 տարի ետք։ Ցեղասպանութիւնները կր չարունակուէին. Ղարաբաղ կը մղէր իր դոյապահպանման պայջարը։ Ռեյչըլ Գաբրիէլեանի . ամերիկահայ երրուղ սերունղէն երիտասարդուհի մը եւ Թոռնուհին՝ վերապրողի մը . համար Թուրուհին՝ վերապրողի մը . համար

Գլևսուոր բանախօս Ճուլիա Թաչնեան,

(2mp.6 J. 75)

BULL RUNDER

ՀԱՑԱՍՏԱՆԻ ՕԴԱՑԻՆ ՃԱՄԲԱՆ ՎԷՃԵՐ ԿԸ ՑԱՐՈՒՑԱՆԷ

Ապրիլ 26-ի իր Թիւին մեջ «Միլլիյեր» կարձ Թղթակցութեամբ մր կ՚անդրադառնայ ԱՆԱՓ-ի (Մայր Հայրենիք կուսակցութիւն) ընդե. քարտուղարին տեսակէտներուն, վորս արտայատած է լրագրողի մը, Ապահովութեան Խորհուրդի նիստէն ելթին ։ Ան ըսած է թէ բնաւ Համամիտ չէ Թանսու Չիլլէրի հետ , որ հրահանդեց Հայաստանի օղային ճամրուն՝ «H - 50»ի բացումը ։ Մ . Երլմազ ըսած է Թէ այնքան աեն որ Հայաստան չվերադարձնե զրաւած Հողերը, իրենք պիտի ընդդիմանան Թուրջիոյ բարի կամեցողութեան անփոխաղարձ քայլերուն։ ԱՆԱՓ-ի պարագլուխր հպարտօրեն յիչած է նաեւ թե Հայաս. աանի ուժանիւթ մատակարարելու ծրադիրն ալ ջնջուած էր չնորհիւ իրենց մի-இயர்ளாட்டுக்கம்:

ԱՊՐԻԼ 24-Ը ԵՒ ԵՂԲԱՑՐՈՒԹԻՒՆ

Ապրիլ 24-ը, սիւնակներ կը գրաւէ նաեւ [ժուրը մամուլին մէջ, բնականարար բոլորովին տարբեր ոճով բայց իրենց յատուկ նոյն յանկերգներով։ ի տարբերուԹիւն, սակայն, նախորդ տարիներուն, ուր յօղւածները միարերան կր չրջեին ջարդարարներու եւ զոհերու ղերերը, այս տարի աչջի կը գարնեն նաեւ անցեալի տխուր դէպքերը անցեալին Թողելու, բարեկամութեան , բարի դրացնութեան մաղթանըներ արտայայտող գրութիւններ։ Անոնցմե մէկն է «Հիւրրիյեթ»ի Ապրիլ 26-ի Թիւին մէջ Հատի Ուլուէնկինի ստորագրութերւնը կրող յօղուածը, որ Ապրիլ 24-ի օրը Պրիւսէլի մէջ դէմ դիմաց եկած Հայ եւ թուրք ցուցարարներէն, «Թրքական ճկունու-[ժեամը» կը յանզի եղբայրու[ժեան։ Արղարեւ, յօղուածադիրը կ'ըսկ թե երբ ակնարկ մր նետած է հակագիր ցուցարար բաղմութիւններուն վրայ, հաստատած է որ երկու կողմերու մասնակիցներն ալ իրարու կը նմանին, նոյն պեխերը ունին, նոյն չարժուձեւերը, նոյն զդեստաւորումր հաւյլն, ըսելու համար [ժէ անժիստելի է անոնց նոյն Հոդին զաւակները րլլալու երեւոյթը։ Թուրք լրագրողին Համաձայն, պատասխանատուն ազգամոլութերւնն է,

bhro 96

ሀጣԱՆԻԱ ՅԱՂԹԵՑ ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ՝ 2-0

Եւրօ 96-ի մրցումներու արդիւնքներն են. -

Մ. ԽՈՒՄԲ.- Լեհաստան - Իսրայէլ՝ 4-3, Ֆրանսա _ Սլովաքիա4-0, Ադրբեջան - Ռումանիա 1-4: Գլուխն է Ռուժանիա, իրեն կը յաջորդէ Ֆրանսա։ Վերջինն՝ է Ադրբեջան։

թ. ԽՈՒՄԲ.. Հայաստան - Սպանիա՝ 0_2, Պելժիա - Կիպրոս 2 - 0, Դանիա - Մակեդոնիա 1 - 0: Սպանիա կը գլխաւորէ խմբակը, Հայաստան վերջին է 1 կէտով: Գ. ԽՈՒՄԲ.. Չուիցերիա - Թուրքիա 1 - 2, Հունգարիա - Շուէտ 1 _ 0:

Դ. ԽՈՒՄԲ.- Լիտուանիա - Իտալիա 0 - 1 , Խրուաթիա - Սլովենիա 2 - 0 , Էս- տոնիա - Ուկրանիա 0 - 1:

6. ԽՈՒՄԲ. Բելառուսիա - Մալթա 1_1, Չեխիա - Հոլանտա 3 - 1, Նորվեկիա - Լուքսանպուրկ 5 - 0:

2. ԽՈՒՄԲ. - Իռլանտա - Փորթուկալ 1 - 0, Լատվիա - Հիւսիսային Իռլանտա 0 - 1, Աւստրիա - Լիխթընշթայն 7 - 0:

ե. ԽՈՒՄԲ.- Գերմանիա - Կալլես 1 - 1, Մոլտաւիա Պուլկարիա 0 - 3, Վրաստան - Ալպանիա 2 - 0:

որ եղբայրները իրարու ղէմ Հանեց, դաոուս սկիցոր։

ինչ կր վերաբերի Պրիւսէլի վերոյիչեալ պատահարին, Թուրք մամուլը կը գրե Թե նախապես տեղեկանալով Հայերու ցոյցին մասին, խումբ մր Թուրջ երիտասարդներ շուրց 1000 Հոգինոց բազմութեւն մր կաղմելով Համախմբուած են Թրջական դես. պանատան առջեւ եւ ազդային փառերդը երդելով, Թրջական գրօչակներ այ պարզելով, ուզած են արգելը հանդիսանալ Հայերուն դեսպանատուն մօտենալուն։ Թրջերէն Թերթերուն Համաձայն թիւով 200 այս ցուցարարները մեծ մասամբ եկած էին Հոլանտայեն եւ անոնց մեջ աչքառու էր Ասորեցիներու եւ Քիւրտերու կարեւոր համեմատութիւնը։ Հաւանաբար այս պատճառով ալ, Թուրք ցուցարարներու արձակած լողունդները բացարձակապես Թիրախ ունեցած են Քիւրտերը։ Որեւէ միջադեպ չէ պատահած չնորհիւ ապահովութեան լայն միջոցներու:

ԵՂԵՌՆԻ 80-ԱՄԵԱԿԻՆ ԱՌԹԻՒ

ԽՈՐՀՐԴԱԾՈՒԹԻՒՆՆԵՐ ՓՐՈՖ. SUSՐԵԱՆԻ ԳՐՔԻՆ ԹՐՔԵՐԷՆԻ ԹԱՐԳՄԱՆՈՒԹԵԱՆ ԱՌԻԹՈՎ

Ulusal ve uluslararasi hukuk sorunu olarak Jenosid ՑԵՂԱՍՊԱՆՈՒԹԻՒՆԸ ԻԲՐ ԱԶԳԱՑԻՆ ԵՒ ՄԻՋԱԶԳԱՅԻՆ ԻՐԱՒԱԿԱՆ ՀԱՐՑ

> Գրեց՝ Ա. ՊԷՑԼԷՐԵԱՆ (Mund. Thu. Snfpton)

(Բ. եւ վերջին մաս)

Տատրեանի թրջերէնի թարդմանուած այս փոքր հատորը (*) երեք գլուխներէ կը եաւնրարան սեսրը իւնաճարչիւնը ան ուրի իր ենթաբաժինները։ Հեղինակը արդարացիօրէն իբր յառաջաբան նախ Օսմանեան կայսրութեան վարչական կառոյցին հիմը եղող մահմետական կրօնքին մեկնաբանութեան վրայ կը ծանրանայ։ ՄաՀմետական աշխարհին հոգերանութեան թափանցելու համար նախ պէտք է հասկնալ այն բոլոր ընկերային, մշակութային եւ կրօնական հակասութիւնները որոնը Օսմանեան կայսրութեան ժողովուրդներու ապրելակերպին ու իրարու հետ փոխ յարաբերութիւններուն վրայ խորապէս ազգած եւ իրենց դրոչմը դրած են։ Երբ հեղինակ մր անտեղեակ է շէրիաթ.ի տրամադրութիւններուն անհնար է որ ան կարենայ ճիչդ վերլուծում մը ընել արեւելեան հարցին մասին առհասարակ, իսկ Հայկական ցեղասպանութեան մանաւանդ։ Երբ 19-րդ դարու առաջին քառորդեն ըսկըսեայ Օսմանեան գահու սուլթաններն ու վերիրները կամ քե անկախ պատճառ. ներով պարտաղրուեցան բարենորոգումներու հաւանիլ, ինչու միչա մահմետական ժողովուրդին ընդդիմութեան բախեցան։ Որովհետեւ Օսմանեան պետութեան հպատակները երկու գլխաւոր տարրերե կր բաղկանային ։ Առաջինները՝ որպես մահմետական ժողովուրդներ կամ համայնջներ, կր ներկայացնէին Թուրջերը, Արաբները, Քիւրտերը, Ալպանացիները եւ Ձէրբեզները։ Երկրին տէրն ու տիրականը մահմետականն էր որ Մարդարէին յաջորդող Խալիֆային հպատակ ըլլալով ին թզին ընին իրաւունը տուած էր «անհաւատ» ոչ - իսլամը ճնչելու, կեղեքելու որ օրենքով հաստատուած էր։ Կր նչանակե թե հարստահարութիւնները որոնք տեղի կ'ունենային ոչ . իսլամներու դէմ ապօրինի չէին այլ օրինական : Իսկ բարենորոգումներու Հոչակագիրները որոնք սկսան 1839-էն սկսեալ որոնը կը ձգտէին երկկւան րէայան «Հաւատացեալ» իսլամին գրա օներնի ասաճ ժաշատան ընտաբն այս վերջնոյն կողմ է ոչ Թէ միայն զիջում մը այլ նոյնիսկ իբը նախատինը նկատուեցաւ մահմետական կրօնքին ղէմ: Սուլթանին ոչ - իսլամ հպատակ ժողովուրդները պարտեալներ էին որոնք անդամ մր որ արսև երևչիրարունիւրն նրմուրու ու ու եւս որեւէ կերպով իրաւունը չունեին հաւասարութերւն պահանջելու։ Հաւատքին պաչապանութեան Համար պատերազմի դաչա դացող եւ զոհուող մահմետականը այս պատճառաւ դիւրութեամբ իր երկրի արութ աչ - իսնույիր հերուր և հաւ աև ին յաւակներ իր հետ հաւասարութեան իրաւունը պահանջել. առանց գինը գենքով արարաունենան մատնած ըլլալու։

Ըստ շերիաթ.ի հրահանդներուն, մահ. մետական մր սուրի գօրութեամբ կրնայ միայն «անհաւատ»ին հպատակիլ։ Մարդ*իային իրաւունըներու պաչապանութեան* սկզբունքը իրեն համար գոյութիւն չունի ։ Ujuopaluh «jupp» yasalus Upbelaluph யத்திம் பாரம் சொடிதிய மித்த மும்யடிரியிட թիւնն ու շերիանիութիւնը հետգհետկ տեղ գտնելով մնացած ափ մր ոչ - իսլամները այս պատճառաւ է որ չատ աւելի ծանր կացութեան մատնուած են քան թե երեսուն . քառասուն տարիներ առաջ:

Առանց այս հիմնական սկզբունքի նկա. տառման որ իսլամական կրօնքի ներշրնչումի աղբիւր Գուրանի հրահանգներուն վրայ կատարուած է, կարելի չէ հասկընալ ու մեկնաբանել այն բոլոր դժբախտութիւնները որոնց ենթարկուեցան Օսմանահպատակ բոլոր ոչ . իսլամ ժողովուրդները եւ մանաւանդ մեր ժողովուրդր Ա. համաշխարհային պատերազմին ։

իսլամը՝ իրը Մարդարէին երկրի վրայ յաջորդ Խալիֆայի հլու հպատակ, ինթ զինքը պարտաւոր կր նկատէ անոր հրա-Հանդներուն Հետեւելու ու դանոնք լի ու լի

գործադրելու եւ այս կեանքի գնով։ 1894 - 1896-ի Հայկական կոտորածներուն ժամանակ մահմետական ժողովուրդին կատարեալ կարդապահութեամբ, բայց սանձարձակ գործունեու թիւնր ասոր անհերջելի եւ ցայտուն փաստերէն մին է: 1895 տարւոյն ձմրան երբ Արեւմտահայաստանի գրեթե բոլոր գաւառներուն մեջ անմեց մարդկանց արիւնը հեղեցի նման կր հոսէր մահմետական ամբոխին մորիչ ուժը նոյնն էր։ Ան համոզուած էր թե, յատկապես Պոլսեն հրահանդ ստացող գաղանի գործակալներու ստորերկրեայ գործունկու թեան չնորհիւ «յանուն Մարգարեին պատգամին անհրաժելա էր Հայր ոտարրբը» սև ին հաշարրբև իրճնիրնեն «էաւատացեալ»ին հետ Համահաւասար նկատել։ Մահմետականին նչանարանը եզաւ այսուհետեւ սպաննել անհաւատ Հայր, կողոպաել անոր ստացուած քր եւ բաժնել Մարդարէին հաւատացեալ ժողովուրդին (mb'u 59° 30 br 59° 36):

Հետաքրքրական է մանաւանդ Անդլիացի դիւանադիտական գործակալի մր Ուրֆայի մէջ վերոյիչեալ Թուականներու կոաորածներուն ժամանակ ականատեսի մր վկայութիւններուն վրայ հիմնուաչ տեղեկադիրը որ ուղարկած է Ֆօրեյն Օфիս: Մարլիացի գործակալը կը գրեր. . «Երիտասարդ Հայերէ բաղկացած մեծ խումբ մր քաղաքին Շէյխին առաջ կը բերեն։ Շէյիսը դանոնը կոնակի վրայ կը պառկեցնէ ու մի առ մի անոնց ձեռքերն ու ոտքերը կը կապէ ։ Աւելի յետոյ , Գուրանէն Հատուածներ կը կարդայ», եւ ըստ ականատեսի վկայութեան, «Մեջջեի մեջ մատաղցու ոչխարներու նման մի առ մի արորն իսիսներն ին իանք (ար, իչ, 31) ։ Տատրեան կը գրէ թէ ըստ զանագան տունալներու, 19-րդ դարու վերջալոյսին 1894 - 1896-ի կոտորածներու ժամանակ Հայոց կորուսաներուն Թիւը 100.000-էն 200 .000- f shipte & (mb'u \$9° 37) : Gptet. լի պատմաբան Ուիլեամ Լէնկրը իր «Կայսերապաչտութեան զիւանագիտութիւնը» խորադիրը կրող հատորին մէջ կր գրէ Թէ «չատ յստակ է Թէ Սուլթանը Հայերը բընաջնջելով Հայկական Հարցին վերջ տալ призшь 5» (шы 49° 43):

Սակայն ամենածանը եւ հիմնական հարուածը Ա. Համաչխարհային պատերազմին է որ Հայ ժողովուրդին արուեցաւ որուն նպատակը ուրիչ բան չէր եթէ ոչ վերջ դնել իր հայրենիջին մեջ ղարաւոր գոյու*թեան։ Տատրեան այս առթիւ բծախընդ*րունեամբ ընտրած է Թագվիմ-ի Վէքա. յի-ի մէն ԵրիաԹուրջերու դատավարութեան ընթացքին արուած վկայութիւններեն ումանը, յիշուած 1919 Ապրիլ 12 թւակիր ամբաստանագրին մէջ։ Դատախազր սոյն ամբաստանագրին մէջ կ'եզրակացրնկ թե «Երիտթուրը ղեկավարները իրենց դուերուն ինչքն ու կայուածը Թալանի եւ կողոպուտի տալով անձնական Հարստութիւն ալ դիզելու հետամուտ եդան» ։ Սոյն ամբաստանագրին մէջ առանձ. նապես կր յիչուի նաեւ Թէ հազարաւոր եղեռնագործներ, վատահամ բաւներ բան. տերէ արձակուելով էնկեր . տոքթոր Պէ-Հակատին / Շաբիր - տոքիոր Նագրմ երբեակի կնքաՀայրութեամբ ստեղծուած «մասնաւոր կազմակերպութեան» ԹԷրքիլաթ-ը Մահսուսէ-ի մաս կազմեցին։

Հոս կ'ուցենը միջանկեալ աւելցնել որ Մեծ Եղեռնին մասնակից բանտերէ արձակուող այս չարագործներու եւ վատա-Համրաւներու թիւր 30.000-էն աւելի էր րստ Հաւաստի ադրիւրներու։

Տատրեան Կովկասի Տակատի Գ. Բանակի հրամանատար գօրավար ՎԷհիպ փաչայի Երիախուրջերու դատավարութեան ընթացրին աուած վկայութիւնը մէջրերելով հենդամիտ Պերնար Լեուիսներու, Սերկարու Շօ-յերու, Ճասերն Մարբար-Թիներու, ծախուած Լաորի-ներու եւ Մոդերներու ձրի գրպարտութիւնները հիմ.

4 CUUSUL' LUBUUSULP THUSUUUF

Ամերիկացի մը ՝ որ այս յօղուածին մեջ անանուն պէտք է մնայ, որ մասնագէտ է ծամաճարար ժիասւնքիւրրբևս բւ մանասանդ դիւանագիտական կապերու վերլուծումի, Մարտին վերադարձաւ Վրաստանեն։ Անոր վիճակը դտած է ահաւոր: Կր պատրաստէ, ուրիչ մասնագէտներու հետ, պաշտօնական զեկուցագիր մր որ պիտի հրատարակուի Պրաուն Համալսարանի Արտաքին Հարցերու վերլուծումի Ինստիտուտ . Հիմնարկին կողմէ։ Սակայն ինք այնքա՛ն յուզուած է - Նաեւ զարմացած - իր տեսածին պատմառաւ, որ տեսակ մր անձնական վկայագիր գրած է եւ գայն կր ցրուէ սահմանափակ **Շիւով , Կովկասեան Հարցերով Հետաջըը**բրրուոց փրոֆեսեօրներու սեղմ չրջանակի մը մէջ։ Կ'ընգգծէ որ գրութիւնը վկայագրի են Թակայական ընոյթ ունի, դիտական - առարկայական չէ ։

Քսան էջ գրաւող այս գրութիւնը ունի րազմանիւ մասեր, որոնք պիտի չհետաքրրքրեն Հայ ոչ . մասնադէտ ընթերցողը։ Սաորեւ՝ անոքիջականօրէն հայութեան հետ կապ ունեցող հատուածը։

Ընդհանրապես, Վրացիք կ'ընդունին սակայն կ՝ընդունին միայն վարանումո եւ բարկունեամբ, որ Շվարնածկ սորա, ուած էր արմի ատ Ասւորս (ոասնանակի Ind շողագանրաժին դն, սն ասուորու խարիսիններ կ'արտօնե երկրին մեր չ மயராடய் பெயியர்) :

«Սակայն Համակերպումը մակերեսային է, Բելառուսիոյ, Ղազախատանի եւ որո, չափով Ուկրանիոյ մեջ համակերպում աւելի խորունկ է, հասկացողութեան մե արմատներ ալ ունի, - մարդիկ աւելի չա տուած են իրականութեան հետ : վրա ատրի դէն ոչ դիայր տանս ճամաճանիրը այլեւ նոյնիսկ այն ընտրանին՝ որ կոչուպ է երկրին քաղաջական կեանքն ու ար տաջին գործերը վարելու, հարցերը կ դիտ և նեղ Հորիզոններու մ էջ : Իրենց իսի պարագային, աշխարհը ... Անդրկովկատ 5, մինչ ուրիչ տեղ՝ նման մարդիկ կո հասկնան որ հարցերուն պետք է մօտենա மாகு மிருக்கமாடி க்கார், ஓம் «க்கம்யு, խարհային» անցեալի տեսանկիւնեն 24ալի է (ա) որ այս ընտրանին նաև ու չադիր չէ Թէ ուրիչ նախապես Խորձրդ դային հանրապետութերւններ ինչպես կր

նովին կը ջրե : Վեհիպ փաչա երբ Գ.-րդ Բանակի Հրամանատար նչանակուեցաւ արդէն տարագրութիւնը վերջացած էր ու ԱրեւմտաՀայաստանի դաւառները պարպուած էին : Իրր պարկելա անձ, ան ժայնգարժած բև ի աբո այր եսևսն անիւնոտ կոտորածին որուն ենթակայ եղած էր Հայ ժողովուրդը իր նախորդին՝ գօրավար Քէամիլ փաչայի ժամանակ ։ 1919-ի դարնան երբ Երիտթուրջերու դատավա. րուներւնը Պոլսոյ մեջ սկսաւ, դանոնը խուսաիւ պախարակող եւ դատապարտող յանդուզն վկաներէն մին եղաւ։ Իր վկայունեան մէջ յատկապես կ'ըսէ, զոր Տաարրեանի Հատորէն Թարզմանաբար կոաանը ստորեւ.

«...Մու դաւառին վեր ի վերոյ հինդ քիլոմեներ հիւսիսը գտնուող Ջրիկ գիւղին մեջ, հայ մարդիկ, կիներ եւ աղաք ձերբակալուեր եւ գիւզին հետ բոլորը միասին այրեր են։ Իսլամական պատմութեան մէջ ցարդ նախընթաց չունեցող զուլում եւ վայրադութիւն ցոյց տուեր £%»:

Ծանօթ է թէ Գերմանիա ապաստանող Երիաթուրը ոճրագործ ղեկավարները Պոլսոյ գինուորական ատեանին կողմե 1919 Յուլիս 5-էն ի բացակայութեան, մահուան դատապարտուեցան։ Բայց Պոլսոյ կառավարութիւնը չհամարձակեցաւ եաւանան ջրջուղ եարբնրբն եբևղար իչխանութիւններու վրայ որպեսգի դանոնը ձերբակալուին ու Պոլիս վերադարձուին: Իսկ Քէմալական ազգայնական չարժումի առաջնորդները Անգարայի մէջ օրէնքներ արագարկել տալով Պոլսոյ դատարանի բոլոր տուած որոշումները հետգհետէ չեղեալ համարելով դանոնը ջնջեցին (աե՛ս էջ՝ 182) : Տատրեան չատ մր կարեւոր տեղեկութիւններ երկրորդական դասելով դանոնը ծանօթագրութեան մէջ կուտայ, ինչ որ մենը պիտի նախընտրէինը որ առաջին բլանի վրայ առնուկին : Ձոր օրինակ, էջ 155-ի ծանօթագրութեան մէջ կր կարդանը թե կոմս Մեթերնիա, որ Վան. կենհայմի յաջորդեց, 1915 տարւոյն Դեկտեմ բեր ամսոյն սկիդբը Պեռլին կր տեղեկացնել Եե 4000 Հոգի եւս տարագրուած են Պոլսէն ու այսպեսով «մայրաքաղաքեն աքսորեալներու Թիւր 30 հաղարի կր հասնի եւ մնացած 80 Հազար Հայերն այ պիտի մաջրուին»: Մինչդեռ յանախ կր յիչուի թե Պոլսեն աքսոր տեղի չէ ունեցած : Առ ի լրացուցիչ տեղեկութիւն եւ հաւաստի աղրիւրէ, աւելցնենը որ Պոլսէն տարա. գրուածներուն մեծամասնութիւնը ամուրի գաւառանայեր էին։ «Բարեխնամ» Օսմանեան կառավարութիւնը զանոնը եւս դեպի Տեր . 20ր աբսորելով նկատի ունե. ցած էր իրենց ընտանիջներուն միացնել...

Օտար եւ Թուրջ միջազդային Համրաւ վայելող պատմաբաններ ու հեղինակներ ցարդ միչա ջանացին ջայլամի քաղաքա. կանութիւն վարել ու հայկական ցեղաս. պանութեան իսկական դիմադիծը պարզող ուսումնասիրութիւնները անտեսել։ Տա. աբրեանի այս աշխատունեան Թրբերէնի արոզանութեամբ կրնանք նորք եք IL. ռունեան պատր ի վերջոյ փուլ եկաւ:

Թուրք պարզ ըն երևցողը որ միչա իր աղ. դայնամոլ «գիտնական»ներուն եւ լրագր. րողներուն յերիւրածոյ գրութիւններուն Հաւատալու ստիպուած էր հիմա գոհի առիթը ունի, եւ առաջին անդամ ըլլալո Հայկական Թեդին վերահասու ըլլալու Այս տեսակետեն, Մեծ Եղեռնի 80.ամեակ այս օրերուն երբ Սփիւուքի հայ դաղութ. ները իրենց խեղջ ու կրակ եւ ապիկայ յայտագրերով - մանաւանդ Փարիզանա յութիւնը որ մրցանիչները խլելու պա. արեր ուրիչի չի ձգեր . իրենց ձայնը գի մը լսելի ընելու Համար ամիսներով ժո. ղովներ կր գումարեն : Մենք կրնանք ան վերապահօրէն յայտարարել թէ ար փոքր բայց կարեւոր գրջին Թրջերէն լեղ ւով հրատարակութերւնը մեր ժողովուրդ արդար դատի Հետապնդման Համարանե նախրախուսիչ խթանը եւ ընծան եղա։ Երբ ատենօք, Վ է հիպ վրաչաներ, Ռելիա փաչաներ՝ Քասթամունիի կուսակալ, որ տեղահանութիւնը մերժելուն պատճառա ի վերջոյ պաշտօնանկ եղած էր Թալեաի կողմ է, կամ Անդարայի կուսակալ Մա Հար պէլ որ նախընտրեց Հրաժարիլ ջան Թէ իր նահանգի Հայերը աջողել, դրա նուեցան, ուրախ ենք Հաստատելու Թ Թուրջիոյ պէս ազգայնամո, երկրի մր մի չեն պակսիր Պէլկէ հրատարակչատան պատասխանատուներուն նման անձեր ո மாழக் ளழுச் ரியாநக் ளச்க யாழுடியர் காவு Թիւնր կ'ունենան այսքան փափուկ հ վաանդաւոր նախաձեռնու Թիւն մր յանձև munplur:

Քոթ . ա'Ագրւրեն ծանօթ ազգային Il առջխոր Շապուհ կէաիկ այս խարդմա նունեան առնիւ մեղ հետրջրջրական ին լադրութիւն մր կ'ընկը: Ան մեղ դիաև իուսաև եր անմերօն լայիարար կանդա. կերպութիւնները մտադիր չէին ար Հատորէն բացմանիւ օրինակներ ապահու վել եւ Արեւմուտքի Թուրք դիւանագիտա. կան անդամներուն ուղարկել։ Առաջարկ մր որուն մասին կ'արժէ որ մեր կազմա. կերպու Թիւնները մտածեն։

Աբրե նբևուսևեր ին հրաև է արերերե գրվ. րակը եւ կր մաղթենք որ իր կարեւոր յու ուածները առանձին հատորի մը մեն ամ. փոփուած Թրքերէն լեզուով հրատարա ւին : Հայկական Թեգին Թուրք Հանրային կարծիջին լաւ ծանօթացումը դրական է միչտ եւ Թուրքիոյ հետ ցեղասպանութեան մասին ապագայ երկիսոու թեան մր դե աին կրնայ Թերեւս պատրաստել։ Միայ թ գ արասաները հերանունը սնուրճ աշոοն եք գրնաարար ընսւնրար மிக்றக்கியட்ட பட மாரக்கை கட 185 de կողմ է ալ կը ժիստեն ամ էն պատմական ճչմարտութիւն որոնը իրենց մօտալուա արոնբաներ ին վբնանբևի անակ սոնբը իր. նառներ իեն ճամաճաղկեն գեններ ոն ան ատոխարտասւրբևև ինբրո րախոնմրբնար գործած անլուր ոճիրները op մր հան նալ: Անկեղծօրեն ըսելու Համար մենկ անձնապես թերահաւատ ենք եւ դեռ շար կանուխ է այս մասին մաածել։

(*) Հատորը լոյս տեսած է նաեւ արա սերէն՝

«Autopsie d'un génocide», Ed. Complexe,

վարեն իրենց երկիրները, երբ կը դանըւրը սնոչ շուրով «քախրբուն» վիջարի մել: (p) Ձգալի է նաեւ որ չեն մտածեր ուրիչ երկիրներու վորձառունենկն : Եւ վերջապես (գ) յայանօրէն Հարց չեն տար նք, բեք չարառուս ճամաճարարունիւր պիտի վարեն, ինչպէ՞ս պէտը է դործակցին ուրիչ պետութիւններու հետ ։

. «ինծի համար (կը գրէ Մ. հերիկացին h. թ.) վրացական ջաղաջական մտածումի ամէնէն յատկանչական եւ դարմանալի տարրերէն մէկն է «Մեծ Հայաստանի» Հանդէպ իրենց ունեցած Հալածախար (փարանօյա) ։ *Ընդհանրապես կը հաւա*ատն որ երը Հայերը վերջնականօրեն յաղթեն Ղարաբաղի մեջ, կարգր պիտի գայ Հարաւային - Վրաստանի այն շրջաններուն՝ ուր մեծամասնութիւն կը կազմեն

«Ցաւելեալ, Վրացիները կը Հաւատան որ Հայաստանը Ռուսիոյ Թաբուն տէրե. րուն «մութ ուժերուն» գործիջն է : Կր գորջածուի, վնասապրն աճնարի դն դէն հևնելու, Հարաւէն ալ Տնշելու նպատակով:

կալ նաեւ աւելի՛ն։ կան Վրացիներ՝ որոնը կը հաւատան որ Ռուսերը Հայաս-տանի դործիջներն են, այդ «Տարպեկ եւ ֆանաթիք» աղդայնամոլ Հայերուն դործիջները։ Կր Հաւատան [34 զուգադիպուներ ը անժերօն էք աանվատքո Որմրանիկ Միհրանեանի ներկայութիւն, 6. Ելցինի կողջին, իբրեւ ազդեցիկ խորերրդատու՝ արտաջին գործոց Հարցերու մասին : Տարածուած է այն վարկածը Թե Միհրանեանի տեսիլըն է մասնահատուած վրաստան մը։ Անոր մասնիկները պիտի բրկանիսւիր իեն, շովարաւսնուագ հենջաններ («Փրոթեչքթերրեյթ») Հայաստանի, ակայն վերահաստատուած ռուսական Համակարդի մր մէջ։ Այս է վրացական Հանրային կարծիքը, ներառեալ՝ մչակու-<u>գայիր բե ճամաճարար ևրանարիի ռասշան</u> 4யமாடயத் பிர பீலமா:

«Ուրեմն դարմանալի չէ որ այսպես մըտածող անձերու մէկ մասը գոնէ կ'եկրակացընկ թե Վրաստան պետք է զաչնակցի Թուրքիոյ եւ Ադրբեջանի հետ, Ռուսիոյ եւ Հայաստանի ղէմ ։ Կր հաւատան որ աչխարհաբաղաբական արամաբանութիւն մը կայ որ աւելի՝ դօրաւոր է քան հին էթնիջական եւ բրիստոնէական - կրօնական պատկերացումը, ըստ որոնց երկու բրիսասրբայ ազդերը պատրեչ մր կազմեին թրջական եւ իսլամ աշխարգներուն ղէմ։ կան նոյնիսկ անձեր՝ որոնք կ'ըսեն Թե այդ աւանդական պատկերացումը «խաղ» քըն էր, խարկանը մը որ յղացուած էր Ռուսերու եւ Հայերու կողմե, Վրաստանի դերիչխանու Թիւնր (սով ըրընթի, սուվըըկնընել) տապալելու հեռանկարով։

«Եւ վերջապես, կը գրե ամերիկացի մասնաղկար, դործածելով ամերիկեան சாராபுராயுயும் யாய்தாடயிக் மும், «சிசிர் այսչափին դիմանալով տակաւին հետո չջ», ես կ'ուզեմ առաջարկել վարկած մը ։ Ինչո՞ւ հակասեմական, այսինքն հակաքրկական խարականութիւն չեն ցուցարերեր Վրացիք (մասնագէտներ Համաձայն են որ այդ է պարագան) ։ «Որովետեւ», կը պատասխանէ ամերիկացի գիտնականը, «սովորաբար Հրեաներուն վերագրուած համաչիսարհային դաւադիր փոջրամասնութեան ղերը այս երկրին մեջ Հայերուն վերագրուած է»:

Մասնագէտր նաեւ կ'րնդգծէ թէ Վրացիջ կը մտահողուին որ Ադրբեջանը Թուրբիան ունի իրը դաչնակից, իսկ Հայաստանը՝ իր «հարուստ Սփիւռջը» ։ Ապա նաեւ ռուսանայ սփիւռը մը, որ կրնայ աղդել Ռուսիոյ Հանրային կարծիջին։ டுமுடிக்கம் நம் புறையிதம் (மு. டு.) வர பிறமாցիջ, իրենց գեղեցիկ երկրին կառչած, Սփիւոք չունին գրենք: Համայն աշխարsh մեջ ապրող Վրացիներու 98% առկոսը Վրաստանի մէջ կր բնակի, - միայն մի ջանի տասնեակ Հագար Վրացիներ Հաստաուած են Մոսկուայի, Կիեւի եւ ... Փարիզի մեջ։

Կը փակեմ , ընդործելով թէ այս «անձնաիար» վիավասիրը տահաջաօրարար «ժամարի» երունի Հարասար արսև ան հեն գերւած է սեղմ շրջանակի մր մէջ։ Չի կրեր այր ակատին, սև ին շայնք իաղ ին ատևտաղրե դաղանապահութեան։

ընե արսն առանուրավունքիւրն աւբլի չոր, առարկայական արձակով խորհրդատուներէն փոխանցուի Ամերիկայի Արտաքին Գործոց նախարարութեան, ի՞նչ ազդեցունիւն պիտի ունենայ ան ։

WULLEY PROLECTE

ԱՊՐԻԼԵԱՆ

ԼՈՍ-ԱՆՃԸԼԸՍԻ ՄԷՋ

ՆԱԽԱԳԱՀ ԳԼԻՆԹԸՆ ՑԱՑՏԱՐԱՐԱԾ Է, ԹԷ ՑԱՏՈՒԿ ԲԱՆԱԳՆԱՑ ՄԸ ՊԻՏԻ ՆՇԱՆԱԿԷ ԴԵՍՊԱՆԻ ԱՍՏԻՃԱՆՈՎ ԼԵՌՆԱՑԻՆ ՂԱՐԱԲԱՂԻ ՀԱՄԱՐ

Հայկական ցեղասպանութեան 80-ամեակի ողեկոչման առթիւ բազմաթիւ եւ այլազան ձեռնարկներ տեղի ունեցած են Լոս - Աներլըսի շրջանին մեջ, մաս մը՝ Միացեալ Մարմնի կազմակերպութեամբ, ւնաս մըն ալ՝ զանազան կազմակերպութիւններու նախաձեռնութեամբ։

Այսպես , Ապրիլ 18-ին , Կլենտեյլի մեջ աեղի ունեցած է ղասախօսական - ղեղարուեստական ցերեկոյթ մը։ Դասախօսած

է Րաֆֆի Տուտաբյեան :

Ապրիլ 19 - 24, Փաստաինայի մէջ տեղի ունեցած է ցուցահանդէս . վաճառը, կագմակերպունեամբ Միրինարեան կրնական Հիմնարկին:

Ապրիլ 20-ին, Կլէնտէյլի Կեդրոնական գրադարանին մէջ դասախօսութիւն մր աուած է տուքնոր Տոնըլա Միլրը։

Uniple 21-hu, Zalhilaruh «Many be Ulle Փիլիպոս» վարժարանի շրջափակին մէջ տեղի ունեցած է հսկում մը, որու ընթացքին բանախօսած է Թաթուլ Մանասէր-

Նոյն իրիկունը, Պրրպենքի մեջ տեղի ունեցած դասախօսական - գեղարուեստական երեկոյթին խօսը առած են Ժան Գոսագեան եւ Լեւոն Մարաչլեան։

«ՖերաՀեան» ազգային վարժարանի սրահին մէջ տեղի ունեցած է դասախօսութիւն եւ մոմավառութիւն : Բանախօսած է

Վազգեն Մատենլեան ։ Փասատինայի Պրիզի Նազովրեցի Եկե. դեցւոլ մէջ տեղի ունեցած է ոգեկոչման Հանդիսութիւն մը, որու ընթացջին բանախօսած են տոքները Գնել Դուրեան (Հա. յերեն) եւ վորոֆեսեօր Հրայր Տերմեձեան

(անոլերէն) ։ Մօսք առած է նաեւ Հայաստանի Ուժանիւնի նախկին նախարար Սե-

யுளட்டி செய்தகிக்யம்: Ապրիլ 22-ին, «Ֆերահեան» վարժարարի որաշին դէն հասախոսուներեր դն տուած է Րաֆֆի Տուտաքլեան։

Նոյն իրիկունը, Կլենաէյլի մէջ, տեդի ունեցած է Թատերական բեմականացում ը Յովհ. Շիրագի «Հայոց Դանթեականը» պոեսին, Նունե Աւետիսեանի արտասանութեամբ եւ Սողոմոն Աւետիսեա-

նի բեմադրութեամբ։

Ապրիլ 23, Կիրակի կկսօրկ հար ժամր 2-ին, Գոնվենչըն Սենթերրի ընդարձակ முயதிம் மீட்டு, தாடிர 3000 ஆயுக்றாட மக்டுկայութեամբ տեղի ունեցած է ժողովրրդային հաւաք մը։ Ներկայ եղած է Գայիֆորնիոյ կառավարիչ Փիթ Ուիլսըն։ Հանդիսութիւնը վարած է Հայաստանի Արտաբին նախկին նախարար Րաֆֆի ՅովՀաննկսեան : խօսը առած են Լոս-Անձրլըսի քաղաքապետը ,Միացեալ Մարմնի անունով Արա ԱՀարոնեան, Թաղապետական Խորհուրդի անդամներ ։ Կառավարիչին կինը կարդացած է իր ամուսնոյն (կոկորդի անհանգստութեան պատճառաւ չէ կրցած ելոյթ ունենալ) խou**ջը, որով դատապարտած է ցեղասպա**-மாட்டுழ்பிழ் கட் திதமால் வு யுத்தை த்த சிறு ատ անոր կրկնուիլը։ Կարդացուած է նաեւ ծերակուտական եւ նախագահական թեկնածու Պոպ Տոլի ուղերձր:

իրիկունը, ժամը 6-ին, Կլէնաէյլի U. Աստուածածին եկեղեցող մեջ կատարուած է ոդեկոչման միացեալ պաչտամունը մը, մասնակցունեամբ Հայ յարանուանութեանց Հոդեւոր պետերուն, օտար եկեղեցիներու ներկայացուցիչներուն եւ ռաբունի Լենարտ Թոլի։

սարանին մէջ տեղի ունեցած է երիտա-

սարդական Հոկում ։

Նոյն ժամուն, Կլէնտէյլի Լուտերական եկեղեցող մէջ սրբազան համերգ մը տրւած է «Սիփան» երգչախում բը, ղեկավա-

րութեամբ Հենրիկ Անասեանի ։

Ապրիլ 24-ի կեսօրե առաջ ժամը 11-ին, Հոլիվուտի Թէ բէեան Մչակ. Միութեան «Արչակ Տիդրանեան» վարժարանէն սկիդբ ասաց է հոմսեր ճանքանչու ըն մերակ *Երջական Հիւպատոսարան* : Շուրջ 3000 Հայեր քալած են, պարդած պաստառներ՝ արդարութիւն, ցեղասպանութեան ձանա. չում, Հողերու վերադարձ պահանջող գրութիւններով։ Թրջական հիւպատոսարանին առջեւ որ Հսկողութեան տակ առնուած է ոստիկանութեան կողմէ- luoup

80-4 5 6 4 6

առած է Կարէն Եղբայրեան։ Յեղափոխական երգեր երգուած են։

Նոյն օրը, կեսօրե ետք Հողենանգրստեան պաշտոն կատարուած է Մոնթեպելլոյի Նահատակաց Յուչարձանին առջեւ։

Ապրիլ 23-ի ժողովրդային հաւաբի ընթացրին, Սպիտակ Տունեն, արբանեակային հաղորդումով ներկաներուն փոխանցուած է նախագահ Գլինթերնի՝ ցեղասպանութեան 80-ամեակին առթիւ կատարած յայտարարութերւնը, ուր ի մէջ այյոց ըսուած է. «Այս վեհ օրը, կր միանամ Միացեալ-Նահանդներու, Հայաստանի եւ աշխարհի չորս ծագերուն դանուող Հայերուն, յիչելով 80-րդ տարելիցը այն Հայերուն, որոնք բնաջնջուեցան, գու դառնալով Օսմանեան կայսրութեան վերջին օրերուն տեղի ունեցած ջարդերուն ։ Անոնց կորուսար մե՛րն ալ է. անոնց ջաջութիւնը վկայութիւն մըն է մարդկութեան աննկուն ոգիին»:

Ապա, անդրադառնալով Հայաստանի չրջակայքը տիրող Հակամարտութեան, նախագահ Գլինթերն ըսած է. «Միացեալ-Նահանդները յանձնառու են դործելու 0 - bU - Ub - C-h 4hm, nputugh pmջայերե Հայաստանն ու Ադրբեջանը՝ Հր. րադագարէն անդին անցնելով մնայուն քաղաքական լուծման մը յանդելու։ կը ծրագրեմ յատուկ բանագնաց մր նչանակել Լեռնային Ղարարացի համար, դեսպանի աստիճանով, որպեսդի յառաջ մղե այս բանակցութեւնները»:

P1 PU413

Ս. ՂԱԶԱՐԻ ՄԷՋ

Այսօր Ապրիլ 24, մեր նահատակներու յիչատակը յատուկ յուզումով եւ եզական կերպով նչունցաւ Ս. Ղազարի մ էջ, Հոդեւոր եւ ազգային մինոլորտով օծուն:

Գեղեցիկ ծաղիկներով եւ բազմանիւ մոմերով զարդարուած էր Ս. Ղաղարի գաւիթին մէջ կանգնած, երջանկայիչատակ Վարդեն Ա. Կաթողիկոսի նուիրուած խաչքար Նահատակաց Յուչարձանը։Վանք փութացած էին Վենետիկի մեր ազգայինները, Մուրատ - Ռափայէլեան վարժարանի ամբողջ աչակերտութիւնը, որոնց մ իացան վանջիս ժառանդաւորները եւ վանաբնակ տասնեակ վարդապետներ, նախադահութեամբ Ներսէս Արը. Տէր-Ներսէսեանի:

Աղօթեր եւ խունկի բոյրին մեջ Հ. Սա-Հակ Վրդ. Ճեմ ճեմ հան մատոյց պատարադը, երդեցողութեամբ ժառանդաւորներու եւ ժողովուրդին, որոնց երգր կր մատնա-Lity inequal be uput funt waltured, nրու բացատրութիւնը գիտէ տալ միայն

հայ սիբար, հայ արիւնը։ Պատարագեն հաջ բազմունիւնը ուղղուեցաւ ղէպի Նահատակաց Յուչարձանը, ուր հանդիսաւոր կերպով կատարուեցաւ Հոգեհանգիստ։ Ստորեւ գլխաւոր հատուածները Սահակ Վրդ. ձեմ ձեմ եանի ճառին՝ ուղղուած ներկաներուն։

«Քիչ օրեր առաջ, Հոս, այս սուրը տաճարին մէջ, միասին կատարեցինը յիչատակը մեր առաջին նահատակներուն, կարմիր Վարդաններու, եւ ահա կրկին հաւաքուած ենք ոդեկոչելու՝ դեռ երկկ Նահատակուած մեր հայրերուն ու մայրերուն, մեր ամենեն սիրելի եւ մօտիկ ագդայիններուն յիչատակը։

Չկայ հայ տուն, չկայ հայ օճախ՝ որ չունենայ նահատակ իր սերունդէն, չունենայ նահատակներ իր իսկ արիւնեն:

Եւ մենք, գոնկ տարին անզամ մը՝ ինչպէ°ս չյիչենք, ինչպէ°ս չոգեկոչենք իրենց սուրբ անունները, որոնք անջինջ արձանագրուած են յուիտենական կեանքի գրպրութեան էջերուն:

பூர யுயகாடா, கழர மீக்க் கோடாமாடமல் Ժամը 8-ին, Եու. Սի. Էլ. Էլ. Համալ- ենք իրարու մom, ամբողջ աշխարհի Հայութիւնն է որ սրտով, մաքով, հոդիով, ոսկի չղժայով կապուած իրարու, մոռցած ամէն ներքին խնդիր, ամէն դաղափարախստութիւն, յուղումով, ներջին եւ արտաջին սրբազան լոու թեամր, Հոգիով կր միանայ իր նահատակներուն, իր սուր-

> Սրենք մեր Հոգիին աչքերը եւ ահա պիտի տեսնենը նորընտիր ամենայն Հայոցը՝ չըջապատուած սրբազաններով եւ վարդապետներով, մեր ազատ Հայրենիջի նախագանին եւ աւազանիին նետ, ձեռքերնին պսակ, կ'ուղղուին Ծիծեռնակաբերգ, ուր կայ մշանջենաւոր անմար կրրակը, խորհրդանիչը մեր յարդան թին եւ սիրոյն՝ Հանդէպ մեր հահատակներուն։

Ու ամէն բաղաբ, աշխարհիս որ ան-

կիւնին վրայ ըլլայ ան, ուր կայ յուչարձանը մեր սուրբ մարտիրոսներուն, այսօր կը գարդարուի հազար ծաղիկներով, հազար խորհրդածութիւններով, լուռ եւ անրարրառ Հազար մտածութիւն-

Եթե ուրիչ աղդեր մեկ թլուրի վրայ Հաւաքած են իրենց մարտիրոսներուն Համար բազմահազար խաչեր, մեր մենաչրոնչը է հանդաշատան ճամանրբերու դՀն րաժնել նոյն այդ խաչերը, գեղարուեստական հազար նրրութիւններով հիւսուած, աղնուական ցեղի մր սրտին ու դանիր իեն հուտանուդ բւ անտանանաւ-

...«Մինչ ամբողջ աշխարհ կր պատրաստուի ողջունել Քրիստոսի աշխարհ դալու 2000 ամեակը, Հայը անոր հետ պիար աօրք բերնուն բւ րույրնոր դրգ յիչատակ մը։ Արդար կերպով կը պարծենանք թէ 1700 տարիներ առաջ, մեր հայ ազգն է որ եղաւ առաջինը՝ իրը պետական կրոնք ընդունելու քրիստոնկունիւնը: Պարդեւ մը, չնորգ մը, մանաւանդ թե մենաչնորգ մը՝ վերապագուած գայ ազդին, հայ արիւնին, հայ հանձարին։

U.S. மிக்டு வருகிய மிக்காடிகிட்பு, வடிய மிக்ட րախատաչվարուած նևանու դրգանութ ըն-

Հայր եղած է՝ իր արիւնով վկայելու *իր հաւատքը* :

Հայր եղած է՝ ազգովին չարունակելու Քրիստոսի կեանքը:

Հայր եղած է՝ Քրիստոսի խաչին բեռը առնելու իր ուսին՝ Քրիստոսի խաչը Թե-Phryshine Sudmp:

«... Սիրելի աչակերտներ։ Ամէն առաւօտ երբ կ'արիննաբ եւ կր խաչակընքեք ձեր երեսը, չնորհակալու թեամր յիչելով Աստուծոյ որդի ըլլալնիդ, միաժամանակ յիչեցեք որ դուք Հայ էք, որդի մարտիրոսներու, որդի երկնքի սուրրերու:

«... Նահատակներու դաւակ էք, Ասաուծմէ նախասիրուածներ ենք՝ դարեր չարունակ. մեր չորս կողմը մեր բռնաւորները եկած են ու անցած, մեզ չարչարելեն յողնած են ու կորած, մենք դեռ կանք եւ դեռ կր մնանք եւ դեռ պիտի չարունակենը մնալ՝ չարունակելու համար այն դործը, որ Աստուած սահմանած է մեր ազդին, նման այն գործին որ սահմանած է իր միածինին, իր ամենեն սիրե-

«... Եկեք, նոյն այս Հանդիսաւոր պահուն, բոլորս նորոգենը մեր հոգիներուն մէջ՝ մեր հահատակներու հաւտաքը, խոստանալով Բարձրեային՝ հաւատարիմ մնալ մեր Հայութեան կոչումին, այն է՝ պանել բոյրը այն սուրբ միւռոնին՝ որ ստացած ենը մկրտութեամբ եւ դարձած ենը քրիստոնեաներ խաչապաչտ, խոստանալով Թափել նոյնիսկ մեր արիւնը՝ մեր նահատակներուն նման, երկնքի եւ երկրի դիմաց գործով ապացուցանելու՝ [] է իրապես գրիստոնեու Թեամբ ենք առաջիրապես քրրստում նը՝ Համայն աղդերու մէջ։ ՆԵՐԿԱՑ ՄԸ

ՎԻԷՆԻ ՄԷՋ

Սէն - Թ'Անտրե լր Պա Եկեղեցոյ կամարներուն տակ սկսաւ ողեկոչումի այս օրը, Ապրիլ 23-ին, պատարադով։ Օրուան պատարագիչն էր Վալանսի Ծուխին Հոդեւոր Հովիւ՝ Նարեկ Քահանալ Վարդանեան։ Արարողութեան ներկայ կր դանուկը քաղաքապետ՝ Լուի Մերմադ եւ իր կինը։ Կրօնական արարողութենեն անոքիջապես յետոյ, ներկաները, հակառակ տեղատարափ անձրեւին, կր հաւաքւէին Էսթրըսէն թաղամասին մէջ կառուցուած հայ նահատակաց յուչարձանին առջեւ ։ Աւանդութեան համաձայն կր գետեղւէին ծաղկեպսակներ՝ Պր. Սուբիաս Սուքիասեան, Հոգաբարձութեան անունով, քաղաքապետ Լուի Մերմադ յանուն Թադապետութեան, Տիկին Ռեմոն Հայ Մշակոյքի Տան կողմեն:

Հուսկ յաջորդաբար խօսք կ'առնեին Տիկին Արփինէ Մուրատեան, (Ֆրանսահայ Կապոյա Խաչ), Պր. Փաթերիք Չօպոյեան (Հայ Մշակոյթեի Տուն) եւ Պր. Լուի Մերդամ: հերջիր խօսեն ին անուբև բանբի Ս. Քահանային : Ան իր ճառին մեջ կ'ըսէր՝ «Այսօր, մեզմէ գողցուած հողերը անմարադրնակ են՝ վանքերն ու եկեղեցիները աւերակ ... Մենք արդար ու անտեսւած դատ մր ունինք, մեր արդար իրաւունքներուն պահանջատէրն ենք ... ոչ մէկ ժողովուրդի թշնամի ըլլալու փափաք չունինք, Թուրքերն ալ եթէ գիտակից են, պէտք է հասկնան եւ ընդունին ցեղասպապանութեան իրականութիւնը որ ծածկել կր ջանան»: Արարողութիւնը վերջ դատւ հոգեկանդսահան պաշտօնով:

(Շար. Ա. Էջէն)

նախկին Արտաքին նախարար ՔընեԹիքըԹ նահանդին, արտայայտուեցաւ որոչապես Ոսոնարուր շրջասվ իրև «սևեսոշիի դն դաւակը»: Հայերու բնաջնջումին հակիրձ նկարագրականեն ետբ, ան վեր առաւ Հայու եւ մասնաւորաբար Հայ մայրերուն ղոհարերութիւնը Մեծ Եղեոնի ընթացջին եւ անկէ ետք դոյապահպանման մեր պայքարին մէն: Փո, Սելուչի իր կողմե ըսաւ «Է թնիք դաճևաժսնգույն որոտ այս մարուս սկիզբը Հայկական ցեղասպանութեամը եւ կը չարունակուի մինչեւ այսօր։ Հայերը վերապրեցան ոչ միայն ջարդերէն «այլ նաեւ համայնավար արբապետութենեն, երկրաչարժեն, ազերի շրջափակում էն»: Ներկայացուցիչ էնն Փոլսըն կարդաց օրէնսդիր գոյգ մարմիններուն Միացեալ Ցայտաբարութիւնը, որով Հայկական ցեղասպանութիւնը կր հռչակուէր «Հայ Նահատակաց Օր» ։ Կարճ ելոյթ մըն ալ ունեցաւ Ուաթըրթաունի ճամաճայիր իսևչսւներ արժաղ <u>Ոտրանա</u> Գասապետն . Հոֆման : Փակման աղօթեքը կատարեց Ս. Ստեփանոս Եկեղեցւոյ Հովիւ՝ Տ. Անդրանիկ Պալձեան ։

Ցայտագրի աւարտին տեղի ունեցաւ Հոգեհանգստեան արարողութիւն Նահանդային Տան կեդրոնական սիւնազարդ սըրահին մէջ, որուն յաջորդեց հիւրասիրու-

Աննախընթաց պարագայ. Նահանգային իչխանութիւններուն որոչումով երեք օր Հայկական Պետական Դրօչակը ծածանե. ցաւ Խորհրդարանի չէնքի ճակտին, Նահանդային դրօչակին հետ ։

ԵՐԻՏԱՍԱՐԴԱԿԱ ՄՇԱԿՈՒԹԱՅԻՆ ՁԵՌՆԱՐԿ

Նոյն օրը երեկոյեան, Ս. Ստեփանոս Եկեղեցող ներբնասրահը տեղի ունեցաւ րացումը հայ դպրոցականներու կողմե դծուած նկարներու ցուցահանդեսին ։ Հետաքրքրական եւ իսկապես չահեկան ցուցահանդես մը, որ չափահասներուն ցոյց կուտար Մեծ Եղեռնի իրենց զգացողութիւնը եւ պատկերացումը: Մ.ju գծանկա. րային մենոլորտին մեջ, Թեբեեան Մշակութային Միութեան պատանիները յաջող կերպով կենդանացուցին «Հայկական Դատը». չուրջ 25 վայրկեան տեւողու-թեամբ հայ դատին բեմականացում մը, սկսեայ Խրիմեան Հայրիկեն («Թղթե Շերեփը») մինչեւ մեր օրերը, Արցախեան ամասաժևաիար պայճաևն։

կիրԱկի, ԱՊՐԻԼ 23 ԲԱՑՈՒՄ ԽԱՉՔԱՐԻ ԵՒ ՀԱՒԱՔ

Կիրակի , Ապրիլ 23-ին յետ պատարագին տեղի ունեցաւ բացումը Մեծն. Պոսթընի Ս. Երրորդութիւն Եկեղեցող մուտքին կանգնաչ նոր Խաչքարին։ Եկեղեցին, որ Հայկական ճարտարապետական, ոճով կաոուցուած Միացեալ . Նահանդներու մեծագոյն Հայկական եկեղեցիներէն մէկն է ,կը դանուի Հարվրրա հրապարակէն ոչ հեռու եւ Գեյմպրին քաղաքին ծանօթ մէկ փողոցին վրայ, մօտը ամերիկացի րանաստեղծ Լօնկֆելլոյի բնակարանին, որ գրուաչրջիկական վայր մրն է։ Այս աեղեկութիւնները՝ ըսելու Համար որ րնարանի Թաղամասի մր մէջ կը դանուի եկեղեցին : Խաչքարը սկսած էր քանդակւիլ Հայաստանի մէջ հայրենի բանդակագործ Վահրամ Յովակիմեանի կողմե, որ իր դեղահիւս գործը ամբողջացուցած է աշխատելով եկեղեցող Համալիրին մեջ: անչջարին մէկ կողմը անգլերէնով եւ Հայերէնով արձանագրուած է հետեւեալ ձօհը. «Սոյն խաչքարը նուիրուած է երկու միլիոն Հայ նահատակ . վկաներուն յիշա. տակին, զոհեր քսաներորդ դարու առաջին ցեղասպանութեան ի գործ դրուած Օսմանեան թուրք կառավարութեան կողift 1915 pnimhulihli:

Թող այս կտակր վառ մնայ մեր սրտե-

րուն եւ հոգիներուն մեջ»:

Upupngnefitus from wahs daps Buրութիւնեան , Ալպրրթ Ձուրանձեան (Շինութեան յանձնախումբ) եւ եկեղեցւոյ Հովիւ Մամբրէ Ա. ՔՀԵյ. Գուղուհան, որ գնահատելի բաժին մր ունի ծրագրին իրականացման աշխատանքներուն մեջ։

ժամր 2-ին Մ. Երրորդութեան, չրջափակր հաւաքուած բազմութիւնը քալեց դէպի Հարվրրա հրապարակի ամենեն կարեւոր գրօսայգի - կեղրոնը (անցեալ տարի **քա**դաքապետունիւնը չէր Թոյլատրած այս վայրը)։ Քայլարշաւր կազմակերպուած էր Ռամկավար Ազատական Կուսակցութեան եւ Հայ Ցեղափոխական Դաչնակ. ցութեան կողմէ։ Թափօրը, բաղկացած չուրջ 1000 անձերէ, առաջնորդուած էր 2. Մ. Ը. Մ.- ի սկաուտներեն եւ Հայ երեք յարանուանութեանց Հոդեւոր Հովիւներէն ։ Պարզուած գրօչակները . Ամերիկեանին , Հայկականին եւ Նահանդայինին կողջին - կր պատկանէին մասնակից կազմաуыриперышия - 2.8.7., A. U. 4., Ptetեան Մշակութային Միութիւն եւ Հ. Բ. Ը. Միութիւն : Հրապարակին վրայ պարզուող պաստառներուն եւ փանքարդներուն վրայ արժերերով իանքի բև իանժան, «Նունջիա՛, զադրեցուր պատմութեան վերատեսչականութիւնդ», «Պիտի չմոռնանք ցեղասպանութիւնը», «Թուրբիա՝, Դո՛ւրս Արեւմտահայաստանէն», «Թուրջիա ցարդ կր մնայ անպատիժ», եւայլն։

Ամերիկեան եւ Հայկական ազգային մաղ թերդները վողի վրայ Հնչեցուց Տեն Թիկըր (Հայ է): Վայրկեան մը լոու Թեն է ետք ի յարդանս ՕքլաՀոմա քաղաքին աՀաագարեկչութեան բազմատասնեակ զոհերու յիչատակին, ելոյթ ունեցան հան. դիսավար Վինսընդ Լիմա (Հայ է) Պայքար Հաստատութեան վարիչ տնօրէն Միհրան Մինասեան (Ռ.Ա.Կ.) եւ Զարեհ Խա-

չшиперьши (2.8.7.):

Նահանգային ծերակուտական Ուորըն Թոլմ ըն կարձ խոսք մր ետք կարդաց Նա-Հանդին Ներկայացուցչական Տան եւ Ծերակոյտին Ապրիլ 24-ր «Հայ Նահատակաց 0 թ» Հոչակող Միացեա, Ցայտարարութիւնը : Կարձ ելոյթ մր նաեւ ունեցու Ներկայացուցչական Տան (Խորհրդարան) անդամ Ռեյչը, Գարրիելեան։ Իսկ Սիլվա Մահսերենեան, անգլերէն կարդաց Թալէանի հեռագիրները։ Կարդացուեցաւ նաել 80-ամեակի առԹիլ նախագահ Գլին-Թրնի յայտարարութիւնը։ Հաւաբը իր աւարար գտաւ Հայ եկեղեցականներու աղօթերով եւ «Հայր Մեր»ով:

ՀԱՄԵՐԳ

Նոյն երեկոյ, Ս. Երրորդութիւն Եկեղեցւոյ մէջ գործադրուեցաւ Եղեռնի ոգեկոչման «Հոգեհանգիստ - Ուղերձ - Համերդ» Հանդիսաւոր յայտադիր մր : Բացման խոսքը կատարեց Տ. Մամբրէ Գուղուեան ։ Հոգեհանգիստի արարողութենեն ետք հարարութն ասենաև դերերեր Ուհադեան, տեսուչ եւ պատուոյ նախադահ Պէնթելի գոլէնի։ Ապա սկսաւ համերդը «Երեւան Երգչախումը . Նուադախումր»ին, ղեկավարութեամբ՝ Հայր Օչական Մինասեանի ։ Ճոր յայտագրին մաս կը կազմեին հայկական վեց նահանդները ներկայացնող երգեր։ Ցօրինողներէն Թրւենը՝ Ալեջսանար Ցարութիւնեան (Գթա Տէր), Ռուբէն Ալեունեան (Ատանայի ողբերգը), Ալթունեան (Ա'խ Վասպուրական), Լիպարիտ Նազարեանց (Հայի ளரிம்), U வியடாடி (h பாம் செளியுத்), Մոցարթ (Լաբրիմոգա) եւայլն։

ԲԱՑՈՒՄ՝ ԵՐԿՐՈՐԴ ԽԱՉՔԱՐԻ

Երկուչարթի, Ապրիլ 24-ի միջօրկին, աեղի ունեցաւ երկրորդ Խաչջարի մը բացումը Ուաթրրթաունի Ս. Սաեփանոս (Կիլիկեան Թեմ) Եկեղեցող շրջափակին մ էջ: Սեւ տուֆ բարի վրայ քանդակուած խուչճանիր հանդան անանոմունիւրն ժնքխшւորեց Մեսրոպ Արթ. Աչհետն, չրջաwww.memy Snyhenp Sndfishpud: U.uju մատաղի օրգնութենկն ետք հա, սպասարկուեցալ եկեղեցիին ներջնասրահին մէջ։ Այս ձեւով Ուաթըրթաունի երկու եկեղե. ցիները (միւսը՝ Ս. Ցակոր) եւ երկու քիլունեներ անդին Ս. Երրորդուներն Եկեղև. ցին ունեցած կ'րլլան Մեծ Եղեռնին նրւիրուած իրենց խաչքարերը:

8114811411144

Նոյն երեկոն Ուաթրրթաունի Ամերիկայի Հայ Գրադարան եւ Թանդարանի ընդարձակ սրահին մէջ ցուցադրութեան դրուած էր - «Ո՞վ կը յիչէ այսօր» ընդհանուր տարագով . Հայկական մշակութային եւ կիրարական արուեստի պատմական եւ ժամանակակից նմոյչներ։ Սրահին կեղրոնը կր բարձրանար նաեւ Հայկական եկեղեցւոյ Հոկայ (երկու մարդ Հասակով) մէկ մանրակերտը, որուն առջեւի աւազը կը խորհրդանչէ անապատը ևւ մանը։ Բացման օրննութիւնը կատարուե. ցաւ մասնակցութեամբ վեց եկեղեցականներու, իսկ խօսք առաւ դուցահանդեսին կազմակերպիչը՝ Կերրի Լինա . Սինանեան ։

9. 4.

Imprimé sur les Presses du Journal «HARATCH» 83, rue d'Hauteville, 75010 Paris SIRET : 51027317 A R. C. Paris Commission Paritaire: N° 55935

Պր. Ժերար կազուրեան եւ աղջիկը՝

Տէր եւ Տիկին Ֆրանը Շմիթ եւ զաւակը՝ U., ե քսանդր

եւ ընտանեկան բոլոր պարազաները խոր ցաւով կը ծանուցանեն իրենց հօր, մեծ - Հոր եւ աղգականին՝

ԿԱՐԱՊԵՏ ԿԱԶՈՒՐԵԱՆԻ մահր որ պատահեցաւ Ապրիլ 26-ին։ Ցուղարկաւորութիւնը կր կատարուի

Չորե բչարքեր , Մայիս 3 , ժամը 11-ին , Փաըիցի U. Bովհաննես . Մկրտիչ Եկեղեցին 15, rue Jean-Goujon, Paris 8e

Մահազդ չստացողներեն կը խնդրուի ներկայս իբրեւ այդ նկատել։

WUUNAL

«LE PELERIN» (21 Avril)

LE GENOCIDE ARMENIEN

Այս խորագրին տակ, չարաթաթերթը կ՝անդրադառնայ Հայերու ցեղասպանութեան, որ, կը գրէ Լիւք Պալպոն, սկսաւ Պոլիս, Ապրիլ 24-ին, հայ ընտրանիին ձերբակալութեամբ։ Գրութեան կցած է Շառլ Ազնաւուրի նկարը:

«LE CANARD ENCHAINE» (26 Avril)

Երգիծական չարաթաթերթին մէջ, Պերնար Թոմա բաւական սեւ հեզնանքով մըն է որ կ'անդրադառնայ միջազգային ողբերգական վիճակին Պոսնիայէն Ռուանտա ու իր յօդուածին սկիդրը կը գրե . --

«Comment va le monde, Môssieur? Il tourne, Môssieur!», lançait avec dérision le regretté François Billetdoux à propos de la guerre, des camps de concentration, dont on fête ces jours-ci la libération -à Ravensbrück et Sachsenhausen-, de petits massacres sans conséquence comme l'ethnocide arménien, dont c'est aujourd'hui le 80e anniversaire, et de diverses bricoles dont il n'y a pas lieu de s'inquiéter.

«FRANCE SOIR» (26 Avril)

CHARLES AZNAVOUR *AMBASSADEUR D'ARMENIE*

Թերթր կ՝անրադառնայ Ազնաւուրի դեսպանի հանդամանքին ԻՒՆԷՍՔՈ-յի մօտ, նչելով թե ան ընդունելութիւն մը պիտի տայ ԻՒՆԷՍՔՈ-յի չէնքին սրահներուն մէջ դիւանագիտական մարմնի անդամներուն : Կ'ըսկ թե առնուազն 200 ձեռքեր պիտի սեղմ է: «Ժընեւ կ'ապրիմ, կ'աւելցնկ Աղնաւուր, բայց պաշտօնով Փահիմ բղ ուն հնաոբրբան դն բւ ծանասւղարունիւն մը ունիմ»: Թերնր բաւական ձախաւեր նախադասութիւնով մը կը չարունակէ իր արձադանդր երբ կը գրէ... «Ազնաւուր վճռած է իր ամբողջ ազդե. ցութիւնը ի գործ դնել որպեսզի հան. դուրժողութեան տարւոյն բարիքները բզգալի դառնաց մինչեւ կովկասի այդ երկիրները, որոնք Վրաստանեն Ադրբեջան այնքան սիրելի են իր սրտին»...։

բեք Վրաստանը կրնայ սիրելի ըլլալ Ազնաւուրի, քանի հայրը՝ Միչան Թիֆ. լիսցի էր, մասնաւոր պատճառ մր չենք տեսներ որ Ադրբեջանը, ան ալ այս շըրջանին, մասնաւոր ջաչողականունիւն մը ունենայ իրեն համար...:

*UVP UE SNINY

ԵՒՐՈՊԱՅԻ ԽՈՐՀՈՒՐԴԻ խորհրդա. րանական ժողովը, Ապրիլ 26-ին, Թուրջիոյ առկախումը պահանջեց (տե՛ս. «Ցառաջ», Ապրիլ 27) Ցունիսին, եթե մինչ այդ երկիրը չեն Թարկուի մարդկա. յին իրաւանց եւ ժողովրդավարութեան սկզբոն ջներու կիրարկման ։ Բանաձեւր քուէարկուած է 296. ղէն 112 ձայնով եւ 15 ձեռնպահութիւն։ Բանաձեւր նախարարաց մարմնէն կը խնդրէ որ «նախատեսէ Թուրջիոլ ներկայացուցչական իրաւունքներու ջնջումը, եթե չկարենայ տե. ղեկագրել որ նչանակալից յառաջդիմու-**Երւններ կատարուած են մարդկային ի**րաւանց եւ ժողովրդավարունեան դետթի վրայ յառաջիկայ ճստաչրջանին՝ Յունիս 26-42 30»:

ՊԱԼԱՏԻՒԲ - ՇԻՐԱՔ Հանդիպումը տեզի չունեցաւ, կողմերը համաձայնած չրլլալով (Շիրաը՝ գլուխ գլխի կ'ուղեր, Պալատիւր՝ պատուիրակութիւններ) եւ Պալատիւր գլուխը առաւ Շաժոնի գնաց

h Shellsitu

0p. Մարդրիա Գրիդորհան իր մայ կուլինէ Գրիգորեանի *մահուա*ն (Պուլի րիա) քառասունքին առքիւ 400 Ֆր. կ նուրը ԻՒՄԱՖ-ին, 200 Ֆր. Փարիդի Ցովհաննես - Մկրտիչ Եկեղեցող (ապա Гит; «Вшпи (» (в) ве 200 Вр. «Вшпи (»)

LUUU24U3bi

Հայ կրթական եւ Մշակութային Uhniphili

HAMASKAINE

Association Educative & Culturelle Arménienne

TTA BOD

Ջութակահար

ԱՐԱ ՄԱԼԻՔԵԱՆ

Դաշնակի ընկերակցութեամը ՆԱՅԻՐԻ ՏԷՄԻՐՃԵԱՆ-ի

Ուրբան, Մայիս 12, ժամը 20.30-ին MUSEE GUIMET 6, Place d'Iéna, Paris 16° (M° IENA)

MM $\mathbf{A}\mathbf{m}\mathbf{A}\mathbf{m}$ SOS

PARIS·EREVAN·PARIS

VOLS HEBDO

- ASSISTANCE A L'AÉROPORT ORGANISATION D'ACCUEIL ET DE TRANSFERT
- RESERVATION D'HÔTEL
- LOCATION DE VOITURE AVEC CHAUFFEUR EXCURSIONS GUIDÉES
- VOYAGES ORGANISÉS EN GROUPE

PARIS-EREVAN VOL CARGO MENSUEL 31, RUE D'ARGENTEUIL - 75001 PARIS TEL 42 61 51 13 - FAX 42 61 94 53 SEVAN VOYAGES 48, COURS DE LA LIBERTÉ - 69003 LYON TEL 78 60 13 66 - FAX 78 60 92 26 EREVAN 37, RUE HANRABEDOUTIAN - EREVAN 10 TEL 52 54 48 - 52 85 48 TEL 52 54 48 FAX 52 54 48

EN COLLABORATION AVEC ARMENIAN AIRLINES Մայիս 1-ի արձակուրդին առերև, գի

որ Հանդչելու ։ Կողմերը սակայն Հանդի

պումներ ունեցան: 0 PLU 200 ԱՅԻ ոճրափորձին գոհերու Թիւը միչա կը բարձրանայ: Ապրիլ 27-ի արդեն 93-ի հասած էր մեռեալներու ի ւր եւ դեռ 150 հոգի կայ անհետացած։

Հաստատուած է որ ամերիկեան ծայրա յեղ աջի դործն է, բայց, յանցադործներ դեռ չեն դանուած:

1. 21h, յանուն իր կուսակցունեա յայտնեց [4 , հարկ է Ժոսփենի ի հպասո քուէարկել Մայիս 7-ին, ոչ [# «միացեա ջակատի» դն նդեսբուդով՝ այլ արևա யுத்ப யடும் டித்சி ஓாடத்யுறிுக்கும் கேயியு:

12 ՔԻՒՐՏԵՐ վար դրուած են Նիս Ապրիլ 25-էն ի վեր: Անոնը մաս կլ կա մեին այն 100 թրջահպատակներուն (հ Հանրապես ծաղումով քիւրա) որոնք փորձէին գաղանարար իտալիայեն հրա սա մանել։ Արղեն 400 ուրիչներ, անկա նոն կացութեան մեջ, ետ դրկուած Ասոնը նախկին Եուկոսլաւիոյ, Ալպանի Surnh, bumffind genghad furdage սիսային իրաբեն եւ Թուրբիայեն։

ՇԱԲԱԹ - ԿԻՐԱԿԻ ԱՊՐԻԼ 29_30 SAMEDI - DIMANCHE 29.30 AVRIL 1995

LE NUMERO : 5,00 F 6964 SUPH - PHH 18.582

TUHULT UHULLABUT (1925-1957) Zhubuhhr'

Fondateur SCHAVARCH MISSAKIAN

C.C.P. PARIS 15069-82 E

83, Rue D'Hauteville - 75010 Paris Tel.: 47, 70, 86, 60 - Telex: HARATCH 280 868 F - Fax: 48.00.06.70 -

DIRECTRICE: ARPIK MISSAKIAN

HARATCH

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

Ֆրանսա : Տար. 1.000 Ֆ. .. Վեցամսեայ : 510 Ֆ. Արտասահման : Տար. 1.300 Ֆ. (ամենօրեայ առաքում) 1.150 Ֆ. (շարաթական առաքում) ... Հատը ։ 5,00 Ֆ.

69° ANNEE — N° 18.582

WUWALL

«LIBERATION»

(28 Avril)

LA SHOAH ET LE GENOCIDE ARMENIEN FONT CAUSE COMMUNE DANS UN LYCEE ISRAELIEN A TEL-AVIV

գետոնա լիսէին հախաձեռնութիւնը բա. ւական ազմուկ Հանած է Թել - Ավիվի մէջ: Որֆանաա աշարբենարբենու այս մանսակը պատասխանատուները որոշեր են 7-րդ ջա մր վառել այն վեց ջահերու կողջին nրոնը (Ապրիլ 27-ին) կ'ոդեկոչէին արդելափակման կայաններու եւ 6 միլիոն Հրեաներու ողջակիզման (Շօա) յիսնամեակը։ Տեսրենը կր բացատրե . - «Ես Թևերորդ ջան մը բոլսը անոնց Համար որոնք տառապած են ցեղապաչաներու ձեռքը պատմութեան ընթացքին - դնչու, հայ, Ամերիկայի հրևգիկներ, սեւ - սարուկներ ու նաեւ Ռուանտայի ջարդերու գոհերը»:

Այս նախաձեռնութիւնը առիթ տուած է աշջենադ Ռաբունիին՝ Իսրայէլ Լաուի կատաղի հակազդեցութեան : «Հրեաներու Հալածանքին սրբազան նկարագրին պրղծումը» որակած է այդ նախաձեռնունիւնը, ջանի իրեն համար Հրեաներու Շօան եզակի է եւ նմանը չունի:

Բայց, Քետմա լիսէի նախաձեռնու-**Երւրն դարձարագրուի, 40 404 Թերթին Եղթակիցը, վիճարկումի մը** մէջ, անոնց միջեւ որոնք կ'ուղեն պահպանել Շօա.ի եզակի բնոյքեր եւ անոնց որոնք աւելի ընդհանրական մօտեցում մր կուզեն տալ։ Կառավարութիւնը բայլ մր առած է այս ուղղութեամբ որոշելով Հայոց ցեղասպանութեան դասաւանդութիւըն դբևասբե մանսահան հասաքիկա և ատրերջանին ծրագրին մէջ։ Լուրը հաղորդուած է Հայ գաղութեին նախարար Ցապանի կողմե, որ պետական առաջին անձնաւորութիւնն է որ այս տարի մասնակցած Հայերու ցեղասպանութեան 80-ամեակի ողեկոչումի Հանդիսութեանց։ Խօսք այ առնելով , յայտարարած է . - «Հոս եմ որպես մարդկային արարած, Հրեայ, Իսրայելի քաղաքացի, որուն մեծ . Հայր, մեծ. սայրերը, Հօրաբոյր, Հօրեղբայրները քարդուած են Սուչվից»:

Թերթին Թղթակիցը չի ծածկեր որ Հայաստանի մասին խօսիլ Իսրայելի մեջ այնջան այ գիւրին բան չէ, մանաւանդ այն պատճառաւ որ Իսրայէլի յարաբելունիւնները չատ լաւ են Թուրքիոյ հետ ։ Հայաստանի վերաբերեալ փաստանկարները գրաըննուած են հեռատեսիլէն դեռ քանի մը տարի առաջ ։ Հայերն ու «ընդհանրականութեան» կողմնակիցները կարծած են որ կրկին գրաքննուներներ մէջարմ բնած է՝ բևե հենարարող դախանաևութեան մէկ մարմինը մերժած է դպրոցներու Համար նախատեսուած գիրը մբ Հա. յոց ցեղասպանութեան մասին։ Այլ Հըրհայ պատմաբան մը ըսած էր. - Բարոյական որարկութիւն կ՝րլլայ պարդապես, եթէ չկարենանը դասաւանդել մեր երիտաոտևմրբևուը սևսըն Ասւտրատ ի մբմասոնանութեան օրերուն կ'ապրին, կապերը մեր իսկ հսկայ ողբերդութեան եւ այն միւսներուն որոնց գոհ գացին ուրիչ ժողովուրդներ»:

Ցապանի յայտարարութիւնը Հանդստացուցած է անոնը որոնը մտանող էին, Հայոց ցեղասպանութիւնը պիտի դասաւանդուի։ Մանուէլ Հասասեան որ, դասաասո է Բեթղենենի պաղեսաինեան համալսարանը կ'ըսէ. . «Շատ լաւ նախաձեռ. նութիւն մըն է որ առաջին քայլն է իսրայելի դեպի Հայոց ցեղասպանութեան նանաչումը։ Երկար ատեն այն տպաւորութիւնն ունէինք որ Հրեաները մենաշնորհի

ԹՈՒՐՔԻԱ ԿԸ ԽԶԷ ԵՒՐՈՊԱՑԻ ԽՈՐՀՈՒՐԴԻՆ ԽՈՐՀՐԴԱՐԱՆԱԿԱՆ ժՈՂՈՎԻՆ ՀԵՑ

Եւրոպայի Խորհուրդին Թրջական պատւիրակունիւնը յայտարարած է Ապրիլ 27-ին որ «իր բոլոր կապերը» կը խզէ Եւրոպայի խորհուրդի խորհրդարանական Ժողովին հետ, որ հիմնուած է 1949-ին, կր համախմբէ 34 երկիրներ եւ նպատակն պաչապանել ժողովրդավարութեան եւ մարգկային իրաշանց սկզբուն*ը*ները Եւրոպայի մեջ։ Թուրջիա հիմնադիր պետու-Թիւններեն է...։ Թուրջիա պիտի չարունակէ մասնակցիլ կազմակերպութեան նախարարներու Կոմիտէին։ Որոչումը արուեր է միաձայնութեամը 12 թուրբ երեսփոխաններուն կողմ է եւ պատասխանն է նախորդ օրուան վերջնագրին:

RULL BUT SUJUA

ՊԱԼԱՏԻՒՐ պիտի ընդհատէ Շամոնիի իր արձակուրդը եւ Շաբաթ օր (Ապրիլ 29) ներկայ ըլլայ Շիրաջի Հանրաժողովին (Պակաթել): Անդամ մը հւս չեչաած է նե հուսնա անած է ի ըատորա գինանի քուքարկեն, պետք չէ, կ'ըսէ վարչապեար, կրկնել 1981-ի եւ 1988-ի սիսալները։

ԻՍՐԱՅԷԼ, բայց նաեւ Փարիդ, Ապրիլ 27-ին, ողեկոչուեցաւ Հրեաներու ողջակիզման եւ արզելափակման կայաններու ազատագրումին յիսնամեակը։ Ամբողջ երկրին մէջ երկու վայրկեան ամէն ինչ դագրեցաւ (աշխատանք, երթեւեկ՝, եւլն., եւլն.), եւ լոութիւն պահուեցաւ ։

Տիկին ՏԱՆԻԷԼ ՄԻԹԵՐԱՆ եւ խաղաղութեան Նոպել մրցանակի 6 դավաեկիրներ (որոնց մէջ Տալայ Լաժան եւ Հարաւ -Ափրիկեի սեւ Արջեպիսկոպոսը՝ Թութու) միջազդային կոմիտէ մր հիմնած են ի պարտպանութիւն Թուրբիոլ մէջ բանտարկուած 6 Քիւրա երեսփոխաններու, պա-Հանջելու Համար անոնց ազատ արձա.

ՌՈՒՍԱՍՏԱՆԻ հիւսիս . արեւելեան չըրջանը (Մոսկուայէն 1000 թիլունեթեր) կաղատարի մը պայխումը պատահած է Ապրիլ 27-ին, ըստ կարդ մը ականատեսներու րոցերը մինչեւ 8000 մեթեր բարձրացած են ։ Պատճառները ծանօթ չեն եւ բաւական Հակասական են Հասած լուրերը։

վերածած են ողջակիզումը։ Հայերը, իրենք, պատրաստ են մասնակից ըլլալու իրենց տառապանքին»...

«LE NOUVEL OBSERVATEUR»

(27 Avril / 3 Mai)

LA PLAIDOIRIE DE DEVEDJIAN

Այս խորագրին տակ եւ հրատարակելով նաեւ Փաթրիք Տէվէնեանի նկարը, չարա. Թաթերթը կ'արձագանգէ այն դատին որ տեղի պիտի ունենայ Մայիս 17-ին, Փարիզի քաղաքային դատարանին Ա. սենեակին առջեւ Պերնար Լեուիսի դեմ ։ Ցիչատակելէ ետւը, Թէ պատմարանը ուրացած էր Հայերու ջարդերուն ցեղասպանական բնոյթը, կ'աւելցնե որ Ф. Տեվենեան կը պատրաստուի ամիսներէ ի վեր պաշտպանողականին եւ այս առթիւ Տէվենեան կ'ըսէ. . «Կեանքիս դատը է»:

ՀԱՑԵՐՈՒ ՑԵՂԱՍՊԱՆՈՒԹԵԱՆ ԵՌՕՐԵԱՑ ԳԻՏԱԺՈՂՈՎ ԵՐԵՒԱՆԻ ՄԷԶ

ԵՐԵՒԱՆ. - («Ցառաջ»). -

Բացառիկ այն չուքը որ բոլոր միջոց. ներով արուեցաւ Երեւանի կողմէ 8եղասպանութեան 80-ամեակի ողեկոչումներուն, ամ էնեն խտացած արտայատութեւնր գտաւ միջազգային այն գիտաժողովին մէջ որ կազմակերպուած էր նոյն առի-[ժով Գիաու թիւններու Ակադեմ իային մէջ, Ապրիլ 21 - 23:

Անոր նախորդեց Մոսկուայի մէջ կայացած միջազգային առաջին գիտաժողով մր նոյն նիւթին մասին (Ապրիլ 18 - 19), կաղմակերպուած՝ Ծ. Աղայեան Հայագիտութեան միջազգային մարդասիրական հիմնագրաժին, Մոսկուայի ջազաբաղիտութեան եւ միջազգային իրաւունքի ° Հայկական հիմնարկին եւ ռուսական երկու կապմակերպութիւններու կողմ է, Ռուսաստանի Գիտութիւններու Ակադեմիայի չէն-

Քաղաքական դէմ բերու, որոնց մէք էր Դումայի ՀԱՊ-ի Հարցերու Կոմիայի նախագահ Կոստանդին Ձատուլին, եւ դանագան երկիրներէ գիտնականներու ելոյինները գլխաւորաբար չեչտեցին այն դաղափարը թէ ցեղասպանութիւնը մարդկութեան ղէմ յանցագործութիւն է : Գիտնականներու խումբին մէջ կային Եուրի Բարսեղով : Վահադն Տատրեան, Ռիչրրտ Յովհաննեսեան, Իրուինկ Հորովից ևւ [ժուրը մտաւորական Թաներ Արչամ :

Երեւանեան եռօրեայ գիտաժողովը բացւեղաւ Ակադեմ իային ծաղկադարդ եւ ինչ որ աւելի կարեւոր է, լուսառատ մեծ դահլինին մէջ ,նախադահ Լեւոն Տէր -Папринавий первод гого 400 сперնոց սրահը ամբողջովիկ լեցուած էր պեարական աւադանիի անձնաւորութիւններով, եկեղեցական ստուար չջախումբով մը որ կ'ընկերանար Ամենայն Հայոց կա. **Յողիկոսին**, 112-ի ներկայացուցիչներով, դինուորական դեմ քերով, 16 երկիրներէ ժամանած գիտնականներով, Հայրենակցական միութիւններու անդամներով, վերապրողներով, մամուլի Թրդթակիցներով, հիւրերով, եւայլն : Հոս mւելորդ չրլլայ Թերեւս նչել որ ըստ Հայաստանի հեռատեսիլէն տրուաչ տեղե. կութեան, երկրին մեջ չուրջ 4500 վերապրող ցանկագրուած է, նախագահի այն գրումանագրեն ի վեր որով կ'որոչուեր մինչեւ 1915 ծնածներու յատուկ յատկացում կատարել։

Նախագահի խորհրդական ու 80-ամեակի պետական յանձնաժողովի անդամ՝ Ժ. Լիպարիտեան բացուած յայտարարելէ ետբ գիտաժողովը, ամպիոն Հրաւիրեց Հայաս.

ատանի նախապահը։

1. Տէր - Պետրոսեան խորապէս գնահատելով ներկայ գիտնականներու «պրոֆե. սիոնալիզմն ու իրազեկութիւնը» Թեեւ ըստւ թե չի յանդղնիր «մտնել Հայոց ցեղասպանութեան հետ կապուած պատմական եւ իրաւագիտական բարդ խնդիրների յորձանուտը» բայց եւ այնպես կ՝ուղե քարի դև հայարի ջնդահասենիւրը աևճանագրել։ Որպես այդ, ան առաջին կեատվ նչեց թէ «Հայոց ցեղասպանութիւնը զուտ քաղաքական ծրագիր էր, թելադրրւած Օսմանեան կայսրութեան կոնկրէտ պետական շահերից» : *Ցետոյ անդրադար*ձաւ արեւմահան գերակրութիւններու 1878 - 1914 ձեռնածալ կեցուած քին ու հայ ժողովուրդին ֆիզիքական գոյութեան սպառնացող միջամաութիւններուն ։

1. Տէր : Պետրոսեան իրատեսութենե ղուրկ նկատեց այն տեսակէտն ալ թե Հայ ժողովուրդը կրնար արհաւիրքեն խուսափիլ եթե եւրոպական միջամաութեան յոյս կապելու փոխարէն անմիջական գործակցութիւն հաստատեր Թուրք իշխանութիւններու հետ ։ Մյս шռումով յիչեց pt «huj funufuhuh unfh bphn. hn. սանքներն էլ կղերա . բուրժուականը եւ յեղափոխականը, թէեւ անհետեւողականօրեն բայց ժամանակ առ ժամանակ փորձել են գործակցել թուրք իշխանու. թիւնների հետ որի բարձրավէտր իրթի հատի եւ 4.3.Դ..ի համագործակցութիւնն էր»։ Այդ գործակցուներնը ան պատճառ նկատեց Հայ ժողովուրդին զդօնութեան բթացման եւ 1908 - 1914-ի չրբջանին ինքնապաչապանութեան պատրասաութիւնը անտեսելու:

2.8.7... педдисть 6. швршишшипеթիւնը այն եղաւ որ 1914-ին Էրդրումի անոր 8-րդ ընդ4. ժողովը պարտաւորութիւն ստանձնած էր մասնակցելու 0uմանեան կայսրութեան մէջ յայտարար-படயத் நிரு 4 . அரைய தயாய திங் : U, ju 45 மாற եւս նախագահը նկատեց ինջնապաչտպանութեան կարելի կազմակերպումները -ինչպես Տարօնի մեջ . վրիպեցնող քայլ:

1920-ի Հայաստանի վարիչները նոյնպես քաղաքական Հեռատեսութիւնը չէին ունեցած ձիչգ արժեւորելու խորհրդային Ռուսաստանի եւ Թուրջիոյ նոր իրավիճակը ու չարունակելով կապուած մնալ իրենց նախկին դաշնակիցներուն, կորսնցուցած էին թե՛ Հայաստանի անկախութիւնը, թե անոր տարած բէն մաս մր:

Նախագահը ուղերձր աւարտեց ըսելով որ այսօր Հայաստան եւ Թուրջիա որպես ղրացի երկիրներ ստիպուած են առեւարրատնաեսական փոխ-յարարերութիւններ

(Tup.p 4. bg)

TUTALLA

ԽՕՍՔ ԱՌ ՀԱՅՈՒԹԻՒՆ

பட்டுப்படு மய்று மாய் முற பற்பட்ட թեան Համար ամենաողբերդականն էր եւ աշխարհին են թագրել էր տալիս, թէ վերանալով ի սպառ անհետանալու է մի ժողովուրդ:

U.juop, neffunch muph why, both wyխարհին դարմանք է պատճառում ապրող Հայր, մեզ համար դա օրինաչափ է։ Մ.ն-Հնար է սպաննել մէկին, ով վերապրել գիտի, ով գիտի իր դէմ գործուած ամենաևողկալի չարադործութիւնը վերապրումի հաց դարձնել։

Այսօրուայ Հայո ուրիչ է, այսօրուայ

Հայր չմեռած Հայն է, որ անհատապես րոլոր մեռածների ներուժն ունի: Այսօրուայ Հայր ոչ Թէ երէկուայ, այլ վաղուայ Հայն է, որ զոհարերել գիտի ընդ. դէմ անցեալի եւ վճարել գիտի յանուն վաղուայ։ Վճարել արեամբ, վճարել մբկաններով, վճարել հողով, վճարել մրաքով, վջարել ոչ աւբլորդ եւ ոչ վերջին பாட்சீயராடி:

« 2 U. B U. U S U. E » 20.00.20.840.40.6 2P060.PP0.0 Ապրիլ 24

ՄԱՅԻՍ ՄԷԿ-ի Աշխատանքի տօնին առթիւ, «Ցառաջ» լոյս չի տեսներ Երկուշաբթի օր (Երեքշաբթի, Մայիս 2-ի թիւ)։ Մեր յաջորդ թիւր՝ Չորեքշաբթի, Մա-Jhu 3:

ዓኮቦዩԵቦበኮ 3৮8

«ZUBPETU4UT OPUAPALPET»

(Հեղինակ՝ Փրոֆ. ԲԱՐՈՒՆԱԿ ԹՈՎՄԱՍԵԱՆ)

- ባኒያቦበኮው, 1994 -

Պէյրութեր նորագաստատ «Սիփան» գայկական Հրատարակչատունը անցնող տարուան ընթացքին լոյսին բերաւ հայերէն նոր երկասիրութեանց գեղեցիկ չարք մը՝ գրական . պատմագրական ճոխ ու հրապուրիչ բովանդակութեամբ։ Արտաջին ատրագով ու ապագրական չքեղութեամբ եւս զիրար դերազանցող Հատորներ են ասոնը, պատուաբեր՝ ոչ միայն հրատարակչական տուեալ Հաստատութեան (տէր եւ անօրէն ՝ Արամ Սէփէթենան), այլեւ ու մանաւա'նը Հայ Տիպ ու Տառին, որ իր իր գոյութեան 475 տարիներու ամենափարթամ ժամանակաչրջանը կ'ապրի թենրո, ժիշմամիատիար իտատնբնունբար ձեւաւորումի ու տպագրական թեքնիքի hofmunny:

«Սիփան»ի կողմե մամուլին յանձնուած Հատորներու շարջին վերջինը յուչագրական պատում մըն է, 400 էջերէ բաղկա. ցած , զոր գրի առած է Պէյրութե Ամերիկեան Համալսարանի երբեմն դասախօսներէն փրոֆ. Բարունակ Թովմասեան (1910 -1991), մեկը՝ Թեբեեան Մշակոյթի Միութեան հիմնագիրներէն ու Ռամկավար Ազատական Կուսակցութեան երկարամեայ ղեկավարներէն։ Արդարեւ, Բ. Թովմասեան 1948 - 1982, լման 34 տարի, նախադահած է ՌԱԿ-ի համազաղութային կեղը. Վարչութեան, գծելով ու կիրարկելով կուսակցութեան ուղեգիծը եւ որոշադրիչ դեր ստանձնելով Սփիւռջի վերջին կէս դարեայ պատմութեան թատերարեմին վրայ, յանախ նաեւ՝ ջուլիսներու ետին։ Այս իմաստով ալ, յետ մահու հրապարակ Հանուած Թովմասեանի յուչագրութիւնրբևն վանգւսև ըտտուս դն ին եբևբը քաւագոյնս ճանչնալու ղենջեր, ղեպքեր եւ իրողուներներ, որոնք խուսված են Սփիւռքր միչա, ու հարցականներու տեղի տը-பயத் காய புயயி காம்: 2 வடி 25 7 முர பாட் Տաժնունիւրդրենն ժեն ապաւագ նները Խորհրդային Հայաստան կատարուած Տամրորդութեանց առիթով միայն, օրագրութեանց ձեւով ու տեղ . տեղ ընթացիկ ու անկարեւոր մանրամասնութեանց խնո-

Դատելով գրջին բովանդակութենկն, կր
տարուինք մտածել թե սոյն օրագրութեանց հրատարակութեան նախաձեռնութիւնը կուգայ նոյնինքն ՌԱԿ-կն, որուն
երիտասարդ մկկ դործիչը՝ Վաչկ Ղազարեան խմրադրած ու բծախնդրօրկն ծանօթադրած է հատորը, իր յառաջարանին
մկջ չմոռնալով յիչել, թե «օրագրութիւնը արժկքաւոր վկայութիւնն է երեք տասնամեակներու վրայ տարածուող ժամանավահատուածի մը, որ Սփիւռք . Հայթենիք կապերու, ազգային եւ հայրենական
իրադարձութիւններու, դէպքերու եւ դէմքերու ուրուագիծ մր կր կատարէ»։

Բ. Թովմասեանի օրագրութիւնները կ՚ընդդրկեն 1957 . 1985 երկարող ժամանակարդրկեն 1957 . 1985 երկարող ժամանակարդրկեն 1957 . 1985 երկարող ժամանական չանական չանական չանական չանարութիւններով , որոնք գլխանոր ու միակ Հէնքը կը կազմեն նորատիպ Հատորին։ Այս Համարորդութիւններն հրածեն, բանակցութիւններն երածեն, բանակցութիւններով յագեցած, նպատան ունենալով ապահովել Խ. Հայաստանի համայնավար վարչակարդին (եւ նոյնհետայն՝ Մոսկուայի) նեցուկը՝ Սփիւռջի «յառաջդիմական» Հատուածին...»

Այս ակնկալութիւնը բացայայտ եղած է յատկապես 50-ական եւ 60-ական Թուականներուն։ Արդարեւ, 1957-ին, Երեւան կատարած իր անդրանիկ այցելուԹեան ըն. թացրին, Բ. Թովմասեան հիւրընկալուած է Հայ Կոմկուսի Ա. քարտուղար Սուրէն Թովմասեանի կողմե : Ինչպես իր յուշերեն ալ կր պարզուի արդեն, նոյն ատեն, Մոսկուայի մէջ ան Հանդիպումներ ունեցած է 10. Միութեան Արտաքին նախարարութեան Միջին . Արեւելջի բաժնի պետ՝ Տանիէլ Սոլոտի եւ Եկեղեցական Խորհուրդի միութենական նախագահ Փու. ժունիի հետ՝ Անթիլիասի եկեղեցական տաղնապին մէջ նեցուկ փնտոելու յոյnu1 ...:

Նոյնիսկ աւելի քան տասնամեակ մը յետոյ, 1969-ին, երբ կ՝այցելէ Կոմկուսի Ա. քարտուդար Անտոն Քոչինեանին (որ նոր էր ընտրուած) Թովմասեան կ'առաջարկէ անոր «տէր կանգնիլ արտասահմա. նի հայ գաղութներուն, յատկապես Միջին - Արեւելքի շրջաններուն մէջ, անշուշտ կարելի միջոցներով եւ ՄՈՍԿՈՒԱՅԻ ՅԱՐ-ՄԱՐ ԴԱՏԱԾ ԿԵՐՊՈՎ» (ԷԶ՝ 76 - բեղաբըծումը մեր կողմէ)։ Այլ տեսակցունեան մը ընթացջին ալ, ՌԱԿ-ի ղեկավարը Պէյրութի խորհրդային ղեսպան Սարտար Աղիմովեն (իւզպեկ) կը պահանջե «արտասահմանի կարգ մը հայ գաղութներու կրթական, մշակութային, եկեղեցական դիմագիծին պահպանման դէմ ցցուող վտանգներու յաղթահարման համար՝ պաշտպանութիւն պահանջել Մոսկուայէն» (59 91):

Օտար դոներ բախելու եւ մեր ներջին հարցերը արտաջին միջամտութիւններով լուծելու փաստական արձանադրութիւներներ են ասոնջ։ Գործելակերպ մը, որ թշնամի բանակներու վերածեց Սփիւոջը տասնամեակներ ամբողջ ու խորթութիւն մը յառաջ բերաւ մեր մէջ (դժրախտարար նոյն սոփեստութիւնը կը չարունակուի հիմա՝ ալ, Երեւանէն Սփիւոջ, աւելի «բաղաքակրթեալ» միջոցներով...)։

Բ. Թովմասեանի օրագրութիւններուն մէջ բացակայ չեն սակայն Հայաստանի պատասխանատու անձնաւորութեանց ուղդուած ջննադատական արդար սլաջներ եւս։ Այդ մարդոց կարեւոր մէկ տոկոսը (ներառեալ՝ Սփիւռջահայ եկեղեցական Թէ աշխարհական դէմ ջեր ալ) ողջ է տակաւին, ինչ որ հաւանական դայթակղութեանց առիթ կրնայ ստեղծել, նկատի առած յատկապես Բարունակ Թովմասեանի անկաչկանը ու անվրէպ դատումները, ուրնք արձանադրուած են առանց բառերը ծամծմելու...։

Մ էջբերենը ջանի մը օրինակներ. -

. Սփիտեր Հետ կասի կոմիակին Հարցերով՝ կենակոմի բաժնի վարիչն է Լեւոն Մանասէրեան, որ «ո՛չ պատասխանատուութեան զգացում ունի եւ ո՛չ ալ ըՍփիւռքի հայութիւնը հայ պահելու նրպատակին համար աշխատող ու տառապող մըն է։ կատարեալ տիպար մր Ֆրանսացիներու կոչած rond-de-cuir-ի։ Ցաւալի է հաստատել որ իր նմանները կա՛ն վարչական կառոյցին մէջ եւ նիշդ այդ պատճառով է որ արդիւնաւէտ չէ աշխատանքը» (էջ 97)։ Այս տողերը գրուած են 1972-ին։

. Սփիւռջի հետ Կապի Կոմիտէի պատասխանատուներէն՝ Անտրէ Մարտիրոսեան «ազնուական մուրացկան մրն է»։

. Գանդատ՝ Կարլէն Դալլաջեանի կրաւորական կեցուածջէն։ Ան արհամարհական մօտեցում ցուցաբերելով չէ իսկ ուդած տեսնուիլ Բ. Թովմասեանի հետ, որ
իր կարդին կր խորհրդածէ հետեւեալ կերպով. «Արտասահմանեն եկած հասարակական գործիչ մըն եմ. քանի որ կարէն
Դեմիրճեանը չէ ընդունած զիս, ինչո՞ւ ինք
(Դալլաքեանը . Լ. Շ.) ընդունի. գուցէ
վտանգէ իր աթոռը։ հնծի համար պարգ
է այլեւս տիրող անբնական վիճակը։ Ամեն շարժում կապուած է թիւ 1 մարդուն։
Նոյնիսկ իր կողքին գտնուող Դալլաքեան
մը պարտաւոր է զգոյշ ըլլալ»։

Բ. Թովմասեան չէ վարանաչ նաել արտայայտել իր վրդովումը՝ ի տես Սփիւռըի նկատմամբ Հայրենի ղեկավարներու չեչտուած անտարբերութեան։ Այսպէս, անդրադառնալով 1978 Նոյեմբեր 13-ին Վարդդէս Համազասպետնի, Կ. Դալլաջեանի եւ Լ. Մանասէրեանի հետ իր ունեցած մէկ հանդիպումին, ռամկավար յուչագրողը կ'արձանագրէ.

«Խոստացած են օգնել լիրանանահայ գաղութին։ Խոստումը ձրի է, մանաւանդ երբ գիտեն թէ հաշիւ պահանջող պիտի չըլլայ։ Եթէ արտասահմանի հայութեամբ լրջօրէն զբաղելու, կամ մեր հետ խորհըրդակցելով գաղութին բարոյական կորովը պահելու, բարձրացնելու միջոցներու մասին մտածելու ժամանակ չունին,

ատիկա իրենց գործն է։ Սակայն թերեւս օր մը անհրաժեշտ է յիշեցնել այս պարոններուն, թէ երբ Լիբանան գտնուած են երեքն ալ եկած են - բացառիկ ընդունեւ լութեան արժանացած եւ արժէքաւոր նրերներով ծանրաբեռնուած վերադարձած են հայրենիք»։

Այլ տեղ մը, ան կը չարունակե. -

«Մեզի հանդէպ (իմա՝ Սփիւռքի) ընծայուած ուշադրութեան նուազումը տարւէ տարի զգալի կը դառնայ, ինչ որ կը հաւաստէ, թէ իրենք մի-միայն Խ. Հայաստանի գործերով կլանուած՝ չեն կըրնար կամ չեն ուզեր տարածուիլ Սփիւռքի վրայ։ Այս կեցուածքը համապատասխան չէ հայութեան շահերուն» (էջ՝ 254)։ Ու որպէս եղրակացունիւն, կը յանդի հետեւեալ «արժան եւ իրաւ» րանաձեւին.

«Փորձառութիւնը սորվեցուցած է մեզի, թէ Հայաստանցիին բարեկամութիւնը խիստ ժամանակաւոր է, կը տեւէ այնքան ատեն որ նուէրներ կը բերես կամ Լիբանան այցելած ատեն իրմով կը զբաղիս, այսինքն նիւթապէս օգտակար կ/ըլլաս իրեն» (էջ՝ 60):

Միեւնոյն երեւոյնեն չուրջ, Բ. Թովմասեան ունեցած է խիստ յատկանչական բերանացի արտայայտունիւն մըն ալ, 1977 Նոյեմբեր 11-ին Կապի Կոմիտէին կազմակերպած մէկ Հաւաջին խոսջ առնելով ու մատնանչելով Հետեւեալը.

«խոր ցառ է ինծի համար հաստատել, թէ արուեստագէտներ, գրողներ, նոյնիսկ գիտնակններ կամ պետական գործիչներ, երբ առիթ ունենան այցելելու Սփիւռքի մէկ - հրկու գաղթօճախ՝ կր դառնան յաւակնոտներ՝ յայտարարելու համար թէ իրենք գիտեն Սփիւռքը, եղած ու այցելած են, եւ ուստի՝ կր դառնան հեղինակաւոր ափիւռքագէտ (ականջը խօսի Կարլէն Դալլաբեանին Լ. Շ.)։ Սփիւռքը շատ բարդ եւ խրթին կառոյց է։ Ես որ կէս դարէ ի վեր կը գործեն՝ իբրեւ հասարակական գործիչ, եղած եմ Եւրոպա, Ամերիկա եւ Մերձաւոր - Արեւելք, չեմ յաւակնիր ճանչնալ իւրաքանչիւր գաղութ իր իւրայատուկ պայմաններով, կենցաnnd» (42° 219):

Բ. Թովմասեան, Հայաստանի վարիչներուն հետ իր բազմաԹիւ հանդիպումներուն ընժացքին մի՛չտ ալ արծարծած է
«ներքին» հողերու (Ղարաբաղ, Նախիջեւան, Ախալքալաք) վերամիացման հարցը,
փոխարէնը դանելով սառն ու ժիտական
վերաբերում։ Հայ համայնավար վարիչները խուսաբած են այդ մասին խօսելէ
(Թերեւս ակամայ), ղայն նկատելով «բաղաքական մեղջ» մը։ Այս պարադան գըրել կուտայ Թովմասեանին, Թէ «քաջ եւ
նուիրեալ դեկավարներ շատ քիչ են տիրող համայնավար շարքերուն մեջ» (էջ՝

Թովմասեանի օրագրութիւններուն մէջ տիրական ու մնայուն դէմք մըն է Ամեւնայն Հայու Հուրելոյս Հայրապետը՝ Վազգեն Ա․, որուն մասին ակնածանքով խօսուած է միչտ, Հատորին ամբողջ երկայներին։ Տեղ մը սակայն, ՌԱԿ-ի ղեկավարը կ՝արձանագրէ Հետեւեալը.

«Վեհափառին հետ զրուցելը շատ հանելի է. սակայն երբ Էջմիածնի վանքին մէջ տեղի ունեցած անախորժ բաներու ակնարկեմ, որոնց պատասխանատուութեան ծայրը կը հասնի իրեն, չախորժիր եւ նեղութիւն կուգայ վրան» (*էջ*՝ 334):

Փոխադարձաբար, Վազդէն Ա. վստահելի խօսակից մը նկատած է Բ. Թովմասհանը, որուն հետ բազմիցս արծարծած է ազդային . հկեղեցական տարաբնոյն հարցեր։ Օրինակ մը տուած ըլլալու համար, մէջբերենը 1977 Նոյեմբեր 8-ին կայացած խորհրդակցունեան մը առինով գրի առնուած հետեւեալ բարացուցական տողերը.

«Պատրաստուած ու նուիրուած եկեղեցականներու թիւր շատ քիչ է արտասահ. մանի մէջ, մանաւանդ էջմիածնական թե. մերու մէջ...։ Եղողներն այ չեն կատարեր իրենց պարտականութիւնը, anh. ղութեան ոգիի պակասը ակնյայտ է։ Գանգատ կայ Մարսէյլէն Ցակոր Եպիսկո. պոսին (Վարդանեան) եւ Ամերիկայէն՝ Տիրան Եպիսկոպոսին (Ներսոյեան) դէմ։ Դամասկոսի առաջնորդը՝ Ոսկան վարդապետ (Գալփաքեան, այժմ՝ Արքեպիսկոպոս - (. 8 .) տեղը նստած չունի : Հարկ է խիստ պատուիրել որ մնայ պաշտօնին վրայ եւ աշխատի թեմին համար. տեղւոյն ազգայինները, իշխանութեան վրայ եղողները ձանձրացած են իր թափառա. կան վիճակեն, շատ պահանջկոտ ալ է։ Ազգային իշխանութեան անկուսակցական ազգայինները դառնութեամբ կր գանգա. տին։ Կրնանք թեմը կորսնցնել, Անթի. լիասը առիթի կը սպասէ» (էջ՝ 216)։

Փրոֆ. Թովմասեանի առարկայական վերլուծումները դժբախտարար դերծ չեն

UULUULU

80h ชนร bsr

ԳՐԱԿԱՆ ՀԱՒԱՔՈՑԹ ԱՆՑԵԱԼԻ ՄԵՐ ՑԱՒԱԿՆՈՒԹԻՒՆՆԵՐՈՒՆ ՈՒ ՑՈՒՍԱԽԱԲՈՒԹԻՒՆՆԵՐՈՒՆ ՄԷՋ

-0-

bb.

Արամեան Սանուց Միութեան անունով հրապարակ ելած համայնապատկերը, որ 1957-ին տակնուվրայ պիտի ընկը Պոլսա. Հայ գրական կետնքը, ղժբախտարար յաջորդող տարիներու ընթացջին իր վե. րանորոգուած ու վերասրբագրուած լա. ջորդները պիտի չունենար : ԵԹԷ ունեդած ննան ին հաճաներբենն՝ ահոկրեր բեք՝ օրինակ, տասը տարին անգամ մը այդ Համայնապատկերին վերանայուած նոր մէկ տպագրութիւնը հրապարակ հանուկը, անտարակոյս Հոնկէ ներս արձադանդ կր գտնեին այն ժիստական ու գրական փոփո. խու Թիւնները, որոնք պիտի պատանկա անցնող տարիներու ընթացքին։ Այսօր, երբ այս տողերը կը գրեմ, կը ցաւիմ որ Համայնապատկերին մէկ նմանակը չ հրատարակուած գոնէ վերջին տասը տա րիներու ընթացջին ։ Եթե հրատարակուած ըլլար, չատ բան կը վորաւեր 1957-ի Հա. մայնապատկերին մեջեն։ Եւ ատիկա բնա.

441 57: Երբ դիրջը Հրապարակ ելաւ, նախ թ. ռութիւն մը տիրեց ։ Այն աղմուկը, որ ա մէն շրջանակէ ներս երկար ամիսների ի վեր կը բարձրանար այս Հատորին պատ րաստութիւններուն մասին, յանկարծ ղաղրեցաւ : Ձարմացանք անակնկա_լ այլ լոութեան վրայ։ Բայց յետոյ անդրա. դարձանք որ լոութիւնը արուեստական էր: Գադանի եռեւեփում մր ծայր տուած էր Պոլսահայ գրական շրջանակին մէն։ Դժղուներու խմբակ մր կազմուած կ մեր դիմաց եւ անոնը սկսած էին ճակա յարդարել մեզի՝ այս Համայնապատկեր պատրաստողներուս ղէմ ։ Ձարմանալի այն էր որ այդ ճակատր կազմողների շատեր շրջապատած էին Վարդ Շիկահե րը, որ Մխիթարեան վարժարանի նստա րաններու իմ սիրելի դասընկերս էր և որուն հետ այս գիրջին հրատարակութե. նէն չատ տարիներ վերջ դարձեալ պիտի մշակէինը եղբայրական ամենաջերմ լարտ. բերու Թիւններ : Բայց մեր դիմացի իրմ. եարն ուգ հաշին ըն չարտև ին հանգրեր ներս առնելով նաեւ Վարդ Շիկահերը, ո դանսիրություն հետոշուներություրը ու ինև նար ունենալ մտածելով որ անիրատ *թիւն կատարուած էր իրեն նկատմամբ*։ Վարդ Շիկահերը, երիտասարդ

նաեւ «վիրաւոր սիւներ» է։ Կուսակցապետի իր հանդամանքը տեղ - տեղ չեղումներ արձանադրել կուտայ իրեն ու կ՝ար դելակէ անմիջական ընկալում մը։ Տեղ մը, օրինակ, Վաղդէն Ա. Կաթողիկոսը ըստծ կ՛ըլլայ իրեն. - «Մայրս Հնչակեան եղած էր, բայց ես ոչ մէկ կուսակցութեան շարքերը մտած եմ։ Դժբախտարար Ռումանիոյ մէջ ո՛չ ՌԱԿ եւ ոչ Հ.Բ.Ը.Մ. կար։ Եթէ ըլլար՝ հաւանական է որ մրտնէի ՌԱԿ-ի շարքերուն մէջ…» (էջ՝ 179)։

Այլ առիթով մը Թովմասեան կը դրեր թե Հայաստանի Արտաջին նախարար Ջոն Կիրակոսեանին «բնոգծեցի Լիբանանի քաղաքացիական պատերազմին ՄԵՐ ՄՂՈՒ ՄՈՎ որդեգրուած «դրական չեզոքութեան» քաղաքականութիւնը» (էջ՝ 182 ընդգծումը մեր կողմե - Լ. Շ․)։ Հաստատումներ, որոնը եթե նոյնիսկ կասկածեր չեն, կրնան սակայն ծիծաղ չարժել...

Որպէս ամբողջութիւն, Հետաքրքիս թեամբ կարդացուող Հատոր մըն է փրպ. թ. Թովմասեանի «Հայրենական Օրագրու թիւնը»։ Անիկա վկայութիւնն է ժամա նակաչրջանի մը անցքերուն եւ արամար րութեանց ու լոյս կը սփուէ քուլիսներն ետին թաքնուած բազմաթիւ իրողութիւն ներու վրայ։ Վկայութիւններ՝ որոն անՀրաժեչտ ատաղձ մը կրնան ըկա Սփիւռքի ապահայ պատմագրին Համար։

LEKAL TURABUL

Lulta

թովմա Stp Շիկահեր Քահանայ Հօր դա. ւակը, ձեղինակաւոր ղէմ է էր որպես Թէ անակ բնիատոտնե դառրանքա ՝ նք, ուսու-արմաղ : ժեշի աշիսաարքեն մոն այմ չնևապարա լա տաներ, կարծես կուղար վերեւ արուած գործունկութիւններկն աւելի վերջ եւ տակաւին չուներ այն ծանրուգրենը, գոր պիտի ունենար Համայնապատկերի Հրատարակութենեն տասը, արար ատրի վերջ։ Վարդ Շիկահերին կրտսեր եղբայրը, Պերձ Շիկահերև այ ուժեղ ղրոշակիրներեն մեկն էր մեղի դեմ յարդարուած ճակատին ։ Կար նաեւ բուտրդ Սիմ գէ շետրը, որ իր խոսքը չէր ինայեր մեր հասցէին եւ մեզ կ'ենթարկեր բուռն ըննադատու [ժիւններու, հակաոր իրեն գէմ որեւէ անիրաւունիւն եր դործուած : Բայց անչուչա որ այս անուններուն եայն ուրիչ անուններ կաիր, սեսրճ ին րախնրանքեր դրա շուքեր

Այեն գանգեր դր արարձիր ին զարրքիր րարդիմադիր այդ ճակատին կողմ է կատարուած ըննադատութիւններ։ Օրինակ, կր պնորուէր որ Արա Կիւլէր եւ Ձարեն իրախունի, նոյնիսկ Ձահրատ, Թերեւս ես ալ, բառականաչափ Հայերէն չէինը դիտեր եւ հրատարակիչները աճապարած իր այս անունները առաջին բաժնին մէջ անկու ։ Մենք չատ կը զարժանայինք այս անուն քորքով: A, նրասուրքիրն սև Ունա կույերին հայերենը այնքան ուժեղ չեր, րայց ի՞նչ կարելի էր ըսել Ձահրատին, մանաւանդ Ձարեն խրախունիին հայերէնին մասին ։ Սրախունի բանաստեղծ մրն իր որ իր առաջին քերթուածով իսկ գրլխարկ հանել տուած էր հայերէն լեղուի ամենաջերմ ու ամենարծախնդիր երկրպագուներուն : Աակէ զատ , մենք , այդ շրըքանի մեր համողումներով , լեղուն այնքան կարեւոր չէինը նկատեր, որջան կարեւոր ի րիտաբիրը րոև ժետիարուները այր ւաչակը, դոր կը փնտուկինը մեր գրականութեան ապագային Համար։ Մենք նոր մալակի մր որոնումը կ'ընկինը: Եորաաւնիւնը, ըսելիք նոր բան մը ունենալը, արտայայտութեան նոր ոճի մր յօրինումր, եւայլն, ըաներ էին որոնը մեզի Համար աւելի կարեւոր կը Թուէին, ջան լեզ-ւին կատարելուԹիւնը։ Ի վերջոյ, կարելի էր մէկու մը լեզուն սրբագրել, լեզուական դետնի վրայ օգնել Հեղինակին ։ Բայց ոչ մէկ հեղինակին կարելի էր օգնել նոր ոնի մր ստեղծումին համար:

Ոյս բոլորին մէջ բոլոր կայծակները գլխաւորարար կը տեղային խեղճ Արա կելերին վրայ ։ Մեր սիրելի լուսանկարիչ արկելը ծաւունգրող դանգեն Հն այս խնդրին մէջ։ Բնականաբար մենք կը պաչտպանեինը զինջը, բայց մեր զիմադիններն ալ կարծես դաած էին մեր Ադիլto b читейр ве вы ур рипуври 4 пиць: Ակնուրեք ծայր տուած էր վիճարանուին մը : «Մարմարա»ի խմբագրատունն ան ուն տանեբնաբան ի,բնկայիրը գսլովներ գումարելու եւ Պետրոս ու Սեզա ջորեանին ձետ զրոյցներ ունենալու Համար, կր դառնար վիճարանութիւններու խատերաբեմ մր։ Շատեր կ'ընդունեին որ ւեղինակ մր անտարակոյս ժամանակի ընխայջին կընար բարելաւել իր լեզուն, կրնար կատարեայ դարձնել իր լեզուագիտութիւնը, բայց մինչեւ որ այդ հանգրըանին հասներ, սխալ էր այդ անձր առաջ. նակարգ հեղինակներու կարգին դասել։ Պետրոս Զօպեան Հարց կուտար մեղի [4], օրինակ, Վենետիկի մէջ, Մխիթարեան Միարանները ի°նչ կրնային մտածել եթե անրաւարար հայերէն ունեցող հեղինակ մը այցելեր Սուրբ Ղազար եւ հոն խout սկսեր ջարդելով մեր լեզուն ։

Բայց Համայնապատկերը արդեօք միայն լեղուակա՞ն տեսակէտէ էր որ խոցելի
էր։ Ո՛չ անչուչտ։ Օրինակի Համար առաչին մասին մէջ տեղ տուած էինք Արամ
հերսէսեանի, Յովսէփ Շահինի նման ահուններու, որոնց վաստակը, ջանակի
տեսակէտով, չատ տկար էր այդ Թուականին իսկ։ Այս անուններուն ներկայուԹիւնը խաղաքարտ մը կը դառնար երկրորդ մասին մէջ տեղ դտած Հեղինակները
պաչապանել ուղողներուն ձեռջին մէջ։

n. z.

USUBLY

ՀԱՅԵԱՅՔ ԵՐԵՒԱՆԻՑ Տարի 1, Թիւ 1, 1995, **Յունուար** 31 ռազմավարական եւ ազգային հետազօտութիւնների կենտրոն

Երեւան (Հայաստան)

POPUL ZUEBBE

ԹՈՒՐՔԻԱՆ՝ ՄԻՋԱԶԳԱՅԻՆ ՄԱՄՈՒԼԻՆ ԱԿՆՈՑՈՎ

Ապրիլ 15 / 16-ի մեր Թիւին մէջ Հակիրճ կերպով արձագանգած էինք «Գուռիէ Էնթերնասիոնալ»ի մասամբ Թուրջիոյ նրւիրուած Թիւին (Ապրիլ 13 / 19) ։ «Թրջական վտանդր» ընդ-Հանուր խորադրին տակ
Հոն մէկտեղուած միջազդային մամուլի
Թուրջիոյ նուիրուած յօղուածներուն առանցջը կը կադմեն, դլխաւորաբար՝ Թրրջական զօրջերուն հիւսինային Իրաք խուժումով ստեղծուած իրավիճակին վերլուծումը, ապա նաեւ Թուրջիոյ նկատմամբ
Եւրոպացիներու մտահոդուԹիւնները, իսլամապաչտուԹեան դարԹօնջը եւ կաղացող ժողովրդավարուԹիւնը:

Ալեջսանդր Աալէրի ներածականեն հաջ, որու ամփոփ ձեւով արդեն անդրադարձած էինջ մեր առաջին լրատուունեան մէջ, յօդուածներ կան Լոնտոնի «Թիբ ինտիփենտընթ» էն, «Ալ Հայաթ» էն, Նիւ - Եորջի «Նիուգուիք» էն, ԹեՀրանի «Սաւլաամ» էն, «Ուաշինկթըն Փոսթ» էն, Գեր-մանիոյ «Տի ցայթ» էն, րայց նաեւ Թուր-ջիոյ «Միլլիյեթ» եւ «Ճումիուրիյեթ» էն։

ФшПрре Кпешрри «Ինտիփենտընթ»/ Անդարայի ԹղԹակիցը, անդրադառնալով քրաական գիւղերու դէմ գործուած թրըթական յարձակումներուն, կ'րսէ թե անարրամաբանական է որ կ'իչխ է, աւելցընելու համար, Թէ նոյն օղային խարիսիւէն թուիչը կ՝առնեն այն օդանաւերը որոնը կր ումբակոծեն Քիւրտերը, նաեւ անդլիական եւ ամերիկեան այն օդանաւերը ளுள்டி புளிராட்யு முடி குள்ளின் வியிராடு சுள்ள դօտի»ին անդորրութիւնը պահպանելու (իմա՝ ոմբակոծուողներուն)։ Կ'եզրակացրնե թե այս վերջին պատահարները չա. գարեր եղան միայն U. Հիւսէյնի, բանի պարզուեցաւ որ իր Հողային տարած ջին մեջ իրեն ի հենուկս ստեղծուաչ գօտին ձախողութիւն մրն է։ Իսկ «Նիուզուիք»ի յօդուածները կը մէջրերէ Միացեալ - Նա-Հանգներու Արտաջին նախարարի տեղաքաքիր խոսերևը իոք սև դ,նոք «գունեիա դարձաւ վտանդներու երկիր մը» ։ Լրագըրողը կը նչէ որ Միացեալ - Նահանդներն մտահոգ են, որովհետեւ լարուած այդ շրջանին մեջ հարկ կայ հանդարտ եւ լայնախու Թրքակար վարչակարգի մը եւ սակայն այդ է որ կը պակսի այսօր։ Անցջերուն ծանրութեան կեղրոնը կը գտնուի րոլորովին + տարբեր տեղ «Ալ Հայաթ»ի ջրոնիկադիրին Համար, որու մտահոգութեան առարկան է նաւթի ճամբան որ ի. րաջեան Քիւրաիստանէն կ՝անցնի, Հասնելով մինչեւ Անատոլու։ Այս վերջինին ապահովութեան հարցը կարեւորագոյն խաղաքարաբևէր է շևչարի ճամաճարանութեան մէջ։ Ինչ կր վերաբերի պարսկական «Սալաամ» *Թեր թի աշխատակիցին* Թուրքիոյ մասին վերլուծումին, ան կը քննադատե Միջին Ասիոյ երկիրներուն մէջ Թուրջիոյ կիրարկած առեւարական եւ արաբորվար ճամաճարարուկերը, մոև կ՚որակէ յարձակողական , իրենց մրցակից եղբայր Պետութեանց՝ Փաջիստանի եւ Իրանի նկատմամբ եւ որոնց հետ անդամ է իսլամական անտեսական Համագործակցութեան Կազմակերպութեան։ Պարսիկ Մետաքնումն ի, նոր երբ այքրւս գաղարարն հասած է Թուրջիոյ համար՝ ընտրելու Արեւելքի եւ Արեւմուտքի միջեւ:

Արտատպուած յօդուածներեն (ներառեալ Թրջերէն Թերթերէ վերցուածները) աղէրեր գրբարատուն ին ինք լաքի Սաբիմութի («Ուաշինկթըն фпир») имприцеրութիւնը ։ Ան հակիրձ ձեւով ներկայացը. նելէ ետք քրտական Հարցը եւ Հիւսիսա. յին իրաբէն ներս Թրջական վերջին նուա-Տումները եւ այդ կապակցութեամբ ալ կարդ մր մանրամասնութիւններ, կր խօսի Միացեալ - Նահանդներու հակազդեցութեան մասին, որոնց կեցուած ջր Թուրքիոյ հանդէպ, ինչպես ծանօն է, չըսելու համար միչտ, յանախ նպաստաւոր է։ Արգարեւ փոխ - նախագահ Ալ Կոր յանձնարարեր է «չէդոք մնալ», ինչ որ մեծ դրժ-புக்காடுட்டு புற யுயம்கியார் முராட்யக்யபுடு. րին, որ կ'ըսէ թե անպայման հարկ է խուսափիլ չէզոք մնալէ եւ օգնել՝ Թուրքիոյ, ջանի որ այս վերջինը ռուսական ծաւալապաչաու թեան առջեւ կանգնած պատնել մըն է, նաեւ կենսական տարը՝ Իրաջի եւ Ծոցի պարսկա - արաբական երկիրներուն ղէս, ինչպէս եւ անհրաժելա՝ Պալքաննե-

9-01,0kP-t-

ՄՈՆՐԷԱԼԻ ԺՀզու սրահին մեջ, Ապրիլ 7-ին նուադահանդես մր տեղի ունեցած է յատկապես ծանօթեացնելու համար Հայաստանի յօրինողները։ Ձեռնարկին պատասխանատուն եղած է Պետրոս Շուժունեան։ Ունկնդրուած են Ալ. Ցարութիւնեանի, Տիդրան Մանսուրեանի, Հրաչեայ Մելիջեանի եւ Արզաս Ոսկանեանի դոր-ծերը։

ՄՈՆՐԷԱԼԻ Գլօտ Շամփաներ սրահին մէջ, Ապրիլ 8-ին, Աղգային եւ Ցեղափոխական երդերու փառատօն մը տեղի ունեցած է նախաձեռնութեամը Գանատայի Հ. Ց. Գ. երիտասարդական Լեւոն Շանթեւ Լաւալի Բեկոր Աչոտ մասնածիւղերուն։

րու կայունութեան պահպանման համար։ Լ. Ուէյմութ դեռ կ'աւելցնէ Թէ Թուրջիա կրնայ որպէս տիպար ծառայել՝ իսլամական աչխարհին, պայմանաւ որ մնայ ժողովրդավար եւ արեւմտամէտ։

Ամենեն խիստ ոնով գրուածները Տի Ցայթեր մեջ լոյս տեսած յօղուածներն են որոնք կը կրեն Թեօ Սում երի եւ Պիրկի Սերգայի ստորադրութիւնները։ Առաջինը, յիչատակելէ ետք Թուրքիոյ անկայուն վիճակը, անտեսական սնանկութիւնր, քաղաքական ներքին խառնակ իրավի-Տակը, գրտական հարցի լուծման եղանակը, վտանգուած ժողովրդավարութիւնը, հարց կուտայ թե ա'յս Թուրքիան ի՞նչ գործ ունի Եւրոպայի դուներուն առջեւ եւ կողմնակից է որ Եւրոպայի մաջսային Միութեան Թուրքիոլ անդամակցութիւնը ջնջուի: Կաւելցնե որ պետք է նախատեսել գայն հեռացնել Եւրոպայի Խորհուրդեն եւ 0000-են, եթե բարելաւում չարձանագրէ փոքրամասնութեանց նախնական իրաւունըները յարդելու դծով: «Տի Ցայթ»ի երկրորդ յօղուածագիրն ալ առաւելաբար կր ծանրանալ Թ. Չիլլերի վրայ՝, դայն որակելով ողորմելի ջաղաջական ղէմ բ մր ։ «Զօրաւոր՝ (դինուորական) Թուրջի մը նման, ակար՝ Թ. Չիլլերի րդար» ծավետիար դախամասունբար եննաբանին ներջեւ, յօղուածադիրը կր թըւարկե Թուրքիոյ վարչապետուհիին ձախողուներն , յիչելով նաեւ որ Քիւրաբևու մեղ ընուաջ անունաև ատևիր 8 միլիառ տոլար կ'արժէ Թուրքիոյ:

Ըսինք Թէ տեղ արուած էր նաեւ Թուրք մամուլէն յօղուածներու («Հումհուրիյէթ» և «Միլլիյէթ») ։Հոն արտայայտուած միտ, ջերը կը վերաբերին գլխաւորաբար 2 հարցերու: Էրկիւն Պալձր «Ճումհուրիյէթ»ի մեջ վերլուծումը կը կատարե Եւրոպա -Թուրջիա ներկայի յարարերութիւննե. րուն եւ պայմաններուն եւ կը յանգի այն եզրակացութեան որ Հարկ է իրատես ըլլալ եւ ըմբոնել որ Եւրոպայի Միութեան Թուրջիոյ անդամակցութիւնը երազ մըն է։ «Ինչպէս ատենին ըսած էր Ժադ Տըլոր, կ'ըսկ լրագրողը, "Եւրոպական Միութիւնը ջրիստոնեայ ակումբ մըն է"» ։ Կր Հաստատէ նաել որ Արեւելքի համար Թուրջիա այլեւս անհրաժելա դաչնակից մը Et: Pul « Uhilh jtp» h & to Oppon , U. emmil յօղուածը վերլուծում մրն է նուիրուած՝ իսլամապալաներու յառաջխաղացումին ։ Լրագրողին համաձայն այս երեւոյթին գլխաւոր պատասխանատուները զինուորականներն են որոնը զայն հրահրեցին ռուսական վտանգին գէմ եւ ներկայիս իրենք իսկ մտահոգ են ի տես անոր ստա-தயி சியமாழிய:

Ամ էն պարագայի մ էջ, յստակ կետը այն է որ, «Քուռիէ ինթերնասիոնալ»ի մասաներ Թուրջիոյ նունրուած այս Թիւին մ էջ մ էկտեղուած շուրջ տասը յօգուածներեն ոչ մ էկուն մ էջ նչոյլը կայ Հայաստանի անունին, ինչ որ որոշ գաղափար մը կուտայ մ իջազգային կարծիջին մ էջ մեր դրրաւած տեղին մասին:

\$U.7. 2U.U

UPHA-RE288AH USACAHU'UBC

ՉԱՐՆ ՈՒ ԲԱՐԻՆ

Դարերը կ՚անցնին , դէմ ջեր կը փոխուին , նորանոր ղէպջեր կ՚արձանագրուին ։ Սակայն դարէ դար միչտ նոյն մարդկային երեւոյԹները կը դրսեւորուին իրար յաջորդող մղումներով Հին ։

Բարին կը մեռնի, չարը կը ծնի։ Չարին դէմ մէկ այլ բարի կը ցցուի։ Յաղխած պահէն իսկ՝ բարին կը փոխուի, կը ստանձնէ դերը իր մրցակիցի։ Բարին կը մեռնի, չարը կը ծնի։ Յաւիտենաբար, անվերջանալի հոլովոյթը կը վերակրկնուի․․․

Միամիտ մարդիկ կ՚ապրին յուսալի,

Եէ օր մը բարին պիտի վերապրի

ի վերջոյ առանց չար խաթարումի։

Բայց չարն ու բարին մարդկային ցեղի

Էութեան մէջ են։ Միեւնոյն սերմի

բջիջներն են անբաժանելի։

Երկու կողմանի մէկ Հայելիի

մէջի ցուջերն են նոյն դիմադիծի։

Ջիրար կը կապկեն։ Իրարմով կ՚ապրին։

Իրարու Հետ կը միախառնութեան դասին։

Այս է պատգամը պատմութեան դասին։

Ականջ մի՛ դնէջ ամբոխավարին

տարահամողել փորձող խօսջին սին։

TRANK UULTURES

ՅՈՒՆԱՍՏԱՆ ՄԻՇՏ Կ'ՕԳՆԷ ՀԱՅԱՍՏԱՆԻՆ

Ապրիլ 7-ին Սելանիկեն Թուսու Հայաստան յունական օղային ուժերու մէկ բեռ. նատար օղանաւր 15 Թոն դեղօրայը եւ մ Թերջներ փոխադրելով Հայաստան, տակաւին ամիս մը չլրացած անցած Թոիչ. բէն. Սելանիկէն Կարապետ Գալֆահանի նոր խնդրանքին ընդառաջելով Յունաստանի Ապահովութեան նախարար Պր. <u> Բրասիմոս Արսէնիսը կը տրամադրէր այս</u> օդանաւն ալ։ Օգնութիւնը ղրկուհցաւ Երեւանի համալսարանին, ճարտարագիտական համալսարանին եւ Հայ կարմիր Խաչին, իսկ դեղերը Հայաստանի Առողջապահութեան նախարարութեան, որոնք յանձչ առնուհցակ Երեւանի օգակայանի մէջ վերոյիչեալ հաստատութիւններու ներկայացուցիչներէն:

Պատուիրակութիւնը որ կ'ընկերանար դիմաւորուեցաւ Հայաստանի մեջ յոյն դեսպան Պր. Իաւջօվոս Սպեցիօսի կողմե եւ այլ անձնաւորութիւններու։ Այդ իրիկուն Պր. դեսպանը ընդունելուներն մր սարջեց «Դուին» պանդոկին մէջ։ Հետեւեալ օր յատուկ ժամադրութեամբ, յունական գեսպանատան գործակատար Տիկին Սոֆիա Ղրամաթեա, 10 յոյն օդանաչուներ, Պր. Կարապետ Գալֆաեան գրլխաւորելով հայ եւ յոյն պատուիրակու-Թիւնը, Աշխարհի Բժիշկներ ինչպես նաեւ Պր. Լեւոն Ղարաձեան Հայկական Կարմիր Խաչի որպես անօրեն, այցելեցին էջմիածին, ուր ընդունուեցան Գարեգին Ա. Կախողիկոսի կողմ է:

Նման Թռիչջներ պիտի չարունակուին այս տարուան ընթացջին։ Յունաստանի կառավարութեան Համոզումն եւ որոչումն է զօրաւիդ կանդնիլ Հայաստանին։

"ՈՁՆԻ"ի urամութիւններեն

Խոստովանանքի ժամանակ քահանան Հարդնում է․

- பெரிய, பாடா முமயர்யத் புய[ு]ப:
- Փաստաբան չեն , վարդապետ ։
- . Գողութիւն արե[®]լ ես ։
- Վահառական չեմ ։ - Սպանութիւն արած կա՞ս ։

- Սպանութիւն արած կա՞ս։ վարում , բոլորն Աստծուն էին ա - Այո , վարդապե՛տ , - պատասխանում - պատասխանում է հրեչտակը ։

է մարդը, գլունը խոնարհելով, - բըժիչկ եմ։

Դրախաի դարպամների մօտ ներս մրտնելու հերժի են կանդնած մի վարորդ եւ մի հոդեւորական ։ Պահապան հրեչտակը սկդրում վարորդին է ներս Թոդնում ։

և հրչո°ւ առաջնուներւնը տուեցիր մեկին, որն ամբողջ կեանքում չի ազօնել, ՀայՀոյել է ու մեղջեր դործել, - վրդովուած ասում է Հոդեւորականը:

ուած ասում է Հոգեւորականը։ ըր ջնում էին, իսկ երբ նա աւտորումն էր վարում , բոլորն Աստծուն էին աղօխում, (Tup. U. 1916)

մշակելու եւ աստիճանաբար յաղԹահարելու պատմութեան հակասութիւնները ու վերահաստատել փոխադարձ վստահութիւնը։

Նման ողեկոչումի մը Հանդիսաւոր բացման առիթով արտասանուած բաւական սուր չեչտադրումով այս ուղերձը յատկապէս ուշադրաւ էր կատարուածին մէջ Հայկական անուղղակի պատասխանատրւութեան բաժին մը ընդդծելու միտումով. ու Հաւանօրէն չատեր Հարց տուին իրենք իրենց Թէ նման առիթ տե՞ղն էր այդպիսի ընդդծում մը կատարելու երբ նչումները պատմական, քաղաքական պրրպրտումներու նախանիւթ կրնային ըլլալ, պատմաբաններու, ջաղաքաղէտներու Հա-

Իրմ է ետք Գարեզին Ա. յատկապես կոչ ըրաւ գիտնականներուն որպեսդի ճչգրիտ աուեալներով լուսարձակի տակ զնեն ցե. ղասպանութեան պատմական իրողութեան այլազան երեսները եւ լուսարանեն անոնց րնկերացող ընկերաբանական, իրաւարանական, քաղաքական եւ դաղափարարանական Հանդամանըներն ու Հարցերը։ Ապա յիչեց 1975-ին, Մորկընթաուի Թոռան պատմաբան Պարպարա Թաջմենի Նիւ - Եորք արտասանած խoupp 64 ինչպես Ա. Ահարոնեան ըսած էր, նահատակները Հոգին ընդերքեն կ'աղաղակեին տենչալով անկախ օճախի մը ապահովութեան: «Եթէ Պ. Թաքմեն այսօր ողջ ըլլար, պիտի տեսներ թէ հայ ժողովուրդը կրցաւ վերստեղծել իր անկախութ-իւնը եւ գերիշխան պետութիւնը» ըսաւ Գարեդին U. ու խոսքը աւարտեց յանուն Հայաստանեայց Եկեղեցիին ողջունելով ձեռնարկը։ Հետաքրքրական է նշել Թէ Ամենայն Հայոց Կաթողիկոսը որ սովորութիւն դարձուցած է արեւելագայերէն արծել, այս անդամ ուղերձր պատրաստած էր մաբուր արեւմաահայերէնով, հաւանօրեն ի յարգանա այն 1.5 միլիոնին որոնց յաւկա լռած ջրթունքին վրայ բնաջինջ եղաւ նաեւ նոյն այդ լեզուն:

Բացումի նիստին Գ. խօսը առնողը պատմարան Ռ. ՑովՀաննկսեանն էր որ Հակարրեց մոռացումն ու յիչողութիւնը։ Ծանրացաւ ուրացումի երեւոյթին վրայ որ կր խոչընդոտէր վէրջին սպիացումը։ Ըսաւ Թէ այսօր չանջեր կր կատարուին դպրոցական դասադիրջերու մէջ տեղ տաւլու Հայերու ցեղասպանութեան։ Խօսջը աւարտեց Թելադրելով որ որպէս ժողուվուրդ ու իչխանութիւն չանջ չինայենջ հեռու մնալու Ա. ԱՀարոնեանի կոյր աչուղին անէծջէն, Թէ «այսքան չարիք թէ մոռանան մեր որդիք, թող ողջ աշխարհ Հայուն կարդայ նախատինք»։

Բացման Հանդիսաւոր այս մասէն հաջ հրը ջաղաջական ու եկեղեցական անձնաւորութիւնները մեկնեցան սրահէն, կիսով պարպելով դայն, սկսաւ առաջին նիսար որուն թեման էր «Հայերու ցեղասպանութիւնը եւ Ի. դարու ցեղասպանութիւնները»: Հոս ուչադրաւ էր հայկականը այլ
ցեղասպանութիւններու հետ համեմատելու փորձը, ինչպէս՝ դամպոհեանին
(Պեն Քրընըն - Միացեալ - Նահանդներ)
կամ ուկրանականին (Ֆրանջ Սիսին - Գա-

Նոյն օրուան Բ. նիստը յատկացուած էր մեթեոտարանական Հարցերու։

Ցաջորդ օրուան առաջին նիւթը կի կաղմէին ցեղասպանութիւններու պատճառները։ Հոս եւս համեմատութիւններ եղան (Հելէն Ֆայն - Միացեալ - Նահանդներ) Պոսնիոյ, Ռուանտայի պարապաներուն հետ, չեչտուեցան «Իթթիհատ վէ թէրաջջի»ի «վերջնական լուծում»ի ըմբռնումին ու դործադրութեան առիթները (Ռուբէն Սաֆրաստեան - Հայաստան)։

Հետաքրքրական էր այս մասին մէջ Վիկտոր Ռաւեսկիի (Ռուսաստան) ելոյթը. ան Հայերու դեղասպանութեան հետ անդրադարձաւ Սորհրդային Միութեան մէջ տարբեր ժողովուրդներու կիրարկուած դանդուածային բռնութիւններուն:

Նոյն կէսօրէն ետը «ցեղասպանութիւն, պետութիւն եւ դերտէրութիւնները» խորագրուած նիստին Միացեալ . Նահանդեներէն Ռոհրր Սմիթ դիտել տուաւ որ ցեղասպանութիւնը մարդկային պատմութեան բոլոր ժամանակներուն, գոյութիւն, ունեցած է, նախապէս աւելի հաղուաղէպօրէն : ի . դարուն դրեթէ սոովորական բանի մը վերածուած է թուրը կառավարութեան տուած առաջին օրինակով :

Այս մարդին մէջ միջազդային ծանօխ մասնագէտ Վ. Տատրեան իր ելոյթով չեչտեց պետութեան, եւ կառավարութեան գլուխ դանուող կուսակցութեան միաձոյլ դերը, Հայերու ցեղասպանութեան պարտ-

նրրորդ օրուան առաւօտեան նիստը դատկացուած էր ցեղասպանութեան եւ աշ

նոր հետեւանըներուն ։ Ռուբէն Ատալեանի եւ ի. Թերնոնի գեկուցումներէն ետք (այս վերջինը ներկայացուեցաւ Անահիտ Տեր -Մինասեանի կողմէ) խօսը առնելու հրաւիրուեցաւ գիտաժողովին ամենեն աւելի հետաքրքրունիւն արննցուցած ղէմքը որ Թուրք գիտնական Թ. Արչամն էր: «Հայոց ցեղասպանութիւնը եւ Թուրջերու լոուներնը» խորագրուած զեկուցումով ան յայանեց Թէ իր ելոյԹր կր կրէր ծանրութիւնը խուրք հանրային կարծիջին եւ նոյն ատեն որպես Թուրք Հայերու առջեւ 80 տարուան Հաչուետուութեան պարտականութեան : Nout է ետք Թուրքիոյ Հանրապետութեան ստեղծումին ու կոաորածներու առընչութեան մասին, ըսաւ թե իրենց արարքը գիրենք որպես մարդասպան ներկայացուցած է աչխարհին եւ թե դիտակից է որ ջրիստոնեայ աչխարհը չի ներեր իրենց:

Թ. Արչամ դիտել տուաւ որ անհենեն րան կ'րլլայ ներկայի պետունիւնը եւ անհատները յանցաւոր նկատել 80 տարի առաջ դործուած ոճիրին։ Ըսաւ Եէ ինջդինք յանցաւոր չի դգար, այլ կը դգայ կատարուածին ամօնը միայն եւ այդ ամօնը նենեւցնելու քայլ մըն է Երեւանի այս դիտաժողովին մասնակցունիւնը։

Վերջին օրուան յետմիջօրէն յտակացուտծ էր կլոր սեղանի մը, ապա Զօրեան հիմնարկին կողմէ որ կազմակերպիչներէն էր ձեռնարկին, յայտարարուժիւն մը կարդաց Գուրգէն Սարգիսեան, ըսելով որ իրենց մասնակցուժիւնը նախադահ Լեւոն Տէր - Պետրոսեանի հրաւէրով եղած էր եւ Թէ հիմնարկը կը չարունակէր հաւատարիմ մնալ իր նպատակներուն:

Փոխ . նախագահ Գ. Ցարութիւնեանի կողմե մասնակիցներու յանձնուած պատւոյ դիրերեն ետը, եռօրեայ հաւաջոյթին փակման խօսջը արտասանեց Ժ. Լիպարիտեան։

Հետաբրբրական է դիտել որ մինչ կը բազմանան Հայերու ցեղասպանութեան րուինուած աղան անաքով ղիչաներին ձեռնարկներ, նոյն ատեն անոնը կարծես արխաւսափբնիօներ դանև դններ շերէական - Հայկական տեսակ մր մրըցակցութեան , Մէկ կողմէ ջանք կր տարւի զուդահեռներ գծելու զանադան ցեղասպանութիւններու միջեւ, միւս կողմե կը չեչտուի Հրեաներու Ողջակերը բոլորեն առանձնացնելու եւ իր տեսակին մէջ միակ ցոյց տալու մղում մը, ինչ որ պատահած էր նաեւ Միւնիխի գիտաժողովին (Ցունւար, 1995) ։ Թերեւս այս կէտը Հայերու ցեղասպանութեան նուիրուած հայ կամ ոչ Հայ գիտնականները մղէ աւելի լուրջ պատրաստութեան ու աւելի զգօն ըլլալու։

ինչ կր վերաբերի ընթացակարդին ուղղուաչ մատնանչումի մը որ բացման առաւշար կատարուհցաւ ներկայ վերապրողի մը կողմէ, չատեր յուսախար էին որ դիտաժողովը չէր բացուած վայրկեանի մը յոտնկայա լռութեամբ, ի յարդանա ի . դարու առաջին ցեղասպանութեան 1.5 միլիոն դոհերուն։

ՇարաԹ, , Ապրիլ 22-ին նախադաՀ Լեւոն Տէր - Պետրոսեան ընդունեցաւ դիտաժողովին մասնակից դիտնականները։

Ա. ԹՈԹՈՅԵԱՆ

«CPV&vAP&U»

(Umphi 24 / 28)

ՀԱՑԱՍՏԱՆ - ՍՓԻՒՌՔ ԿԱՊԵՐՈՒՆ ՆՈՒԻՐՈՒԱԾ ԽՈՐՀՐԴԱԿՑԱԿԱՆ ԺՈՂՈՎ

Ապրիլ 25-ին փոխ . նախագահ Գ. Ցարութիւնեանի մօտ տեղի ունեցած է Հայաստան - Սփիւռը յարաբերու Թիւններուն զարդացման նուիրուած խորհրդակցական ժողով մը։ Ան շեշտած է Թէ որպես մեկնակետ պետք է ունենալ հիմնական երկու խնդիր՝ Հայաստանի դերը և առաջելութիւնը Սփիւութի կեանջին մէջ եւ երկրորդը՝ Սփիւոքի դերը Հայոց պետականութեան կայացումին ու ամրապնդումին մեջ։ Առաջարկներով Հանդես եկած են Կ. Դալլաջեան , Եղ. Մելջոնեան , Պետրոս Թերգեան, Անահիտ Տէր - Մինասեան, Գր. Պրլահան , Ռիչըրտ ՅովՀաննեսհան , Գերրդ Պարտագնեան եւ ուրիչներ : խօսած է նաեւ Ժ. Լիպարիտեան ։

ՌՈՒՍԱՍՏԱՆԻ ԴԱՇՆԱԿՑԱՅԻՆ ԺՈՂՈՎԻՆ ՑԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆԸ

Հայաստանի մօտ Ռուսաստանի դեսպան Ա. Ուռնով Լ. Տէր - Պետրոսեանի յանձնած է Ռուսաստանի դաշանկցային Ժողովին յատարարութիւնը՝ ԼՂՀ-ի վերարերեալ։ Հոն ըսուած է թէ հարկ է ամրապընդել չուրջ տարի մըն է տիրող հրադադարը եւ մնայուն կարդադրութիւն մը ձեռը

Ս.յրի Տիկին Մարի Մուրատեան,

Տէր եւ Տիկին Արման Մուրատեանի եւ ղաւակները,

Տէր եւ Տիկին Արթիւր Մուրատեան ևւ դաւակները,

՝ Տէր եւ Տիկին Էտուար Մուրատեան եւ դաւակները,

Պ. Քրիս թիան Մուրատեան

եւ ընտոսնեկան բոլոր պարադաները խոր ցաւով կը ծանուցանեն իրենց ամուսնոյն, Հօր, մեծ . Հօր եւ ազդականին՝ ԱՐԱՄ ՄՈՒՐԱՏԵԱՆԻ

մանը որ պատանեցաւ Ապրիլ 18-ին, Յունաստան։

Յուղարկաւորութերւնը կը կատարուի, Չորեզչարթեր, Մայիս 3, ժամը 9-ին Փարիզի Ս. ՅովՀաննէս - Մկրտիչ Եկեղեցին

15, rue Jean-Goujon, Paris 8° ուրկէ մարմինը կը փոխադրուի լը Փէջի դերեզմանատունը ամփոփուելու Համար ընտանեկան դամրարանը։

Մահազդ չստացողներէն կը խնդրուի ներկայս իբրեւ այդ նկատել։

«*ՑԱՌԱՋ*»․ - Մեր ցաւակցութիւնները ողբացեալին ընտանիքին։

h Bhousuu

Ցարեթ Ցարութիւնեանի *յիչատակին* Շիրինեան . Տակառեա_ն ընտանիջը 1000 ֆրանջ կը նուիրէ «Ցառաջ»ին ։

«ՅԱՐԱՋ»Ի ԲԱՐԳԱՒԱՃՄԱՆ ՀԱՄԱՐ ՇՆՈՐՀԱԿԱԼՈՒԶԵՍԵՐ ՍՏԱՑԱՆՔ

ՌԻՍ - ՕՐԱՆԺԻՍ․ - Պ․ Ցարութիւն Քէչեան 200 Ֆը․ ։

ԳՐԱԿԱՆ - ՄՇԱԿՈՒԹԱՑԻՆ ՑԱՆՁՆԱԽՈՒՄԲ

ԵՂԵՌՆԻ 80-ԱՄԵԱԿ

ԳՐԱԿԱՆ ԵՐԵԿՈՑԹ

նուիրուած Նահատակ Գրողներու

Կը մասնակցին՝ Մարի Պահուդեան , Սիլվա Հապէ_շ. եան - Արաքս եւ Արտաշէս Ոսկանեան

> Հեղինակները եւ գործերը կր ներկայացնէ՝ ՅԱԿՈԲ ՊԱԼԵԱՆ

ԴԱՆԻԷԼ ՎԱՐՈՒԺԱՆ ՍԻԱՄԱՆԹՕ ՌՈՒԲԷՆ ՁԱՐԴԱՐԵԱՆ ՌՈՒԲԷՆ ՍԵՒԱԿ ԹԼԿԱՏԻՆՑԻ ԳՐԻԳՈՐ ՁՕՀՐԱՊ Եւ

ԵրկուչարԹի, Մայիս 15, երեկոյեան Ժամը 20․30-ին, Սուրը ՅովՀաննես Մկրտիչ Մայր Եկեղեցիի ՆուրՀան Ֆրէնվեան սրաՀին մէջ

15, rue Jean-Goujon, Paris 8° Ձեռնարկը կը սկսի որոչեայ ժամուն

Imprimé sur les Presses
du Journal «HARATCH»
83, rue d'Hauteville, 75010 Paris
SIRET: 51027317 A R. C. Paris
Commission Paritaire: N° 55935

Ghazarian

4.000 m² de mobiliers présentés en ambiance

Z. I. Vitrolles à 20 km de Marseille tél.: 42. 89. 27. 47

" Բացառիկ զեղչ «Ցառաչ» ի բաժանուդներուն"

ձգելու ուղղութեամբ որպէս կողմերու թիւն՝ ձեռնարկել պատանդներու եւ դերիներու փոխանակման ։ Դաչնակցային ժողովը առաջարկած է նաեւ իր միջնորդութիւնը ։

ԳԵՐԱԳՈՑՆ ԽՈՐՀՈՒՐԴԻ ՈՐՈՇՈՒՄՆԵՐԸ

Խորհրդարանը Ապրիլ 26-ի իր նիստին որոչած է Մայիս 9-ը հռչակել «Ցաղժանա. կի եւ Խաղաղուժեսան աօն»։ Ընդունուած են նաեւ ջրէական եւ այլ կարդ մը օրէնս-դիրջերու մէջ լրացումներ եւ փոփոխու-ժիւններ կատարելու մասին որոչումներ եւ օրինադիծեր։

ՊԱՏԵՐԱԶՄԻՆ ՀԱՇՈՒԵԿՇԻՌԸ ԼՂՀ-Ի ՀԱՄԱՐ

17.2-ի վարչապետի Ա. տեղակալ եւ Տնտեսու Թեան նախարար Սպարտակ Թեւոսեանի տուած տեղեկու Թիւններէն կը պարզուի որ պատերազմին 17.2-ի տնտեսու Թեան Հասցուցած վնասը կը կազմե տւելի քան 2.5 միլիառ տոլար։ Մասամբ վնասուած ու բոլորովին քանդուած են արդիւնաբերական, չինարարական կամ դիւղատնտեսական աւելի քան 8000 Հաստատու Թիւններ, 7000 բնակելի չենքեր, 172 ուսման Հաստատու Թիւններ, 47 բր-

ժըչկական եւ Հարիւրաւոր ընկերա . մա կութային կառոյցներ նաեւ պատմական յուչարձաններ ։ Ինչ կը վերաբերի Հայ դերիներու Թիւին , փոխ - վարչապետը ըսած է Թէ անոնը քանի մը Հարիւը են և որոնց մէջ կան դժրախտարար կիներ և մանուկներ ։

ՀԱՑԱՍՏԱՆ - ԼՂՀ ՀԱՆԴԻՊՈՒՄՆԵՐ

Ապրիլ 25-ին Լ. Տէր - Պետրոսեան բե դունած է ԼՂՀ-ի նախագահ Ռ. Քոչաբեա նր եւ վարչապետ Լ. Պետրոսեանը, որոնց հետ ըննարկած է ԼՂՀ-ի ընկերա - անտեսական հարցերը։ Փոխ - նախագահ գ Ցարութիւնեան եւ Պետական նախարա Վ. Սարգսեան եւս ներկայ եղած են հան դիպումին։

Նոյն օրը այլ Հանդիպում մր տեղի ու նեցած է այս մէկը նուիրուած՝ Հայատանի եւ ԼՂՀ-ի միջեւ առեւարատնահան կան Համադործակցութեան, ԼՂՀ-ի տրև տեսական ծրագիրներուն Հայատանի օգնութեան առընչուող Հարցերուն։ Ներ կայ եղած են ԼՂՀ-ի նախաղապեր եւ վար չապետը, Հայաստանի վարչապետը՝ է Բագրատեան, Պետ - նախարար վ. Սար գրսեան, Տնտեսութեան նախարար վ. Սար թականներու յատուկ վարչութիւններն պետերը եւ պաչտօնատար այլ անձեր։